

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkére vonatkozó útmutató

Magán- és családi élet, otthon és levelezés
tisztelőben tartásához való jog

Frissítés dátuma: 2025. február 28.

A Bíróság hivatala készítette. A jelen Útmutató nem kötelező érvényű a Bíróságra nézve.

Azok a kiadók vagy szervezetek, amelyek a jelen Útmutató egészét vagy egy részét nyomtatott vagy elektronikus kiadvány formájában szeretnék lefordítani és/vagy reprodukálni, az engedélyezési eljárással kapcsolatos információért ki kell tölteniük [a fordítás reprodukálása vagy újbóli közzététele iránti kérelem](#) formanyomtatványt.

Ha szeretné megtudni, hogy az Ítélezési gyakorlatról szóló útmutatók mely fordításai vannak jelenleg folyamatban, kérjük, nézze meg a [folyamatban lévő fordítások](#) felsorolását.

A jelen Útmutató eredetileg angol nyelven készült, és az rendszeresen frissül. Legutóbbi frissítés dátuma: 2025. február 28. A jelen Útmutatót a kiadó átdolgozhatja.

Az Ítélezési gyakorlatról szóló útmutatók a következő helyről tölthetők le: <https://ks.echr.coe.int>. A kiadvánnyal kapcsolatos frissítéseket a Bíróság X-oldalán követheti nyomon: https://x.com/ECHR_CEDH.

Jelen fordítás az Európa Tanáccsal és az Emberi Jogok Európai Bíróságával kötött megállapodás alapján került közzétételre, és azért kizárólag dr. Szabó Noémi Éva egyéni fordító felelős.

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2026

Tartalomjegyzék

Megjegyzés az olvasók számára.....	6
I. A 8. cikk felépítése	7
A. A 8. cikk hatálya	7
B. Az ügyet negatív vagy pozitív kötelezettség szempontjából kell-e értékelni?	8
C. Negatív kötelezettség esetén a beavatkozás „a törvényben meghatározott” módon történt-e?.....	12
D. A beavatkozás legitim célt segít-e elő?	14
E. „Demokratikus társadalomban szükséges”-e a beavatkozás?.....	16
F. A 8. cikk és az Egyezménynek és Kiegészítő jegyzőkönyveinek egyéb rendelkezései közötti kapcsolat.....	17
1. Magán- és családi élet	17
2. Otthon és levelezés.....	25
II. Magánélet	28
A. A magánélet szférája	28
1. Általános alkalmazhatóság	28
2. Szakmai és üzleti tevékenységek	34
B. Fizikai, pszichés vagy erkölcsi integritás	39
1. Erőszak/bántalmazás áldozatai	40
2. Reproaktív jogok.....	43
3. Kikényszerített orvosi kezelés és kötelező orvosi eljárások ^[108]	45
4. Mentális betegség/védelmi intézkedés.....	48
5. Egészségügyi ellátás és kezelés	50
6. Életvégi kérdések.....	52
7. Fogyatékosággal kapcsolatos kérdések	53
8. A temetéssel és az elhunytakkal kapcsolatos kérdések	55
9. Környezetvédelmi kérdések	57
10. Szexuális irányultság és szexuális élet	58
C. A magánélet védelme	60
1. A saját képmáshoz és fényképekhez való jog; fényképek, képek és cikkek közzététele.....	61
2. Az egyén jó hírnevének védelme; rágalmozás.....	63
3. Adatvédelem.....	69
4. A személyes adatokhoz való hozzáférés joga	69
5. Az egészségi állapotra vonatkozó információ.....	70
6. Biztonsági szolgálatok vagy más állami szervek által végzett fájl- vagy adatgyűjtés.....	72
7. Rendőrségi megfigyelés.....	74
8. A rendőrség feltartóztatási és átkutatási jogosultságai	76
9. Otthoni látogatások, házkutatások és lefoglalások	77
10. Ügyvéd és ügyfél közötti kapcsolat.....	78
11. A magánélet fogvatartás és a bebörtönzés alatti védelme	79
D. Identitás és autonómia.....	80
1. A személyes fejlődéshez és autonómiához való jog.....	80

2. Származás megismeréséhez való jog	82
3. Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat.....	84
4. Vallási és filozófiai meggyőződések.....	86
5. Kívánt megjelenés.....	86
6. Névhez/személyazonosító okmányokhoz való jog.....	87
7. Nemi identitás.....	88
8. Etnikai identitáshoz való jog	88
9. Hontalanság, állampolgárság és tartózkodási hely.....	91
10. Kitoloncolási és kiutasítási határozatok.....	92
11. Családi állapot és szülői helyzet.....	93
III. Családi élet.....	94
A. A családi élet meghatározása és a család jelentése	94
B. Eljárási kötelezettség	96
C. Családi élettel kapcsolatos mozgástér.....	96
D. A családi élet alkalmazási köre	97
1. Párok.....	97
2. Szülők.....	98
3. Gyermekek.....	100
4. Egyéb családi kapcsolatok	116
5. Bevándorlás és kiutasítás.....	120
6. Anyagi érdekek	125
7. Tanúvallomás megtagadásának privilégiuma.....	126
IV. Otthon.....	128
A. Általános szempontok	128
1. Az „otthon” fogalmának terjedelme.....	128
2. Példák a „beavatkozásra”	130
B. Mérlegelési mozgástér	132
C. Lakhatás	132
1. Ingatlantulajdonosok.....	134
2. Bérlők.....	136
3. Bérlők élettársai/jogosulatlan lakáshasználat	137
4. Kisebbségek és veszélyeztetett személyek.....	137
5. Otthoni látogatások, házkutatások és lefoglalások	140
D. Kereskedelmi helyiségek	143
E. Ügyvédi irodák	144
F. Újságírók otthonai.....	145
G. Otthoni környezet	146
V. Levelezés.....	147
A. Általános szempontok	147
1. A „levelezés” fogalmának alkalmazási köre.....	147
2. Pozitív kötelezettségek	149
3. Általános megközelítés	149

B. A fogvatartottak levelezése	150
1. Általános elvek.....	150
2. Olyan helyzetek, amelyekben szükség lehet a fogvatartottak levelezésébe történő beavatkozásra.....	153
3. Írásbeli levelezés.....	154
4. Telefonbeszélgetések	155
5. A fogvatartottak és ügyvédjük közötti levelezés	155
6. Levelezés a Bírósággal	157
7. Levelezés újságírókkal.....	159
8. Levelezés egy fogvatartott és az orvos között.....	159
9. Levelezés közeli rokonokkal vagy más személyekkel	159
10. Levelezés a fogvatartott és más címzettek között	160
C. Ügyvédi levelezés.....	160
D. Magánszemélyek, szakemberek és társaságok levelezése	164
E. A távközlés felügyelete büntetőjogi kontextusban	166
F. A polgárok/szervezetek különleges titkos megfigyelése	168
1. Titkos megfigyelési intézkedések	168
2. Tömeges lehallgatási rendszerek.....	173
3. Közzolgáltatók	174
Hivatkozott ügyek jegyzéke	176

Megjegyzés az olvasók számára

A jelen Útmutató az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság, „Európai Bíróság vagy Strasbourg Bíróság”) által közzétett, az Egyezményről szóló útmutatókból álló sorozat része, amelynek célja, hogy a jogi szakembereket a Strasbourg Bíróság alapvető fontosságú ítéleteiről és határozatairól tájékoztassa. A jelen Útmutató az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény vagy Európai Egyezmény) 8. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlatot elemzi és foglalja össze. Az olvasó a jelen Útmutatóban megtalálja a szóban forgó területre vonatkozó legfontosabb alapelveket és a releváns precedenseket.

A jelen Útmutatóban idézett ítélkezési gyakorlat a legfontosabb, legjelentősebb és/vagy legújabb ítéletek és határozatok közül került kiválasztásra.*

A Bíróság ítéletei és határozatai nem csak a Bíróság elé terjesztett ügyek elbírálására szolgálnak, hanem általánosabban véve az Egyezményben megállapított szabályok tisztázására, védelmére és továbbfejlesztésére is, így hozzájárulnak ahhoz, hogy az államok betartsák a Szerződő felekként tett kötelezettségvállalásaikat (*Írország kontra Egyesült Királyság*, 1978. január 18., 154. §, „A” sorozat 25. sz., valamint a közelmúltban: *Jerónovičs kontra Lettország* [NK], 2016, 109. §).

Az Egyezmény által létrehozott rendszer küldetése tehát az, hogy az általános érdekek megfelelően meghatározza a közrenddel kapcsolatos kérdéseket, így fokozza az emberi jogok védelmének szintjét és az emberi jogok joggyakorlatát kiterjessze az Egyezményt aláíró Államok közösségére (*Konstantin Markin kontra Oroszország* [NT], 2012, 89. §). A Bíróság ugyanis hangsúlyozta az Egyezménynek az emberi jogok területén az „európai közrend alkotmányos eszközeként” betöltött szerepét *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [NK], EJE 2005-VI, 45036/98. sz., 156. §; legutóbb pedig: *N.D. és N.T. kontra Spanyolország* [NK], 8675/15. és 8697/15. sz., § 110, 13. február 13.

Az Egyezmény Tizenötödik Jegyzőkönyve a szubszidiaritás elvét nemrégiben beillesztette az Egyezmény preambulumba. Ez az elv az emberi jogok védelmét illetően „a részes államok és a Bíróság közös felelősségét írja elő”, és a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak úgy kell értelmezniük és alkalmazniuk a nemzeti jogot, hogy az az Egyezményben és annak jegyzőkönyveiben meghatározott jogokat és szabadságokat teljeskörűen érvényesítse (*Grzęda kontra Lengyelország* [NK], 324. §).

A jelen Útmutató az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei egyes cikkeihez tartozó kulcsszavakra vonatkozó hivatkozásokat tartalmaz. Az egyes ügyekben tárgyalt jogi kérdéseket a [Kulcsszavak listája](#) foglalja össze, e kulcsszavak forrását pedig (a legtöbb esetben) közvetlenül az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei szövegéből vett kifejezések képezik.

A Bíróság ítélkezési gyakorlatát tartalmazó [HUDOC adatbázis](#) lehetővé teszi a kulcsszavak szerinti keresést. Az ezekkel a kulcsszavakkal történő keresés lehetővé teszi a hasonló jogi tartalmú dokumentumok csoportjának megtalálását (a Bíróság érvelését és következtetéseit az egyes ügyekben a kulcsszavak foglalják össze). Az egyes ügyekhez tartozó kulcsszavak a HUDOC rendszerben a „Case Details” (Ügy részletei) címkeire kattintva tekinthetők meg. A HUDOC adatbázisról és a kulcsszavakról további információkat a [HUDOC felhasználói kézikönyvben](#) talál.

* Az idézett ítélkezési gyakorlat a Bíróság és az Emberi Jogok Európai Bizottsága egyik vagy akár mindkét hivatalos nyelvén (angol és francia) rendelkezésre állhat. Eltérő megjelölés hiányában minden hivatkozás a Bíróság valamely kamarájának érdemi ítéletére vonatkozik. A „(hat.)” rövidítés azt jelöli, hogy az idézet a Bíróság határozatára vonatkozik, az „[NK]” pedig azt, hogy az ügyet a Nagykamara tárgyalta. A jelen frissítés közzétételének időpontjában még nem jogerős kamarai ítéleteket csillag (*) jelöli.

I. A 8. cikk felépítése

Az Egyezmény 8. cikke: Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog

- „1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.
2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

HUDOC kulcskifejezések

Kiutasítás (8) – Kiadatás (8) – Pozitív kötelezettségek (8)

A magánélet tiszteletben tartása (81) – A családi élet tiszteletben tartása (81) – Az otthon tiszteletben tartása (81) – A levelezés tiszteletben tartása (81)

Állami hatóság (82) – Beavatkozás (82) – A törvényben meghatározott (82) – Hozzáférhetőség (82) – Előre láthatóság (82) – Visszaélések elleni biztosítékok (82) – Demokratikus társadalomban szükséges (82) – Nemzetbiztonság (82) – Közbiztonság (82) – Az ország gazdasági jóléte (82) – Zavargás megelőzése (82) – Bűncselekmény megelőzése (82) – Közegészség védelme (82) – Erkölcsök védelme (82) – Mások jogainak és szabadságainak védelme (82)

1. A kérelmezőnek a 8. cikk alkalmazásához igazolnia kell, hogy panasza legalább az e cikkben meghatározott négy érdek – jelesül a magánélet, családi élet, otthon és levelezés – egyike körébe tartozik. Természetesen egyes kérdések több területet is érinthetnek. Először is, a Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező kérelme a 8. cikk hatálya alá tartozik-e. A Bíróság ezt követően megvizsgálja, hogy történt-e beavatkozás ebbe a jogba, illetve hogy az állam a jog védelmére vonatkozó pozitív kötelezettségeit teljesítette-e. A 8. cikk 2. bekezdése rögzíti azokat a feltételeket, amelyek mellett egy állam beavatkozhat egy védett jog élvezetbe, vagyis, ha az a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, a zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy a z erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges. A korlátozás akkor megengedett, ha „a törvényben meghatározott” vagy „a törvény által elrendelt”, és a fent meghatározott célok egyikének védelme érdekében „demokratikus társadalomban szükséges”. A Bíróságnak a demokratikus társadalomban szükségesnek minősülő intézkedések értékelése során gyakran egyensúlyt kell teremtenie a kérelmező 8. cikk által védett érdekei és az Egyezmény és harmadik felek annak Kiegészítő jegyzőkönyveiben foglalt egyéb rendelkezések által védett érdekei között.

A. A 8. cikk hatálya

2. A 8. cikk magában foglalja a magán- és családi élet, az otthon és a levelezés tiszteletben tartásához való jogot. A Bíróság a 8. cikk hatályát általánosságban tágan értelmezte, még akkor is, ha az adott cikkben nem szerepel konkrét jog. A négy jog alkalmazási körét az alábbiakban részletesebben ismertetjük.

3. A 8. cikkben meghatározott bizonyos esetekben négy érdek átfedésben lehet egymással, ezért egyenél több fejezetben is szerepelnek.

4. Habár a 8. cikk nem tartalmaz kifejezett eljárási követelményeket, a beavatkozási intézkedésekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek kell lennie, és biztosítania kell a 8. cikk által védett érdekek megfelelő tiszteletben tartását (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014,

147. §). A Bíróság ebben az összefüggésben figyelembe veheti a hatóságok döntéshozatali folyamatának hosszát és az ezzel kapcsolatos bírósági eljárásokat (*T.C. kontra Olaszország*, 2022, 56–57. §§).

B. Az ügyet negatív vagy pozitív kötelezettség szempontjából kell-e értékelni?

5. A 8. cikk elsődleges célja a magán- és családi élet, az otthon és a levelezés állami hatóságok általi önkényes beavatkozással szembeni védelme (*Libert kontra Franciaország*, 2018, 40–42. §§; *Drelon kontra Franciaország*, 2022, 85. §). Ez a kötelezettség klasszikusan negatív jellegű, amelyet a Bíróság a 8. cikk lényegi tárgyaként írt le (*Kroon és társai kontra Hollandia*, 1994, 31. §). A tagállamokat azonban pozitív kötelezettségek is terhelik annak biztosítására, hogy a 8. cikkben foglalt jogokat a magánfelek viszonyban is tiszteletben tartsák (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 108–111. §§ egy magánmunkáltató cselekményeivel kapcsolatban; *Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 98. §). Konkrétan, bár a 8. cikk tárgya lényegében az egyén védelme a hatóságok önkényes beavatkozásaival szemben, nem pusztán arra kötelezi az államot, hogy tartózkodjon az ilyen beavatkozásoktól: ezen, az elsősorban negatív kötelezettségvállaláson túlmenően fennállhatnak olyan pozitív kötelezettségek is, amelyek a magánélet hatékony tiszteletben tartásához kapcsolódnak (*Lozovyye kontra Oroszország*, 2018, 36. §). Ezek a kötelezettségek még az egyének közötti kapcsolatok területén is magukban foglalhatják olyan intézkedések elfogadását, amelyek célja a magánélet tiszteletben tartásának biztosítása (lásd például: *Evans kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 75. §, bár az elvet a Bíróság először a következő ügyben rögzítette: *Marckx kontra Belgium*, 1979; *Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia* [NK], 2019, 125. §). Az állam felelőssége felmerülhet olyan cselekmények miatt, amelyek kellőképpen közvetlen hatással vannak az Egyezmény által garantált jogokra. Annak megállapítása során, hogy ez a felelősség ténylegesen érvényesül-e, figyelembe kell venni az adott állam későbbi magatartását (*Moldovan és társai kontra Románia (2. sz.)*, 2005, 95. §).

6. Az Egyezmény alapján az állam pozitív és negatív kötelezettségeinek értékelésére hasonló elveket kell alkalmazni (ezért bizonyos esetekben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem szükséges eldöntenie, melyik kötelezettségről van szó; lásd például: *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 163. §). Figyelembe kell venni az egyén és a közösség egészének egymással versengő érdekei közötti tisztességes egyensúlyt, amelynek megteremtése szempontjából a 8. cikk második bekezdésében foglalt célok meghatározott jelentőséggel bírnak (*Hämäläinen kontra Finnország* [NK], 2014, 65. §; *Gaskin kontra Egyesült Királyság*, 1989, 42. §; *Roche kontra Egyesült Királyság* [NK], 2005, 157. §). Ezek az elvek az oktatás területén is relevánsak lehetnek (*F.O. kontra Horvátország*, 2021, 80–82. §§; *Biba kontra Albánia*, 2024, 58–60. §§, a Bíróság mindkettőben utal a következő ügyre: *Costello-Roberts kontra Egyesült Királyság*, 1993, 27. §, az iskolai fegyelem tekintetében). Ha az ügy negatív kötelezettségre vonatkozik, a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a beavatkozás összhangban volt-e a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt követelményekkel, azaz a törvényben meghatározott volt, legitim célt szolgált, és demokratikus társadalomban szükséges volt-e. Ezt az alábbiakban részletesebben elemezzük.

7. A Bíróság pozitív kötelezettség esetén megvizsgálja, hogy a kérdéses érdek fontossága megköveteli-e a pozitív kötelezettség kérelmező által kért előírását. A Bíróság bizonyos tényezőket relevánsnak ítélt az államokra vonatkozó pozitív kötelezettségek tartalmának értékelése szempontjából. Néhányuk a kérelmezőre vonatkozik. Ezek az érintett érdekek fontosságára vonatkoznak, valamint arra, hogy a magánélet „alapvető értékei” vagy „lényeges vonatkozásai” érintettek-e, illetve hogy a társadalmi valóság és a jog közötti ellentmondás milyen hatással van a kérelmezőre, mivel a nemzeti rendszerben a közigazgatás és a joggyakorlat koherenciája a 8. cikk alapján végzett értékelés során fontos tényezőnek minősül. Egyéb tényezők az érintett államot terhelő, állítólagos pozitív kötelezettség hatásával kapcsolatosak. A kérdés az, hogy az állítólagos

kötelezettség szűk és pontos, vagy tág és határozatlan-e (*Hämäläinen kontra Finnország* [NK], 2014, 66. §).

8. Az államok – a negatív kötelezettségek esetéhez hasonlóan – a 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségek végrehajtása során bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. Ennek a mozgástérnek a meghatározásakor számos tényezőt figyelembe kell venni (lásd például: *Hämäläinen kontra Finnország* [NK], 2014, 67. §, *Maurice kontra Franciaország* [NK], 2005, 117. §). Ha egy személy létezésének vagy identitásának különösen fontos aspektusa forog kockán, az állam számára biztosított mozgástér korlátozottá válik (például: *X és Y kontra Hollandia*, 1985, 24. és 27. §§; *Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság* [NK], 2002, 90. §; *Pretty kontra Egyesült Királyság*, 2002, 71. §). Ha azonban az Európa Tanács tagállamai között sem a kérdéses érdek relatív fontosságát, sem annak védelmének legjobb módját illetően nincs konszenzus, különösen ha az ügy érzékeny erkölcsi vagy etikai kérdéseket vet fel, a mozgástér nagyobb lesz (*X, Y és Z kontra Egyesült Királyság*, 1997, 44. §; *Fretté kontra Franciaország*, 2002, 41. §; *Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság* [NK], 2002, 85. §). Gyakran nagyobb mozgástér áll rendelkezésre, ha az államnak egyensúlyt kell teremtenie a versengő magán- és közérdekek vagy az Egyezményben foglalt jogok között (*Fretté kontra Franciaország*, 2002, 42. §; *Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 44–49. §§; *Evans kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 77. §; *Dickson kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 78. §; *S.H. és társai kontra Ausztria* [NK], 2011, 94. §). Különös jelentőséget kell tulajdonítani a nemzeti politikai döntéshozók szerepének az olyan általános politikai kérdésekben, amelyekkel kapcsolatban a demokratikus társadalomban észszerűen eltérő vélemények alakulhatnak ki. Ez különösen igaz akkor, ha a kérdés olyan, amelyben a társadalomnak választania kell (*Y kontra Franciaország*, 2023, 90. §).

9. Míg a 8. cikknek az egyének cselekményei elleni védelem területén való betartatását biztosító eszközök megválasztása elvileg az állam mérlegelési mozgásterébe tartozik, a súlyos cselekmények elleni hatékony elrettentés – amennyiben alapvető értékek és a magánélet lényeges vonatkozásai forognak kockán – hatékony büntetőjogi rendelkezéseket igényel. Az államnak ezért az Egyezmény 3. és 8. cikkében foglalt pozitív kötelezettsége, hogy hatékonyan büntetőjogi rendelkezéseket fogadjon el a nemi erőszak büntetésére, és azokat hatékony nyomozással és büntetőeljárással a gyakorlatban is alkalmazza (*M.C. kontra Bulgária*, 2003). Különösen a gyermekek és más veszélyeztetett személyek jogosultak hatékony védelemre (*X és Y kontra Hollandia*, 1985, 23–24. és 27. §§; *August kontra Egyesült Királyság* (hat.), 2003; *M.C. kontra Bulgária*, 2003). A Bíróság e tekintetben például úgy ítélte meg, hogy az államnak kötelessége megvédeni a kiskorúakat a rosszindulatú félremagyarázásoktól (*K.U. kontra Finnország*, 2008, 45–49. §§). A Bíróság a következő cselekményeket is súlyosnak és az emberi méltóságot sértőnek minősítette: a kérelmező otthonába való behatolás, amelynek formája a lakásába való illetéktelen behatolás, valamint vezetékek és rejtett videokamerák felszerelése a lakásban; a magánéletének súlyos, kirívó és rendkívül intenzív megsértése a magánélete legintimebb aspektusainak jogosulatlan filmezése formájában, amelyre a lakásban került sor, majd ezeknek a videofelvételeknek a nyilvános terjesztése; valamint olyan levél kézbesítése, amelyben nyilvános megaláztatással fenyegették meg. A kérelmező ezen kívül egy ismert újságíró, és valószínűsíthetően összefüggés volt szakmai tevékenysége és a fent említett beavatkozások között, amelyek célja az volt, hogy elhallgattassák őt (*Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán*, 2019, 116. §). A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a bosszúpornográfia (a sértett intim fényképeinek a sértett korábbi intim partnere által történő, hozzájárulása nélküli online nyilvános terjesztése) esetében a 8. cikk védelme büntetőjogi válaszlépést igényelt (*M.Ş.D. kontra Románia*, 2024, 125. §).

10. A 8. cikk szerinti, az egyén testi épségének védelmére vonatkozó állami pozitív kötelezettség a büntetőeljárás hatékonyságával kapcsolatos kérdésekre is kiterjedhet (*Osman kontra Egyesült Királyság*, 1998, 128. §; *M.C. kontra Bulgária*, 2003, 150. §; *Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán*, 2019, 117. §; *E.G. kontra Moldovai Köztársaság*, 2021, 39–41. §§). A Bíróság az *E.G.* ügyben megállapította, hogy amnesztiának a szexuális bántalmazás elkövetője részére történő megadása sértette az Egyezmény 3. és 8. cikkében foglalt pozitív kötelezettséget (41–50. §§). A Bíróság a *Khadija Ismayilova* ügyben megállapította, hogy amennyiben a 8. cikk szerinti beavatkozás a kormányt élesen

bíráló oknyomozó újságíróval szembeni fenyegető magatartás formájában valósul meg, a hatóságok számára rendkívül fontos annak kivizsgálása, hogy a fenyegetés összefüggésben állt-e a kérelmező szakmai tevékenységével, és hogy ki volt az elkövető (*Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán*, 2019, 119–120. §§).

11. Az egyének viszonyában történő, kevésbé súlyos cselekmények tekintetében, amelyek sérthetik a szellemi épséget, a 8. cikk szerinti, a védelmet biztosító megfelelő jogi keret fenntartására és gyakorlati alkalmazására vonatkozó állami kötelezettség alapján nem minden esetben szükséges, hogy a konkrét cselekményre vonatkozó hatékony büntetőjogi rendelkezés legyen érvényben. A jogi keret magában foglalhat olyan polgári jogi jogorvoslatokat is, amelyek kellő védelmet nyújtanak (*K.U. kontra Finnország*, 2008, 47. §; *X és Y kontra Hollandia*, 1985, 24. és 27. §§; *Söderman kontra Svédország* [NK], 2013, 85. §; *Tolić és társai kontra Horvátország* [hat.], 2019, 94–95. és 99. §§; *Biba kontra Albánia*, 2024, 63–65. §§). A tagállamokat ezen kívül az egészséghez való jog tekintetében számos pozitív kötelezettség terheli a 2. és 8. cikk alapján (*Vasileva kontra Bulgária*, 63–69. §§; *İbrahim Keskin kontra Törökország*, 2018, 61. §).

12. Összegezve, a 8. cikk alapján az államot terhelő pozitív kötelezettségek – miszerint a hatóságok kötelesek a hatékony nyomozás és büntetőeljárás lefolytatása érdekében büntetőjogi mechanizmusokat alkalmazni – a magánszemélyek által elkövetett súlyos erőszakos cselekmények vádjaira vonatkoznak. Mindazonáltal csak a releváns mechanizmusok alkalmazásának jelentős hiányosságai valósítják meg az állam 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségeinek megsértését. A Bíróság ennek megfelelően nem foglalkozik a hibákra vagy elszigetelt mulasztásokra vonatkozó állításokkal, mivel nem helyettesítheti a nemzeti hatóságokat az ügy tényállásának értékelése során, továbbá nem dönthet az állítólagos elkövetők büntetőjogi felelősségéről (*B.V. és társai kontra Horvátország* [hat.], 151. §). Az olyan korábbi ügyek tárgyát, amelyekben a Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk a magánszemélyek közötti kapcsolatokban büntetőjogi mechanizmusok hatékony alkalmazását követeli meg, a következők képezték: szellemi fogyatékos személy szexuális bántalmazása; a kérelmező elleni fizikai támadás vádja; felnőtt férfi által egy tizenhárom éves gyermek ellen elkövetett, többszörös fizikai sérüléseket okozó bántalmazás; egy személy ellen elkövetett, több fejsérülést okozó és kórházi kezelést szükségessé tevő bántalmazás; valamint súlyos családon belüli erőszakos cselekmények (*uo.*, 154. §§, amely további hivatkozásokat tartalmaz), köztük súlyos kibertérben elkövetett erőszakos cselekmények (*Volodina kontra Oroszország (2. sz.)*, 2021, 57–58. §, *M.Ş.D. kontra Románia*, 2024, 121. és 125. §§). Ami viszont az egyének közötti, kevésbé súlyos, mások pszichés jólétét sértő cselekményeket illeti, a 8. cikk szerinti, a védelmet biztosító megfelelő jogi keret fenntartására és gyakorlati alkalmazására vonatkozó állami kötelezettség alapján nem minden esetben szükséges, hogy a konkrét cselekményre vonatkozó hatékony büntetőjogi rendelkezés legyen érvényben. A jogi keret magában foglalhat olyan polgári jogi jogorvoslatokat is, amelyek kellő védelmet nyújtanak (*Noveski kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság* [hat.], 2016, 61. §).

13. A Bíróság megfogalmazta a 8. cikk szerinti eljárási kötelezettségeket is, amelyek a tagállamoknak biztosított mérlegelési mozgástér meghatározásában különösen fontosak. A Bíróság elemzése a következő szempontokat tartalmazza: amennyiben a nemzeti hatóságok olyan mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, amely befolyásolhatja az Egyezményben biztosított jogok gyakorlását, az egyén rendelkezésére álló eljárási biztosítékok különösen fontosak annak megállapítása során, hogy az alperes állam a szabályozási keret meghatározásakor meghaladta-e mérlegelési mozgástérét. Ugyanis az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, bár a 8. cikk nem tartalmaz kifejezett eljárási követelményeket, a beavatkozási intézkedésekhez vezető döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek kell lennie, és kellő tiszteletben kell tartania a 8. cikk által az egyén számára biztosított érdeket (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, 1996, 76. §; *Tanda-Muzinga kontra Franciaország*, 2014, 68. §; *M.S. kontra Ukrajna*, 2017, 70. §). Ez különösen azt vonja maga után, hogy a kérelmezőnek részt kell vennie ebben a folyamatban (*Lazoriva kontra Ukrajna*, 2018, 63. §), és az illetékes hatóságoknak arányossági értékelést kell végezniük a versengő érdekeket illetően, valamint figyelembe kell venniük a 8. cikk által biztosított releváns jogokat (*Liebscher kontra Ausztria*, 2021, 64–69. §§).

14. Az állítólagos faji profilalkotás kapcsán fennálló eljárási kötelezettségből az következik, hogy a hatóságok kötelesek kivizsgálni, fennáll-e esetleges összefüggés a rasszista magatartás és az állami tisztviselő cselekménye között, még akkor is, ha az nem erőszakos jellegű. Ez az eljárási kötelezettség megfelelő büntetőjogi, polgári jogi, közigazgatási és szakmai eszközökkel teljesíthető, az állam pedig mérlegelési mozgástérrel rendelkezik azzal kapcsolatban, hogy a kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében milyen módon szervezi meg rendszerét (*Basu kontra Németország*, 2022, 31–39. §§; *Muhammad kontra Spanyolország*, 2022, 63–76. §§; *Wa Baile kontra Svájc*, 2024, 126–27. §§).

15. A Bíróság a *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és társai kontra Svájc* ügyben (2024) először határozta meg az államokat az éghajlatváltozás összefüggésében 8. cikk szerint terhelő pozitív kötelezettségeinek hatályát. A Bíróság abból a feltételezésből indult ki, hogy elegendő megbízható jel utal az antropogén éghajlatváltozás létezésére, hogy az Egyezményben garantált emberi jogok élvezete szempontjából ez jelenleg és a jövőben is komoly veszélyt jelent, és hogy az államok tudatában vannak ennek, és képesek hatékony intézkedéseket hozni a probléma megoldására (436. §). Ebben az összefüggésben a „generációk közötti tehermegosztás” fogalmát is bevezette, és megjegyezte, hogy az államok Egyezmény szerinti jogi kötelezettségei nem csak a jelenleg élő személyekre terjednek ki, hanem a jövőbeli generációira is, akik valószínűleg egyre súlyosabb terhet fognak viselni a jelenlegi éghajlatváltozás elleni küzdelem kudarcainak következményei miatt (419–420. §§). Ezenkívül háromféle intézkedést különböztetett meg: enyhítő intézkedések, alkalmazkodási intézkedések és eljárási biztosítékok, amelyek mindegyike elvileg szükséges ahhoz, hogy értékelni lehessen, hogy az állam teljesítette-e a releváns kötelezettségeket. A Bíróság az enyhítő intézkedéseket illetően megvizsgálja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok – legyenek azok törvényhozó, végrehajtó vagy igazságszolgáltatási hatóságok – kellőképpen figyelembe vették-e, hogy: (a) olyan általános intézkedéseket kell elfogadni, amelyek az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló nemzeti és/vagy globális kötelezettségvállalások átfogó céljával összhangban meghatározzák a szén-dioxid-semlegesség elérésének céldátumát; (b) olyan közbenső szén-dioxid-kibocsátás-csökkentési célokat és útvonalakat kell meghatározni, amelyek főszabály szerint teljesíthetők a releváns időkereteken belül a nemzeti csökkentési célokat; (c) bizonyítékot kell benyújtani arra vonatkozóan, hogy megfelelően teljesítették-e vagy teljesítik-e a releváns célokat; (d) kellő gondossággal és a rendelkezésre álló legjobb bizonyítékok alapján frissíteniük kell ezeket a célokat; valamint e) megfelelő időben, megfelelő és következetes módon kell eljárniuk a releváns jogszabályok és intézkedések kidolgozása és végrehajtása során. A Bíróság által a fenti követelmények teljesülése tekintetében végzett értékelés elvileg átfogó jellegű lesz, ami azt jelenti, hogy egy adott szempont tekintetében fennálló hiányosság önmagában nem feltétlenül eredményezi a jogsértés megállapítását. A fent említett enyhítő intézkedéseket ezen túlmenően ki kell egészíteni az éghajlatváltozás legsúlyosabb vagy legközelebbi következményeinek enyhítését célzó alkalmazkodási intézkedésekkel: ezeket a rendelkezésre álló legjobb bizonyítékok alapján és az állam e téren fennálló pozitív kötelezettségeinek általános szerkezetével összhangban kell bevezetni és hatékonyan alkalmazni. Végezetül, a következő két típusú eljárási biztosítékokat kell figyelembe venni: (a) az állami hatóságok birtokában lévő releváns információkat, különösen pedig a releváns tanulmányok következtetéseit a nyilvánosság, és különösen azok számára kell hozzáférhetővé tenni, akiket az adott szabályozás és intézkedések, illetve azok hiánya érinthet; és (b) olyan eljárásoknak kell létezniük, amelyek révén a döntéshozatali folyamatban figyelembe vehető a lakosság véleménye (549–554. §§).

16. A Bíróság – bizonyos esetekben, amelyekben az alkalmazandó elvek hasonlóak – nem tartja szükségesnek annak megállapítását, hogy a megtámadott nemzeti határozat „beavatkozást” jelent-e a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog gyakorlásába, vagy úgy kell-e tekinteni, hogy az alperes állam nem teljesítette pozitív kötelezettségét (*Nunez kontra Norvégia*, 2011, 69. §; *Osman kontra Dánia*, 2011, 53. §; *Konstatinov kontra Hollandia*, 2007, 47. §).

C. Negatív kötelezettség esetén a beavatkozás „a törvényben meghatározott” módon történt-e?

17. A Bíróság többször is megerősítette, hogy az egyén magánélethez, családi élethez, otthonhoz és levelezéshez való jogába történő bármilyen hatósági beavatkozásnak a törvényben meghatározottnak kell lennie (lásd különösen: *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 266–269. §§ és a „törvény” Egyezmény szerinti fogalma; *Klaus Müller kontra Németország*, 2020, 48–51. §§). Ez a kifejezés nem csak a nemzeti jog betartását követeli meg, hanem a jog minőségére is vonatkozik, mivel megköveteli, hogy az összeegyeztethető legyen a jogállamisággal (*Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021, 332. §, a 333–334. §§-ba hangsúlyozva, hogy a „előre láthatóság” jelentése a titkos megfigyelés kontextusában nem azonos a sok más területen alkalmazott jelentéssel; lásd például: *Haščák kontra Szlovákia*, 2022; lásd még az ügyvéd-ügyfél titoktartás védelmének fontosságát: *Saber kontra Norvégia*, 2020, 51. §, valamint *Särgava kontra Észtország*, 2021, 87–88. §§, és a jogi szakmai titoktartás alá tartozó adatok védelmét szolgáló megfelelő eljárási biztosítékok hiánya).

18. A nemzeti jogszabályoknak egyértelműnek, előre láthatónak és megfelelően hozzáférhetőnek kell lenniük (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 87. §; a főügyész által kiadott utasításért lásd: *Vasil Vasilev kontra Bulgária*, 2021, 92–94. §§; az Igazságügyi Minisztérium által kiadott utasításokért lásd: *Nuh Uzun és társai kontra Törökország*, 2022, 83–99. §§; a szociális jóléti hatóság honlapján közzétett rendeletet lásd: *Le Marrec kontra Franciaország* [hat.], 2024, 72–75. §§). Kellően előre láthatónak kell lennie ahhoz, hogy az egyének a törvényben meghatározott módon tudjanak cselekedni (*Lebois kontra Bulgária*, 2017, 66–67. §§, amely további hivatkozásokat tartalmaz a börtönökben alkalmazott belső rendtartások tekintetében), és egyértelműen meg kell határoznia a hatóságok mérlegelési mozgásterének határait. Például – amint azt a Bíróság a megfigyelés összefüggésében kifejtette (lásd a követelmények összefoglalásért: *Falzarano kontra Olaszország* [hat.], 2021, 27–29. §§), a törvénynek kellően egyértelműnek kell lennie ahhoz, hogy a polgároknak megfelelő tájékoztatást nyújtson azokról a feltételekről és körülményekről, amelyek mellett a hatóságok jogosultak titkos megfigyelési és adatgyűjtési intézkedésekhez folyamodni (*Shimovolos kontra Oroszország*, 2011, 68. §). A Bíróság a *Vukota-Bojić kontra Svájc* ügyben (2016) a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel nem voltak egyértelműek és pontosak azok a nemzeti jogszabályok, amelyek jogalapot szolgáltak a kérelmező biztosítótársasága által balesete után végzett megfigyeléshez. A Bíróság a *Glukhin kontra Oroszország* ügyben (2023, 82–83. §§) komoly kétségeket fogalmazott meg azzal kapcsolatban, hogy a biometrikus személyes adatok – többek között arcfelismerő technológia segítségével történő – kezelését „az igazságszolgáltatás keretében” engedélyező nemzeti jogszabályok megfelelnek-e a „jog minősége” követelményének, mivel azok megfogalmazása nagyon általános, és úgy tűnik, hogy bármilyen típusú bírósági eljárás keretében lehetővé teszik az ilyen adatok kezelését. Ahhoz, hogy az arcfelismerési technológia bevezetése során teljesüljön a „jog minőségének” követelménye, elengedhetetlen volt az intézkedések hatályát és alkalmazását szabályozó részletes szabályok, valamint a visszaélések és az önkényesség kockázatával szembeni hatékony biztosítékok megléte. A védelmi intézkedések iránti igény még nagyobb lesz az élő arcfelismerő technológia használata esetén.

19. Az egyértelműség követelménye a hatóságok által gyakorolt mérlegelési mozgástérre vonatkozik (lásd például: *Lia kontra Málta*, 2022, 56–57. §§). A nemzeti jogszabályoknak észszerűen egyértelműen meg kell határozni a hatóságokra ruházott mérlegelési mozgástér hatályát és gyakorlásának módját, hogy az egyének számára biztosítsák a demokratikus társadalomban a jogállamiság alapján őket megillető minimális védelmet (*Piechowicz kontra Lengyelország*, 2012, 212. §). A Bíróság a *Lia kontra Málta* ügyben (2022) megállapította, hogy a kérelmezők 8. cikkben foglalt jogaiba – az IVF-kezeléshez való hozzáférésnek a másodrendű kérelmező életkora miatti megtagadása révén – való beavatkozás nem volt törvényben meghatározott. A törvény szerint „kíváncsi” volt, hogy a nő 25 és 42 év közötti legyen, és úgy tűnt, a bíróságok elfogadták, hogy ez a rendelkezés rugalmasságot tesz lehetővé. A hatóság azonban a felső korhatárt kötelezőnek tekintette.

A Bíróság szerint a tényállás szempontjából releváns időpontban a rendelkezés bírósági és közigazgatási hatóságok általi értelmezése „következetlen” volt (67. §). Az, hogy a kérelmező ügye az alkalmazandó jogszabályok alapján az első ilyen jellegű ügy, és hogy a bíróság az Európai Unió Bíróságától kért útmutatást a releváns uniós jog értelmezéséhez, nem teszi a jogi szabályozás nemzeti bíróságok általi értelmezését és alkalmazását önkényessé vagy kiszámíthatatlanná (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 150. §).

20. Az előre láthatóságot illetően a „törvényben meghatározott” kifejezés többek között azt jelenti, hogy a nemzeti jogszabályoknak kellően előre láthatóknak kell lenniük ahhoz, hogy az egyéneknek megfelelő tájékoztatást nyújtsanak azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok jogosultak az Egyezmény szerinti jogait érintő intézkedésekhez folyamodni (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 117. §). Az előre láthatóságnak nem kell biztosnak lennie. A *Slivenko kontra Lettország* [NK] ügyben (2003) a kérelmezőknek legalábbis jogi szakértők tanácsával észszerű mértékben előre kellett látniuk, hogy a törvény hatálya alá tartozóknak tekintik őket (lásd még: *Dubská és Krejzová kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2016, 171. §). Ebben a kérdésben nem lehetett abszolút bizonyosságra számítani (107. §). Az is megjegyzendő, hogy a kérelmező szakmája is figyelembe veendő tényező lehet, mivel ez jelzi, hogy képes-e előre látni cselekedetei jogi következményeit (*Versini-Campinchi és Crasnianski kontra Franciaország*, 2016, 55. §). Annak megállapítása során, hogy az alkalmazandó jog következményei előre láthatóak voltak-e, és lehetővé tették-e a kérelmező számára, hogy konkrét esetében magatartását szabályozza, a Bíróságnak szembe kell néznie azzal, hogy az azonos szintű bíróságok ítélkezési gyakorlata eltérő (*Klaus Müller kontra Németország*, 2020, 54–60. §§).

21. A „jogszerűség” azt is megköveteli, hogy megfelelő biztosítékok legyenek érvényben annak érdekében, hogy az egyén 8. cikkben foglalt jogait tiszteletben tartsák. A nemzeti jogszabályoknak megfelelő biztosítékokat kell nyújtaniuk az egyénnek az önkényes beavatkozás elleni megfelelő védelem érdekében (*Bykov kontra Oroszország* [NK], 2009, 81. §; *Vig kontra Magyarország*, 2021, 51–62. §§; a jogi személyek vonatkozásában lásd: *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 2024, 97., 99. és 107. §§).

22. Az államnak a magán- és családi élet védelmével kapcsolatos felelőssége gyakran magában foglalja azokat a pozitív kötelezettségeket, amelyek biztosítják a 8. cikkben foglalt jogok nemzeti szinten történő megfelelő tiszteletben tartását. A Bíróság például a magánélethez való jog megsértését állapította meg, mivel nem voltak egyértelmű törvényi rendelkezések, amelyek büntetendővé tették volna a meztelen gyermek titkos filmezését (*Söderman kontra Svédország* [NK], 2013, 117. §). A Bíróság ehhez hasonlóan egy személyazonosság-ellenőrzéssel kapcsolatos ügyben a megállapította, hogy a fokozott ellenőrzés engedélyezésének vagy a fokozott ellenőrzés során végrehajtott rendőri intézkedéseknek valódi korlátozására vagy felülvizsgálatára vonatkozó jogszabályi követelmény hiányában a nemzeti jog nem biztosított megfelelő garanciákat az egyénnek az önkényes beavatkozással szembeni megfelelő védelemhez (*Vig kontra Magyarország*, 2021, 62. §). A Bíróság – a megerősített ellenőrzés engedélyezésének és a megerősített ellenőrzés során végrehajtott rendőri intézkedéseknek valódi korlátozása vagy felülvizsgálata hiányában – úgy ítéli meg, hogy a nemzeti jog nem biztosított megfelelő garanciákat az egyénnek az önkényes beavatkozással szembeni megfelelő védelemhez. A panasz tárgyát képező intézkedések ezért nem voltak az Egyezmény 8. cikkének értelmében „a törvényben meghatározott[ak]”.

23. Még ha az események idején hatályos nemzeti rendelkezés betűje és szelleme kellően pontos volt, annak a nemzeti bíróságok általi értelmezése és a kérelmező ügyének körülményeire alkalmazása a 8. cikk 2. bekezdése értelmében nem lehet nyilvánvalóan észszerűtlen, így előre láthatatlan. Például az *Altay kontra Törökország (2. sz.)* ügyben (2019) a nemzeti rendelkezés kiterjedt értelmezése nem felelt meg az egyezmény jogszerűségi követelményének (57. §). Lásd még: *Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2021, 65. és az azt követő §§-ok, amelyek az Egyezménynek megfelelő jogalap nélkül végzett telefonlehallgatásra vonatkoznak.

24. Az a megállapítás, hogy a szóban forgó intézkedés nem volt „a törvényben meghatározott”, elegendő ahhoz, hogy a Bíróság megállapítsa, hogy az Egyezmény 8. cikkének megsértése valósult meg. Ennélfogva nem szükséges vizsgálni, hogy a szóban forgó beavatkozás „legitim célt” szolgált, vagy „demokratikus társadalomban szükséges” volt-e (*M.M. kontra Hollandia*, 2003, 46. §; *Solska és Rybicka kontra Lengyelország*, 2018, 129. §). A Bíróság a *Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország* [NK] ügyben (2016) megállapította, hogy függetlenül attól, hogy volt-e jogalap a kérelmező jogaiba való beavatkozásra, a beavatkozás nem felelt meg a 8. cikk 2. bekezdésében meghatározott egyéb feltételeknek (196. §). A beavatkozás akkor is minősülhet „a törvényben [nem] meghatározottnak”, ha az 5. cikk 1. bekezdése értelmében jogellenes intézkedés eredményeként valósult meg (*Blyudik kontra Oroszország*, 2019, 75. §). A Bíróság az *S.W. kontra Egyesült Királyság* ügyben (2021) megállapította, hogy a kérelmező magánéletébe való beavatkozás „nem volt törvényben meghatározott, és demokratikus társadalomban nem volt szükséges” (62–63. §§). A Bíróság végül számos ügyben úgy ítélte meg, hogy az „a törvényben meghatározott” beavatkozás követelménye olyan szorosan kapcsolódik a „demokratikus társadalomban szükséges” kritériumhoz, hogy a két feltételt együtt kell megvizsgálni (*S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [NK], 2008, 99. §; *Kvasnica kontra Szlovákia*, 2009, 84. §; *Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 155. §; *Glukhin kontra Oroszország*, 2023, 78. §; *Podchasov kontra Oroszország*, 2024, 66. §; *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 2024, 103. §).

D. A beavatkozás legitim célt segít-e elő?

25. A 8. cikk 2. bekezdése felsorolja azokat a legitim célokat, amelyek a 8. cikkben védett jogok megsértését igazolhatják: „a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében” (lásd *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 272. §). A Bíróság azonban megjegyezte, hogy gyakorlatában meglehetősen tömör, amikor az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdése, 9. cikkének 2. bekezdése, 10. cikkének 2. bekezdése és 11. cikkének 2. bekezdése értelmében vett legitim cél meglétét vizsgálja (*S.A.S. kontra Franciaország* [NK], 2014, 114. §; *L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 109. §). Az alperes kormánynak kell bizonyítania, hogy a beavatkozás legitim célt szolgált (*Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország* [NK], 2016, 194. §; *P.T. kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 29. §). Amennyiben a kormány legitim célra hivatkozik, bizonyítania kell, hogy a kérelmező megbüntetésével a nemzeti hatóságok ezt a legitim célt tartották szem előtt (lásd megfelelően: *Kilin kontra Oroszország*, 2021, 61. §).

26. A Bíróság például megállapította, hogy a bevándorlási intézkedések a rendzavarások megelőzése helyett inkább az ország 8. cikk 2. bekezdése értelmében vett gazdasági jólétének megőrzése érdekében indokoltak lehetnek, ha a kormány célja a munkaerőpiac népsűrűség miatt történő szabályozása volt (*Berrehab kontra Hollandia*, 1988, 26. §). Ezen kívül a Bíróság megállapította, hogy mind a gazdasági jólét, mind mások jogainak és szabadságainak védelme legitim célja a nagy kormányzati projekteknek, mint amilyen egy repülőtér bővítése (*Hatton és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2003, 121. §, az erdő/környezet megóvása és „mások jogainak és szabadságainak” védelme tekintetében lásd: *Kaminskas kontra Litvánia*, 2020, 51. §).

27. A Bíróság megállapította, hogy a teljes arcot eltakaró fátylak nyilvános helyeken való használatának tilalma legitim célt szolgált, figyelembe véve az alperes állam érvét, miszerint az arc fontos szerepet játszik a társadalmi interakcióban. Ezért el tudta fogadni, hogy az arcot eltakaró fátyol által mások előtt emelt akadályt az alperes állam úgy értelmezte, hogy az sérti mások ahhoz való jogát, hogy olyan társadalmi térben éljenek, amely megkönnyíti az együttélést (*S.A.S. kontra Franciaország* [NK], 2014, 122. §).

28. A Bíróság az egészségvédelem legitim célját illetően a *Drelon kontra Franciaország* ügyben (2022, 89. §) megállapította, hogy több Szerződő államban számos ember fertőződött meg HIV-vel vagy

hepatitisz-vírussal nem biztonságos vérkészítmények transfúziója révén, mielőtt a kórokozók kimutatására, inaktiválására és eltávolítására szolgáló technikákat kifejlesztették és azok elterjedtek. E súlyos egészségügyi válságra válaszul nemzetközi jogi eszközöket fogadtak el, amelyek ugyanazt a célt, a közegészség védelmét szolgálták.

29. A kérelmező – egy korrupció gyanújába keveredett börtönigazgató – telefonbeszélgetéseinek lehallgatása, az így nyert információk tárolása és azok fegyelmi eljárás során történő nyilvánosságra hozatala – amely végül elbocsátásához vezetett – a korrupciós cselekmények megelőzését és a közszolgálat átláthatóságának és nyitottságának biztosítását célozta, így a rendzavarás vagy bűncselekmény megelőzésének, valamint mások jogai és szabadságai védelmének legitim célját szolgálta az *Adomaitis kontra Litvánia* ügyben (2022, 84. §).

30. A kérelmező azonosító adatainak, többek között teljes nevének és lakcímének az adókötelezettségének nem teljesítése miatt az adóhatóság honlapján való közzététele „az ország gazdasági jólétének érdekeit”, valamint „mások jogainak és szabadságainak védelmét” szolgálta (*L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 111-113. §§). Ehhez hasonlóan a kérelmező IP-címének és egyéb „kapcsolati adatainak” annak érdekében történő kezelése, hogy az adott szociális jóléti hatóság meg tudja találni őt a szociális csalások megelőzése érdekében, az ország gazdasági jólétének és a bűnözés megelőzésének érdekében történt (*Le Marrec kontra Franciaország* [hat.], 2024, 76. §).

31. A Bíróság azonban a *Toma kontra Románia* ügyben (2009) megállapította, hogy a kormány nem adott jogszerű indokot annak lehetővé tételére, hogy az újságírók a tárgyalás előtt letartóztatott személyről képeket tegyenek közzé, amikor erre közbiztonsági okokból nem volt szükség (92. §). A Bíróság az *Aliyev kontra Azerbajdzsán* ügyben nem állapította meg, hogy a kérelmező otthonában és irodájában végzett házkutatás és lefoglalás a 8. cikk 2. bekezdésében felsorolt bármely legitim célt szolgált volna (183–188. §§).

32. A Bíróság egyes esetekben megállapította, hogy a megtámadott intézkedésnek nem volt észszerű alapja, és nem álltak összefüggésben a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt legitim célokkal, ami önmagában elegendő volt a cikk megsértéséhez. A Bíróság mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy a beavatkozás bármely lehetséges legitim célhoz képest olyan súlyos arányossági kérdést vetett fel, hogy ezt a szempontot is megvizsgálta (*Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország* [NK], 2016, 194–196. §§; *P.T. kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 30–33. §§). A Bíróság úgy is dönthet, hogy nem szükséges végleges álláspontot kialakítania arról, hogy a vitatott intézkedés valóban az említett legitim célok valamelyikét szolgálta-e, mert megállapította, hogy az intézkedés demokratikus társadalomban nem volt szükséges (lásd például: *Chocholáč kontra Szlovákia*, 2022, 62. §, az erkölcs, a rend, valamint mások jogai és szabadságai fogalmával, és általánosabban az erkölcs védelmével kapcsolatban, 70-71. §§).

33. Megállapítást nyert, hogy bizonyos helyzetekben egy általános intézkedés az eseti vizsgálatot előíró rendelkezésnél valamely legitim cél elérésére alkalmasabb eszköz lehet, amely választás elvileg a tagállam jogalkotójának feladata, európai felügyelet mellett (*Animal Defenders International kontra Egyesült Királyság* [NK], 2013, 108–109. §, további hivatkozásokkal; *L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 125. §). Az állam – az egyes esetek egyedi tényállásától függetlenül – az Egyezménnyel összhangban olyan általános intézkedéseket hozhat, amelyek előre meghatározott helyzetekre vonatkoznak, még akkor is, ha ez egyes nehéz eseteket eredményezhet (uo., 117. §). A Bíróság azonban jelezte, hogy ez a megközelítés nem alkalmazható olyan esetekben, amikor a beavatkozás egy személy egyetlen otthonának elvesztését jelenti. Az egyensúly megteremtése ilyen esetekben más jellegű, különös jelentőséget kap az érintettek személyes szférájába való beavatkozás mértéke, és általában csak eseti alapon vizsgálható (*Ivanova és Cherkezov kontra Bulgária*, 2016, 54. §).

E. „Demokratikus társadalomban szükséges”-e a beavatkozás?

34. Annak megállapításához, hogy egy adott, a 8. cikkbe ütköző jogsértés „demokratikus társadalomban szükséges-e”, a Bíróság a tagállam érdekeit és a kérelmező jogait mérlegeli (lásd a releváns ítélkezési gyakorlat legutóbbi összefoglalását: [Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság](#) [NK], 2021, 273–275. §§). A Bíróság egy korai és irányadó, a 8. cikkre vonatkozó ügyben tisztázta, hogy a „szükséges” kifejezés ebben az összefüggésben nem rendelkezik olyan rugalmassággal, mint a „hasznos”, „észszerű” vagy „kívánatos” kifejezések, hanem abból az következik, hogy a kérdéses beavatkozáshoz „nyomós társadalmi érdek” fűződik. Elsősorban a nemzeti hatóságok feladata az, hogy az egyes esetekben értékeljék a nyomós társadalmi érdeket; ennek megfelelően mérlegelési mozgásterük is megmarad. Döntésük azonban továbbra is a Bíróság általi felülvizsgálat tárgyát képezi. Az Egyezményben biztosított jogok korlátozása kizárólag akkor tekinthető „demokratikus társadalomban szükségesnek” – amely társadalom két jellemzője a tolerancia és a tág látókör –, ha többek között arányos a követett legitim céllal ([Dudgeon kontra Egyesült Királyság](#), 1981, 51–53. §§).

35. Ezt követően a Bíróság megerősítette, hogy annak megállapítása során, hogy a megtámadott intézkedések „demokratikus társadalomban szükségesek” voltak-e, figyelembe veszi, hogy az ügy egészének tükrében az azok indoklására felhozott érvek relevánsak és elégségesek voltak-e, valamint hogy az intézkedések a követett legitim célokkal arányosak voltak-e ([Z kontra Finnország](#), 1997, 94. §). A Bíróság tovább pontosította ezt a követelményt, és megállapította, hogy a 8. cikk alkalmazásában a „szükségesség” fogalma azt jelenti, hogy a beavatkozásnak nyomós társadalmi érdekek kell megfelelnie, konkrétan pedig arányosnak kell maradnia a követett legitim céllal. A Bíróság – annak megállapítása során, hogy valamely beavatkozás „szükséges” volt-e – figyelembe veszi az állami hatóságoknak biztosított mérlegelési mozgásteret, de az alperes állam köteles bizonyítani, hogy a beavatkozás mögött nyomós társadalmi érdek állt ([Piechowicz kontra Lengyelország](#), 2012, 212. §). A Bíróság megerősítette a mérlegelési mozgástérre irányadó elveket az [M.A. kontra Dánia](#) ([NK], 2021, 140–163. §§) ügyben, amelyben részletesen kifejtette a mérlegelési mozgástér hatályával kapcsolatos tényezőket, és amelyben megjegyezte, hogy a Tizenötödik Kiegészítő Jegyzőkönyv (amely tükrözi a szubszidiaritás elvét és a mérlegelési mozgástér doktrínáját) 2021. augusztus 1-jén lépett hatályba (lásd még: [Paradiso és Campanelli kontra Olaszország](#) [NK], 2017, 179–184. §§, [Klaus Müller kontra Németország](#), 2020, 66. §). Az illetékes nemzeti hatóságoknak biztosítandó mérlegelési mozgástér mértéke a kérdések jellegétől és a veszélyeztetett érdekek súlyától függően változik ([Strand Lobben és társai kontra Norvégia](#) [NK], 2019, 211. §). Az államoknak elvileg széles mérlegelési mozgástérrel kell rendelkezniük azokban a kérdésekben, amelyek kényes erkölcsi és etikai kérdéseket vetnek fel, és amelyekről európai szinten nincs konszenzus ([Paradiso és Campanelli kontra Olaszország](#) [NK], 2017, 184. §).

36. A nemzeti kormány által hozott általános intézkedések tekintetében a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az általános intézkedés arányosságának megállapításához a Bíróságnak elsősorban az intézkedés alapjául szolgáló jogalkotói döntéseket kell értékelnie. E tekintetben különösen fontos az intézkedés szükségessége parlamenti és bírósági felülvizsgálatának minősége, ideértve az adott mérlegelési mozgástér alkalmazását is (lásd: [M.A. kontra Dánia](#) [NK], 2021, 148. §, amely a következőkre hivatkozik: [Animal Defenders International kontra Egyesült Királyság](#) [NK], 2013; [L.B. kontra Magyarország](#) [NK], 2023, 117. és 125. §§). Az egyén rendelkezésére álló eljárási biztosítékok különösen fontosak annak megállapítása során, hogy az alperes állam a szabályozási keret meghatározásakor meghaladta-e mérlegelési mozgásterét. A Bíróságnak konkrétan meg kell vizsgálnia, hogy a beavatkozási intézkedésekhez vezető döntéshozatali folyamatnak tisztességes volt, és ilyenként kellő tiszteletben tartja-e a 8. cikk által az egyén számára biztosított érdeket ([A.-M.V. kontra Finnország](#), 2017, 82–84. §§).

F. A 8. cikk és az Egyezménynek és Kiegészítő jegyzőkönyveinek egyéb rendelkezései közötti kapcsolat

37. A Bíróság végzi az ügy tényállásának jogi minősítését, és nem köti a kérelmező vagy a kormány által előadott minősítés (*Soares de Melo kontra Portugália*, 2016, 65. §; *Mitovi kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság*, 2015, 49. §; *Macready kontra Cseh Köztársaság*, 2010, 41. §; *Havelka és társai kontra Cseh Köztársaság*, 2007, 35. §). A Bíróság tehát megvizsgálja, hogy a panaszokat mely cikk(ek) alapján kell elbírálni (*Radomilja és társai kontra Horvátország* [NK], 2018, 114. §; *Sudita Keita kontra Magyarország*, 2020, 24. §).

1. Magán- és családi élet

a. 2. cikk (élethez való jog)¹ és 3. cikk (kínzás tilalma)²

38. A Bíróság az egyén testi és szellemi épségének más személyek cselekményeivel szemben való védelmét illetően megállapította, hogy a hatóságok pozitív kötelezettségei – egyes esetekben önmagban az Egyezmény 2. vagy 3. cikke, más esetekben pedig a 8. cikk alapján, vagy az Egyezmény 3. cikkével összefüggésben értelmezve (lásd például: *Buturugă kontra Románia*, 2020, 44. §, a családon belüli erőszakot illetően; *N.Ç. kontra Törökország*, 2021, a szexuális visszaélést illetően, valamint az államok pozitív kötelezettségeire vonatkozó ítélkezési gyakorlat összefoglalásáért lásd a 94–95. §§-t; *R.B. kontra Észtország*, 2021, 78–84. §§) – magukban foglalhatják a magánszemélyek által elkövetett erőszakos cselekményekkel (lásd többek között: *Söderman kontra Svédország* [NK], 2013, 80. §, valamint az abban szereplő további hivatkozások) vagy az orvosi műhibával szemben védelmet biztosító, megfelelő jogi keret fenntartásának és gyakorlati alkalmazásának kötelezettségét (lásd: *Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia* [NK], 2019, 127. §, valamint az abban szereplő további hivatkozások). A Bíróság a 2. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra hivatkozással megállapította, hogy a tagállamokat a 3. és 8. cikkből kifolyólag pozitív kötelezettség terheli a nemi bűncselekményekért kiszabott büntetések végrehajtására vonatkozóan (*E.G. kontra Moldovai Köztársaság*, 2021, 39–41. pont). A Nagykamara viszont egy közúti balesettel kapcsolatos ügyben – amelyben egy személy nem szándékos cselekményből kifolyólag életveszélyes sérüléseket szenvedett – nem találta alkalmazhatónak a 3. vagy a 8. cikket, helyette a 2. cikket alkalmazta (*Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia* [NK], 2019, 128–32. §§).

39. A Bíróság a 3. és 8. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában hangsúlyozta, hogy a gyermekek és a társadalom egyéb veszélyeztetett tagjai számára fontos, hogy testi és szellemi jólétük veszélybe kerülése esetén állami védelemben részesüljenek (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 74. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 87. §; *A és B kontra Horvátország*, 2019, 106–113. §§). A Bíróság mindkét cikk megsértését megállapította, mivel egy kiszolgáltatott gyermek személyes integritását nem kapott védelmet a szexuális visszaéléssel kapcsolatos túlzottan hosszú büntetőeljárás során, és úgy ítélte meg, hogy az a másodlagos áldozattá válás súlyos esetét valósítja meg (*N.Ç. kontra Törökország*, 2021). A Bíróság a Németország ellen indított két ügyben megerősítette, hogy a gyermekek rendszeres verése elérheti azt a súlyosságot, amely a 3. cikkbe ütközik (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 76. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 89. §). A Bíróság ennek megfelelően a 3. cikk szerinti bántalmazás kockázatának megelőzése érdekében dicséretesnek tartotta, ha a tagállamok törvényben tiltják a gyermekek testi fenyegetésének valamennyi formáját. A 8. cikknek való megfelelés biztosítása érdekében azonban egy ilyen tilalmat arányos intézkedésekkel kell végrehajtani, hogy az gyakorlati és hatékony legyen, és ne csak elméletben maradjon meg (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 77–78. §§; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 90–91. §§).

¹ Lásd a 2. cikkel (Élethez való jog) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

² Lásd a 3. cikkel (kínzás tilalma) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

40. A befogadó államoknak a bevándorlás területén, a menedékkérők tömeges beáramlásának és a jelentős erőforrás-korlátok fennállásának időszakában jogukban áll úgy tekinteni, hogy saját mérlegelési mozgásterükbe tartozik az, hogy egyesek 8. cikk szerinti, családegyesítéséhez fűződő érdeke helyett az ilyen személyek nagyobb számának inkább a 3. cikk szerinti védelmet biztosítják (*M.A. kontra Dánia* [NK], 2021, 145–146. §§).

41. A Bíróság megállapította, hogy ha egy intézkedés nem felel meg a 3. cikkben foglalt bánásmódnak, attól még a 8. cikkbe ütköző lehet (*Wainwright kontra Egyesült Királyság*, 2006, 43. §, a testüregi motozás tekintetében). Különösen a fogvatartás körülményei adhatnak okot a 8. cikk megsértésére, bár nem érik el a 3. cikk megsértéséhez szükséges súlyosságot (*Raninen kontra Finnország*, 1997, 63. §). Ugyanez vonatkozik a fizikai erőszak nélküli verbális bántalmazásra is (lásd az *Association ACCEPT és társai kontra Románia* ügyben [2021, 55–57. és 68. §§] fennálló helyzeteket, vagy az *F.O. kontra Horvátország* ügyet [2021, 53. §] az iskolai zaklatás tekintetében). A Bíróság az Egyezmény 3. cikkének megsértését gyakran megállapította a rossz fogvatartási körülmények miatt, amikor is a mellékhelyiségek és a cella többi része közötti megfelelő elválasztás hiánya csak egy eleme volt ezeknek a körülményeknek (*Szafrański kontra Lengyelország*, 2015, 24. és 38. §§). A Bíróság a *Szafrański kontra Lengyelország* ügyben (2015) megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem teljesítették a kérelmező minimális magánélethez való jogának biztosítására vonatkozó pozitív kötelezettségüket, és ezzel megsértették a 8. cikket, mivel a kérelmezőnek más fogvatartottak jelenlétében kellett használnia a WC-t, így a mindennapi életében megfosztották őt alapvető magánélethez való jogától (39–41. §§).

42. Ehhez hasonlóan, bár az egészséghez való jog nem az Egyezmény és annak Kiegészítő jegyzőkönyvei által garantált jog, a tagállamokat a 2. és 8. cikk alapján számos pozitív kötelezettség terheli ezzel kapcsolatban (*Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 282. §; még lásd: *Vilela kontra Portugália*, 2021, 73–79. §§, amelyben a Bíróság a 8. cikk [64–65. §§] alapján állítólagos orvosi műhibára vonatkozó ügy vizsgálata során hivatkozott a 2. cikkben meghatározott általános elvekre, 74–79. §§). Először is, a tagállamoknak olyan szabályokat kell megállapítaniuk, amelyek előírják az állami és magánkórházak számára, hogy megfelelő intézkedéseket hozzanak a betegek testi épségének védelme érdekében, másodsor pedig az orvosi műhiba áldozatai számára olyan eljárásról kell rendelkezniük, amely szükség esetén kártérítést biztosít számukra. Ezek a kötelezettségek a 8. cikk alapján alkalmazandók olyan sérülések esetén, amelyek nem veszélyeztetik a 2. cikkben biztosított, élethez való jogot (*Vasileva kontra Bulgária*, 2016, 63–69. §§; *İbrahim Keskin kontra Törökország*, 2018, 61. §; *Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 92–94. §§).

43. A 2. cikk szerinti eljárási kötelezettségek – amelyek értelmében hatékony vizsgálatot kell lefolytatni az élethez való jog állítólagos megsértése esetén – az állam 8. cikk szerinti kötelezettségeivel ütközhetnek (*Solska és Rybicka kontra Lengyelország*, 2018, 118–119. §§). Az állami hatóságoknak megfelelő egyensúlyt kell találniuk a hatékony nyomozás 2. cikk szerinti követelményei és a nyomozás által érintett személyek magán- és családi élethez való jogának (a 8. cikk szerinti) védelme között (121. §). A *Solska és Rybicka kontra Lengyelország* ügy (2018) tárgyát büntetőeljárás keretében elhunyt személyek maradványainak a családok akaratával ellentétben történő exhumálása képezte; a lengyel nemzeti jog nem biztosított az exhumálást elrendelő határozat arányosságának felülvizsgálatára irányuló mechanizmust. A Bíróság ebből következően megállapította, hogy a beavatkozás nem volt „a törvényben meghatározott”, így a 8. cikk megsértését valósította meg (126–128. §§).

b. 6. cikk (tisztességes tárgyaláshoz való jog)³

44. A 8. cikk eljárási aspektusa szorosan kapcsolódik az Egyezmény 6. cikkében védett jogokhoz és érdekekhez. A 6. cikk eljárási biztosítékot nyújt, jelesen a „bírósághoz fordulás jogát” biztosítja az

³ Lásd a 6. cikkel (tisztességes tárgyaláshoz való jog) kapcsolatos – [polgári jogi](#) és [büntetőjogi](#) ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

egyén „polgári jogainak és kötelezettségeinek” elbírálása során, míg a 8. cikkben foglalt eljárási követelmény nem csak a közigazgatási eljárásokat és a bírósági eljárásokat fedi le, hanem többek között a családi élet kellő tiszteletben tartásának tágabb célját is kiegészíti (*Tapia Gasca és D. kontra Spanyolország*, 2009, 111–113. §§; *Bianchi kontra Svájc*, 2006, 112. §; *McMichael kontra Egyesült Királyság*, 1995, 91. §; *B. kontra Egyesült Királyság*, 1987, 63–65. §§; *Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 36. §). Habár a 8. cikk nem tartalmaz kifejezett eljárási követelményeket, a beavatkozási intézkedésekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek kell lennie, és biztosítania kell a 8. cikk által védett érdekek megfelelő tiszteletben tartását (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 147. §). A konkrét körülmények tükrében a 6. és 8. cikkben biztosított védelem célja közötti eltérés az egyazon tényállás mindkét cikk alapján történő vizsgálatát indokolhatja (vö.: *O. kontra Egyesült Királyság*, 1987, 65–67. §§; *Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 41–45. §§; *Macready kontra Cseh Köztársaság*, 2010, 41. §; *Bianchi kontra Svájc*, 2006, 113. §) még akkor is, ha az eljárások más cikk alapján történő vizsgálata nem vezethet eltérő következtetéshez (*Jallow kontra Norvégia*, 2021, 75. §).

45. EA Bíróság azonban egyes ügyekben – amelyekben a családi élet forog kockán, és a kérelmezők a 6. és 8. cikkre hivatkoztak – úgy döntött, hogy a tényállást kizárólag a 8. cikk alapján vizsgálja meg (lásd például: *T.C. kontra Olaszország*, 2022, 53. §). A Bíróság álláspota szerint a 8. cikk eljárási vonatkozásai alapján a beavatkozási intézkedésekhez vezető döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek kell lennie, és kellően tiszteletben kell tartania a cikk által védett érdekeket (*Soares de Melo kontra Portugália*, 2016, 65. §; *Santos Nunes kontra Portugália*, 2012, 56. §; *Havelka és társai kontra Cseh Köztársaság*, 2007, 34–35. §§; *Wallová és Walla kontra Cseh Köztársaság*, 2006, 47. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 56. §; *McMichael kontra Egyesült Királyság*, 1995, 87. §; *Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 109. §). A Bíróság ezért a 8. cikk alapján a döntéshozatali folyamat formáját és időtartamát is figyelembe veheti (*T.C. kontra Olaszország*, 2022, 57. §; *Macready kontra Cseh Köztársaság*, 2010, 41. §; valamint a szexuális visszaélésekkel összefüggésben a gyermek védelmének biztosítása érdekében szükséges különleges figyelem és elsőbbségi bánásmód tekintetében lásd: *N.Ç. kontra Törökország*, 2021). Az államnak továbbá a szülők és gyermekek újraegyesítése érdekében minden megfelelő intézkedést meg kell tennie (*Santos Nunes kontra Portugália*, 2012, 56. §).

46. Például az, hogy egy ügyet észszerű időn belül tárgyalta-e – amint azt az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése előírja –, szintén részét képezi a 8. cikkben foglalt eljárási követelményeknek (*Ribić kontra Horvátország*, 2015, 92. §; lásd még: *Popadić kontra Szerbia*, 2022, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező gyermekével való éjszakai és ünnepi kapcsolattartásának meghatározásában történő 4 éves késedelem annak ellenére sértette a 8. cikket, hogy a kérelmező a eljárás alatt is rendszeresen, de korlátozottabb mértékben tartotta a kapcsolatot gyermekével). A Bíróság kizárólag a 8. cikk alapján vizsgálta meg azt a panaszt is, amely szerint nem hajtották végre a kérelmezők kapcsolattartási jogára vonatkozó határozatot (*Mitovi kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság*, 2015, 49. §). A Bíróság ehhez hasonlóan úgy döntött, hogy a 8. cikk alapján kizárólag az állam tétlenségét és gondatlanságát, valamint a gyermek felügyeleti jogának a kérelmező részére történő megadásáról szóló határozat végrehajtására irányuló eljárás elhúzódását vizsgálja meg (*Santos Nunes kontra Portugália*, 2012, 54–56. §§).

47. A Bíróság ezen kívül – több olyan esetben, amelyben szoros kapcsolatot talált a 6. cikk és a 8. cikk alapján benyújtott panaszok között – a 6. cikk alapján benyújtott panaszt a 8. cikk alapján benyújtott panasz részének tekintette (*Anghel kontra Olaszország*, 2013, 69. §; *Diamante és Pelliccioni kontra San Marino*, 2011, 151. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 57. §; *Labita kontra Olaszország* [NK], 2000, 187. §). A Bíróság a *G.B. kontra Litvánia* ügyben (2016) nem tartotta szükségesnek külön megvizsgálni, hogy megvalósult-e a 6. cikk 1. bekezdésének megsértése, mivel a kérelmező 8. cikk alapján benyújtott panaszának vizsgálata során megállapította, hogy a kérelmező eljárási jogait tiszteletben tartották (113. §). A Bíróság az *S.W. kontra Egyesült Királyság* ügyben (1987, 2021) nem látta szükségesnek, hogy külön döntést hozzon a panasz 6. cikk 1. bekezdése szerinti elfogadhatóságáról és megalapozottságáról, mivel a 8. cikk szempontjából már megvizsgálta a

kérelmező panaszát, amelyben az az eljárási jogainak megsértését állította, ami érintette magánéletének tiszteletben tartásához való jogát (78. §).

48. A Bíróság az *Y. kontra Szlovénia* ügyben (2015) megvizsgálta, hogy a nemzeti bíróság megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező magánélethez és személyes integritáshoz való jogának védelme, valamint a vádlott védelmi jogai között, amikor a kérelmezőnek a vádlott keresztkérdéseket tett fel az állítólagos szexuális bántalmazásokkal kapcsolatos büntetőeljárás során (114–116. §§). A Bíróság a *López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK] ügyben (2019) azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a 8. cikk vagy a nemzeti jog megsértésével szerzett információk bizonyítékként való felhasználása a tárgyalást egészében tisztességtelenné teszi-e, ami sérti a 6. cikket (149–152. §§). A Bíróság a *McCann és Healy kontra Portugália* ügyben (2022) a kérelmezők ártatlansága vélelmének a 6. cikk 2. bekezdésében garantált joga és a kérelmezők 8. cikkben garantált jó hírneve közötti kölcsönhatással foglalkozott (83–84., 95. §§).

49. Az egyén és gyermeke közötti kapcsolattal kapcsolatos ügyekben különös gondossággal kell eljárni, mivel az idő múlásával a kérdés ténylegesen eldőlhet. Ez a kötelezettség, amely meghatározó szerepet tölt be annak értékelésében, hogy egy ügyet észszerű időn belül tárgyalta-e – amint azt az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése előírja –, szintén részét képezi a 8. cikkben foglalt eljárási követelményeknek (*Süß kontra Németország*, 2005, 100. §; *Strömblad kontra Svédország*, 2012, 80. §; *Ribić kontra Horvátország*, 2015, 92. §).

50. A Bíróságnak az *Altay kontra Törökország (2. sz.)* ügyben (2019, 47–52. és 56. §§) a Bíróságnak a „magánélet” körébe tartozó ügyvéd-ügyfél kapcsolat természetéről alkotott véleménye nagyban befolyásolta annak értékelését, hogy a kérelmező által a börtönben az ügyvédjével folytatott bizalmas kommunikációhoz való jogának korlátozása ellen benyújtott kereset a 6. cikk „polgári” részének (68. §) hatálya alá tartozik-e. A 6. cikk 1. bekezdésének polgári jogi alkalmazhatóságát támogató következtetés azonban nem vonja automatikusan a kérdést a 8. cikk hatálya alá (*Ballıktaş Bingöllü kontra Törökország*, 2021, 60–61. §§).

51. A Bíróság a *Wałęsa kontra Lengyelország* ügyben (2023) megvizsgálta a kérelmező magánéletébe (jó hírnevébe) való beavatkozás jogszerűségét, amely beavatkozást a Legfelsőbb Bíróság Rendkívüli Felülvizsgálattal és Közügyekkel Foglalkozó Kamarája (CERPA) végzett azzal, hogy a főügyész rendkívüli fellebbezése nyomán hatályon kívül helyezte a tíz évvel korábban a kérelmező javára hozott jogerős polgári rágalmozási ítéletet. A Bíróság a 6. cikkre vonatkozó megállapításaira támaszkodva úgy ítélte meg, hogy a CERPA nem rendelkezik az Egyezmény értelmében a „törvényes” „bíróság” jellemzőivel, és arra a következtetésre jutott, hogy a panasz tárgyát képező beavatkozás nem tekinthető „a törvényben meghatározottnak” (290. §).

c. 9. cikk (gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság)⁴

52. Habár a 9. cikk a gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságot szabályozza, a Bíróság megállapította, hogy a személyes vallási és filozófiai meggyőződéssel kapcsolatos információk közzététele a 8. cikk hatálya alá is tartozhat, mivel ezek a meggyőződések a magánélet legbensőségesebb aspektusait érintik (*Folgerø és társai kontra Norvégia* [NK], 2007, 98. §, amelyben a szülőknek a vallási és filozófiai meggyőződésükre vonatkozó részletes információk iskolai hatóságokkal való közlésére kötelezése az Egyezmény 8. cikkének sérti, még akkor is, ha az adott ügyben a szülőket nem terhelte a saját meggyőződésük közlésére vonatkozó kötelezettség).

53. A Bíróság a 8. cikket a 9. cikk tükrében értelmezte és alkalmazta például az *Abdi Ibrahim kontra Norvégia* [NK] ügyben (2021, 142. §) és a *T.C. kontra Olaszország* ügyben (2022, 30. §).

⁴ Lásd a 9. cikkel (gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

54. A 8. és 9. cikk is annak ellenére bizonyult alkalmazandónak a *post mortem* vizsgálat elvégzésével kapcsolatban, hogy a kérelmező vallási okokból kifogást emelt és kifejezetten rituális temetést kért (*Polat kontra Ausztria*, 2021, 48–51., 91. §§).

d. 10. cikk (véleménynyilvánítás szabadsága)⁵

55. Ha a 10. cikk értelmében vett, „mások jó hírnevének vagy jogainak védelméhez” fűződő érdekek a 8. cikk alkalmazását vonják maguk után, a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a nemzeti hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény szerinti két érték, vagyis egyrészt a 10. cikk által védett véleménynyilvánítási szabadság, másrészt a 8. cikkben rögzített, magánélet tiszteletben tartásához való jog között (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 2017, 77. §; *Matalas kontra Görögország*, 2021; *M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 34. §).

56. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy azokban az ügyekben, amelyekben a magánélet tiszteletben tartásához való jogot a véleménynyilvánítás szabadságához való joggal kell egyensúlyba hozni, a kérelem kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt az Egyezmény 8. cikke alapján a hírcikk alanya, vagy a 10. cikke alapján a kiadó nyújtotta be a Bírósághoz. Ezek a jogok valójában főszabály szerint egyenlő tiszteletet érdemelnek (*Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország* [NK], 2015, 91. §; *Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 123. §; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 2017, 77. §; *McCann és Healy kontra Portugália*, 2022, 80. §; *Toth és Crişan kontra Románia**, 2025, 50. §). A mérlegelési mozgástérnek ennek megfelelően elvileg mindkét esetben azonosnak kell lennie. Az ítélezési gyakorlatban meghatározott, nem kimerítő jellegű kritériumok körébe a következők tartoznak (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 165–166. §§): a közérdekű vitához való hozzájárulás, az érintett személy ismertségének mértéke, a hír tárgya, az érintett személy korábbi magatartása, a közzététel tartalma, formája és következményei, valamint adott esetben a fényképek készítésének körülményei (*Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország* [NK], 2015, 90–93. §§; *Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 108–113. §§; *Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 89–95. §§), amelyek eltérő sorrendben is vizsgálhatók (*M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 35. és 36. §§). A Bíróság ezen kívül a 10. cikk alapján benyújtott kérelem keretében megvizsgálja az információk megszerzésének módját és azok valódiságát, valamint az újságírókra vagy kiadókra kiszabott büntetés súlyosságát (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 165. §). Ezen kritériumok közül néhány az eset konkrét körülményeitől függően többé-kevésbé releváns lehet (az adózási adatok tömeges gyűjtésével, feldolgozásával és közzétételével kapcsolatos ügyért lásd *uo.*, 166. §), és a kontextustól függően más kritériumok is alkalmazhatók (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 2017, 88. §). A Bíróság az információk megszerzésének módját illetően úgy ítélte meg, hogy a sajtó általában jogosult a hivatalos jelentések tartalmára anélkül támaszkodni, hogy a dokumentumban szereplő tényeket tovább ellenőrizné (*Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* [NK], 1999, 68. §; *Mityanin és Leonov kontra Oroszország*, 2019, 109. §).

57. A Bíróság a 10. cikkben biztosított véleménynyilvánítási szabadsághoz képest döntött a 8. cikkben biztosított, magánélet tiszteletben tartásához való jog hatályáról a Google Inc. társasághoz információs társadalmi szolgáltatók esetében a *Tamiz kontra Egyesült Királyság* ügyben (hat., 2017), valamint a médiák által kezelt internetes archívumok esetében az *M.L. és W.W. kontra Németország* ügyben (2018) (lásd még: *Biancardi kontra Olaszország*, 2021; *Standard Verlagsgesellschaft mbH kontra Ausztria (3. sz.)*, 2021).

58. A közhatalmat gyakorló jogi személy által saját nevében indított rágalmozási eljárás általában nem tekinthető az Egyezmény 10. cikkének 2. bekezdésében meghatározott „mások jó hírnevének védelme” legitim célja megvalósulásának. Ez nem zárja ki, hogy egy közjogi szervezet egyes tagjai – akik a tagok korlátozott száma és a velük szemben felhozott vádak jellege miatt „könnyen

⁵ Lásd a 10. cikkel (véleménynyilvánítás szabadsága) kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

azonosíthatók” – jogosultak legyenek saját nevükben rágalmozási pert indítani (*OOO Memo kontra Oroszország*, 2022, 46–48. §§). A *Freitas Rangel kontra Portugália* ügyben (2022, 48., 53. és 58.§§) jogi személyek, nevezetesen a bírák és ügyészek szövetségeik jó hírnevének védelme érdekében a 10. cikk 2. bekezdése értelmében vett „mások jó hírneve vagy jogai” védelmének legitim céljára hivatkoztak (48. §).

e. 14. cikk (megkülönböztetés tilalma)

59. A Bíróság a 8. cikket számos alkalommal a 14. cikkel összefüggésben értelmezte. Az alábbiakban felsorolunk néhány példát. A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A 14. cikkel \(Megkülönböztetés tilalma\) kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

60. A Bíróság például az azonos nemű párok esetében fontosnak tartotta az azonos neműek közötti kapcsolatok jogi elismerése irányába mutató folyamatos nemzetközi mozgalmat (*Oliari és társai kontra Olaszország*, 2016, 178. és 180–185. §§; *Koilova és Babulkova kontra Bulgária*, 2023), de nyitva hagyja az államok számára annak lehetőségét, hogy a házasságkötéshez való jogot a különböző nemű párokra korlátozzák (*Schalk és Kopf kontra Ausztria*, 2010, 108. §). Lásd még a [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

61. A *Beizaras és Levickas kontra Litvánia* ügyben (2020) a kérelmezők, két fiatal férfi, egy nyilvános Facebook-oldalon közzétettek egy fotót, amelyen csókolóznak. Ez az online bejegyzés több száz meglehetősen homofób kommentet kapott. Az ügyészek és a nemzeti bíróságok a kérelmezők kérelme ellenére elutasították a vádemelést, mivel úgy ítélték meg, hogy a kérelmezők viselkedése „excentrikus” volt, és nem felelt meg az ország „hagyományos családi értékeinek”. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők és általában a homoszexuális közösség ellen irányuló gyűlöletkeltő megjegyzéseket az e közösség iránti bigott hozzáállás váltotta ki, és hogy ugyanaz a megkülönböztető jellegű gondolkodásmód állt annak háttérében, hogy az illetékes hatóságok nem teljesítették az arra irányuló pozitív kötelezettségüket, hogy hatékony módon kivizsgálják, hogy ezek a megjegyzések gyűlöletre és erőszakra uszítanak-e. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők szexuális irányultságuk alapján hátrányos megkülönböztetésben részesültek (106–116., 129. §§). A Bíróság az *Association ACCEPT és társai kontra Románia* ügyben (2021) megerősítette a hatóságok arra vonatkozó kötelezettségét, hogy megfelelő a kérelmezők méltóságának tiszteletben tartása érdekében védelmet nyújtsanak (127. §). A Bíróság elvi kérdésként az *Oganezova kontra Örményország ügyben* (2022) emlékeztetett arra, hogy a hatóságok kötelesek megelőzni a magánszemélyek által elkövetett gyűlöletből fakadó erőszakot, valamint kivizsgálni a megkülönböztető jellegű indíték és az erőszakos cselekmény (akár fizikai, akár verbális) közötti lehetséges kapcsolatot, ami a 3. és 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségnek minősülhet, és az Egyezmény 14. cikke szerinti pozitív felelősségük részeként is értelmezhető, amelynek értelmében a hatóságoknak hátrányos megkülönböztetés nélkül kell biztosítaniuk a 3. és 8. cikk által védett alapvető értékeket. A Bíróság az *Allouche kontra Franciaország* ügyben (2024) megállapította, hogy a nemzeti hatóságok, amikor a halálos fenyegetések miatt vádat emeltek az elkövető ellen, nem vették figyelembe az ügy antiszemita vonatkozásait, ezzel pedig megsértették a 8. és 14. cikkben foglalt pozitív kötelezettségeiket. A *Nepomnyashchiy és társai kontra Oroszország* ügyben (2023) a kérelmezők, az LGBTI közösség tagjai, panaszt tettek az állami tisztviselők által az LGBTI közösségről tett negatív nyilvános kijelentések miatt. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők áldozatoknak tekinthetnek magukat annak ellenére, hogy a vitatott kijelentések nem közvetlenül őket érintették. Bíróság – szem előtt tartva az LGBTI közösség iránti nyilvános ellenszenv történetét Oroszországban és a homofób gyűlölet-bűncselekmények, köztük az erőszakos bűncselekmények számának növekedését az adott időszakban, a nyíltan homofób tartalmú és különösen agresszív és ellenséges hangvételű kijelentéseket, valamint azt, hogy azokat hivatalos tisztséget betöltő, befolyásos közszereplők tették, és azokat nagy olvasottságú, népszerű újságokban tették közzé – úgy ítélte meg, hogy a vitatott kijelentések elérték azt a „súlyossági küszöböt”, amely ahhoz szükséges, hogy a csoport tagjainak „magánéletét” érintsék (57. és 59–62. §§).

62. A Bíróság a nemek közötti hátrányos megkülönböztetést illetően megállapította, hogy a nemek közötti egyenlőség előmozdítása ma az Európa Tanács tagállamainak egyik fő célja, és csak nagyon súlyos okok alapján lehetne az ilyen eltérő bánásmódot az Egyezménnyel összeegyeztethetőnek tekinteni. Konkrétan az egyes országokban fennálló hagyományokra, általános feltételezésekre vagy uralkodó társadalmi attitűdökre való hivatkozás nem elegendő indok a nemi alapon (lásd például: *Tapayeva és társai kontra Oroszország*, 2021, 112-118. §) vagy szexuális irányultság alapján történő eltérő bánásmódra (*X. kontra Lengyelország*, 2021, 90–92. §§). A Bíróság például egy nő leánykori nevének házasságkötést követő viselésével kapcsolatos ügyben megállapította, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének fontossága megakadályozza az államokat abban, hogy a férfi elsődleges és a nő másodlagos szerepéből fakadó hagyományokat kényszerítsenek a családokra (*Ünal Tekeli kontra Törökország*, 2004, 63. §; lásd még: *León Madrid kontra Spanyolország*, 2021, amelynek tárgyát egy olyan szabály képezte, amely szerint, ha a szülők nem értenek egyet a kérdésben, a gyermek vezetéknévének sorrendje automatikusan az apa vezetéknéve, majd az anya vezetéknéve lesz). A Bíróság azt is megállapította, hogy a társadalom egy bizonyos csoportjának sztereotipizálásával kapcsolatban a probléma abban rejlik, hogy ez megakadályozza az adott csoport tagjai képességeinek és igényeinek egyéni értékelését (*Carvalho Pinto de Sousa Morais kontra Portugália*, 2017, 46. §, további hivatkozásokkal). A Bíróság a *Yocheva és Ganeva kontra Bulgária* ügyben (2021) megállapította, hogy a túlélő szülő után járó ellátásnak az egyedülálló anyától – aki gyermekeinek apja ismeretlen volt – megtagadása „nem és családi állapot” alapján történő, indokolatlanul eltérő bánásmódnak minősül (lásd a 125. §-t).

63. Az *Alexandru Enache kontra Románia* ügyben (2017) a hét év börtönbüntetésre ítélt kérelmező gondoskodni akart néhány hónapos gyermekéről. A büntetésének elhalasztására irányuló kérelmét azonban a bíróságok azzal az indokkal utasították el, hogy ezt a lehetőséget – amely az elítélt anyák számára a gyermekük első születésnapjáig állt rendelkezésre – szigorúan kell értelmezni, és hogy a kérelmező férfiként nem kérheti annak analóg alkalmazását. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező hivatkozhat arra, hogy egy női fogvatartottéhoz hasonló helyzetben (68–69. §§). A nemzetközi jogra hivatkozással azonban megállapította, hogy az anyaság különleges védelmet élvez, és úgy ítélte meg, hogy a hatóságok nem sértették meg a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikket (77. §).

64. A Bíróság a házasságon kívüli vagy házasságon belüli születés alapján történő eltérő bánásmóddal kapcsolatban megállapította, hogy nagyon meggyőző okokat kell felhozni ahhoz, hogy az ilyen eltérő bánásmód az Egyezménnyel összeegyeztethetőnek legyen tekinthető (*Sahin kontra Németország* [NK], 2003, 94. §; *Mazurek kontra Franciaország*, 2000, 49. §; *Camp és Bourimi kontra Hollandia*, 2000, 37–38. §§). Ugyanez vonatkozik a házasságon kívüli együttélésből született gyermek apjának és a házasságból született gyermek apjának eltérő kezelésére is (*Sahin kontra Németország* [NK], 2003, 94. §). A Bíróság azt is megállapította, hogy a szülői felügyelet egyedülálló apa általi gyakorlásának az anya hozzájárulása nélkül történő megtagadása indokolatlanul eltérő bánásmódot jelentett mind az anyával, mind a házas vagy elvált apával szemben, mivel a megtagadás és a gyermek mindenek felett álló érdekének védelme között nem állt fenn észszerű arányosság (*Paparrigopoulos kontra Görögország*, 2022, 35–43. §§).

65. A Bíróság a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikk és megsértését állapította meg, mivel a hatóságok megtagadták egy kétnemzetiségű pártól, hogy a házasságkötés után megtartsák saját vezetéknévüket (*Losonci Rose és Rose kontra Svájc*, 2010, 26. §). A Bíróság az orosz gyermekek amerikai állampolgárságú személyek általi örökbefogadására vonatkozó tilalom megsértését is megállapította (*A.H. és társai kontra Oroszország*, 2017). Amennyiben az állam túllépte a 8. cikk szerinti kötelezettségeit, és a nemzeti jogában örökbefogadáshoz való jogot létesített, akkor e jog alkalmazása során nem hozhatott a 14. cikk értelmében megkülönböztető jellegű intézkedéseket. A Bíróság szerint a kérelmezőknek az örökbefogadás iránti kérelem benyújtására és annak méltányos elbírálására vonatkozó joga a 8. cikk szerinti magánélet általános hatálya alá tartozik.

66. A gyermekkel kapcsolatos teljes körű szülői és gyámsági jogoknak kizárólag vagy döntő mértékben a szexuális irányultsággal kapcsolatos megfontolások alapján történő megtagadása az Egyezmény alapján elfogadhatatlan (*X. kontra Lengyelország*⁶, 2021). A Bíróság – abban az esetben, amelyben a szülői felügyeleti jog megvonása alapvetően vallási megfontolásokból fakadó megkülönböztetésen alapult – megállapította, hogy a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértése valósult meg (*Hoffmann kontra Ausztria*, 1993, 36. §, amelyben a kérelmezőtől – miután elvált két gyermeke apjától – megvonták a szülői jogokat, mert Jehova tanúja volt; lásd még: *T.C. kontra Olaszország* ügy (2022), amelyben a Bíróság megállapította, hogy az a végzés, amely megakadályozta a gyermek apját abban, hogy aktívan bevonja a gyermeket a vallásába (az apa a gyermek anyjától való válás után lett Jehova tanúja), nem sértette a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikket, mert a kérelmezőt a vallás alapján nem kezelték az anyától eltérően (40–52. §§). A *Cînta kontra Románia* ügyben (2020) a nemzeti bíróságok korlátozták a kérelmező lányával való kapcsolattartáshoz való jogait. A Bíróság megállapította a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikk megsértését állapította meg, mivel a nemzeti bíróságok döntéseiket a kérelmező mentális zavarára alapozták, azonban nem értékelték a mentális betegségnek a gondozási képességeire és a gyermek biztonságára gyakorolt hatását.

67. A Bíróság – egy olyan ügyben, amelyben a rendőrség nem védte meg a roma lakosokat egy romaellenes érzelmek által motivált tömeg előre megtervezett támadásától – megállapította, hogy a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértése valósult meg (*Burlyu és társai kontra Ukrajna*, 2018, 169–170. §§). A Bíróság egy politikai megkülönböztető jellegű kijelentéseivel kapcsolatos ügyben megállapította, hogy a hatóságok – bár elismerték a kijelentések hevesességét – alábecsülték azok megbélyegző, valamint gyűlöletre és előítéletekre késztető hatását. Az állam tehát megsértette a hátrányos megkülönböztetésre való megfelelő reagálásra vonatkozó pozitív kötelezettségét (*Budinova és Chaprazov kontra Bulgária*, 2021, 94–95. §§; *Behar és Gutman kontra Bulgária*, 2012, 105–106. §§). A Bíróság 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértését olyan ügyben is megállapította, amelyben a kérelmezők, több roma származású család tagjai, kénytelenek voltak elhagyni otthonaikat, és nem térhettek vissza oda a roma lakosok elleni nyilvános tiltakozások, valamint a tisztviselőknek a romák elfogadásának hiányát és visszatérésük elleni ellenállást ismételtelen nyilvánosan tanúsító magatartása miatt, ami megerősítette a kérelmezők biztonsággal kapcsolatos jogos félelmét, és békés visszatérésük tényleges akadályát jelentette (*Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 148–168. §§).

68. A Bíróság a fizikai vagy etnikai okokra alapított személyazonosság-ellenőrzést illetően a tisztázta, hogy az etnikai kisebbséghez tartozó személy személyazonosságának nem minden ellenőrzése esik a 8. cikk hatálya alá, így a 14. cikk alkalmazását vonja maga után. Az ilyen ellenőrzésnek el kell érnie a „magánélet” hatálya alá tartozáshoz szükséges súlyossági küszöböt. Ez a küszöb kizárólag akkor érhető el, ha az érintett személy elfogadható állítása szerint konkrétan a fizikai vagy etnikai jellemzői miatt válhatott célponttá. Másképpen megfogalmazva, e küszöb eléréséhez az ilyen állítások bizonyos szintű alátámasztása szükséges. Az ilyen elfogadható követelés különösen akkor állhat fenn, ha az érintett személy azt állította, hogy kizárólag őt (vagy vele azonos jellemzőkkel rendelkező személyeket) vetettek alá ellenőrzésnek, és ha az ellenőrzésnek nem volt más nyilvánvaló oka, vagy ha az ellenőrzést végző tisztviselők magyarázatukban konkrét fizikai vagy etnikai indítékokat fedtek fel. A Bíróság megjegyezte, hogy az ellenőrzés nyilvános jellege hatással lehet valamely személy hírnevére és önbecsülésére (*Basu kontra Németország*, 2022, 25–27. §§; *Muhammad kontra Spanyolország*, 2022, 49–51. §§). A Bíróság a *Wa Baile kontra Svájc* ügyben (2024, 71. és 102. §§) megállapította, hogy figyelembe véve azokat a körülményeket, amelyek között a kérelmezőt a zürichi pályaudvaron megállították és átkutatták, valamint a vizsgálat nemzeti értékelését, az ügy elérte a súlyossági küszöböt, és ezért elfogadható a kérelmező azon állítása, hogy bőrszíne miatt megkülönböztetésben részesült.

⁶Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

69. Az ezen összefüggésben fennálló eljárási kötelezettséget illetően úgy kell tekinteni azt, hogy a hatóságok kötelesek kivizsgálni, fennáll-e esetleges összefüggés a rasszista magatartás és az állami tisztviselő cselekménye között, még akkor is, ha az nem erőszakos jellegű, hogy az az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben vizsgált 14. cikkén alapuló kötelezettségeik részét képezi. Az állami hatóságok konkrétan kötelesek minden észszerű intézkedést megtenni annak megállapítására, hogy voltak-e rasszista indítékok, és hogy az etnikai gyűlölet vagy előítéletek szerepet játszottak-e a vitatott eseményekben. A hatóságoknak a körülményekhez mérten észszerűen kell eljárniuk a bizonyítékok összegyűjtése és biztosítása érdekében, minden gyakorlati eszközt meg kell vizsgálniuk az igazság feltárása érdekében, és teljes mértékben indokolt, pártatlan és objektív döntéseket kell hozniuk, anélkül, hogy kihagynák azokat a gyanús tényeket, amelyek faji alapú erőszakos megkülönböztetésre utalhatnak. Ahhoz, hogy a vizsgálat hatékony legyen, az azt végző intézményeknek és személyeknek a vizsgálat célpontjaitól függetlennek kell lenniük: ez nem csak a hierarchikus vagy intézményi kapcsolatok hiányát jelenti, hanem a gyakorlati függetlenséget is. Ez az eljárási kötelezettség megfelelő büntetőjogi, polgári jogi, közigazgatási és szakmai eszközökkel teljesíthető, az állam pedig mérlegelési mozgástérrel rendelkezik azzal kapcsolatban, hogy a kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében milyen módon szervezi meg rendszerét (*Basu kontra Németország*, 2022, 31–39. §§; *Muhammad kontra Spanyolország*, 2022, 63–76. §§; *Wa Baile kontra Svájc*, 2024, 126–27. §§).

70. A Bíróság a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértését is megállapította, mivel az elítélt fogvatartottak négyórás rövid látogatásokat és napokig tartó hosszú látogatásokat kaphattak, míg az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak háromórás rövid látogatásokat kaphattak, hosszú látogatásokhoz azonban nem volt joguk (*Chaldayev kontra Oroszország*, 2019, 69–83 §§), valamint az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottaknak tilos volt felügyelet nélkül, hosszú távon látogatókat fogadni, annak ellenére, hogy az ilyen látogatások a büntetésüket töltő fogvatartottak számára általában engedélyezettek voltak (*Vool és Toomik kontra Észtország*, 2022, 86–113. §§⁷).

71. A Bíróság az *Arnar Helgi Lárusson kontra Izland* ügyben (2022) a középületek fogyatékkal élő személyek általi hozzáférhetetlenségére vonatkozó panaszt vizsgált.

72. A Bíróság a *Semenya kontra Svájc** ügyben (2023, 123–125. §§) a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértését állapította meg, mivel a kérelmező, egy hivatásos női sportoló, hormonkezelésre kényszerült, hogy csökkentse természetes tesztoszteronszintjét, és így a női kategóriában részt vehessen nemzetközi sportversenyeken. A Bíróság megállapította, hogy a sportoló nemi jellemzői (a természetes tesztoszteronszint-emelkedés) és a World Athletics által rá kényszerített hormonkezelés a 8. cikk (magánélet) hatálya alá tartozik, és hogy szakmai tevékenysége a *Denisov kontra Ukrajna* ügyben (2018)⁸ kidolgozott „ok alapú megközelítés” és „következmény alapú megközelítés” alapján is a 8. cikk hatálya alá tartozik.

2. Otthon és levelezés

a. 2. cikk (élethez való jog)⁹

73. A Bíróság az otthonba való beavatkozást illetően párhuzamot vont az államot az Egyezmény 8. cikke, az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke és az Egyezmény 2. cikke alapján terhelő pozitív kötelezettségek között (*Kolyadenko és társai kontra Oroszország*, 2012, 216. §).

b. 6. cikk (tisztesleges tárgyaláshoz való jog)¹⁰

74. A Bíróság a feltartóztatott levelezést illetően különbséget tett a 8. cikk nyomozati intézkedések tekintetében történő megsértésének kérdése és az e tekintetben hozott megállapítás 6. cikkben

⁷Lásd [A fogvatartottak jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁸Lásd még a „Szakmai és üzleti tevékenységek” címet viselő fejezetet.

⁹Lásd a [2. cikkel \(élethez való jog\) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

¹⁰Lásd a [6. cikkel \(tisztesleges tárgyaláshoz való jog\) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

garantált jogokra gyakorolt lehetséges következményeinek kérdése között (lásd például: *Dragoş Ioan Rusu kontra Románia*, 2017, 52. §; *Dumitru Popescu kontra Románia (2. sz.)*, 2007, 106. §, további hivatkozásokkal). A Bíróság általánosabban a *López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK] ügyben (2019) azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a 8. cikk vagy a nemzeti jog megsértésével szerzett információk bizonyítékként való felhasználása a tárgyalást egészében tisztességtelenné teszi-e, ami sérti a 6. cikket (149–152. §§; lásd még: *Lysyuk kontra Ukrajna*, 2021, 66–76. §§).

c. 10. cikk (véleménynyilvánítás szabadsága)¹¹

75. Habár a nemzeti hatóságok és bíróságok egy kéziratot a nemzeti rendelkezések értelmében „levelezésnek” minősítettek, ez a minősítés nem kötötte a Bíróságot (*Zayidov kontra Azerbajdzsán (2. sz.)*, 2022, 64. §).

76. Habár a Bíróság a megfigyelést vagy a telefonos lehallgatást általában csak a 8. cikk alapján vizsgálja, egy ilyen intézkedés olyan szorosan kapcsolódhat a 10. cikk hatálya alá tartozó kérdéshez – például, ha különleges hatásköröket gyakoroltak az újságírói forrás védelmének megkerülésére –, hogy a Bíróság az ügyet a két cikk alapján egyidejűleg vizsgálja (*Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. és társai kontra Hollandia*, 2012). Az említett ügyben a Bíróság mindkét cikk megsértését megállapította. A Bíróság megállapította, hogy a törvény nem biztosított megfelelő garanciákat az újságírók megfigyelése tekintetében, amelynek célja az volt, hogy felfedjék forrásait.

d. 13. cikk (hatékony jogorvoslathoz való jog)¹²

77. A Bíróság egy házkutatásokkal kapcsolatos ügyben megállapította, hogy a házkutatásokat végrehajtó rendőrökkel szemben indított fegyelmi eljárás pusztán lehetősége nem minősül az Egyezmény értelmében vett hatékony jogorvoslatnak. Az otthon tiszteletben tartásához való jog megsértése esetén a jogorvoslat akkor hatékony, ha a kérelmező olyan eljáráshoz fér hozzá, amely lehetővé teszi számára, hogy vitassa a házkutatások és lefoglalások jogszerűségét, és adott esetben jogorvoslatban részesüljön (*Posevini kontra Bulgária*, 2017, 84. §).

78. A Bíróság – a telefonbeszélgetések lehallgatását illetően az *İrfan Güzel kontra Törökország* ítéletben (2017, 94–99. §§) annak megállapítását követően, hogy a kérelmezővel szemben folyó büntetőeljárás során a kérelmező telefonhívásainak lehallgatása nem sértette a 8. cikket – megállapította, hogy a 8. cikkel összefüggésben vett 13. cikk megsértése valósult meg, mivel a kérelmezőt nem tájékoztatták a telefonos lehallgatást engedélyező bírósági határozatokról, és a kormány nem hozott fel példákat arra, hogy hasonló esetekben valamely hatóság felhatalmazást kapott volna a telefonlehallgatás 8. cikkel való összeegyeztethetőségének annak érdekében történő utólagos értékelésére, hogy a panaszosoknak adott esetben megfelelő jogorvoslatot biztosítson. A titkos megfigyelés területén, ahol a visszaélések könnyen előfordulhatnak és káros következményekkel járhatnak a demokratikus társadalom egészére nézve, főszabály szerint kívánatos, hogy a felügyeleti ellenőrzést bíróra bízzák, mivel a bírósági felügyelet biztosítja a függetlenséget, a pártatlanságot és a megfelelő eljárás legjobb garanciáit (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 233. §; *İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 96. §). A megfigyelési intézkedések megszűnése után célszerű az érintett személyt értesíteni, amint az értesítés a korlátozás célját nem veszélyezteti (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 287. és azt követő §§; *İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 98. §). A kérelmezőnek – ahhoz, hogy a kommunikáció lehallgatásának alapját képező határozatot megtámadhassa – a minimális információkkal kell rendelkeznie a határozatról, például ismernie kell a határozat elfogadásának dátumát és az azt elfogadó hatóságot (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 291. és azt követő §§; *İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 105. §). A titkos megfigyelés összefüggésében a 13. cikk értelmében vett „hatékony jogorvoslatnak” végül is „olyan jogorvoslatot kell jelentenie, amely a titkos megfigyelési rendszerekben rejlő

¹¹ Lásd a 10. cikkel (véleménynyilvánítás szabadsága) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

¹² Lásd a 13. cikkel (hatékony jogorvoslathoz való jog) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

korlátozott jogorvoslati lehetőségeket figyelembe véve a lehető leghatékonyabb” (*İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 99. §).

79. A *Mateuț kontra Románia* ügyben (hat.) (2022) egy ügyvéd panaszt tett ügyfeleivel folytatott telefonbeszélgetéseinek lehallgatása, e beszélgetések ügyfele elleni büntetőeljárásban való felhasználása, valamint az ügyfele elleni eljárásban tanúként történő megjelenésre való idézése miatt. A Bíróság a panaszt a 8. és 13. cikk alapján vizsgálta meg. A Bíróság megállapította, hogy a beszélgetés leiratának kizárása az ügyiratokból, valamint az, hogy a kérelmező külön polgári peres eljárás keretében anyagi kártérítést igényelhetett volna, azt jelentette, hogy kellő jogorvoslatban részesült, ennek következtében már nem hivatkozhatott arra, hogy az Egyezmény 34. cikke értelmében „áldozatnak” minősül.

e. 14. cikk (megkülönböztetés tilalma)¹³

80. A Bíróság a *Larkos kontra Ciprus* [NK] ügyben (1999) megállapította, hogy az állami tulajdonú ingatlanokat bérlő bérlőknek a magánbérbeadóktól bérlő bérlőkhöz képest a kilakoltatás tekintetében hátrányos helyzete sérti az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben értelmezett 14. cikkét. A Bíróság a *Strunjak és társai kontra Horvátország* (dec.) ügyben (2000) nem állapított meg megkülönböztetést amiatt, hogy kizárólag az állami tulajdonú lakások bérlői vásárolhatták meg a lakásokat, míg a magántulajdonú lakások bérlői nem. A Bíróság a *Bah kontra Egyesült Királyság* ügyben (2011) a szociális lakhatáshoz való hozzáférés feltételeit, míg az *L.F. kontra Egyesült Királyság* ügyben (hat., 2022) a szociális lakhatásból való kizárást vizsgálta. A Bíróság a *Karner kontra Ausztria* ügyben (2003) a homoszexuális párok bérleti jogának örökléséhez való joggal foglalkozott¹⁴ (lásd még: *Kozak kontra Lengyelország*, 2010; *Makarčeva kontra Litvánia* (hat.), 2021; vö.: *Korelc kontra Szlovénia*, 2009, amelyben az a személy, aki napi gondozást nyújtott együtt élő partnerének, az utóbbi halála után nem örökölhette a bérleti jogot). Más ügyek a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikk alkalmazására vonatkoznak (például: *Gillow kontra Egyesült Királyság*, 1986, 64–67. §§; *Moldovan és társai kontra Románia* (2. sz.), 2005; *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022).

f. 34. cikk (egyéni kérelmek)¹⁵

81. Az Egyezménynek az egyéni kérelem jogának hatékony gyakorlását akadályozó tényezőket tiltó 34. cikke a Bíróságnak címzett vagy általa átvett levél feltartóztatásával kapcsolatos ügyekben is alkalmazható lehet (*Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 152–165. §§; *Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 157. §; *Chukayev kontra Oroszország*, 2015, 130. §). Ahhoz, hogy az Egyezmény 34. cikkében létrehozott egyéni kérelmezési rendszer hatékonyan működjön, a kérelmezőknek vagy potenciális kérelmezőknek valójában szabadon, anélkül kell tudniuk kommunikálni a Bírósággal, hogy a hatóságok a kérelem visszavonása vagy módosítása érdekében bármilyen formában nyomást gyakorolnának rájuk (*Salman kontra Törökország* [NK], 2000, 130. §). A Bíróságnak küldött levelek börtönhatóságok általi késedelmes postázása az Egyezmény 34. cikkének második mondatában tiltott akadályozás példája (*Poleshchuk kontra Oroszország*, 2004, 28. §), ahogyan az is, ha a hatóságok megtagadják a fogvatartott kérelmező első levelének a Bírósághoz történő továbbítását (*Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 165–167. §§).

g. Az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke (tulajdon védelme)¹⁶

82. Az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke szerinti „otthon” és „ingatlan” fogalmak között jelentős átfedés lehet, de az „otthon” léte nem függ az ingatlanokkal kapcsolatos jogok vagy érdekeltségek meglététől (*Surugiu kontra Románia*, 2004, 63. §). Valamely egyén az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének alkalmazásában rendelkezhet egy adott épület vagy földterület tulajdonjogával, anélkül,

¹³ Lásd a 14. cikkel (megkülönböztetés tilalma) kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

¹⁴ Lásd Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

¹⁵ Lásd még A fogvatartottak levelezése részt és a Az elfogadhatósági kritériumokról szóló gyakorlati útmutatót.

¹⁶ Lásd a az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkével (tulajdon védelme) kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

hogy az ingatlannal olyan szoros kapcsolatban állna, hogy az a 8. cikk értelmében „otthonának” minősüljön (*Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 128. §).

83. A 8. cikkben biztosított jogoknak az egyén identitása, önrendelkezése, valamint testi és lelki épsége szempontjából képviselt dönt fontosságára tekintettel a lakhatási ügyekben az államoknak biztosított mérlegelési mozgástér a 8. cikkben garantált jogokkal összefüggésben szűkebb, mint az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében védett jogokkal összefüggésben (*Gladysheva kontra Oroszország*, 2011, 93. §). A 8. cikk megsértését megvalósító egyes intézkedések nem feltétlenül vezetnek az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke megsértésének megállapításához (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 62–76. §§). A Bíróság az *Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária* ítéletben (2016) – különösen az arányosság követelményének egy adott ügy tényállására való alkalmazása tekintetében – rávilágít a két cikk által védett érdekek közötti különbségre, és ezáltal a védelem mértékének eltérésére (74. §¹⁷).

84. A 8. cikk megsértése együtt járhat az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének megsértésével (*Doğan és társai kontra Törökország*, 2016, 159. §; *Chiragov és társai kontra Örményország* [NK], 2015, 207. §; *Sargsyan kontra Azerbajdzsán* [NK], 2015, 259–260. §§; *Ciprus kontra Törökország* [NK], 2001, 175 és 189. §§; *Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 139. és 146. §§; *Rousk kontra Svédország*, 2013, 126. és 142. §§; *Kolyadenko és társai kontra Oroszország*, 2012, 217. §). A Bíróság ettől eltérően megállapíthatja, hogy csak az egyik cikk megsértése valósult meg (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 62. és 76. §§). A Bíróság úgy is dönthet, hogy nem szükséges a két panasz egyikéről külön döntést hozni (*Öneryildiz kontra Törökország* [NK], 2004, 160. §; *Surugiu kontra Románia*, 2004, 75. §).

85. Az otthon élvezetét érintő egyes intézkedéseket azonban az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke alapján kell vizsgálni, különösen a normál kisajátítási ügyekben (*Mehmet Salih és Abdülsamet Çakmak kontra Törökország*, 2004, 22. §; *Mutlu kontra Törökország*, 2006, 23. §).

h. A Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikkének 1. bekezdése (mozgásszabadság)¹⁸

86. Habár a Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikke 1. bekezdése – amely garantálja a tagállamok területén belüli szabad mozgás jogát és a lakóhely szabad megválasztásának jogát – és a 8. cikk között van bizonyos összefüggés, a két esetben nem ugyanazok a kritériumok alkalmazandók. A 8. cikk nem értelmezhető akként, hogy jogot biztosít egy adott helyen való lakhatásra (*Ward kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2004; *Codona kontra Egyesült Királyság* [dec.], 2006), míg a Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikkének 1. bekezdése értelmetlen lenne, ha főszabály szerint nem kötelezné a Szerződő államokat arra, hogy figyelembe vegyék az e területen uralkodó egyéni preferenciákat (*Garib kontra Hollandia* [NK], 2017, 140–141. §§).

II. Magánélet

A. A magánélet szférája

1. Általános alkalmazhatóság

87. A magánélet egy tág fogalom, amelyet kimerítő jelleggel nem határozható meg (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 29. §; *Pretty kontra Egyesült Királyság*, 2002, 61. §; *Peck kontra Egyesült Királyság*, 2003, 57. §). Ez magában foglalja az ember testi és pszichés épségét, és „az ember fizikai és társadalmi identitásának több aspektusát is magában foglalhatja” (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 95. §; *S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [NK], 2008, 66. §; *Toth és Crişan kontra Románia**, 2025, 30. §). A Bíróság azonban ítélkezési gyakorlatában irányutatót adott a magánélet jelentésének és hatályának a 8. cikk alkalmazásában történő értelmezéséhez (*Paradiso és Campanelli kontra*

¹⁷ Lásd az alábbi Otthon részt.

¹⁸ Lásd A Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikkével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

[Olaszország](#) [NK], 2017, 159. §). Ezen kívül a személyes érdekek meghatározásának nagyvonalú megközelítése lehetővé tette, hogy az ítélkezési gyakorlat a társadalmi és technológiai fejleményekkel összhangban fejlődjön.

88. A magánélet fogalma nem korlátozódik egy olyan „belső körre”, amelyben az egyén saját belátása szerint élheti személyes életét, és kizárhatja a külvilágot ([Denisov kontra Ukrajna](#) [NK], 2018, 96. §). A 8. cikk mind a személyiség, mind a személyes autonómia tekintetében védi a személyes fejlődéshez való jogot, ami a 8. cikkben biztosított jogok értelmezésének alapját képező fontos elv. Ez magában foglalja minden egyén ahhoz való jogát, hogy másokkal kapcsolatba lépjen, hogy velük és a külvilággal kapcsolatokat építsen ki és ápoljon, vagyis a „magánélethez való jogot” ([Bărbulescu kontra Románia](#) [NK], 2017, 71. §; [Botta kontra Olaszország](#), 1998, 32. §). A 8. cikk azonban nem garantálja azt a jogot, hogy az egyén kapcsolatot létesítsen egy adott személlyel, különösen akkor, ha a másik fél nem osztja a kapcsolattartás iránti vágyat, és ha az a személy, akivel a kérelmező kapcsolatot kíván fenntartani, olyan magatartás áldozata volt, amelyet a nemzeti bíróságok károsnak ítélték ([Evers kontra Németország](#), 2020, 54. §).

89. Még nyilvános kontextusban is létezik egy olyan interakciós zóna, amely a „magánélet” körébe tartozhat (lásd többek között: [Peck kontra Egyesült Királyság](#), 2003, 62. §; [Uzun kontra Németország](#), 2010, 43. §; [Von Hannover kontra Németország \(2. sz.\)](#) [NK], 2012, 95. §; [Altay kontra Törökország \(2. sz.\)](#), 2019, 49. §) vagy nem ([Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia](#) [NK], 2019, 128–132. §§). A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatában azonban semmi nem utal arra, hogy a magánélet hatálya kiterjedne az „alapvetően nyilvános jellegű” tevékenységekre (uo., 128. §; lásd még: [Centre for Democracy and the Rule of Law kontra Ukrajna](#), 2020, a politikai vezetők végzettségére és munkavégzési előzményeire vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban, 114–116. §§). Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ne zavarják a magánéletét, és ne legyen kitéve nem kívánt figyelemnek ([Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán](#), 2019, 139. §). Valamely személy lakcíme olyan személyes adatnak minősül, amely a magánélethez tartozik, és mint ilyen, a 8. cikkben biztosított védelmet élvez (alkalozik [Alkaya kontra Törökország](#), 2012, 30. §; [Samoylova kontra Oroszország](#), 2021, 63. §; [L.B. kontra Magyarország](#) [NK], 2023, 104. §).

90. A Bíróság a [Lacatus kontra Svájc](#) ügyben (2021) megállapította, hogy a kérelmezőre koldulásért kiszabott bírság, valamint a fizetés elmulasztása miatti, azt követő bebörtönzése sérti a „magánélethez való jogát”. Az Egyezmény szellemiségét alátámasztó emberi méltóság fogalmára tekintettel a nemzeti hatóságok a koldulás általános tilalmával, valamint a kérelmezőre kiszabott bírsággal és a kiszabott büntetés végrehajtásának elmulasztása esetén kiszabott szabadságvesztéssel megakadályozták, hogy kérelmező segítségért másokkal kapcsolatba lépjen, ami az egyik módja volt alapvető szükségletei kielégítésének (56–60. §§). Továbbá megállapította, hogy az alperes állam túllépte mérlegelési mozgásterét, mivel a kérelmezőre kiszabott büntetés sem a szervezett bűnözés elleni küzdelem céljával, sem a járókelők, lakosok és boltosok jogainak védelmével nem volt arányos. A Bíróság – tekintettel arra, hogy a kérelmező rendkívül veszélyeztetett helyzetben volt, és minden valószínűség szerint nem rendelkezett más megélhetési forrásokkal – azt is megállapította, hogy a büntetés megsértette emberi méltóságát és sérült az Egyezmény 8. cikkében védett jogok lényege. A Bíróság a [Dian kontra Dánia](#) (hat.) ügyben – a [Lacatus](#) ítéletben meghatározott elvek és kritériumok alkalmazásával – tovább finomította ezt a megközelítést. Konkrétan egyértelművé tette, hogy korábban nem ismerte el, hogy a 8. cikk alapján létezik kolduláshoz való jog. Ha az adott személy gazdasági és társadalmi helyzete olyan embertelen és bizonytalan, hogy emberi méltósága súlyosan sérül, és ha a koldulás számára az egyetlen lehetőség arra, hogy kilábaljon ebből a helyzetből, akkor a koldulás révén másoktól segítség kéréséhez való jog az Egyezmény 8. cikkében védett jogok lényegét érinti. Ezeket a konkrét körülményeket eseti alapon kell meghatározni. A Bíróság az ügy tényállása alapján megvizsgálta a [Lacatus](#) ügyben kidolgozott két kritériumot, jelesül a kérelmező gazdasági és társadalmi helyzetének súlyosságát, valamint a koldulás tilalmának mértékét. Először is megállapította, hogy a kérelmező a túlélés vagy emberi méltóságának megóvása érdekében valójában nem függött a koldulástól. Következésképpen a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a

kérelmező nem rendelkezett elegendő megélhetési eszközzel, vagy hogy a koldulás volt az egyetlen lehetősége a túlélésre, vagy hogy a koldulás révén egy bizonyos életmódot választott, hogy kilábaljon embertelen és bizonytalan helyzetéből, és így védje emberi méltóságát. Másodszor, a megtámadott tilalom nem volt abszolút jellegű, hanem bizonyos kijelölt helyekre és területekre korlátozódott. A jelen ügy körülményei tehát nem voltak olyanok, amelyek kiváltották volna az Egyezmény 8. cikkének alkalmazhatóságát.

91. Az oktatás területén hozott intézkedések bizonyos körülmények között befolyásolhatják a magánélet tiszteletben tartásához való jogot ([F.O. kontra Horvátország](#), 2021, 81. §). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a tanár által a diák osztálytársai előtt elkövetett verbális bántalmazása a „magánélet tiszteletben tartásához” való jog alapján vizsgálható. A Bíróságnak nem volt kétsége afelől, hogy a sértések érzelmi zavart okoztak, ami hatással volt a kérelmező pszichés jólétére, méltóságára és erkölcsi integritására, és alkalmasak voltak arra, hogy másokkal szemben megalázzák és lebecsüljék őt (59–61. §§). A Bíróság a [Biba kontra Albánia](#) ügyben (2024, 41–43. §) megállapította, hogy a kérelmező fiának egy magániskolában egy másik tanuló által okozott szemsérülés – amelynek következtében a fiú 90%-os látásvesztést szenvedett el – kétségtelenül kedvezőtlen hatással volt a fiú magánéletére, így a 8. cikk alkalmazandó volt.

92. Ezen túlmenően, a házasságon kívül született gyermeknek az a joga, hogy meghatározza a vele és vér szerinti szülőjével fennálló jogviszonyt, még akkor is, ha az utóbbi már elhunyt, a „magánélet” fogalmának hatálya alá tartozik ([Mikulić kontra Horvátország](#), 2002, 53. §; [Moldovan kontra Ukrajna](#), 2024, 32. és 35. §§).

93. A Bíróság a 8. cikk alkalmazhatóságát bizonyos esetekben egy súlyossági teszt alapján határozta meg: lásd például a környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos ítélezési gyakorlatot¹⁹²⁰; valamely személy jó hírnevének megsértésével²¹, elbocsátással, lefokozással, egy szakma gyakorlásának megtagadásával vagy más hasonlóan kedvezőtlen intézkedésekkel kapcsolatos ítélezési gyakorlatot a [Denisov kontra Ukrajna](#) [NK] ügyben (2018, 111–112. és 115–117. §§, további hivatkozásokkal) (lásd még például: [Polyakh és társai kontra Ukrajna](#), 2019, 207–211. §§; [Vučina kontra Horvátország](#) [hat.], 2019, 44–50. §§; [Convertito és társai kontra Románia](#), 2020; [Platini kontra Svájc](#) [hat.], 2020; [M.L. kontra Szlovákia](#), 2021, 24. §; [Budimir kontra Horvátország](#), 2021, 47. §); magánszemélyek olyan cselekményeivel vagy intézkedéseivel kapcsolatos ítélezési gyakorlatot, amelyek hátrányosan érintik mások fizikai és pszichés integritását ([Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia](#) [NK], 2019, 128. §, közúti balesettel kapcsolatban; [C. kontra Románia](#), 2022, szexuális zaklatással kapcsolatban, 50–54. §§; [Biba kontra Albánia](#), 2024, 41–43. §§, iskolában okozott sérüléssel kapcsolatban); valamint az egyén pszichés jólétével és méltóságával kapcsolatos ítélezési gyakorlatot a [Beizaras és Levickas kontra Litvánia](#) ügyben (2020, 109. és 117. §§) és a [Nepomnyashchiy és társai kontra Oroszország](#) ügyben (2023, 59–62. §§)²² (lásd más területeken például: [S.-H. kontra Lengyelország](#) [hat.], 2021). Nem feltétlenül eredményez ilyen beavatkozás minden olyan cselekmény vagy intézkedés, amelyről elmondható, hogy kedvezőtlenül befolyásolja egy személy erkölcsi integritását. Ha azonban megállapítást nyer, hogy valamely intézkedés súlyosan érintette a kérelmező magánéletét, a panasz tárgyát illetően összeegyeztethető lesz az Egyezménnyel, és felmerül a „magánélet tiszteletben tartásához való jog” kérdése. Az alkalmazhatóság kérdése és a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértésének kérdése e tekintetben gyakran elválaszthatatlanul összekapcsolódik ([Vučina kontra Horvátország](#) [hat.], 2019, 32. §).

¹⁹Lásd [A környezettel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

²⁰ Lásd a Környezetvédelmi kérdések címet viselő fejezetet.

²¹ Lásd a Szakmai és üzleti tevékenységek, A saját képmáshoz és fényképekhez való jog; fényképek, képek és cikkek közzététele és Az egyén jó hírnevének védelme; rágalmozás címet viselő alábbi fejezeteket.

²² Lásd még A 8. cikk és az Egyezménynek és Kiegészítő jegyzőkönyveinek egyéb rendelkezései, a 14. cikk közötti kapcsolatról szóló fejezetet.

94. A *Vučina kontra Horvátország* (hat.) ügyben (2019) a kérelmező fényképét egy magazinban tették közzé, és tévesen az akkori polgármester feleségeként azonosították. A Bíróság a kérelmet a tárgyra tekintettel elfogadhatatlannak nyilvánította. Habár elismerte, hogy a kérelmezőnek ez bizonyos mértékű kellemetlenséget okozhatott, úgy ítélte meg, hogy a fényképének téves címkézése és az általa elszenvedett kellemetlenség súlyossága – sem a képmásának védelme, sem a becsületének és jó hírnevének védelme tekintetében – nem vetett fel a 8. cikk értelmében vett kérdést (42–51. §§).

95. A Bíróság az állítólag fizikai vagy etnikai okokból végzett személyazonosság-ellenőrzésekkel kapcsolatos ügyekben is a fent említett szigorúsági tesztet alkalmazta. A Bíróság tisztázta, hogy az etnikai kisebbséghez tartozó személy személyazonosságának nem minden ellenőrzése esik a 8. cikk hatálya alá, így a 14. cikk alkalmazását vonja maga után. Az ilyen ellenőrzésnek el kell érnie a „magánélet” hatálya alá tartozáshoz szükséges súlyossági küszöböt. Ez a küszöb kizárólag akkor érhető el, ha az érintett személy elfogadható állítása szerint konkrétan a fizikai vagy etnikai jellemzői miatt válhatott célponttá. Az ilyen elfogadható követelés különösen akkor állhat fenn, ha az érintett személy azt állította, hogy kizárólag őt (vagy vele azonos jellemzőkkel rendelkező személyeket) vetettek alá ellenőrzésnek, és ha az ellenőrzésnek nem volt más nyilvánvaló oka, vagy ha az ellenőrzést végző tisztviselők magyarázatukban konkrét fizikai vagy etnikai indítékokat fedtek fel. A Bíróság ezzel összefüggésben megjegyezte, hogy az ellenőrzés nyilvános jellege hatással lehet valamely személy hírnevére és önbecsülésére (*Basu kontra Németország*, 2022, 25–27. §§; *Muhammad kontra Spanyolország*, 2022, 49–51. §§; *Wa Baile kontra Svájc*, 2024, 71. és 102. §).

96. A Bíróság azt is megállapította, hogy a fellebbezést tárgyaló bírák által a kérelmező pénzügyi helyzetéről és üzleti ügyleteiről tett megállapítások nem értek el olyan súlyosságot, hogy a 8. cikk alkalmazható lenne. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a vitatott megállapítások az ítélet indoklásának részét képezték, és hogy a panasz fontos kérdést vetett fel a bírók védelmével kapcsolatban, akik annak érdekében teljesítik indokolási kötelezettségüket, hogy elkerüljék a meghozott ítéletet el nem fogadó, pervesztes felek kifogását (*De Carvalho Basso kontra Portugália* [hat.], 2021, 58–61. §§; vö.: *Sanchez Cardenas kontra Norvégia*, 2007, 33–34. §§, amelyben a Felsőbíróság azt gyanította, hogy a kérelmező gyermekeket molesztált; *Vicent Del Campo kontra Spanyolország*, 2018, 47–48. §§ és *S.W. kontra Egyesült Királyság*, 2021, 47. §, az eljárásban említett harmadik féllel kapcsolatos megjegyzésekkel kapcsolatban; *Sousa Goucha kontra Portugália*, 2016, 53–54. §§, az egyértelműen megkülönböztető jellegű megjegyzésekkel kapcsolatban; *C.C. kontra Spanyolország*, 2009, 30. §, *Z kontra Finnország*, 1997, 113. §, *L.L. kontra Franciaország*, 2006, 45–46. §§, az érzékeny és személyes orvosi vagy egyéb magánjellegű információk nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban).

97. A 8. cikk kiterjedhet az áldozatoknak a tárgyalások során fennálló jogaira is (*J.L. kontra Olaszország*, 2021, 119. §). A Bíróság ebben, a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos ügyben megállapította, hogy a bírónak a döntéseikben való szabad véleménynyilvánítási jogát – amely a bírói hatalom diszkrecionális jogkörének és a bírói függetlenség elvének megnyilvánulása – korlátozza a bíróság elé álló személyek imázsa és magánélete indokolatlan beavatkozástól való védelmének kötelezettsége. Ilyen ügyekben elengedhetetlen volt, hogy a bíróságok kerüljék a szexista sztereotípiák bírói határozatokba történő reprodukálását, a nemi alapú erőszak elbagatellizálását és a nők másodlagos áldozattá válásának kockázatát olyan büntudatot keltő és ítélező megjegyzésekkel, amelyek alááshatják az áldozatok igazságszolgáltatásba vetett bizalmát (*J.L. kontra Olaszország*, 2021, 134–139. §§).

98. A Bíróság a *Matalas kontra Görögország* ügyben, (2021, 45. §) úgy ítélte meg, hogy a nyilvánosságra hozatalra nem szánt, csak korlátozott számú személy számára hozzáférhető magánjellegű dokumentumokban szereplő kijelentések nem csak a célszemély hírnevét ronthatják, hanem szakmai és társadalmi környezetének is kárt okozhatnak. A Bíróság ennek megfelelően megállapította, hogy az ilyen vádak olyan súlyosságot értek el, amely elegendő ahhoz, hogy a 8. cikk szerinti jogokat sértsék, ezért megvizsgálta, hogy a nemzeti hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e egyrészt a 10. cikk által védett kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága, másrészt a címzett 8. cikk szerinti jó hírnevének tiszteletben tartásához való joga között.

99. A fogyatékkal élők magánstrandhoz való hozzáféréseinek ügyében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hivatkozott jog az interperszonális kapcsolatok olyan széles és meghatározhatatlan körét érinti, hogy elképzelhetetlen, hogy közvetlen kapcsolat legyen az állam által a magánfürdőhelyek mulasztásainak orvoslása érdekében meghozandó intézkedések és a kérelmező magánélete között. Ennek megfelelően a 8. cikk nem volt alkalmazható (*Botta kontra Olaszország*, 1998, 35. §). Az *Arnar Helgi Lárusson kontra Izland* ügyben (2022) azonban a kérelmező a saját települése „fő művészeti és kulturális központjának” akadálymentességével kapcsolatban nyújtott be panaszt. Ennélfogva megjelölt egy kis, egyértelműen meghatározott számú épületet, amelyekhez nem volt hozzáférés, és elmagyarázta, hogy az egyes épületekhez való hozzáférés hiánya hogyan befolyásolta az életét. A kormány által benyújtott bizonyítékok szerint a településen nem állt rendelkezésre más, hasonló célú épület. A Bíróság ezért elfogadta, hogy panaszának tárgya a 8. cikk „hatálya” alá tartozik, következésképpen a 14. cikk alkalmazandó (43–44. §§). A Bíróság azonban az állam széles mérlegelési mozgásterére tekintettel nem volt meggyőződve arról, hogy az épületekhez való hozzáférés hiánya megkülönböztető jellegű mulasztásnak minősülne az állam részéről, amely nem tett elegendő intézkedéseket annak érdekében, hogy a kérelmező másokkal egyenlő alapon gyakorolhassa magánélethez való jogát (63. §).

100. Ezen kívül a büntetőjogi ítélet önmagában nem jelenti a magánélet tiszteletben tartásához való jog megsértését (*Gillberg kontra Svédország* [NK], 2012, 70. §). A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk nem alkalmazandó a szakmai kötelességszegés miatti elítélés ügyében, mivel a szóban forgó bűncselekménynek nyilvánvalóan nincs köze a „magánélet” tiszteletben tartásához való joghoz. Épp ellenkezőleg, közszolgálati tisztviselők hivatali tevékenységével kapcsolatos cselekményekről és mulasztásokról volt szó. A kérelmező sem utalt olyan konkrét következményekre a magánéletében, amelyek közvetlen ok-okozati összefüggésben álltak volna az adott bűncselekmény miatti elítélésével (*Gillberg kontra Svédország* [NK], 2012, 70. §; lásd még: *Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, a lenti 115–117. §§). A Bíróság azonban kifejezetten megkülönböztette azt az ügyet, amelyben egy bírót felfüggesztettek, mert aláásta a bíróság tekintélyét azzal, hogy egy elsőfokú bíró függetlenségét vizsgálta, mivel véleménye szerint az állítólagos szabálytalan magatartása nem volt nyilvánvaló (*Juszcyszyn kontra Lengyelország*, 2022, 231. §). A Bíróság ezen kívül – egy rendőrségi nyomozó esetében, akit súlyos hivatali kötelességszegés miatt elítéltek, mert a büntetőeljárás megszüntetéséért kenőpénzt kért és fogadott cserébe el, és aki büntetésének letöltése után ügyvédjelöltként akart munkát végezni – megállapította, hogy az egyes szakmák lajstromába való bejegyzésre vonatkozó korlátozások, amelyek bizonyos mértékben befolyásolhatják az adott személy külvilággal való kapcsolatait, a magánélet körébe tartoznak (*Jankauskas kontra Litvánia (2. sz.)*, 2017, 57–58. §).

101. A *Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia* [NK] ügyben (2019) a kérelmező közlekedési baleset következtében súlyos sérüléseket szenvedett. A Nagykamara azonban megállapította, hogy az ilyen személyi sérülés nem vetett fel a 8. cikk értelmében vett magánélethez kapcsolódó kérdést, mivel sérülései abból adódtak, hogy önként vett részt egy nyilvános eseményen, és a súlyos sérülés kockázatát minimalizálták a közlekedési szabályok, amelyek célja az összes közlekedő biztonságának biztosítása volt. A baleset továbbá nem a kérelmező testi és pszichés integritásának sérelmét célzó erőszakos cselekmény eredményeként következett be, és nem is hasonlítható össze olyan helyzetekkel, amelyekben a Bíróság korábban megállapította, hogy az államot a testi és pszichés integritás védelmére vonatkozóan pozitív kötelezettség terheli (125–132. §§).

102. A Bíróság az *Ahunbay és társai kontra Törökország* (hat.) ügyben (2019) nem ismerte el az egyéni jogot egy adott kulturális örökség védelmére vonatkozóan (24–25. §§). Habár a Bíróság hajlandó volt figyelembe venni, hogy európai és nemzetközi szinten is egyetértés van abban, hogy a kulturális örökséghez való hozzáférés jogát védeni kell, jelezte, hogy ez a védelem általában olyan helyzetekre és szabályozásokra vonatkozik, amelyek a kisebbségek saját kultúrájuk szabad élvezetéhez, valamint az őslakos népek kulturális örökségük megőrzéséhez, ellenőrzéséhez és védelméhez való jogát érintik. A nemzetközi jog jelenlegi állása szerint ezért úgy tűnt, hogy a kulturális örökséggel kapcsolatos jogok

szorosan kapcsolódnak azoknak az egyéneknek a különleges státuszához, akik kisebbségi és őslakos jogok gyakorlásán részesültek.

103. A Bíróság másrészt a *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és társai kontra Svájc* [NK] ügyben (2024, 519. és 544. §§) először ismerte el, hogy úgy kell tekinteni, hogy a 8. cikk magában foglalja az egyének ahhoz való jogát, hogy az állami hatóságok hatékony védelmet biztosítsanak számukra az éghajlatváltozás életükre, egészségükre, jólétükre és életminőségükre gyakorolt súlyos kedvezőtlen hatásaival szemben. A Bíróság e rendelkezés alkalmazhatóságát értékelése eseti alapon, az egyének áldozati státuszára és a társulások jogi státuszára vonatkozó kritériumokkal egyező kritériumok figyelembevételével értékeli (520. §). Az egyéneknek konkrétan bizonyítaniuk kell, hogy a hatóságok intézkedései vagy intézkedésképtelensége személyesen és közvetlenül érinti őket a következő két fő kritérium figyelembevételével: a) a kérelmező éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak való kiemelkedő mértékű kitettsége; és b) a kérelmező egyéni védelmének biztosítására irányuló sürgető szükség, mivel nincsenek a károkat csökkentő észszerű intézkedések vagy azok nem megfelelőek (487. §). Az éghajlatváltozással kapcsolatos ügyekben az áldozati státusz megállapításához szükséges küszöbnek különösen magasnak kell lennie (488. §). Ami az egyesületeket illeti, ahhoz, hogy olyan keresetet nyújthassanak be, amelyben azt állítják, hogy az érintett állam nem tett megfelelő intézkedéseket az egyéneknek az éghajlatváltozás emberi életre és egészségre gyakorolt káros hatásaival szembeni védelmére: a) az érintett joghatóság területén jogszerűen létrehozottnak kell lenniük, vagy ott eljárási képességgel kell rendelkezniük; b) képeseknek kell lenniük annak bizonyítására, hogy alapító okiratukban meghatározott céljainak megfelelően elkötelezték a tagjaik vagy az érintett joghatóság területén élő más érintett személyek emberi jogainak védelme iránt, függetlenül attól, hogy ez az éghajlatváltozásból eredő fenyegetésekkel szembeni jogok védelmét célzó kollektív fellépésre korlátozódik-e vagy azt is magában foglalja; és c) képeseknek kell lenniük annak bizonyítására, hogy alkalmasnak és reprezentatívnak tekinthető arra, hogy a joghatóság területén élő, az éghajlatváltozás által az Egyezményben védett életükre, egészségükre vagy jólétükre gyakorolt konkrét fenyegetéseknek vagy káros hatásoknak kitett tagjai vagy más érintett személyek nevében jogosultak eljárni. Az egyesületek ebben az összefüggésben tett jogi lépéseinek sajátosságaira tekintettel az egyesületnek az érintett joghatóságon belül a tagjai vagy más érintett személyek nevében történő eljárásra való jogosultsága nem függ attól a külön követelménytől, hogy igazolják, hogy azok, akik nevében az eljárást indították, maguk is megfelelnek a fent említett, az éghajlatváltozással kapcsolatos ügyekben az áldozati státuszra vonatkozó követelményeknek.

104. A 8. cikk alapján nem tehető panasz olyan személyes, társadalmi, pszichológiai és gazdasági szenvedés miatt, amely a saját cselekmények, például bűncselekmény vagy hasonló szabálysértés előre látható következménye (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 98. és 121. §§, amelyben a Bíróság hivatkozik a „Gillberg kizárási elvre”; *Evers kontra Németország*, 2020, 55. §; *M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 38. §; *L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 102. §; lásd azonban: *Gražulevičiūtė kontra Litvánia*, 2021, amelyben a kérelmező tagadta a szabálysértést, ezért a Bíróság elutasította a „kizárási elv” alkalmazását ([102. §]). Összegezve, ha a panasz tárgyát képező negatív hatások a kérelmező által előre látható jogellenes magatartás következményeire korlátozódnak, a 8. cikk nem vehető alapul arra hivatkozva, hogy ezek a negatív hatások a magánéletet érintik (vö.: *Ballıktaş Bingöllü kontra Törökország*, 2021, 54. §).

105. Összegezve, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában a 8. cikk alapján általánosan elismeri a magánélet fontosságát és az ahhoz kapcsolódó értékeket (lásd például: *Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 95. §). Ezek az értékek többek között a jólétet és a méltóságot (*Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 112–116. §§ az életkörülményekről; *Beizaras és Levickas kontra Litvánia*, 2020, 117. § a pszichés méltóságról), egészségügyi kérdéseket / orvosi kezelést (*Y.P. kontra Oroszország*, 2022, 42., 50. §§), személyiségfejlődést (*Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 95. §) vagy az önrendelkezéshez való jogot (*Pretty kontra Egyesült Királyság*, 2002, 61. §), fizikai (*J.L. kontra Olaszország*, 2021, 118. §), fizikai és pszichés integritást (*Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 261. §; *Söderman kontra Svédország*, [NK], 80. §; *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022,

154. §), a személyes identitást amelynek egyik eleme a nemi identitás volt (*Y kontra Franciaország*, 2023, 47., 75. §§), más emberekkel való kapcsolatokat (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 159. §, *Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország* [NK], 2015, 83. §), valamint a gyermekvállalás és a gyermekvállalás mellőzésének jogához való tiszteletet (*A, B és C kontra Írország* [NK], 2010, 212. §; *M.L. kontra Lengyelország*, 2023, 91. §); a társadalmi identitás szempontjait (*Mikulic kontra Horvátország*, 2002, 53. §, beleértve a felnőtt és a gyermek között kialakult és fejlődő érzelmi kötődést a klasszikus rokoni helyzeteken kívüli helyzetekben, *Jessica Marchi kontra Olaszország*, 2021, 62. §), a személyes adatok védelmét²³ (*M.L. és W.W. kontra Németország*, 2018, 87. §; *Liebscher kontra Ausztria*, 2021, 31. §; *Drelon kontra Franciaország*, 2022, 79. §; *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo kontra Portugália*, 2022, 95–96. §§) és valamely személy képmását (*Reklos és Davourlis kontra Görögország*, 2009, 38. §) is magukban foglalják. Ez azokra a személyes adatokra is kiterjed, amelyekkel kapcsolatban az érintettek jogosan elvárhatják, hogy azok hozzájárulásuk nélkül ne kerüljenek nyilvánosságra (*M.P. kontra Portugália*, 2021, 33–34. §), és kiterjedhet bizonyos haláleset utáni helyzetekre is (*Polat kontra Ausztria*, 2021, 48. § és az abban szereplő hivatkozások).

106. Az e fogalom körébe tartozó esetek – a magánélethez kapcsolódó kérdések rendkívül széles körére tekintettel – valamiféle rendszerezési lehetőség biztosítása céljából három nagy (néha egymást átfedő) kategóriába lettek besorolva, amelyek a következők: (i) a személy testi, pszichés vagy erkölcsi integritása, (ii) magánélete, valamint (iii) identitása és autonómiája. Ezeket a kategóriákat az alábbiakban részletesebben ismertetjük.

2. Szakmai és üzleti tevékenységek

107. Mivel a 8. cikk garantálja a „magánélethez való jogot”, bizonyos körülmények között ez magában foglalhat szakmai tevékenységeket (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 110. §; *Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 71. §; *Antović és Mirković kontra Montenegró*, 2017, 42. §; *Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 100. §, további hivatkozásokkal; *López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK], 2019, 92–95. §§), valamint kereskedelmi tevékenységeket is (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 130. §). A közfeladatok politikusok általi ellátása ezen kívül a 8. cikk alkalmazásában vett „szakmai tevékenységnek” minősül (*Paterson kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 57. §; *Ahmed kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 61. §).

108. Habár a 8. cikkből nem vezethető le a foglalkoztatáshoz vagy a határozott idejű szerződés meghosszabbításához való általános jog, a közszolgálatba való belépés joga vagy egy adott szakma választásának joga, a „magánélet” fogalma főszabály szerint nem zárja ki a szakmai vagy üzleti jellegű tevékenységeket (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 71. §; *Jankauskas kontra Litvánia (2. sz.)*, 2017, 56–57. §§; *Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 109–110. §§). A magánélet ugyanis magában foglalja az egyén ahhoz való jogát, hogy más emberekkel kapcsolatokat alakítson ki és ápoljon, ideértve a szakmai vagy üzleti jellegű kapcsolatokat is (*C. kontra Belgium*, 1996, 25. §; *Oleksandr Volkov kontra Ukrajna*, 2013, 165. §). Végül soron a legtöbb embernek a munkaviszonyának ideje alatt van jelentős mértékben lehetősége arra, hogy kapcsolatokat építsen ki a külvilággal (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 29. §; *Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 71. §, és az ott hivatkozott források; *Antović és Mirković kontra Montenegró*, 2017, 42. §)²⁴.

109. Ennélfogva megállapítást nyert, hogy a szakmához való hozzáférésre vonatkozó korlátozások hatással vannak a „magánéletre” (*Sidabras és Džiautas kontra Litvánia*, 2004, 47. §; *Bigaeva kontra Görögország*, 2009, 22–25. §§; lásd még: *Jankauskas kontra Litvánia (2. sz.)*, 2017, 56. §, *Lekavičienė kontra Litvánia*, 2017, 36. §, az ügyvédi kamarába való bejegyzés büntetőjogi ítélet eredményeként történő korlátozásáról), és ugyanez vonatkozik a munkahely elvesztésére is (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 113. §). Ehhez hasonlóan a hivatalból való elbocsátás is sérti a

²³Lásd *Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót*.

²⁴Lásd a *Magánszemélyek, szakemberek és társaságok levelezése* címet viselő fejezetet.

magánélet tiszteletben tartásához való jogot (*Özpinar kontra Törökország*, 2010, 43–48. §§). A Bíróság az *Oleksandr Volkov kontra Ukrajna* ügyben (2013) megállapította, hogy egy bíró szakmai kötelességzegés miatti elbocsátása a 8. cikk értelmében vett „magánélet” tiszteletben tartásához való jogának sérelmét valószínűsítette meg (165–167. §§; lásd még: *Ovcharenko és Kolos kontra Ukrajna*, 2023, 86. §). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben is, amelyben a kérelmezőt adminisztratív szempontból kevésbé fontos városba helyezték át alacsonyabb beosztásba, miután jelentés érkezett arról, hogy meghatározott vallási meggyőződéssel rendelkeznek, és felesége iszlám fátylat visel (*Sodan kontra Törökország*, 2016, 57–60. §§; lásd még: *Yilmaz kontra Törökország*, 2019, 43–49. §§, amelyben a hatóságok ellenezték a kérelmező külföldi tanári állásba történő kinevezését, mert a felesége fátylat viselt). A Bíróság egy másik jogsértést állapított meg olyan ügyben, amelyben a kérelmezőt olyan változás következtében távolították el tanári állásából, amely hatással volt a külföldön szerzett diplomájának egyenértékűségére (*Şahin Kuş kontra Törökország*, 2016, 51–52. §§).

110. A Bíróság a *Denisov kontra Ukrajna* [NK] ügyben (2018) ügyben számos releváns precedensre hivatkozva (101., 104–105., 108. és 109. §§) meghatározta azokat az elveket, amelyek alapján értékelhető, hogy a foglalkoztatáshoz kapcsolódó jogviták a 8. cikk szerinti „magánélet” hatálya alá tartoznak-e (115–117. §§; lásd még: *J.B. és társai kontra Magyarország* (hat.), 2018, 127–129. §§). A Bíróság megállapította, hogy vannak olyan jellemző magánéleti vonatkozások, amelyekre az elbocsátás, a lefokozás, a szakma gyakorlásának megtagadása vagy más, hasonlóan kedvezőtlen intézkedések hatással lehetnek az ilyen jogvitákban. A kérelmezőt a szóban forgó ügyben a bírósági elnöki tisztségéből az adminisztratív feladatok (vezetői képességek) nem megfelelő ellátása miatt bocsátották el. Bár elnöki tisztségéből elbocsátották, továbbra is bíró maradt ugyanazon a bíróságon. A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk nem alkalmazható ebben az ügyben. Ezt az indokolta, hogy a Bíróság szerint a döntés kizárólag a vezetői képességeire vonatkozott, míg a bírói szakmai szerepe nem került szóba. A döntés továbbá nem befolyásolta jövőbeli bírói karrierjét, és személyiségének és jellemének erkölcsi vagy etikai aspektusait sem kérdőjelezte meg. Összefoglalva, ebben a helyzetben az elbocsátásnak korlátozott negatív hatása volt a kérelmező magánéletére nézve, és nem lépte túl a 8. cikk alapján felvetendő kérdés „komolyságának küszöbét” (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 126–133. §§; lásd még: *Camelia Bogdan kontra Románia*, 2020, 83–92. §§, *Miroslava Todorova kontra Bulgária*, 2012, 136–145. §§, beleértve a pénzügyi vonatkozásokat is; *Gražulevičiūtė kontra Litvánia*, 2021, 101–110. §§, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a fegyelmi eljárás nem érte el a 8. cikk alkalmazásához szükséges „komolysági küszöböt”; lásd még egy másik összefüggésben: *Ballıktaş Bingöllü kontra Törökország*, 2021). A *Denisov* ügyet követően a foglalkoztatáshoz kapcsolódó jogviták általában kizárólag akkor eredményezik a 8. cikk alkalmazását, ha valamely személy a magánéletében elkövetett cselekmény miatt veszíti el állását (ok alapú megközelítés), vagy ha az állás elvesztése hatással van a magánéletre (következmény alapú megközelítés) (115–117. §§). A Bíróság ezt követően a következményeken alapuló megközelítést a lehetséges foglalkoztatási kontextusra is alkalmazta (a döntésnek a kérelmező közszolgálati foglalkoztatási kilátásaira, konkrétan egy állami egyetemi kutatóasszisztensi állás megszerzésének esélyeire gyakorolt következménye, lásd: *Ballıktaş Bingöllü kontra Törökország*, 2021, 55–62. §§). A Bíróság megállapította, hogy tesznek megfelelt az „esküszegés” miatt elbocsátott alkotmánybírók ügye, mivel elbocsátásuk súlyos hatással volt belső körükre, tekintettel az ebből következő anyagi veszteségekre, valamint hírnevükre, tekintettel arra, hogy az elbocsátás okai közvetlenül érintették személyes integritásukat és szakmai kompetenciájukat (*Ovcharenko és Kolos kontra Ukrajna*, 2023, 86. §). Azt is megállapította, hogy ez a feltétel az olyan bíró ügyében is teljesült, akit több mint két évre felfüggesztettek, mert az elsőfokú bíró függetlenségét vizsgálva aláasta a bíróság tekintélyét (*Juszczyszyn kontra Lengyelország*, 2022, 228–237. §§), és az olyan bíró esetében is teljesült, akit több mint két évre felfüggesztettek, miután bírói feladataival nem kapcsolatos vádak miatt indítottak ellene eljárást (*Pengezov kontra Bulgária*, 2023, 67–72. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy ez a követelmény azoknak a női bírónak az esetében is teljesült, akiket arra kényszerítettek, hogy idő alatt nyugdíjba vonuljanak (*Pajk és társai kontra Lengyelország*, 2023, 214–220. §§). Ugyanakkor megállapította, hogy az nem teljesül abban az esetben, amelyben az

eredetileg élethosszig tartó kinevezéssel rendelkező alkotmánybírók hivatali megbízatása alkotmányos reform eredményeként megszűnt (*Gyulumyan és társai kontra Örményország*, 2023). A Bíróság azt is megállapította, hogy a teszt egy olyan középiskolai ortodox vallás tanár esetében is teljesült, akinek a munkaviszonya automatikusan megszűnt, miután egy érsek visszavonta a támogatását (*Țîmpău kontra Románia*, 2023).

111. A Bíróság az okokon alapuló megközelítést alkalmazta a *Mile Novaković kontra Horvátország* ügyben (2020). A szerb nemzetiségű kérelmezőt középiskolai tanári állásából elbocsátották, mert tanítás közben nem használta a standard horvát nyelvet. Akkor 55 éves volt, és 29 évig szolgált. A Bíróság álláspontja szerint a kérelmező elbocsátásának döntő oka szorosan összefüggött szerb etnikai származásával és életkorával, ezért kellő mértékben kapcsolódott a magánélethez. Következésképpen a 8. cikk alkalmazandó volt (48–49. §§). A Bíróság továbbá megállapította a 8. cikk megsértését, mivel a kérdéses intézkedés – részben azért, mert a felmondás alternatíváit soha nem vették fontolóra – nem volt arányos a követett legitim céllal (57–70. §§).

112 A Bíróság a *Polyakh és társai kontra Ukrajna* ügyben (2019) a következményeken alapuló megközelítést alkalmazta a 8. cikk alkalmazhatóságának a lusztrációs eljárásokkal összefüggésben történő megállapítására (207–211. §§). A kérelmezőket elbocsátották a közszolgálatból, tíz évre eltiltották őket a közszolgálati pozíciók betöltésétől, és nevüket felvették a nyilvánosan hozzáférhető online lusztrációs nyilvántartásba. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezen intézkedések kombinációja igen súlyos következményekkel járt a kérelmezők másokkal kapcsolatok kialakítására és fejlesztésére való képességére, valamint társadalmi és szakmai hírnevükre nézve, és igen jelentős mértékben érintette őket. A Bíróság ehhez hasonlóan a *Xhoxhaj kontra Albánia* ügyben (2021) megállapította, hogy egy bíró átvilágítási eljárás keretében történő elbocsátása sértette a magánélet tiszteletben tartásához való jogát, mivel a jövedelem elvesztése súlyos következményekkel járt a közeli hozzátartozói számára, és elbocsátása a társadalom szemében megbélyegezte őt (363. §; lásd még: *Sevdari kontra Albánia*, 2022, *Nikehasani kontra Albánia*, 2022).

113. A *Bagirov kontra Azerbajdzsán* ügy (2020) egy példa a következményeken alapuló megközelítésre, mivel abban egy ügyvédet felfüggesztettek az ügyvédi hivatás gyakorlásából, majd kizárták az ügyvédi kamarából, mert nyilvánosan bírálta a rendőri brutalitást, és tiszteletlen megjegyzéseket tett egy bíróra és a bírósági rendszer működésére (91–104. §§; a 8. cikk alkalmazhatóságát illetően lásd a 87. §-t). A Bíróság különösen azt figyelembe vette, hogy az eltiltás a jogi szakmában a legsúlyosabb fegyelmi szankció, amely visszafordíthatatlan következményekkel jár az ügyvéd szakmai életére nézve, valamint hogy az ügyvédek központi szerepet játszanak az igazságszolgáltatásban és az alapvető jogok védelmében (99., 101. §§). Ehhez hasonlóan a Bíróság megállapította, hogy egy autószerelő magánvállalat általi elbocsátása – azt követően, hogy a hatóságok visszavonták a járművizsgálatok elvégzésére jogosító engedélyét – igen súlyos következményekkel járt a társadalmi és szakmai hírnevére nézve (*Budimir kontra Horvátország*, 2021, 47. §). A kérelmező engedélyét visszavonták, miután vizsgálati jegyzőkönyv meghamisításának gyanújába keveredett, és a Bíróság aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a nemzeti jogi keret nem biztosított semmiféle megoldást addig, amíg tényleges felelőssége nem nyer megállapítást. Konkrétan nem volt lehetőség a munkavégzés alóli ideiglenes felfüggesztésre, sem pedig olyan rendelkezésekre, amelyek akár csak részleges díjazást biztosítottak volna az ő helyzetében lévő személy számára (59–65. §§).

114. A *Pişkin kontra Törökország* ügyben (2020) a kérelmezőt egy rendkívüli törvényerejű rendelet alapján elbocsátották a helyi fejlesztési ügynökségtől, mert állítólag terrorista szervezethez tartozott. A Bíróság álláspontja szerint a felmondás okai érintették a kérelmező magánéletét, és nem volt bizonyíték arra, hogy a munkaszerződés felmondása „a kérelmező saját cselekedeteinek előre látható következménye” lett volna. Ezen kívül az, hogy terroristaként megbélyegezték, rendkívül megnehezítette számára az alternatív munkalehetőségek megtalálását, és súlyos következményekkel járt szakmai és személyes hírnevére nézve. Ennélfogva a Bíróság elfogadta, hogy elérte a „komolyság küszöböt” (179–188. §§). A Bíróság ezt követően megállapította, hogy a 8. cikk megsértése valósult

meg, mivel a megtámadott intézkedés bírósági felülvizsgálata egyáltalán nem volt megfelelő, így a kérelmező az önkényes beavatkozás elleni minimális védelemben sem részesült (216–229. §§).

115. A Bíróság a *Platini kontra Svájc* (hat.) ügyben (2020) a sport szakmával összefüggésben először alkalmazta a következményeken alapuló megközelítést (54–58. §§). A kérelmező 4 éves eltiltást kapott minden futballal kapcsolatos szakmai tevékenységtől, és a Bíróság megállapította, hogy az eltiltásnak a magánéletére gyakorolt hatása miatt elérte a súlyossági küszöböt. A kérelmezőt konkrétan eltiltották attól, hogy a futballból éljen (amely egész életében egyetlen jövedelemforrása volt), és a felfüggesztés megakadályozta, hogy másokkal társadalmi kapcsolatokat építsen ki és ápoljon, valamint negatívan befolyásolta hírnevét. A Bíróság azonban ezt követően megállapította, hogy kellő intézményi és eljárási garancia állt rendelkezésre, jelesen egy magánszervezetekből (CAS) és állami szervekből (szövetségi bíróság) álló rendszer, és hogy ezek a szervek ténylegesen mérlegelték a szóban forgó érdekeket, valamint minden panaszra megfelelően indokolt határozatokban válaszoltak. Figyelembe véve tehát az állam jelentős mérlegelési mozgásterét, Svájc nem mulasztotta el az Egyezmény 8. cikkében előírt kötelezettségeinek teljesítését.

116. A Bíróság a *Convertito és társai kontra Románia* ügyben (2020) a *Denisov kontra Ukrajna* [NK] ügyre (2018) hivatkozással úgy ítélte meg, hogy a 8. cikk alkalmazandó a kérelmezők egyetemi képesítésének az első évi beiratkozási eljárás során elkövetett adminisztratív hibák miatt történő érvénytelenítésére (29. §). A hat évig tartó tanulmányok eredményeként megszerzett képesítésük érvénytelenítése nemcsak társadalmi identitásuk kialakítására, másokkal való kapcsolataik fejlesztésére volt hatással, hanem a szakmai életükre is, mivel képesítésük szintje megkérdőjeleződött, és hirtelen meghiúsult a tervezett karrierjük megkezdésének szándéka.

117. A Bíróság az *S.W. kontra Egyesült Királyság* ügyben (2021) úgy ítélte meg, hogy a Családjogi Bíróság bírójának döntése – amelyben először is élesen bírálta a kérelmezőt anélkül, hogy megfelelő lehetőséget adott volna neki a válaszadásra, majd elrendelte, hogy a bírálatot osszák meg azokkal a helyi hatóságokkal, amelyeknél a kérelmező dolgozott, és a releváns szakmai szervezetekkel – jelentősen befolyásolta a kérelmező arra való képességét, hogy választott szakmai tevékenységét folytassa, ami viszont a 8. cikk értelmében vett „magánéletének” tiszteletben tartásához való jogának gyakorlására nézve is következményekkel járt volna (47. §).

118. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a közfeladatok politikusok általi ellátása ezen kívül a 8. cikk alkalmazásában vett „szakmai tevékenységnek” minősül (*Paterson kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 57. §; *Ahmed kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 61. §). A Bíróság ennek megfelelően a *Paterson és Ahmed* ügyben a kérelmezők (egy parlamenti képviselő és a Lordok Házának élethosszig tartó tagja) elleni folyó fegyelmi vizsgálati eljárás során a biztosítékok hiányára vonatkozó panaszt a *Denisov kontra Ukrajna* ügyben ([NK], 2018) meghatározott okokon alapuló és következményeken alapuló megközelítéseknek megfelelően vizsgálta (*Paterson kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 55–71. §§, *Ahmed kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 62–76. §§). A Bíróság az Ahmed ügyben megállapította, hogy a nyomozási eljárás következményei nem lépték túl a 8. cikk alapján felvetendő kérdés súlyosságának küszöbét (*Ahmed kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 66–76 §§). A Bíróságnak a Paterson ügyben nem kellett végleges következtetést levonnia ebben a kérdésben, mivel még ha a 8. cikk alkalmazható is volt, úgy ítélte meg, hogy a kérelmező magánélethez való jogába való bármilyen beavatkozás megfelelő eljárási biztosítékokat vont maga után, ezért a követett legitim célokkal arányos volt (*Paterson kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2024, 55–71. §§).

119. A 8. cikk értelmében vett „magánélet” és „levelezés” fogalmába az üzleti helyiségekből származó kommunikáció (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 73. §; *Libert kontra Franciaország*, 2018, 23–25. §§, valamint az ott hivatkozott források) vagy a munkavállalók munkahelyi számítógépein tárolt magánadatok (uo., 25. §) is beletartozhatnak. A Bíróság – annak megállapítása érdekében, hogy ezek a fogalmak alkalmazhatók-e – több alkalommal megvizsgálta, hogy az egyéneknek volt-e észszerű elvárásuk a magánéletük tiszteletben tartására és védelmére vonatkozóan. Ebben az összefüggésben megállapította, hogy a magánélet tiszteletben tartására vonatkozó észszerű elvárás jelentős, de nem

feltétlenül döntő tényező. A Bíróság a *Bărbulescu kontra Románia* [NK] ügyben (2017) érdekes módon úgy döntött, hogy nyitva hagyja azt a kérdést, hogy a kérelmezőnek volt-e észszerű elvárása a magánéletének tiszteletben tartására vonatkozóan, mert mindenesetre „a munkáltató utasításai nem csökkenthetik nullára a magán jellegű társadalmi életet a munkahelyen”. A magánélet és a levelezés titkosságának tiszteletben tartása továbbra is fennáll, még akkor is, ha ezeket adott esetben szükséges szerint korlátozzák.” A 8. cikk ennél fogva alkalmazandó volt. Összefoglalva, a munkahelyi kommunikáció a magánélet és a levelezés fogalmába tartozik függetlenül attól, hogy az adott személynek volt-e észszerű elvárása a magánélet védelmére vonatkozóan (80. §). A Bíróság a szóban forgó ügyben részletes felsorolást készített azokról a tényezőkről, amelyek a munkahelyen folytatott nem szakmai jellegű kommunikáció tekintetében az államok Egyezmény 8. cikke szerinti pozitív kötelezettségét érintik (121–122. §§)²⁵. A Bíróság a *Libert kontra Franciaország* ügyben (2018) – amelyben egy állami munkáltató a munkavállaló tudta nélkül és távollétében megnyitotta a munkahelyi számítógépén lévő személyes adatait – megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem lépték túl a mérlegelési mozgásterüket, és elsősorban a munkáltató számítógépes chartájában szereplő egyértelmű iránymutatásokra hivatkoztak (52–53. §§).

120. A Bíróság továbbá az *Antović és Mirković kontra Montenegró* ügyben (2017) hangsúlyozta, hogy a munkavállalók munkahelyi videós megfigyelése – akár titkos, akár nem – a „magánéletükbe” való jelentős beavatkozást valósít meg (§ 44). Ez az ügy videós megfigyelő berendezéseknek az egyetem előadótermeibe történő telepítésével volt kapcsolatos. A *López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK] ügy (2019) tárgyát egy supermarketben a munkavállalók munkaidejük alatt végzett titkos videós megfigyelése képezte. A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk („magánélet”) alkalmazandó, mivel a szisztematikus vagy állandó rögzítés és az azt követő képfeldolgozás még a nyilvános helyeken is olyan kérdéseket vethet fel, amelyek az érintett személyek magánéletét érintik (93. §). A Bíróság a *Bărbulescu* ügyben és a *Köpke* ügyben megállapított elveket alkalmazta, felsorolva az egymással versengő érdekek és a videós megfigyelési intézkedések arányosságának értékelése során figyelembe veendő tényezőket (116–117. §§). A kérelmezők magánélethez való jogát egyensúlyba kell hozni a munkáltató tulajdonjogainak védelméhez fűződő érdekével, azzal, hogy az államot e tekintetben mérlegelési mozgáster illeti meg. A Bíróság ehhez hasonlóan a *Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo kontra Portugália* ügyben (2022) megállapította, hogy a 8. cikk („magánélet”) alkalmazandó abban az esetben, amelyben egy gyógyszeripari magánvállalat az orvoslátogató tudtával GPS-t telepített a vállalati járműbe, és a megszerzett GPS-adatok alapján elbocsátotta őt. A Bíróság megjegyezte, hogy a GPS-es nyomon követés állandó és szisztematikus volt, és lehetővé tette a kérelmező munkaideje alatt és azon kívül is a földrajzi helymeghatározási adatok megszerzését, amivel vitathatatlanul beavatkozott magánéletébe. Mivel pedig ezek az adatok a kérelmező elbocsátásához vezettek, tagadhatatlanul komoly következményekkel jártak a magánéletére nézve. A Bíróság azonban a *Bărbulescu* ügyben megállapított elvek alkalmazásával megállapította, hogy az állam nem lépte túl a mérlegelési mozgásterét, és a nemzeti hatóságok nem mulasztották el a kérelmező magánélethez való jogának védelmére vonatkozó pozitív kötelezettségüket.

121. Minden büntetőeljárás bizonyos következményekkel jár a bűncselekményt elkövető személy magánéletére nézve. Ezek összeegyeztethetők az Egyezmény 8. cikkével, feltéve, hogy nem haladják meg az ilyen helyzet normális és elkerülhetetlen következményeit (*Jankauskas kontra Litvánia* (2. sz.), 2017, 76. §). A 8. cikkre nem alapozható az olyan hírnévvesztésre vonatkozó panasz, amely – például bűncselekmény elkövetése esetén – a saját cselekmények előre látható következménye (*Sidabras és Džiautas kontra Litvánia*, 2004, 49. §; ezzel szemben: *Pişkin kontra Törökország*, 2020, 180–183. §§). Ez az elv nem csak a bűncselekményekre vonatkozik, hanem más, jogi felelősséget maguk után vonó, a „magánéletre” előre láthatóan negatív hatással járó magatartásokra is (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 98. §, további hivatkozásokkal).

²⁵ Lásd még a Levelezés címet viselő részt.

B. Fizikai, pszichés vagy erkölcsi integritás

122. A Bíróság először a *X és Y kontra Hollandia* ügyben (1985, 22. §) jelezte, hogy a magánélet fogalma magában foglalja a személy fizikai és erkölcsi integritását. Az ügy tárgyát egy szellemi fogyatékos tizenhat éves lány ellen elkövetett nemi erőszak, valamint a hatékony és gyakorlati védelmet biztosító büntetőjogi rendelkezések hiánya képezte (lásd a nemrégiben: *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 261. §). Az ember teste a magánélet legintimebb aspektusát érinti (*Y.F. kontra Törökország*, 2003, 33. §). A Bíróság az egyén testi és szellemi épségének más személyekkel szemben való védelmét illetően megállapította, hogy a hatóságok pozitív kötelezettségei – egyes esetekben önmagban az Egyezmény 2. vagy 3. cikke, más esetekben pedig a 8. cikk alapján, vagy a 3. cikkel összefüggésben értelmezve (*X és Y kontra Hollandia*, 1985) – magukban foglalhatják a magánszemélyek által elkövetett erőszakos cselekményekkel szemben védelmet biztosító, megfelelő jogi keret fenntartásának és gyakorlati alkalmazásának kötelezettségét (*Osman kontra Egyesült Királyság*, 1998, 128–130. §§; *Bevacqua és S. kontra Bulgária*, 2008, 65. §§; *Sandra Janković kontra Horvátország*, 2009, 45. §; *A kontra Horvátország*, 2010, 60. §; *Đorđević kontra Horvátország*, 2012, 141–143. §§; *Söderman kontra Svédország* [NK], 2013, 80. §). Ezt a jogi keretet ezen kívül a gyakorlatban is hatékonyan végre kell hajtani ahhoz, hogy az állam eleget tegyen a 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségeinek (*Špadijer kontra Montenegró*, 2021, 101. §). Az ítélkezési gyakorlat és a 8. cikk alkalmazhatósága korlátainak összefoglalásáért ebben az összefüggésben lásd: *Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia* [NK], 2019, 125–132. §§. A Bíróság ebben az ügyben megállapította, hogy a 8. cikk nem alkalmazható olyan közúti balesetre, amely nem a kérelmező testi és lelki épségének sérelmét célzó erőszakos cselekmény eredményeként következett be (129–132. §§). Az ítélkezési gyakorlat alapelveinek és hivatkozásainak összefoglalását lásd még: *Špadijer kontra Montenegró*, 2021, 85–90. §.

123. Az állam mérlegelési mozgástere rendszerint viszonylag szűk, ha a szóban forgó jog az egyén intim vagy alapvető jogainak tényleges élvezete szempontjából döntő fontosságú (*Dubská és Krejzová kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2016, 178. §; lásd még például: *Hämäläinen kontra Finnország* [NK], 2014, 67–68. §§, valamint az idézett ítélkezési gyakorlatra való hivatkozások).

124. A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk pozitív kötelezettséget ró az államokra, amennyiben a polgáraik számára biztosítani kötelesek a fizikai és pszichés integritásuk hatékony tiszteletben tartásának jogát (*Miličević kontra Montenegró*, 2018, 54. §; *Nitecki kontra Lengyelország* [hat.], 2002; *Sentges kontra Hollandia* [hat.], 2003; *Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 42. §; *Glass kontra Egyesült Királyság*, 2004, 74–83. §§; *Pentiacova és társai kontra Moldova*, 2005). Ez a kötelezettség konkrét intézkedések meghozatalát, többek között a magánélet tiszteletben tartásához való jog hatékony és hozzáférhető védelmét is magában foglalhatja (*Airey kontra Írorság*, 1979, 33. §; *McGinley és Egan kontra Egyesült Királyság*, 1998, 101. §; *Roche kontra Egyesült Királyság* [NK], 2005, 162. §). Az ilyen intézkedések mind az egyének jogait védő ítélkező és végrehajtó mechanizmusok szabályozási keretének biztosítását, mind pedig ezeknek az intézkedéseknek a különböző kontextusokban történő végrehajtását magukban foglalhatják, amennyiben ez indokolt (*A, B és C kontra Írorság* [NK], 2010, 245. §). A Bíróság a *Špadijer kontra Montenegró* ügyben (2021) megállapította, hogy a 8. cikk alkalmazandó a beosztottak és felettesek által a munkahelyen elkövetett olyan zaklatás/megfélemlítés esetén, amely konkrét fizikai erőszakot foglalt magában, és kedvezőtlen hatást gyakorolt a kérelmező pszichológiai integritására és jólétére (80–83. §§). A Bíróság kifejtette, hogy az államot pozitív kötelezettségek terhelik a munkahelyi zaklatással kapcsolatban (85–100. §§; lásd még: *Dolopoulos kontra Görögország* [hat.], 2015, egy bankfiók vezetőjének ügyében, aki munkahelyi szellemi egészségének romlásáról panaszkodott). A Bíróság a *C. kontra Románia* ügyben (2022) részletesen kifejtette az államot a szexuális zaklatás tekintetében terhelő pozitív kötelezettségeket (61–88. §§).

125. Például a *Hadzhieva kontra Bulgária* ügyben (2018) a hatóságok a kérelmező szüleit letartóztatták a kérelmező jelenlétében, aki akkor tizennégy éves volt, így a fiatal kérelmezőt magára

hagyták. A Bíróság – annak ellenére, hogy az alkalmazandó nemzeti jog ilyen helyzetekben védelmi intézkedések meghozatalát írta elő – megállapította, hogy a hatóságok elmulasztották az őket terhelő pozitív kötelezettséget, amelynek értelmében a szülők távollétében – figyelembe véve a kérelmező jólétére leselkedő kockázatokat – gondoskodniuk kellett annak védelméről és ellátásáról (62–66. §§). A testi épség kötelező katonai szolgálat során történő védelmének pozitív kötelezettségével kapcsolatban lásd például: *Demir kontra Törökország*, 2017, 29–40. §, valamint az ott hivatkozott további források.

126. A Bíróság a *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK] ügyben (2021) kifejezetten megállapította, hogy „az államok kötelesek a gyermekek, valamint a gyermekek csoportjának mindenek felett álló érdekét helyezni az egészségüket és fejlődésüket érintő valamennyi döntés középpontjába”. A Bíróság ezzel elutasította a kérelmezők azon állítását, amely szerint elsősorban a szülőknek kell eldönteniük, hogy hogyan lehet a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálni és védeni, és hogy az állami beavatkozás csak végső esetben, rendkívüli körülmények között fogadható el (286–88. §§; lásd még: *Parfitt kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2021, 51. §). A kiskorú személyazonosságára vonatkozó információk nyilvánosságra hozatala a gyermek méltóságát és jólétét még súlyosabban veszélyeztetheti, mint felnőttek esetében, mivel a kiskorúak nagyobb mértékben kiszolgáltatottak, ami miatt különleges jogi biztosítékokat igényelnek (*I.V.T. kontra Románia*, 2022, 59. §).

1. Erőszak/bántalmazás áldozatai

127. A Bíróság már régóta azon az állásponton van, hogy az államot az egyének harmadik felek által elkövetett erőszakkal szembeni védelmét illetően pozitív kötelezettség terheli (az ítélkezési gyakorlat összefoglalásáért lásd: *C. kontra Románia*, 2022, 62–66. §§). Ez különösen igaz a gyermekeket érintő ügyekben (például egy tanár által egy diákkal szemben alkalmazott verbális bántalmazás, *F.O. kontra Horvátország*, 2021, 81–82. és 88–89. §§; *Biba kontra Albánia*, 2024, 59., 67. és 76. §§, és családon belüli erőszak áldozatai, *Buturugă kontra Románia*, 2020). Habár az ilyen esetekben gyakran sérül a 2. és 3. cikk, a Bíróság a 8. cikket is alkalmazza, mert az erőszak veszélyezteti a testi épséget és a magánélethez való jogot (*Miličević kontra Montenegró*, 2018, 54–56. §§; *E.S. és társai kontra Szlovákia*, 2009, 44. §). A 8. cikk értelmében az államok konkrétan kötelesek megvédeni az egyén fizikai és erkölcsi integritását más személyektől, ideértve a személy intim partnere által a kibertérben elkövetett zaklatást: *Buturugă kontra Románia*, 2020, 74., 78–79. §§; *Volodina kontra Oroszország (2. sz.)*, 2021, 48–49. §§, *M.Ş.D. kontra Románia*, 2024, 118–119. §§; a kollégák általi zaklatást/megfélemlítést: *Špadijer kontra Montenegró*, 2021, 100. §, és a munkahelyi szexuális zaklatást: *C. kontra Románia*, 2022, 67–87. §§ (vö.: *Dolopoulos kontra Görögország* [hat.], 2015). Ebből a célból olyan megfelelő jogi keretet kell a gyakorlatban fenntartaniuk és alkalmazniuk, amely védelmet nyújt a magánszemélyek által elkövetett erőszakos cselekményekkel szemben (lásd még: *Sandra Janković kontra Horvátország*, 2009, 45. §). A nemzeti bíróságok elutasították egy családon belüli erőszak áldozatának kérelmét, amelyben az azt kérte, hogy a férjét költöztessék ki a közös szociális lakásból, ami szintén sértette a 8. cikkben biztosított jogait (*Levchuk kontra Ukrajna*, 2020, 90. §).

128. A különösen veszélyeztetett gyermekek tekintetében az állam által a 8. cikk hatálya alá tartozó erőszakos cselekményekkel szembeni védelem érdekében alkalmazott intézkedéseinek is hatékonyaknak kell lenniük. Ennek keretében észszerű lépéseket kell tenni a hatóságok által ismert vagy olyan bántalmazás megelőzése érdekében, amelyet a hatóságoknak ismerniük kellett volna, valamint a személyi integritás ilyen súlyos megsértésétől hatékonyan visszatartó erőt kell biztosítani (*Z és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 73. §; *M.P. és társai kontra Bulgária*, 2011, 108. §; *A és B kontra Horvátország*, 2019, 106–113. §§). Az ilyen intézkedéseknek az emberi méltóság tiszteletben tartásának biztosítását és a gyermek mindenek felett álló érdekének védelmét kell célozniuk (*Pretty kontra Egyesült Királyság*, 2002, 65. §; *C.A.S. és C.S. kontra Románia*, 2012, 82. §). A Bíróság a *Wetjen és társai kontra Németország* ügyben (2018) megállapította, hogy a szisztematikus

és rendszeres verés kockázata a szülői felügyelet részleges megvonása és a gyermekek gondozásba vétele szempontjából releváns oknak minősült (78. §) (lásd még: *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 91. §).

129. A Bíróság az oktatáshoz hasonló fontos közszolgáltatás nyújtása kapcsán kiemelte, hogy az oktatási hatóságok alapvető feladata a diákok egészségének és jólétének védelme, és hogy az oktatási intézmények főszabály szerint kötelesek a diákokat az iskolai órák alatt folyamatosan felügyelni, és megfelelő intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy megakadályozzák a veszélyes tárgyaknak az iskola területén vagy őrzetében történő használatát (*Biba kontra Albánia*, 2024, 59., 67. és 71–73. §§).

130. Az olyan súlyos cselekmények esetében, mint amilyen a gyermekek sérelmére elkövetett nemi erőszak és a gyermekek szexuális bántalmazása – mivel alapvető értékek és a magánélet lényeges vonatkozásai forognak kockán –, a tagállamok feladata biztosítani, hogy hatékony büntetőjogi rendelkezések (*X és Y kontra Hollandia*, 1985, 27. §; *M.C. kontra Bulgária*, 2003, 150. és 185. §§, amelyben a nyomozó és az ügyészek által az ügyben alkalmazott megközelítés nem felelt meg az államok pozitív kötelezettségeinek; *M.G.C. kontra Románia*, 2016, 74. §; *A és B kontra Horvátország*, 2019, 112. §), valamint hatékony büntetőeljárások legyenek érvényben (*C.A.S. és C.S. kontra Románia*, 2012, 72. §; *M.P. és társai kontra Bulgária*, 2011, 109–110. §§; *M.C. kontra Bulgária*, 2003, 152. §; *A, B és C kontra Lettország*, 2016, 174. §; *Y kontra Bulgária*, 2020, 95–96. §§), a büntetőjogi ítéletek végrehajtását (*E.G. kontra Moldovai Köztársaság*, 2021, 49. §), és az áldozatoknak lehetőségük van kártérítésre és jogorvoslatra (*C.A.S. és C.S. kontra Románia*, 2012, 72. §). Azonban áll fenn abszolút jog arra vonatkozóan, hogy egy adott személy ellen vádat emeljenek vagy őt elítéljék, ha nem történt vétkes mulasztás a bűncselekmények elkövetőinek felelőssége vonása során (*Brecknell kontra Egyesült Királyság*, 2007, 64. §; *Szula kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2007). Más nemzetközi jogi eszközökkel kapcsolatban lásd még: *A, B és C kontra Lettország*, 2016, 148. §.

131. A *Y. kontra Szlovénia* ügyben hozott 2015. évi ítélet szerint elsősorban a bíróság elnökének feladata biztosítani, hogy a tárgyalás során megfelelően tiszteletben tartsák a kérelmező személyes integritását, például amikor a vádlott kihallgatja és keresztkérdéseket tesz fel neki (109–111. §§). A büntetőeljárásokban a bűncselekmények áldozatainak személyes integritását – a helyzet jellegéből adódóan – elsősorban az eljárást lefolytató hatóságoknak kell védeniük. A hatóságoknak e tekintetben arról is gondoskodniuk kell, hogy az eljárásban részt vevő, a nyomozás vagy a döntéshozatal során segítséget nyújtó egyéb személyek méltóságteljesen bánjanak az áldozatokkal és a tanúkkal, és ne okozzanak nekik felesleges kellemetlenséget (112–116. §§, amely „érzékeny megközelítést” követel meg a hatóságoktól a kiskorúakat érintő büntetőeljárások lefolytatása során).

132. A Bíróság azt is megállapította, hogy fontos, hogy a hatóságok a túlzottan hosszadalmas büntetőeljárások (megfelelő segítségnyújtással és a felesleges felidézések és orvosi vizsgálatok elkerülésével) és a bizonyítékok vizsgálata során védjék a veszélyeztetett gyermekek személyes integritását, ideértve a másodlagos áldozattá válás elleni védelmet is (*N.Ç. kontra Törökország*, 2021). Az áldozat vallomásának védelme az előzetes nyomozás és a tárgyalás során is elengedhetetlen. A *R.B. kontra Észtország* ügyben (2021) a kérelmező állítása szerint négy és fél éves volt, amikor apja szexuálisan bántalmazta. Habár szexuális visszaélés miatt elítélték, ítéletét később hatályon kívül helyezték, mert a kérelmezőt nem tájékoztatták az igazságszolgáltatás kötelezettségéről, és nem tájékoztatták arról, hogy megtagadhatja az apja ellen való tanúskodást. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti hatóságok eljárási reakciójának jelentős hiányosságai a kérelmező nemi erőszak és szexuális visszaélés vádjára vonatkozóan megsértették az államnak a 3. és 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségeit (101–104. §§).

133. A 8. cikk kiterjed a felnőtt áldozatok jogainak a tárgyalás során történő védelmére (*J.L. kontra Olaszország*, 2021, 119. §). Például a nemi erőszakkal kapcsolatos perben elengedhetetlen, hogy a bíróságok az eljárás során kerüljék a szexista sztereotípiák bírósági határozatokba történő reprodukálását, a nemi alapú erőszak elbagatellizálását és a nők másodlagos áldozattá válásának kockázatát olyan büntudatot keltő és ítélező megjegyzésekkel, amelyek alááshatják az áldozatok

igazságszolgáltatásba vetett bizalmát (*J.L. kontra Olaszország*, 2021, 134–139. §§). A Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy védelmet kell biztosítani a másodlagos áldozattá válás ellen az eljárás/nyomozás során, valamint a stigmatizáció ellen, amely például a vádhatóság határozatában széles körben reprodukált érzéketlen/tiszteletlen kijelentésekből vagy a szexuális zaklatással kapcsolatos ügyekben a konfrontáció szükségességének a vádhatóság általi magyarázata hiányában alakulhat ki (*C. kontra Románia*, 2022, 82–85. §§). A Bíróság általánosságban hangsúlyozta, hogy intézkedéseket kell hozni az áldozatok jogainak és érdekeinek védelme érdekében (85. §). A Bíróság a *M.Ş.D. kontra Románia* ügyben (2024, 147–48. §§) megjegyezte, hogy a ügyészség kifogásolható megvetést tanúsított, ami megalázó és „reviktimizációs” hatással volt azokra az áldozatokra, akik olyan kapcsolatokban éltek, amelyeket az ügyészség „fokozott szexualitásúaknak” tartott, mivel az áldozatok állítólag „illetlen pózokban” készített fényképeket küldtek intim partnereiknek: továbbá megjegyezte, hogy nyilvánvalóan hiányzott (vagy nem volt megfelelő minőségű) az ilyen cselekmények áldozatainak szükségleteire és a „reviktimizáció” megelőzésére összpontosító képzés.

134. A Bíróság családon belüli erőszak esetén az államokat is felelőssé teszi az áldozatok védelméért, különösen akkor, ha az erőszak kockázata az állami tisztviselők előtt ismert, és ha a tisztviselők nem hajtják végre az erőszak áldozatainak védelmét szolgáló intézkedéseket (*Levchuk kontra Ukrajna*, 2020; *Bevacqua és S. kontra Bulgária*, 2008; *A kontra Horvátország*, 2010; *Hajduová kontra Szlovákia*, 2010; *Kalucza kontra Magyarország*, 2012; *B. kontra Moldova*, 2013). Az államot arra vonatkozóan is pozitív felelősség terheli, hogy megvédje a gyermekeket attól, hogy otthonukban családon belüli erőszaknak legyenek tanúi (*Eremia kontra Moldovai Köztársaság*, 2013). A Bíróság alkalmazni fogja a gyermekelhelyezés és -gondozásra vonatkozó ítélkezési gyakorlatát is (lásd alább), különös tekintettel a családon belüli erőszakon alapuló elhelyezési döntésekre (*Y.C. kontra Egyesült Királyság*, 2012; *Luca kontra Moldovai Köztársaság*, 2023). A Bíróság a *Buturugă kontra Románia* ügyben (2020) hangsúlyozta, hogy a családon belüli erőszak jelenségét minden formájában átfogóan kell kezelni. A Bíróság a kérelmező kibertérben elkövetett zaklatással kapcsolatos állításainak és a családi számítógép átkutatására irányuló kérelmének vizsgálata során megállapította, hogy a nemzeti hatóságok túlságosan mereven utasították el a kérelmező által már bejelentett családon belüli erőszakkal való mindennemű kapcsolatot. A kérelmezőnek új panaszt kellett benyújtania, amelyben levelezése titkosságának megsértését állította. A hatóságok annak külön történő kezelése során nem vették figyelembe a családon belüli erőszak különböző formáit. A *Volodina kontra Oroszország* (2. sz.) ügy (2021) tárgyát a kérelmező arra vonatkozó panasa képezte, hogy a hatóságok nem védték meg attól a kibertérben elkövetett erőszaktól, amelyet ismételten elkövetett ellene a partnere, aki hamis profilokat hozott létre a neve alatt, intim fotókat tett közzé róla, GPS-eszközzel követte nyomon mozgását, és a közösségi médián keresztül halálos fenyegetéseket küldött neki. A Bíróság konkrétan azt állapította meg, hogy bár a hatóságok rendelkeztek a kérelmező partnerének büntetőeljárás alá vonásához szükséges jogi eszközökkel, nem folytattak hatékony nyomozást, és semmikor nem fontolgatták megfelelő intézkedéseknek a nő védelme érdekében történő meghozatalát. Így nem teljesítették azt a kötelességüket, hogy megvédjék őt a súlyos bántalmazástól.

135. Az államoknak megfelelő védelmet kell biztosítaniuk veszélyes helyzetekben is, például ha egy nőt otthonában támadnak meg, vagy ha savat öntenek az arcára (*Sandra Janković kontra Horvátország*; 2009, *Ebcin kontra Törökország*, 2011). Ez különösen igaz akkor, ha az államnak tudnia kellett volna egy adott veszélyről. A Bíróság például jogsértést állapított meg abban az esetben, amikor egy nőt kóbor kutyák támadtak meg egy olyan területen, ahol az ilyen állatok gyakori problémát jelentettek (*Georgel és Georgeta Stoicescu kontra Románia*, 2011, 62. §).

136. A Bíróság ugyanakkor megköveteli, hogy kapcsolat legyen az állam és az elszenvedett kár között. Ha nincs egyértelmű kapcsolat az állami intézkedés (vagy intézkedés elmulasztása) és az állítólagos kár között, például iskolás gyerekek közötti verekezés esetén, akkor a Bíróság az ügyet elfogadhatatlannak nyilváníthatja (*Durđević kontra Horvátország*, 2011).

137. A fogvatartás körülményei a 8. cikk megsértését eredményezhetik, különösen akkor, ha a körülmények nem érik el a 3. cikk megsértéséhez szükséges súlyosságot (*Raninen kontra Finnország*,

1997, 63. §; *Szafrański kontra Lengyelország*, 2015, 39. §). Emellett a testüregi motozás követelménye általában a 8. cikk szerinti beavatkozást jelent (*Milka kontra Lengyelország*, 2015, 45. §).

2. Reprodukív jogok²⁶

138. A Bíróság megállapította, hogy az egészségügyi és/vagy jóléti okokból végzett abortusz tilalma a magánélet tiszteletben tartásához való jog körébe tartozik, és ennek megfelelően a 8. cikk hatálya alá is (*A, B és C kontra Írorság* [NK], 2010, 214. és 245. §§; *M.L. kontra Lengyelország*, 2023, 93–94. §§). A Bíróság konkrétan megállapította, hogy az állam kötelezettségei mind az egyének jogait védő ítélkező és végrehajtó mechanizmusok szabályozási keretének biztosítását, mind pedig a konkrét intézkedések végrehajtását magukban foglalhatják, amennyiben ez indokolt (*A, B és C kontra Írorság* [NK], 2010, 245. §; *Tysiqc kontra Lengyelország*, 2007, 110. §; *R.R. kontra Lengyelország*, 2011, 184. §). Ha ugyanis az állam a mérlegelési mozgásterének kereteiben eljárva bizonyos helyzetekben az abortuszt engedélyező törvényi szabályozást fogad el, akkor az erre a célra kialakított jogi keretet koherens módon kell megalkotni, hogy az lehetővé tegye a különböző érintett jogos érdekek megfelelő és az Egyezményből eredő kötelezettségekkel összhangban történő figyelembevételét (*A, B és C kontra Írorság* [NK], 2010, 249. §; *R. R. kontra Lengyelország*, 187. §; *P. és S. kontra Lengyelország*, 2012, 99. §; *Tysiqc kontra Lengyelország*, 2007, 116. §).

139. A Bíróság a *P. és S. kontra Lengyelország* ügyben (2012) megerősítette, hogy a 8. cikk értelmében vett magánélet fogalma mind a szülői szerep vállalására, mind annak elutasítására vonatkozó döntésekre vonatkozik (lásd még: *Evans kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 71. §; *R.R. kontra Lengyelország*, 2011, 180. §; *Dickson kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 66. §; *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 163. és 215. §§; *M.L. kontra Lengyelország*, 2023, 91. §). A „magánélet” fogalma ugyanis nem zárja ki azokat az érzelmi kötelékeket, amelyek felnőtt és gyermek között a klasszikus rokon helyzeteken kívüli helyzetekben jönnek létre és fejlődnek. Ez a fajta kötődés az egyének életére és társadalmi identitására is vonatkozik. Bizonyos esetekben, annak ellenére, hogy felnőttek és gyermekek között olyan kapcsolat áll fenn, amely nem foglal magában biológiai vagy jogi kapcsolatot, a tényállás a „magánélet” hatálya alá tartozhat (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 161. §).

140. A szülés körülményei a 8. cikk alkalmazásában vitathatatlanul az egyén magánéletének részét képezik (*Ternovszky kontra Magyarország*, 2010, 22. §). A Bíróság ebben az ügyben megállapította, hogy a kérelmező valójában dönthetett szabadon az otthonszülésről, mivel az egészségügyi szakembereket állandóan büntetőeljárás fenyegette, és nem létezett konkrét és átfogó jogszabály a témában. A nemzeti hatóságoknak azonban az egészségügyi politika és az erőforrások elosztása összetett kérdéseit érintő ügyekben jelentős mozgástérrel rendelkeznek. Mivel jelenleg az Európa Tanács tagállamai között nincs konszenzus a otthonszülés engedélyezése kérdésében, az a nemzeti politika, amely gyakorlatilag lehetetlenné teszi, hogy az anyák otthonszülésük során szülésznő segítségét vegyék igénybe, nem eredményezte a 8. cikk megsértését (*Dubská és Krejzová kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2016).

141. A párnak az a joga, hogy gyermeket nemzzen és erre a célra orvosi módszerekkel támogatott szaporodást vegyen igénybe, a 8. cikk védelme alatt áll, mivel ez a döntés a magán- és családi élet kifejeződésének egyik formája (*S.H. és társai kontra Ausztria* [NK], 2011, 82. §; *Knecht kontra Románia*, 2012, 54. §). Ugyanez vonatkozik a beültetés előtti diagnózisra is, ha a mesterséges megtermékenyítés és az orvosi indokok alapján történő terhességmegszakítás megengedett (*Costa és Pavan kontra Olaszország*, 2012). Az utóbbi ügy egy olasz házaspárt érintett, akik cisztás fibrózis egészséges hordozói voltak, és orvosi módszerekkel támogatott szaporodás és genetikai szűrés segítségével szerették volna elkerülni a betegség utódjaira történő átörökítését. A Bíróság a 8. cikk megsértésének megállapítása során rámutatott arra, hogy következetlenek azok az olasz jogszabályok, amelyek

²⁶ A Családi élet címet viselő részben lásd még az Orvosi módszerekkel támogatott szaporodás/genetikai szülővé váláshoz való jog és Béranyaság pontot.

megtagadták a pár számára az embriószűréshez való hozzáférést, de engedélyezték az orvosi módszerekkel történő terhességmegszakítást, ha a magzat ugyanazon betegség tüneteit mutatta. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezők magánélethez és családi élethez való jogának sérelme aránytalan volt.

A Bíróság a prenatális orvosi vizsgálatokat illetően a 8. cikk eljárási vonatkozásának megsértését állapította meg, mivel a nemzeti bíróságok nem vizsgálták meg teljeskörűen a kérelmező azon állítását, hogy megtagadták tőle a megfelelő és időben történő orvosi ellátást, amelynek keretében elvégezték volna a magzat genetikai rendellenességének kockázatát jelző prenatális szűrővizsgálatot, és amelynek eredménye alapján dönthetett volna a terhesség folytatásáról (*A.K. kontra Lettország*, 2014, 93–94. §§).

142. A Bíróság – azokban az esetekben, amelyekben a kérelmezők a szokásos örökbefogadási eljáráson kívülről hoztak Olaszországba gyermeket, aki egyik szülővel sem állt biológiai kapcsolatban, és aki a nemzeti bíróságok szerint az olasz jog értelmében jogellenes mesterséges megtermékenyítési technikák alkalmazásával fogant – megállapította, hogy a kérelmezők és a gyermek között nem állt fenn családi élet. Ugyanakkor úgy vélte, hogy a megtámadott intézkedések a kérelmezők magánéletére vonatkoztak, de a 8. cikk megsértését nem állapította meg, mivel a közérdek jelentősen felülmúlta a kérelmezők ahhoz fűződő érdekét, hogy személyes fejlődésük érdekében folytathassák kapcsolatukat a gyermekkel (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 165. és 215. §§). Az ügy tényállása etikai szempontból érzékeny kérdéseket – az örökbefogadást, a gyermek gondozásba vételét, az orvosi módszerekkel támogatott szaporodást és a béranyaságot – érintette, amelyek tekintetében a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeztek (182–184. és 194. §§).²⁷

143. A 8. cikk a sterilizációs eljárásokra is vonatkozik. A sterilizálás – mivel az ember egyik alapvető testi funkcióját érinti – az egyén személyes integritásának számos aspektusára hatással van, beleértve fizikai és mentális jólétét, érzelmi, lelki és családi életét (*V.C. kontra Szlovákia*, 2011, 106. §; *Y.P. kontra Oroszország*, 2022, 51. §). A Bíróság megállapította, hogy az államokat pozitív kötelezettség terheli arra vonatkozóan, hogy hatékony jogi biztosítékokat nyújtsanak a nők nem önkéntes sterilizációtól való védelme érdekében, különös tekintettel a roma származású nők reprodukív egészségének védelmére. A Bíróság számos ügyben megállapította, hogy a roma nők védelmet igényelnek a sterilizációval szemben, mivel a múltban előfordultak nem önkéntes sterilizációk e veszélyeztetett etnikai kisebbség tagjaival szemben (*V.C. kontra Szlovákia*, 154–155. §§; *I.G. és társai kontra Szlovákia*, 2012, 143–146. §§). Ez az ítélkezési gyakorlat általánosabb kontextusban is alkalmazandó, ideértve a véletlen sterilizációt is, amikor az orvos nem végzi el a megfelelő ellenőrzéseket vagy nem szerez be kellő tájékoztatáson alapuló hozzájárulást az abortusz eljárás során (*Csoma kontra Románia*, 2013, 65–68. §§), vagy amikor az egészségügyi szakemberek egy rutin orvosi beavatkozás során váratlan és sürgős helyzetbe kerülnek, és döntést kell hozniuk a sterilizálásról (*Y.P. kontra Oroszország*, 2022, 54. § és alább).

144. A Bíróság azt is megállapította, hogy a kérelmezőnek az embriói sorsával kapcsolatos tudatos és megfontolt döntéshozatalra való képessége személyes életének, önrendelkezési jogának, így magánéletének intim aspektusát érinti (*Parrillo kontra Olaszország* [NK], 2015, 159. §). A tagállamok ebben a kérdésben azonban széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, mivel európai szinten nincs konszenzus (*uo.*, 180–183. §§). A kérelmező *in vitro* megtermékenyítéses kezelése során létrehozott, kriokonzervált embriók kutatási célú adományozásának törvényi tilalma ezért nem minősült a kérelmező magánélethez való joga megsértésének.

²⁷ A Családi élet címet viselő részben lásd még az Orvosi módszerekkel támogatott szaporodás/genetikai szülővé váláshoz való jog pontot.

3. Kényszerítet orvosi kezelés és kötelező orvosi eljárások²⁸

145. A Bíróság a 8. cikknek a kényszerű orvosi kezeléssel vagy (a sterilizációkon kívül) az orvos által okozott sérüléssel kapcsolatos egyéb ügyekre gyakorolt hatását is vizsgálta. Az Egyezmény szervei bizonyos esetekben megállapították, hogy a viszonylag kisebb jelentőségű, kötelező (*Acmanne és társai kontra Belgium*, bizottsági határozat, 1984; *Boffa és társai kontra San Marino*, bizottsági határozat, 1998; *Salveti kontra Olaszország* [hat.], 2000) vagy bírósági végzéssel engedélyezett orvosi vizsgálatok (*X kontra Ausztria*, bizottsági határozat, 1979; *Peters kontra Hollandia*, bizottsági határozat, 1994) a beteg beleegyezése nélkül is a 8. cikkbe történő arányos beavatkozást valósíthatnak meg. A Bíróság a *Vavřička és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK] ügyben (2021) – amelynek tárgyát egy szülőre kiszabott bírság és a gyermekek óvodából való kizárása képezte, mivel nem teljesítette a gyermekek törvényes oltási kötelezettségét – megállapította, hogy ez a gyermekek és a szülők „magánéletének” tiszteletben tartásához való jogába történő „beavatkozásnak” minősül (263–264. §§). A beteg hozzájárulása nélkül végzett, életmentő célú sürgősségi orvosi beavatkozások ráadásul önmagukban nem összeegyeztethetetlenek az Egyezménnyel (*Mayboroda kontra Ukrajna*, 2023, 55. §).

146. A Bíróság a *Y.P. kontra Oroszország* ügyben (2022) megerősítette, hogy az egyén nyújtott orvosi ellátás kiválasztásában való részvétele és az ilyen kezeléshez való hozzájárulása a 8. cikk hatálya alá tartozik (42. §). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel az orvosok nem kérték és nem kapták meg a sterilizáláshoz szükséges, a nemzeti jogszabályokban előírt kifejezett, önkéntes és kellő tájékoztatáson alapuló hozzájárulást, valamint a nemzeti bíróságok nem állapították meg a felelősséget és nem biztosítottak jogorvoslatot (42., 53–59. §§, valamint az általános elvek összefoglalása, 49–51. §§).

147. A Bíróság megállapította, hogy az orvos arra vonatkozó döntése, hogy egy súlyosan fogyatékos gyermeket a szülő kifejezett akaratával ellentétben kezeljen, és amelyet úgy hozott meg, hogy a döntés bírósági felülvizsgálatának lehetősége nem állt fenn, megsértette a 8. cikket (*Glass kontra Egyesült Királyság*, 2004). A Bíróság ehhez hasonlóan megállapította, hogy azok az orvosok, akik a szülők hozzájárulása nélkül vérvizsgálatot és fényképeket készítettek egy olyan gyermekről, aki bántalmazásra utaló tüneteket mutatott, a 8. cikk értelmében megsértették a gyermek testi épséghez való jogát (*M.A.K. és R.K. kontra Egyesült Királyság*, 2010). A Bíróság másrészt a *Gard és társai kontra Egyesült Királyság* (hat.) ügyben (2017) megállapította, hogy egy végső stádiumban lévő csecsemő kezelésének a szülők akaratával ellentétben történő megszüntetése nem sértette a szülők 8. cikk szerinti jogait.

148. A Bíróság azt is megállapította, hogy az államnak az a döntése, hogy egy rendőri őrizetben lévő nőt nem őrizetes nőgyógyászati vizsgálatnak vessen alá, nem volt törvényes, és megsértette a 8. cikket (*Y.F. kontra Törökország*, 2003, 41–44. §§). A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a nő akaratával ellentétben végzett abortusz elérte azt a súlyossági küszöböt, amely az Egyezmény 3. cikkének hatálya alá tartozáshoz szükséges. Ezen következtetés levonása során a nő tényállás megvalósulásának időpontjában fennálló (különösen fiatal kora és az első terhessége miatt) veszélyeztetettségére és a szükséges orvosi felügyelet és ellátás beavatkozás előtt és utáni hiányára hivatkozott, ami veszélybe sodorta a nő egészségét (*S.F.K. kontra Oroszország*, 2022, 65–68. §§).

149. Habár az egyezmény nem ír elő semmilyen különleges hozzájárulási formát, amennyiben a nemzeti jog bizonyos kifejezett követelményeket állapít meg, azokat be kell tartani ahhoz, hogy a beavatkozás törvényesnek minősüljön (lásd: *Reyes Jimenez kontra Spanyolország*, 2022, amelyben a kérelmezők szóban adták hozzájárulásukat egy eljáráshoz, de a törvény írásbeli hozzájárulást írt elő). Általánosabban véve, néhány szabványos irányelv és formalizált eljárás kidolgozása – akár nemzeti, akár helyi intézményi szinten, amelynek részletesen meghatározzák a kellő tájékoztatáson alapuló hozzájáruláshoz való jog legfontosabb elemeit, például a betegekkel megbeszélendő „kockázatokat”

²⁸ Lásd a fenti „Erőszak/bántalmazás áldozatai” címet viselő részt.

és az orvosok rokonokkal vagy kijelölt személyekkel való kapcsolatfelvételére vonatkozó kötelezettségének körét – elengedhetetlen ahhoz, hogy az alperes állam teljesíthesse pozitív kötelezettségét, amely szerint megfelelő szabályozási keretet kell létrehoznia és magas szakmai színvonalat kell biztosítania ezen a területen (*Mayboroda kontra Ukrajna*, 2023, 62. §). Az ilyen konkrét szabályozó eszközök hiánya – amelyek a tájékozott beleegyezéshez való jog legfontosabb aspektusait részletezték volna – az állam 8. cikk szerinti releváns kötelezettsége megsértésének minősült (uo., 64. §).

150. A Bíróság azt is megállapította, hogy a 8. cikk megsértése valósult meg, amikor egy állam nem nyújtott megfelelő tájékoztatást a bűvároknak a dekompresziós táblázatokkal kapcsolatos egészségügyi kockázatokról (*Vilnes és társai kontra Norvégia*, 2013, 244. §), és amikor egy másik állam nem biztosított megfelelő eszközöket az állami orvosi műhibák által okozott károk megtérítésének biztosítására (*Codarcea kontra Románia*, 2009). A Bíróság azonban elfogadhatatlannak nyilvánította a Törökország ellen benyújtott keresetet, amely egy nem kötelező védőoltás révén sérelmet szenvedő személyek kártalanításának elmulasztásával volt kapcsolatos (*Baytüre és társai kontra Törökország* [hat.], 2013).

151. A büntetőeljárásokban történő bizonyítékfelvétel keretében a vér- és nyálminta gyanúsított akaratával ellentétben történő levétele kötelező orvosi eljárásnak minősül, amely – még ha jelentőségét tekintve csekély is – tehát a magánélethez való jogába való beavatkozásnak tekintendő (*Jalloh kontra Németország* [NK], 2006, 70. §; *Schmidt kontra Németország* [hat.], 2006; *D.H. és társai kontra Észak-Macedónia*, 2023, 49. §). Maga az Egyezmény azonban nem tiltja az ilyen eljárás annak érdekében történő alkalmazását, hogy bizonyítékot szerezzenek egy gyanúsított bűncselekményben való részvételéről (*Jalloh kontra Németország* [NK], 2006, 70. §; *D.H. és társai kontra Észak-Macedónia*, 2023, 52. §). A Bíróság a *Caruana kontra Málta* (hat.) ügyben (2018) úgy ítélte meg, hogy a szájnyálkahártya-mintavétel a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos bizonyítékok megszerzése érdekében nem volt eleve tiltott, ha a vizsgálat alanya nem a bűnelkövető, hanem egy releváns tanú volt (32. §). A Bíróság a *D.H. és társai kontra Észak-Macedónia* ügyben (2023, 52–53. §) nyilvánvalóan megalapozatlannak minősítette a szexuális úton terjedő betegségek terjesztésének gyanúja miatt vérmintáknak a mindannyian szexmunkás kérelmezőktől történő levétele miatt benyújtott panaszt. A Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses orvosi beavatkozást bíró rendelte el, azt egy klinikán orvos végezte, és a kérelmező soha nem állította, hogy az túlzott erő alkalmazásával járt volna, vagy káros hatással lett volna az egészségre.

152. A Nagykamara a *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK] ügyben (2021) ügyben több panaszt is megvizsgált, amelyek a gyermekek általános gyermekkori betegségek elleni védőoltásának törvényi kötelezettségére vonatkoztak. Az egyik kérelmező olyan szülő volt, akit a szabályok be nem tartása miatt bírságotlaltak meg; a többi kérelmet szülők nyújtották be kiskorú gyermekeik nevében, miután megtagadták tőlük az óvodákba vagy bölcsődékbe történő beiratkozást. A Bíróság elfogadta, hogy mind a kötelező oltás, mind a be nem tartás következményei sértik a magánélet tiszteletben tartásához való jogot. A 8. cikk megsértését azonban nem állapította meg. A Bíróság először is úgy ítélte meg, hogy ez egy olyan terület, ahol az államnak széles mérlegelési mozgástere van. Ez nem kizárólag egészségügyi politikai kérdés volt, a tagállamok között sem volt konszenzus a gyermekek oltásának modelljéről; elfogadást nyert, hogy az oltás sikeres és költséghatékony beavatkozás, és a nemzeti jog szerint oltást nem lehetett kényszerrel beadni. Ezen kívül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a cseh politika összhangban áll a gyermekek csoportjának mindenek felett álló érdekével, és arányos a követett legitim céllal. Habár elismerte, hogy a gyermekek óvodából való kizárása személyiségük fejlődése, valamint szociális és tanulási készségeik elsajátítása fontos lehetőségének elvesztését jelenti, ezt a veszteséget a szülők oltási kötelezettségnek való meg nem felelésének közvetlen következményének tekintette.

153. A *Pasquinelli és társai kontra San Marino* ügyben (2024) egy egészségügyi és szociális egészségügyi dolgozókból álló csoport megtagadta a Covid-19 elleni oltás felvételét, ami azt eredményezte, hogy különböző, főként foglalkoztatásukkal kapcsolatos intézkedésekkel, különösen

más pozícióba történő áthelyezéssel vagy felfüggesztéssel sújtották őket. A Bíróság elhatárolta az ügyet a *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NT] ügytől (2021), és megjegyezte, hogy a releváns jogszabályok értelmében az oltások önkéntesek voltak, és azok elmulasztása nem járt törvényes szankciókkal, illetve nem vezetett a kérelmezők számára automatikus következményekhez (57–63. §§). Azt is megjegyezte, hogy az oltás választása kellőképpen kapcsolódik a személyes autonómiához, így a 8. cikk a *Denisov* ügyben alkalmazott „okokon alapuló megközelítés” alapján alkalmazható a szóban forgó helyzetre (77–78. §§). A Bíróság azt is elfogadta, hogy az egészségügyi ágazatban a Covid19-járvány folyamatos alakulásához igazodó korlátozó intézkedések sorozata a mások egészsége, jogai és szabadságai védelmének legitim célját szolgálta (95–97. §§). Az intézkedések ezen kívül ideiglenesek voltak, és a kérelmezőknek alternatív munkát ajánlottak. Ezek az intézkedések ezen kívül a legtöbb kérelmező számára csekély pénzügyi veszteséget okoztak, és csak azok szenvedtek jelentősebb veszteségeket, akik megtagadták a részükre felajánlott egyéb társadalmi szempontból hasznos munkák elvégzését. Ezeket a veszteségeket a globális járvány és az államok számára abban az időben fennálló rendkívüli és előre nem látható helyzet elkerülhetetlen következményének tekintették. A Bíróság ezért megállapította, hogy a 8. cikk megsértése nem valósult meg (101–109. §§).

154. A Bíróság a *Semenya kontra Svájc** ügyben (2023) megállapította, hogy a kérelmező, egy hivatásos női sportolónak a természetes tesztoszteronszintjének csökkentése érdekében hormonkezelésen való részvételre kényszerítése, hogy nemzetközi sportversenyeken a női kategóriában indulhasson, a kérelmező személyes autonómiájához kapcsolódik, így az Egyezmény 8. cikkének hatálya alá tartozik, amelyet a Bíróság az Egyezmény 14. cikkével összefüggésben értelmezve alkalmazandónak ítélt²⁹.

155. A Bíróság a *Pindo Mulla kontra Spanyolország* [NK] ügyben (2024) először vizsgálta, hogy vészhelyzetben hogyan lehet összeegyeztetni az államnak a betegek életének és testi épségének védelmére, valamint a betegek személyes autonómiájának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségeit (146. §). A szóban forgó ügyben a kérelmező, egy Jehova tanúja, panaszt tett a sürgős, életmentő műtét során annak ellenére kapott vérátömlesztések miatt, hogy korábban aláírt dokumentumokban megerősítette, hogy minden egészségügyi helyzetben elutasítja a vérátömlesztést. A Bíróság kiemelte, hogy:

(a) a szokásos egészségügyi ellátás keretében egy cselekvőképes, felnőtt betegnek joga volt önkéntesen és tudatosan elutasítani az orvosi kezelést, függetlenül attól, hogy ez a döntés nagyon súlyos, akár halálos következményekkel járhat (146. §);

(b) vészhelyzetben, amikor az egyén orvosi kezelésről való önálló döntéshozatali jogával mellett az élethez való jog is szerepet játszik: (i) az életmentő kezelés megtagadásáról szóló döntést önkéntesen és önállóan kell meghoznia az olyan személynek, aki rendelkezik a szükséges jogképességgel, és tisztában van a döntés következményeivel; (ii) biztosítani kell azt is, hogy ez a döntés – amelynek létezéséről az orvosi személyzetnek tudomása kell, hogy legyen – a körülmények között alkalmazható legyen, azaz egyértelmű, konkrét és világos legyen a kezelés megtagadását illetően, és tükrözze a beteg aktuális álláspontját a kérdésben; és (iii) amennyiben bármelyik említett szemponttal kapcsolatban kétség merülne fel, „ésszerű erőfeszítéseket” kell tenni a kezelés megtagadásával kapcsolatos kétség vagy bizonytalanság eloszlására, és amennyiben ezen erőfeszítéseknek ellenére sem lehetett a szükséges mértékben megállapítani a beteg akaratát, akkor kötelező volt a beteg életét megvédeni az alapvető ellátás biztosításával – ez az, ami elsőbbséget élvez (147–150. §§); és

(c) a Szerződő államok jelentős mérlegelési mozgástérrel rendelkeztek az előzetes orvosi utasítások és hasonló eszközök tekintetében az orvosi területen: az ilyen eszközök jogi kötelező erővel való

²⁹Lásd még „A 8. cikk és az Egyezménynek és Kiegészítő jegyzőkönyveinek egyéb rendelkezései közötti kapcsolat” címet viselő fejezetet.

felruházása, valamint az azokhoz kapcsolódó formai és gyakorlati részletek meghatározása a mérlegelési mozgásterükbe tartozott (151–153. §§).

A Bíróság az ügy tényállása alapján a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel úgy ítélte meg, hogy a döntéshozatali folyamat, ahogyan az az ügyben zajlott, nem biztosított kellő eljárási garanciát a kérelmező számára, így nem tartották tiszteletben a személyes autonómiáját (154–184. §§). A Bíróság viszont egy hasonló ügyben, a *Lindholm és a Leif Lindholm örökösei kontra Dánia* ügyben (2024) – amelyben egy eszméletlen Jehova tanújának életmentés céljából vészhelyzetben vérátömlesztést adtak annak ellenére, hogy előzetes orvosi rendelkezésében elutasította az ilyen intézkedést – a nem állapította meg az Egyezmény 8. cikkének megsértését. A Bíróság a *Pindo Mulla kontra Spanyolország* [NK] ügyben (2024) kidolgozott kritériumok alapján megállapította, hogy az érintett személy előzetes rendelkezése több mint két évvel a vészhelyzet bekövetkezése előtt született, míg a releváns nemzeti jog egyértelműen előírta, hogy a vérátömlesztés megtagadását a jelenlegi egészségügyi helyzetben kell megtenni, ami a jelen ügyben nem teljesült (85–101. §§).

4. Mentális betegség³⁰/védelmi intézkedés

156. A Bíróság a tagállamok mentális betegségben szenvedő veszélyeztetett személyekkel szemben fennálló pozitív kötelezettségeivel kapcsolatban megerősítette, hogy a mentális egészséget is a magánélet erkölcsi integritáshoz kapcsolódó fontos részének kell tekinteni. A mentális stabilitás megőrzése ebben az összefüggésben elengedhetetlen előfeltétele a magánélet tiszteletben tartásához való jog hatékony gyakorlásának (*Bensaid kontra Egyesült Királyság*, 2001, 47. §).

157. A Bíróság már régóta úgy ítéli meg, hogy az egyénnek az orvosi kezelés megtagadásához való joga a 8. cikk hatálya alá tartozik (lásd fent). Ez magában foglalja a mentálisan betegek pszichiátriai gyógyszerek szedésének megtagadásához való jogát. A személy akaratával ellentétes orvosi beavatkozás magánéletének, különösen a testi épséghez való jogának megsértését jelenti (*X. kontra Finnország*, 2012, 212. §). Bizonyos körülmények között indokolt lehet a mentálisan beteg páciensnek a saját maga és/vagy mások védelme érdekében történő kényszergyógykezelése. Az ilyen döntéseket azonban egyértelmű jogi iránymutatások alapján és a bírósági felülvizsgálat lehetőségével kell meghozni (*uo.*, 220. §; *Storck kontra Németország*, 2005, 164–169. §§; *Shopov kontra Bulgária*, 2010, 47. §).

158. A Bíróság azt is megállapította, hogy a 8. cikk értelmében az államoknak kötelességük biztosítani a mentálisan beteg személyek magán- és családi életéhez való jogának védelmét, különösen akkor, ha a mentálisan beteg személy gyermekeit állami gondozásba veszik. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a mentálisan beteg vagy fogyatékkal élő személyek hatékonyan részt vehessenek a gyermekeik elhelyezésével kapcsolatos eljárásokban (*B. kontra Románia (2. sz.)*, 2013, 117. §; *K. és T. kontra Finnország* [NK], 2001). Az ilyen ügyek a családi élethez való jogot biztosító 8. cikkhez is kapcsolódnak (lásd alább), különösen például akkor, ha egy mentálisan fogyatékos anyát nem tájékoztattak fiának örökbefogadásáról, és ő nem tudott részt venni az örökbefogadási eljárásban, illetve azt megtámadni (*A.K. és L. kontra Horvátország*, 2013). Az *S.S. kontra Szlovénia* ügy (2018) tárgyát egy mentálisan beteg anya szülői jogainak amiatt történő megvonása képezte, hogy az anya nem volt képes gondoskodni gyermekéről. A szülői feladatok megvonása és a gyermek későbbi örökbefogadása kapcsán tartalmazza a mentálisan beteg személyek jogaira vonatkozó ítélkezési gyakorlat összefoglalását (83–87. §§).

159. A Bíróság a mentális betegségben szenvedő személyek jogképtelenné nyilvánításával kapcsolatos ügyekben megfogalmazta a 8. cikkben foglalt jogok védelméhez szükséges eljárási követelményeket. A Bíróság gyakran foglalkozik az 5. és 6. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk ilyen megsértésével. A Bíróság hangsúlyozza a döntéshozatali eljárás minőségét (*Salontaji-Drobnjak kontra Szerbia*, 2009, 144–145. §§). A Bíróság megállapította, hogy a cselekvőképesség megvonása a

³⁰ További hivatkozásokért lásd még Útmutató más fejezeteit.

8. cikk által védett magánélethez való jogba történő tagadhatatlanul súlyos beavatkozásnak minősül. A Bíróság az *A.N. kontra Litvánia* ügyben (2016) olyan nemzeti bírósági határozatot vizsgált, amely a kérelmezőtől szinte az élet minden területén megvonta az önálló cselekvés képességét. A tényállás megvalósulásának időszakában már nem volt képes önállóan ingatlant eladni vagy vásárolni, dolgozni, lakóhelyet választani, házasságot kötni vagy bírósági eljárást indítani Litvániában. A Bíróság megállapította, hogy ez a magánélet tiszteletben tartásához való jogának megsértését valósította meg (111. §). A Bíróság azonban az *A.A.K. kontra Törökország* (2023) ügyben nem állapította meg a 8. cikk megsértését. A Bíróság – hangsúlyozva, hogy a nemzeti hatóságoknak egyensúlyt kell teremteniük az egyén méltóságának és önrendelkezésének tiszteletben tartása, valamint a veszélyeztetett személyek érdekeinek védelme és biztosítása között – a tényállás alapján úgy ítélte meg, hogy tisztességes egyensúly jött létre. A nemzeti eljárásban a visszaélések megelőzésére hatékony biztosítékok voltak érvényben, amelyek garantálták, hogy a kérelmező jogait és érdekeit figyelembe vegyék, valamint hogy a kérelmező az eljárás minden szakaszában részt vehessen, személyesen meghallgassák és érveit előadhassa. A beavatkozás az illetékes és pártatlan nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozott, és az általuk hozott intézkedés összhangban állt a kérelmező vagyoni érdekeinek és jólétének védelmére irányuló jogszerű céllal. Figyelembe véve, hogy az intézkedés időben és céljában korlátozott volt, és a nemzeti jog alapján jogorvoslatok álltak rendelkezésre annak eltörlésére, semmi nem utalt arra, hogy az aránytalan és/vagy a kérelmező helyzetéhez képest nem megfelelő lett volna (86. §). A Bíróság érdekes módon a *M.K. kontra Luxemburg* ügyben (2021) egy idős személy védelmi felügyelet alá helyezését nem mentális betegség, hanem inkább túlzott költekezése miatt mérlegelte. A Bíróság megállapította, hogy a beavatkozás a bíróságoknak biztosított mérlegelési mozgástéren belül maradt. Konkrétan megjegyezte, hogy igyekeztek egyensúlyt teremteni a kérelmező méltóságának és önrendelkezésének tiszteletben tartása, valamint annak szükségessége között, hogy veszélyeztetettségre való tekintettel megvédjék őt és érdekeit (64–67. §). A Bíróság ehhez hasonlóan a *Calvi és C.G. kontra Olaszország* ügyben (2023) egy idős személy „orvosi felügyelet alatt álló” otthonba való elhelyezését vizsgálta, nem egészségi állapota, hanem túlzott pazarlása és fizikai és pszichikai állapotának gyengülése miatt. A Bíróság megállapította a 8. cikk megsértését azzal az indokkal, hogy bár az intézkedés célja a kérelmező jólétének védelme volt, az nem volt arányos és – figyelembe véve a hatóságok rendelkezésére álló intézkedések választékát – igazodott az ő egyéni helyzetéhez (90. és 108. §§).

160. A Bíróság a cselekvőképességet korlátozó eljárásokban, a biztonságos intézménybe való elhelyezéssel kapcsolatos döntésekben, a vagyon elidegenítésével kapcsolatos döntésekben és a gyermekekkel kapcsolatos eljárásokban (lásd fent) úgy ítélte meg, hogy az államoknak megfelelő biztosítékokat kell nyújtaniuk annak érdekében, hogy a mentálisan beteg személyek részt vehessenek az eljárásban, és hogy az eljárás kellőképpen személyre szabott legyen, hogy megfeleljen az egyedi igényeiknek (*Zehentner kontra Ausztria*, 2009, 65. §; *Shtukaturon kontra Oroszország*, 2008, 94–96. §§; *Herczegfalvy kontra Ausztria*, 1992, 91. §; *N. kontra Románia (2. sz.)*, 74. §). A jogi cselekvőképességet érintő eljárásokban például a mentális betegségekre vonatkozó orvosi bizonyítékoknak kellően frisseknek kell lenniük (*Nikolyan kontra Örményország*, 2019, 124. §). A Bíróság továbbá a *Nikolyan kontra Örményország* ügyben (2019, 122. §) megállapította, hogy a mentális zavar, még ha súlyos is, egyedül nem indokolhatja a jogképesség teljes körű megvonását. A szabadságtól való megfosztással kapcsolatos esetekhez hasonlóan a jogképességtől való teljes körű megfosztás igazolásához a mentális zavarnak olyan „típusúnak vagy mértékűnek” kellett lennie, amely ilyen intézkedést indokolja.

161. A Bíróság az értelmi fogyatékossgal élők lakóhelyének megválasztásával kapcsolatban rámutatott arra, hogy tisztességes egyensúlyt kell teremteni az egyén méltóságának és önrendelkezésének tiszteletben tartása, valamint érdekeinek védelme és biztosítása között, különösen akkor, ha az egyén képességei vagy helyzete különösen veszélyeztetett helyzetbe hozza őt (*A. -M.V. kontra Finnország*, 2017, 90. §). A Bíróság hangsúlyozta a meglévő eljárási biztosítékok fontosságát (82–84. §§). Az említett ügyben megállapította, hogy a nemzeti eljárásokban hatékony biztosítékok voltak érvényben a visszaélések megelőzésére, amint azt a nemzetközi emberi jogi

normák is előírják. Ezek a biztosítékok garantálták, hogy figyelembe vegyék a kérelmező jogait, akaratát és preferenciáit. A kérelmező az eljárás minden szakaszában részt vett, személyesen meghallgatták, és kifejezhette kívánságait. Az, hogy a hatóságok a kérelmező egészségének és jólétének védelme érdekében nem teljesítették a kérelmező kívánságait, nem minősült a 8. cikk megsértésének.

5. Egészségügyi ellátás és kezelés^{31 32}

162. Habár az egészséghez való jog nem szerepel az Egyezményben vagy annak Kiegészítő Jegyzőkönyveiben garantált jogok között, a Szerződő államok pozitív kötelezettséget vállaltak arra, hogy megfelelő intézkedéseket tegyenek a joghatóságuk alá tartozó személyek életének és egészségének védelme érdekében (lásd különösen: *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 282. §, valamint arra vonatkozó kötelezettségük, hogy „a gyermekek, valamint a gyermekek csoportjának mindenek felett álló érdekét helyezték az egészségüket és fejlődésüket érintő valamennyi döntés középpontjába”, 288. §). A Magas szerződő felek az Egyezmény 2. cikkében foglalt pozitív kötelezettségeik mellett a 8. cikk alapján is pozitív kötelezettséggel tartoznak: egyrészt olyan szabályokat kell bevezetniük, amelyek mind az állami, mind a magánkórházakat arra kötelezik, hogy megfelelő intézkedéseket tegyenek betegek testi épségének védelme érdekében, másrészt pedig az orvosi műhiba áldozatai részére hozzáférést kell biztosítaniuk olyan eljárásokhoz, amelyekben adott esetben kártérítést kaphatnak (*Vasileva kontra Bulgária*, 2016, 63. §; *Jurica kontra Horvátország*, 2017, 84. §; *Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 82. §; *Vilela kontra Portugália*, 2021, 73–79., 87. § egy 100%-os fogyatékossgal született gyermekkel kapcsolatban). A pozitív kötelezettségek ezért arra a kötelezettségre korlátozódnak, hogy olyan hatékony szabályozási keretet hozzanak létre, amely a kórházakat és az egészségügyi szakembereket arra kötelezi, hogy a betegek integritásának védelme érdekében megfelelő intézkedéseket hozzanak. A Bíróság ezért – még ha az orvosi műhiba megállapítást is nyert – általában nem állapítja meg a 8. cikk – vagy a 2. cikk³³ – anyagi jogi aspektusának megsértését. Azonban nagyon kivételes körülmények között az egészségügyi szolgáltatók cselekményei és mulasztásai az állam felelősségét is maguk után vonhatják. Ilyen kivételes körülmények merülhetnek fel, ha a beteg életét tudatosan veszélyezteti az életmentő kezelés megtagadása; ha a beteg a kórházi szolgáltatások rendszerbeli vagy strukturális diszfunkciója miatt nem jutott hozzá az ilyen kezeléshez, és ha a hatóságok tudtak erről a kockázatról vagy tudniuk kellett volna arról, és nem tették meg az annak megelőzéséhez szükséges intézkedéseket (*Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 83–84. §§, amelyben a Bíróság hivatkozik a *Lopes de Sousa Fernandes kontra Portugália* [NK] ügyre, 2017). A Bíróság 2. cikkre vonatkozó ítélezési gyakorlatából fakadó ezen elvek a 8. cikk alapján alkalmazandók olyan sérülések esetén, amelyek nem veszélyeztetik a 2. cikkben biztosított, élethez való jogot (*İbrahim Keskin kontra Törökország*, 2018, 61. §).

163. A Bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy a kérelmezők által igénybe vett jogorvoslatok hatékonyak voltak-e, így annak megállapítása, hogy a bírósági rendszer biztosította-e a betegek testi épségének védelmét szolgáló jogszabályi és törvényi keret megfelelő végrehajtását (*İbrahim Keskin kontra Törökország*, 2018, 68. §; *Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 90. §). Minden esetben függetlennek kell lennie annak a rendszernek, amelyet az egészségügyi szakemberek felelősségi körébe tartozó személy integritása megsértése okának megállapítására hoztak létre. Ez nem csak a hierarchikus vagy intézményi kapcsolat hiányát feltételezi, hanem az eljárás során a vitatott jogsértés okának megállapításáért felelős valamennyi fél formális és konkrét függetlenségét is (*Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 2019, 93. §). Az orvosi műhibával összefüggésben a gyorsaság és észszerű gondosság követelményét kell alkalmazni (*Vilela kontra Portugália*, 2021, 87–88. §§; *Eryiğit kontra Törökország*, 2018, 49. §). Például a csaknem hét évig tartó eljárás összeegyeztethetetlen a 8. cikkel (*İbrahim Keskin kontra Törökország*, 2018, 69–70. §§). A műtéti

³¹Lásd a fenti Kikényszerítet orvosi kezelés és kötelező orvosi eljárások^[66] címet viselő fejezetet.

³²Lásd még a Fogyatékossgal kapcsolatos kérdések címet viselő fejezetet.

³³ Lásd a 2. cikkel (Élethez való jog) kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

beavatkozás előtti tájékoztatás és hozzájárulás tekintetében lásd: [Reyes Jimenez kontra Spanyolország](#), 2022; [Mayboroda kontra Ukrajna](#), 2023.

164. Az orvosi műhibával kapcsolatos ügyekben a szakértői vélemények objektivitása nem vonható automatikusan kétségbe azzal az indokkal, hogy a szakértők a nemzeti egészségügyi rendszerben dolgozó orvosok. Ráadásul az, hogy egy szakértőt állami finanszírozású, kifejezetten egy adott kérdéssel szakértői véleményt készíteni hivatott állami egészségügyi intézmény alkalmaz, önmagában nem indokolja azt a félelmet, hogy az ilyen szakértők nem tudnak semlegesen és pártatlanul eljárni szakértői véleményük megfogalmazása során. Ebben az összefüggésben fontos, hogy a szakértő eljárásban való részvételét olyan megfelelő eljárási biztosítékok kísérjék, amelyek biztosítják a formális és tényleges függetlenségét és pártatlanságát ([Jurica kontra Horvátország](#), 2017, 93. §). Mivel pedig az orvosi szakértelem a bírák ismeretein túlmutató szakterülethez tartozik, ezért valószínűleg döntő jelentőséggel bír a tényállás értékelését illetően, azzal kapcsolatban, hogy a felek milyen mértékben tehetnek észrevételeket a felhozott bizonyítékokra vonatkozóan, és hogy a bíróságok milyen mértékben veszik figyelembe ezeket az észrevételeket ([Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország](#), 2019, 109–110. §§).

165. A Bíróság az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést illetően óvatosan jár el a 8. cikk olyan kiterjesztése iránt, amely jelentős állami forrásokat igényelne, mivel a nemzeti hatóságok – mivel ismerik az egészségügyi rendszerre nehezedő igényeket és az azok kielégítésére rendelkezésre álló forrásokat – jobb helyzetben vannak ennek az értékelésének elvégzésére, mint egy nemzetközi bíróság ([Pentiacova és társai kontra Moldova](#) [hat.], 2005).

166. A Bíróság úgy döntött, hogy a brit hatóságok arra vonatkozó döntése ellen benyújtott kérelem, amely szerint nem hajtják végre a börtönökben a kábítószer-fogyasztók számára a túcsere-programot, elfogadhatatlan ([Shelley kontra Egyesült Királyság](#) [hat.], 2008). A Bíróság a szóban forgó ügyben megállapította, hogy nincs olyan jogszabály, amely a 8. cikk alapján kötelezővé tenné a Szerződő államok számára egy adott megelőző egészségügyi politika alkalmazását. Azt is megállapította, hogy Bulgária nem sértette meg a 8. cikket azzal, hogy megtagadta a végső stádiumban lévő betegek számára a nem engedélyezett, kísérleti gyógyszerek használatát ([Hristozov és társai kontra Bulgária](#), 2012; [Durisotto kontra Olaszország](#) [hat.], 2014) és elutasította a kannabisz alapú gyógyszerek felírására vonatkozó jogszabályt kifogásoló kérelmet ([A.M. és A.K. kontra Magyarország](#) [hat.], 2017), miközben hivatkozott az állam e területen fennálló kötelezettségeire (46–47. §§). A Bíróság az [Abdyusheva és társai kontra Oroszország](#) ügyben (2019) úgy döntött, hogy az opioidfüggők számára a metadonnal vagy buprenorfinnal történő helyettesítő terápiához való hozzáférés hiánya nem minősül a 8. cikk megsértésének, mivel az állam mérlegelési mozgásterébe tartozik a helyettesítő terápia közegészségügyi kockázatainak és a kérelmező egyéni helyzetének értékelése. A Bíróság ehhez hasonlóan a [Thörn kontra Svédország](#) ügyben (2022) – amelynek tárgyát a kérelmező súlyos krónikus fájdalom személyes kezelésére történő kannabiszgyártásért való büntetőjogi elítélése képezte – úgy ítélte meg, hogy a hatóságok a kérelmező fájdalomcsillapításhoz való hozzáféréseinek érdeke és a kábítószeres és gyógyszerek ellenőrzési rendszerének érvényesítéséhez fűződő általános érdekek közötti egyensúly megteremtése során széles mérlegelési mozgásterükön belül maradtak (50–59 §§).

167. A Bíróság a fogyatékkal élők egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseivel kapcsolatban elfogadhatatlannak nyilvánította azt az ügyet, amelyben egy súlyos fogyatékkal élő személy robotkarral kívánta mozgását segíteni ([Sentges kontra Hollandia](#) [hat.], 2003). A Bíróság azonban megállapította, hogy a mozgáskorlátozott nőnek nyújtott ellátás szintjének csökkentése megsértette a 8. cikket, de csak abban a korlátozott időszakban, amely alatt az Egyesült Királyság nem tartotta be saját törvényeit ([McDonald kontra Egyesült Királyság](#), 2014). A Bíróság a [Jivan kontra Románia](#) ügyben (2022) – amelyben a hatóságok elmulasztottak egy idős és fogyatékkal élő férfit személyi gondozóra szorulóként besorolni – úgy ítélte meg, hogy az állam nem teremtett tisztességes egyensúlyt a versengő köz- és magánérdekek között (51. §; lásd még: [Diaconeasa kontra Románia](#), 2024, 64. §).

168. A Bíróság a [Gard és társai kontra Egyesült Királyság](#) ügyben (hat., 2017) elutasította egy súlyosan beteg gyermek szüleinek arra vonatkozó érveit, hogy a fiuk kezelésének kérdése nem a bíróságok hatáskörébe tartozik, épp ellenkezőleg, úgy ítélte meg, hogy a kezelő kórház jogosult volt a bírósághoz fordulni a szülők és a kórház közötti konfliktus esetén (117. §). A Bíróság nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a „gyermek mindenek felett álló érdeke” volt-e a megfelelő kritérium, vagy a bíróságoknak inkább azt kellett volna megvizsgálniuk, hogy a szülők kívánságainak teljesítése „jelentős kárt” okozhat-e a gyermeknek (118–119. §§). A Bíróság azonban a [Parfitt kontra Egyesült Királyság](#) ügyben (hat., 2021) megállapította, hogy a „gyermek mindenek felett álló érdeke” kritérium alkalmazására vonatkozó döntés egy Gard ügghöz hasonló ügyben nem esett kívül a tagállamoknak biztosított mérlegelési mozgástéren, amelynek célja a betegek élethez való jogának védelme és magánéletükhöz és személyes autonómiájukhoz való joguk védelme közötti egyensúly megteremtése (51. §; lásd: [Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság](#) [NK], 2021, 279., 280., 286–288. §§).

6. Életvégi kérdések

169. A Bíróság a [Pretty kontra Egyesült Királyság](#) ügyben (2002) először is megállapította, hogy a saját halál módjának megválasztásához való jog a 8. cikk alapján a magánélet körébe tartozik (67. §). A Bíróság a későbbi ítélkezési gyakorlatában megállapította, hogy az egyénnek az a joga, hogy eldöntse, hogyan és mikor vet véget életének – feltéve, hogy képes szabadon megalkotni saját döntését és ennek megfelelően cselekedni – az Egyezmény 8. cikke alapján az egyén magánélethez való jogának egyik aspektusát képezi ([Haas kontra Svájc](#), 2011, 51. §).

170. A Bíróság megállapította, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az öngyilkosságban való közreműködés kérdéseiben. Az azt megengedő jogszabályokban szerepel az a követelmény, hogy az életet befejező gyógyszereket csak orvosi rendelőnyre lehet kiadni ([Haas kontra Svájc](#), 2011, 52. §). Ugyanis Bíróság elhatárolta a [Haas kontra Svájc](#) ügyet (2011) a [Pretty kontra Egyesült Királyság](#) ügytől (2002). A Pretty ügytől eltérően a [Haas kontra Svájc](#) ügyben (2011) a kérelmező nem csak azt állította, hogy élete nehéz és fájdalmas, hanem azt is, hogy ha nem jut hozzá a kérdéses szerhez, akkor az öngyilkosság cselekménye maga is méltóságát veszti. Ezen túlmenően, és ismét a Pretty ítélettel ellentétben, a kérelmezőt valójában nem lehetett fogyatékosnak tekinteni, mivel nem volt gyógyíthatatlan degeneratív betegség végső stádiumában, amely megakadályozta volna abban, hogy véget vessen az életének.

171. A [Koch kontra Németország](#) ügyben (2012) a kérelmező azt kifogásolta, hogy a nemzeti bíróságok megtagadták a szövetségi intézetnek a felesége számára halálos adag pentobarbital-nátrium beszerzését megtagadó határozatával kapcsolatos panaszának érdemi vizsgálatát, ami sértette az Egyezmény 8. cikkében foglalt, magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel a nemzeti bíróságok elutasították a kérelmének érdemi vizsgálatát.

172. A [Mortier kontra Belgium](#) ügyben (2022) a kérelmező anyja eutanáziával bekövetkezett halálát és azt kifogásolta, hogy a hatóságok nem biztosították az ebben a folyamatban való részvételét. A Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező édesanyja az orvosok többszöri tanácsa ellenére sem kívánta tájékoztatni gyermekeit – köztük a kérelmezőt – az eutanázia iránti kéréséről. A Bíróság – figyelembe véve az egymással ütköző érdekeket, jelesül a kérelmező arra vonatkozó kívánságát, hogy édesanyját életének utolsó pillanataiban elkísérje, valamint édesanyja akaratának és személyes autonómiájának tiszteletben tartásához való jogát – úgy ítélte meg, hogy a hatóságok nem mulasztották el a kérelmező 8. cikkben foglalt jogainak tiszteletben tartását biztosító pozitív kötelezettségüket (200–208. §§).

173. A Bíróság a [Karsai Dániel kontra Magyarország](#) ügyben (2024) – amelyben a gyógyíthatatlan, progresszív neurodegeneratív betegségben szenvedő, végső stádiumban lévő kérelmező nem vehette igénybe az orvosasszisztált halált („PAD”) – a 8. cikk alapján az alperes államot terhelő mind negatív, mind pozitív kötelezettségek tükrében meg vizsgálta a kérelmező panaszát, és mivel azokat egymással összekapcsolódónak tekintette, az ügy konkrét körülményei között közöttük egyértelmű különbséget

nem téve nagyobb hangsúlyt fektetett az otthoni PAD biztosítására vonatkozó pozitív kötelezettségre, és a PAD külföldön történő igénybevételére vonatkozó tilalommal kapcsolatos negatív kötelezettségre, még akkor is, ha a Bíróság megjegyezte, hogy ez utóbbi a pozitív aspektustól nem választható el teljesen. Konkrétan a PAD mélyreható etikai és társadalmi következményeire összpontosított, és egyetértett azzal, hogy a megtámadott büntetőjogi tilalom elsősorban a visszaélések veszélyének kitett veszélyeztetett személyek életének védelmét, az orvosi hivatás etikai integritásának fenntartását és az emberi élet jelentőségével és értékével kapcsolatos társadalmi erkölcs védelmét szolgáló legitim célokat követett (137–52. §§). Ezen kívül a Bíróság elutasította azt az érvet, miszerint a végső stádiumban lévő betegek egzisztenciális szenvedése a 8. cikk alapján önmagában a PAD legalizálására vonatkozó kötelezettséget keletkeztethet az állam számára. Hangsúlyozta, hogy a palliatív ellátás biztosítja a méltóságteljes életvégi ellátást, és hogy a végső stádiumban lévő betegek fokozott sebezhetősége alapvetően humánus megközelítést igényel, amelynek szükségszerűen része a palliatív ellátás, amelyet az együttérzés és a magas orvosi színvonal vezérel (154–58. §§). A szedáció kérelmező általi elutasítása jogszerű személyes döntés volt, amely önmagában nem kötelezhette a hatóságokat alternatív megoldások biztosítására vagy a PAD legalizálására (155. §). Úgy ítélte meg, hogy a külföldön elkövetett öngyilkosságban való közreműködésért való büntetőjogi felelősség – amely gyakorlat a Szerződő államokban nem szokatlan – nem minősül aránytalan beavatkozásnak, de megjegyezte, hogy a megfelelő jogi intézkedések PAD területén fennálló szükségességét – az európai társadalmakban bekövetkező fejleményekre és az orvosi etika releváns nemzetközi normáira is tekintettel – figyelemmel kell kísérni (167. §). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy tekintettel a kérdés rendkívül összetett és érzékeny etikai jellegére, valamint az európai konszenzus e téren fennálló hiányára (bár egyre növekszik a PAD legalizálásának tendenciája, a tagállamok többsége továbbra is tiltja és bünteti az öngyilkosságban való közreműködést, beleértve a PAD-ot is), a magyar hatóságok nem lépték túl széles mérlegelési mozgásterüket, amikor egyensúlyt teremtettek egyrészt a kérelmezőnek a 8. cikk által garantált, személyes autonómiához való joga, másrészt pedig azon érdekek között, amelyek különösen a visszaéléseknek kitett, veszélyeztetett személyek életének védelmét és a társadalom az emberi élet értékével kapcsolatos erkölcsét érintik. A Bíróság az Egyezmény 8. cikkének megsértését nem állapította meg.

174. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy nem terjeszthető ki a 8. cikk olyan módon, hogy a Szerződő államokat eljárási kötelezettséggel terhelje, amelynek értelmében a nemzeti bíróságoknak döntenüik kell arról, hogy az öngyilkosságban való közreműködés tilalma sérti-e a magán- és családi élethez való jogot (*Nicklinson és Lamb kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2015, 84. §).

175. A *Gard és társai kontra Egyesült Királyság* (hat.) ügyben (2017) az orvosok egy halálos genetikai betegségben szenvedő csecsemő életfenntartó kezelésének megszüntetését kérték. A Bíróság az eljárás és a nemzeti hatóságok által a döntéseikre szolgáltatott indokok alapos vizsgálata után megállapította, hogy a szülők akaratával szemben hozott döntés nem minősül a 8. cikkbe ütköző önkényes vagy aránytalan beavatkozásnak (118–124. §§). A Bíróság ugyanerre a következtetésre jutott a *Parfitt kontra Egyesült Királyság* (hat.) ügyben (2021), amelynek tárgyát egy öt éves, tartósan vegetatív állapotban lévő gyermek kezelésének megszüntetése képezte. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a nemzeti bíróságok határozatai megfelelően figyelembe vették a gyermek mindenek felett álló érdekét, mivel mind a nemzetközi jogban, mind a Bíróság ítélezési gyakorlatában széles körű konszenzus áll fenn abban kérdésben, hogy minden, gyermekeket érintő határozatban a gyermekek mindenek felett álló érdeke kell, hogy elsődleges legyen (lásd még: 51. §, és fent).

7. Fogytékossággal kapcsolatos kérdések³⁴

176. A *Jivan kontra Románia ügy* (2022) tárgyát a 8. cikknek egy fogyatékkal élő kérelmező/idős személy mobilitása és életminősége, valamint az Egyezmény szerinti „személyes autonómia” és

³⁴Lásd még jelesül az Egészségügyi ellátás és kezelés címet viselő részt.

„méltóság” fogalmainak tekintetében történő alkalmazhatósága képezte (lásd az ítélezési gyakorlat áttekintéséért: 30–35. §§ §-ban, amelyen a Bíróság utal az [A fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezményre](#), 44–45. §§).

177. A [fogyatékkal élők jogairól szóló 2006. évi ENSZ-egyezmény](#) rögzíti a fogyatékkal élők „teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás” elvét (lásd például: [Arnar Helgi Lárusson kontra Izland](#), 2022, 59. §§). A 8. cikk azonban csak olyan kivételes esetekben alkalmazható, ha a nyilvánosság számára nyitott intézményekhez való hozzáférés hiánya megakadályozta a kérelmezőket abban, hogy életüket a személyes fejlődéshez való joguk, valamint más emberekkel és a külvilággal való kapcsolatok kialakításához és fejlesztéséhez való joguk megsértésével éljék ([Glaisen kontra Svájc](#) [hat.], 2019, 43–46. §§, további hivatkozásokkal; lásd még: [Zehnalova és Zehnal kontra Cseh Köztársaság](#) [hat.], 2002; [Botta kontra Olaszország](#), 1998; [Mólka kontra Lengyelország](#) [hat.], 2006). A Bíróság az [Arnar Helgi Lárusson kontra Izland](#) ügyben (2022) először vizsgálta meg a középületek fogyatékkal élők számára történő akadálymentesítésének hiányával kapcsolatos panaszt, amely a „magánélet” körébe tartozik, ami lehetővé tette számára, hogy a kérdést a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikk alkalmazásával vizsgálja meg (40–46. §§).

178. A Bíróság megállapította, hogy a két vak szülő gyermekeinek elvétele a nem megfelelő gondozás megállapítása miatt nem volt indokolt a körülmények alapján, és megsértette a szülők 8. cikk szerinti, családi élethez való jogát ([Saviny kontra Ukrajna](#), 2008). A Bíróság másrészt a Franciaországban a szülőknek a fogyatékkal élő gyermekek költségeinek megtérítése céljából kidolgozott törvényi rendszert illetően a 8. cikk megsértését még abban az esetben sem állapította meg, ha a szülők az állami kórház genetikai rendellenesség diagnózisával kapcsolatban vétett hibája hiányában nem választották volna a gyermek születését ([Maurice kontra Franciaország](#) [NK], 2005; [Draon kontra Franciaország](#) [NK], 2006). A Bíróság emellett széles mozgásteret biztosít az államoknak a fogyatékkal élő gyermekek szüleinek nyújtott támogatás összegének meghatározása terén ([La Parola és társai kontra Olaszország](#) [hat.], 2000), és megállapította, hogy ha egy állam megfelelő nemzeti jogorvoslatot biztosít a gyermek születésekor nyújtott nem megfelelő ellátás miatt kialakult fogyatékoságok esetére, akkor a 8. cikk megsértése nem valósul meg ([Spyra és Kranczkowski kontra Lengyelország](#), 2012, 99–100. §§).

179. A [Kholodov kontra Ukrajna](#) (hat.) ügy (2016) tárgyát egy fizikai fogyatékosággal (több ízületi betegség) élő kérelmező közlekedési szabálysértés miatti vezetői engedélyének felfüggesztése képezte; a kérelmező az egészségügyi állapotára való tekintettel túlzottnak tartotta a büntetést. A Bíróság elismerte, hogy a kilenc hónapos vezetési tilalom hatással volt a kérelmező mindennapi életére. Ebben az értelemben el lehetett fogadni, hogy az ilyen büntetés „beavatkozást” jelentett a kérelmező 8. cikk szerinti jogába. Az [X és Y kontra Hollandia](#) ügy (1985) tárgyát egy szellemi fogyatékos tizenhat éves lány ellen elkövetett nemi erőszak, valamint a hatékony és gyakorlati védelmet biztosító büntetőjogi rendelkezések hiánya képezte.

180. A [Bellí és Arquier-Martínez kontra Svájc](#) ügyben (2018) az elsőrendű kérelmező siketen született, és nehezen tudta kifejezni magát anyanyelvén. Súlyos fogyatékosága miatt nem volt képes megkülönböztetni a dolgokat. Ennek következtében mindig teljes körű gondozásra szorult. A másodrendű kérelmező, az anyja és gyámja biztosította ezt a gondozást. Helyzetük ezért „további függőségi elemeket foglalt magában, amelyek túlmutattak a normális érzelmi kötődéseken”. Körülményeik olyan helyzetet teremtettek, amelyben a 8. cikk „családi életre” vonatkozó aspektusa által biztosított garanciák kivételesen felnőttek közötti kapcsolatra is alkalmazandók voltak (65–66. §§).

181. A Bíróság a [Calvi és C.G. kontra Olaszország](#) ügyben (2023) egy idős személy részleges cselekvőképességének elismerését és három évig tartó, egy „orvosi ellátást nyújtó” idősök otthonában, társadalmi elszigeteltségben való elhelyezését vizsgálta meg, és megerősítette, hogy az államoknak elő kell mozdítaniuk a fogyatékkal élő vagy „függő” idős emberek közösségi életben való részvételét, és meg kell akadályozniuk elszigetelődésüket vagy kirekesztésüket (107. §).

8. A temetéssel és az elhunytakkal kapcsolatos kérdések

182. A családdal és a magánélettel kapcsolatos 8. cikkben foglalt jogok gyakorlása elsősorban az élő emberek közötti kapcsolatokra vonatkozik. A Bíróság azonban azt is megállapította, hogy a halott hozzátartozói érzéseinek tiszteletben tartása érdekében a halottakkal szemben tanúsított bánásmód megfelelősége a 8. cikk hatálya alá tartozik (lásd *M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 23. §, további hivatkozásokkal). A Bíróság konkrétan megállapította, hogy az elhunyt hozzátartozó holttestének kezelése, valamint a temetésen való részvétel és a hozzátartozó sírjánál való tiszteletadás lehetősége a családi és magánélet tiszteletben tartásához való jog hatálya alá tartozik (*Solska és Rybicka kontra Lengyelország*, 2018, 104–108. §§, valamint az ott hivatkozott források). A túlélő családtagokat érintő egyéb körülményeket a 8. cikk szabályozza (lásd egy közelmúltbeli összefoglalóért: *Polat kontra Ausztria*, 2021, 93–94. §), beleértve a kérelmező panaszát is, miszerint a kórház nem hozta nyilvánosságra a fián elvégzett boncolással kapcsolatos információkat (95. §).

183. Például a *Lozovyye kontra Oroszország* ügy (2018) egy gyilkosság áldozatára vonatkozott, akit eltemettek, mielőtt szüleit értesítették volna a haláláról. A Bíróság a szóban forgó ügyben megerősítette, hogy mindenkinek joga van a magán- és/vagy családi életével kapcsolatos információkhoz való hozzáféréshez (32. §), és hogy egy személynek a családtagja temetésén való részvételi joga a 8. cikk hatálya alá tartozik. Ha a hatóságok igen, de más családtagok nem tudnak a halálesetről, az adott hatóságok kötelesek legalább észszerű lépéseket tenni annak biztosítására, hogy tájékoztassák a családtagokat (38. §). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a releváns nemzeti jog és gyakorlat nem volt egyértelmű, de ez önmagában nem volt elegendő a 8. cikk megsértésének megállapításához (42. §). A Bíróság másrészt azonban arra a következtetésre jutott, hogy a hatóságok nem jártak el kellő gondossággal a fent említett pozitív kötelezettségük teljesítése érdekében, tekintettel azokra az információkra, amelyek az elhunyt szüleinek azonosítása, felkutatása és értesítése céljából a nemzeti hatóságok rendelkezésére álltak (46. §).

184. A Bíróság a *Hadri-Vionnet kontra Svájc* ügyben (2008) megállapította, hogy az önkormányzat az anyát nem tájékoztatta halvaszületett fia temetésének helyéről és idejéről, ami törvénybe ütközik, és a 8. cikk alapján sérti a magán- és családi élethez való jogát (*Pannullo és Forte kontra Franciaország*, 2001). A Bíróság ehhez hasonlóan a *Zorica Jovanović kontra Szerbia* ügyben (2013) megállapította, hogy a kórház által annak elmulasztása, hogy tájékoztassa a kérelmezőt csecsemő fiának haláláról és a holttest későbbi eltűnéséről, annak ellenére sértette a 8. cikket, hogy a gyermek 1983-ban halt meg, mert az állam folyamatosan elmulasztotta tájékoztatni a kérelmezőt a történetekről (lásd még: *Petrović kontra Horvátország*, 2025). A Bíróság azt is megállapította, hogy Oroszország azon döntése, amellyel megtagadta, hogy egy halvaszületett csecsemő a biológiai apja nevét viselje, mert a jogi vélelem szerint az anya férje volt az apa, sértette az anya 8. cikkben foglalt jogát, amelynek értelmében gyermekét a valódi apja nevére jogosult eltemetni (*Znamenskaya kontra Oroszország*, 2005).

185. A családtagok kifogásolták azt is, hogy a haláleset és a temetés között hosszú idő telt el, valamint azt, hogy a holttestet hogyan kezelték, mielőtt visszaadták a családnak. A Bíróság például megállapította, hogy a rendőrség által a kérelmezők lányának holttestéről vett minták visszajuttatásának jelentős késedelve, amely megakadályozta őket abban, hogy időben eltemessék őt, megsértette a 8. cikkben alapuló, magán- és családi élethez való jogukat (*Girard kontra Franciaország*, 2011). A Bíróság az Egyezmény 8. cikkének megsértését állapította meg abban az esetben is, amikor a nemzeti jog nem kötelezte a bíróságokat annak értékelésére – és nem engedélyezte a szülőknek annak kifogásolását –, hogy a gyilkosság kivizsgálásának folyamatban léte alatt először megtagadták a fiúk holttestének Törökországba szállítását (*Aygün kontra Belgium*, 2022, 68–92. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy az elhunyt személy szerveinek a kórház általi eltávolítása az anyja tájékoztatása és hozzájárulása nélkül nem volt jogszerű, és a 8. cikk alapján sértette az anya magánéletéhez való jogát (*Petrova kontra Lettország*, 2014, 97–98. §§). A Bíróság ezzel az ítélezési gyakorlattal összhangban a 8. cikk megsértését állapította meg abban az ügyben, amelyben egy elhunyt személyből a házastársa tudta és hozzájárulása nélkül szövetet távolítottak el, mivel a nemzeti jog nem volt egyértelmű, és nem léteztek jogi biztosítékok az önkényesség ellen

(*Elberte kontra Lettország*, 2015, 115. §). A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy az Örményországban meghalt azerbajdzsáni katona holtteste családjának történő visszaszolgáltatását megelőző harmincnégy napos késedelem nem sértette az Egyezmény 8. cikkét (*Gurbanov kontra Örményország*, 2023). Az örmény hatóságok megpróbálták megállapítani a halál okát, és tekintettel az Örményország és Azerbajdzsán közötti ellenséges viszonyra, várták, hogy az ICRC szakértője részt vegyen a holttest vizsgálatában. A körülmények figyelembevételével az a 38 napos időszak, amely eltelt, mire az örmény hatóságok visszaadták a kérelmező fiának holttestét Azerbajdzsánnak, nem tekinthető észszerűtlennek (63–69. §§).

186. A Bíróság az *Elli Poluhas Dödsbo kontra Svédország* ügyben (2006) megállapította, hogy Svédországnak az a döntése, hogy nem engedélyezi egy urnának egyik temetkezési helyről a másikra történő áthelyezését annak érdekében, hogy az elhunyt személy maradványait családja mellé helyezték el, nem sértette a 8. cikket, mivel a döntés meghozatalakor kellőképpen figyelembe vették az elhunyt feleségének érdekeit, és a döntés az ilyen ügyekben rendelkezésre álló széles mérlegelési mozgástérbe tartozott. A Bíróság érdekes módon nem határozta meg, hogy egy ilyen elutasítás érintette-e a „családi élet” vagy a „magánélet” fogalmát, hanem csak a beavatkozás feltételezéséből indult ki (24. §). A Bíróság a *Dražković kontra Montenegró* ügyben (2020) megállapította, hogy egy közeli hozzátartozó kérelme, amelyben elhunyt családtag maradványainak exhumálását és új nyughelyre történő átszállítását kérte, főszabály szerint a „magánélet” és a „családi élet” kategóriába is tartozik. A Bíróság azonban egyértelművé tette, hogy e jog jellege és hatálya, valamint az állam az Egyezmény szerinti kötelezettségeinek mértéke ilyen típusú ügyekben az adott körülményektől és a felhozott tényektől függ (48. §). Habár az államok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek egy ilyen fontos és érzékeny kérdésben (52. §), a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező harmadik fél ellen indított polgári eljárásban benyújtott kereset érdemi vizsgálatának a nemzeti bíróságok általi elmulasztása megsértette a 8. cikket. A Bíróság azt is megállapította, hogy az elhunyt személy képviselője, aki meg akarta akadályozni, hogy az állam az elhunyt DNS-ét felhasználja apasági perben, nem rendelkezett a magánélet körébe tartozó joggal, és nem indíthatott pert az elhunyt nevében (*Kresten Filtenborg Mortensen örökösei kontra Dánia* [hat.], 2006).

187. A Bíróság azzal a politikával is foglalkozott, amely szerint az állam megtagadja a terrorizmussal vádolt személyek holttesteinek temetkezési célokra történő hazaszállítását. Habár a Bíróság elismerte, hogy az államnak érdeke fűződik a közbiztonság védelméhez, különösen akkor, ha az a nemzetbiztonságot érinti, megállapította, hogy a feltételezett terroristák holttesteinek visszaszállítására vonatkozó abszolút tilalom nem biztosított megfelelő egyensúlyt az állam és az elhunytak családtagjainak a 8. cikkben foglalt jogai között (*Sabanchiyeva és társai kontra Oroszország*, 2013, 146. §).

188. A Bíróság a *Solska és Rybicka kontra Lengyelország* ügyben (2018) megállapította, hogy a 8. cikk alkalmazandó az elhunyt személyek büntetőeljárás keretében, a családok akaratával szemben történő exhumálására (107–108. §§). A Bíróság az exhumálást elrendelő ügyészi határozattal kapcsolatban megállapította, hogy a nemzeti jog nem biztosít elegendő garanciát az önkényesség ellen. A kérelmezőket így megfosztották a minimális védelemtől, amelyre jogosultak voltak, ami a 8. cikk megsértésének minősül (124–127. §§). A Bíróság azonban a *Beljic és társai kontra Szerbia* ügyben (2024) a kérelmezőknek a hozzátartozók maradványainak exhumálásával kapcsolatos, a 8. cikkre hivatkozó kérelmét nyilvánvalóan megalapozatlannak találta. Az exhumálás egy temető áthelyezésének részeként történt, hogy lehetővé váljon a szénkészletek kitermelése, és így biztosítható legyen a háztartások számára szükséges villamos energia. A nemzeti hatóságok megvizsgálták a kérelmezők releváns beadványait, és felülvizsgálták mind a megtámadott határozatok jogszerűségét, mind a megtámadott intézkedés szükségességét, a közigazgatási bíróság pedig megvizsgálta a beavatkozást, és azt jogszerűnek találta (98–101. §§).

189. A *Polat kontra Ausztria* ügyben (2021) a kérelmező ritka születési rendellenességgel világra jött kisfián a halála után a kérelmező és férje akaratával ellentétben boncolást végeztek. A szülők vallási meggyőződésük miatt azt kívánták, hogy a gyermek teste a lehető legkevésbé sérüljön. A boncolást

azonban „a tudományos érdekek védelme” céljából, az érintettek hozzájárulása nélkül végezték el. Habár a Bíróság nem látott okot a nemzeti jog megkérdőjelezésére – amely lehetővé tette a halott vizsgálatának a közeli hozzátartozók hozzájárulása nélküli elvégzését, amennyiben az az adott célokra szükséges volt – az ügy tényállása alapján úgy ítélte meg, hogy a kérelmező és férje arra vonatkozó kívánságát, hogy fiukat vallási meggyőződésüknek megfelelően temessék el, nem vették kellőképpen figyelembe. Következésképpen mind a 8., mind a 9. cikk megsértését megállapította (80–91. §§). A Bíróság a 8. cikk további megsértését állapította meg, mivel a kórház nem nyújtott a kérelmezőnek elegendő információt fia boncolásának terjedelméről, valamint szerveinek eltávolításáról és hollétéről (120. §).

9. Környezetvédelmi kérdések³⁵

190. Habár az Egyezmény kifejezetten nem rögzít az egészséges környezethez való jogot (*Hatton és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2003, 96. §), a Bíróság számos olyan ügyben hozott döntést, amelyekben az egyén környezete minőségének kérdése verődött fel amiatt, hogy az egyén jólétét negatívan befolyásolhatják a nem biztonságos vagy zavaró környezeti feltételek (*Cordella és társai kontra Olaszország*, 2019, 157-160. §§). A 8. cikkben alapuló kérdés azonban kizárólag akkor vetődik fel, ha az érintett személyeket közvetlenül és súlyosan érinti a szóban forgó zavar, és képesek bizonyítani annak az életminőségükre gyakorolt közvetlen hatását (*Çiçek és társai kontra Törökország* [hat.], 2020, 32. és 22–29. §§, a légszennyezéssel kapcsolatos releváns ítélkezési gyakorlat összefoglalásáért; *Fadeyeva kontra Oroszország*, 2005, 68–69. §§, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk alkalmazásához bizonyítani kell a szennyezés által az egyén egészségére vagy életminőségére gyakorolt káros hatások bizonyos minimális szintjét; *Chiş kontra Románia* [hat.], 2014, az épületben található bár zajával kapcsolatban; *Thibaut kontra Franciaország* [hat.], 2022, az elektromágneses mezőknek való potenciális kitétségéről). A 8. cikk attól függetlenül alkalmazható környezetvédelmi ügyekben, hogy a szennyezést közvetlenül az állam okozta, vagy az állam felelőssége a magánszektor tevékenysége megfelelő szabályozásának elmulasztásából ered-e. A Bíróság a 8. cikk alkalmazhatóságát egy súlyossági teszt alapján határozta meg (a környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos releváns ítélkezési gyakorlatért lásd: *Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 111. §§). A Bíróság például a *Hudorovič és társai kontra Szlovénia* ügyben (2020) egyértelműsítette a vízszennyezésből eredő egészségügyi és környezeti kockázatokra vonatkozó ítélkezési gyakorlatát (112–115. §§). Jelesül egyértelművé tette, hogy bár a biztonságos ivóvízhez való hozzáférés önmagában nem a 8. cikk által védett jog, „a biztonságos ivóvízhez való hozzáférés tartós és hosszú távú hiánya” káros hatással lehet az egészségre és az emberi méltóságra, ami ténylegesen aláássa a magánélet alapvető elemeit. E szigorú feltételek teljesülése esetén ezért – az eset konkrét körülményeitől függően – az állam pozitív kötelezettsége merülhet fel (116. §).

191. Az érdemi kérdésekben figyelembe kell venni az egyén és a közösség egészének egymással versengő érdekei közötti tisztességes egyensúlyt; az államnak pedig bizonyos mérlegelési mozgástere van annak meghatározásában, hogy milyen lépéseket kell tenni az Egyezmény betartásának biztosítása érdekében (*Powell és Rayner kontra Egyesült Királyság*, 1990; *López Ostra kontra Spanyolország*, 1994, 51. §; *Giacomelli kontra Olaszország*, 2006, 78. §).

192. A Bíróság a *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és társai kontra Svájc* [NK] ügyben (2024) először az éghajlatváltozásnak és annak az Egyezmény által biztosított jogokra gyakorolt hatásának kérdésével. A Bíróság konkrétan kiemelte, hogy eddig elegendő megbízható jel utalt az antropogén éghajlatváltozás létezésére, hogy az Egyezményben rögzített jogok élvezete szempontjából ez jelenleg és a jövőben is komoly veszélyt jelent, és hogy az államok tudatában vannak ennek, és képesek hatékony intézkedéseket hozni a probléma megoldására (436. §). A Bíróság ebben az összefüggésben a „generációk közötti tehermegosztás” fogalmát is bevezette, és megjegyezte, hogy az államok releváns kötelezettségei nem csak a jelenleg élő személyekre terjednek ki, hanem a jövőbeli

³⁵ Lásd még az Otthon részt.

generációira is, akik valószínűleg egyre súlyosabb terhet fognak viselni a jelenlegi éghajlatváltozás elleni küzdelem kudarcainak következményei miatt (419–420. §§). Ezen kívül a Bíróság azt először ismerte el, hogy úgy kell tekinteni, hogy A 8. cikk magában foglalja az egyének ahhoz való jogát, hogy az állami hatóságok hatékony védelmet biztosítsanak számukra az éghajlatváltozás életükre, egészségükre, jólétükre és életminőségükre gyakorolt súlyos kedvezőtlen hatásaival szemben (519. és 544. §§). A Bíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozta az éghajlatváltozással kapcsolatos ügyek és a „klasszikus” környezetvédelmi ügyek közötti különbséget, és az egyének áldozati státuszának ebben a speciális kontextusban történő értékelésére (487–488. §§), valamint az egyesületeknek az éghajlatváltozással kapcsolatos ügyek Bíróság elé terjesztéséhez való joga tekintetében konkrét kritériumokat határozott meg (502–503. §§). Az államok pozitív kötelezettségei közé tartozik a mérséklési intézkedések bevezetése és végrehajtása, amelyeket ki kell egészíteni az éghajlatváltozás legsúlyosabb vagy legközelebbi következményeinek enyhítését célzó alkalmazkodási intézkedésekkel, valamint az államok döntéshozatali folyamatával kapcsolatos egyes eljárási biztosítékokkal (549–554. §§).

193. A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A Környezetvédelemmel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

10. Szexuális irányultság és szexuális élet³⁶

194. A mérlegelési mozgástér szűknek bizonyult az egyén szexuális életének intim területébe való beavatkozások tekintetében (*Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, 1981, 52. §; *A.K. kontra Oroszország*, 2024, 30. §; *H.W. kontra Franciaország*, 2025, 85. §). A Bíróság megállapította, hogy olyan körülmények, mint a nemi identitás, a név, a szexuális irányultság és a szexuális élet, a 8. cikk által védett személyes szféra fontos elemei (*Drelon kontra Franciaország*, 2022, 86. §; *Beizaras és Levickas kontra Litvánia*, 2020, 109. §; *Sousa Goucha kontra Portugália*, 2016, 27. §; *B. kontra Franciaország*, 1992, 63. §; *Burghartz kontra Svájc*, 1994, 24. §; *Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, 1981, 41. §; *Laskey, Jaggard és Brown kontra Egyesült Királyság*, 1997, 36. §; *P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001; *A.K. kontra Oroszország*, 2024, 30. §; *H.W. kontra Franciaország*, 2025, 62. §).

195. A Bíróság megállapította, hogy a magáncélú pornográf anyagok fogvatartottak általi birtoklásának tilalma sérti a 8. cikket (*Chocholáč kontra Szlovákia*, 2022). Mivel a kérelmező az anyagot önkielégítés céljából tartotta magánszférájában, a Bíróság megállapította, hogy annak lefoglalása és a kérelmezőnek a birtoklásáért megrovása az e jogba való beavatkozásnak minősült. A Bíróság kétségét fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a tilalom legitim célt szolgált-e (62. § az erkölcsök védelméről), de mindenesetre arra a következtetésre jutott, hogy az egymással versengő egyéni és közérdekek tényleges mérlegelésének hiányában a tilalom általános és válogatás nélküli korlátozásnak minősül, amely nem teszi lehetővé az arányosságnak az egyedi esetekben szükséges értékelését (52–78. §).

196. Az azonos nemű párok kapcsolata a 8. cikk értelmében vett „magánélet” fogalmába, míg a stabil tényleges élettársi kapcsolatban együtt élő azonos nemű párok kapcsolata a „családi élet” fogalmába tartozik (*Orlandi és társai kontra Olaszország*, 2017, 143. §). A hozzájárulásukat adó homoszexuálisok közötti szexuális aktusokat büntető jogszabályok sértik a 8. cikket (*A.D.T. kontra Egyesült Királyság*, 2000, 36–39. §§; *Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, 1981, 41. §). A 8. cikk nem minden magánjellegű szexuális tevékenység büntethetőségét tiltja, mint amilyen például a vérfertőzés (*Stübing kontra Németország*, 2012) vagy a szado-mazochista szexuális tevékenységek (*Laskey, Jaggard és Brown kontra Egyesült Királyság*, 1997).

197. A Bíróság egy sor ügyben megállapította, hogy a homoszexuálisok katonai szolgálatban való foglalkoztatásának tilalma sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jogot, amelyet a 8. cikk véd (*Lustig-Prean és Beckett kontra Egyesült Királyság*, 1999; *Smith és Grady kontra Egyesült Királyság*,

³⁶Lásd az Azonos nemű párok címet viselő részt, és [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

1999; *Perkins és R. kontra Egyesült Királyság*, 2002)³⁷. A Bíróság az *A.K. kontra Oroszország* ügyben (2024, 40–46. §§) úgy ítélte meg, hogy egy tanárnő elbocsátása azért, mert a közösségi médiában intim partnerei iránti szeretetét kifejező fotókat tett közzé, az Egyezmény 8. cikke szerinti jogaiba való aránytalan beavatkozásnak minősült. A Bíróság konkrétan úgy ítélte meg, hogy egy megfelelő képesítéssel rendelkező, a diákok és a szülők körében jó hírnévnek örvendő, és korábban panasszal nem érintett tanár elbocsátása nem lehetett a képek szükséges, egyetlen és azonnali szankciója, függetlenül attól, hogy azok magánjellegűek maradtak vagy nyilvánosságra kerültek-e. Az elbocsátás ráadásul kizárólag a szexuális irányultságon alapuló eltérő bánásmódnak minősült, amelynek nem voltak különösebben meggyőző és mérvadó okai. Az iskola vezetésének álláspontja és a bírósági döntések kifejezetten „leszbikus jelenetekre” és „leszbikus tartalomra”, „etikátlanul szoros azonos nemű kapcsolatokra” és „nem hagyományos szexuális orientációra” utaltak. A Bíróság megerősítette, hogy az egyén szexuális irányultsága nem választható el annak magán- és nyilvános megnyilvánulásától, amelyek nyilvánvalóan az egyén magánéletének védett elemei. Az intim partnerek iránti vonzalmat kifejező utazási és bulizós fotók közzététele mindennapos gyakorlat a közösségi médiában. A hatóságok ellenséges reakciója ezért egyértelműen a kérelmező sexualitása elfogadásának hiányából fakadt, ezért nyilvánvalóan megkülönböztető jellegű volt. A Bíróság ennek megfelelően az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben értelmezett 14. cikkének megsértését állapította meg.

198. A Bíróság – abban az ügyben, amelyben a francia véradószolgálat a kérelmező feltételezett homoszexualitása miatt megtagadta tőle a véradást – megállapította, hogy a kérelmező szexuális szokásaira vonatkozó következtetés kizárólag abból a tényből származott, hogy a véradás előtti orvosi interjú során nem volt hajlandó válaszolni a szexuális életére vonatkozó kérdésekre. A Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses adatok kifejezetten utaltak a kérelmező szexuális életére és feltételezett szexuális irányultságára, a kérelmező feltételezett szexuális irányultságát bizonyított ténybeli alap nélkül tükrözve, és hogy mivel 2004-ben gyűjtötték őket, azokat 2278-ig meg kellett őrizni, ami a kérelmező „magánéletének” megsértését jelentette (és a szexuális magatartás kifejezett leírása helyett pusztán egy kódra való hivatkozás nem minősült döntőnek, 86. §). Bár ez a beavatkozás releváns és elégséges indokokon, jelesül az egészség védelmén és a vér biztonságosságának biztosításának fontosságán alapult (93–95. §§), az összegyűjtött adatok alapját pusztán spekuláció képezte, amelynek nem volt bizonyított ténybeli alapja. A Bíróság azt is megjegyezte, hogy az adatok túlzottan hosszú ideig történő megőrzése lehetővé tette azoknak a kérelmezővel szembeni ismételt felhasználását, ami automatikusan kizárta őt a véradásból. A Bíróság ennek megfelelően az Egyezmény 8. cikkének megsértését nem állapította meg (*Drelon kontra Franciaország*, 2022, 86–100. §§).

199. A Bíróság a *H.W. kontra Franciaország* ügyben (2025, 71. §) megállapította, hogy a kizárólag a kérelmezőnek tulajdonított, a házastársi kötelezettségek nem teljesítésével kapcsolatos hibára alapított válás, amelynek oka az volt, hogy a kérelmező megtagadta a szexuális kapcsolat férjével történő folytatását, hatással volt a kérelmező szexuális életére és szexuális szabadságára, így beavatkozást jelentett magánéletébe. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőre rótt házastársi kötelezettség az államnak a nők elleni családon belüli és szexuális erőszak elleni küzdelemre vonatkozó kötelezettségét is sértette (89. §); azt is megállapította, hogy a házassághoz való hozzájárulás nem jelenti a jövőbeli szexuális kapcsolatokhoz való hozzájárulást, és a házasságon belüli nemi erőszak büntetőeljárás alá vonásának kötelezettségére hivatkozva megerősítette, hogy a hozzájárulásnak a konkrét szexuális cselekményben való részvételre vonatkozó szabad akaratot annak időpontjában, körülményeket figyelembe véve kell tükröznie (91. §). Ennélfogva a Bíróság az Egyezmény 8. cikkének megsértését állapította meg (92–193. §§).

³⁷Lásd az Identitás és autonómia, valamint az Otthon címet viselő részt.

C. A magánélet védelme^{38 39}

200. Ahogyan azt a Bíróság következetesen megállapította, a „magánélet” fogalma kiterjed a személyes identitással kapcsolatos szempontokra is, mint például a személy neve, fényképe vagy fizikai és erkölcsi integritása (*Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 261. §); a 8. cikk által biztosított garancia elsődleges célja, hogy külső beavatkozás nélkül biztosítsa minden egyén személyiségének a más emberekkel való kapcsolataiban történő fejlődését. Még tehát nyilvános kontextusban is létezik egy olyan interakciós zóna, amely a magánélet körébe tartozhat (*Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 95. §). A „magánélet” fogalma ezen kívül egy tág értelemben vett kifejezés, amely nem határozható meg kimerítő jelleggel, és amely valamely személy fizikai és pszichológiai integritását fedi le, ezért magában foglalhatja a személy identitásának több aspektusát is, például a nemi identitást és a szexuális irányultságot, a nevet vagy a személy arcképéhez való jogával kapcsolatos elemeket. Ez azokra a személyes adatokra terjed ki, amelyekkel kapcsolatban az érintettek jogosan elvárhatják, hogy azok hozzájárulásuk nélkül ne kerüljenek nyilvánosságra (*Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 83. §). A „magánélet” fogalma magában foglalja a gyermek örökbefogadásával kapcsolatos bizalmas információkhoz való jogot is (*X és társai kontra Oroszország*, 2020, 62–67. §§, az interneten közzétett bírósági határozat tekintetében, amelyben megemlítik a kérelmezők nevét és örökbefogadott gyermekeik nevét). Egy magánszemély arra vonatkozó döntése, hogy névtelen hirdetést ad fel béranya keresésére, nem szolgált érvként a 8. cikk alapján neki biztosítandó védelem szintjének csökkentésére (*Hájovský kontra Szlovákia*, 2021, 35. §).

201. Az állami szervek által végzett megfigyelés és magánadatok általuk történő gyűjtése tekintetében az ilyen információk – amennyiben azokat az állami szervek szisztematikusan gyűjtik és tárolják egy fájlban az Egyezmény 8. cikke 1. bekezdésének alkalmazásában a „magánélet” fogalmába tartoznak. Ez különösen érvényes volt abban az esetben, amelyben egyes információkat hamisnak nyilvánítottak, és azok valószínűsíthetően ronthatták a kérelmező jó hírnevét (*Rotaru kontra Románia* [NK], 2000, 44. §). A Bíróság ezen elv alkalmazása során kifejtette, hogy számos tényező releváns annak mérlegelése szempontjából, hogy egy személy magánéletét érintik-e az otthonán vagy magánterületén kívül végrehajtott intézkedések. Mivel vannak olyan alkalmak, amikor az emberek tudatosan vagy szándékosan vesznek részt olyan tevékenységekben, amelyeket nyilvánosan rögzítenek vagy közzé tesznek, az egyénnek a magánélet tiszteletben tartásával kapcsolatos észszerű elvárásai jelentős, bár nem feltétlenül döntő tényezők lehetnek (*Benedik kontra Szlovénia*, 2018, 101. §). Az utcán sétáló személy elkerülhetetlenül látható lesz minden ott tartózkodó személy számára. Ugyanezen nyilvános helyszín technológiai eszközökkel történő megfigyelése (például, mert egy biztonsági őr zártláncú televíziós rendszer segítségével megfigyelést végez) hasonló jelleggel bír. Ugyanakkor a magánélet védelmével kapcsolatos aggályok vetődhetnek fel, ha az ilyen nyilvánosan hozzáférhető anyagokról szisztematikusan vagy állandó nyilvántartás készül. Éppen ezért a biztonsági szolgálatok által egy adott személyről gyűjtött fájlok a 8. cikk hatálya alá tartoznak, még akkor is, ha az információkat nem illetéktelen vagy titkos módszerekkel gyűjtötték (*P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001, 57. §). A tömeges lehallgatási rendszerekkel kapcsolatban lásd még: *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021, and *Centrum för rättvisa v. Sweden* [NK], 2022.

202. A távközlési és internetes szolgáltatások felhasználóinak garanciát kell kapniuk arra, hogy magánéletüket tiszteletben tartják, bár ez a garancia nem lehet abszolút, és bizonyos esetekben – például a rendzavarások és bűncselekmények megelőzése vagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében – más jogszerű követelményeknek kell alárendelődnie (*Podchasov kontra Oroszország*, 2024, 65. §). Különösen az online tevékenységek tekintetében szerzőjének azonosítását megkönnyítő, konkrét dinamikus IP-címekhez kapcsolódó információk elvileg olyan személyes adatoknak minősülnek, amelyek nem hozzáférhetők a nyilvánosság számára. Az ilyen adatok felhasználása ezért a 8. cikk hatálya alá tartozhat (*Benedik kontra Szlovénia*, 2018, 107–108. §§; *Le*

³⁸Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

³⁹Lásd a Telefonbeszélgetések címet viselő fejezetet.

Marrec kontra Franciaország [hat.], 2024, 51. és 54. §§, VPN által elrejtett IP-cím tekintetében). E tekintetben az, hogy a kérelmező nem titkolta dinamikus IP-címét, nem volt döntő tényező annak értékelésében, hogy a magánéletének védelmével kapcsolatos elvárása észszerű volt-e (*Benedik kontra Szlovénia*, 2018, 116. §). Az online tevékenységekhez kapcsolódó anonimitás viszont fontos tényező, amelyet figyelembe kell venni (117. §).

1. A saját képmáshoz és fényképekhez való jog; fényképek, képek és cikkek közzététele⁴⁰

203. A Bíróság a fényképekkel kapcsolatban megállapította, hogy egy személy képmása személyiségének egyik legfontosabb jellemzője, mivel az a személy egyedi tulajdonságait tükrözi és megkülönbözteti őt társaitól. A saját képmás védelméhez való jog tehát a személyes fejlődés egyik alapvető eleme (*López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK], 2019, 87–91. §§, és az ott hivatkozott források, valamint a védelem korlátai, lásd például: *Vučina kontra Horvátország* [hat.], 2019). Habár a véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja a fényképek közzétételét is, a Bíróság megállapította, hogy mások jogainak és jó hírnevének védelme különös jelentőséget kap ezen a területen, mivel a fényképek nagyon személyes, sőt intim információkat is tartalmazhatnak egy személyről vagy családjáról (*Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 103. §). Még az adott személyt egy negatív színben feltüntető cikkhez tartozó semleges fénykép is súlyos beavatkozást jelent az olyan személy magánéletébe, aki nem törekszik a nyilvánosságra (*Rodina kontra Lettország*, 2020, 131. §). A Bíróság nem kimerítő jellegű felsorolást fogalmazott meg (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 166. §) olyan kulcsfontosságú tényezőkről, amelyeket figyelembe kell venni a 8. cikk szerinti jó hírnévhez való jog és a 10. cikk szerinti véleménynyilvánítás szabadsága közötti egyensúly megteremtésekor, és amelyek a következőket foglalják magukban: hozzájárulás az általános érdekű vitához; az érintett személy ismertsége és a riport tárgya; az érintett személy korábbi magatartása; a közzététel tartalma, formája és következményei; a fényképek készítésének körülményei; valamint a kiszabott szankció súlyossága (*Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 108–113. §§; *Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 89–95. §§; *Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország* [NK], 2015, 90–93. §§; *Dupate kontra Lettország*, 2011, 49–76. §§; *Rodina kontra Lettország*, 2020, 104. §).

204. Így mindenki, a közismert személyek is jogos elvárással rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy magánéletük védelmet élvezzen (*Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 50–53. és 95–99. §§; *Sciacca kontra Olaszország*, 2005, 29. §; *Reklos és Davourlis kontra Görögország*, 2009, 40. §; *Alkaya kontra Törökország*, 2012, egy híres színésznő magánnevének védelme, összehasonlításképpen pedig egy ügyvéd és egy nyugdíjas ügyész feleségének ügye, *Samoylova kontra Oroszország*, 2021, 101. §, valamint lásd még egy ház belső tere képeinek nyilvánosságra hozatalát). Ez azonban nem feltétlenül döntő tényező (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 73. §§). A Bíróság ítélezési gyakorlata elsősorban az egyénnek a saját képmásának felhasználása feletti ellenőrzési jogát feltételezi, a közzététel megtagadásának jogát is beleértve (*Reklos és Davourlis kontra Görögország*, 2009, 40. és 43. §§t, amelyben egy magánambulancián a szülők előzetes hozzájárulása nélkül fényképeket készítettek egy újszülöttről, és a negatívokat megőrizték; *I.V.T. kontra Románia*, 2022, amelyben egy magán televíziós csatorna a szülők hozzájárulása nélkül interjút készített egy tizenegy éves gyermekkel; *Von Hannover kontra Németország (2. sz.)* [NK], 2012, 96. §; *Dupate kontra Lettország*, 2011, 49–76. §§, amelyben egy magazin a kérelmezőről – aki egy közszereplő élettársa volt – a gyermekük születése után a kórház elhagyásakor titokban készített fényképeket tett közzé; *Hájovský kontra Szlovákia*, 2021, 29. §, amelyben egy újság hamis ürüggyel titokban rögzített magánjellegű információkat és nem elmosódott fényképeket tett közzé egy magánszemélyről).

205. A Bíróság a kiskorúak magánélethez és arcképhez való jogával kapcsolatban egyértelművé tette, hogy a megfelelő egyensúly megteremtéséhez figyelembe kell venni a fiatalok különleges

⁴⁰Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

veszélyeztetettségét, mivel a személyazonosságukra vonatkozó információk nyilvánosságra hozatala a felnőttekhez képest súlyosabban érintheti méltóságukat és jólétüket. Különleges jogi biztosítékokra van szükség (*M.G.C. kontra Románia*, 2016, 73. §; *I.V.T. kontra Románia*, 2022, 59. §). A Bíróság az *I.V.T. kontra Románia* ügyben (2022) jogsértést állapított meg egy tizenegy éves kislány televíziós interjújával kapcsolatban, amelyet szülői hozzájárulás nélkül készítettek és a személyazonosság megfelelő védelme nélkül sugároztak. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok nem vették kellőképpen figyelembe a kérelmező veszélyeztetettségét, amikor a magánélethez és a képmáshoz való jogot a véleménynyilvánítás szabadságához való joghoz képest mérlegelték (46–63. §§).

206. Bár az, hogy valakinek a képe már megjelent egy korábbi kiadványban, figyelembe vehető a mérlegelési folyamat során, az, hogy az információ már nyilvánosan hozzáférhető, nem feltétlenül szünteti meg a 8. cikk szerinti védelmét, különösen akkor, ha az érintett személy nem hozta nyilvánosságra az információt, és nem is járult hozzá annak közzétételéhez. A Bíróság még a „nyilvános információk” további terjesztése tekintetében is megállapította, hogy az információk közzétételével kapcsolatos érdekeket mérlegelni kell a magánélet védelmével kapcsolatos szempontokkal szemben. Így az ilyen „nyilvános információk” további terjesztését – annak ellenére, hogy a kérdéses információk már a nyilvánosság számára is ismertek voltak – még mindig mérlegelni kellett a kérelmező magánélethez való jogához képest (*Hájovský kontra Szlovákia*, 2021, 48. §).

207. A Bíróság a hivatalos minőségükben eljáró rendőrök magánéletük védelmével kapcsolatos elvárását illetően rámutatott arra, hogy bár a 8. cikk nem tartalmaz általános szabályt, amely szerint a rendőrök általában nem lehetnek felismerhetők a sajtóban megjelenő publikációkban, lehetnek olyan körülmények, amikor az egyes rendőrök magánéletének védelméhez fűződő érdeke elsőbbséget élvez. Ez lenne a helyzet például akkor, ha egy felismerhető tisztviselő képének közzététele – függetlenül bármilyen szabályszegéstől – valószínűsíthetően kedvezőtlen következményekkel járna magán- vagy családi életére nézve (*Bild GmbH & Co. KG kontra Németország*, 2023, 35. §; *Toth és Crișan kontra Románia**, 2025, 73. §). A Bíróság azt is egyértelművé tette, hogy amennyiben a közalkalmazottak, különösen a hivatalos minőségükben eljáró rendőrök által végzett tevékenység nem haladja meg azt a szintet, amelynek elérésére az ilyen tevékenységet illetően észszerűen számítani lehet, akkor ezek a közalkalmazottak nem tekinthetők olyan közszereplőknek, mint a politikusok vagy más olyan személyek, akik cselekedeteikkel vagy pozíciójukkal a közélet színterére léptek, vagy akár a szakmai területükön közismert személyiségeknek (*Toth és Crișan kontra Románia**, 2025, 67. és 69. §§; lásd még: *Bild GmbH & Co. KG kontra Németország*, 2023, 32. §, amelyet a Bíróság a 10. cikk alapján vizsgált). Az ilyen köztisztviselők ugyanakkor hivatalos minőségükben nem hivatkozhatnak a magánéletük tiszteletben tartásához való joguk védelmére úgy, ahogyan a hétköznapi állampolgárok (*Toth és Crișan kontra Románia**, 2025, 71. és 75. §§). A Bíróság a *Toth és Crișan kontra Románia** ügyben (2025, 75–79. §§), amelyben egy magánszemély a Facebookon közzétett egy fényképet két rendőrtisztéről, akik szakmai tevékenységüket végezték, és közzétette az egyikük nevét – különösen azt vette figyelembe, hogy a szóban forgó rendőrök hivatalos minőségükben jártak el, hogy a fényképet nyilvános utcán, rejtett technikák alkalmazása nélkül készítették, és hogy a fényképet a magánszemély közérdekű kérdésekkel kapcsolatos megjegyzéseinek alátámasztására tették közzé, valamint megállapította, hogy a rendőrök Egyezmény 8. cikke szerinti jogai nem sérültek.

208. Az államot pozitív kötelezettség terheli arra vonatkozóan, hogy hatékony büntetőjogi vagy polgári jogi rendelkezéseket hozzon a hozzájárulás nélküli filmezés tiltására. A *Söderman kontra Svédország* [NK] ügy (2013) egy 14 éves lány mostohaapja által elkövetett, a lány meztelen állapotában történő titkos filmezési kísérlet, valamint a lány arra vonatkozó panasza képezte, hogy a svéd jogrendszer, amely akkoriban nem tiltotta a mások hozzájárulása nélküli filmezést, nem védte meg őt személyes integritásának megsértésétől. A *Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán* ügy (2019) tárgyát viszont egy újságíró nő otthonában készített titkos felvételekre és a felvételek későbbi nyilvános terjesztése képezte. A szóban forgó ügyben a kérdéses cselekmények büntetőjogilag büntetendőek voltak, és ténylegesen büntetőeljárás is indult. A Bíróság azonban megállapította, hogy a hatóságok nem teljesítették arra vonatkozó pozitív kötelezettségüket, hogy a kérelmező magánéletének

megfelelő védelme érdekében a kérelmező magánéletének súlyos megsértése ügyében hatékony büntetőeljárást indítsanak.

209. A Bíróság megállapította, hogy a nyilvános helyeken végzett videó megfigyelés, amelynek során a vizuális adatokat rögzítik, tárolják és nyilvánosságra hozzák, a 8. cikk hatálya alá tartozik (*Peck kontra Egyesült Királyság*, 2003, 57–63. §§; *Glukhin kontra Oroszország*, 2023, 67. §). Konkrétan – annak ellenére, hogy a kérelmező akkor nyilvános helyen tartózkodott – a kérelmező magánéletébe való súlyos beavatkozásnak minősült, hogy a médiának átadták és sugározták annak a kérelmezőnek a videofelvételét, akinek öngyilkossági kísérletét a térfigyelő kamerák rögzítették (*Peck kontra Egyesült Királyság*, 2003, 87. §). A szupermarketben a munkáltató által (*López Ribalda és társai kontra Spanyolország* [NK], 2019, 93. §) és az egyetemi előadóteremben (*Antović és Mirković kontra Montenegró*, 2017) végzett videós megfigyelés szintén az Egyezmény 8. cikkének hatálya alá tartozik.

210. A Bíróság letartóztatott vagy büntetőeljárás alatt álló személyek esetében több alkalommal is megállapította, hogy a bűnüldözési eljárás keretében készült videofelvételek, illetve a kérelmezőknek a rendőri hatóságok által a médiának átadott fényképei a magánélet tiszteletben tartásához való jogukba történő beavatkozásnak minősülnek. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben a rendőrség a kérelmezők hivatalos aktájában szereplő fényképeket azok hozzájárulása nélkül a sajtó rendelkezésére bocsátotta (*Khuzhin és társai kontra Oroszország*, 2008, 115–118. §§; *Sciacca kontra Olaszország*, 2005, 29–31. §§; *Khmel kontra Oroszország*, 2013, 40. §; *Toma kontra Románia*, 2009, 90–93. §§; *Margari kontra Görögország*, 2023, 54–60. §§), amelyben a Belügyminisztérium a honlapján közzétette a kérelmezők rendőrségi őrizetben készült fényképeit, amelyeken személyazonosságuk nem volt elrejtve (*D.H. és társai kontra Észak-Macedónia*, 2023, 63–65. §§), és amelyben a kérelmező fényképének a körözési táblára való kifüggesztése nem volt összhangban a nemzeti joggal (*Giorgi Nikolaishvili kontra Grúzia*, 2009, 129–131. §§; *Negru kontra Moldovai Köztársaság*, 2023, 29–35. §§).

211. A *Gaughran kontra Egyesült Királyság* ügyben (2020) a kérelmezőről az őrizetbe vételekor fényképet készítettek, amelyet a rendőrség által történő felhasználás céljából határozatlan ideig tároltak egy helyi adatbázisban, és amelyre a rendőrség arcfelismerési és arctérképezési technikákat alkalmazhatott. A Bíróság ezért megállapította, hogy a kérelmező fényképének elkészítése és megőrzése a személyhez saját képéhez fűződő jogának megsértését valósította meg (70. §). A Bíróság azt is megállapította, hogy a beavatkozás nem volt demokratikus társadalomban szükséges (97. §). A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a visszaeső bűnelkövető fényképének öt éves megőrzése nem sértette a 8. cikket, mivel a megőrzés időtartama korlátozott volt, a nemzeti bíróságok egyedi értékelést végeztek arra vonatkozóan, hogy a kérelmező a jövőben valószínűleg újra bűncselekményt fog-e elkövetni, és lehetőség volt a kérdéses adatok további megőrzése szükségességének felülvizsgálatára (*P.N. kontra Németország*, 2020, 76–90. §§). A Bíróság ezen túlmenően megállapította, hogy a terrorizmussal gyanúsított személy fényképének az ő hozzájárulása nélkül történő elkészítése és megőrzése a demokratikus társadalom terrorizmusmegelőzési céljaihoz képest nem volt aránytalan (*Murray kontra Egyesült Királyság*, 1994, 93. §).

212. A 8. cikk nem feltétlenül írja elő az áldozat kárának pénzügyi térítését, ha más jogorvoslati mechanizmusok vannak érvényben (*Kahn kontra Németország*, 2016, 75. §). A szóban forgó ügyben a Bíróság ítelt meg kártérítést a kiadóval szemben azért, mert megsértette a német labdarúgó-válogatott egykori kapusának két gyermekéről készült fényképek közzétételére vonatkozó tilalmat (lásd még: *Egill Einarsson kontra Izland (2. sz.)*, 2018, 36–37. §§, valamint 39. § és az ott hivatkozott források).

2. Az egyén jó hírnevének védelme; rágalmazás

213. A jó hírnév védelmét a magánélet tiszteletben tartásához való jog részeként az Egyezmény 8. cikke biztosítja (*Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 83. §; *Chauvy és társai kontra*

Franciaország, 2004, 70. §; *Pfeifer kontra Ausztria*, 2007, 35. §; *Petrina kontra Románia*, 2008, 28. §; *Polanco Torres és Movilla Polanco kontra Spanyolország*, 2010, 40. §).

214. Ahhoz, hogy a 8. cikk alkalmazható legyen, a személy jó hírnevének sérelme bizonyos súlyosságot kell, hogy elérjen, és olyan módon kell történnie, hogy az a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét sértse (*Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 83. §; *Bédat kontra Svájc* [NK], 2016, 72. §; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 2017, 76. §; *Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 112. §; *Balaskas kontra Görögország*, 2020, 40. §; *Vučina kontra Horvátország* [hat.], 2019, 31. §; *Miljević kontra Horvátország*, 2020, 61–62. §§; *De Carvalho Basso kontra Portugália* [hat.], 2021, 43. §; *M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 24. §; *Angerjäv és Greinoman kontra Észtország*, 2022, 118–128. §§; *McCann és Healy kontra Portugália*, 2022, 69. §; *Oleg Balan kontra Moldovai Köztársaság*, 2024, 20. §; *Toth és Crişan kontra Románia**, 2025, 32–34. §§). Ez a követelmény mind a társadalmi, mind a szakmai hírnévre vonatkozik (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 112. §). A kérelmez és a hírnevének állítólagos megsértése között is kell lennie megfelelő összefüggésnek (*Putistin kontra Ukrajna*, 2013, 40. §). A Bíróság elfogadta, hogy az elhunyt személy jó hírnevének megsértése közvetlenül érintheti az adott személy közeli hozzátartozóit (*M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 34. §). A Bíróság a bűncselekményre vonatkozó állításokat érintő ügyekben figyelembe vette azt is, hogy az Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdése értelmében az egyéneknek joguk van ahhoz, hogy bűnösségük bizonyításáig ártatlannak tekintsék őket (*Jishkariani kontra Grúzia*, 2018, 41. §; lásd még: *McCann és Healy kontra Portugália*, 2022, 95. §, mivel a kérelmezők állítólagos érintettségéről szóló nyilatkozatok, akiknek 2007-ben Portugáliában eltűnt a lányuk, valójában az ügy megszüntetése után és azután születtek, hogy a nyilatkozatokat tevő nyomozó nyugdíjba vonult, a kérelmezők 8. cikk által garantált jó hírneve és a közvélemény róluk alkotott képe volt veszélyben, nem pedig az Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdése szerinti ártatlanság vétele).

215. Érdemes megjegyezni azt is, hogy a büntetőjogi ítélet nem fosztja meg az elítélt személyt az elfeledtetéshez való jogától, különösen akkor, ha az elítéléshez fűződő joghatások már megszűntek. Még ha valaki ténylegesen bizonyos mértékű ismertségre is tesz szert a tárgyalás során, a közvélemény érdeklődése a bűncselekmény iránt, következésképpen az illető ismertsége is csökkenhet az idő múlásával. Így egy bizonyos idő elteltével az elítélt személyeknek érdeke, hogy – a társadalomba való reintegrációjukra tekintettel – ne kelljen többé szembesülniük tetteikkel. Ez különösen akkor lehet érvényes, ha az elítélt személyt véglegesen szabadon engedték (*M.L. és W.W. kontra Németország*, 2018, 100. §; *M.L. kontra Szlovákia*, 2021, 38. §).

216. A Bíróság – abban az ügyben, amelyben audiovizuális felvételt részben a kérelmező hozzájárulása nélkül sugároztak – többek között azért nem állapította meg a 8. cikk megsértését, mert az nem a kérelmező személyét, hanem egy bizonyos iparág kereskedelmi gyakorlatát kritizálta (*Haldimann és társai kontra Svájc*, 2015, 52. §). Másrészt egy televíziós riport, amely a kérelmezőt „külföldi vallásos házalóként” ábrázolta, a 8. cikk megsértését valósította meg (*Bremner kontra Törökország*, 2015, 72. és 84. §§).

217. A Bíróság figyelembe veszi, hogy a kérelmező mennyire volt ismert az állítólagos rágalmozó kijelentések idején, hogy a közszereplőkre vonatkozóan elfogadható kritika mértéke szélesebb körű, mint a hétköznapi polgárok esetében, valamint azt, hogy mi a kijelentések tárgya (*Jishkariani kontra Grúzia*, 2018; *Oleg Balan kontra Moldovai Köztársaság*, 2024, 31. §). Az emberi jogok területére szakosodott egyetemi professzorok, akiket a hatóságok szakértőként neveztek ki egy közjogi szervezetben, amelynek feladata a kormánynak emberi jogi kérdésekben történő tanácsadás, nem hasonlíthatók össze a politikusokkal, akiknek nagyobb mértékű toleranciát kell tanúsítaniuk (*Kaboğlu és Oran kontra Törökország*, 2018, 74. §). Ugyanakkor azok a személyek, akik nem közszereplők, mégis ki lehetnek téve újságírói kritikának, ha nyilvánosan kifejezik olyan véleményüket vagy meggyőződésüket, amely jelentős mértékű vitát válthat ki (*Balaskas kontra Görögország*, 2020, 50. §). Magánszemély is a nyilvánosság elé kerülhet valamely közszereplővel való kapcsolata révén, ezáltal pedig bizonyos mértékű nyilvánosságnak lehet kitéve, de a nemzeti bíróságoknak bizonyos fokú

óvatossággal kell eljárniuk, ha egy közszereplő partnere pusztán magán- vagy családi életének viszonyai miatt vonzza a média figyelmét (*Dupate kontra Lettország*, 2011, 54–57. §§). A Bíróság az *M.L. kontra Szlovákia* ügyben (2021, 37. §) implicit módon elfogadta a nemzeti bíróságok megállapításait, miszerint egy plébános, bár nem ismert közszereplő vagy magas rangú egyházi méltóság, nem kezelhető átlagos személyként, hanem inkább olyan közszereplőként, akitől a kritikával szemben nagyobb tolerancia várható el. A Bíróság a *McCann és Healy kontra Portugália* ügyben (2022, 86. §) megállapította, hogy lányuk eltűnése után a kérelmezők felvették a kapcsolatot a sajtóval, kommunikációs ügynökségekhez fordultak és sajtóattasékat alkalmaztak. Habár érthető volt, hogy minden lehetséges eszközt megpróbáltak felhasználni lányuk megtalálásához, önként tették ki magukat a média figyelmének, így közszereplőkké váltak, ezért e tekintetben nagyobb toleranciát kellene tanúsítaniuk. Ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy egy adott személy bizonyos körülmények között – még akkor is, ha a nyilvánosság előtt ismert – támaszkodhat a magánéletének védelmére és tiszteletben tartására vonatkozó „jogszerű elvárásra” (uo., 87. §).

218. Abban az ügyben, amelyben az elnök becsmérő kijelentést tett egy ügyvédre nézve, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróságoknak figyelembe kell venniük a kérelmező politikus és magas rangú állami tisztviselői státuszát, valamint a panaszos ügyvéd státuszát, mivel a kijelentés nagyobb mértékben ronthatta a panaszos jó hírnevét (lásd: *Mesić kontra Horvátország*, 2022, 84. és 102. §§, és különösen pedig az olyan magas rangú állami tisztviselőket illetően, akik ügyvédek hírnevét támadják és őket gúny tárgyává teszik azzal a céllal, hogy elszigeteljék és hiteltelenné tegyék őket, lásd a 109. §-t). A Bíróság hangsúlyozta a magas rangú tisztviselők véleménynyilvánítási szabadságának fontosságát, ugyanakkor elismerte, hogy szavaik nagyobb súllyal bírnak (103–110. §§). Az Egyezmény ezen kívül nem értelmezhető úgy, hogy az egyéneknek el kell tűrniük, hogy kormánytisztviselők nyilvánosan bűncselekményekkel vádolják őket – amely kormánytisztviselőktől a közvélemény elvárja, hogy ellenőrizhető információkkal rendelkezzenek az ilyen vádakról – anélkül hogy ezeket a kijelentéseket tényekkel támasztanák alá (*Jishkariani kontra Grúzia*, 2018, 59–62. §§; lásd még a belügyminiszterrel szemben felhozott súlyos visszaélések vádját, amelyet egy ellenzéki politikai párt vezetője tett közzé személyes Facebook-oldalán, *Oleg Balan kontra Moldovai Köztársaság*, 2024, 36–42. §§). Ehhez hasonlóan az *Egill Einarsson kontra Izland* ügyben (2017) egy Izlandon jól ismert személyiséget sértő megjegyzéssel illettek az Instagramon, egy online képmegosztó alkalmazásban, amelyben egy fénykép mellett „erőszaktevőnek” nevezték őt. A Bíróság megállapította, hogy egy ilyen megjegyzés a kérelmező magánéletébe való beavatkozásnak minősülhet, amennyiben az elérte a súlyosság egy bizonyos fokát (52. §). A Bíróság rámutatott arra, hogy a 8. cikket úgy kell értelmezni, hogy még ha közszereplők magatartása és nyilvános nyilatkozatai heves vitákat váltottak ki, nem kötelesek eltűrni, hogy nyilvánosan erőszakos bűncselekményekkel vádolják őket, ha ezeket a vádakokat nem támasztják alá tényekkel (52. §). A Bíróság viszont a *McCann és Healy kontra Portugália* ügyben (2022, 89–97. §) nem állapította meg a 8. cikk megsértését egy nyugdíjas nyomozó által kiadott könyv miatt, amelyben a kérelmezőknek lányuk eltűnésében való részvételét állította. A Bíróság konkrétan rámutatott arra, hogy ezek a nyomozó értékítéletei voltak, amelyek a könyve megjelenése előtt nyilvánosságra hozott, az üggyhöz kapcsolódó iratokon alapultak.

219. A Bíróság a 8. cikken alapuló ítélkezési gyakorlatban ugyanakkor általánosságban nem követeli meg az államoktól, hogy a sérelem orvoslására válaszádsági jogot biztosítsanak (*Gülen kontra Törökország* [hat.], 2020, 64. §). A Bíróság a szóban forgó ügyben úgy ítélte meg, hogy a török jogban előírt válaszádsági jog gyakorlása kivételes sürgősségi eljárás részét képezte. A kérelmező, aki – ahelyett, hogy kártérítési keresetet indított volna – ezt a jogorvoslatot vette igénybe, hogy a jó hírnévéhez való jogának állítólagos megsértését megtámadja, nem merítette ki a nemzeti jogorvoslati lehetőségeket.

220. A Bíróság az internettel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a súlyosság mértékének vizsgálata fontos (*Tamiz kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2017, 80–81. §§; *Çakmak kontra Törökország* [hat.], 2021, 42. és 50. §§). Végül is naponta több millió internetfelhasználó tesz közzé hozzászólásokat az interneten, és sokan közülük olyan módon fejezik ki magukat, amely sértőnek vagy akár rágalmazónak

is tekinthető. A hozzászólások többsége azonban valószínűleg túl jelentéktelen, és/vagy közzétételük mértéke valószínűleg túl korlátozott ahhoz, hogy más személy hírnevét jelentősen károsítsák. A szóban forgó ügyben a kérelmező azt kifogásolta, hogy egy blogon megjelent hozzászólások rontották a hírnevét. A Bíróság annak eldöntése során, hogy ez a kűszöbérték teljesült-e, hajlott arra, hogy egyetértsen a nemzeti bíróságokkal abban, hogy bár a kérelmező által kifogásolt megjegyzések többsége kétségtelenül sértő volt, nagy részük nem volt több, mint egyfajta „vulgáris sértegetés” – bár alpári stílusban történt –, amely sok internetes portálon gyakran előfordult a kommunikáció során. Ezenkívül a panasz tárgyát képező számos hozzászólást, amely konkrétabb – és potenciálisan sértő – állításokat tartalmazott, azok megírása kontextusában az olvasók valószínűleg olyan feltételezéseknek tekintették volna, amelyeket nem kell komolyan venni (lásd még: *Çakmak kontra Törökország* [hat.], 2021, 42., 47–50. és 58. §§).

221. A Bíróság a *Tamiz kontra Egyesült Királyság* ügyben (hat., 2017) a 10. cikkben biztosított véleménynyilvánítási szabadsághoz képest döntött a 8. cikkben biztosított, magánélet tiszteletben tartásához való jog hatályáról a Google Inc. társasághoz információs társadalmi szolgáltatók esetében (83–84. §§). Megállapította, hogy az érintett államnak széles mérlegelési mozgástere volt, és hangsúlyozta, hogy az ilyen szolgáltatók fontos szerepet töltenek be az interneten az információkhoz való hozzáférés és a politikai, társadalmi és kulturális témák széles körében folyó vita elősegítésében (90. §). A Bíróság a harmadik felek blogokon megjelenő hozzászólásait illetően hangsúlyozta, hogy a 8. cikk azt a pozitív kötelezettséget rója a Szerződő államokra, hogy a joghatóságuk alá tartozó személyek számára biztosítsák a jó hírnévhez való jog hatékony védelmét (*Pihl kontra Svédország* [hat.], 2017, 28. §; lásd még: *Høiness kontra Norvégia*, 2019). Az *Egill Einarsson kontra Izland (2. sz.)* ügyben (2017) a nemzeti bíróságok a Facebookon közzétett rágalmozó kijelentéseket semmisnek nyilvánították, de az ügy körülményeit figyelembe véve a kérelmező kártérítési és költségtérítési kérelmét elutasították. A Bíróság álláspontja szerint a kártérítés megtagadására vonatkozó döntés önmagában nem valósítja meg a 8. cikk megsértését. Annak vizsgálata során, hogy a kérelmező jó hírnevéhez fűződő jogának védelme megfelelő-e, a többi tényező mellett figyelembe vette azt is, hogy a kijelentéseket egy Facebook-oldalon több száz vagy ezer más hozzászólás között tették közzé, és hogy a szerzőjük a kérelmező kérésére azonnal eltávolította őket (38–39. §§). A *Çakmak kontra Törökország* (hat.) ügyben (2021) a kérelmező büntetőeljárás megindítását kérte egy olyan nyilatkozattal kapcsolatban, amelyet hírnevének megsértőnek tartott, és amelyet egy névtelen Twitter-fiókból tettek közzé; emellett a nyilatkozat letiltását is kérte. A Bíróság megállapította, hogy a hatóságok nem mulasztották el a kérelmező jó hírnevének védelmére vonatkozó pozitív kötelezettségüket azzal, hogy technikai okokból nem tiltották le a kérdéses nyilatkozathoz való hozzáférést, és nem indítottak büntetőeljárást, arra hivatkozva, hogy lehetetlen volt megállapítani a vitatott nyilatkozat szerzőjének személyazonosságát, mivel a szükséges információk a Twitter kaliforniai szerverein voltak tárolva, és az Egyesült Államok hatóságai megtagadták az információk kiadását, mivel az Egyesült Államok és Törökország között nem volt erre vonatkozó megállapodás.

222. A Bíróság a munkaügyi jogvitákkal kapcsolatban a *Denisov kontra Ukrajna* [NK] ügyben (2018) meghatározta a „szakmai és társadalmi hírnév” tekintetében meglévő irányadó ítélkezési gyakorlat elveit (115–117. §§, valamint lásd a fenti „szakmai vagy üzleti tevékenységek” címet viselő részt).

223. A 8. cikkre nem alapozható az olyan hírnévvesztésre vonatkozó panasz, amely a saját cselekmények előre látható következménye. A *Gillberg kontra Svédország* [NK] ügyben (2012, 67–68. §§) a kérelmező azt állította, hogy a büntetőjogi ítélet önmagában is befolyásolta „magánéletének” élvezetét, mivel rontotta becsületét és hírnevét. A Bíróság azonban nem fogadta el ezt az érvelést (lásd többek között: *Sidabras és Džiautas kontra Litvánia*, 2004, 49. §; *Mikolajová kontra Szlovákia*, 2011, 57. §; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 2017, 76. §). A büntetőjogi ítélet önmagában nem jelenti a „magánélet” tiszteletben tartásához való jog megsértését, és ez más, jogi felelősséget maguk után vonó, a „magánéletre” előre láthatóan negatív hatással járó magatartásokra is vonatkozik (*Denisov kontra Ukrajna* [NK], 2018, 98. §, valamint lásd a fenti „szakmai vagy üzleti tevékenységek” címet viselő részt).

224. A *Vicent Del Campo kontra Spanyolország* ügyben (2018) viszont a kérelmező nem volt az eljárás résztvevője, nem volt tisztában az eljárással, és nem idézték a bíróság elé. Az ezen eljárásban hozott ítélet mindazonáltal név szerint hivatkozott rá, és részletesen leírta az általa állítólag elkövetett zaklatásokat. A Bíróság megjegyezte, hogy ez nem tekinthető saját cselekedetei előre látható következményének, és hogy ezt semmilyen meggyőző indok nem támasztja alá. A beavatkozás ezért aránytalan volt (39–42. és 48–56. §§).

225. A bírósági eljárások konkrét összefüggésében elsősorban a bíróság elnökének felelőssége annak biztosítása, hogy a tanúvallomást tevők 8. cikkben foglalt jogai megfelelő védelmet élvezzenek (*S.W. kontra Egyesült Királyság*, 2021, 61. §, amelyben a bíró utasítást adott a tanúnak arra, hogy a kérelmező szakmai magatartásával kapcsolatos kedvezőtlen megállapításait terjessze az adott helyi hatóságok és szakmai testületek elé, és a kérelmezőnek nem adott lehetőséget arra, hogy a tárgyalás során reagáljon ezekre a megállapításokra).

226. A Bíróság megállapította, hogy ha egy csoportra vonatkozó bármely negatív sztereotípiát elér egy bizonyos szintet, hatással lehet a csoport identitásérzékére, valamint a csoport tagjainak önértékelésére és önbizalmára. Ebben az értelemben úgy tekinthető, hogy hatással van a csoport tagjainak magánéletére (*Aksu kontra Törökország* [NK], 2012, 58–61. §§, amelyben a roma származású kérelmező sértőnek érezte a roma közösségre összpontosító, „A törökországi cigányok” címet viselő könyv bizonyos részeit; *Király és Dömötör kontra Magyarország*, 2017, 43. §, amelyben a Bíróság nem erőszakos, hanem verbális megfélemlítéssel és fenyegetésekkel járó romaellenes tüntetésekkel foglalkozott). A Bíróság azt is megállapította, hogy a negatív sztereotipizálás elve alkalmazható a mauthauseni foglyok becsületsértése ügyében is, akik a holokauszt túlélőiként (heterogén) társadalmi csoportnak tekinthetők (*Lewit kontra Ausztria*, 2019, 46. §).

227. Az adott szint elérésének megállapításához figyelembe veendő tényezők többek között a következők: a) a csoport jellemzői (például mérete, homogenitásának mértéke, különös veszélyeztetettsége vagy a megbélyegzés története, valamint a társadalom egészéhez viszonyított helyzete); b) a csoportra vonatkozó negatív kijelentések pontos tartalma (különösen az, hogy milyen mértékben közvetíthetik a csoport egészéről kialakult negatív sztereotípiát, valamint e sztereotípiák konkrét tartalma); és c) a kijelentések formája és kontextusa, hatóköre (amely attól függhet, hogy hol és hogyan hangzottak el), szerzőjük pozíciója és státusza, valamint az a mérték, amelyben úgy tekinthető, hogy a csoport identitásának és méltóságának alapvető aspektusát érintették. Nem lehet állapítható meg, hogy ezek közül az egyik tényező mindig elsőbbséget élvez: mindegyikük kölcsönhatása vezet ahhoz a végső következtetéshez, hogy az *Aksu kontra Törökország* [NK] ügyben (2012, 58. §) és a *Denisov kontra Ukrajna* [NK] ügyben (2018, 112–114 §§) előírt „súlyossági küszöb” teljesült, következésképpen alkalmazható-e a 8. cikk. Az egyes ügyek általános kontextusa – különösen a nyilatkozatok megtételének idején uralkodó társadalmi és politikai légkör – szintén fontos szempont lehet (*Budinova és Chaprazov kontra Bulgária*, 2021, 63. §; *Behar és Gutman kontra Bulgária*, 2012, 67. §, *Nepomnyashchiy és társai kontra Oroszország*, 2023, 59. §, közszolgálati tisztviselők által az LGBTI közösségről tett negatív nyilvános nyilatkozatok összefüggésében).

228. A Bíróság a 8. cikk szerinti magánélethez való jog és az Egyezményben rögzített egyéb jogok közötti egyensúly megteremtése során megállapította, hogy az államnak mindkét jogot garantálnia kell, és ha az egyik védelme a másikba való beavatkozást eredményez, akkor olyan megfelelő eszközöket kell választania, amelyekkel ez a beavatkozás a kitűzött céllal arányos lesz (*Fernández Martínez kontra Spanyolország* [NK], 2014, 123. §). Ezen ügy tárgyát a magánélethez és a családi élethez való jog, valamint a vallási szervezetek autonómiájához való jog képezte. A Bíróság megállapította, hogy egy katolikus vallás- és erkölcstanár szerződése meghosszabbításának azt követően történő megtagadása, hogy az nyilvánosan bejelentette, hogy „házaspár”, nem sértette a 8. cikket (89. §). A Bíróság ugyanerre a következtetésre jutott az olyan ügyben, amelyben egy ortodox vallású laikus tanár alkalmazását automatikusan megszüntették, miután a helyi érsek visszavonta támogatását (*Țîmpău kontra Románia*, 2023). A Bíróság a gyermekbántalmazással gyanúsított szülő ügyében megállapította, hogy a bizalmas információk jogosulatlan közzététele megfelelő

kivizsgálásának elmulasztása, valamint a kérelmező jó hírnevének és az ártatlanság védelméhez való jogának védelmének elmulasztása (a 6. cikk 2. bekezdése) a 8. cikk megsértését valósította meg (*Ageyevy kontra Oroszország*, 2013, 155. §).

229. A Bíróság a 10. cikkben biztosított véleménynyilvánítási szabadság és a 8. cikkben rögzített, magánélet tiszteletben tartásához való jog közötti egyensúly megteremtése során több kritériumot is alkalmazott. Ezek közé tartozik az általános érdekű vitához való hozzájárulás; az érintett személy ismertsége és a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információk megszerzésének módja és azok hitelessége; a kiadvány tartalma, formája és következményei; valamint a kiszabott szankció súlyossága (*Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 89–95. §§). Ezek a kritériumok nem kimerítő jellegűek, és az eset konkrét körülményeinek figyelembevételével kell átültetni és alkalmazni őket (*Axel Springer SE és RTL Television GmbH kontra Németország*, 2017, 42. §; *Jishkariani kontra Grúzia*, 2018, § 46; lásd még: *McCann és Healy kontra Portugália*, 2022, 80–81. és 98–101. §§). A Bíróság például a *Mesić kontra Horvátország* ügyben (2022) bizonyos további kritériumokat vett figyelembe: egyrészt a kérelmező politikus és magas rangú állami tisztviselői státuszát, másrészt a panaszos ügyvédként betöltött státuszát (86. §).

230. Habár a sajtó – különös tekintettel mások jó hírnevének és jogainak védelmére – nem léphet túl bizonyos határokat (*Kaboğlu és Oran kontra Törökország*, 2018, 74. §), az őt terhelő kötelezettségekkel és felelősséggel összhangban információkat és véleményeket kell közölnie minden olyan közérdekű ügyről, amelyről a közvéleménynek joga van tájékozódni, beleértve a bírósági eljárásokról való tudósítást és kommentálást is (*Axel Springer AG kontra Németország* [NK], 2012, 79. §). A Bíróság a sajtó proaktív szerepének fontosságát is, nevezetesen azt is kiemelte, hogy olyan információkat kell közzé tennie és a közvélemény tudomására hoznia, amelyek ilyen érdeklődést keltenek és ilyen társadalmi vitát váltanak ki (*Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország* [NK], 2015, 114. §). Az újságíróknak bizonyos eseményekről való tudósítás során körültekintően és óvatosan kell eljárniuk (140. §). A Bíróság konkrétan megállapította, hogy különbséget kell tenni a demokratikus társadalomban az általános közérdekű vitához hozzájáruló – még ha vitatott is – tények közlése és az egyén magánéletére vonatkozó ízléstelen állítások között. Ami az előbbit illeti, a sajtó kiemelkedő szerepe a demokráciában és „közvélemény őrzőjeként” betöltött kötelessége olyan fontos szempontok, amelyek a véleménynyilvánítás szabadság korlátozásainak szűk értelmezése mellett szólnak. Ugyanakkor más szempontok vonatkoznak azokra a sajtóbeszámolókra, amelyek szenzációs és néha vérfagyasztó hírekre koncentrálnak, amelyek célja a szórakoztatás és a kíváncsiság kielégítése, és amelyek egy adott olvasóközönség kíváncsiságát kívánják kielégíteni egy személy szigorúan magánéletének bizonyos vonatkozásait illetően. A Bíróság ezért az *M.L. kontra Szlovákia* ügyben (2021) – amelynek tárgyát a kérelmező elhunyt fia, egy plébános szexuális bűncselekmények miatti elítéléséről szóló információk médiában való közzététele képezte – megállapította, hogy a nyilvánosságra hozott információk különösen tolakodóak voltak, mivel a kérelmező elhunyt fia magánéletének intim szféráját érintették, és a kérelmező fiának fényképét is közzétették. A Bíróság megállapította a 8. cikk megsértését, mivel az ilyen közzététel nem volt közérdekű megfontolások alapján indokolt (53. §).

231. A Bíróság a *Sousa Goucha kontra Portugália* ügyben (2016) a szatirikus anyagokkal kapcsolatos kérdések megközelítésekor hivatkozott a „észszerű olvasó” kritériumára (50. §; lásd még: *Nikowitz és Verlagsgruppe News GmbH kontra Ausztria*, 2007, 24–26. §§). Emellett a véleménynyilvánítás szabadsága keretében különösen széles mérlegelési mozgásteret kell biztosítani a paródia tekintetében (*Sousa Goucha kontra Portugália*, 2016, 50. §). A szóban forgó ügyben egy közismert híresség azt állította, hogy egy televíziós műsorban rágalmazták, röviddel azután, hogy nyilvánosan bejelentette szexuális irányultságát. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy mivel a vicc nem közérdekű kérdéssről szóló vita keretében hangzott el (lásd viszont: *Alves da Silva kontra Portugália*, 2009; *Welsh és Silva Canha kontra Portugália*, 2013), a 8. cikk alapján az államnak kötelezettsége keletkezhet az adott személy jó hírnevének védelmére, amennyiben a kijelentés túllépte a 10. cikk alapján elfogadható határokat (*Sousa Goucha kontra Portugália*, 2016, 51. §). A Bíróság egy híresség

keresztnevének cigaretta-reklámkampány céljából történő, hozzájárulása nélküli felhasználásával kapcsolatos ügyben megállapította, hogy a humoros és kereskedelmi jelleg, valamint a kérelmező korábbi magatartása meghaladta a kérelmező 8. cikkre alapított érveit (*Bohlen kontra Németország*, 2015, 58–60. §§; lásd még: *Ernst August von Hannover kontra Németország*, 2015, 57. §).

232. A Bíróság a mai napig kifejezetten nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a 8. cikk magánéletre vonatkozó rendelkezése védi-e a vállalatok jó hírnevét (*Firma EDV für Sie, Efs Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH kontra Németország* [hat.], 2014, 23. §). A 10. cikk⁴¹ alapján azonban érdemes megemlíteni, hogy a Bíróság szerint egy intézmény „méltósága” nem egyenértékű az emberi méltósággal (*Kharlamov kontra Oroszország*, 2015, 29. §). A Bíróság ehhez hasonlóan a *Margulev kontra Oroszország* ügyben (2019, 45. §) hangsúlyozta, hogy különbség van a jogi személy hírneve és az egyének mint a társadalom tagjának hírneve között. Míg az utóbbi hatással lehet az ember méltóságára, az előbbi nem rendelkezik ilyen erkölcsi dimenzióval (lásd még: *Freitas Rangel kontra Portugália*, 2022, 48., 53. és 58. §§). A Bíróság ezt követően az *OOO Memo kontra Oroszország* ügyben (2022) megállapította, hogy az állami hatalommal rendelkező végrehajtó szerv jó hírnevének fenntartása iránti érdeke lényegében eltér mind a természetes személyek jó hírnévéhez fűződő jogától, mind a piacon versenyző magán- vagy közjogi jogi személyek jó hírnévéhez fűződő érdekétől (46–48. §§).

233. Habár a 8. cikkben foglalt jogok nem ruházhatók át⁴², egy személy családja elhunyt tagjának hírneve bizonyos körülmények között hatással lehet az adott személy magánéletére és személyazonosságára, így a 8. cikk hatálya alá tartozhat (*Jakovljević kontra Szerbia* [hat.], 2020, 30–31. §§).

3. Adatvédelem⁴³

234. A személyes adatok védelme alapvető fontosságú ahhoz, hogy az egyén élvezhesse a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát, amelyet a 8. cikk garantál, és az, hogy az információ már nyilvánosan hozzáférhető, nem feltétlenül szünteti meg a 8. cikk szerinti védelmet (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 133–134. §§; *L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 103–104. §§). Ez a cikk az információs önrendelkezéshez való jogot biztosítja, amely lehetővé teszi az egyének számára, hogy magánélethez való jogukra hivatkozassanak olyan adatok tekintetében, amelyek ugyan semlegesek, de olyan formában vagy módon kerülnek gyűjtésre, feldolgozásra és terjesztésre, hogy azok a 8. cikkben foglalt jogukat érinthetik. Egy adott személyre vonatkozó adatok gyűjtése esetén a személyes adatok feldolgozása vagy felhasználása, illetve az érintett anyagok közzététele a szokásosan előre látható módon vagy mértékben meghaladja a szokásos kereteket, a magánélet védelmével kapcsolatos szempontok vetődnek fel. A nemzeti jognak megfelelő biztosítékokat kell nyújtania annak érdekében, hogy megakadályozza a személyes adatoknak a 8. cikkben foglalt garanciákkal összeegyeztethetetlen felhasználását (*Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország* [NK], 2017, 136–138. §§; *L.B. kontra Magyarország* [NK], 2023, 122. §). Ezzel a témával részletesen foglalkozik a releváns ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutató: [Adatvédelem](#)

4. A személyes adatokhoz való hozzáférés joga⁴⁴

235. A személyes fejlődés szempontjából releváns kérdések közé tartoznak az ember identitásának részletei, valamint az egyén személyes identitásának fontos aspektusaira, például szülei identitására, származására, gyermekkori és korai fejlődésének aspektusaira vonatkozó igazság feltárásához szükséges információk megszerzésének az Egyezmény által védett létfontosságú érdeke (*Mikulic*

⁴¹ Lásd a 10. cikkel (véleménynyilvánítás szabadsága) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

⁴² Lásd még [Az elfogadhatósági kritériumokról szóló gyakorlati útmutatót](#).

⁴³ Lásd [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁴⁴ Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

kontra Horvátország, 2002, 54. és 64. §§; *Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 42. és 44. §§; *Cherrier kontra Franciaország*, 2024, 50. §). A születés, és különösen azok a körülmények, amelyek között egy gyermek megszületik, a gyermek, majd később a felnőtt az Egyezmény 8. cikke által garantált magánéletének részét képezik (*Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 29. §; *Mitrevska kontra Észak-Macedónia*, 2024, 40. §).

236. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a magán- és családi életére vonatkozó iratokhoz hozzáférést kérő egyén érdekeit biztosítani kell, ha az iratokban közreműködő személy nem elérhető vagy indokolatlanul megtagadja a hozzájárulását. Az ilyen rendszer kizárólag akkor felel meg az arányosság elvének, ha előírja, hogy független hatóság dönt véglegesen arról, hogy hozzáférést kell-e biztosítani azokban az esetekben, amelyekben a közreműködő nem válaszol vagy megtagadja a hozzájárulását (*Gaskin kontra Egyesült Királyság*, 1989, 49. §; *M.G. kontra Egyesült Királyság*, 2002, 27. §).

237. A saját származásról és a vér szerinti szülők kilétéről szóló információkhoz való hozzáférés kérdése a gondozás alatt álló gyermekre vonatkozó ügyirathoz vagy az állítólagos apaságra vonatkozó bizonyítékokhoz való hozzáférés kérdésével nem azonos jellegű (*Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 43. §).

238. A Bíróság a biztonsági szolgálatok által tárolt személyes adatokhoz való hozzáférés tekintetében megállapította, hogy a hozzáférés akadályozása a 8. cikk megsértését valószínűsítheti meg (*Haralambie kontra Románia*, 2009, 96. §; *Joanna Szulc kontra Lengyelország*, 2012, 87. §; lásd még: *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022, 236–278. §§; *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021). A Bíróság azonban a terrorizmussal gyanúsított személyekre vonatkozó ügyekben úgy ítélte meg, hogy a nemzetbiztonság és a terrorizmus elleni küzdelem érdekei elsőbbséget élveznek a kérelmezők azon érdekével szemben, hogy hozzáférjenek a biztonsági rendőrség aktáiban róluk tárolt információkhoz (*Segerstedt-Wiberg és társai kontra Svédország*, 2006, 91. §)⁴⁵. Habár a Bíróság elismerte, hogy különösen az állambiztonsági szervek működésével kapcsolatos eljárásokban lehet jogos indoka bizonyos dokumentumokhoz és egyéb anyagokhoz való hozzáférés korlátozásának, megállapította, hogy ez a megfontolás a lusztrációs eljárások tekintetében jelentős mértékben veszít érvényességéből (*Turek kontra Szlovákia*, 2006, 115. §).

239. A jognak olyan, hatékony és hozzáférhető eljárást kell biztosítania, amely lehetővé teszi a kérelmezők számára, hogy hozzáférjenek minden, őket érintő fontos információhoz (*Yonchev kontra Bulgária*, 2017, 49–53. §§). A szóban forgó ügyben a kérelmező, egy rendőrtiszt, jelentkezett egy nemzetközi misszióban betöltendő állásra, de két pszichológiai vizsgálat után arra alkalmatlannak minősítették. A kérelmező azt kifogásolta, hogy a Belügyminisztériumban megtagadták tőle a személyi aktájához, különösen pedig az értékelésekhez való hozzáférést amiatt, hogy bizonyos dokumentumok titkosak.

5. Az egészségi állapotra vonatkozó információ⁴⁶

240. Az egészségügyi adatok titkosságának tiszteletben tartása az Egyezmény valamennyi Szerződő felének jogrendszerében alapvető elv (*Y.G. kontra Oroszország*, 2022, 40–45. §§; *L.L. kontra Franciaország*, 2006, 445–445. § a házasság felbontására irányuló eljárás összefüggésében). Nem csak a beteg magánéletének tiszteletben tartása, hanem az orvosi szakma és az egészségügyi szolgáltatások iránti bizalmának megőrzése is rendkívül fontos (*Mortier kontra Belgium*, 2022, 207. §). Az ilyen védelem az orvosi segítségre szorulókat visszatarthatja attól, hogy olyan személyes és intim jellegű információkat fedjenek fel, amelyek a megfelelő kezeléshez szükségesek, sőt, attól is, hogy ilyen segítséget kérjenek. Ezáltal veszélyeztetik saját egészségüket, és fertőző betegségek esetén a közösség egészségét is. Ennélfogva a nemzeti jognak megfelelő biztosítékokat kell nyújtania annak érdekében, hogy megakadályozza a személyes adatoknak a 8. cikkben foglalt garanciákkal összeegyeztethetetlen

⁴⁵Lásd [A terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁴⁶Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

közlését vagy nyilvánosságra hozatalát (*Y.G. kontra Oroszország*, 2022, 44. §; *Z kontra Finnország*, 1997, 95. §; *Mockutė kontra Litvánia*, 2018, 93–94. §§; *Kotilainen és társai kontra Finnország*, 2020, 83. §). A 8. cikk értelmében még az egyén magánéletével kapcsolatos adatok pusztá tárolása is „beavatkozásnak” minősül (*Leander kontra Svédország*, 1987, 48. §), és a védelem szükségessége még nagyobb, ha automatikus feldolgozás alá vont személyes adatok védelméről van szó (*S. és Harper kontra Egyesült Királyság* [NK], 2008, 103. §). A kérelmező feltételezett szexuális irányultságát tükröző személyes adatok vérátömlesztési szolgálat által bizonyított ténybeli alap nélküli gyűjtését és megőrzését illetően lásd: *Drelon kontra Franciaország*, 2022, 79–100. §§.

241. A magánülethez való jog és egyéb szempontok akkor is különösen érvényesek, ha a HIV-vel kapcsolatos információk titkosságának védelméről van szó, mivel ezeknek az információknak a nyilvánosságra hozatala súlyos következményekkel járhat az érintett személy magán- és családi életére, valamint társadalmi és szakmai helyzetére nézve, beleértve a megbélyegzést és az esetleges kirekesztést (*Z kontra Finnország*, 1997, 96. §; *C.C. kontra Spanyolország*, 2009, 33. §; *Y kontra Törökország* [hat.], 2015, 68. §; *Y.G. kontra Oroszország*, 2022, 44. §). Az ilyen információk titkosságának védelméhez fűződő érdek ezért nagy súllyal esik latba annak meghatározása során, hogy a beavatkozás a követett legitim céllal arányos volt-e. Az ilyen beavatkozás csak akkor egyeztethető össze a 8. cikkel, ha azt a közérdekű, elsőbbséget élvező követelmény indokolja (*Z kontra Finnország*, 1997, 96. §; *Y kontra Törökország* [hat.], 2015, 78. §), a kérelmező saját érdeke vagy a kórházi személyzet biztonsága érdekében (uo., 77–78. §). Az érzékeny egészségügyi adatok szükségtelen közzététele egy igazolásban, amelyet különböző helyzetekben kell bemutatni, például a vezetői engedély megszerzéséhez és álláspályázathoz, bármely lehetséges legitim célhoz képest aránytalan (*P.T. kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 31–32. §§). Ehhez hasonlóan az állami kórházak által a vérátömlesztés megtagadása után az ügyészségnek átadott Jehova tanúi orvosi akták nyilvánosságra hozatala aránytalan beavatkozást jelentett a kérelmezők magánülethez való jogába, megsértve a 8. cikket (*Avilkina és társai kontra Oroszország*, 2013, 54. §). Egy pszichológiai szakértő mentális egészségi állapotáról szóló cikk közzététele azonban nem sértette a 8. cikket, mivel hozzájárult egy általános érdekű vitához (*Fürst-Pfeifer kontra Ausztria*, 2016, 45. §).

242. A Bíróság megállapította, hogy egy személy egészségügyi adatainak nagyon hosszú ideig történő gyűjtése és tárolása, valamint az ilyen adatoknak az eredeti gyűjtési céloktól független célokra történő közzététele és felhasználása a magánélet tiszteletben tartásához való jogba történő aránytalan beavatkozást jelentett (*Surikov kontra Ukrajna*, 2017, 70. és 89. §§, amelynek tárgyát egy munkavállaló katonai szolgálat alól való felmentése orvosi indokainak a munkáltató számára történő közzétele képezte).

243. A klinika által a beteg beleegyezése nélküli orvosi adatok – beleértve az abortuszra vonatkozó információkat is – a társadalombiztosítási hivatalnak, ezáltal egy szélesebb körű köztisztviselői körnek történő közzétele a beteg magánülethez való jogát sértette (*M.S. kontra Svédország*, 1997, 35. §). A büntetőbírósnak a vádlott azon kérelmét elutasító döntése, hogy a bizalmas orvosi információkat tartalmazó bizonyítékokat zárt ülésen hallgassák meg, szintén megsértette a 8. cikket, mivel a bíróság nem végzett egyedi arányossági vizsgálatot (*Frâncu kontra Románia*, 2020, 63–75. §§). Az orvosi adatoknak egészségügyi intézmények által újságíróknak és az ügyészségnek történő közzététele, valamint a betegek orvosi adatainak az egészségügyi ellátás minőségét ellenőrző intézmény általi gyűjtése szintén a magánélet tiszteletben tartásához való jogot sértette (*Mockutė kontra Litvánia*, 2018, 95. §). A szóban forgó ügyben a 8. cikk is sérült a kérelmező édesanyjának átadott információk tekintetében, tekintettel az édesanya és lánya közötti feszült kapcsolatra (100. §). A *Y.G. kontra Oroszország ügyben* (2022) a kérelmező láthatólag egy piacon vásárolt olyan adatbázist, amely tartalmazta az ő és több mint 400 000 másik személy bizalmas egészségügyi adatait, és amely úgy tűnt, hogy a Moszkvai Belügyminisztérium Információs Központjából származik. A Bíróság megállapította, hogy a hatóságok nem védték meg az egészségügyi adatainak titkosságát, és nem vizsgálták ki az adat kiszivárgását (46–53. §§). A Bíróság a *Mortier kontra Belgium ügyben* (2022) megállapította, hogy a hatóságok nem mulasztották el pozitív kötelezettségüket, miszerint biztosítaniuk kellett volna a

kérelmező 8. cikkben foglalt jogainak tiszteletben tartását, amikor nem biztosították részvételét édesanyja eutanáziával történő halálának folyamatában. Figyelembe vette az egymással ütköző érdekeket, jelesül a kérelmező arra vonatkozó kívánságát, hogy édesanyját életének utolsó pillanataiban elkísérje, valamint édesanyja akaratának és személyes autonómiájának tiszteletben tartásához való jogát, mivel az anya nem kívánta gyermekeit, köztük a kérelmezőt is, tájékoztatni eutanázia iránti kéréséről, noha az orvosok ezt többször is tanácsolták neki. A Bíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy az orvosok orvosi titoktartási kötelezettség hatálya alá tartoztak, és az anyja hozzájárulása nélkül nem léphettek kapcsolatba a kérelmezővel (200–208. §§).

244. Az egészségügyi és reprodukív jogokkal kapcsolatos információkhoz való hatékony hozzáférés joga a 8. cikk szerinti magán- és családi élet körébe tartozik (*K.H. és társai kontra Szlovákia*, 2009, 44. §). A magán- és családi élet hatékony tiszteletben tartásához olyan pozitív kötelezettségek is társulhatnak, amelyek megkövetelik az államtól, hogy időben biztosítsa az egészségre gyakorolt kockázatokkal kapcsolatos alapvető információkat (*Guerra és társai kontra Olaszország*, 1998, 58. és 60. §§). A 8. cikk szerinti magán- és családi élet tiszteletben tartása – különösen akkor, ha egy állam olyan veszélyes tevékenységeket folytat, amelyek rejtett káros következményekkel járhatnak az ilyen tevékenységekben részt vevők egészségére – megköveteli, hogy olyan hatékony és hozzáférhető eljárást hozzanak létre, amely lehetővé teszi az ilyen személyek számára, hogy minden releváns és megfelelő információt megkapjanak (*McGinley és Egan kontra Egyesült Királyság*, 1998, 97. és 101. §§; *Roche kontra Egyesült Királyság* [NK], 2005, 167. §, például annak értékelése érdekében, hogy egy személy milyen kockázatoknak lehet kitéve).

6. Biztonsági szolgálatok vagy más állami szervek által végzett fájl- vagy adatgyűjtés⁴⁷

245. Ezt a fejezetet a A polgárok/szervezetek különleges titkos megfigyelése címet viselő fejezettel együtt kell olvasni, különös tekintettel a „*Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK] ügyben (2022), és a *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK] ügyben (2021) meghatározott elvekre. A Bíróság megállapította, hogy amennyiben egy állam titkos megfigyelést alkalmaz, amelynek létezéséről a megfigyelt személyek nem tudnak, ennek következtében a megfigyelés vitathatatlan marad, az egyének a 8. cikkben foglalt jogaitól tudtukon kívül és anélkül, hogy jogorvoslatot kapnának akár nemzeti szinten, akár az Egyezmény intézményei előtt, megfosztásra kerülhetnek (*Klass és társai kontra Németország*, 1978, 36. §). Ez különösen igaz olyan környezetben, amelyben a technológiai fejlődés elősegítette a kémkedés és a megfigyelés eszközeinek fejlődését, és amelyben az államnak jogos érdeke fűződhet a rendzavarások, a bűnözés vagy a terrorizmus megelőzéséhez⁴⁸ (*uo.*, 48. §). A kérelmező bizonyos feltételek teljesülése esetén azt állíthatja, hogy pusztán a titkos megfigyelési intézkedések vagy az ilyen intézkedéseket engedélyező jogszabályok létezésének következtében jogsértés áldozata lett (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 171–172. §§). A Bíróság a szóban forgó ügyben megállapította, hogy a *Kennedy* megközelítés volt a legalkalmasabb annak biztosítására, hogy a megfigyelési intézkedések titkossága ne eredményezze azt, hogy az intézkedések ténylegesen megtámadhatatlanok legyenek, valamint hogy a nemzeti bíróság és az Bíróság felügyeletén kívül essenek. A kérelmező bizonyos feltételek teljesülése esetén azt állíthatja, hogy pusztán a titkos megfigyelési intézkedések vagy az ilyen intézkedéseket engedélyező jogszabályok létezésének következtében jogsértés áldozata lett (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 124. §).

246. A kommunikáció titkos megfigyelését lehetővé tevő jogszabályok pusztán létezésükkel is a megfigyelés veszélyét hordozzák mindazok számára, akikre a jogszabály alkalmazható (*Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, 78. §). Habár a nemzeti jogalkotók és a nemzeti hatóságok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek annak értékelésében, hogy milyen megfigyelési rendszerre van szükség, a Szerződő államok nem rendelkeznek korlátlan mérlegelési mozgástérrel

⁴⁷Lásd még A polgárok/szervezetek különleges titkos megfigyelése címet viselő részt és [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁴⁸Lásd [A terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

annak eldöntésében, hogy joghatóságuk alá tartozó személyeket titkos megfigyelés alá vonjanak-e (*Varga Zoltán kontra Szlovákia*, 2021, 151. §). A Bíróság megállapította, hogy a Szerződő államok nem hozhatnak a kémkedés és a terrorizmus elleni küzdelem nevében bármilyen, általuk megfelelőnek ítélt intézkedést; ehelyett bármilyen megfigyelési rendszert is vezessenek be, megfelelő és hatékony garanciákat kell biztosítaniuk a visszaélésekkel szemben (*Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, 106. §; lásd még: *Podchasov kontra Oroszország*, 2024, 62. §). A polgárok titkos megfigyelésének jogköre csak annyiban tolerálható, amennyiben az a demokratikus intézmények védelméhez feltétlenül szükséges (*Klass és társai kontra Németország*, 1978, 42. §; *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 72–73. §§). Az ilyen beavatkozást releváns és elégséges indokkal kell alátámasztani, és arányosnak kell lennie a követett legitim célokkal (*Segerstedt-Wiberg és társai kontra Svédország*, 2006, 88. §).

247. A Bíróság megállapította, hogy a távoli rádióadással történő beszélgetésnek a rendőrség titkos művelete során, eljárási biztosítékok nélkül való rögzítése jogsértésnek minősül (*Bykov kontra Oroszország* [NK], 2009, 81. és 83. §§; *Oleynik kontra Oroszország*, 2016, 75–79. §§). Ehhez hasonlóan a biztonsági szolgálatok által bizonyos személyekről végzett szisztematikus adatgyűjtés és -tárolás is beavatkozást jelentett ezeknek a személyeknek a magánéletébe, még akkor is, ha az adatokat nyilvános helyen gyűjtötték (*Peck kontra Egyesült Királyság*, 2003, 59. §; *P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001, 57–59. §§) vagy kizárólag az adott személy szakmai vagy közéleti tevékenységére vonatkoztak (*Amann kontra Svájc* [NK], 2000, 65–67. §§; *Rotaru kontra Románia* [NK], 2000, 43–44. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy a kérelmező ellen indított büntetőeljárásban a kérelmező társaságának székhelyén egy társtettes társ által készített felvételek felhasználása sérti a kérelmezőnek a 8. cikkben biztosított jogait (*Sârbu kontra Románia*, 2023, 39–43. §§). Adatgyűjtés keretében, egy személy autójára szerelt GPS-eszköz segítségével, valamint az adott személy tartózkodási helyére és mozgására vonatkozó adatok tárolása a nyilvános szférában szintén a magánéletbe való beavatkozásnak minősült (*Uzun kontra Németország*, 2010, 51–53. §§). A törvény által előírt internetes kommunikáció és ahhoz kapcsolódó kommunikációs adatok tárolása, még akkor is, ha azt magánszereplők (internetes kommunikáció szervezői) végzik, az érintett államnak tulajdonítható, így beavatkozásnak minősül (*Podchasov kontra Oroszország*, 2024, 51. §).

248. Ha a nemzeti jog nem jelzi kellő egyértelműséggel a nemzeti hatóságoknak biztosított, a magánéletre vonatkozó információk gyűjtésére és megőrzésére vonatkozó mérlegelési mozgástér hatályát és gyakorlásának módját – különösen, ha nem hozza nyilvánosságra a visszaélésekkel szembeni minimális biztosítékokra vonatkozó információkat –, ez az Egyezmény 8. cikke 1. bekezdésében védett, magánéletbe való beavatkozásnak minősül (*Shimovolos kontra Oroszország*, 2011, 66. §, amelyben a kérelmező nevét regisztrálták a megfigyelési adatbázisban, amely információkat gyűjtött az Oroszországon belüli vonat- és repülőútjairól). A nemzeti jogszabályoknak kellően pontos, hatékony és átfogó biztosítékokat kell nyújtaniuk a megfigyelési intézkedések elrendelésére, végrehajtására és az esetleges jogorvoslatra vonatkozóan (*Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016). A szóban forgó ügy szerint azt a követelményt, hogy a beavatkozásnak „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie, úgy kellett értelmezni, hogy minden intézkedésnek szigorúan szükségesnek kell lennie mind általános szempontból, a demokratikus intézmények védelme érdekében, mind pedig konkrétan, az egyes műveletek során elengedhetetlenül szükséges információk megszerzése érdekében. Bármely olyan titkos megfigyelési intézkedés, amely nem felel meg a szigorú szükségességi kritériumnak, ki van téve a hatóságok általi visszaélésnek (72–73. §§).

249. A *Varga Zoltán kontra Szlovákia* ügyben (2021, 162. §) a kérelmező egy üzletember volt, akinek tevékenységét – beleértve a találkozót is – egy hozzá tartozó lakásban megfigyelték. A műveletet a szlovák titkosszolgálat kérésére a regionális bíróság három végzésével engedélyezte. A Bíróság megjegyezte, hogy az alkalmazandó joghatósági szabályok egyértelműségének hiánya, a meglévő szabályok végrehajtására vonatkozó eljárások hiánya és azok alkalmazásának hiányosságai azt jelentették, hogy a három parancs végrehajtása során a titkosszolgálat gyakorlatilag korlátlan

hatalommal rendelkező mérlegelési mozgástérrel rendelkezett, amelyhez nem társult a jogállamiság által megkövetelt, az önkényes beavatkozással szembeni védelmet biztosító intézkedés. Így ezek az intézkedések nem voltak a 8. cikk 2. bekezdése értelmében „a törvényben meghatározottak”. A *Haščák kontra Szlovákia* ügyben (2022) a kérelmező Varga Zoltán üzleti partnere volt. Panaszai hasonlóak voltak Varga úr panaszaihoz. Mivel azonban semmi nem utalt arra, hogy ő maga is bármilyen elfogatóparancs tárgyát képezte volna, azt is kifogásolta, hogy az alkalmazandó jogi keret nem biztosított védelmet azoknak a személyeknek, akiket véletlenszerűen érintettek a megfigyelési intézkedések. A Bíróság a 8. cikk megsértésének megállapítása során ezt „súlyosbító tényezőnek” minősítette (95. §; lásd még a hatóságok által a kérelmezővel kapcsolatban, egy olyan biztonsági művelet során gyűjtött megfigyelési anyagok folyamatos tárolását, amelynek ő maga nem volt alanya, valamint azt, hogy nem tudta elérni az anyag megsemmisítését: *Kaczmarek kontra Lengyelország*, 2024, 93–96. §§).

250. A Bíróság azt is megállapította, hogy az ügyvéd bankszámlakivonatainak megtekintése a szakmai titoktartáshoz való jogának megsértését jelentette, amely a magánélet körébe tartozik (*Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova kontra Portugália*, 2015, 59. §).

7. Rendőrségi megfigyelés⁴⁹

251. A Bíróság megállapította, hogy egy terrorizmus gyanúsítottjának GPS-es megfigyelése, valamint az így nyert adatok feldolgozása és felhasználása nem sértette a 8. cikket (*Uzun kontra Németország*, 2010, 81. §).

252. A Bíróság azonban a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben a rendőrség egy személy nevét titkos megfigyelési adatbázisba vitte be, és emberi jogi szervezetben való tagsága miatt nyomon követte mozgását (*Shimovolos kontra Oroszország*, 2011, 66. §, a kérelmező nevét nyilvántartó adatbázist miniszteri rendelet alapján hozták létre, amelyet nem tettek közzé és amely nem volt hozzáférhető a nyilvánosság számára. A nyilvánosság ezért nem tudhatta, hogy miért regisztrálták az egyéneket, milyen típusú információkat tartalmazott a nyilvántartás, mennyi ideig tárolták és használták azokat, illetve ki rendelkezett felette).

253. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg azzal kapcsolatban is, hogy a rendőrség jelentést készített olyan bíróról, akik nem voltak gyanúsítottak semmilyen bűncselekményben (*M.D. és társai kontra Spanyolország*, 2022, amely ügyben a sajtóhoz való információszivárgás és az azt követő nyomozás is szerepelt). A jelentés tartalmazott személyes adatokat, fényképeket és bizonyos szakmai információkat (részben a rendőrségi személyazonosító adatbázisból kivontakat), valamint (egyes bírák esetében) politikai nézeteikkel kapcsolatos adatokat (a politikai véleményeket feltáró adatok a fokozott védelmet igénylő különleges kategóriájú érzékeny adatok közé tartoznak, 55. §). A Bíróság álláspontja szerint a jelentés pusztán léte sértette a 8. cikket, mivel a kérelmezők magánéletébe való beavatkozás nem volt összhangban egyetlen nemzeti jogszabállyal sem, és a hatóságok a személyes adatokat a gyűjtésüket indokoló céltól eltérő célra használták fel (*M.D. és társai kontra Spanyolország*, 2022, 61–64. §§). A jelentés kiszivárgott a sajtóhoz, és a Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk szerinti pozitív kötelezettség, azaz a jogellenes nyilvánosságra hozatal kivizsgálásának kötelezettsége is sérült (65–72. §§).

254. A Bíróság megállapította, hogy a kommunikáció és a telefonbeszélgetések (beleértve az üzlethelyiségekből és otthonról kezdeményezett hívásokat is) megfigyelése a magánélet és a levelezés 8. cikk szerinti fogalmába tartozik (*Halford kontra Egyesült Királyság*, 1997, 44. §; *Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984, 64. §; *Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, 76–79. §§; *Potoczka és Adamco kontra Szlovákia*, 2023, 69. §). Ez nem feltétlenül terjed ki a titkos ügynökök alkalmazására (*Lüdi kontra Svájc*, 1992, 40. §).

⁴⁹Lásd még A polgárok/szervezetek különleges titkos megfigyelése címet viselő részt és [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

255. A telefonbeszélgetések lehallgatása és más formájú lehallgatása a magánéletet és a levelezést súlyosan sérti (lásd például: *Dragojević kontra Horvátország*, 2015, 94–98. §§), ezért azt pontos törvénynek kell alátámasztania. Elengedhetetlen, hogy a témával kapcsolatban egyértelmű, részletes szabályok legyenek, különösen mivel a rendelkezésre álló technológia egyre kifinomultabbá válik (*Kruslin kontra Franciaország*, 1990, 33. §). Az alperes állam nemzetbiztonságának titkos megfigyelési intézkedésekkel történő védelméhez fűződő érdeke és a kérelmező magánélethez való jogának súlyos sérelme közötti egyensúly megteremtése során a nemzeti hatóságok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a nemzetbiztonság védelmének legitim célját szolgáló eszközök kiválasztásában. Ugyanakkor megfelelő és hatékony biztosítékokat kell létrehozni a visszaélésekkel szemben. A Bíróság figyelembe veszi az ügy körülményeit, például a lehetséges intézkedések jellegét, hatályát és időtartamát, az azok elrendeléséhez szükséges indokokat, az azok engedélyezésére, végrehajtására és felügyeletére jogosult hatóságokat, valamint a nemzeti jog által biztosított jogorvoslatok típusát (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 232. §; *İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 85. §, *Ekimdzhiyev és társai kontra Bulgária*, 2022, 418. és 419. §§ [f]; lásd még: *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021; *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022; *Podchasov kontra Oroszország*, 2024, 64. §). A Bíróság a *Contrada kontra Olaszország* (4. sz.) ügyben – amelynek tárgyát a kérelmező telefonkommunikációjának, vele nem kapcsolatos büntetőeljárás céljából történő lehallgatása képezte – megállapította, hogy a releváns nemzeti jog nem tartalmazott megfelelő és hatékony biztosítékokat a kérelmező visszaélés kockázatával szembeni védelmére, mivel ilyen helyzetekben nem volt lehetőség a vitatott intézkedés utólagos bírósági felülvizsgálatára (91–96. §§).

256. A *Hambardzumyan kontra Örményország* ügyben (2019, 63–68. §§) a megfigyelést engedélyező végzés nem tartalmazta a kérelmező nevét, mint azt a személyt, akivel kapcsolatban a rendőrség hang- és videofelvételt készíthetett. Ezenkívül a rendőrség telefonos kommunikációkat is megfigyelt és lehallgatott, annak ellenére, hogy a parancs nem tartalmazta ezeket az intézkedéseket. A Bíróság megállapította, hogy a titkos megfigyelés alapjául szolgáló bírósági engedély nem fogalmazható meg olyan homályos kifejezésekkel, amelyek spekulációnak és feltételezéseknek engednek teret annak tartalmát, és ami a legfontosabb, az intézkedés alkalmazásának tárgyát képező személy kilétét illetően. Mivel az ügyben a titkos megfigyelés nem volt megfelelő bírósági felügyelet tárgya, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az nem volt az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdése értelmében „a törvényben meghatározott” (lásd még: *Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2021, 63–74. §§).

257. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg olyan esetekben, amelyekben a kérelmezők bűncselekmények miatti büntetőeljárással kapcsolatos telefonbeszélgetéseit a törvényt megsértve lehallgatták, „bemérték” vagy hallgatták (*Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984; *Khan kontra Egyesült Királyság*, 2000). A „törvényben meghatározott” kifejezés nemcsak a nemzeti jog betartását követeli meg, hanem a jog minőségére is vonatkozik, megkövetelve, hogy az összeegyeztethető legyen a jogállamisággal (*Halford kontra Egyesült Királyság*, 1997, 49. §). A hatóságok által végzett titkos megfigyelés kapcsán a Bíróság megállapította, hogy a „kiszámíthatóság” fogalma nem értelmezhető ugyanúgy, mint sok más területen. Álláspontja szerint ez nem jelentheti azt, hogy az egyénnek előre látnia kell, mikor fognak a hatóságok valószínűleg ilyen intézkedéseket hozni, hogy viselkedését ennek megfelelően tudja alakítani (*Adomaitis kontra Litvánia*, 2022, 83. §). Azonban az önkényesség kockázata különösen akkor nyilvánvaló, ha a végrehajtó hatalom titokban gyakorolja a rá ruházott hatáskört. Ennélfogva elengedhetetlen, hogy a nemzeti jog védelmet nyújtson a 8. cikk szerinti egyéni jogok önkényes megsértésével szemben (*Khan kontra Egyesült Királyság*, 2000, 26–28. §§). A törvénynek ráadásul kellően egyértelműen kell fogalmaznia ahhoz, hogy az egyéneknek megfelelő tájékoztatást nyújtson azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok ilyen titkos intézkedéseket hozhatnak (uo.). Ha nincs olyan törvényi rendszer, amely szabályozza a rejtett lehallgató eszközök használatát, és az ezekre vonatkozó iránymutatások sem jogilag nem kötelezőek, sem közvetlenül nyilvánosan nem hozzáférhetők, akkor a beavatkozás nem „a törvényben meghatározott”, ahogyan azt az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdése előírja, ezért sérti a 8. cikket (*ibid.*, 27–28. §§).

258. A magánbeszélgetések (telefonbeszélgetések) rögzítése a beszélgetőpartner által, valamint az ilyen felvételek magáncélú felhasználása önmagában nem sérti a 8. cikket, ha ez magáncélú eszközökkel történik. Ezt azonban meg kell különböztetni attól, amikor egy magánszemély hivatalos – büntetőjogi vagy egyéb – nyomozás keretében és érdekében, a nyomozó hatóságok tudtával és technikai segítségével titokban megfigyel és rögzít kommunikációt (*Van Vondel kontra Hollandia*, 2007, 49. §; *Lysyuk kontra Ukrajna*, 2021, 51. §). A telefonlehallgatás révén megszerzett bizonyos beszélgetések tartalmának a média részére történő nyilvánosságra hozatala az ügy körülményeitől függően a 8. cikket sértheti (*Drakšas kontra Litvánia*, 2012, 62. §).

259. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a rendőrségen zajló jogi konzultációk megfigyelése egy tekintet alá esik az ügyvéd és ügyfele közötti telefonbeszélgetés lehallgatásával, tekintettel arra, hogy fokozott védelmet kell biztosítani e kapcsolatnak, és különösen a rá jellemző titkosságnak (*R.E. kontra Egyesült Királyság*, 2015, 131. §).

260. A Bíróság a *Glukhin kontra Oroszország* ügyben (2023) először vizsgálta a rendőrség által alkalmazott arcfelismerő technológia kérdését. Ezt a technológiát elsősorban arra használták, hogy a nyilvános Telegram-csatornán közzétett fényképek és videók alapján azonosítsák a kérelmezőt, másodsorban pedig arra, hogy megtalálják és letartóztassák, miközben a városi metróon utazott. A Bíróság rámutatott ezeknek az intézkedéseknek a rendkívüli beavatkozó jellegére, hangsúlyozva, hogy ezért jelentős mértékű indoklás szükséges ahhoz, hogy azokat „demokratikus társadalomban szükségesnek” lehessen tekinteni, és a legmagasabb szintű indoklás szükséges az élő arcfelismerő technológia használatához (uo., 86. §). Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a kérelmezőt előzetes bejelentés nélküli egyéni tüntetés szervezése miatt, kisebb súlyú bűncselekmény miatt büntetőeljárás alá vonták. A tüntetés során soha nem vádolták meg semmilyen elítélendő cselekménnyel (például a forgalom akadályozásával, vagyoni kár okozásával vagy erőszakos cselekményekkel). Soha nem állították, hogy cselekedetei veszélyt jelentettek volna a közrendre vagy a közlekedés biztonságára. Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az arcfelismerő technológia alkalmazása a kérelmező azonosítására, és még inkább az élő arcfelismerő technológia alkalmazása a kérelmező felkutatására és letartóztatására nem felelt meg a „nyomós társadalmi érdeknek”, ezért nem tekinthető „demokratikus társadalomban szükségesnek” (uo., 88–90. §§).

8. A rendőrség feltartóztatási és átkutatási jogosultságai⁵⁰

261. A Bíróság megállapította, hogy nyilvános kontextusban is létezik egy olyan interakciós zóna, amely a „magánélet” körébe tartozhat (*Gillan és Quinton kontra Egyesült Királyság*, 2010, 61. § az egyének feltartóztatására és átkutatására vonatkozó hatáskorról). Például a jogszabályok által biztosított kényszerítő hatalom alkalmazása, amelynek értelmében egy személynek bárhol és bármikor alávetnie kell magát személyazonossága ellenőrzésének, valamint személye, ruházata és személyes tárgyai alapos átkutatásának, a magánélet tiszteletben tartásához való jogba való „beavatkozásnak” minősül (*Vig kontra Magyarország*, 2021, 49. § a fokozott rendőri ellenőrzések tekintetében).

262. Az ilyen esetekben a panasz tárgyát képező intézkedések ezért nem voltak az Egyezmény 8. cikkének értelmében „a törvényben meghatározott[ak]”. A Bíróság a *Gillan és Quinton kontra Egyesült Királyság* ügyben (2010) megállapította, hogy egy személy közterületen történő feltartóztatása és átkutatásának indokolt gyanú nélkül történő elvégzése a 8. cikket sérti, mivel a hatáskörök nem voltak kellőképpen körülhatárolva, és nem tartalmaztak a törvényben meghatározott, megfelelő jogi biztosítékokat (87. §). A *Vig kontra Magyarország* ügyben (2021) a megerősített ellenőrzés engedélyezésének és a megerősített ellenőrzés során végrehajtott rendőri intézkedéseknek valódi korlátozása vagy felülvizsgálata hiányában a nemzeti jog nem biztosított megfelelő garanciákat az egyének az önkényes beavatkozással szembeni megfelelő védelemhez (62. §).

⁵⁰Lásd még [A terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

263. A Bíróság a *Beghal kontra Egyesült Királyság* ügyben (2019) megvizsgálta a terrorizmusellenes jogszabályok alapján a rendőrség, a bevándorlási tisztviselők és a kijelölt vámtisztviselők számára arra vonatkozóan biztosított jogot, hogy kikötőkben, repülőtereken és nemzetközi vasútállomásokon feltartóztatásuk, ellenőrzésük és átkutassák az utasokat. A hatalom gyakorlásához nem volt szükség előzetes engedélyre, és azt terrorizmusban való részvétel gyanúja nélkül is gyakorolhatták. A Bíróság – annak értékelése során, hogy a nemzeti jog kellőképpen korlátozta-e a hatalmat ahhoz, hogy megfelelő védelmet nyújtson a kérelmező magánélethez való jogába való önkényes beavatkozással szemben – a következő tényezőket vette figyelembe: a hatalom földrajzi és időbeli hatálya; a hatóságoknak a hatáskörök gyakorlásának szükségességéről és időpontjáról való döntéshez biztosított mérlegelési mozgástér; a hatáskörök gyakorlásával járó beavatkozás bármilyen korlátozása; a hatáskörök gyakorlása bírósági felülvizsgálatának lehetősége; valamint a hatáskörök gyakorlásának bármilyen független felügyelete. Habár a Bíróság elismerte a terroristák nemzetközi mozgása ellenőrzésének fontosságát, és elfogadta, hogy a nemzeti hatóságok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a nemzetbiztonsággal kapcsolatos ügyekben, úgy ítélte meg, hogy ez a mozgástér nem volt kellőképpen körülhatárolva, és nem volt megfelelő jogi biztosítékokkal ellátva a visszaélésekkel szemben.

264. A Bíróság a *Basu kontra Németország* ügyben (27. §) és a *Muhammad kontra Spanyolország* (51. §) ügyben részletesen kifejtette a „magánélet” tiszteletben tartásához való jogot a rendőrség által vonaton vagy az utcán végzett, etnikai kisebbséghez tartozó személyek személyazonosságának ellenőrzése kapcsán, amikor is az ellenőrzés alanyai faji profilalkotás miatt panaszkodtak (lásd még: *Wa Baile kontra Svájc*, 2024, 102. §, vasútállomáson egy személy bőrszíne miatt végzett személyazonosság-ellenőrzés és motozás kapcsán).

265. A Bíróság azt is megállapította, hogy a rendőröknek az a behatolása olyan lakásba, ahol a kérelmező nem volt jelen, és ahol a rendzavarás vagy bűncselekmény kockázata csekély volt vagy egyáltalán nem állt fenn, aránytalan volt a követett legitim célhoz képest, ezért sértette a 8. cikket (*McLeod kontra Egyesült Királyság*, 1998, 58. §; *Funke kontra Franciaország*, 1993, 48. §).

266. A terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmények gyanúsítottjaival kapcsolatban a kormányoknak tisztességes egyensúlyt kell teremteniük a 8. cikk 1. bekezdésében garantált jogok gyakorlása és a 2. bekezdésben előírt, a terrorista bűncselekmények megelőzésére irányuló hatékony intézkedések meghozatalának szükségessége között (*Murray kontra Egyesült Királyság*, 1994, 90–91. §§).

9. Otthoni látogatások, házkutatások és lefoglalások⁵¹

267. Bizonyos esetekben a Bíróság a kilakoltatásokat a „magánélet” és/vagy a „családi élet” szempontjából vizsgálja, és nem az „otthonhoz való jog” szempontjából (*Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 65–66. §§; *Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán*, 2019, 107. §, és összehasonlításképpen: *Sabani kontra Belgium*, 2022, 41. §).

268. A Bíróság a házkutatásokat nem csak az „otthonhoz való jog” vagy a „családi élethez való jog” szempontjából vizsgálhatja, hanem a „magánélethez való jog” szempontjából is (*Vinks és Ribicka kontra Lettország*, 2020, 92. §; *Yunusova és Yunusov kontra Azerbajdzsán (2. sz.)*, 2020, a kérelmezők poggyászának és kizárólagos átvizsgálásával kapcsolatban, 148. §; *Aydın Sefa Akay kontra Törökország*, 2024, 140. §). A beavatkozásnak a 8. cikk 2. bekezdése alapján indokoltnak kell lennie – más szóval „a törvényben meghatározottnak” kell lennie, az említett bekezdésben meghatározott egy vagy több legitim célt kell szolgálnia, és „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie e cél eléréséhez (*Vinks és Ribicka kontra Lettország*, 2020, 93–104. §§, további hivatkozásokkal). A *Vinks és Ribicka* ügy tárgyát a kérelmezők otthonában hajnalban egy különleges terrorizmusellenes egység által gazdasági bűncselekmények vádjá alapján végzett razzia képezte. A tagállamok a bűnözés

⁵¹Lásd még az Otthon címet viselő alábbi részt és [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

megelőzése és mások jogainak védelme érdekében hozott intézkedéseik során speciális és általános megelőzés céljából szükségesnek tarthatják olyan intézkedések alkalmazását, mint a házkutatás és a lefoglalás, hogy bizonyítékot szerezzenek bizonyos bűncselekményekről, amelyek esetében más módon lehetetlen azonosítani a bűncselekmény elkövetőjét. Habár bizonyos körülmények között a speciális rendőri egységek bevonása szükségesnek tekinthető, figyelembe véve az érintett személyek magánélethez való jogának az ilyen intézkedések által okozott súlyos sérelmét, valamint a hatalommal való visszaélés és az emberi méltóság megsértésének kockázatát, a visszaélésekkel szemben megfelelő és hatékony biztosítékokat kell bevezetni (113-114., 118. §§). A kérelmező letartóztatása során, lányának jelenlétében, otthonában történő megbilincselésével kapcsolatban lásd: *Sabani kontra Belgium*, 2022, 59–60. §§.

10. Ügyvéd és ügyfél közötti kapcsolat

269. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a szakmai titoktartás az ügyvéd és ügyfele közötti bizalmi kapcsolat alapja, és hogy a szakmai titoktartás védelme különösen az ügyvéd ügyfelének önmagát terhelő vallomás megtagadásához való jogának következménye, amely feltételezi, hogy a hatóságok a „vádlott” akarátával ellentétben kényszerítő vagy elnyomó módszerekkel megszerzett bizonyítékok igénybevétele nélkül igyekeznek bizonyítani az ügyet (*André és társai kontra Franciaország*, 2008, 41. §). Ezenkívül a Bíróság hangsúlyozta, hogy egyértelműen az általános érdekek felel meg, hogy bárki, aki ügyvéddel kíván egyeztetni, ezt teljes körű és gátlástalan megbeszéléshez kedvező feltételek mellett tehesse meg, és hogy éppen ezért az ügyvéd és ügyfele közötti kapcsolat főszabály szerint kiváltságos. Ez nem korlátozódik kizárólag a folyamatban lévő peres ügyekre, és hangsúlyozza, hogy akár polgári vagy büntetőjogi peres ügyekben nyújtott segítség, akár általános jogi tanácsadás keretében, az ügyvédhez forduló személyek észszerűen elvárhatják, hogy kommunikációjuk magánjellegű és bizalmas legyen (*Altay kontra Törökország (2. sz.)*, 2019, 49–51. §§, valamint az ott szereplő további hivatkozások).

270. A Bíróság az *Altay kontra Törökország (2. sz.)* ügyben (2019) először döntött úgy, hogy egy személy jogi segítségnyújtás keretében ügyvéddel folytatott kommunikációja a „magánélet” körébe tartozik, mivel az ilyen interakció célja, hogy az egyén kellő tájékoztatáson alapuló döntéseket hozhasson az életével kapcsolatban. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ügyvéddel közölt információk többnyire intim és személyes ügyeket vagy érzékeny kérdéseket érintenek. Ebből az következik, hogy akár polgári vagy büntetőjogi peres ügyekben nyújtott segítség, akár általános jogi tanácsadás keretében, az ügyvédhez forduló személyek észszerűen elvárhatják, hogy kommunikációjuk magánjellegű és bizalmas legyen (49. §).

271. Egyértelműen az általános érdekek felel meg, hogy bárki, aki ügyvéddel kíván egyeztetni, ezt teljes körű és gátlástalan megbeszéléshez kedvező feltételek mellett tehesse meg (50. §, hivatkozás: *Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 46. §). Az ügyvéd és ügyfele közötti szóbeli kommunikáció és levelezés a 8. cikk (51. §) értelmében főszabály szerint titkos.

272. Az ügyvéddel való bizalmas kommunikációhoz való jog fontosságának ellenére nem abszolút jellegű, hanem korlátozásoknak is alávethető. Annak biztosítása érdekében, hogy a bevezetett korlátozások ne csorbítsák a szóban forgó jogot olyan mértékben, hogy annak lényegét sértsék és hatékonyságától megfosszák, a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy azok az érintettek számára kiszámíthatóak, a 8. cikk 2. bekezdése szerinti legitim célt vagy célokat szolgálnak, és „demokratikus társadalomban szükségesek” abban az értelemben, hogy arányosak az elérni kívánt célokkal.

273. Az állam mérlegelési mozgástere a konzultáció és az ügyvéddel való kommunikáció magánjellegébe való beavatkozás megengedett határainak értékelését illetően szűk, mivel csak kivételes körülmények, például súlyos bűncselekmények vagy a börtön biztonsága és védelme súlyos megsértésének megakadályozása indokolhatja e jogok korlátozásának szükségességét (52. §).

11. A magánélet fogvatartás és a bebörtönzés alatti védelme⁵²⁵³

274. Mivel minden törvényes és indokolt fogvatartás elkerülhetetlenül bizonyos korlátozásokat jelent a 8. cikkben foglalt jogok tekintetében, a fogvatartottak esetében e cikknek való megfelelés értékelése némileg sajátos jelleggel bír. Így például a fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartása tekintetében figyelembe kell venni a bebörtönzés szokásos és észszerű követelményeit, mivel ezeknek a kapcsolatoknak bizonyos korlátozásai, például a látogatások számának és időtartamának korlátozása, önmagukban nem összeegyeztethetetlenek a 8. cikkel (*Khoroshenko kontra Oroszország* [NK], 2015, 106., 109., 116–149. §§).

275. A Bíróság megállapította, hogy míg a börtön látogatóterében a kommunikáció megfigyelése biztonsági okokból jogszerűen elvégezhető, addig a kommunikáció más okokból történő rendszeres megfigyelése és rögzítése a 8. cikkbe ütközik. A Bíróság ebben az összefüggésben különös hangsúlyt fektetett a jogszerűség követelményére, ideértve a releváns jogszabályok egyértelműségét és kiszámíthatóságát (*Wisse kontra Franciaország*, 2005, 29–34. §§; *Doerga kontra Hollandia*, 2004, 44–54. §§).

276. A szabadságuktól megfosztott személyek kapcsán a Bíróság az *Altay kontra Törökország* (2. sz.) ügyben (2019) hangsúlyozta először az ügyvéd és ügyfele közötti kommunikáció titkosságát. A Bíróság úgy döntött, hogy az egyén és ügyvédje közötti, jogi segítségnyújtás keretében folytatott szóbeli kommunikáció a „magánélet” körébe tartozik, mivel az ilyen interakció célja, hogy az egyén kellő tájékoztatáson alapuló döntéseket hozhasson az életével kapcsolatban (49–50. §§). Az ügyvéd és ügyfele közötti szóbeli, személyes kommunikáció és levelezés a 8. cikk (51. §) értelmében főszabály szerint titkos. A Bíróság azt is megjegyezte, hogy a fogvatartottnak az ügyvédjével a börtönhatóságok hallótávolságán kívüli kommunikációhoz való joga az Egyezmény 6. cikke 3. bekezdésének c) pontja értelmében releváns lenne a személy védelemhez való joga tekintetében. A fogvatartottak tarthatnak attól, hogy egy tisztviselő jelenlétében ügyvédjükkel nemcsak a folyamatban lévő peres ügyekkel kapcsolatos kérdéseket beszéljék meg, hanem a visszaéléseket is bejelentsék, mert retorziótól tartanak. Az ügyvéd-ügyfél kapcsolat kiváltságos volta és a nemzeti hatóságok arra vonatkozó kötelezettsége, hogy biztosítsák a fogvatartott és az általa választott képviselő közötti kommunikáció titkosságát, ráadásul az elismert nemzetközi normák közé tartoznak (50. §).

277. A szóban forgó ügy tárgyát az képezi, hogy egy tisztviselő kötelező jelen lenni a fogvatartott és ügyvédje közötti konzultációk során. A fogvatartott személy és ügyvédje közötti bizalmas kommunikációhoz való jog nem abszolút, hanem korlátozásoknak is alávethető. Az állam mérlegelési mozgástere a konzultáció és az ügyvéddel való kommunikáció magánjellegébe való beavatkozás megengedett határainak értékelését illetően szűk, mivel csak kivételes körülmények, például súlyos bűncselekmények vagy a börtön biztonsága és védelme súlyos megsértésének megakadályozása indokolhatja e jogok korlátozásának szükségességét (52. §).

278. A szóban forgó ügyben a nemzeti bíróságok elrendelték, hogy a kérelmező ügyvédjével a börtönben történő konzultációi során tisztviselő legyen jelen, mert megállapították, hogy az ügyvéd viselkedése nem volt összeegyeztethető az ügyvédi hivatással, mivel olyan könyveket és folyóiratokat küldött a kérelmezőnek, amelyek nem voltak védelemmel kapcsolatosak. A Bíróság megállapította, hogy a szóban forgó intézkedés beavatkozást jelentett a kérelmező magánélethez való jogába. A Bíróság ezzel összefüggésben megerősítette, hogy az Egyezmény nem tiltja, hogy az ügyvédekre bizonyos olyan kötelezettségeket rójanak, amelyek érinthetik ügyfeleikkel való kapcsolataikat. Ez különösen akkor van így, ha hiteles bizonyítékok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy az ügyvéd bűncselekményben vett részt, vagy bizonyos gyakorlatok elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységekben. Emiatt azonban elengedhetetlen, hogy szigorú kereteket biztosítsanak az ilyen intézkedésekhez, mivel az ügyvédek alapvető szerepet töltenek be az igazságszolgáltatásban, és a

⁵²Lásd [A fogvatartottak jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).
A fogvatartottak levelezése címet viselő részt.

peres felek és a bíróságok közötti közvetítői szerepüknel fogva a jogi tisztviselőknek tekinthetők (56. §).

279. Ezzel szemben a Bíróság nyilvánvalóan megalapozatlannak ítélte azt a panaszt, amely egy előzetes letartóztatásban lévő fogvatartott és családtagjai közötti, a folyamatban lévő büntetőeljárás céljából végzett kommunikáció megfigyelésére vonatkozott, amelynek során a családtagok a kérelmező ügyvédjével folytatott beszélgetésük során elhangzott információkat hozták nyilvánosságra (*Falzarano kontra Olaszország* [hat.], 2021, 33–34. és 38–39. §§).

280. A Bíróság megállapította, hogy egy személy állandó videós megfigyelés alá helyezését fogva tartása alatt – ami már önmagában is jelentős korlátozást jelent a személy magánéletének tiszteletben tartása tekintetében – az egyén magánélethez való joga súlyos megsértésének kell tekinteni, így a 8. cikk alkalmazandó (*Van der Graaf kontra Hollandia* [hat.], 2004; *Vasilică Mocanu kontra Románia*, 2016, 39–40. §§). A Bíróság a *Gorlov és társai kontra Oroszország* ügyben (2019) megállapította, hogy a foglyok celláikban való tartása során végzett állandó videós megfigyelés nem volt „a törvényben meghatározott”, ahogyan azt a 8. cikk 2. bekezdése előírja, mivel nem határozta meg kellő egyértelműséggel e hatáskörök hatályát és gyakorlásának módját ahhoz, hogy az egyénnek megfelelő védelmet nyújtson az önkényességgel szemben. A Bíróság e tekintetben megállapította, hogy a hatóságok korlátlan hatáskörrel rendelkeztek arra, hogy minden személyt a tárgyalás előtti vagy az ítélet utáni fogva tartás ideje alatt feltétel nélkül, az intézmény bármely területén, határozatlan időre, időszakos felülvizsgálat nélkül állandó videós megfigyelés alá helyezzenek, és a nemzeti jog gyakorlatilag semmilyen biztosítékot nem nyújtott az állami tisztviselők által elkövetett visszaélésekkel szemben.

281. A Bíróság a *Szafrański kontra Lengyelország* ügyben (2015) megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem teljesítették a kérelmező minimális magánélethez való jogának biztosítására vonatkozó pozitív kötelezettségüket, és ezzel megsértették a 8. cikket, mivel a kérelmezőnek más fogvatartottak jelenlétében kellett használnia a WC-t, így a mindennapi életében megfosztották őt alapvető magánélethez való jogától (39–41. §§).

282. A Bíróság a *Chocholáč kontra Szlovákia* ügyben (2022) megállapította, hogy a pornográf anyagok fogvatartottak általi birtoklására vonatkozó általános és megkülönböztetésmentes tilalom, amely nem tette lehetővé az egyes esetek arányosságának értékelését, sértette a 8. cikket (52–76. §§).

D. Identitás és autonómia

283. A 8. cikk biztosítja az egyének számára azt a teret, amelyben szabadon törekedhetnek személyiségük fejlesztésére és kiteljesítésére (*A.-M.V. kontra Finnország*, 2017, 76. §; *Brüggemann és Scheuten kontra Németország*, bizottsági határozat, 1976; *National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) és mások kontra Franciaország*, 2018, 153. §). A személyes autonómia fogalma a 8. cikk értelmezésének alapját képező fontos elv (*Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság* [NK], 2002, 90. §; *Jivan kontra Románia*, 2022, 30. §; lásd még: *Y kontra Franciaország*, 2023, 75–76, valamint a mérlegelési mozgástér megközelítése az egyén intim identitásának alapvető vonatkozásait érintő, vita tárgyát képező vagy akár ellentmondásos kérdésekben, amelyekről a demokratikus társadalomban az európai konszenzus hiányában észszerűen eltérő vélemények alakulhatnak ki, 75–80., 90–91. §§)⁵⁴.

1. A személyes fejlődéshez és autonómiához való jog

284. A 8. cikk védi a személyes fejlődéshez való jogot, valamint a más emberekkel és a külvilággal való kapcsolatok kialakításához és fejlesztéséhez való jogot (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 29. §; *Pretty kontra Egyesült Királyság*, 2002, 61. és 67. §§; *Oleksandr Volkov kontra Ukrajna*, 2013, 165–

⁵⁴Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

167. §§; *El-Masri kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság* [NK], 2012, 248–250. §§, a kérelmező titkos és bírósági eljáráson kívüli elrablásával és önkényes fogvatartásával kapcsolatban). A személyes autonómia jogára hivatkoztak például egy eutanáziával kapcsolatos ügyben, amelyben a Bíróságnak mérlegelnie kellett a különböző, egymással versengő érdekeket, jelesül a kérelmező azon kívánságát, hogy anyja utolsó pillanataiban vele lehessen, valamint anyja azon jogát, hogy tiszteletben tartsák kívánságait és személyes autonómiáját (*Mortier kontra Belgium*, 2022, 124. és 204. §§; az orvos által támogatott öngyilkosság kontextusában a személyes autonómia tekintetében lásd még: *Karsai Dániel kontra Magyarország*, 85. §; az oltás kontextusában a személyes autonómia tekintetében lásd: *Pasquinelli és társai kontra San Marino*, 2024, 77. §).

285. Az örökbefogadás iránti kérelem benyújtásának joga, valamint az ilyen kérelem tisztességes elbírálásának joga a „magánélet” fogalmába tartozik, figyelembe véve a pár szülői szerepre vonatkozó döntését (*A.H. és társai kontra Oroszország*, 2017, 383. §). A Bíróság a *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [GC] ügyben (2017) egy házaspárnak a külföldön, bérnyaság alapján született gyermekétől való azonnali és visszafordíthatatlan elválasztását, valamint ennek a magánülethez való jogukra gyakorolt hatását vizsgálta. A Bíróság mérlegelte a kérdéses általános érdekeket és a kérelmezők érdekeit, amelyek a gyermekkel való kapcsolatuk fenntartása révén személyes fejlődésük biztosítására irányultak, és megállapította, hogy az olasz bíróságok a kérelmezőket elválasztva a gyermektől tisztességes egyensúlyt teremtettek a kérdéses, egymással versengő érdekek között (215. §). A Bíróság a *Lazoriva kontra Ukrajna* ügyben (2018) megállapította, hogy a kérelmező arra irányuló szándéka, hogy öt éves unokaöccsével való kapcsolatát fenntartsa és fejlessze azért, hogy annak törvényes gyámja lesz, amely szándéknak megfelelő jogi és ténybeli alapja volt, szintén a magánülethez tartozik (66. §). Következésképpen a gyermek harmadik személyek általi örökbefogadása, amelynek hatására megszakadt a fiú és a kérelmező közötti jogi kapcsolat, és amely megakadályozta, hogy a kérelmező a fiút gondozásába vegye, a magánélet tiszteletben tartásához való jogát sértette (68. §).

286. A Bíróság a *Jivan kontra Románia* ügyben (2022) tisztázta az időskorú, gondozásra szoruló személyek ellátásának és orvosi kezelésének finanszírozására vonatkozó ítélkezési gyakorlatot, valamint az államok e tekintetben fennálló mérlegelési mozgásterét (lásd: 41–52. §§, amelyek egy idős személy teljes önállóságának elvesztésére vonatkoznak, 50. §). A Bíróság a *Diaconeasa kontra Románia* ügyben 2024-ben tovább pontosította az ítélkezési gyakorlatot olyan ügyben, amelyben egy fizikai fogyatékossgal élő személy számára biztosított, államilag finanszírozott személyi asszisztens szolgáltatását visszavonták, ami súlyos önállóságvesztéshez vezetett (lásd: 49–51. §§). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel nem történt alapos értékelés a kérelmező fogyatékossgának súlyosságát és az alternatív gyakorlati intézkedéseket illetően, miközben a kérelmező helyzete nem javult, és a legalapvetőbb feladatok elvégzéséhez is segítségre szorult (58–64. §§).

287. Az *Y kontra Franciaország* ügy (2023) tárgyát a kérelmező biológiai identitása és jogi identitása közötti eltérés kérdése, általánosabban pedig a nem bináris nem születési anyakönyvi kivonatában történő elismerésének kérdése képezte, mivel ebben a kérdésben nincs európai konszenzus (75., 90–92. §§).

288. A személyes fejlődéshez és személyes autonómiához való jog nem terjed ki minden olyan nyilvános tevékenységre, amelyet egy személy más emberekkel együtt végezni kíván (például vadállatok kutyákkal történő vadászata: *Friend és társai kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2009, 40–43. §§; és a saját vagy mások földjén való vadászat joga az Egyezmény egyetlen rendelkezésének védelmét sem élvezzi: *P16-2021-002. sz. tanácsadó vélemény*, 80. §). Ugyanis nem mindenfajta kapcsolat tartozik a magánélet körébe. A kutyatartás joga tehát nem tartozik a 8. cikk szerinti védelem hatálya alá (*X. kontra Izland*, bizottsági határozat, 1976).

289. A Bíróság az *M.A. és társai kontra Franciaország* ügyben (2024) először vizsgálta a szexuális szolgáltatások vásárlásának általános és abszolút büntethetőségét a prostitúció és az emberkereskedelem elleni küzdelemre irányuló átfogó jogszabályi rendszer részeként. A panaszokat

prostitúcióval foglalkozó kérelmezők nyújtották be. A Bíróság megállapította, hogy a jogszabály sérti a kérelmezők magánélethez való jogát, valamint személyes autonómiájukat és szexuális szabadságukat, mivel olyan helyzetet teremtett, amelynek hatásait a felperesek közvetlenül érezhették (138. §). A Bíróság széles mérlegelési mozgásteret ismert el, tekintettel arra, hogy nincs általános konszenzus sem a prostitúcióhoz való hozzáállás, sem a szexuális szolgáltatások vásárlása abszolút büntethetőségének az emberkereskedelem elleni küzdelem eszközeként való alkalmazása tekintetében (149–153. §§). A Bíróság az intézkedés arányosságának vizsgálata során figyelembe vette a hosszú és összetett jogalkotási folyamatot, valamint azt, hogy a parlament alaposan megvizsgálta egy összetett jelenség minden kulturális, társadalmi, politikai és jogi aspektusát, amely érzékeny erkölcsi és etikai kérdéseket vet fel (158. §). Ezenkívül kiemelte, hogy a törvény célja a prostitúcióval kapcsolatos megbélyegzés és sztereotípiák leküzdése, a prostitúciót űző valamennyi személy javát szolgáló, az egészségügyi kockázatok csökkentésére irányuló közpolitikák megerősítése, a kiskorúak prostitúciójának leküzdése, valamint a prostitúció fokozatos felszámolása azáltal, hogy anélkül kínál alternatívákat, hogy tiltaná annak gyakorlását (161–164. §§). Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a prostitúcióval kapcsolatos kérdések nemzeti jogban tükröződő jelenlegi értelmezésének állása alapján a jelen ügyben a versengő érdekek között tisztességes egyensúly jött létre. Ezt a megközelítést azonban folyamatosan felül kellett vizsgálni, hogy az e területen az európai és nemzetközi szabványok fejlődésének figyelembevételével finomítható legyen (166–167. §§).

2. Származás megismeréséhez való jog^{55 56}

290. A Bíróság elismerte, hogy az embernek joga van információt szerezni származásának és szülei személyazonosságának kiderítéséhez, mivel ez a magán- és családi élethez való jog által védett identitás szerves része (*Odièvre kontra Franciaország* [NK], 2003, 29. §; *Cherrier kontra Franciaország*, 2024, 50. §; *Gaskin kontra Egyesült Királyság*, 1989, 39. §; *Çapın kontra Törökország*, 2019, 33–34. §§; *Boljević kontra Szerbia*, 2020, 28. §; *Gauvin-Fournis és Silliau kontra Franciaország*, 2023, 109. §; *Mitrevska kontra Észak-Macedónia*, 2024, 40. §).

291. Az elhunyt személy magánélete, akitől DNS-mintát kellene venni, nem sérülhet az halála után benyújtott ilyen iránti kérelem miatt (*Jäggi kontra Svájc*, 2006, 42. §; *Boljević kontra Szerbia*, 2020, 54. §).

292. A Bíróság több alkalommal megállapította, hogy az apaság megállapítására szolgáló DNS-vizsgálat ma már egyszerű és nagyon megbízható módszer, és hogy „bizonyító ereje jelentősen meghaladja a felek által az intim kapcsolat tényének bizonyítására vagy cáfolatára benyújtott bármely más bizonyítékot” (*Moldovan kontra Ukrajna*, 2024, 47. §). Habár az államok nem kötelesek DNS-vizsgálatot végezni az állítólagos apákon, a jogrendszernek alternatív eszközöket kell biztosítania, amelyek lehetővé teszik egy független hatóság számára az apasági igény gyors elbírálását. Például a *Mikulić kontra Horvátország* ügyben (2002, 52–55. §§) a kérelmező házasságon kívüli kapcsolatból született, és azt kifogásolta, hogy a horvát igazságszolgáltatási rendszer nem volt hatékony az apaság kérdésének eldöntésében, ami miatt bizonytalanságban maradt személyazonosságát illetően. A szóban forgó ügyben a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok hatékonyságának hiánya miatt a kérelmező a személyazonosságát illetően hosszan tartó bizonytalanságban maradt. A horvát hatóságok ezért nem biztosították a kérelmező számára az Egyezmény alapján őt megillető magánéletének „tiszteletben tartását” (uo., 68. §). Ehhez hasonlóan a *Moldovan kontra Ukrajna* ügyben (2024, 46., 52–53. §§) a kérelmező nem tudta elérni, hogy a nemzeti bíróságok elismerjék biológiai apja apaságát, noha a DNS-vizsgálat megerősítette a rokonságot. A nemzeti bíróságok nem voltak hajlandók a DNS-teszt eredményeit döntő bizonyítékként figyelembe venni, hivatkozva az akkori, 1969-es családjogi törvénykönyvre, amely szerint az apaság elismeréséhez elengedhetetlen volt a közös élettársi kapcsolat bizonyítása. A Bíróság megjegyezte, hogy egy ilyen megközelítés

⁵⁵ Lásd a Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat címet viselő fejezetet és a Béranyaság címet viselő részt.

⁵⁶ Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

hatásai összehasonlíthatók a rugalmatlan határidőkkel vagy más eljárási korlátozásokkal, amelyek lehetetlenné teszik az apaság megállapítását vagy vitatását, különösen új vizsgálati módszerek alkalmazásával. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a nemzeti bíróságok ilyen megközelítése, valamint az, hogy nem vizsgálták kellő alaposággal a DNS-bizonyítékokat, az Egyezmény 8. cikkében előírt pozitív kötelezettségüket sértette.

293. A Bíróság azt is megállapította, hogy léteznie kell olyan eljárásoknak, amelyek lehetővé teszik a különösen veszélyeztetett gyermekek, például a fogvatékkal élők számára, hogy hozzáférjenek az apaságukra vonatkozó információkhoz (*A.M.M. kontra Románia*, 2012, 58–65. §§). A Bíróság a *Jäggi kontra Svájc* ügyben (2006) megállapította, hogy a hatóságok megtagadták a feltételezett fiú által kért, elhunyt személy DNS-vizsgálatának engedélyezését, amelynek célja az volt, hogy bizonyossággal megállapítsa a vérségi kapcsolatot, ami sérti a 8. cikket. A szóban forgó ügyben a kérelmező ahhoz fűződő érdeke, hogy megismerje biológiai apja kilétét, elsőbbséget élvezett a halott családtagjainak érdekével szemben, akik ellenezték a DNS-minták vételét (40–44. §§). A Bíróság a *Boljević kontra Szerbia* ügyben (2020) megállapította, hogy az ügy igen speciális körülményei között az elhalálozott férfi DNS-vizsgálatát és az apaságát tagadó végleges ítélet felülvizsgálatát kizáró elévülési idő a 8. cikket sértette. A szóban forgó ügyben az ítéletet még a DNS-vizsgálatok elérhetővé válása előtt hozták meg, a kérelmező tudta nélkül. Erről csak évtizedekkel azután szerzett tudomást, hogy az apasági eljárás újraindítására vonatkozó határidő már lejárt. A Bíróság megállapította, hogy a jogbiztonság megőrzése önmagában nem elegendő indok ahhoz, hogy a kérelmezőt megfosszák a származásának megállapításához való jogától (55. §). A Bíróság a *Scalzo kontra Olaszország* ügyben (2022) megállapította, hogy az a rendszer, amelyben az apaság vitatására irányuló eljárás előzetes jellegű az apaság megállapítására irányuló eljáráshoz képest, főszabály szerint összeegyeztethetőnek tekinthető a 8. cikkel (65. §). Ugyanakkor megállapította, hogy az ügy tényállása alapján jogsértés történt, mivel az apaság vitatására irányuló eljárás több mint tizenkét évig tartott, és nem volt lehetőség annak felgyorsítására (66. §).

294. A Bíróság a 8. cikk megsértését is megállapította abban az esetben, amelyben a nemzeti bíróságok elutasították a gyermek apaságának megállapítására irányuló eljárás újraindítására irányuló kérelmet, holott az összes érintett fél támogatta a biológiai apaság olyan tudományos bizonyítékok alapján történő megállapítását, amelyek az apasági eljárás idején még nem álltak rendelkezésre (*Bocu kontra Románia*, 2020, 33–36. §§). A Bíróság ehhez hasonlóan a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben egy biológiai apaságot igénylő kérelmező nem tudta apaságát megállapíttatni, mert egy másik férfi már elismerte a gyermeket, és a nemzeti bíróságok nem végeztek részletes vizsgálatot (*Koychev kontra Bulgária*, 2020, §§ 59-68).

295. A Bíróság megállapította, hogy az apasági eljárás megindítására vonatkozó határidő bevezetése a jogbiztonság biztosításának szándékával indokolható, így önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel. A Bíróság azonban a *Çapın kontra Törökország* ügyben (2019) úgy határozott, hogy tisztességes egyensúlyt kell teremteni a gyermek identitás megismeréséhez fűződő joga és a feltételezett apa ahhoz fűződő érdeke között, hogy megvédjék őt a sok évvel ezelőtti körülményekre vonatkozó vádaktól (87. §). A Bíróság a szóban forgó ügyben megállapította, hogy a nemzeti bíróságok nem mérlegelték megfelelően az egymással versengő érdekeket, mivel nem értékelték az ügy kivételes körülményeit, nevezetesen a kérelmező azon állítását, miszerint gyermekkorában azt mondták neki, hogy apja meghalt, és hogy tizennyolc éves korában elhagyta szülőházát, és huszonöt évet töltött külföldön, elszakadva anyjától és rokonaitól (75–76. §§). A Bíróság megerősítette, hogy mindenkinek létfontosságú érdeke, hogy megismerje identitásának igazságát, és hogy minden bizonytalanságot eloszlasson ezzel kapcsolatban. Másrészt a Bíróság a *Lavanchy kontra Svájc* ügyben (2021) megállapította, hogy a nemzeti bíróságok megfelelően egyensúlyba hozták az egymással versengő érdekeket. Elutasították a kérelmező keresetét, amelyben a biológiai apjával való törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat létrehozását kérte, és amelyet harmincegy évvel azután nyújtott be, hogy megismerte az apja kilétét, mivel a határidő meghosszabbítását indokoló „érvényes okok” nem álltak fenn. Nem alkalmazták szigorúan a határidőt, hanem megvizsgálták, hogy a kérelmező

érdekei felülmúlják-e a versengő érdekeket. Figyelembe vették a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, és határozataikat gondosan megindokolták.

296. Az *Odièvre kontra Franciaország* [NK] ügyben (2003) az örökbe fogadott kérelmező hozzáférést kért információkhoz, hogy azonosíthassa biológiai anyját és családját, de kérelmét elutasították egy olyan különleges eljárás alapján, amely lehetővé tette az anyák anonimitásának megőrzését. A Bíróság megállapította, hogy sérült a 8. cikk, mivel az állam tisztességes egyensúlyt teremtett az egymással versengő érdekek között (44–49. §§; lásd még: *Cherrier kontra Franciaország*, 2024, 62–66., 77. és 82. §§).

297. Ha azonban a nemzeti jog nem törekedett az egymással versengő jogok és érdekek közötti egyensúly megteremtésére, az, hogy a születésekor elhagyott gyermek nem férhetett hozzá származásával kapcsolatos, személyazonosságot nem felfedő információkhoz, illetve az anya személyazonosságához, a 8. cikket sértette (*Godelli kontra Olaszország*, 2012, 57–58. §§).

298. A *Gauvin-Fournis és Silliau kontra Franciaország* ügyben (2023) a kérelmezők, akik harmadik fél donor bevonásával, orvosi támogatással születtek, sikertelenül próbáltak hozzáférni a donorra vonatkozó információkhoz. A Bíróság nem állapította meg a 8. cikk megsértését, mivel úgy ítélte meg, hogy a 2022. szeptember 1. előtt így fogant gyermekek esetében a gamétadományozás anonimitását garantáló szabály tisztességes egyensúlyt teremtett az egymással ütköző érdekek között (126. §). Az államnak az e területen végrehajtandó jogszabályi reformok bevezetésének ütemét illető döntése a mérlegelési mozgásterébe tartozott (123. §).

3. Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat⁵⁷

299. A magánélet tiszteletben tartása megköveteli, hogy egyéni emberi lényként mindenki képes legyen megállapítani identitásának részleteit, ami magában foglalja a törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolatot (*Mennesson kontra Franciaország*, 2014, 96. §). A 8. cikk ezért védi azokat a gyermekeket, akik a szóban forgó tagállamon kívül születtek béranyától, és akiknek a külföldi állam szerinti törvényes szülei a nemzeti jog szerint nem tudták őket ilyen minőségben bejegyezni (az elv összefoglalását lásd például: *D kontra Franciaország*, 2020, 45–54. §§). A Bíróság nem követeli meg az államoktól, hogy legalizálják a béranyaságot, sőt, az államok a gyermek személyazonosító okmányainak kiadása előtt megkövetelhetik a béranyától született gyermekek szülői származásának igazolását. A gyermek magánéletének tiszteletben tartásához való joga azonban megköveteli, hogy a nemzeti jog biztosítsa annak lehetőségét, hogy elismerjék a külföldön béranyaság útján született gyermek és a szándékolt apa közötti jogviszonyt, amennyiben ő a biológiai apa (*Mennesson kontra Franciaország*, 2014; *Labassee kontra Franciaország*, 2014; *Foulon és Bouvet kontra Franciaország*, 2016; *C kontra Olaszország*, 2023; *R.F. és társai kontra Németország*, 2024).

300. A Bíróság az első tanácsadó véleményében egyértelművé tette, hogy amennyiben egy gyermek külföldön, terhességi béranyaság keretében születik, olyan helyzetben, amelyben a gyermek fogantatásához harmadik fél donor petesejtjeit használták fel, és a szándékolt anyát a külföldön jogszerűen kiállított születési anyakönyvi kivonatban „törvényes anyaként” jelölik meg, a gyermek magánéletének tiszteletben tartásához való joga azt is megköveteli, hogy a nemzeti jog biztosítsa a szándékolt anyával való törvényes szülő-gyermek kapcsolat elismerésének lehetőségét. A gyermek és a szándékolt anya közötti jogviszony elismerésének elérése érdekében alkalmazott eszközök megválasztása az állam mérlegelési mozgásterébe tartozik. Ha azonban a gyermek és a szándékolt anya közötti kapcsolat „gyakorlati valósággá” vált, a kapcsolat elismerésének megállapítására a nemzeti jogban előírt eljárásnak „gyorsan és hatékonyan” végrehajthatónak kell lennie (*Tanácsadó vélemény a külföldön terhességi béranyaság útján született gyermek és a nevelő anya közötti jogi szülő-gyermek kapcsolat nemzeti jogban való elismeréséről* [NK]). A Bíróság a *Mennesson kontra Franciaország* ítélet (2014) és a fent említett *tanácsadó véleményt* alkalmazva megállapította, hogy a

⁵⁷ Lásd az Orvosi módszerekkel támogatott szaporodás/genetikai szülővé váláshoz való jog címet viselő részt.

béranyaság keretében született gyermekek örökbefogadásának kötelezettsége a genetikai anya és gyermeke közötti jogi elismerés biztosítása érdekében nem sértette az anya magánélethez való jogát (*D kontra Franciaország*, 2020; *R.F. és társai kontra Németország*, 2024). A Bíróság azonban a *K.K. és társai kontra Dánia* ügyben (2022) megállapította, hogy az anya örökbefogadási kérelmének elutasítása, amely esetben a nemzeti jog nem biztosított más lehetőséget az anyával való törvényes szülő-gyermek kapcsolat elismerésére, sértette a gyermekek magánélethez való jogát (56–77. §§). A *A.M. kontra Norvégia* ügyben (2022) a kérelmező béranyaságon keresztül az Egyesült Államokban született gyermek szándékolt anyja volt. Norvégiába való visszatérése után a biológiai apa (korábbi élettársa) megszakította a kapcsolatát a gyermekkel, és a nemzeti bíróságok elutasították kérelmét, hogy az amerikai jog alapján szülői jogait Norvégiában is elismerjék, és hogy örökbe fogadhassa a gyermeket. Habár a Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező helyzete „különösen nehéz” volt, nehéznek találta ezt a következményt a hatóságoknak tulajdonítani. Ezenkívül, bár a kérelmező nehéz helyzetbe került, a nemzeti bíróságok megvizsgálták az összes érintett fél érdekeit, és álláspontjuk szerint az eredményt a nemzeti hatóságoknak biztosított mérlegelési mozgástérbe tartozó döntésnek kellett tekinteni (lásd a szülői jogok átruházása kérdésében biztosított mérlegelési mozgástérrel: 131. §).

301. A Bíróság a *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* ügyben [NK] ügyben (2017) nem állapított meg jogsértést abban az esetben, amelyben egy külföldön béranyaság útján született gyermeket röviddel az érkezésük után elvettek szüleitől, majd állami gondozásba vették, és később egy másik család örökbe fogadta. A Bíróság a *Valdis Fjölnisdóttir és társai kontra Izland* ügyben (2021) megállapította, hogy az azonos nemű pár és a külföldön béranyán keresztül született nem biológiai gyermek közötti hivatalos szülői kapcsolat elismerésének megtagadása tisztességes egyensúlyt teremtett a kérelmezők „családi élet” tiszteletben tartásához való joga és az állam által a béranyaság nemzeti tilalmával védeni kívánt általános érdekek között. Különösen azt hangsúlyozta, hogy az állam intézkedéseket hozott annak biztosítására, hogy a három kérelmező – jelesül állandó nevelőszülői elhelyezés biztosítása révén továbbra is családi életet élhessen (71–75. §§⁵⁸). In *H. kontra Egyesült Királyság (hat.)* ügyben (2022) a kérelmező egy béranyaság útján született gyermek volt. Születése előtt megromlott a kapcsolat egyrészt a leendő apák, akik közül az egyik egyben a genetikai apa is volt, másrészt a béranya és annak férje között. Habár a nemzeti bíróságok mind a négy személynek megítélték a szülői felügyeletet, és a szándékolt apáknál helyezték el a gyermeket, a törvény szerint a béranya férje lett a kérelmező születési anyakönyvi kivonatán „apaként” feltüntetve. Habár létezett mechanizmus a születési anyakönyvi kivonat módosítására, ehhez a béranyának és férjének hozzájárulása volt szükséges. A kérelmező nem kifogásolta a „hozzájárulás” követelményét a nemzeti bíróságok előtt. A Bíróság előtt kizárólag azt kifogásolta, hogy születésekor biológiai apját nem rögzítették pontosan a születési anyakönyvi kivonatában. Konkrétabban azt állította, hogy „szabályozási vélelemnek” kellett volna lennie arra vonatkozóan, hogy a gyermek születési anyakönyvezése pontosan rögzíti a biológiai apa személyazonosságát, amennyiben a fogantatáshoz és a személyazonosságának megállapításához az apa hozzájárult. A Bíróság a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak nyilvánította. Az ítélezési gyakorlat nem támasztja alá ilyen vélelem létezését. A Bíróság a mai napig nem állapította meg, hogy a szülői szándékot kifejező személyeket azonnal és automatikusan el kell ismerni a törvényben, és álláspontja szerint az államnak széles mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie ebben a tekintetben (44–58. §§).

302. A Bíróság a *C.E. és társai kontra Franciaország* ügyben (2022) megvizsgálta az alperes állam arra vonatkozó döntését, hogy megtagadta a biológiai anyák korábbi partnereitől a támogatott reprodukciós technológiával vagy spermaadományozással született gyermekek örökbefogadását. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem szegték meg a kérelmezők családi életének és magánéletének hatékony tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségüket. Döntésében fontos szerepet játszott az, hogy egyik kérelmező sem jelentett nehézségeket a tényleges családi életük

⁵⁸ Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

folytatásában, és Franciaországban léteztek alternatív jogi eszközök, amelyek alapján elérhető volt a kérelmezők jogos elvárásait kielégítő mértékű jogi elismerés (99–116. §§).

303. A Bíróság az *A.L. kontra Franciaország* ügyben (2022) a béranyaság kapcsán megerősítette, hogy az egyén és gyermeke közötti kapcsolatban jelentős idő elteltével a jogi kérdés a *fait accompli* alapján kerülhet elbírálásra. Ennek következtében az ilyen eljárásokat rendkívüli gondossággal kell lefolytatni (54. §). A Bíróság a *D.B. és társai kontra Svájc* ügyben (2022) – amelynek tárgyát egy azonos nemű pár ügye képezte, amelyben a biológiai apának engedélyezték a gyermek örökbefogadását, de a szándékolt apának több mint hét évet kellett várnia, mire a törvényhozás lehetőséget biztosított számára a jogi elismerés megszerzésére – a gyermek 8. cikkben foglalt jogainak megsértését állapította meg.

304. A *C kontra Olaszország* ügyben, amely egy béranyaság útján született gyermek nevében indult, a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok megsértették a kérelmező magánélethez való jogát, mivel nem voltak hajlandók bejegyezni az olasz születési nyilvántartásba a kérelmező külföldi születési anyakönyvi kivonatában szereplő biológiai apja nevét. A szándékolt anyát illetően a Bíróság megállapította, hogy mivel a nemzeti jog szerint joga volt örökbe fogadni a béranyaság útján született gyermeket, a külföldi születési anyakönyvi kivonat bejegyzésének megtagadása nem jelentette a gyermek magánélethez való jogának megsértését.

4. Vallási és filozófiai meggyőződések

305. Bár a 9. cikk a gondolat szabadság, a lelkiismereti szabadság és a vallási ügyek nagy részét szabályozza, a Bíróság megállapította, hogy a személyes vallási és filozófiai meggyőződésekkel kapcsolatos információk közzététele a 8. cikket alkalmazását is maga után vonhatja, mivel ezek a meggyőződések a magánélet legintimebb aspektusait érintik (*Folgerø és társai kontra Norvégia* [NK], 2007, 98. §, amelyben a szülőknek vallási és filozófiai meggyőződésükre vonatkozó részletes információk iskolai hatóságok felé való közlésére vonatkozó kötelezettség előírása a 8. cikk megsértésének tekinthető). A vallási meggyőződés és a magánélet is szorosan összefügghet egymással (*Polat kontra Ausztria*, 2021, 91. §).

5. Kívánt megjelenés

306. A Bíróság megállapította, hogy az egyén által kívánt megjelenéssel kapcsolatos személyes döntések, legyenek azok nyilvánosak vagy magánjellegűek, személyiségének kifejezéséhez kapcsolódnak, így a magánélet fogalmába tartoznak. Ez magában foglalta a hajvágást (*Popa kontra Románia* [hat.], 2013, 32–33. §§), az egyetemre való felvétel megtagadását szakáll viselése miatt (*Tig kontra Törökország* [hat.], 2005), a nyilvános helyeken az arcot eltakaró ruházat viselésének tilalmát az olyan nők számára, akik hitükből fakadó okokból teljes arcot eltakaró fátylat szeretnének viselni (*S.A.S. kontra Franciaország* [NK], 2014, 106–107. §§), valamint a nyilvános helyeken való meztelen megjelenést (*Gough kontra Egyesült Királyság*, 2014, 182–184. §§). Fontos azonban megjegyezni, hogy a Bíróság a személyes megjelenés korlátozását mindegyik esetben arányosnak ítélte. A Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánította azt az ügyet, amelyben a kérelmező egy bizonyos ruhadarab viselésének tilalmát kifogásolta, amelynek viselésével egy bizonyos csoporthoz való tartozását fejezte ki. A Bíróság – a konkrét társadalmi és politikai kontextusra, a hatóságok mérlegelési mozgásterére és arra hivatkozva, hogy a szóban forgó tilalom nem volt általános, és számos kivételt lehetővé tett – megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem lépték túl mérlegelési mozgásterüket (*Borzykh kontra Ukrajna* [hat.], 2024, 49–54. §§). A Bíróság a börtönben a szakáll növesztésének teljes tilalmát a 8. cikk megsértésének minősítette, mivel a kormány nem tudta bizonyítani, hogy a teljes tilalmat nyomós társadalmi érdek indokolja (*Biržietis kontra Litvánia*, 2016, 54. és 57–58. §§).

6. Névhez/személyazonosító okmányokhoz való jog⁵⁹

307. A Bíróság megállapította, hogy az egyén keresztnévvel és vezetéknévvel kapcsolatos kérdések a magánélethez való jog hatálya alá tartoznak (*Mentzen kontra Lettország* [hat.], 2004; *Henry Kismoun kontra Franciaország*, 2013). A Bíróság megállapította, hogy a személyazonosítás és a családhoz való kapcsolódás eszközeként az ember neve a magán- és családi életét érinti, és a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben a hatóságok megtagadták a kérelmező vezetéknévének bejegyzését, miután a család vezetéknévét felesége vezetéknévéként rögzítették (*Burghartz kontra Svájc*, 1994, 24. §). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben is, amelyben a nemzeti hatóságok megtagadták két török férfitől, hogy vezetéknévüket „török nyelvű” névre változtassák, mivel a bíróságok pusztán formalista vizsgálatot folytattak a jogszabályi és törvényi szövegekről, ahelyett, hogy figyelembe vették volna a kérelmezők érveit és konkrét, személyes helyzetét, vagy mérlegelték volna az egymással versengő érdekeket (*Aktaş és Aslaniskender kontra Törökország*, 2019). A Bíróság ehhez hasonlóan megállapította, hogy a vezetéknév „von” előtagjának eltávolítására irányuló változtatás, amelyet a hatóságok kezdeményeztek a hosszú ideig elfogadott használat után, sértette az Egyezmény 8. cikkét (*Künsberg Sarre kontra Ausztria*, 2023). Az intézkedést a nemesség eltörléséről szóló 1919. évi törvény alapján hozták, amelynek kimondott célja az volt, hogy mindenki egyenlő bánásmódban részesüljön, de ez nem tudta felülmúlni a kérelmezők ahhoz fűződő érdekét, hogy megtartsák azt a vezetéknévet, amellyel azonosultak, és amelyet (nagyon) hosszú ideje viseltek (uo., 67–73. §§). A 8. cikk azonban nem garantálja a névváltoztatás feltétel nélküli jogát, és e kérdés szabályozásában a Szerződő államok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. A Bíróság következőképpen megállapította, hogy a belga hatóságok arra vonatkozó döntése, hogy nem engedélyezik egy harmincas férfi és gyermeke számára, hogy vezetéknévüket az előbbi édesanyjára változtassák, mivel a kérelemben megadott okok nem voltak „kellően súlyosak”, az állam széles mérlegelési mozgásterébe tartozik (*Jacquinet és Embarek Ben Mohamed kontra Belgium*, 2023, 61–80. §§).

308. A Bíróság megállapította, hogy a keresztnévek is a „magánélet” fogalmába tartoznak (*Guillot kontra Franciaország*, 1996, 21–22. §§; *Güzel Erdagöz kontra Törökország*, 2008, 43. §; *Garnaga kontra Ukrajna*, 2013, 36. §; *Ismayilzade kontra Azerbajdzsán*, 2024, 25. §). A Bíróság azonban megállapította, hogy egyes, a névbejegyzésre vonatkozó törvények megfelelő egyensúlyt teremtenek, míg mások nem (vö.: *Guillot kontra Franciaország*, 1996, *Johansson kontra Finnország*, 2007). A Bíróság az *Ismayilzade kontra Azerbajdzsán* ügyben (2024) egyetértett a nemzeti bíróságokkal abban, hogy a kérelmező által újszülött fiának választott keresztnév nem volt a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgáló, és megállapította, hogy a név bejegyzésének a hatóságok² általi elutasítása nem sértette a 8. cikket (35–42. §§). A névváltoztatás során végrehajtott névváltoztatással kapcsolatban lásd: *S.V. kontra Olaszország*, 2018, 70–75. §§ (az alábbi Nemi identitás címet viselő részben).

309. A Bíróság úgy döntött, hogy az a hagyomány, amely szerint a házasságkötés után a házasságkötés után megtagadják egy kétnemzetiségű pártól, hogy a házasságkötés után megtartsák saját vezetéknévüket (*Losonci Rose és Rose kontra Svájc*, 2010, 26. §). Pusztán az, hogy egy meglévő név negatív jelentést nyerhet, nem jelenti azt, hogy a névváltoztatás megtagadása automatikusan a 8. cikk megsértésének minősül (*Stjerna kontra Finnország*, 1994, 42. §; *Siskina és Siskins kontra Lettország* [hat.], 2001; *Macalin Moxamed Sed Dahir kontra Svájc* [hat.], 2015, 31. §). Az államot ezen a területen széles mérlegelési mozgástér illeti meg, mivel a vezetéknév- és keresztnév adásának, elismerésének és használatának folyamata olyan terület, amelyben a nemzeti sajátosságok a legerősebbek, és amelyben gyakorlatilag nincs konvergencia az államok belföldi

⁵⁹ Lásd még az [adatvédelemmel](#), a [bevándorlással](#) és a [terrorizmussal](#) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

szabályai között: a nevek használatát minden államban számos történelmi, nyelvi, vallási és kulturális tényező befolyásolja (*Ismayilzade kontra Azerbajdzsán*, 2024, 33. §).

310. A Bíróság az identitás tekintetében megállapította, hogy a magánélet tiszteletben tartása megköveteli, hogy egyéni emberi lényként mindenki képes legyen megállapítani identitásának részleteit, és elismerte, hogy a személyazonossági okmányokhoz való hozzáférés jelentős hatással lehet a személyes autonómiára (*G.T.B. kontra Spanyolország*, 2023, 113. §). A magánélet tiszteletben tartásához való jogot konkrétan főszabály szerint úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja az egyén jogát a születésének nyilvántartásba vételéhez, ennek következtében pedig, adott esetben, személyazonosító okmányokhoz való jogát is. Habár az államok általában széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az e jog gyakorlásának biztosítására szolgáló megfelelő eszközök tekintetében, bizonyos körülmények között szükség lehet a személyazonosító okmányok kiadására vonatkozó szabványos eljárások bizonyos mértékű rugalmasabbá tételére, ha ez az Egyezmény 8. cikke alapján védett fontos érdekek védelme érdekében elengedhetetlen. Így a hatóságokat pozitív kötelezettsége terhelte arra vonatkozóan, hogy kellő gondossággal járjanak el annak érdekében, hogy segítsék a kérelmezőt, egy egyetlen szülője által elhanyagolt, kiszolgáltatott kiskorút, a születési anyakönyvi kivonatának és személyazonosító okmányainak megszerzésében (*G.T.B. kontra Spanyolország*, 2023, 118–119., 122–124. §§).

311. A Bíróság a személyazonosság igazolásához szükséges dokumentumok lefoglalásával kapcsolatban megállapította, hogy a nemzeti bíróság által a kérelmező őrizetből való szabadulását követően visszatartott személyazonosító okmányok a magánéletbe való beavatkozást jelentettek, mivel ezek az okmányok a mindennapi életben gyakran szükségesek voltak a személyazonosság igazolásához (*Smirnova kontra Oroszország*, 2003, 95–97. §§). Ugyanakkor a Bíróság azt is megállapította, hogy a kormány megtagadhatja az új útlevél kiadását egy külföldön élő állampolgár számára, ha a döntés közbiztonsági okokból születik, még akkor is, ha az új útlevél kiadásának elmulasztása negatív hatással lesz a kérelmező magán- és családi életére (*M. kontra Svájc*, 2011, 67. §).

312. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az életkor személyazonosításra szolgáló eszköz, és hogy a magát kiskorúnak valló személy életkorának megállapítására szolgáló eljárás (beleértve az eljárási biztosítékokat is) elengedhetetlen ahhoz, hogy garantálják a kiskorúságból fakadó összes jogot (*Darboe és Camara kontra Olaszország*, 2022, 124. §, a migráció kontextusában az életkor megállapítására irányuló eljárások fontosságáról).

7. Nemi identitás

313. A 8. cikk értelmében minden egyén személyes szférája védelmet élvez, beleértve azt a jogot is, hogy egyedi emberi lényként meghatározza személyazonosságának részleteit (*Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság* [NK], 2002, 90. §; lásd még: *Hämäläinen kontra Finnország* [NK], 2014). Az állam mérlegelési mozgástere azonban szélesebb lehet, ha a panasz nem a kérelmezőt személyesen érintő hivatalos dokumentumban szereplő bejegyzésre vonatkozik, hanem másokra vonatkozó születési anyakönyvi kivonaton szereplő információkra. A Bíróság e tekintetben megállapította, hogy az, hogy egy transznemű szülő számára jogilag lehetetlen, hogy aktuális nemét tüntessék fel a nemi átminősítés után fogant gyermek születési anyakönyvi kivonatán, nem sértette az Egyezmény 8. cikkét (*O.H. és G.H. kontra Németország* és *A.H. és társai kontra Németország*, 2023). A Bíróság e témával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának részletes elemzését lásd *Az Lásd Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban*.

8. Etnikai identitáshoz való jog⁶⁰

314. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az etnikai identitás, különösen a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek ahhoz való joga, hogy megőrizték identitásukat és hagyományaiknak megfelelő magán- és

⁶⁰ Lásd még az Otthon címet viselő részt.

családi életet éljenek, a 8. cikkben foglalt magán- és családi élethez való jog részét képezi, amelyből következik, hogy az államoknak kötelességük elősegíteni a kisebbségek hagyományos életmódját, és azt aránytalanul nem akadályozhatják. A Bíróság – az Európa Tanácsnak [a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye](#) mellett a nemzetközi jogban a nemzeti kisebbségek tagjai önkifejezéshez való jogának pozitív és negatív vonatkozásaira hivatkozással – megerősítette, hogy minden, nemzeti kisebbséghez tartozó személynek teljes mértékben jogában áll úgy dönteni, hogy nem kívánja, hogy kisebbségként kezeljék (*Tasev kontra Észak-Macedónia*, 2019, 32–33. §§). A szabad önkifejezéshez való jog a kisebbségek védelmére vonatkozó nemzetközi jog „sarokköve”. Ez különösen igaz a jog negatív aspektusára: semmilyen kétoldalú vagy többoldalú szerződés vagy egyéb jogi eszköz nem kötelezett senkit arra, hogy akaratával ellentétben alávesse magát a kisebbségek védelmére vonatkozó különös szabályozásnak.

315. A Bíróság megállapította, hogy a hatóságok megtagadták egy személy által bejelentett etnikai hovatartozásának nyilvántartásba vételét, ami az államnak a kérelmező magánéletének tényleges tiszteletben tartását biztosító pozitív kötelezettségét sértette (*Ciubotaru kontra Moldova*, 2010, 53 §). A roma közösség elleni általánosságban ellenséges magatartás részét képező esemény mögött meghúzódó hátrányos megkülönböztetés érdemi kivizsgálása és a hatékony büntetőjogi mechanizmusok alkalmazása szintén az állam etnikai identitás tiszteletben tartásának védelmére vonatkozó pozitív kötelezettségének részét képezi (*R.B. kontra Magyarország*, 2016, 88–91. §§).

316. A Bíróság az etnikai csoportok iránti ellenszenvből fakadó tüntetések konkrét kontextusában – amelyek fizikai erőszak helyett többnyire megfélemlítéssel jártak – az Egyezmény 10. cikkével kapcsolatos ügyekben megállapított elvekből merített ihletet. A főbb meghatározandó tényezők tehát azok, hogy a sértő kijelentések feszült politikai és társadalmi háttérben hangzottak-e el, közvetlen vagy közvetett erőszakra, gyűlöletre vagy intoleranciára szólítottak-e fel, és káros következményekhez vezethettek-e (*Király és Dömötör kontra Magyarország*, 2017, 72. és azt követő §§-ok). Jogszabályi keretet kell létrehozni a kisebbségellenes tüntetések büntethetővé tételére, és hatékony védelmet kell biztosítani a zaklatás, a fenyegetések és a verbális bántalmazás ellen; ellenkező esetben benyomásként az merülhet fel, hogy a hatóságok túrik az ilyen verbális megfélemlítést és zavargásokat (80. §).

317. A Bíróság megállapította, hogy a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértése valósult meg abban az ügyben, amelyben a hatóságok nem védték meg a kérelmezőket otthonaik elleni támadástól, meghatározott szerepet játszottak a támadásban, nem folytattak hatékony nemzeti nyomozást, és figyelembe véve az országban a romákkal szembeni általános előítéleteket (*Burlyu és társai kontra Ukrajna*, 2018, 169–170. §§). A *Paketova és társai kontra Bulgária* ügyben (2022) a kérelmezők, akik több roma származású család tagjai voltak, azt állították, hogy a roma lakosok elleni nyilvános tiltakozások kapcsán kénytelenek voltak elhagyni otthonaikat, és később nem engedték őket visszatérni, valamint hogy a hatóságok megtagadták tőlük a védelmet a faji alapú ellenségeskedés által jellemzett környezetben. A Bíróság – hangsúlyozva a kérelmezők veszélyeztetettségét és különleges védelem iránti igényüket (161. és 166. §§ utolsó mondat) – megjegyezte, hogy a faluban ismétlődő romaellenes tüntetések jogosan kelthettek félelmet a kérelmezőkben még akkor is, ha nem bizonyított, hogy a tüntetők ténylegesen közel kerültek volna a kérelmezőkhöz; a tisztviselők által a roma családok visszatérésével szemben nyilvánosan többször kifejezett ellenállás pedig valódi akadályát jelentette a kérelmezők békés visszatérésének (162–163. §§). A hatóságok (polgármesterek, rendőrség és ügyészség) ismétlődő intolerancia miatt benyújtott egyéni panaszok kezelésében történő mulasztása, amely megakadályozta az érintetteket az otthonuk békés élvezetében (164–167. §§), arra késztette a Bíróságot, hogy az Egyezmény 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikkének megsértését állapítsa meg.

318. A roma nő lakókocsijának birtoklása etnikai identitásának szerves részét képezte, amelyet az államnak figyelembe kellett vennie, amikor a földről való kényszerű kilakoltatásra vonatkozó intézkedéseket hozott (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 73. §; *McCann kontra Egyesült Királyság*, 2008, 55. §). A Bíróság a *Hirtu és társai kontra Franciaország* ügyben (2020) a romák illegális

táborból történő kilakoltatásával kapcsolatban azt is megállapította, hogy a nemzeti hatóságoknak az arányosság értékelése során figyelembe kell venniük, hogy a romák társadalmi szempontból hátrányos helyzetű csoporthoz tartoznak, és hogy e tekintetben különleges szükségleteik vannak (75. §; lásd még: *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 161. és 166. §§ utolsó mondat). A Bíróság eljárási okokból is megállapította a 8. cikk megsértését, mivel a családot azonnal kilakoltatták a helyi hatóságok által fenntartott lakókocsi-telepről, ahol a kérelmező és családja több mint 13 éve élt. A Bíróság megállapította, hogy egy ilyen súlyos beavatkozáshoz „különösen nyomós közérdekű okok” és szűk mérlegelési mozgástér szükséges (*Connors kontra Egyesült Királyság* 2004, 86. §). A Bíróság azonban a múltban megállapította, hogy a nemzeti tervezési politikák eltávolíthatják a lakókocsi-telepeket, ha tisztességes egyensúly jön létre a telepeken élő családok egyéni jogai és a közösség környezeti (és egyéb) jogai között (*Jane Smith kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 119–120. §§; *Lee kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001; *Beard kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001; *Coster kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001).

319. A Bíróság megállapította, hogy az ujjlenyomatok, sejtminiták és DNS-profilok hatóságok által a kérelmezők ellen indított büntetőeljárás befejezése után is folytatott megőrzése, valamint ezeknek az adatoknak az etnikai származás megállapítására való felhasználása sérti a kérelmezőknek a 8. cikkben biztosított, etnikai identitáshoz való jogát (*S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [NK], 2008, 66. §).

320. A Bíróság azt is megállapította, hogy ha egy csoportra vonatkozó bármely negatív sztereotípia elér egy bizonyos szintet, hatással lehet a csoport identitásérzékére, valamint a csoport tagjainak önértékelésére és önbizalmára. Ebben az értelemben úgy tekinthető, hogy hatással van a csoport tagjainak magánéletére (*Aksu kontra Törökország* [NK], 2012, 58–61. §§, amelyben a roma származású kérelmező sértőnek érezte a roma közösségre összpontosító, „A törökországi cigányok” címet viselő könyv bizonyos részeit; *Király és Dömötör kontra Magyarország*, 2017, 43. §, amelyben a Bíróság nem erőszakos, hanem verbális megfélemlítéssel és fenyegetésekkel járó romaellenes tüntetésekkel foglalkozott; *Budinova és Chaprazov kontra Bulgária*, 2021, 64–68. §§, és *Behar és Gutman kontra Bulgária*, 2012, 68–73. §§, amelyben a kérelmezők, akik roma, illetve zsidó származásúak, egy ismert politikus idegengyűlölő kijelentéseinek áldozatai lettek). A Bíróság ezekben az ügyekben a továbbfejlesztette a Nagykamara által a fent hivatkozott *Aksu kontra Törökország* [NK] ügyben (2012) megállapított elvet, és meghatározta azokat a releváns tényezőket, amelyek alapján értékelhető, hogy egy társadalmi csoportra vonatkozó negatív nyilvános kijelentések olyan mértékben érintik-e a csoport egyéni tagjainak „magánéletét”, hogy a 8. cikk alkalmazását vonják maguk után. A Bíróság azt is megállapította, hogy a negatív sztereotipizálás elve alkalmazható a mauthauseni foglyok becsületsértése ügyében is, akik a holokauszt túlélőiként (heterogén) társadalmi csoportnak tekinthetők (*Lewit kontra Ausztria*, 2019, 46. §).

321. A *Zăicescu és Fălticaneanu kontra Románia* ügyben (2024) a kérelmezők azt kifogásolták, hogy két magas rangú katonatisztet akiket korábban holokauszttal kapcsolatos bűncselekményekért elítéltek, rendkívüli fellebbezési eljárásban felmentettek, amelyről sem a kérelmezőket, sem a nyilvánosságot nem tájékoztatták, ami sértette magánélethez és pszichés integritáshoz való jogukat. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők, zsidók és holokauszt-túlélők, személyesen érzelmi stresszt szenvedtek, amikor tudomást szereztek a releváns újratárgyalásról (101–103. §§), és hogy szenvedésük elérte a 8. cikk hatálya alá tartozó „súlyossági küszöböt” (114–119. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy az, hogy a nemzeti bíróságok elmulasztottak releváns és elégséges indokokat felhozni a történelmi ítéletek felülvizsgálatához vezető intézkedésekre vonatkozóan – új bizonyítékok hiányában, a történelmileg megállapított tények újraértelmezésével és az állami tisztviselők holokausztért való felelősségének a nemzetközi jog elveivel ellentétben történő tagadásával –, valamint az, hogy nem hozták a nyilvánosság tudomására a felmentéseket, és nem tették hozzáférhetővé az ítéleteket, jogosan kiválthatta a kérelmezőkben a megaláztatás és a kiszolgáltatottság érzését, és pszichés traumát okozhatott nekik, ami a 14. cikkel összefüggésben értelmzett 8. cikk megsértését eredményezte (146–155. §§).

322. A Bíróság a családegyesítés megkönnyítésére irányuló intézkedések meghozatalára vonatkozó pozitív kötelezettség összefüggésében rámutatott arra, hogy feltétlenül figyelembe kell venni azokat a hosszú távú hatásokat, amelyekkel a gyermeknek a vér szerinti anyjától történő tartós elválasztása járhat, különösen mivel ez a gyermek roma identitásának elidegenítéséhez vezethet (*Jansen kontra Norvégia*, 2018, 103. §).

9. Hontalanság, állampolgárság és tartózkodási hely⁶¹

323. A bíróság bizonyos körülmények között elismerte, hogy az állampolgársághoz való jog a magánélethez tartozik (*Genovese kontra Málta*, 2011). Habár az Egyezmény nem garantálja egy adott állampolgárság megszerzéséhez való jogot (lásd például: *S.-H. kontra Lengyelország* [hat.], 2021, 65. §, a béranyaság útján született gyermekek tekintetében), a Bíróság megállapította, hogy az állampolgárság önkényes megtagadása bizonyos körülmények között a magánéletre gyakorolt hatása miatt a 8. cikken alapuló kérdést vethet fel (*Karashev kontra Finnország* [hat.], 1999; *Slivenko és társai kontra Lettország* [hat.] [NK], 2002; *Genovese kontra Málta*, 2011; *Abo kontra Észtország* [hat.], 2024). A már megszerzett állampolgárság elvesztése az érintett személy magán- és családi életének tiszteletben tartásához való jogába történő hasonló – ha nem nagyobb – beavatkozásnak minősülhet (*Ramadan kontra Málta*, 2016, 85. §; terrorizmussal kapcsolatos tevékenységek összefüggésében lásd például: *K2 kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2017, 49. §; *Ghoumid és társai kontra Franciaország*, 2020, 43. §, a magánélet tekintetében); *Usmanov kontra Oroszország*, 2020, 59–62. §§; *Laraba kontra Dánia* [hat.], 2022.⁶² Az állampolgárság visszavonása vagy megsemmisítése mindazonáltal önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel (*Usmanov kontra Oroszország*, 2020, 65. §). A Bíróság az *Usmanov kontra Oroszország* ügyben (2020) tisztázta és egységesítette az ebben az összefüggésben alkalmazandó kétirányú megközelítést (miután megállapította, hogy a kérdés vizsgálatára különböző megközelítések léteznek). A Bíróság megvizsgálta i. a kérelmezőre gyakorolt következményeket, valamint ii. azt, hogy az intézkedés önkényes volt-e (lásd 58. §, de lásd még: *Johansen kontra Dánia* [hat.], 2022, és *Laraba kontra Dánia* [hat.], 2022, a terrorizmus összefüggésében). Ugyanezek az elvek vonatkoznak arra az esetre is, amelyben a nemzeti hatóságok megtagadják a kérelmező számára a személyi igazolvány kiadását (*Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2020, 45. §). A szóban forgó ügyben a nemzeti hatóságok megállapították, hogy a kérelmező soha nem szerezte meg az azerbajdzsáni állampolgárságot, és nem volt az Azerbajdzsáni Köztársaság állampolgára, noha 1991 és 2008 között különböző állami hatóságok az Azerbajdzsáni Köztársaság állampolgárának tekintették, és szovjet útlevelében volt egy bélyegző, amely megerősítette azerbajdzsáni állampolgárságát. A kérelmező állampolgárságának megtagadása nem járt a szükséges eljárási biztosítékokkal, és önkényes volt, valamint sértette a 8. cikket (lásd még: *Hashemi és társai kontra Azerbajdzsán*, 2022, 46–49. §§, amelyben a hatóságok megtagadták a személyi igazolvány kiadását és az állampolgárság elismerését az Azerbajdzsánban született, ott letelepedett menekültek gyermekeitől). Hasonlítsa össze a *Johansen kontra Dánia* [hat.] ügyben (2022, 45. §) és a *Laraba kontra Dánia* [hat.] ügyben (2022, 15–26. §§) alkalmazott megközelítést. Az *Abo kontra Észtország* (hat.) ügyben (2024) a nemzeti hatóságok az észt állampolgárság iránti kérelmet azzal az indokkal utasították el, hogy a kérelmező nagymamája, aki 1920-ban választotta az észt állampolgárságot („optáns”), nem telepedett le Észtországban az állampolgárság érvényesítése érdekében (4–5. §§). A Bíróság – figyelembe véve, hogy a kérelmező továbbra is érvényes észt hosszú távú tartózkodási engedéllyel rendelkezett – arra a következtetésre jutott, hogy a megtámadott intézkedés nem haladta meg az Egyezmény 8. cikke alapján felvetendő kérdés súlyosságának küszöbét (79–80. §§).

324. A 8. cikk nem értelmezhető úgy, hogy garantálná egy adott típusú tartózkodási engedélyhez való jogot; az engedély típusának megválasztása főszabály szerint kizárólag a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik (*Kaftailova kontra Lettország* (törlés) [NK], 2007, 51. §). A javasolt megoldásnak azonban lehetővé kell tennie az érintett személy számára, hogy akadálytalanul gyakorolhassa a

⁶¹ Lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁶² Lásd [A terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

magán- és/vagy családi élethez való jogát (*B.A.C. kontra Görögország*, 2016, 35. §; *Hoti kontra Horvátország*, 2018, 121. §). Az országban való tartózkodás jogát korlátozó intézkedések bizonyos esetekben a 8. cikk megsértését valósíthatják meg, ha aránytalanul érintik az érintett személyek magánéletét vagy családi életét, vagy mindkettőt (*Hoti kontra Horvátország*, 2018, 122. §).

325. Ebben az összefüggésben ezen kívül a 8. cikk pozitív kötelezettséget jelenthet a kérelmező magán- és/vagy családi élete tényleges élvezetének biztosítására (*Hoti kontra Horvátország*, 2018, 122. §). Ugyanezen ügyben a nemzeti hatóságok megsértették egy hontalan bevándorló magánélethez való jogát azzal, hogy évekig nem szabályozták a tartózkodási jogállását, és bizonytalan helyzetben hagyták (126. §). Az állam nem teljesítette azt a pozitív kötelezettségét, hogy hatékony és hozzáférhető eljárást vagy eljárások kombinációját biztosítsa a kérelmező számára, amelynek keretében a további horvátországi tartózkodásának és jogállásának kérdéseit a 8. cikk szerinti magánélethez fűződő érdekeit figyelembe véve lehetne elbírálni (141. §). A *Sudita Keita kontra Magyarország* ügyben (2020) az állam nem teljesítette azt a pozitív kötelezettségét, hogy hatékony és hozzáférhető eljárást vagy eljárások kombinációját biztosítsa a *de facto* hontalan kérelmező számára, amelynek keretében a magyarországi jogállásának kérdését a 8. cikk szerinti magánélethez fűződő érdekeit figyelembe véve lehetne elbírálni (41. §). A kérelmezőnek konkrétan hosszú ideig, tizenöt éven át voltak nehézségei jogállásának rendezésével, ami kedvezőtlenül hatott az egészségügyi ellátáshoz és munkához való hozzáféréseire, valamint házasságkötési jogára.

326. A Bíróság megállapította, hogy a szlovén függetlenséget követően az állandó lakosok nyilvántartásából „törölt” személyek tartózkodási joga szabályozásának elmulasztása a 8. cikket sérti (*Kurić és társai kontra Szlovénia* [NK], 2012, 339. §§).

327. Amennyiben vitatható az az állítás, hogy a kiutasítás veszélyezteti az állampolgársággal nem rendelkező személy magán- és családi élethez való jogát, mindazonáltal az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben értelmezett 13. cikke előírja, hogy az államoknak biztosítaniuk kell az érintett személy számára a kiutasítással vagy a tartózkodási engedély megtagadásával szembeni hatékony jogorvoslat lehetőségét, valamint azt, hogy a releváns kérdéseket megfelelő eljárási garanciák mellett és alaposan megvizsgálja egy megfelelő nemzeti fórum, amely kellő függetlenséget és pártatlanságot garantál (*De Souza Ribeiro kontra Franciaország* [NK], 2012, 83. §; *M. és társai kontra Bulgária*, 2011, 122–132. §§; *Al-Nashif kontra Bulgária*, 2002, 133. §).

10. Kitoloncolási és kiutasítási határozatok⁶³

328. Mivel a 8. cikk védi a más emberekkel és a külvilággal való kapcsolatok kialakításának és fejlesztésének jogát, és néha magában foglalhatja az egyén társadalmi identitásának bizonyos aspektusait is, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a letelepedett migránsok és az általuk lakott közösség közötti társadalmi kapcsolatok összessége a 8. cikk értelmében vett „magánélet” fogalmának részét képezi. A letelepedett migráns kiutasítása ezért – a „családi élet” meglététől függetlenül – a magánélet tiszteletben tartásához való jogába történő beavatkozást jelent (*Maslov kontra Ausztria* [NK], 2008, 63. §).⁶⁴ Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre is, ha a kényszerű távozás a hátramaradt családtagoktól való elválasztást eredményezte, még akkor is, ha a család csak rövid ideig volt szétválasztva, és később egy másik államban újra egyesülhetett (*Corley és társai kontra Oroszország*, 2021, 95. §).

329. Annak megállapításához, hogy a beavatkozás demokratikus társadalomban szükséges-e, fontos szem előtt tartani, hogy az államok jogosultak ellenőrizni a külföldiek területükre való belépését és ottani tartózkodását. Az Egyezmény nem garantálja a külföldieknek az adott országba való belépés vagy ott tartózkodás jogát, és a közrend fenntartásának feladatát teljesítve a Szerződő államok jogosultak a bűncselekmény miatt elítélt külföldieket kiutasítani (*Maslov kontra Ausztria* [NK], 2008,

⁶³Lásd még [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁶⁴ Lásd még a Kitoloncolási és kiutasítási határozatok címet viselő részt.

68. §; [Üner kontra Hollandia](#) [NK], 2006, 68. §). A Bíróság a magánélethez való jog alapján a beavatkozás arányosságának értékelésekor általában az [Üner kontra Hollandia](#) [NK] ügyben (2006) megállapított kritériumokat alkalmazta (lásd például: [Zakharchuk kontra Oroszország](#), 2019, 46–49. §§). A Bíróság például a [Levakovic kontra Dánia](#) ügyben (2018, 42–45. §§) – az Üner kritériumokat alkalmazva – nem állapította meg a „magánélet” megsértését egy súlyos bűncselekményekért elítélt felnőtt migráns esetében, akinek nem volt gyermeke, nem volt függő viszonyban szüleivel vagy testvéreivel, és következetesen nem mutatott hajlandóságot a törvények betartására.

330. Igen nyomós okokra van szükség ahhoz, hogy indokolt legyen az olyan letelepedett migráns kiutasítása, aki gyermekkorának és fiatalkorának egészét vagy jelentős részét jogszerűen a fogadó országban töltötte ([Maslov kontra Ausztria](#) [NK], 2008, 75. §). A Bíróság – egy igen speciális ügyben, amelyben egy külföldi gyermekként érkezett a fogadó országba turisztikai vízummal, amely röviddel érkezése után lejárt, és 17 éves koráig nem tudott illegális tartózkodásáról – nem tekintette a kérelmezőt „letelepedett migránsnak”, mert tartózkodása a fogadó országban nem volt törvényes. Ilyen esetben nem lehet azt állítani, hogy a tartózkodási engedély megtagadása a 8. cikk értelmében csak igen nyomós okok alapján indokolt, és hogy csak nagyon kivételes körülmények között sértené ezt a rendelkezést. Az értékelést ehelyett semleges kiindulási pontból kell elvégezni, figyelembe véve a kérelmező ügyének konkrét körülményeit ([Pormes kontra Hollandia](#), 2020, 61. §). A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

11. Családi állapot és szülői helyzet

331. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az egyének családi állapotával vagy szülői helyzetével kapcsolatos ügyek a magán- és családi élet körébe tartoznak. Konkrétan megállapította, hogy a házasság bejegyzése, amely a személy törvényes családi állapotának elismerése, kétségtelenül mind a magánéletet, mind pedig a családi életet érinti, és a 8. cikk 1. bekezdésének hatálya alá tartozik ([Dadouch kontra Málta](#), 2010, 48. §). Az osztrák bíróságnak a kérelmező házasságának érvénytelenítéséről szóló döntése hatással volt a kérelmező jogi státuszára és általában véve magánéletére. Mivel azonban a házasság fiktív volt, a magánéletébe való beavatkozás arányosnak minősült ([Benes kontra Ausztria](#), bizottsági határozat, 1992).

332. Ehhez hasonlóan a szülői identitással kapcsolatos eljárások is a magán- és családi élet körébe tartoznak. A Bíróság megállapította, hogy az apa és feltételezett gyermeke közötti kapcsolatra vonatkozó jogi rendelkezések meghatározásával kapcsolatos ügyek a magánélet körébe tartoznak ([Rasmussen kontra Dánia](#), 1984, 33. §; [Yildirim kontra Ausztria](#) [hat.], 1999; [Krušković kontra Horvátország](#), 2011, 20. §; [Ahrens kontra Németország](#), 2012, 60. §; [Tsvetelin Petkov kontra Bulgária](#), 2014, 49–59. §§; [Marinis kontra Görögország](#), 2014, 58. §; [I.V. kontra Észtország](#), 2023, 75. §), ahogyan az is, ha a feltételezett apa megpróbálja tagadni az apaságot ([R.L. és társai kontra Dánia](#), 2017, 38. §; [Shofman kontra Oroszország](#), 2005, 30–32. §§; [C.P. és M.N. kontra Franciaország](#), 2023, 33. §). Ezen túlmenően, az örökbefogadás iránti kérelem szülővé válás céljából történő benyújtásának joga a magánélet körébe tartozik ([A.H. és társai kontra Oroszország](#), 2017, 383. §). A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A 12. cikkel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

333. A Bíróság a [felnőtt örökbefogadásával kapcsolatos eljárásban a biológiai szülő eljárási státuszáról és jogairól szóló tanácsadó véleményben](#) [NK] (2023) megerősítette, hogy amennyiben a biológiai anya és az örökbe fogadott felnőtt között nincs függőségi viszony, illetve anyagi vagy öröklési szempontból sem áll fenn ilyen viszony, az ügy az örökbefogadó és az örökbefogadott magánéletéhez tartozik (50–54. §§). Úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó eljárás a 8. cikk értelmében a biológiai szülő magánéletét érintőnek tekinthető, következésképpen a szülőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy meghallgassák. A Bíróság – figyelembe véve az államot a felnőttkori örökbefogadás eljárás szabályozásában megillető széles mérlegelési mozgásteret – megállapította, hogy a 8. cikk tiszteletben

tartása nem követeli meg, hogy a biológiai szülőnek kérelmezői státuszt vagy az örökbefogadás megadásával szemben fellebbezési jogot biztosítsanak (62. §).

III. Családi élet

A. A családi élet meghatározása és a család jelentése⁶⁵

334. A családi élet alapvető eleme az együttéléshez való jog, hogy a családi kapcsolatok normálisan fejlődhessenek (*Marckx kontra Belgium*, 1979, 31. §) és a családtagok élvezhessék egymás társaságát (*Olsson kontra Svédország (1. sz.)*, 1988, 59. §). A család egységének tiszteletben tartása és különélés esetén a család újraegyesítése a 8. cikk szerinti, családi élet tiszteletben tartásához való jog szempontjából alapvetőnek minősül (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 204. §).

335. A családi élet fogalma önálló koncepció (*Marckx kontra Belgium*, 1979, 31. §). A „családi élet” létezésének kérdése tehát lényegében ténykérdés, amely a szoros személyes kapcsolatok tényleges létezésétől függ (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 140. §). A Bíróság ezért a tényleges családi kötelekeket, például a kérelmezők együttélését veszi figyelembe, ha a családi élet jogilag nem elismert (*Johnston és társai kontra Írország*, 1986, 56. §). Az egyéb tényezők közé tartozik a kapcsolat hossza, valamint – párok esetében – az, hogy gyermekvállalással bizonyították-e egymás iránti elkötelezettségüket (*X, Y és Z kontra Egyesült Királyság*, 1997, 36. §). A „család” 8. cikkben szereplő fogalma ezért a házasságon alapuló kapcsolatokra, valamint más tényleges „családi kötelekekre” vonatkozik, beleértve az azonos nemű párok közötti kapcsolatokat is, amennyiben a felek házasságon kívül élnek együtt, vagy más tényezők bizonyítják, hogy a kapcsolatuk kellő állandóságot mutat (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 140. §, és *Oliari és társai kontra Olaszország*, 2016, 130. §)⁶⁶. A „családi élet” a nagykorúság elérése után is folytatódhat „további függőségi elemek” miatt, amelyek lehetővé teszik a „családi élet” szülők és a felnőtt gyermekek közötti fennmaradását (lásd például: *Belli és Arquier-Martinez kontra Svájc*, 2018, 65. §; *Emonet és társai kontra Svájc*, 2007, 80. §; *Bierski kontra Lengyelország*, 2022, 47. §; *Tanácsadó vélemény felnőttkorú személy örökbefogadására irányuló eljárásban a biológiai szülő eljárási státuszáról és jogairól* [NK], 2023, 50. §, és bevándorlási kontextusban: *Savran kontra Dánia* [NK], 2021, 174. §, valamint és az abban szereplő hivatkozások).

336. Pusztán a vér szerinti szülő és a gyermek közti biológiai rokonság – anélkül, hogy további jogi vagy ténybeli elemek utalnának a szoros személyes kapcsolat fennállására – nem elegendő a 8. cikk szerinti védelem igénybevételéhez. A „családi élet” főszabály szerint együttélést igényel. Kivételesen más tényezők is bizonyíthatják, hogy egy kapcsolat elég állandó ahhoz, hogy tényleges „családi köteleket” teremtsen (lásd az ítélezési gyakorlat összefoglalásáért: *Katsikeros kontra Görögország*, 2022, 43. §). A Bíróság ezen kívül úgy ítélte meg, hogy a tervezett családi élet kivételesen a 8. cikk hatálya alá tartozhat, különösen olyan esetekben, amikor a családi élet még nem alakult ki teljes mértékben, és ez nem a kérelmezőnek tulajdonítható: a „családi életnek” konkrétan – amennyiben a körülmények indokolják – ki kell terjednie a házasságon kívül született gyermek és a vér szerinti apa között kialakuló potenciális kapcsolatra is. Ilyen esetekben a szoros személyes kapcsolatok létezését meghatározó releváns tényezők közé tartozik a vér szerinti szülők közötti kapcsolat jellege, valamint az apa gyermek iránti a születés előtt és után egyaránt kimutatható érdeklődése és elkötelezettsége (44. §).

337. A Bíróság az *Ahrens kontra Németország* ügyben (2012, 59. §) nem állapította meg de facto családi életet, mivel az anya és a kérelmező közötti kapcsolat a gyermek fogantatását megelőzően körülbelül egy évvel véget ért, és az azt követő kapcsolat kizárólag szexuális jellegűek volt. A Bíróság az *Evers kontra Németország* ügyben (2020) megállapította, hogy az ügy rendkívül speciális körülményei között pusztán az, hogy a kérelmező közös háztartásban élt partnerével és annak

⁶⁵ További hivatkozásokért lásd még Útmutató más fejezeteit.

⁶⁶ Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

szellemileg fogyatékos lányával, és hogy ő volt a lány biológiai apja, nem jelentett a 8. cikk által védett családi köteléket (52. §). A szóban forgó ügyben a kérelmező valószínűleg szexuálisan bántalmazta a szellemileg fogyatékos lányát, ezért a nemzeti bíróságok a lányával való kapcsolatot károsnak ítélték, és megtiltották a kapcsolattartást. A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk nem hivatkozható a jogi felelősséggel járó bűncselekmények vagy egyéb jogellenes magatartás eredményeként a „magánéletre” gyakorolt előre látható negatív következmények miatt benyújtott panaszok alátámasztására (uo, 55. §). A Bíróság a *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK] ügyben (2017) szintén megállapította, hogy a kérelmezők magatartásának megfelelőségét is figyelembe kell venni.

338. A házassági kapcsolatból született gyermek születésének pillanatától és pusztán születésének tényéből adódóan *ipso jure* része annak a „család” egységének (*Berrehab kontra Hollandia*, 1988, 21. §; *Naltakyan kontra Oroszország*, 2021, 157–158. §§). A gyermek és szülei között tehát családi életet jelentő kötelék áll fenn. A 8. cikk értelmében vett „családi élet” létezése vagy nem létezése ténykérdés, amely attól függ, hogy a gyakorlatban valóban léteznek-e szoros személyes kötelékek, például az apa gyermeke iránt a születés előtt és után egyaránt kimutatható érdeklődése és elkötelezettsége (*L. kontra Hollandia*, 2004, 36. §).

339. Ha megállapítást nyert, hogy a gyermekkel családi kötelék áll fenn, az államnak olyan módon kell eljárnia, hogy ez a kötelék fejlődhessen, és jogi biztosítékokat kell létrehoznia, amelyek lehetővé teszik a gyermek születésétől kezdve, vagy azt követően a lehető leghamarabb a családjába való beilleszkedését (*Kroon és társai kontra Hollandia*, 1994, 32. §).

340. A Bíróság – annak ellenére, hogy nem állt fenn biológiai kapcsolat, és az alperes állam által jogilag elismert szülői kapcsolat – megállapította, hogy a gyermek ideiglenes gondozását ellátó nevelőszülők és a szóban forgó gyermek között családi élet létezett, tekintettel a közöttük fennálló szoros személyes kapcsolatra, a felnőtteknek a gyermekkel szemben betöltött szerepére és az együtt töltött időre (*Moretti és Benedetti kontra Olaszország*, 2010, 48. §; *Kopf és Liberda kontra Ausztria*, 2012, 37. §; *V.D. és társai kontra Oroszország*, 2019, 92–93. §§; *Jírová és társai kontra Cseh Köztársaság*, 2023, 71–74. §§, összehasonlításképpen: *Jessica Marchi kontra Olaszország*, 2021, amelyben a Bíróság megállapította, hogy nem létezett családi élet az örökbefogadás előtti jóváhagyást megszerző nevelőanya és a vele egy évig „jogi kockázat” miatti elhelyezés keretében együtt élő gyermek között, 49–59. §§, valamint az ott hivatkozott források).

341. A Bíróság megállapította, hogy családi kötelék állt fenn egy gyermek és az anya korábbi élettársa között, aki nem volt sem a gyermek biológiai, sem törvényes szülője, de két éven át gondoskodott a gyermekről; egy ilyen kapcsolatot gyakran „társadalmi szülői szerepnek” neveznek (*Vinškovský kontra Cseh Köztársaság* [hat.], 2023, 40–42. §§). A Bíróság a „családi élet” létezését olyan ügyben is megállapította, amelyben a kérelmező öt éven át nevelte a gyermeket annak anyjával kötött házasságban, majd az anya kérésére megállapítást nyert, hogy ő nem a gyermek biológiai apja, és törvényes apaságát megsemmisítették (*Nazarenko kontra Oroszország*, 2015, 58. §).

342. A Bíróság ezen túlmenően a *Wagner és J.M.W.L. kontra Luxemburg* ügyben (2007) — amelynek tárgyát a másodrendű kérelmező teljes körű örökbefogadásáról szóló perui bírósági határozat luxemburgi jogi elismerésének elutasítása képezte – az örökbefogadás jogi elismerésének hiányában is elismerte a családi élet létezését. A Bíróság figyelembe vette, hogy a kérelmezők között több mint tíz éve fennállt tényleges családi kötelék, és hogy az elsőrendű kérelmező minden tekintetben a kiskorú gyermek anyjaként viselkedett. Ilyen esetekben a gyermek kérelmezőknél történő elhelyezését a hatóságok elismerték, illetve túrték. A Bíróság ezzel szemben a *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK] ügyben (2017) a gyermek és a szülők közötti biológiai kapcsolat hiánya, a gyermekkel való kapcsolat rövid időtartama (körülbelül nyolc hónap) és a kapcsolat jogi szempontból való bizonytalansága miatt, valamint a szülői terv és az érzelmi kötelékek minősége ellenére úgy ítélte meg, hogy a tényleges családi élet fennállásának megállapításához szükséges feltételek nem teljesültek (156–157. §§) (vö.: *D. és társai kontra Belgium* [hat.], 2014, és *Valdís Fjölinsdóttir és társai kontra Izland*, 2021, 59–62. §§, alkalmazva a „családi élet” alkalmazhatóságának vizsgálatát a

következő ügyben foglaltak szerint: *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017; *C.E. és társai kontra Franciaország*, 2022, 49–55. §§).

343. A 8. cikk nem garantálja sem a családalapításhoz való jogot, sem az örökbefogadáshoz való jogot. A „családi élet” tiszteletben tartásához való jog nem a családalapítás pusztá vágyát védi; a család meglétét vagy legalábbis például egy házasságon kívül született gyermek és vér szerinti apja közötti potenciális kapcsolatot, vagy valódi házasságból fakadó kapcsolatot feltételezi, még akkor is, ha a családi élet még nem alakult ki teljes mértékben, vagy az apa és törvényes gyermeke közötti kapcsolatot feltételezi, még akkor is, ha évekkel később kiderül, hogy annak nincs biológiai alapja (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 141. §). Az a szándék, hogy a kérelmező unokaöccsével korábban nem létező „családi életet” alakítson ki azáltal, hogy annak törvényes gyámja lesz, nem tartozik a 8. cikk által védett „családi élet” hatálya alá (*Lazoriva kontra Ukrajna*, 2018, 65. §).

344. Ha tényleges családi élet létezik, és az állam nem biztosította a felek közötti kapcsolat jogi elismerését, a Bíróság a felek családi életük élvezete során tapasztalt nehézségeket figyelembe veszi annak megállapításához, hogy az állam megsértette-e az Egyezmény 8. cikke szerinti pozitív kötelezettségeit (*C.E. és társai kontra Franciaország*, 2022, 52. és 93–94. §§; lásd még: *Labassee kontra Franciaország*, 2014, 71–73. §§).

345. Ha nem állapítható meg családi élet, vagy nem állapítható meg a családi élet tiszteletben tartásához való jog megsértése, a 8. cikk akkor is alkalmazható lehet a magánéletre vonatkozó rendelkezései alapján (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 165. §; *Lazoriva kontra Ukrajna*, 2018, 61. és 66. §§, a kérelmező unokaöccsével kapcsolatban; *Azerkane kontra Hollandia*, 2020, 65. §; *C.E. és társai kontra Franciaország*, 2022, 99. §). Az otthon tiszteletben tartásához való joggal együtt a kérelmezők „magán- és családi élete” is érintett lehet (lásd például: *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 153. §). Végezetül, bár a 8. cikkben foglalt jogok gyakorlása elsősorban az élők közötti kapcsolatokra vonatkozik, kiterjedhet bizonyos haláleset utáni helyzetekre is (*Polat kontra Ausztria*, 2021, 48. §, valamint az ott hivatkozott források).

B. Eljárási kötelezettség

346. Habár a 8. cikk nem tartalmaz kifejezett eljárási követelményeket (a fentieknek megfelelően), a beavatkozási intézkedésekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek és elégségesnek kell lennie ahhoz, hogy a 8. cikk által védett érdekeket kellőképpen tiszteletben tartsa (*Petrov és X kontra Oroszország*, 2018, 101. §; *Q és R kontra Szlovénia*, 2022, 96. §), például a gyermekek gondozásba vétele (*W. kontra Egyesült Királyság*, 1987, 62. és 64. §§; *McMichael kontra Egyesült Királyság*, 1995, 92. §; *T.P. és K.M. kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 72–73. §§) és a szülői felelősség és az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonása kapcsán (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 212–213., 220. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy azokban az esetekben, amelyekben az eljárás hossza egyértelműen hatással van a kérelmező családi életére, szigorúbb megközelítésre van szükség, és a nemzeti jogban rendelkezésre álló jogorvoslatnak megelőző és kompenzációs jellegűnek kell lennie (*Macready kontra Cseh Köztársaság*, 2010, 48. §; *Kuppinger kontra Németország*, 2015, 137. §).

C. Családi élettel kapcsolatos mozgástér⁶⁷

347. A hatóságok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a szülői felelősség kérdéseiben, és úgy tűnik, hogy a szülői felelősséggel kapcsolatos döntéseknek a legtöbb tagállamban a gyermek mindenképp felett álló érdekeit kell szem előtt tartaniuk, és a szülők közötti konfliktus esetén a nemzeti bíróságoknak kell ellenőrizni őket (*Paparrigopoulos kontra Görögország*, 2022, 40. §).

⁶⁷ Lásd még a Szülői juttatások, szülői felügyelet/láthatás és kapcsolattartási jogok címet viselő részt.

348. A 8. cikk alapján hozott döntéseknél az állam mérlegelési mozgásterének határait meghatározva számos tényezőt figyelembe kell venni. A Bíróság elismeri, hogy a hatóságok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, különösen a felügyeleti jogról való döntés, a gyermek sürgősségi intézkedés keretében történő gondozásba vétele szükségességének értékelése (*R.K. és A.K. kontra Egyesült Királyság*, 2008) vagy a házasság felbontásával foglalkozó jogszabályok kidolgozása és azok konkrét esetekben való alkalmazása (*Babiarz kontra Lengyelország*, 2017, 47. §), illetve a gyermek jogállásának meghatározása során (*Fröhlich kontra Németország*, 2018, 41. §).

349. Ugyanakkor minden további korlátozás tekintetében, például az említett hatóságok által a szülői láthatási jogokra vonatkozóan bevezetett korlátozások, valamint a szülők és gyermekek családi életük tiszteletben tartásához való jogának hatékony védelmét biztosító jogi garanciák tekintetében szigorúbb vizsgálatra van szükség. Az ilyen további korlátozások azzal a veszéllyel járnak, hogy a kisgyermek és egyik vagy mindkét szülő közötti családi kapcsolatok ténylegesen korlátozódnak (*Sahin kontra Németország* [NK], 2003, 65. §; *Sommerfeld kontra Németország* [NK], 2003, 63. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 67. §).

350. A mérlegelési mozgástér korlátozottabb a kapcsolattartási és tájékoztatási jogok tekintetében (*Fröhlich kontra Németország*, 2018), és még szűkebb, ha a szülő és a gyermek hosszabb ideig tartó elválasztásáról van szó. Ilyen esetekben az államok kötelesek intézkedéseket hozni a szülők és gyermekek újraegyesítése érdekében (*Elsholz kontra Németország* [NK], 2000; *K.A. kontra Finnország*, 2003).

351. A Bíróság a *Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK] ügyben (2021) kifejezetten megállapította, hogy „az államok kötelesek a gyermekek, valamint a gyermekek csoportjának mindenek felett álló érdekét helyezni az egészségüket és fejlődésüket érintő valamennyi döntés középpontjába”. A Bíróság ezzel elutasította a kérelmezők azon állítását, amely szerint elsősorban a szülőknek kell eldönteniük, hogy hogyan lehet a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálni és védeni, és hogy az állami beavatkozás csak végső esetben, rendkívüli körülmények között fogadható el (lásd: 286–288. §§). Következésképpen a „gyermek mindenek felett álló érdeke” kritérium alkalmazására vonatkozó döntés nem eshet kívül a tagállamoknak biztosított mérlegelési mozgástéren, amelynek célja a betegek élethez való jogának védelme és magánéletükhöz és személyes autonómiájukhoz való joguk védelme közötti egyensúly megteremtése (*Parfitt kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2021, 46. és 51. §§).

D. A családi élet alkalmazási köre

1. Párok

a. A szokásoknak nem megfelelő házasságkötések, tényleges együttélés

352. Az egyezmény 8. cikkében szereplő „család” fogalma nem korlátozódik kizárólag a házasságon alapuló kapcsolatokra, hanem magában foglalhat más tényleges „családi kötelékeket” is, amennyiben a felek házasságon kívül (azaz házasság nélkül) élnek együtt (*Johnston és társai kontra Írorság*, 1969, 56. §; *Van der Heijden kontra Hollandia* [NK], 2012, 50. §, amelyben a kérelmezőt arra próbálták kényszeríteni, hogy tanúskodjon a vele hosszú ideje együtt élő élettársával szemben indított büntetőeljárásban). Még együttélés hiányában is lehet elegendő kötelék a családi élethez (*Kroon és társai kontra Hollandia*, 1994, 30. §; összehasonlításképpen: *Azerkane kontra Hollandia*, 2020, 65. §, amelyben a pár nem élt együtt, és nem állt rendelkezésre információ a kapcsolatuk jellegéről), mivel a stabil élettársi kapcsolat léte az együttéléstől független lehet (*Vallianatos és társai kontra Görögország* [NK], 2013, §49. és 73. §§). Ez azonban nem jelenti azt, hogy a *de facto* családoknak és kapcsolatoknak konkrét jogi elismerést kell biztosítani (*Babiarz kontra Lengyelország*, 2017, 54. §): így az állam pozitív kötelezettségei nem tartalmazzák azt a kötelezettséget, hogy elfogadja a házasság felbontására irányuló olyan kérelmet, amelyet olyan kérelmező nyújt be, aki új partnerével közös gyermek születése után újra kíván házasodni (56–57. §§). Ráadásul, bár napjainkban az együttélés

nem feltétlenül meghatározó kritérium a tartós kapcsolat stabilitásának megállapításához, mindenképpen olyan tényező, amely segíthet cáfolni más, a házasság valódiságát megkérdőjelező jeleket (*Concetta Schembri kontra Málta* [hat.], 2017, 52. §, egy nem hitelesnek ítélt házasságról).

353. A Bíróság továbbá úgy ítélte meg, hogy a tervezett családi élet kivételesen a 8. cikk hatálya alá tartozhat, különösen olyan esetekben, amikor a családi élet még nem alakult ki teljes mértékben, és ez nem a kérelmezőnek tulajdonítható (*Pini és társai kontra Románia*, 2004, 143. és 146. §§). A családi életnek konkrétan – amennyiben a körülmények indokolják – ki kell terjednie a házasságon kívül született gyermek és a vér szerinti apa között kialakuló potenciális kapcsolatra is. Ilyen esetekben a szoros személyes kapcsolatok tényleges létezését meghatározó releváns tényezők közé tartozik a vér szerinti szülők közötti kapcsolat jellege, valamint az apa gyermek iránti a születés előtt és után egyaránt kimutatható érdeklődése és elkötelezettsége (*Nylund kontra Finnország* [hat.], 1999; *L. kontra Hollandia*, 2004, 36. §; *Anayo kontra Németország*, 2010, 57. §).

354. Általánosságban véve azonban az együttélés nem feltétele a szülők és gyermekek közötti családi életnek (*Berrehab kontra Hollandia*, 1988, 21. §). A nemzeti joggal összhangban nem lévő házasságok nem akadályozzák a családi életet (*Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, 1985, 63. §). A nemzeti jog által nem elismert, tisztán vallási házasságot kötő pár a 8. cikk értelmében a családi élet körébe tartozhat. A 8. cikk azonban nem értelmezhető úgy, hogy az államot kötelezi a vallási házasság elismerésére, például az öröklési jogok és a túlélő hozzátartozói nyugdíj tekintetében (*Şerife Yiğit kontra Törökország* [NK], 2010, 97–98. és 102. §§), vagy ha a házasságot egy 14 éves gyermek kötötte (*Z.H. és R.H. kontra Svájc*, 2015, 44. §).

355. Végezetül, az eljegyzés önmagában nem hoz létre családi életet (*Wakefield kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat, 1990).

b. Azonos nemű párok

356. A stabil kapcsolatban élő azonos nemű pár ugyanúgy a családi élet, valamint a magánélet fogalmába tartozik, mint a heteroszexuális pár (*Vallianatos és társai kontra Görögország* [NK], 2013, 73–74. §§; *X és társai kontra Ausztria* [NK], 2013, 95. §; *P.B. és J.S. kontra Ausztria*, 2010, 30. §; *Schalk és Kopf kontra Ausztria*, 2010, 92–94. §§). A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [Az Lásd Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

2. Szülők

Orvosi módszerekkel támogatott szaporodás/genetikai szülővé váláshoz való jog⁶⁸

357. A családi élet fogalma – a magánélet fogalmához hasonlóan (lásd a fenti „Reproduktív jogok” címet viselő részt) – magában foglalja a genetikai értelemben vett szülővé válásra vonatkozó döntések tiszteletben tartásának jogát (*Dickson kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 66. §; *Evans kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 72. §). Ennek megfelelően a párnak az a joga, hogy orvosi módszerekkel támogatott szaporodást vegyen igénybe, a magán- és családi élet kifejeződéseként a 8. cikk hatálya alá tartozik (*S.H. és társai kontra Ausztria* [NK], 2011, 82. §). A 8. cikkben foglalt rendelkezések azonban önmagukban nem garantálják sem a családalapításhoz való jogot, sem az örökbefogadáshoz való jogot (*E.B. kontra Franciaország* [NK], 2008, 41. §; *Petithory Lanzmann kontra Franciaország* [hat.], 2019, 18. §). Ezen túlmenően, bármennyire is méltánylandó a kérelmezőnek a családi vonal folytatására való személyes törekvése, a 8. cikk nem foglalja magában a nagyszülővé válás jogát (*Petithory Lanzmann kontra Franciaország* [hat.], 2019, 20. §).

358. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy az erkölcsi megfontolásokon vagy a társadalmi elfogadhatóságon alapuló aggályokat komolyan kell venni egy olyan érzékeny területen, mint a mesterséges megtermékenyítés (*S. H. és társai kontra Ausztria* [NK], 100. §). Ezek azonban önmagukban nem

⁶⁸ Lásd még a Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat címet viselő részt.

elegendő okok egy adott mesterséges megtermékenyítési technika, például a petesejt-adományozás teljes tilalmához; a Szerződő államoknak biztosított széles mérlegelési mozgástér ellenére az e célra kidolgozott jogi keretet koherensen kell kialakítani, hogy az lehetővé tegye a különböző érintett jogos érdekek megfelelő figyelembevételét (*ibid.*).

359. A Bíróság nem állapította meg a 8. cikk megsértését abban az esetben, amelyben a nemzeti jog lehetővé tette a kérelmező korábbi élettársának, hogy visszavonja a közösen létrehozott embriók tárolásához és felhasználásához adott hozzájárulását, megakadályozva ezzel, hogy a kérelmezőnek genetikailag rokon gyermeke szülessen (*Evans kontra Egyesült Királyság* [NK], 2007, 82. §). A Bíróság a 8. cikk megsértését abban az esetben sem állapította meg, amelyben egy nőtől (akinek élettársa sperma-mintát adott, mivel a pár mesterséges megtermékenyítéssel akart gyermeket vállalni) a férfi halála után megtagadták a kriokonzervált sperma felhasználását (*Peřilová kontra Cseh Köztársaság*, 2022). A törvényhozó csak azoknak a pároknak engedélyezte az támogatott reprodukciós technikák alkalmazását, akiknek hozzájárulása kevesebb mint hat hónapja volt érvényben, és a kérelmező férje több mint hat hónappal a hozzájárulásának megadása után hunyt el, ami azt eredményezte, hogy a kérelmező már nem felelt meg a fenti két feltételnek (57. §). A Bíróság megjegyezte, hogy a jogszabály célja az volt, hogy védje a támogatott reprodukcióhoz hozzájáruló férfi szabad akaratát, valamint a meg nem született gyermek ahhoz való jogát, hogy megismerje szüleit (59. §). A Bíróság szerint az állam nem lépte túl széles mérlegelési mozgástérét (63. §). A Bíróság ehhez hasonlóan azt is megállapította, hogy a törvényhozó nem lépte túl széles mérlegelési mozgástérét azzal, hogy nem csak a kriokonzervált sperma vagy embriók posztumusz támogatott reprodukció céljára történő felhasználását tiltotta meg, hanem a kriokonzervált sperma vagy embriók olyan joghatóságba történő átszállítását is, ahol azokat ilyen célra felhasználhatnák (*Baret és Caballero kontra Franciaország*, 2023). Az exporttilalom célja az volt, hogy megakadályozza a nemzeti tilalom kijátszásának kockázatát, és a Bíróság elfogadta, hogy az a „mások jogai és szabadságaik védelmének” és az „erkölcs védelmének” legitim céljait szolgálta. Habár a kérelmezők férjei hozzájárultak a gaméták és embriók posztumusz felhasználásához, nem lehetett azt állítani, hogy túlzott mértékben beavatkoztak volna a kívánságaik tiszteletben tartásához való jogukba. A nemzeti hatóságok tisztességes egyensúlyt teremtettek a versengő érdekek között (81–88. §§).

360. A 8. cikk nem kötelezi az államokat a béranyaság legalizálására (lásd a fenti „Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat” címet viselő részt). A külföldön béranyaság útján született gyermek és a szándékolt szülők közötti jogviszony elismerésének megtagadása ezért nem sérti a szülők és a gyermekek családi élethez való jogát, ha a jogviszony elismerésének e lehetetlensége nem akadályozza őket abban, hogy együtt élvezzék családi életüket. Különösen akkor nem sérül a családi élethez való joguk, ha a család a külföldön született gyermekeik születése után rövid időn belül letelepedhet az adott tagállamban, és ha semmi nem utal arra, hogy a családot a hatóságok helyzetük miatt szétválaszthatják (*Mennesson kontra Franciaország*, 2014, 92–94. §§; *Labassee kontra Franciaország*, 2014, 71–73. §§; *Foulon és Bouvet kontra Franciaország*, 2016, 58. §). A Bíróság ezen kívül megállapította, hogy az Egyezmény nem kötelezheti az államokat arra, hogy a béranyától született gyermekek belépését a területükre anélkül engedélyezzék, hogy a nemzeti hatóságoknak előzetesen lehetőségük lenne bizonyos releváns jogi ellenőrzéseket elvégezni (*D. és társai kontra Belgium*, 2014, 59. §). A Bíróság ezért nyilvánvalóan megalapozatlannak ítélte szülők olyan úti okmány kiadása iránti kérelmének megtagadását, amely úti okmány lehetővé tette volna számukra, hogy a béranyaság keretében külföldön született gyermekükkel együtt visszatérjenek származási országukba, noha a megtagadás a szülők és gyermekük tényleges elválasztását eredményezte (*D. és társai kontra Belgium*, 2014, 64. §).⁶⁹ A Bíróság (ezúttal tárgyánál fogva) azt a kifogást is elutasította, amely az Egyesült Államokban béranyaság útján született két gyermek lengyel állampolgárságának megtagadására vonatkozott. A szülők egy azonos nemű pár voltak, akik Izraelben éltek és mindketten izraeli állampolgársággal rendelkeztek, bár az egyikük lengyel állampolgársággal is rendelkezett. A

⁶⁹ Lásd még a Törvényes szülő és gyermek közötti kapcsolat címet viselő részt.

Bíróság megállapította, hogy a 8. cikk nem alkalmazható, mivel a család Izraelben élt együtt, ahol családi köteleiket jogilag elismerték (*S.-H. kontra Lengyelország*, 2021).

361. A *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK] ügy (2017) tárgyát egy külföldön béranyaság útján fogant és Olaszországba visszahozott gyermek elválasztása és örökbeadása képezte, ami ellentétes az olasz örökbeadási törvényekkel (215. §). A Bíróság megállapította, hogy ebben a konkrét ügyben nem létezett családi élet, és az ügyet a „magánélet” fogalma alapján vizsgálta ⁷⁰(vö. azonban a „családi élet” alatt, *Valdis Fjölnisdóttir és társai kontra Izland*, 2021, a külföldön béranyaság útján született, nem biológiai gyermekkel való szülői kapcsolat el nem ismerése, miközben a nevelőszülői gondozás révén a kötelék megmarad).

3. Gyermek

362. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint „minden, gyermekeket érintő döntésnél elsődleges fontosságú a gyermekek mindenek felett álló érdeke. [...] Ebből az következik, hogy az államok kötelesek a gyermekek, valamint a gyermekek csoportjának mindenek felett álló érdekét helyezni az egészségüket és fejlődésüket érintő valamennyi döntés középpontjába” (*Vavříčka és társai kontra Cseh Köztársaság* [NK], 2021, 287–288. §§; *Neulinger és Shuruk kontra Svájc* [NK], 2010, 135. §, és *X kontra Lettország* [NK], 2013, 96. §). A mérlegelési mozgástér széles azokban az esetekben, amelyek tárgyát a gyermekek és az olyan személyek közötti kapcsolat jogi elismerése képezi, akikkel a gyermekeknek nincs biológiai kapcsolatuk. Az ilyen esetek olyan etikai kérdéseket vetnek fel, amelyekkel kapcsolatban nincs európai konszenzus. A mozgástér azonban csökkenhet a gyermek-szülő kötelék sérülése esetén. Ez különösen igaz arra a szülői kötelekre, amely az embert szülőjéhez köti, különösen akkor, ha ez az ember kiskorú. Ráadásul az állam döntései még akkor sem esnek a Bíróság ellenőrzésén kívül, ha a mérlegelési mozgástérén belül marad, a Bíróság pedig gondosan megvizsgálja az érveket, hogy biztosítsa a gyermek érdekének megfelelő egyensúlyát (*C.E. és társai kontra Franciaország*, 2022, 85–90. §§; *Vinškovský kontra Cseh Köztársaság* [hat.], 2023, 51. §, a szociális szülői szerep összefüggésében).

363. A 8. cikk előírja, hogy a nemzeti hatóságoknak méltányos egyensúlyt kell teremteniük a gyermek és a szülők érdekei között, és hogy az egyensúly megteremtése során különös figyelmet kell fordítani a gyermek mindenek felett álló érdekére, amely természetétől és súlyától függően felülírhatja a szülők érdekeit (az általános elvek összefoglalásáról lásd: *Abdi Ibrahim kontra Norvégia* [NK], 2021, 145. §).

a. Kölcsönös élvezet

364. A család egységének tiszteletben tartása és különélés esetén a család újraegyesítése a 8. cikk szerinti, családi élet tiszteletben tartásához való jog szempontjából alapvetőnek minősül (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 204. §; lásd még: *Abdi Ibrahim kontra Norvégia* [NK], 2021, 145. §). Egymás társaságának a szülő és a gyermek általi kölcsönös élvezete az Egyezmény 8. cikke értelmében a családi élet alapvető elemét képezi (még akkor is, ha a szülők kapcsolata megromlott), és az ilyen élvezetet akadályozó nemzeti intézkedések az Egyezmény 8. cikke által védett jogba való beavatkozásnak minősülnek (*Monory kontra Románia és Magyarország*, 2005, 70. §; *Zorica Jovanović kontra Szerbia*, 2013, 68. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 58. §; *Elsholz kontra Németország* [NK], 2000, 43. §; *K. és T. kontra Finnország* [NK], 2001, 151. §). A szülők magatartása a Bíróság által figyelembe vett tényező lehet (*Katsikeros kontra Görögország*, 2022, 57. §, olyan ügy, amelyben a Bíróság a kapcsolattartási megállapodásokkal kapcsolatban a nemzeti bíróságok által szolgáltatott indokokat relevánsnak és elégségeseknek találta, 56–63. §§).

365. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező titkos és bírósági eljáráson kívüli jogellenes elvitele és önkényes fogvatartása az egymás társasága családtagok általi kölcsönös élvezetétől való megfosztást eredményezett, és sértette a 8. cikket (*El-Masri kontra Macedónia volt Jugoszláv*

⁷⁰ Lásd még A személyes fejlődéshez és autonómiához való jog címet viselő részt.

[Köztársaság](#) [NK], 2012, 248–250. §§). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben is, amelyben a kérelmezőt több mint egy évig elszigetelten tartották, elválasztva családjától, akik semmilyen információval nem rendelkeztek a helyzetéről ([Nasr és Ghali kontra Olaszország](#), 2016, 305. §).

366. A Bíróság azt is megállapította, hogy annak az államnak általi folyamatos mulasztása, hogy a kérelmezőnek hiteles információkat nyújtson újszülött fiának sorsáról – aki születése után röviddel eltűnt egy állami szülészetről – a családi élethez való jog folyamatos megsértését valósította meg ([Zorica Jovanović kontra Szerbia](#), 2013, 74–75. §§; az állam által a fenti ítélet végrehajtása érdekében hozott intézkedésekről lásd: [Mik és Jovanović kontra Szerbia](#) [hat.], 2021). A Bíróság ehhez hasonlóan egy horvát kórházból szerbiai kórházba átszállított újszülöttek ügyében úgy ítélte meg, hogy mindkét állam felelőssé tehető a szóban forgó jogsértésért, és a 8. cikk alapján gyakorolta az annak vizsgálatára vonatkozó joghatóságát, hogy a horvát állam a Horvátországból Szerbiába átszállított csecsemők sorsáról továbbra sem nyújtott tájékoztatást a kérelmezőknek ([Petrović kontra Horvátország ügyben](#),* 2025, 107–113. §§).

367. Ha a gyermek nem kapja meg mindkét szülő hozzájárulását ahhoz, hogy anyját elkísérje egy másik országba, ahol az anyja posztgraduális képzésen vesz részt, akkor ezt a döntést a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve kell megvizsgálni, mellőzve a formalista és mechanikus megközelítést ([Penchevi kontra Bulgária](#), 2015, 75. §).

368. A Bíróság transznmű szülői jogokkal kapcsolatban az [A.M. és társai kontra Oroszország](#) ügyben (2021) több olyan tényezőt is kiemelt, amelyet figyelembe kell venni a transznmű személyek szülői jogainak nemátalakítást követő korlátozása és a gyermekekkel való kapcsolattartás nemátalakítást követő megvonásának értékelése során (lásd: 53–61. §§⁷¹).

b. A vér szerinti anya és gyermekei közötti kapcsolatok

369. A vér szerinti anya jogállása elegendő ahhoz, hogy gyermeke érdekeit védve a gyermeke nevében is bírósághoz fordulhasson ([M.D. és társai kontra Málta](#), 2012, 27. §; [Strand Lobben és társai kontra Norvégia](#) [NK], 2019, 156–159. §§).

370. A Bíróság az egyedülálló nőt és gyermekét ugyanolyan családnak tekinti, mint a többi családot. Az államnak – annak érdekében, hogy a hajadon anya és gyermeke családi élete normálisan alakulhasson – el kell kerülnie a születés alapján történő hátrányos megkülönböztetést ([Marckx kontra Belgium](#), 1979, 31. és 34. §§). Egy hajadon anya és az általa elismert gyermeke családi életének fejlődését akadályozhatja, ha a gyermek nem válik az anya családjának tagjává, és ha a rokonság megállapítása kizárólag kettőjük között hatályos ([uo.](#), 45. §; [Kearns kontra Franciaország](#), 2008, 72. §).

371. Az a vér szerinti szülő, aki tudatosan hozzájárul az örökbefogadáshoz, később jogilag megakadályozható abban, hogy kapcsolatba lépjen a gyermekkel és tájékoztatást kapjon róla ([I.S. kontra Németország](#), 2014). Ha a szülői jogok védelmét szolgáló jogszabályok nem elégségesek, akkor az örökbefogadási döntés sérti az anya családi élethez való jogát ([Zhou kontra Olaszország](#), 2014). Ehhez hasonlóan, ha egy gyermeket indokolatlanul gondozásba vették és elválasztották édesanyjától, és a helyi hatóságok nem terjesztették az ügyet a bíróság elé döntéshozatalra, a vér szerinti anyát megfosztották a lánya gondozásával kapcsolatos döntéshozatali folyamatban való megfelelő részvételtől, ezáltal az érdekeik szükségszerű védelmétől, ami a családi élet tiszteletben tartásának elmulasztását eredményezte ([T. P. és K.M. kontra Egyesült Királyság](#) [NK], 2001, 83. §). A szülői felügyelet visszavonására és az örökbefogadáshoz való hozzájárulásra irányuló döntéshozatali folyamatban ráadásul a nemzeti hatóságoknak tényleges egyensúlyt kell teremteniük a gyermek és biológiai családja érdekei között, és a gyermek biológiai családjával való újraegyesítésének mindennemű lehetőségét komolyan meg kell fontolniuk. A Bíróság megerősítette, hogy a hatóságoknak család újraegyesítésének elősegítése érdekében észszerűen megvalósítható időn belül

⁷¹Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

intézkedéseket kell tenniük (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 205. §). Ebben az összefüggésben fontos, hogy a nemzeti hatóságok még azt követően is lépéseket tegyenek a gyermek és biológiai szülei közötti kapcsolat fenntartására, hogy a gyermeket elvették tőlük, és hogy friss szakértői bizonyítékokra támaszkodjanak (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 220–225. §§). A *Y.I. kontra Oroszország* ügyben (2020) a kábítószer fogyasztó és munkanélküli kérelmezőt megfosztották három gyermeke feletti szülői felügyeleti jogától, és két legfiatalabb gyermekét állami gondozásba vették. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg (96. §): álláspontja szerint a nemzeti hatóságok nem indokolták kellőképpen az intézkedéseket, mivel a gyermekek az anya helyzetének ellenére nem voltak elhanyagolva és nem voltak veszélyben (88–91. §§). A gyermekvédelmi hatóságok ezen kívül nem nyújtottak a kérelmezőnek megfelelő segítséget a családegyesítés elősegítése érdekében. A Bíróság ebben az összefüggésben megerősítette, hogy a hatóságok szerepe a szociális jóléti területen az, hogy segítsék a nehézségekkel küzdő személyeket, útmutatást nyújtsanak nekik a szociális hatóságokkal való kapcsolattartásukban, és tanácsot adjanak nekik többek között a nehézségek leküzdésének módjáról (87. §). A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a gyermekek nemcsak anyjuktól, hanem egymástól is el voltak szakítva (94. §). A Bíróság ehhez képest az *E.M. és társai kontra Norvégia* ügyben a 8. cikk megsértését nem állapította meg, mivel az eredeti gondozásba vétel iránti eljárásában nem voltak hiányosságok, nem volt alap annak megállapításra, hogy az anya és gyermekei közötti kapcsolat megszüntetése a gyermekek mindenek felett álló érdekére tekintettel nem volt indokolt, és a nemzeti hatóságok jelentős figyelmet fordítottak az anya-gyermek kapcsolat fenntartására (62. §).

372. Az *Abdi Ibrahim kontra Norvégia* [NK] ügyben (2021) a kérelmező egy szomáliai menekült volt, akinek gyermekét nevelőszülőknél, egy keresztény családnál helyezték el, annak ellenére, hogy ő kifejezetten kérte, hogy gyermekét rokonokhoz vagy legalábbis szomáliai vagy muszlim családnál helyezték el. A nevelőszülők később engedélyt kaptak a gyermek örökbefogadására, és a kérelmező minden kapcsolatot elvesztett vele. A kérelmező fellebbezést nyújtott be, hogy fia megőrizhesse kulturális és vallási gyökereit, de fellebbezését elutasították. A Bíróság megjegyezte, hogy az Egyezmény 9. cikk tükrében értelmezett 8. cikkét, a 9. cikkének nem lehetett megfelelni pusztán azzal, ha olyan nevelőotthont találtak, amely megfelelt a kérelmező kulturális és vallási hátterének. A nemzeti hatóságok eszközökre, nem pedig eredményre vonatkozó kötelezettséget vállaltak. A Bíróság azt sem vonta kétségbe, hogy a rendelkezésre álló információk alapján a hatóságok intézkedései között szerepelt az is, hogy a gyermek számára a kezdetektől fogva megfelelőbb nevelőotthont keressenek. A Bíróság álláspontja szerint azonban a kapcsolattartásra vonatkozóan ezt követően hozott intézkedésekben, amelyek végül a gyermek örökbefogadásának engedélyezéséhez vezettek, nem vették kellőképpen figyelembe a kérelmező ahhoz fűződő érdekét, hogy a gyermek legalább bizonyos mértékben megőrizhesse kulturális és vallási gyökereit. A Bíróság az ügyet összességében mérlegelve arra a következtetésre jutott, hogy a felhozott indokok nem igazolták a kérelmező és fia közötti kapcsolat teljes és végleges megszakítását (146–162. §§). A Bíróság ehhez képest a *Kilic kontra Ausztria* ügyben (2023) megállapította, hogy nem volt jele annak, hogy a muszlim gyermekeket nevelőszülei bármilyen ideológiai befolyásolásnak vetették volna alá, és a nevelőszülők nem fosztották meg a kérelmező szülőket attól a joguktól, hogy kapcsolatot tartsanak fenn gyermekeikkel, és kulturális örökségüket átadják nekik. A nemzeti hatóságok a pozitív kötelezettségeiket is teljesítették, és – figyelembe véve a kérelmezők ahhoz fűződő érdekét, hogy megőrizzék gyermekeikkel való kulturális, nyelvi és vallási kapcsolataikat – gondoskodtak a szülők és gyermekeik közötti rendszeres kapcsolattartásról, valamint a jól felkészült nevelőszülők és szociális munkások által nyújtott támogatásról.

373. Az *A.I. kontra Olaszország* ügyben (2021) a kérelmező emberkereskedelem áldozata volt, akitől elvették a gyermekeit, és örökbefogadásra alkalmasnak nyilvánították őket. Még az örökbefogadásról szóló ítélet véglegessé válása előtt megtagadták a kérelmezőtől a kapcsolattartást. A Bíróság álláspontja szerint a hatóságok nem törekedtek a két gyermek és a kérelmező érdekei közötti valódi egyensúly megteremtésére, és nem fontolták meg komolyan a közöttük fennálló kapcsolat fenntartásának lehetőségét, noha az örökbefogadási eljárás még folyamatban volt, és egy szakértői

jelentés szerint a kapcsolat fenntartása a gyermekek mindenképp felett álló érdekét szolgálta. A Bíróság azt is megjegyezte, hogy a nemzeti bíróságok a kérelmező szülői képességeit anélkül értékelték, hogy figyelembe vették volna nigériai származását vagy az afrikai kultúrában megtalálható, a szülők és gyermekek közötti kötődés eltérő modelljét, noha ezt a szakértői jelentés kiemelte (104. §).

c. A vér szerinti apa és gyermekei közötti kapcsolatok

374. A Bíróság megjegyzi, hogy a családi élet 8. cikk szerinti fogalma nem korlátozódik kizárólag a házasságon alapuló kapcsolatokra, hanem magában foglalhat más tényleges „családi” kötelekeket is, amennyiben a felek házasságon kívül élnek együtt (*Keegan kontra Írország*, 1994, 44. §§; *Kroon és társai kontra Hollandia*, 1994, 30. §; *C.P. és M.N. kontra Franciaország*, 2023, 32. §). Ezen elv alkalmazása egyformán kiterjed a vér szerinti apák és házasságon kívül született gyermekeik közötti kapcsolatra is. A Bíróság ezen kívül úgy ítéli meg, hogy a 8. cikk nem értelmezhető úgy, hogy csak a már meglévő családi életet védi, hanem – amennyiben a körülmények indokolják – ki kell terjednie a vér szerinti apa és a házasságon kívül született gyermek között kialakuló potenciális kapcsolatra is (*Nylund kontra Finnország* [hat.], 1999; *Shavdarov kontra Bulgária*, 2010, 40. §). A Bíróság ez utóbbi esetben elfogadta, hogy az apaság vélelme azt jelentette, hogy a kérelmező nem tudta jogilag megállapítani az apaságot, de más lépéseket tehetett volna a szülői kapcsolat megállapítására, ezért a 8. cikk megsértését nem állapította meg.

375. Ha a családi élet megléte vagy hiánya egy házasságon kívül született gyermek és biológiai apja között kialakuló potenciális kapcsolatra vonatkozik, akkor a releváns tényezők között szerepel a biológiai szülők közötti kapcsolat jellege, valamint az apa gyermek iránti bizonyítható érdeklődése és elkötelezettsége a gyermek születése előtt és után egyaránt (*Nylund kontra Finnország* [hat.], 1999; *A és társai kontra Olaszország*, 2023, 73–77. §§; lásd még: *Katsikeros kontra Görögország*, 2022, amelyben a kérelmező – annak ellenére, hogy a nemzeti bíróságokhoz benyújtott kérelmeiben kifejezte azon kívánságát, hogy a gyermek apjaként ismerjék el, hogy az anyával megossza a szülői felügyeletet, és hogy rendszeresen kapcsolatba lépjen a gyermekkel – a nemzeti határozatokban meghatározott feltételek mellett nem gyakorolta a kapcsolattartási jogát, ennek eredményeként a nemzeti határozatokban meghatározott időszak alatt csak egyszer látta a gyermeket). A pusztán biológiai rokonság – anélkül, hogy további jogi vagy ténybeli elemek utalnának a szoros személyes kapcsolat fennállására – nem elegendő a 8. cikk szerinti védelem igénybevételéhez (*L. kontra Hollandia*, 2004, 37–40. §§). Másrészt, a kérelmező teljes és automatikus kizárása gyermeke életéből – ha több éven át családként éltek – apaságának megszűnése után, a gyermek mindenképp felett álló érdekének megfelelő figyelembevétele nélkül, a kérelmező családi élete tiszteletben tartásának elmulasztását eredményezte (*Nazarenko kontra Oroszország*, 2015, 65–66. §§; vö.: *Mandet kontra Franciaország*, 2016, 58. §).

376. A Bíróság a 8. cikk megsértését abban az esetben is megállapította, amelyben a kérelmezők szigorú elévülési idő miatt nem tudták bizonyítani apaságukat (*Călin és társai kontra Románia*, 2016, 96–99. §§; lásd viszont: *C.P. és M.N. kontra Franciaország*, 2023, 47–57. §§, amelyben a Bíróság nem állapította meg a 8. cikk megsértését, mivel a biológiai apa kérelmező jóval az alkalmazandó elévülési időben megállapított ötéves határidő lejártá előtt tudomást szerzett apaságáról, így időben intézkedhetett volna); és a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben a nemzeti jogszabályok – mind az anyához, mind a házasságon kívül született gyermek egyedülálló apjához képest – eltérő módon kezelték a házasságon kívüli gyermek egyedülálló apját, és megtagadták tőle a szülői felügyeletnek az anya hozzájárulása nélküli gyakorlását, mivel a megtagadás és a gyermek mindenképp felett álló érdekének védelme között nem állt fenn észszerű arányosság (*Paparrigopoulos kontra Görögország*, 2022, 35–43. §§).

377. A Bíróság a *Shofman kontra Oroszország* ügyben – amelynek tárgyát az képezte, hogy az apa úgy döntött, pert indít az apaság vitatására, miután rájött, hogy nem ő a két évvel korábban született gyermek biológiai apja – megállapította, hogy az apasági eljárás megindítására vonatkozó határidő bevezetése – a jogbiztonság családi kapcsolatokban történő biztosítása és a gyermek érdekeinek

védelme érdekében – indokolt lehet (39. §). A Bíróság ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy nem feltétlenül arányos a gyermek születésétől számított egy év határidő kivételek nélkül történő meghatározása konkrétan akkor, ha az érintett személy nem volt tisztában a biológiai valósággal (43. §) (lásd még: *Paulík kontra Szlovákia*, 2006, 45–47. §§; ezzel szemben: *C.P. és M.N. kontra Franciaország*, 2023, 47–57. §§, amelyben a releváns határidő öt év volt).

378. A házasságon kívül született olyan gyermekek esetében, akik az apaság elismerése érdekében pert kívánnak indítani a nemzeti bíróságok előtt, az elévülési idő létezése önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel (*Phinikaridou kontra Ciprus*, 2007, 51–52. §§). Az államoknak mindazonáltal a versengő jogok és érdekek között tisztességes egyensúlyt kell teremteniük (53–54. §§). Az apaság elismerése iránti eljárás megindítására vonatkozó szigorú határidő alkalmazása – az egyes esetek körülményeitől és különösen az apasággal kapcsolatos tényállás ismeretétől függetlenül – sérti a 8. cikk szerinti, magánélet tiszteletben tartásához való jog lényegét (65. §).

379. Az a helyzet, amelyben a jogi vélelem – mind a megállapított tényállásra, mind pedig az érintettek kívánságaira tekintet nélkül, és anélkül, hogy valójában bárkinek is előnyére válna – elsőbbséget élvez a biológiai és társadalmi valósággal szemben, még az államnak biztosított mérlegelési mozgástér figyelembevételével sem egyeztethető össze a magán- és családi élet hatékony „tiszteletben tartásának” biztosítására vonatkozó kötelezettséggel (*Kroon és társai kontra Hollandia*, 1994, 40. §).

380. A gyermek és szülei között olyan kötelék áll fenn, amely családi életnek minősül még akkor is, ha a gyermek születésekor a szülők már nem élnek együtt, vagy ha kapcsolatuk azóta véget ért (*Berrehab kontra Hollandia*, 1988, 21. §). Mivel a kérelmező és a gyermek anyja közötti kapcsolat két évig tartott, amelyből egy évig együtt éltek és házasságot terveztek, valamint gyermekük fogantatása tudatos döntés eredménye volt, a kérelmező és lánya között a gyermek születésének pillanatától kezdve, a kérelmező és a gyermek anyja közötti kapcsolat állapotától függetlenül – családi életnek minősülő kötelék létezett (*Keegan kontra Írország*, 1994, 42–45. §§). A 8. cikket sérti tehát az, hogy a kérelmező gyermekét az apa tudta és hozzájárulása nélkül röviddel a születése után örökbe adták (uo., 55. §).

381. Az a jogrendszer, amelyben a feltételezett biológiai apa nem rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy közvetlenül megtámadja a biológiai gyermeke vonatkozásában egy másik férfi olyan apaságát, amely törvényi vélelem vagy elismerés alapján nyert megállapítást, és amelyben a hatóságok mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek annak eldöntésében, hogy ilyen eljárást indítanak-e, nem összeegyeztethetetlen a 8. cikkel, feltéve, hogy a nemzeti jog olyan biztosítékokat tartalmaz, amelyek lehetővé teszik az összes érintett érdek vizsgálatát (*Vagdalt kontra Magyarország*, 2024, 53. és 68. §§). A 8. cikk megsértése ugyanakkor megvalósult abban az esetben, amelyben ezeket a biztosítékokat a gyakorlatban nem alkalmazták megfelelően, ami azt eredményezte, hogy a feltételezett apa érdekeit nem vették kellőképpen figyelembe, és őt ténylegesen megakadályozták abban, hogy a törvényes apa apai mivoltát vitassa és saját apaságát elismertesse (*ibid.*, 69–70. §§).

382. A Bíróság két olyan esetben, amelyben a vér szerinti apák sikertelenül próbálták meg semmissé tenni gyermekeik harmadik személyek általi örökbefogadását – amelyet az apák tudta és hozzájárulása nélkül, rájuk nézve független okokból rendeltek el – a nemzeti hatóságok gondatlanságát, különösen pedig azt kifogásolta, hogy az örökbefogadás engedélyezése előtt nem állapították meg az összes releváns körülményt (*Uzbyakov kontra Oroszország*, 2020, 116–18. §§; *I.V. kontra Észtország*, 2023, 88., 103–106. §§), és az örökbefogadási határozatok megsemmisítésére irányuló kérelmek későbbi vizsgálatában túlzottan formálisan jártak el. A Bíróság ez utóbbi tekintetben megállapította, hogy a nemzeti bíróságok arra való hivatkozása, hogy a nemzeti jogban nincs formális alap az örökbefogadási határozatok visszavonására, a versengő érdekek közötti tisztességes egyensúly megteremtése szempontjából nem tekinthető „elégéses” megfontolásnak (*Uzbyakov kontra Oroszország*, 2020, 122–23., 126. §§; *I.V. kontra Észtország*, 2023, 114–115. §§; lásd még azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti bíróságok hasonló összefüggésben nem vizsgálták meg alaposan az összes releváns körülményt: *Naltakyan kontra Oroszország*, 2021, 185–92. §§).

383. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok nem lépték túl széles mérlegelési mozgásterüket, amikor figyelembe vették, hogy a kérelmező megtagadta a bíróság által elrendelt genetikai vizsgálat elvégzését, és a bíróság – a kérelmező jogával szemben a gyermek magánélethez való jogát előtérbe helyezve – őt a gyermek apjának nyilvánította (*Canonne kontra Franciaország* [hat.], 2015, 34. és 30. §§, a DNS-vizsgálatok tekintetében). A Bíróság nem állapította meg a 8. cikk megsértését az olyan ügyben, amelyben az érintett gyermekek mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva elutasították a biológiai apjuk elismerését (*R.L. és társai kontra Dánia*, 2017). A Bíróság megjegyezte, hogy a nemzeti bíróságok figyelembe vették a különböző érdekeket, és elsőbbséget adtak annak, amit a gyermekek mindenek felett álló érdekének tartottak, különösen pedig a család egységének megőrzése iránti érdeküknek. (47–48. §§). A Bíróság a *Fröhlich kontra Németország* ügyben (2018) elfogadta, hogy az apaság kérdése fontos lehet a gyermek számára a jövőben, amikor elkezdni kérdezni származását, de úgy ítélte meg, hogy a tényállás megvalósulásának idején nem állt a hatéves gyermek mindenek felett álló érdekében, hogy szembesüljön az apaság kérdésével. Következésképpen nem sértette a 8. cikket a bíróság arra vonatkozó döntése, hogy megtagadta a kapcsolattartási jog biztosítását, illetve nem kötelezte a törvényes szülőket arra, hogy a gyermek személyes körülményeiről tájékoztassák a lehetséges biológiai apát (62–64. §§).

384. A Bíróság konkrétan a „passzív szülő”, különösen pedig a vér szerinti apa és nagyon kicsi gyermeke közötti kapcsolat hosszú ideig tartó hiánya, valamint a kapcsolat helyreállítására irányuló kísérletek hiánya esetében megállapította, hogy a szülői felügyelet megvonása nem sértette a 8. cikket (*Ilya Lyapin kontra Oroszország*, 2020). A Bíróság különösen azt vette figyelembe, hogy az apa saját tétlensége vezetett a fia és közte lévő kapcsolat megszakadásához, és hogy mivel hét éven át nem volt közöttük személyes kapcsolat, a szülői felügyelet megvonása pusztán a vér szerinti apa és fia közötti jogi kapcsolat megszüntetését jelentette (54. §). A Bíróság ehhez hasonlóan a *Pavel Shishkov kontra Oroszország* ügyben (2021) megállapította, hogy a hatóságok mérlegelési mozgásterükben hozták meg azt a döntést, hogy nem rendelik el a kisgyermeknek az apja azonnali gondozásába adását – ami a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálta volna –, és az „releváns és elégséges” okokon alapult (97. §). Álláspontja szerint a kérelmező saját tétlensége vezetett ahhoz, hogy megszakadt a kapcsolat közte és lánya között, és ennek eredményeként a gyermek, aki nem emlékezett rá, mélyen kötődött a nevelőcsaládjához (91. §). A Bíróság másrészt a *T.A. és társai kontra Moldovai Köztársaság* ügyben úgy ítélte meg, hogy azok a döntések, amelyek egy speciális gondozást igénylő kisgyermeknek a nagyszüleitől a biológiai apjánál történő azonnali áthelyezését eredményezték, sértették a 8. cikket, mert a nemzeti bíróságok nem vizsgálták meg kellő alapossggal az apa és a gyermek közötti kapcsolat mélységét, a status quo fenntartásának az apa-gyermek kapcsolatra gyakorolt lehetséges kockázatát, valamint annak kockázatát, hogy a gyermek egészségét és jólétét veszélyezteti, ha hirtelen az apja gondozásába kerül (55–64. §§).

385. A Bíróság az orvosi módszerekkel támogatott szaporodással összefüggésben nem állapította meg a 8. cikk megsértését abban az esetben, amelyben a leendő apa sikeresen megtámadta az IVF-vel, donoroktól származó gaméták és petesejt felhasználásával, a házastársával (az elsőrendű kérelmező) fennálló házasságának felbontására irányuló eljárás folyamatban léte alatt fogant gyermek apaságának elismerését (a másodrendű kérelmező), miközben (*A és B kontra Franciaország*, 2023). A Bíróság megismételte, hogy a mérlegelési mozgáster a gyermek jogállásával kapcsolatos ügyekben szélesebb, mint a szülők és gyermekek közötti kapcsolatot érintő ügyekben, és „jelentős” szerepet játszik az egymással versengő érdekek közötti egyensúly megteremtésében (47. §). A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok releváns és elégséges indokokat szolgáltatottak döntéseikhez, amelyekben figyelembe vették a gyermek mindenek felett álló érdekét (50–57. §§).

d. Szülői juttatások, szülői felügyelet/láthatás és kapcsolattartási jogok

386. A Bíróság megállapította, hogy bár a 8. cikk nem tartalmazza a szülői szabadsághoz való jogot, és nem ró semmilyen pozitív kötelezettséget az államokra a szülői szabadságra járó ellátásának biztosítását illetően, a szülői szabadság és az ahhoz kapcsolódó ellátások lehetővé teszik az egyik szülő számára, hogy otthon maradjon a gyermekek gondozása céljából, ezáltal elősegítik a családi életet és

szükségszerűen befolyásolják annak megszervezését; tehát a szülői szabadság és a szülői ellátások a 8. cikk hatálya alá tartoznak (*Konstantin Markin kontra Oroszország* [NK], 2012, 130. §; *Petrovic kontra Ausztria*, 1998, 26–29. §§; *Di Trizio kontra Svájc*, 2016, 60–62. §§; lásd még: *Yocheva és Ganeva kontra Bulgária*, 2021, 72. §).

387. Széles körű konszenzus áll fenn – többek között a nemzetközi jogban is – annak az elvnek a támogatását illetően, hogy minden, gyermekeket érintő döntésnél elsődleges fontosságúnak kell tekinteni a gyermekek mindenek felett álló érdekét (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 207. §; *Neulinger és Shuruk kontra Svájc* [NK], 2010, 135. §; *X kontra Lettország* [NK], 2013, 96. §). A gyermek mindenek felett álló érdeke – annak jellegétől és súlyosságától függően – felülírhatja a szülők érdekeit (*Sahin kontra Németország* [NK], 2003, 66. §). A szülők érdekei, különösen a gyermekükkel való rendszeres kapcsolattartás iránti igényük, mindazonáltal továbbra is fontos tényezők a különböző érdekek közötti egyensúly megteremtésében (*Neulinger és Shuruk kontra Svájc* [NK], 2010, 134. §). A gyermek érdeke megköveteli, hogy a gyermek kapcsolata a családjával fennmaradjon, kivéve azokat az eseteket, amelyben a család különösen alkalmatlannak bizonyult. Ebből az következik, hogy a családi kötelek csak igen kivételes körülmények között szakíthatók meg, és mindent meg kell tenni a személyes kapcsolatok megőrzése, valamint – ha és amikor ez indokolt – a család „újraépítése” érdekében (*Gnahoré kontra Franciaország*, 2000, 59. §, valamint az ítélkezési gyakorlat áttekintéséért: *Jansen kontra Norvégia*, 2018, 88–93. §§).

388. Habár az Egyezmény 8. cikke nem tartalmaz kifejezett eljárási követelményeket, a döntéshozatali folyamatnak tisztességesnek kell lennie, és biztosítania kell a 8. cikk által védett érdekek megfelelő tiszteletben tartását. A szülőknek kellő mértékben részt kell venniük ebben a folyamatban, hogy érdekeik megfelelő védelmet élvezzenek, és teljes mértékben képesek legyenek előadni az álláspontjukat. A nemzeti bíróságoknak alaposan meg kell vizsgálniuk a család teljes helyzetét és egy sor tényezőt, különösen a ténybeli, érzelmi, pszichés, anyagi és egészségügyi jellegű tényezőket, valamint kiegyensúlyozott és észszerű értékelést kell készíteniük az egyes személyek érdekeiről, amelynek során folyamatosan figyelembe kell venniük, hogy mi lenne a legjobb megoldás a gyermek számára, mivel ez minden esetben döntő fontosságú. Az illetékes nemzeti hatóságoknak biztosítandó mérlegelési mozgástér mértéke a kérdések jellegétől és a veszélyeztetett érdekek fontosságától függően változik (*Petrov és X kontra Oroszország*, 2018, 98–102. §§)⁷². A Bíróság a *Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK] ügyben (2019) rámutatott arra, hogy a nemzeti hatóságoknak a szülői felügyelet megvonásához és az örökbefogadáshoz való hozzájáruláshoz vezető eljárás során tényleges egyensúlyt kell teremteniük a gyermek és a biológiai család érdekei között (lásd még: *Kilic kontra Ausztria*, 2023, 124–137. §§).

389. A Bíróság megállapította, hogy a gyermek elhelyezésére és gondozásában való részvételre vonatkozó hatósági eljárások során a releváns dokumentumok szülőkkel való közlésének elmulasztásából az következett, hogy a felügyelettel és a láthatási jogokkal kapcsolatos döntéshozatali folyamatban a szülők érdekei nem részesültek a 8. cikkben biztosított védelemben (*T.P. és K.M. kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 73. §). A független pszichológiai szakvélemény megrendelésének elutasítása és a regionális bíróság előtti meghallgatás hiánya miatt a kérelmező nem vett részt kellő mértékben a szülői láthatásával kapcsolatos döntéshozatali folyamatban, ami sérti a kérelmezőnek a 8. cikkben biztosított jogait (*Elsholz kontra Németország* [NK], 2000, 53. §). A *Petrov és X kontra Oroszország* ügyben (2018) nem vizsgálták meg kellőképpen az apa tartózkodási hely megállapítása iránti kérelmét, a gyermek tartózkodási helyének az anyjánál való megállapítására vonatkozó határozat meghozatalát pedig nem támasztották alá releváns és elégséges indokokkal, ami sérti a 8. cikket (lásd: 105–114. §§, valamint ítélkezési gyakorlat az abban szereplő áttekintését). A Bíróság a *Bierski kontra Lengyelország* ügyben (2022) megállapította, hogy az alperes állam megsértette a 8. cikk alapján őt terhelő pozitív kötelezettségét, amely szerint intézkedéseket kellett volna hoznia a kérelmező és a cselekvőképtelenné nyilvánított fia közötti kapcsolat helyreállítására. Miután a

⁷² Lásd még a Családi élettel kapcsolatos mozgástér címet viselő részt.

kérelmező fia betöltötte a tizennyolcadik életévét, édesanyját gyámnak nevezték ki, aki megtagadta a kérelmezővel való kapcsolattartás folytatását, és a kérelmező nem volt jogosult keresetet indítani a nemzeti bíróságok előtt, hogy megvédje a fiával való családi életét (46–54. §§). A bíróság azt is megállapította, hogy a nemzeti hatóságok elmulasztották figyelembe venni a családon belüli erőszak eseteit a gyermekkel való kapcsolattartás jogának meghatározásakor, ennek következtében elmulasztották a családon belüli erőszak áldozatának, a kérelmezőnek a gyermekeivel való kapcsolattartásában való támogatására irányuló azonnali intézkedések meghozatalát, amivel megszegték a 8. cikkben foglalt kötelezettségeiket ([Luca kontra Moldovai Köztársaság](#), 2023, 90–95. §§).

390. A Bíróság a kapcsolattartási jogot illetően megállapította, hogy a nemzeti bíróságok döntéshozatali eljárásának tisztességesnek kell lennie, lehetővé kell tennie az érintett felek számára, hogy teljeskörűen előadják álláspontjukat, és védeni kell a gyermek mindenek felett álló érdekét. A [Cînta kontra Románia](#) ügyben (2020) a nemzeti bíróságok a kérelmező négyéves kislányával való kapcsolattartási jogát korlátozták, és döntésüket a kérelmező mentális betegségére alapozták. A bíróságok előtt azonban nem állt rendelkezésre bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a kérelmező veszélyt jelentene lánya jólétére (47–48. §§), valamint nem állapították meg és nem értékelték a gyermek mindenek felett álló érdekét (52–55. §§). A Bíróság a [Popadić kontra Szerbia](#) ügyben (2022) megállapította, hogy a kérelmező gyermekével való éjszakai és ünnepi kapcsolattartásának meghatározásában történő 4 éves késedelem annak ellenére sértette a 8. cikket, hogy a kérelmező a eljárás alatt is rendszeresen, de korlátozottabb mértékben tartotta a kapcsolatot gyermekével.

391. A Bíróság megállapította, hogy az elvált házaspár lányának magán- és családi élethez való joga sérült a felügyeleti joggal kapcsolatos eljárás elhúzódása miatt, valamint – a lány életkorát és érettségét figyelembe véve – amiatt, hogy a nemzeti bíróságok nem engedték meg számára kifejezni a véleményét arról, hogy melyik szülő gondoskodik róla ([M. és M. kontra Horvátország](#), 2015, 171–172. §§; vö.: [Q és R kontra Szlovénia](#), 2022, amelyben egy gyermekpszichiáter értékelte a gyermekeket, és úgy ítélte meg, hogy nem képesek véleményt formálni). A Bíróság a [C. kontra Horvátország](#) ügyben (2020) megállapította, hogy a hatóságok megsértették a felügyeleti joggal kapcsolatos eljárás középpontjában álló gyermek családi élethez való jogát, mivel nem volt lehetősége arra, hogy az illetékes bíróságok meghallgassák, és nem jelöltek ki részére ügygondnokot, aki képviselte volna véleményét (77–82. §§). Az [N.V. és C.C. kontra Málta](#) ügyben (2022) a kérelmezők egy együtt élő pár voltak, akiknek közös gyermekük volt. Az elsőrendű kérelmező előző házasságából származó gyermek (E) is velük élt. J panaszát követően a bíróság elrendelte, hogy az elsőrendű kérelmező ne tegye ki E-t a másodrendű kérelmezőnek. Ez azt jelentette, hogy a kérelmezők többé nem élhettek együtt, és nem találkozhattak egymással E jelenlétében. A végzés több mint négy évig maradt hatályban. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel a végzést a másodrendű kérelmező meghallgatása nélkül és anélkül hozták meg, hogy a bíróság megfelelően értékelte volna E-t fenyegető kockázatot (61–69. §§).

392. A szülő a 8. cikk alapján nem lehet jogosult olyan intézkedések meghozatalára, amelyek károsíthatják a gyermek egészségét és fejlődését ([Elsholz kontra Németország](#) [NK], 2000, 50. §; [T.P. és K.M. kontra Egyesült Királyság](#) [NK], 2001, 71. §; [Ignaccolo-Zenide kontra Románia](#), 2000, 94. §; [Nuutinen kontra Finnország](#), 2000, 128. §). Ha tehát egy 13 éves lány több éven át egyértelműen kifejezte, hogy nem akarja látni az apját, és ha az apjával való találkozásra kényszerítése súlyosan megzavarná érzelmi és pszichés egyensúlyát, akkor az apával való kapcsolat megtagadására vonatkozó döntés a gyermek érdekében hozottnak tekinthető ([Sommerfeld kontra Németország](#) [NK], 2003, 64–65. §§; [Buscemi kontra Olaszország](#), 1999, 55. §). Abban az esetben, amelyben a feltételezett apa információt kért állítólagos gyermekéről és a vele való kapcsolatfelvétel engedélyezését kérte, bár azt a gyermek törvényes szülei megtagadták, a Bíróság elfogadta, hogy ez valószínűleg a gyermek törvényes szülei házasságának felbomlásához vezetne, veszélyeztetve ezzel a gyermek jólétét, aki elveszítené családját és kapcsolatait ([Fröhlich kontra Németország](#), 2018, 42. és 62–63. §§). A Bíróság ehhez hasonlóan a [Suur kontra Észtország](#) ügyben (2020) nem állapította meg a 8. cikk megsértését,

mivel a nemzeti bíróságok teljes mértékben figyelembe vették a gyermek mindenek felett álló érdekét, és releváns és elégséges indokokat hoztak fel arra vonatkozóan, hogy – a tényállás időpontjában — a gyermeket miért nem szabad kényszeríteni arra, hogy kapcsolatba lépjen biológiai apjával (98. §). Ugyanakkor a Bíróság relevánsnak tartotta, hogy az apa a jövőben újra kérelmezheti a nemzeti bíróságoktól a kapcsolattartási megállapodások felülvizsgálatát. A Bíróság ehhez hasonlóan nem állapította meg a 8. cikk megsértését abban az esetben, amelyben a nemzeti bíróságok megállapították, hogy a gyermek nem mutatott erős érdeklődést a társadalom által apjának tekintett személlyel, vagyis az anya korábbi partnerével való kapcsolattartás iránt, aki két évig nevelte a gyermeket, de nem volt vele biológiai kapcsolatban (*Vinškovský kontra Cseh Köztársaság* [hat.], 2023, 48–49. §§). A Bíróság másrészt a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben gyermekeket kényszerítettek arra, hogy kapcsolatba lépjenek függő és agresszív magatartást tanúsító apjukkal, noha ezek a találkozások nem biztonságos környezetben és pszichológus jelenlétében zajlottak, ahogyan azt a fiatalkorúak bírósága elrendelte (*I.M. és társai kontra Olaszország*, 2022, 109–126. §§). A Bíróság ugyanezen ügyben azt is megállapította, hogy az anya jogait is megsértették, mivel szülői felügyeleti jogát három évre felfüggesztették, mert állítólag ellenségesen viszonyult a kapcsolattartási alkalmakhoz (127–141. §§).

393. A szülő és gyermeke közötti kapcsolattal kapcsolatos ügyekben különös gondossággal kell eljárni, mivel az idő múlásával a kérdés ténylegesen eldőlhet (*T.C. kontra Olaszország*, 2022, 58. §). Ez a kötelezettség, amely meghatározó szerepet tölt be annak értékelésében, hogy egy ügyet észszerű időn belül tárgyalta-e – amint azt az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése előírja –, szintén részét képezi a 8. cikkben foglalt eljárási követelményeknek (*Ribić kontra Horvátország*, 2015, 92. §; *Paparrigopoulos kontra Görögország*, 2022, 49. §). A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése során kellőképpen mérlegelni kell a gyermek szüleivel való kapcsolata elvesztésének lehetséges hosszú távú negatív következményeit és azt a pozitív kötelezettséget, hogy észszerűen megvalósítható időn belül intézkedéseket kell hozni a család újraegyesítésének elősegítése érdekében. Feltétlenül figyelembe kell venni azokat a hosszú távú hatásokat, amelyekkel az járhat, ha egy gyermeket véglegesen elválasztanak a biológiai anyjától (*Jansen kontra Norvégia*, 2018, 104. §). Ahogyan arra a Bíróság a szóban forgó ügyben rámutatott, a kérelmező gyermeke apja általi elrablásának kockázata (így a gyermek védelmének kérdése) nem élvezhet elsőbbséget az anya gyermekével való kapcsolattartási jogának megfelelő kezelésével szemben (103. §).

394. Ezen kívül az államoknak intézkedéseket kell hozniuk a felügyeleti joggal kapcsolatos döntések és a szülői jogok érvényesítésének biztosítására (*Raw és társai kontra Franciaország*, 2013; *Vorozhba kontra Oroszország*, 2014, 97. §; *Malec kontra Lengyelország*, 2016, 78. §). Ez szükség esetén magában foglalhatja annak a gyermeknek a hollétéről szóló nyomozást, akinek tartózkodási helyét a másik szülő eltitkolta (*Hromadka és Hromadkova kontra Oroszország*, 2014, 168. §). A Bíróság azt is megállapította, hogy a nemzeti bíróságok – azzal, hogy az apa gyermekével való kapcsolattartási jogának biztosítása érdekében egy sor automatikus és sztereotip intézkedésre támaszkodtak – nem hoztak megfelelő intézkedéseket a kérelmező és gyermeke közötti értelmes kapcsolat kialakítására és kapcsolattartási jogának teljes körű gyakorlására (*Giorgioni kontra Olaszország*, 2016, 75–77. §§; *Macready kontra Cseh Köztársaság*, 2010, 66. §; *Bondavalli kontra Olaszország*, 2015, 81–84. §§). A Bíróság ehhez hasonlóan jogsértést állapított meg abban az esetben, amelyben körülbelül 10 évig nem vettek fel új, független pszichiátriai bizonyítékot a kérelmezővel kapcsolatban (*Cincimino kontra Olaszország*, 2016, 73–75. §§). A Bíróság egy másik jogsértést állapított meg abban az esetben, amelyben a kérelmező hét éven át nem tudta gyakorolni a kapcsolattartási jogát a bíróságok által meghatározott feltételek mellett, mivel a gyermek anyja ellenezte ezt, és a nemzeti bíróságok nem hoztak megfelelő intézkedéseket (*Strumia kontra Olaszország*, 2016, 122–125. §§; lásd még: *Luca kontra Moldovai Köztársaság*, 2023, 90–94. §§). Következésképpen a nemzeti bíróságok feladata annak megállapítása, hogy milyen lépéseket lehet tenni a meglévő akadályok leküzdése, valamint a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolat elősegítése érdekében; a Bíróságot jogsértés megállapítására készítette például az, hogy a nemzeti bíróságok nem vettek figyelembe olyan eszközöket, amelyek segíthették volna a kérelmezőt a fogyatékosságából (süketség és jelnyelv

használata, míg fia szintén süket volt, de szóbeli kommunikációra képes) eredő akadályok leküzdésében (*Kacper Nowakowski kontra Lengyelország*, 2017, 95. §).

395. A kapcsolattartással kapcsolatos jogviták az érintett felek számára természetüknél fogva rendkívül érzékeny kérdéseket érintenek, és a nemzeti hatóságok számára nem feltétlenül könnyű feladat biztosítani a bírósági határozat végrehajtását, ha valamelyik vagy egyik szülő magatartása sem messzemenően konstruktív (*Krasicki kontra Lengyelország*, 2014, 90. §). A különvált szülők közötti együttműködés hiánya azonban egymagában nem olyan tényező, amely mentesítheti a hatóságokat a 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségük alól: inkább arra kötelezi a hatóságokat, hogy intézkedéseket tegyenek a felek egymással ütköző érdekeinek összeegyeztetése érdekében (*A. és társai kontra Olaszország*, 2023, 97. §; *Anagnostakis kontra Görögország*, 2023, 58. §). A Bíróság – olyan ügyben, amelyben egy tanúvédelmi programban részt vevő apa nem tudta gyakorolni a két gyermekével való kapcsolattartási jogát – a 8. cikk megsértését állapította meg. A Bíróság – anélkül, hogy figyelmen kívül hagyta volna az ügy konkrét körülményeit – megállapította, hogy az illetékes nemzeti hatóságok nem jártak el kellő gondossággal a kérelmező és a gyermekei közötti látogatások megszervezésében, noha erre bírósági határozatok vonatkoztak. Az ilyen látogatásokat nem szervezték meg az anya tartós ellenállása és a szociális szolgálatok negatív véleménye miatt – akik arra hivatkoztak, hogy az ilyen látogatások káros hatással lennének a gyermekek pszichés állapotára – ugyanakkor nem kísérelték meg olyan intézkedések meghozatalát, amelyek az ilyen látogatások elősegítése érdekében pszichológiai segítségnyújtást és támogatást biztosítanának (*A. és társai kontra Olaszország*, 2023, 94–104., 121–22. §§). A Bíróság viszont egy másik, a kapcsolattartási végzések végrehajtásának elmulasztásával kapcsolatos ügyben meggyőződött arról, hogy a nemzeti hatóságok kellő lépéseket tettek annak érdekében, hogy a kérelmező kapcsolatba léphessen fiával, noha a szülők kapcsolata feszült volt, és a gyermek nem volt hajlandó találkozni apjával, így a 8. cikk megsértését nem állapította meg (*Anagnostakis kontra Görögország*, 2023, 59–68. §§). Ezzel összefüggésben az megjegyzendő, hogy bár a nemzeti hatóságoknak mindent meg kell tenniük a különélő szülők közötti együttműködés elősegítése érdekében, az e területen alkalmazható kényszerítő intézkedésekre vonatkozó kötelezettségeket korlátozni kell, mivel figyelembe kell venni az összes érintett fél érdekeit, jogait és szabadságait, különösen pedig a gyermek mindenképp felett álló érdekét és a 8. cikk szerinti jogait (uo., 62. §).

396. A Bíróság – azon intézkedéseket illetően, amelyek megakadályozták a kérelmezőket abban, hogy elhagyják a zárt területeket, és megnehezítették számukra, hogy gyakorolják a zárt területen kívül élő családtagjaikkal való kapcsolattartási jogukat – a 8. cikk megsértését állapította meg (*Nada kontra Svájc* [NK], 2012, 165. és 198. §§; *Agraw kontra Svájc*, 2010, 51. §; *Mengesha Kimfe kontra Svájc*, 2010, 69–72. §§).

e. Gyermek jogellenes külföldre vitele

397. A gyermek jogellenes külföldre vitele ügyében a 8. cikk által a Szerződő államokra rótt kötelezettségeket különösen a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i hágai egyezmény (*Iglesias Gil és A.U.I. kontra Spanyolország*, 2003, 51. §; *Ignaccolo-Zenide kontra Románia*, 2000, 95. §) és az 1989. november 20-i gyermekjogi egyezmény (*Maire kontra Portugália*, 2003, 72. §) figyelembevételével kell értelmezni.

398. Ezen a területen a döntő kérdés az, hogy a tagállamoknak ilyen ügyekben biztosított mérlegelési mozgástéren belül sikerült-e tiszteletes egyensúlyt teremteni a versengő érdekek – a gyermek, a két szülő és a közrend érdekei – között (*Maumousseau és Washington kontra Franciaország*, 2007, 62. §; *Rouiller kontra Svájc*, 2014), figyelembe véve azonban, hogy a gyermek mindenképp felett álló érdekét kell elsődlegesen figyelembe venni (*Gnahoré kontra Franciaország*, 2000, 59. §; *X kontra Lettország* [NK], 2013, 95. §). A Bíróság ez utóbbi ügyben megállapította, hogy széles körű konszenzus áll fenn – többek között a nemzetközi jogban is – annak az elvnek a támogatását illetően, hogy minden, gyermekeket érintő döntésnél elsődleges fontosságúnak kell tekinteni a gyermekek mindenképp felett álló érdekét (96. §; lásd még: *X kontra Cseh Köztársaság*, 2022, 60. §). A szülők érdekei, különösen a

gyermekükkel való rendszeres kapcsolattartás iránti igényük, mindazonáltal továbbra is fontos tényezők a különböző érdekek közötti egyensúly megteremtésében (*X kontra Lettország* [NK], 2013, 95. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 58. §). Például a szülőknek megfelelő lehetőséget kell biztosítani a döntéshozatali folyamatban való részvételre (*López Guió kontra Szlovákia*, 2014).

399. Az európai egyezmény és a hágai egyezmény harmonikus értelmezése érdekében a hágai egyezmény 12., 13. és 20. cikkének alkalmazása során a gyermek azonnali visszavitelétől való eltérés alapjául szolgáló tényezőket először is a megkeresett bíróságnak valóban figyelembe kell vennie, és e tekintetben kellően indokolt határozatot kell hoznia, majd azokat az európai egyezmény 8. cikkének tükrében kell értékelni. Ebből következik, hogy az Egyezmény 8. cikke eljárási kötelezettséget ró a nemzeti hatóságokra, amely szerint a gyermek visszavitelére irányuló kérelem elbírálásakor a bíróságoknak figyelembe kell venniük a visszavitel esetén a gyermekre leselkedő „komoly veszélyre” vonatkozó vitatható állításokat, és konkrét indokokkal ellátott határozatot kell hozniuk. A „komoly kockázat” pontos jellegét illetően a hágai egyezmény 13. cikkének b) pontjában előírt kivétel kizárólag azokat a helyzeteket érinti, amelyek meghaladják azt, amit a gyermek észszerűen el tud viselni (*X kontra Lettország* [NK], 2013, 106–107. §§, és *Vladimir Ushakov kontra Oroszország*, 2019, 103. §). A *Y.S. és O.S. kontra Oroszország* ügyben (2021) a bíróság a Hágai Egyezmény alapján elrendelte egy gyermek visszavitelét a folyamatban lévő katonai konfliktus övezetébe. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel álláspontja szerint a bíróság nem vette kellőképpen figyelembe a gyermekre nézve a biztonsági helyzetből fakadó kockázatot.

400. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a hágai egyezmény 11. cikkében meghatározott, nem kötelező hathetes határidő jelentős mértékű túllépése – olyan körülmények hiányában, amelyek felmentenék a nemzeti bíróságokat a határidő szigorú betartásának kötelezettsége alól – nem felel meg a gyermekek visszavitele iránti eljárásokban a gyors eljárás pozitív kötelezettségének (*G.S. kontra Grúzia*, 2015, 63. §; *G.N. kontra Lengyelország*, 2016, 68. §; *K.J. kontra Lengyelország*, 2016, 72. §; *Carlson kontra Svájc*, 2008, 76. §; *Karrer kontra Románia*, 2012, 54. §; *R.S. kontra Lengyelország*, 2015, 70. §; *Blaga kontra Románia*, 2014, 83. §; *Monory kontra Románia és Magyarország*, 2005, 82. §). A Bíróság azonban a *Rinau kontra Litvánia* ügyben (2020) megállapította, hogy az elsőrendű kérelmezőnek a lánya visszavitele iránti kérelmétől számított öt hónap után, a fent említett hathetes határidő túllépésével hozott döntés nem sértette a 8. cikket. A nemzeti bíróságoknak össze kellett hangolniuk e cikk szerinti két kötelezettségüket. Egyrészt az a pozitív kötelezettség terhelte őket az elsőrendű kérelmező apa vonatkozásában, hogy gyorsan járjanak el, másrészt az az eljárási kötelezettség terhelte őket a gyermek anyja vonatkozásában, hogy hatékonyan vizsgálják meg azokat a hihető állításokat, miszerint a lánya Németországba való visszavitele pszichés károkat okozhatna a lány számára. A Bíróság megállapította, hogy ezek a kérdések részletes és bizonyos mértékben időigényes vizsgálatot igényelnek a nemzeti bíróságok részéről, ami szükséges ahhoz, hogy döntést lehessen hozni a versengő érdekek között szükséges egyensúlyról, amelyben az elsődleges szempont a gyermek mindenek felett álló érdeke (194. §). A Bíróság mindazonáltal megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem teljesítették a 8. cikk szerinti eljárási kötelezettségeiket: konkrétan a gyermek bíróság által elrendelt visszavitelét akadályozni szándékozó politikai beavatkozások és eljárási furcsaságok sértették a 8. cikket, mivel befolyásolták a döntéshozatali folyamat tisztességességét és hosszú késedelmet okoztak. Másrészt a Bíróság megállapította, hogy a gyermeket jogellenesen elvivő szülőknek nem kellett aránytalan mértékben elviselnie a 8. cikkben foglalt jogainak sérelmét a eljárás „sajnálatos” késedelme miatt (*G.K. kontra Ciprus*, 2022, 53–54. §§).

401. A gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ítéletek végrehajtásának is megfelelőnek és hatékonynak kell lennie, tekintettel azok sürgős jellegére (*V.P. kontra Oroszország*, 2014, 154. §). A Bíróság az *X kontra Cseh Köztársaság* ügyben (2022) nem a visszavitt elrendelő határozat elfogadásához vezető eljárást értékelte, hanem a későbbi végrehajtási eljárást, amelyben a nemzeti bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy a határozat végrehajtható. Habár a nemzeti bíróság nem vonta vissza a visszavitt elrendelő jogerős határozatot, figyelembe vette a későbbi

fejleményeket. Ennélfogva a Bíróság elfogadta, hogy a végrehajtási eljárás megfelelt a 8. cikkben előírt eljárási követelményeknek (54–64. §§).

402. A *Veres kontra Spanyolország* ügyben (2022) a kérelmező a Brüsszel IIa. rendelet 21. és azt követő cikkei alapján eljárást indított Spanyolországban annak a magyar határozatnak az elismertetése és végrehajtása érdekében, amelyben elvált feleségét arra kötelezték, hogy a jogerős ítélet felügyeleti jogra vonatkozó eljárásban történő meghozataláig visszavigye gyermeküket Magyarországra. Habár a Brüsszel IIa. rendelet (a hágai egyezménnyel ellentétben) nem tartalmazott konkrét határidőket, a nemzeti bíróságoktól elvárták, hogy az e rendelkezés alapján benyújtott kérelmeket gyorsan elbírálják. A Bíróság megállapította, hogy a spanyol bíróságok túlzott késedelme sértette a 8. cikket, mivel több mint két évre megszakította a gyermekével való családi életét, és hozzájárult ahhoz, hogy a felügyeleti jogot az anyának ítéljék oda (80–89. §§).

f. Örökbefogadás⁷³

403. A Bíróság megállapította, hogy bár az örökbefogadáshoz való jog mint olyan nem szerepel az Egyezmény által garantált jogok között, az örökbefogadó szülő és az örökbefogadott gyermek közötti kapcsolatok általában ugyanolyan jellegűek, mint a 8. cikk által védett családi kapcsolatok (*Kurochkin kontra Ukrajna*, 2010; *Ageyevy kontra Oroszország*, 2013). A törvényes és tényleges örökbefogadás családi életnek minősülhet még akkor is, ha az örökbefogadott gyermek és az örökbefogadó szülők között nincs együttélés vagy valós kapcsolat (*Pini és társai kontra Románia*, 2004, 143–148. §§; *Topčić-Rosenberg kontra Horvátország*, 2013, 38. §).

404. A 8. cikkben foglalt rendelkezések azonban önmagukban nem garantálják sem a családalapításhoz való jogot, sem az örökbefogadáshoz való jogot (*Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK], 2017, 141. §; *E.B. kontra Franciaország* [NK], 2008). A tagállamok ráadásul nem kötelesek elismerni az örökbefogadáshoz hasonló összes gyámsági formát, mint amilyen a „kafala” (*Harroudj kontra Franciaország*, 2012, 51. §; *Chbihi Loudoudi és társai kontra Belgium*, 2014). Az illetékes nemzeti hatóságoknak biztosítandó mérlegelési mozgástér mértéke a kérdések jellegétől és a veszélyeztetett érdekek súlyosságától függően változik (lásd: *Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 211. §, az anya szülői felügyeleti jogának megvonásáról és fiának örökbefogadásáról; *A.I. kontra Olaszország*, 2021, 86–89. §§). A gyermekek mindenek felett álló érdeke ezen a területen is elsődleges fontosságú (uo., 94., 98.; amelyben a testvéreket elválasztották, és két különböző családnál helyezték el, 94. és 101. §§; lásd még a szakértői jelentés szerepéért: 99–101. §§). A szülő veszélyeztetett helyzete szintén figyelembe veendő tényező (uo., 102–104. §, amelyben az anya emberkereskedelem áldozata volt).

405. A Bíróság megállapította, hogy a 8. cikkben az örökbefogadás területén előírt kötelezettségeket és az örökbefogadásnak az örökbefogadók és az örökbefogadottak közötti kapcsolatra gyakorolt hatásait a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről szóló 1993. május 29-i hágai egyezmény, a gyermekek jogairól szóló 1989. november 20-i ENSZ-egyezmény és a gyermekek örökbefogadásáról szóló európai egyezmény tükrében kell értelmezni (*Pini és társai kontra Románia*, 2004, 139–140. §§).

406. A 8. cikk nem írja elő a második szülő általi örökbefogadás jogának kiterjesztését a nem házaspárokra (*X és társai kontra Ausztria* [NK], 2013, 136. §; *Gas és Dubois kontra Franciaország*, 2012, 66–69. §§; *Emonet és társai kontra Svájc*, 2007, 79–88. §§). Az államoknak nem kötelességük a házaspárokat és a nem házaspárokat egyenlő elbánásban részesíteni az örökbefogadás feltételei tekintetében (*Gas és Dubois kontra Franciaország*, 2012, 68. §, vö.: *Fretté kontra Franciaország*, 2002). Ha azonban az államok lehetővé teszik az örökbefogadást a nem házaspárok számára, akkor azt mind a különböző nemű, mind az azonos nemű párok számára elérhetővé

⁷³. Lásd még a Béranyaság, az Azonos nemű párok címet viselő részt, és az [LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

kell tenni, feltéve, hogy azok hasonló helyzetben vannak (*X és társai kontra Ausztria* [NK], 2013, 112. és 130. §§). Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

407. Az örökbefogadásra vonatkozó elvek akkor is alkalmazandók, ha a felek olyan külföldi örökbefogadási határozat végrehajtását kérik, amely a származási országuk jogszabályai szerint tilos (*Negrepontis-Giannisis kontra Görögország*, 2011).

408. A török polgári jogban az egyedülálló szülők örökbefogadásával kapcsolatos joghézag a 8. cikket sértette; a kérelmező kérelmének benyújtásakor nem létezett szabályozási keret az örökbefogadó egyedülálló szülő vezetéknevének a vér szerinti szülő vezetékneve helyett történő elismerésére (*Gözüm kontra Törökország*, 2015, 53. §).

409. A gyermekek kérelmezők általi örökbefogadásának visszavonása, amely teljesen megfosztotta őket a gyermekekkel való családi élettől, visszafordíthatatlan volt és ellentétes a család újraegyesítésének céljával, olyan intézkedés volt, amelyet csak kivételes körülmények között lehetett alkalmazni, és amelyet a gyermekek mindenek felett álló érdekét szolgáló, elsőbbséget élvező követelmény indokolt (*Ageyevy kontra Oroszország*, 2013, 144. §; *Johansen kontra Norvégia*, 1994; *Scozzari és Giunta kontra Olaszország* [NK], 2000, 148. §; *Zaiej kontra Románia*, 2015, 50. §).

410. A *Paradiso és Campanelli kontra Olaszország* [NK] ügy (2017) tárgyát egy külföldön béranyaság útján fogant és Olaszországba visszahozott gyermek elválasztása és örökbeadása képezte, ami ellentétes az olasz örökbeadási törvényekkel (215. §). Az ügy tényállása etikai szempontból érzékeny kérdéseket – az örökbefogadást, a gyermek gondozásba vételét, az orvosi módszerekkel támogatott szaporodást és a béranyaságot – érintette, amelyek tekintetében a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeztek (194. §§). A Bíróság megállapította, hogy ebben a konkrét ügyben nem létezett családi élet, és az ügyet a „magánélet” fogalma alapján vizsgálta.

g. Nevelőcsaládok

411. A Bíróság elismerheti, hogy a nevelőszülők és a náluk elhelyezett gyermek között ténylegesen családi élet áll fenn, figyelembe véve az együtt töltött időt, a kapcsolat minőségét és a felnőttek a gyermekkel szemben betöltött szerepét (lásd: *Moretti és Benedetti kontra Olaszország*, 2010, 48–52. §§). A Bíróság a szóban forgó ügyben megállapította, hogy az állam megsértette pozitív kötelezettségét, mivel a kérelmezőknek a születése után azonnal, öt hónapra a családjukhoz helyezett nevelt gyermekekre vonatkozó különleges örökbefogadási kérelmét nem vizsgálták meg alaposan, mielőtt a babát örökbefogadásra alkalmasnak nyilvánították és egy másik párt választottak ki (lásd még: *Jolie és társai kontra Belgium*, bizottsági határozat, 1986, a nevelőszülők és az általuk gondozott gyermekek közötti kapcsolat vizsgálatáról; valamint *V.D. és társai kontra Oroszország*, 2019, amelyben egy nevelőszülői család panaszt tett a nemzeti hatóságok azon döntései ellen, hogy a gondozásukban lévő gyermeket visszaadják biológiai szüleinek, megszüntessék a gyámságot és megtagadják tőlük a gyermekkel való kapcsolattartást).

412. A *Pavel Shishkov kontra Oroszország* ügyben (2021) a kérelmező lányát a kérelmező tudta és beleegyezése nélkül nevelőszülőknél helyezték el. A Bíróság megerősítette, hogy nem abszolút jellegű a nemzeti hatóságok arra vonatkozó kötelezettsége, hogy a család újraegyesítésének elősegítése érdekében intézkedéseket tegyenek. A szülő és a vele egy ideje együtt nem élő gyermek újraegyesítése nem feltétlenül lehetséges azonnal, és előkészítő intézkedéseket igényelhet (94. §).

413. A Bíróság azt is megállapította (annak meghatározása kapcsán, hogy létezett-e jog a nevelőszülői elhelyezéssel kapcsolatos iratok megtekintésére), hogy a kérelmező helyzetében lévő személyeknek (korábbi nevelőszülői elhelyezésben élő gyermekek) az Egyezmény által védett alapvető érdekük fűződött ahhoz, hogy megkapják a gyermekkoruk és korai fejlődésük megismeréséhez és megértéséhez szükséges információkat (*Gaskin kontra Egyesült Királyság*, 1989, 49. §).

414. A *Jírová és társai kontra Cseh Köztársaság* ügyben (2023) a kérelmezők a korábbi nevelőszülők és korábbi nevelt gyermekük, akik panaszt tettek a bíróság által elrendelt, a közöttük való

kapcsolattartás tilalmára vonatkozó olyan határozat ellen, amelyet a nevelőszülők gyermekkel szembeni manipuláló magatartása és a gyermeknek szorongást okozó, valamint számára károsnak ítélt magatartása indokolt (126–28. §§). A Bíróság megállapította, hogy az intézkedés a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálta, és hogy a nemzeti bíróságok által felhozott indokok relevánsak és elégségesek voltak.

h. Szülői felügyelet és állami gondozás

415. A családi élet nem ér véget azzal, hogy a gyermeket állami gondozásba veszik (*Johansen kontra Norvégia*, 1994, 52. §; *Eriksson kontra Svédország*, 1989, 58. §), vagy a szülők válása után (*Mustafa és Armağan Akin kontra Törökország*, 2010, 19. §). Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a gyermekek szüleiktől való elválasztása és állami gondozásba helyezése a családi élet tiszteletben tartását sérti, ami a 8. cikk 2. bekezdése alapján indoklást igényel (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 202. §; *Kutzner kontra Németország*, 2002, 58–60. §§). A Bíróság a *Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK] ügyben (2019) összefoglalta az ítélkezési gyakorlatban megállapított releváns elveket (202–213. §§). A Bíróság jelesül a következő irányadó elveket emelte ki: a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges fontossága, a család újraegyesítése észszerűen megvalósítható legkorábbi időpontban történő elősegítésének szükségessége, a gondozásba vételi végzés ideiglenes intézkedésnek tekintése, amelynek a körülmények lehetővé tételekor haladéktalanul véget kell vetni, valamint a megfelelő döntéshozatali folyamat szükségessége. A család életét korlátozó állami gondozás esetén a hatóságoknak pozitív kötelezettségük van arra, hogy a család újraegyesítésének elősegítése érdekében észszerűen megvalósítható időn belül intézkedéseket tegyenek (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 204. §; *Kilic kontra Ausztria*, 2023, 119–123. §§).

416. A Bíróság megállapította, hogy a hatóságok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a gyermek gondozásba vétele szükségességének értékelése során (*B.B. és F.B. kontra Németország*, 2013, 47. §; *Johansen kontra Norvégia*, 1994, 64. §, *Wunderlich kontra Németország*, 2019, 47. §). Ezenkívül szem előtt tartandó, hogy a nemzeti hatóságok előnyben vannak, mivel közvetlen kapcsolatban állnak az összes érintett személlyel (*Olsson kontra Svédország* (2. sz.), 1992, 90. §), gyakran éppen abban a szakaszban, amelyben a gondozási intézkedéseket kilátásba helyezik, vagy közvetlenül azok végrehajtása után. Azonban szigorúbb vizsgálatra van szükség minden további korlátozás tekintetében, például a szóban forgó hatóságok által a szülői láthatási jogokra vonatkozóan bevezetett korlátozások esetében (*Elsholz kontra Németország* [NK], 2000, 64. §; *A.D. és O.D. kontra Egyesült Királyság*, 2010, 83. §).

417. Két, a gyermeknevelés során alkalmazott rendszeres testi fenytéssel kapcsolatos ügyben a Bíróság fő célját annak megállapítása képezte, hogy a döntéshozatali folyamat egészében véve biztosította-e a szülők érdekeinek kellő védelmét, és hogy a választott intézkedések arányosak voltak-e (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 79. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 92. §). A szülői felügyelet megvonásának, amely kizárólag végső eszközként alkalmazható, tehát szigorúan azokra a szempontokra kell korlátozódnia, amelyek feltétlenül szükségesek a megalázó bánásmód valós és közvetlen kockázatának megelőzéséhez, és csak az ilyen kockázatnak kitett gyermekek esetében alkalmazható (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 84. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 97. §). A nemzeti bíróságoknak ezen kívül részletesen meg kell indokolniuk, miért nem állt rendelkezésre más, a család jogait kevésbé sértő lehetőség a gyermekek védelmére (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 85. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 98. §). A 8. cikkben foglalt eljárási kötelezettségek közé tartozik annak biztosítása is, hogy a szülők minden érvüket előterjeszthessék (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 80. §; *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 93. §). E kötelezettségek alapján a nemzeti bíróságok ítéleteinek kellő ténybeli alapon kell nyugodniuk, és nem tűnhetnek önkényesnek vagy észszerűtlennek (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 81. §). Például a *Wetjen és társai kontra Németország* ügyben (2018) a nemzeti hatóságok a szülők és a gyermekek saját nyilatkozataira támaszkodtak annak megállapítása során, hogy a gyermekeket megverték vagy verésnek voltak kitéve.

418. A szakemberek téves ítéletei vagy értékelései önmagukban nem teszik a gyermekgondozási intézkedéseket a 8. cikkben foglalt követelményekkel összeegyeztethetetlenné (*B.B. és F.B. kontra Németország*, 2013, 48. §). Az egészségügyi és szociális hatóságoknak is kötelességük a gyermekek védelme, és nem vonhatók felelősségre minden olyan esetben, amelyben a gyermekek biztonságával kapcsolatban családtagjaikkal szemben támasztott valós és észszerű aggodalmak utólag tévesnek bizonyulnak (*R.K. és A.K. kontra Egyesült Királyság*, 2008, 36. §; *A.D. és O.D. kontra Egyesült Királyság*, 2010, 84. §). Ebből az következik, hogy a nemzeti döntéseket kizárólag az adott helyzet tükrében lehet vizsgálni, ahogyan az a nemzeti hatóságok előtt a döntések meghozatalának időpontjában állt (*B.B. és F.B. kontra Németország*, 2013, 48. §).

419. Amennyiben tehát a nemzeti hatóságok legalább első látásra hitelesnek tűnő, súlyos fizikai bántalmazásra vonatkozó állításokkal szembesültek, a szülői felügyelet ideiglenes megvonása kellően indokolt volt (*B.B. és F.B. kontra Németország*, 2013, 49. §). A szülői felügyelet végleges megvonására vonatkozó döntés azonban nem tartalmazott kellő indokot az alapeljárásban, így sértette a 8. cikket (uo., 51–52. §§). A Bíróság a *Wetjen és társai kontra Németország* ügyben (2018) megállapította, hogy a szisztematikus és rendszeres verés kockázata a szülői felügyelet részleges megvonása és a gyermekek gondozásba vétele szempontjából releváns oknak minősült (78. §) (lásd még: *Tlapak és társai kontra Németország*, 2018, 91. §). A Bíróság megvizsgálta, hogy a nemzeti bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a szülők érdekei és a gyermekek mindenképp felett álló érdeke között (*Wetjen és társai kontra Németország*, 2018, 79–85. §).

420. A Bíróság – abban az esetben, amelyben a szülői felügyeleti jog megvonása alapvetően vallási megfontolásokból fakadó megkülönböztetésen alapult – megállapította, hogy a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikk megsértése valósult meg (*Hoffmann kontra Ausztria*, 1993, 36. §, amelyben a kérelmezőtől – miután elvált két gyermeke apjától – megvonták a szülői jogokat, mert Jehova tanúja volt). A Bíróság ezen kívül aránytalannak ítélte azt a döntést, hogy egy egészséges csecsemőt gondozásba vettek, mert az anya az orvosok ajánlásánál korábban úgy döntött, hogy elhagyja a kórházat (*Hanzelkovi kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 79. §). A Bíróság ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a szülői felügyelet bizonyos aspektusainak megvonása és a gyermekek három hétre történő kényszerű elválasztása a szüleiktől, mivel azok tartósan megtagadták a gyermekek iskolába járatását, „megfelelő egyensúlyt teremtett a gyermekek mindenképp felett álló érdeke és a kérelmezők érdekei között, ami nem esett a nemzeti hatóságoknak biztosított mérlegelési mozgástér határain kívül” (*Wunderlich kontra Németország*, 2019, 57. §).

421. Az, hogy egy gyermek nevelése szempontjából kedvezőbb környezetbe helyezhető, önmagában nem indokolja a biológiai szülők gondozásából való kényszerű kivételt; más körülményeknek is fenn kell állniuk, amelyek a szülőknek a 8. cikk szerinti, gyermekükkel való családi élet jogába történő ilyen beavatkozás „szükségességét” indokolják (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 208. §; *K. és T. kontra Finnország* [NK], 2001, 173. §). A nemzeti jog vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazása ezen kívül nem lehet önkényes (*Zelikha Magomadova kontra Oroszország*, 2019, 112. §).

422. A Bíróság a *Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK] ítéletben (2019) összefoglalta azokat, az ítélkezési gyakorlatban kialakult elveket (202–213. §§), amelyek azokra az esetekre alkalmazandók, amelyekben a hatóságok úgy döntöttek, hogy a nevelőszülői elhelyezést egy messzebb menő intézkedéssel, jelesül a szülői feladatok megvonásával és az örökbefogadás engedélyezésével váltják fel. A Bíróság figyelembe vette azt az elvet, hogy „az ilyen intézkedéseket csak kivételes körülmények között szabad alkalmazni, és azok kizárólag akkor indokoltak, ha azokat a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgáló, elsőbbséget élvező követelmény indokolja” (*S.S. kontra Szlovénia*, 2018, 85–87., 96. és 103. §§; *Aune kontra Norvégia*, 2010, 66. §). Az anya anyagi helyzete nem indokolhatja a gyermeknek az anya gondozásából – a megváltozott körülmények figyelembevételével nélkül – történő kivételét (*R.M.S. kontra Spanyolország*, 2013, 92. §). A Bíróság ehhez hasonlóan jogsértést állapított meg abban az esetben, amelyben a nemzeti hatóságok döntésüket kizárólag a kérelmező pénzügyi és szociális nehézségeire alapozták, anélkül hogy megfelelő szociális segítséget nyújtottak volna neki (*Akinnibosun kontra Olaszország*, 2015, 83–84. §§). A Bíróság a *Soares De Melo kontra Portugália*

ügyben (2016) a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel egy bizonytalan körülmények között élő nő gyermekeit örökbefogadás céljából gondozásba vették, ami a családi kötelékek megszakadásához vezetett (118–123. §§). A gyermekneveléshez szükséges készségek és tapasztalatok hiánya ráadásul önmagában aligha tekinthető jogszerű oknak a szülői felügyelet korlátozására vagy a gyermek állami gondozásba vételére (*Kocherov és Sergejeva kontra Oroszország*, 2016, 106. §, egy enyhe értelmi fogyatékossgal élő apáról szóló ügy).

423. A Bíróság a *Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK] ügyben (2019) jogsértést állapított meg, mert a szülői felügyeleti jog visszavonásához és az örökbefogadáshoz való hozzájáruláshoz vezető döntéshozatali folyamat során nem vették figyelembe a kérelmezők összes véleményét és érdekét. A hatóságok konkrétan nem segítették elő a kapcsolattartást, miután a gyermeket először gondozásba vették, és nem rendeltek el új szakértői vizsgálatot az anya megfelelő gondozási képességét illetően (220–225. §§; vö.: *Kilic kontra Ausztria*, 2023, 124–137. §§, valamint *V.Y.R. és A.V.R. kontra Bulgária*, 2022, 74–101. §§). A Bíróság ehhez hasonlóan az *Omrefe kontra Spanyolország* ügyben megállapította, hogy az anya kérésére hozott döntés, miszerint a csecsemőt gyámság alá helyezik, valamint a hat évvel későbbi, az anya ellenkezése ellenére engedélyezett örökbefogadás nem olyan módon történt, hogy az anya véleményét és érdekeit kellőképpen figyelembe vették volna, és nem volt körülveve a beavatkozás súlyosságához és a veszélybe került érdekekhez arányos biztosítékokkal (60. §). A hatóságok konkrétan nem vették figyelembe annak lehetőségét, hogy a gyermeket újra összehozzák édesanyjával, nem fontoltak meg kevésbé radikális intézkedéseket, mint például az ideiglenes befogadás vagy az egyszerű, örökbefogadás előtti nevelőszülői gondozás, és a kérelmező kapcsolattartási jogát pszichológiai szakértői vélemény nélkül vonták meg. Ezenkívül a gyermek örökbefogadás előtti nevelőszülői gondozását 20 nappal azután kezdték meg, hogy a kérelmezőt tájékoztatták arról, hogy – ahhoz, hogy újra együtt lehessen fiával – hat hónap áll rendelkezésére bizonyos célok elérésére. A Bíróság ugyanakkor nem állapított meg jogsértést abban az esetben, amelyben egy mentálisan beteg anyától megvonták a szülői jogokat (azt követően örökbe fogadták a gyermeket), mivel a kérelmezőnek nem volt reális lehetősége arra, hogy újra gondoskodjon a gyerekeiről, bár pozitív lépéseket tettek az anya megsegítésére (*S.S. kontra Szlovénia*, 2018, 97. és 103–104. §§).

424. A gondozásba vételi végzést ideiglenes intézkedésnek kell tekinteni, amelyet a körülmények által lehetővé tett időben haladéktalanul fel kell függeszteni, és az ideiglenes gondozásba vételt végrehajtó intézkedéseknek összhangban kell állniuk a vér szerinti szülők és a gyermek újraegyesítésének végső céljával (*Strand Lobben és társai kontra Norvégia* [NK], 2019, 208. §; *Olsson kontra Svédország (1. sz.)*, 1988, 81. §). A családegyesítés elősegítésére irányuló intézkedések meghozatalának pozitív kötelezettsége, amint az észszerűen megvalósítható, egyre nagyobb nyomást fog gyakorolni az illetékes hatóságokra a gondozás időszakának kezdetétől fogva, minden esetben figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére vonatkozó kötelezettséget (*K. és T. kontra Finnország* [NK], 2001, 178. §, és *Haddad kontra Spanyolország*, 2019, 54. §). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben a nemzeti hatóságok a kérelmező gyermekeit örökbe fogadhatónak nyilvánítva nem tettek meg minden szükséges erőfeszítést a szülő-gyermek kapcsolat megőrzése érdekében (*S.H. kontra Olaszország*, 2015, 58. §). A Bíróság jogsértést állapított meg abban az esetben, amelyben egy anyától megtagadták a gyermekével való kapcsolattartás jogát, mert az apa elrablás szempontjából kockázatot jelentett. Ahogyan arra a Bíróság rámutatott, a kérelmező gyermeke apja általi elrablásának kockázata (így az ő védelmének kérdése) nem élvezhet elsőbbséget az anya gyermekével való kapcsolattartási jogának megfelelő kezelésével szemben (*Jansen kontra Norvégia*, 2018, 103–104. §§). A Bíróság a 8. cikk megsértését abban az esetben is megállapította, amelyben a hatóságok nem állították vissza a kapcsolatot a gyermek és apja között, miután az apát felmentették a családon belüli erőszak vádjá alól, és két idősebb gyermek visszakérült az ő gondozásába. A Bíróság nem találta meggyőzőnek azokat az okokat, amelyekre a hatóságok és a nemzeti bíróságok a gyermek örökbefogadás előtti gondozásba helyezésének indoklása céljából hivatkoztak (*Haddad kontra Spanyolország*, 2019, 57–74. §§). Ehhez képest az *A és társai kontra Izland* ügyben (2022) a Legfelsőbb Bíróság nem az elsőrendű és a másodrendű kérelmező

ellen felhozott vádak valóságtartalmára alapozta azt a döntését, amelyben megfosztotta őket a felügyelettől. Éppen ellenkezőleg, a Legfelsőbb Bíróság elismerte az elsőrendű kérelmezőnek felmentésének jogerejét, de megjegyezte, hogy ez a felmentés önmagában nem lehet meghatározó a gyermekelhelyezési eljárásban. Ezt követően elvégezte az ügy tényállásának és a rendelkezésre álló szakértői bizonyítékoknak az értékelését, és nem tett további utalást az elsőrendű kérelmező ellen indított büntetőeljárásra vagy az ő részéről állítólagosan elkövetett bűncselekményre. A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a nemzeti hatóságok mérlegelési mozgásterükön belül jártak el (84–97. §§).

425. A 8. cikk előírja, hogy a bíróságok arra vonatkozó döntéseit, amelyek főszabály szerint a szülők és gyermekeik közötti látogatások megkönnyítését célozzák, hogy azok a család újraegyesítése érdekében helyreállíthassák kapcsolataikat, hatékony és következetes módon kell végrehajtani. Nincs logikus célja annak a döntésnek, hogy a látogatások megtörténhetnek, ha a döntés végrehajtásának módja azt jelenti, hogy a gyermek ténylegesen visszafordíthatatlanul elválik természetes szülőjétől. A hatóságok ennek megfelelően nem tudták megteremteni a 8. cikk szerinti tisztességes egyensúlyt a kérelmező és gyermekei érdekei között, mivel a gondozásba vételi végzésre nem vonatkoztak időbeli korlátozások, és a gondozási központban dolgozók negatív magatartása és hozzáállása a kérelmező gyermekeit visszafordíthatatlanul elválasztotta édesanyjuktól (*Scozzari és Giunta kontra Olaszország* [NK], 2000, 181. és 215. §§).

426. A kérelmezők gyermekét állami gondozásba helyező sürgősségi gondozásba vételi határozat, valamint az, hogy a hatóságok nem tettek megfelelő lépéseket a kérelmezők családjának esetleges újraegyesítése érdekében, függetlenül attól, hogy a kérelmezők helyzetében pozitív javulás volt tapasztalható, szintén a családi élethez való jogot sértette, a későbbi rendes gondozásba vételi határozatok és a láthatási jog korlátozása azonban azt nem sértette (*K. és T. kontra Finnország* [NK], 2001, 170., 174., 179. és 194. §§).

427. A Bíróság a *Blyudik kontra Oroszország* ügyben (2019) megállapította, hogy a kérelmező lányának 2500 km-re lévő zárt oktatási intézménybe való elhelyezése jogellenes volt, mivel a nemzeti jogban nem volt ilyen elhelyezésre vonatkozó jogalap.

4. Egyéb családi kapcsolatok

a. Testvérek, nagyszülők között

428. A családi élet testvérek (*Moustaquim kontra Belgium*, 1991, 36. §; *Mustafa és Armağan Akın kontra Törökország*, 2010, 19. §) és nagynénik/nagybácsik, valamint unokahúgok/unokaöccsök között is létezhet (*Boyle kontra Egyesült Királyság*, 1994, 41–47. §§). A hagyományos megközelítés azonban az, hogy a családi élethez nem kapcsolódó szoros kapcsolatok általában a magánélet körébe tartoznak (*Znamenskaya kontra Oroszország*, 2005, 27. §, valamint az ott hivatkozott források).

429. A Bíróság elismerte, hogy a felnőttek és szüleik, testvéreik közötti kapcsolat a 8. cikk által védett családi életnek minősül, még akkor is, ha a felnőtt nem élt együtt szüleivel vagy testvéreivel (*Boughanemi kontra Franciaország*, 1996, 35. §), és a felnőtt külön háztartást és családot alapított (*Moustaquim kontra Belgium*, 1991, 35. és 45–46. §§; *El Boujaïdi kontra Franciaország*, 1997, 33. §). A Bíróság a közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatában megállapította, hogy a felnőttek és szüleik vagy testvéreik közötti családi kötelékek kevesebb védelmet élveznek, kivéve, ha bizonyítható, hogy a szokásos érzelmi kötelékeken túl további függőségi elemek is fennállnak (*Benhebba kontra Franciaország*, 2003, 36. §; *Mokrani kontra Franciaország*, 2003, 33. §; *Onur kontra Egyesült Királyság*, 2009, 45. §; *Slivenko kontra Lettország* [NK], 2003, 97. §; *A.H. Khan kontra Egyesült Királyság*, 2011, 32. §).

430. A Bíróság megállapította, hogy a családi élet legalábbis a közeli rokonok közötti kapcsolatokat, például a nagyszülők és unokák közötti kapcsolatokat magában foglalja, mivel ezek a rokonok jelentős szerepet játszhatnak a családi életben (*Marckx kontra Belgium*, 1979, 45. §; *Bronda kontra*

Olaszország, 1998, 51. §; *T.S. és J.J. kontra Norvégia* [hat.], 2016, 23. §). A nagyszülők és unokák közötti kapcsolat jellegében és mértékében eltér a szülők és gyermekek közötti kapcsolattól, ezért természeténél fogva általában kisebb mértékű védelmet igényel. A nagyszülők családi életéhez való joga az unokáikkal kapcsolatban ezért elsősorban azt jelenti, hogy joguk van a normális nagyszülő-unoka kapcsolat fenntartásához a közöttük lévő kapcsolattartás révén (*Kruškić kontra Horvátország* [hat.], 2014, 111. §; *Mitovi kontra Macedónia*, 2015, 58. §; *Q és R kontra Szlovénia*, 2022, 94. §). A Bíróság azonban úgy ítéli meg, hogy a nagyszülők és unokáik közötti kapcsolat általában a szülői felügyeletet gyakorló személy beleegyezésével jön létre, ami azt jelenti, hogy a nagyszülő unokájához való hozzáférése általában a gyermek szüleinek belátására van bízva (*Kruškić kontra Horvátország* [hat.], 2014, 112. §). Abban az esetben, amelyben egy nagymama születése óta gondoskodott unokájáról, és minden tekintetben úgy viselkedett, mint az anyja, a Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező és unokája közötti kapcsolat főszabály szerint ugyanolyan jellegű, mint a 8. cikk által védett egyéb családi kapcsolatok (*Terna kontra Olaszország*, 2021, 64. §). A Bíróság megállapította, hogy az, hogy a gyermek gondozásából való kivonása után nem biztosították a kérelmező nagymama kapcsolattartási jogát, a „családi életének” tiszteletben tartásához való jogát sértette. Habár a Bíróság elismerte, hogy aggályok merültek fel a gyermek elablásának kockázatával kapcsolatban, megállapította, hogy a hatóságok nem tettek megfelelő és kellő erőfeszítéseket a kérelmező jogainak érvényesítése érdekében (72–76. §§). A Bíróság – a nagyszülőket unokájuk mindenek felett álló érdekével összefüggésben megillető, családi életéhez való jogát illetően olyan helyzetben, amelyben a kisunoka egész életét velük töltötte, szemben a biológiai apa jogával, aki az unoka hozzá való áthelyezését kérte – hangsúlyozta, hogy a nemzeti bíróságoknak olyan megoldást kell találniuk, amely – különösen szakértői jelentések alapján – tükrözi a gyermek mindenek felett álló érdekét (*T.A. és társai kontra Moldovai Köztársaság*, 2021, 59. és 63. §§).

431. A Bíróság a *Petithory Lanzmann kontra Franciaország* [hat.] ügyben (2019) a megállapította, hogy a 8. cikk nem biztosít jogot a nagyszülővé válásra (20. §).

432. Az egymás társasága szülő és gyermek általi kölcsönös élvezetének elve a gyermek és nagyszülei közötti kapcsolatokra is vonatkozik (*L. kontra Finnország*, 2000, 101. §; *Manuello és Nevi kontra Olaszország*, 2015, 54., 58–59. §§, a nagyszülők unokájukkal való kapcsolattartási jogának felfüggesztése tekintetében; *Q és R kontra Szlovénia*, 2022, 95. §). Különösen abban az esetben, ha a vér szerinti szülők nincsenek jelen, a nagybácsik, nagynénik, unokahúgok és unokaöccsök között is fennállnak a családi kötelékek (*Butt kontra Norvégia*, 2012, 4. és 76. §§; *Jucius és Juciuvienė kontra Litvánia*, 2008, 27. §). Rendes körülmények között azonban a nagyszülők és unokák közötti kapcsolat jellegében és mértékében eltér a szülők és gyermekek közötti kapcsolattól, ezért természeténél fogva általában kisebb mértékű védelmet igényel (*Kruškić kontra Horvátország* [hat.], 2014, 110. §; *Mitovi kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság*, 2015, 58. §).

b. A fogvatartottak és más őrizetesek kapcsolattartási joga⁷⁴

433. A fogvatartottak családi életéhez való jogának elengedhetetlen része, hogy a börtönhatóságok segítsék őket a közeli családtagjaikkal való kapcsolattartásban (*Chaldayev kontra Oroszország*, 2019, 59. §; *Messina kontra Olaszország (2. sz.)*, 2000, 61. §; *Kurkowski kontra Lengyelország*, 2013, 95. §; *Vintman kontra Ukrajna*, 2014, 78. §). E cikk alapján konkrétan arra vonatkozóan is kötelezettség áll fenn, hogy a fogvatartott személyt számára az őrizetbe vételét követően haladéktalanul lehetővé tegyék, hogy kapcsolatba lépjen családjával (*Lebois kontra Bulgária*, 2017, 53. §). A Bíróság nagy jelentőséget tulajdonított az Európai Bizottság kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzéséről szóló (CPT) ajánlásainak – amelyek szerint a hosszú távú börtönbüntetéseknek „pozitív és proaktív módon kell ellentételezniük a bebörtönzés deszocializáló hatását” (*Khoroshenko kontra Oroszország* [NK], 2015, 144. §) –, valamint az Európa Tanács vonatkozó dokumentumainak, amelyekben az kiemeli annak fontosságát, hogy mindenféle kapcsolat

⁷⁴ Lásd a fogvatartottak jogaival és a terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót.

fenntartásával, különösen írásbeli levelezéssel, telefonálással és látogatásokkal megakadályozzák a fogvatartottak családi kötelekeinek megszakadását (*Danilevich kontra Oroszország*, 2021, 60. §).

434. Az olyan korlátozások, mint amilyen a családtagok látogatásai számának korlátozása, a látogatások felügyelete, valamint a fogvatartott különleges börtönrendszer alá helyezése vagy különleges látogatási szabályok alkalmazása, a 8. cikk szerinti jogaiba történő „beavatkozásnak” minősülnek (*Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország* [NK], 2016, 193–195. §§). Ehhez hasonlóan a nemzeti hatóságok olyan döntései, amelyek korlátozták a fogvatartottak iskoláskorú gyermekeik hétféle látogatásához való jogát, aránytalanul beavatkoztak a családi élethez való jogukba (*Subaşı és társai kontra Törökország*, 2022, 77–93. §§). Beavatkozásnak minősül az, ha egy fogvatartottat olyan különleges börtönrendszer alá vonnak, amely több korlátozást jelent magán- és családi életére nézve, mint a rendes börtönrendszer (*Danilevich kontra Oroszország*, 2021, 51. §). Ha azonban a kérelmezők a családtagok látogatásai számának korlátozását kifogásolják, az Egyezmény 34. cikke szerinti „áldozat” státusz megállapításához bizonyítaniuk kell, hogy voltak olyan rokonok vagy más személyek, akikkel fogvatartásuk alatt kapcsolatot akartak tartani (*Chernenko és társai kontra Oroszország* [hat.], 2019, 46–47. §§). A „beavatkozásnak” a 8. cikk második bekezdése alapján indokoltnak kell lennie (lásd például a látogatási jogokra vonatkozó ítélkezési gyakorlat összefoglalását: *Khoroshenko kontra Oroszország* [NK], 2015, 123–126. §§, amelyben az életfogytiglanra ítélt foglyok hosszú távú családi látogatásainak tilalmát a Bíróság jogsértésnek ítélte, 148. §, valamint *Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország* [NK], 2016, amelyben a kérelmező szülei által a börtönben tett látogatások korlátozása nem felelt meg a 8. cikk 2. bekezdésének, 193–196. §§; *Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország (2. sz.)*, 2020, 598. §, és *Resin kontra Oroszország*, 2018, 39–41. §§, ami a vizsgálati fogságban a hosszú távú látogatások hiányát illeti). A Bíróság az *Öcalan kontra Törökország (2. sz.)* ügyben (2014) veszélyes fogvatartottakra vonatkozó szigorúbb biztonsági intézkedésekkel foglalkozott. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező családi élethez való jogának korlátozása nem haladta meg azt a mértéket, amely a 8. cikk 2. bekezdésének értelmében egy demokratikus társadalomban a közbiztonság védelme, valamint a rendzavarás és bűncselekmények megelőzése érdekében szükséges (161–164. §§). A Bíróság továbbá úgy ítélte meg, hogy a bünszervezeteken belül pozíciójukat megőrizni képes veszélyes fogvatartottak látogatási jogának korlátozására vonatkozó döntés szükséges és arányos volt, tekintettel az akkor hatályban lévő konkrét börtönrendszer szükségességére (*Enea kontra Olaszország* [NK], 2009, 125–131. §§). Ezenkívül úgy ítélte meg, hogy a fogvatartott élettársa látogatásainak korlátozása indokolt lehet, ha az élettárs a rendőrségi nyilvántartásban bűncselekmény elkövetőjeként szerepel (*Ulemek kontra Horvátország*, 2019, 151. §).

435. A Bíróság megerősítette, hogy az Egyezmény nem kötelezi a Szerződő államokat „házastársi látogatások” biztosítására. Ennek megfelelően ez egy olyan terület, amelyen a Szerződő államok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek annak meghatározását illetően, hogy a közösség és az egyének szükségleteit és erőforrásait figyelembe véve milyen lépéseket kell tenni az Egyezménynek való megfelelés biztosítása érdekében (*Lesław Wójcik kontra Lengyelország*, 2021, 113–114. §§). Amennyiben pedig ilyen látogatások biztosítva vannak, az elutasítás a 8. cikk 2. bekezdése értelmében a rendzavarás és a bűncselekmények megelőzése érdekében indokoltnak tekinthető (*Aliiev kontra Ukrajna*, 2003, 185–190. §§; *Lesław Wójcik kontra Lengyelország*, 2021, 122. és 123–135. §§, ami egy elítélt fogvatartott a nemzeti jogban kiváltságnak minősülő, felügyelet nélküli házastársi látogatás iránti kérelmének elutasítását illeti).

436. A Bíróság a *Ciupercescu kontra Románia (3. sz.)* ügyben (2020) – amelynek tárgyát egy fogvatartott és felesége közötti online kommunikáció képezte – úgy ítélte meg, hogy a 8. cikk nem értelmezhető úgy, hogy garantálja a fogvatartottak részére a külvilággal online eszközökön való kommunikáció jogát, különösen akkor, ha alternatív eszközökön keresztüli kapcsolattartásra alkalmas és megfelelő lehetőségek állnak (105. §; lásd még: *Subaşı és társai kontra Törökország*, 105. §). A *Ciupercescu* ügyben, bár a nemzeti jogszabályok lehetővé tették a fogvatartottak számára, hogy online kommunikáció révén kapcsolatot tartsanak fenn a külvilággal, különösen családtagjaikkal, és a nemzeti

bíróságok is elismerték ezt a jogot, a kérelmező a végrehajtási szabályok hiánya miatt nem tudta gyakorolni ezt a jogot. A Bíróság mindazonáltal arra a következtetésre jutott, hogy a jog korlátozása viszonylag rövid időtartamra vonatkozott, és a kérelmező, aki fogadhatta feleségét és telefonálhatott, alternatív kommunikációs eszközökkel tarthatta fenn a kapcsolatot vele (106–110. §§).

437. A Bíróság a *Danilevich kontra Oroszország* ügyben (2021) összefoglalta a fogvatartottak családjukkal folytatott telefonos kommunikációhoz való jogával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát (lásd: 48–51. §§, valamint az ott hivatkozott további források, *Bădulescu kontra Portugália*, 2020, 35–36. §§, és *Lebois kontra Bulgária*, 2017, 61. §). A Bíróság megállapította, hogy az életfogytiglanra ítélt fogvatartottak és hozzátartozóik közötti telefonos kommunikáció teljes tilalma – vészhelyzeteket kivéve, és a személyes körülményekre való tekintet nélkül – sérti a 8. cikket (56–63. §§). A Bíróság megerősítette, hogy az állam nem rendelkezik szabad kézzel arra, hogy általános módon korlátozásokat vezessen be anélkül, hogy bármilyen rugalmasságot biztosítana annak meghatározásához, hogy az egyes esetekben a korlátozások megfelelőek vagy valóban szükségesek-e, és hogy az arányosság elve értelmében az ilyen intézkedések alkalmazása és az érintett személy magatartása és körülményei között észlelhető és kielégítő kapcsolatnak kell lennie (58. §). Ebben az összefüggésben az Európa Tanács a releváns jogi aktusaiban kiemeli annak fontosságát, hogy mindenféle kapcsolatot fenntartása, különösen írásbeli levelezés, telefon és látogatások útján megakadályozzák a fogvatartottak családi kötelekeinek megszakadását (60–61. §§).

438. A *Mirgadirov kontra Azerbajdzsán és Törökország* ügyben (2020) korlátozták a kérelmezőnek az ügyvédjén kívüli más személyekkel való találkozásait. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőt valójában teljes mértékben eltiltották a külvilággal való bármilyen kapcsolattartástól (találkozók, telefonhívások vagy levelezés), kivéve az ügyvédekkel való kapcsolattartást. Mivel nem volt magyarázat arra, hogy miért voltak szükségesek ilyen szélsőséges intézkedések, és nem utalt nyilvánvaló jel arra, hogy fennállna a titkos információk családtagjain keresztül történő továbbításának kockázata, a Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg (123. §).

439. A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező szülei lakhelyéhez közelebb eső börtönbe való áthelyezésének megtagadása a 8. cikket sértette (*Rodzevillo kontra Ukrajna*, 2016, 85–87. §§; *Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország*, 2013, 831–851. §§). A terrorista szervezettel való együttműködésért 25 éves börtönbüntetését töltő kérelmező ügyében a Bíróság egy hasonló panaszt nyilvánvalóan megalapozatlannak nyilvánított, különös tekintettel a hatóságok arra irányuló legitim céljára, hogy megszakítsák a kérelmező kapcsolatát a terrorista szervezettel, valamint arra, hogy a kérelmező közeli hozzátartozóinak utazásai látszólag nem okoztak leküzdhetetlen vagy különösen nehéz problémát (*Fraile Iturralde kontra Spanyolország* [hat.], 2019, 26–33. §§). A Bíróság a *Polyakova és társai kontra Oroszország* ügyben (2017) a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel az alkalmazandó nemzeti jog nem biztosított kellő garanciát a fogvatartottak földrajzi elosztása terén történő visszaélésekkel szemben (116. §).

440. A nemzeti hatóságok ugyan az államokon belüli átszállítások tekintetében széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a büntetések végrehajtásával kapcsolatos ügyekben, ez a mérlegelési mozgástér azonban – különösen a fogvatartottak elosztása tekintetében – nem abszolút jellegű (*Rodzevillo kontra Ukrajna*, 2016, 83. §). A Bíróság államközi börtönáthelyezési kérelmekről is döntött. A *Serce kontra Románia* ügyben (2015, 56. §) a kérelmező, egy Romániában 18 éves börtönbüntetését töltő török állampolgár, kifogást emelt amiatt, hogy a román hatóságok megtagadták az Európa Tanács egy másik tagállamban, Törökországba történő átszállítását, hogy ott, felesége és gyermekei közelében töltsen le büntetésének hátralévő részét. Habár a Bíróság megállapította, hogy a romániai fogvatartásának higiéniai körülményei, a tevékenységek és a munka hiánya, valamint a börtön túlszűfolttsága sértették a 3. cikkben foglalt jogait, megerősítette, hogy az Egyezmény 8. cikke nem alkalmazható az államközi börtönáthelyezési kérelmére. A Bíróság a *Palfreeman kontra Bulgária* [hat.] ügyben – amelyben a hatóságok megtagadták a fogvatartott Európa Tanács tagállamán kívüli államba történő átszállítását – rámutatott arra, hogy az Egyezmény nem biztosít a fogvatartottaknak jogot a fogvatartás helyének megválasztására (36. §), és a büntetésüket töltő fogvatartottak átszállításáról

szóló releváns szerződés rendelkezéseinek tükrében megvizsgálta a 8. cikk alkalmazhatóságának kérdését (33–36. §§).

441. A rokon temetésén való részvételhez szükséges szabadság megtagadása a családi élet tiszteletben tartásához való jogot sérti (lásd: *Schemkamper kontra Franciaország*, 2005, 31. §; *Lind kontra Oroszország*, 2007, 92. §; és *Feldman kontra Ukrajna (2. sz.)*, 2012, 32. §; *G.T. kontra Görögország*, 2022, 68. §). Habár a 8. cikk nem garantál feltétel nélküli jogot a börtönből való távozásra egy rokon temetésén való részvétel céljából (vagy a börtönből való távozásra egy beteg rokon meglátogatása céljából; lásd: *Ulemek kontra Horvátország*, 2019, 152. §), minden ilyen korlátozásnak a „demokratikus társadalomban szükségesként” igazolhatónak kell lennie (lásd: *Lind kontra Oroszország*, 2007, 94. §, és *Feldman kontra Ukrajna (2. sz.)*, 2012, 34. §). A hatóságok ezért kizárólag kényszerítő okokból tagadhatják meg egy személytől a szülei temetésén való részvétel jogát, és ha nem található alternatív megoldás (lásd: *Płoski kontra Lengyelország*, 2002, 37. §; *Guimon kontra Franciaország*, 2019, 44–51. §§; *G.T. kontra Görögország*, 2022, 69. §). Például a fogvatartottól a közeli hozzátartozói temetésén való részvétel megtagadása a magán- és családi élet tiszteletben tartásába való indokolatlan beavatkozásának minősült a *Płoski kontra Lengyelország* ügyben (2002, 39. §; a *Vetsev kontra Bulgária* ügyben (2019, 25–26. §§) és a *G.T. kontra Görögország* ügyben (2022, 75–76. §§) (amelyben a hatóságok megtagadták a kérelmezőtől, hogy meglátogathassa kórházban fekvő édesanyját, és végül részt vegyen a temetésén). A Bíróság másrészt a terrorizmus elleni küzdelem összefüggésében nem állapította meg a 8. cikk megsértését, mivel a bíróságok mérlegelték a szóban forgó érdekeket, jelesül a kérelmező családi életének tiszteletben tartásához való jogát, valamint a közbiztonsághoz és a rendzavarás és bűncselekmények megelőzéséhez fűződő érdekeket (*Guimon kontra Franciaország*, 2019, 50. §).

442. A *Solcan kontra Románia* ügy (2019, 24–35. §) tárgyát egy pszichiátriai intézetben fogvatartott olyan személy kérelme képezte, aki ideiglenes szabadlábra helyezést kért, hogy részt vehessen egy rokonának temetésén. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a bűncselekmények mentális zavarokkal küzdő és pszichiátriai intézetekben elhelyezett elkövetői a fogvatartásuk jellegét és célját illetően alapvetően eltérő helyzetben vannak a többi fogvatartotthoz képest. Ennek következtében a hatóságoknak különböző kockázatokat kell értékelniük. A Bíróság az ügy tényállása alapján a konkrétan azt állapította meg, hogy a kérelmezőnek anyja temetésén való részvételét lehetővé tevő rendkívüli szabadság vagy más megoldás nemzeti bíróságok általi feltétel nélküli elutasítása nem volt összeegyeztethető az állam arra vonatkozó kötelezettségével, hogy minden egyes kérelmet érdemileg értékeljen, és bizonyítsa, hogy az egyénnek a rokon temetésén való részvételi jogának korlátozása a 8. cikk 2. bekezdése értelmében „demokratikus társadalomban szükséges” volt.

5. Bevándorlás és kiutasítás

443. A Bíróság megállapította, hogy egy államnak nemzetközi jog alapján és szerződéses kötelezettségeinek figyelembevételével joga van ellenőrizni a külföldiek területére való belépését és ottani tartózkodását (*Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, 1985, 67. §; *Boujlifa kontra Franciaország*, 1997, 42. §). Az Egyezmény ezen felül nem garantálja a külföldi állampolgároknak az adott országba való belépés vagy ott tartózkodás jogát. A nemzeti hatóságok tehát nem kötelesek engedélyezni a külföldi állampolgár országukban való letelepedését (*Jeunesse kontra Hollandia* [NK], 2014, 103. §). A Bíróság mindazonáltal elfogadta, hogy a Szerződő állam területén jogellenesen tartózkodó letelepedett migránsok és külföldiek kiutasítása sértheti magán- és családi életük tiszteletben tartásához való jogukat, és bizonyos körülmények között összeegyeztethetetlen lehet az Egyezmény 8. cikkében foglalt jogaikkal (*Üner kontra Hollandia* [NK], 2006; *Maslov kontra Ausztria* [NK], 2008; *Jeunesse kontra Hollandia* [NK], 2014, és *Savran kontra Dánia* [NK], 2021).

A Bíróság e témával kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

a. Gyermekek az idegenrendészeti fogdáiban⁷⁵

444. A Bíróság elismerte, hogy a nemzeti hatóságok által végzett életkor-megállapítás szükséges lépés lehet abban az esetben, ha kétség vetődik fel az adott személy kiskorúságát illetően, és hogy a vélelem elve magában foglalja, hogy az erre vonatkozó eljárást megfelelő eljárási garanciáknak kell kísérniük. Ezek a biztosítékok magukban foglalták egy jogi képviselő vagy gyám kinevezését, ügyvédhez való hozzáférést, valamint az életkorral kapcsolatos kétségek esetén a személy életkor-megállapítási eljárásban kellő tájékoztatáson alapuló részvételét (*Darboe és Camara kontra Olaszország*, 2022, 154–155. §§).

445. Habár egymás társaságának a szülő és a gyermek általi kölcsönös élvezete a családi élet alapvető eleme (*Olsson kontra Svédország* (1. sz.), 1988, 59. §), ebből nem vonható le következtetésként az, hogy a család egységének fenntartása önmagában garantálja a családi élethez való jog tiszteletben tartását, különösen akkor, ha a család őrizetben van (*Popov kontra Franciaország*, 2012, 134. §; *Bistieva és társai kontra Lengyelország*, 2018, 73. §; és összehasonlításképpen: *B.G. és társai kontra Franciaország*, 2020, amelyben a családot nem választották szét és nem tartották fogva). A fogvatartás mértékének arányosnak kell lennie a hatóságok által követett céllal; családok esetében a hatóságoknak az arányosság értékelésekor figyelembe kell venniük a gyermek mindenek felett álló érdekét (*Popov kontra Franciaország*, 2012, 140. §). Ha valamely állam szisztematikusan őrizetbe vette a kísérő felnőttel érkező kiskorú bevándorlókat pedig semmilyen jel nem utalt arra, hogy a család szökni fog, a biztonságos fogdában való tizenöt napos őrizetbe vétel aránytalan volt a kitűzött célhoz képest, és sértette a 8. cikket (uo., 147–148. §§). A Bíróság a 8. cikk megsértését is megállapította abban az esetben, amelyben családokat 18, illetve 9 napig tartottak őrizetben, miközben a hatóságok nem tettek meg minden szükséges intézkedést a kiutasítási határozat végrehajtása érdekében, és nem állt fenn különösebb szökésveszély (*A.B. és társai kontra Franciaország*, 2016, 155–156. §§; *R.K. és társai kontra Franciaország*, 2016, 114. és 117. §§). A Bíróság két másik esetben azonban a családok nyolc és tíz napos fogvatartását nem tartotta aránytalannak (*A.M. és társai kontra Franciaország*, 2016, 97. §; *R.C. és V.C. kontra Franciaország*, 2016, 83. §).

446. A *Bistieva és társai kontra Lengyelország* ügyben (2018) a kérelmet olyan család nyújtotta be, akiket Németországból való átszállításukat követően öt hónapig és húsz napig biztonsági központban tartottak fogva. Az első menedékjog iránti kérelmük elutasítása után röviddel menekültek oda (79. §). A Bíróság megállapította, hogy a hatóságok még a család szökésének kockázata ellenére sem szolgáltatottak kellő indokot a hosszú ideig tartó fogva tartásukra (88. §). A kiskorúak fogvatartása ugyanis nagyobb gyorsaságot és gondosságot igényel a hatóságok részéről (87. §).

447. Az államok ahhoz fűződő érdeke, hogy megakadályozzák a bevándorlási szabályok kijátszását, nem foszthatja meg a külföldi kiskorúakat – különösen, ha kísérő nélkül vannak – a helyzetükből fakadó védelemtől (*Mubilanzila Mayeka és Kaniki Mitunga kontra Belgium*, 2006, 81. §). Mivel a másodrendű kérelmező esetében a belga hatóságok felügyeletének kijátszására irányuló kockázat minimális volt, a felnőtteknek fenntartott zárt központban való fogva tartása nem volt szükséges (uo., 83. §).

448. A *Moustahi kontra Franciaország* ügyben (2020) a nemzeti hatóságok két kisgyermeket egyedül vettek közigazgatási őrizetbe, megtagadva, hogy apjukra bízák őket, vagy akár kapcsolatba hozzák vele. A Bíróság megállapította, hogy az, hogy ugyanazon család egyes tagjait idegenrendészeti fogdába helyezték, míg a család többi tagja szabadon élhetett, a kérdéses intézkedés időtartamától függetlenül a családhoz való jog gyakorlásának megsértéseként értelmezhető. Ha a kérelmezők kényszerű elválasztásának jogalapja lett volna, elképzelhető, hogy az állam a gyermekek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve megtagadhatta volna a magukat a gyermekek családtagjának valló személynek való átadását, illetve a találkozó megszervezését (például annak érdekében, hogy előzetesen, minden kétséget kizáróan megbizonyosodjon az állítólagos kapcsolatok valódiságáról). A

⁷⁵ Lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

kérelmezők újraegyesítésének megtagadása azonban nem a gyermekek mindenek felett álló érdekének tiszteletben tartását célozta, hanem pusztán azt, hogy a kiutasításukat a lehető leggyorsabban és a nemzeti joggal ellentétes módon hajtsák végre, ami legitim célként nem elfogadható (114. §).

b. Családegyesítés⁷⁶

449. A bevándorlást illetően nem tekinthető úgy, hogy az állam önmagában véve a 8. cikk alapján általánosságban köteles lenne a házaspár házassági lakóhelyére vonatkozó választását tiszteletben tartani vagy engedélyezni a területén történő családegyesítést (*Jeunesse kontra Hollandia* [NK], 2014, 107. §; *Biao kontra Dánia* [NK], 2016, 117. §). A családi életet és a bevándorlást egyaránt érintő ügyekben mindazonáltal az államnak az ott élő személyek rokonainak területére való befogadására vonatkozó kötelezettségeinek mértéke az érintett személyek egyedi körülményeitől és az általános érdektől függően változik (*Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, 1985, 67–68. §§; *Gül kontra Svájc*, 1996, 38. §; *Ahmut kontra Hollandia*, 1969, 63. §; *Sen kontra Hollandia*, 2001; *Osman kontra Dánia*, 2011, 54. §; *Berisha kontra Svájc*, 2013, 60. §).

450. Az ebben az összefüggésben figyelembe veendő tényezők: a családi élet tényleges megszakadásának mértéke, a Szerződő államban fennálló kötelek mértéke, vannak-e leküzdhetetlen akadályok a család egy vagy több tagjának származási országában való életvitelében, valamint vannak-e bevándorlás-ellenőrzési tényezők (például a bevándorlási törvények megsértésével kapcsolatos előzmények) vagy közrendvédelmi szempontok, amelyek a kizárás mellett szólnak (*Rodrigues da Silva és Hoogkamer kontra Hollandia*, 2006, 38. §; *Ajayi és társai kontra Egyesült Királyság* [hat.], 1999; *Solomon kontra Hollandia* [hat.], 2000).

451. Egy másik fontos szempont az, hogy a családi élet akkor jött-e létre, amikor az érintett személyek tudatában voltak annak, hogy egyikük bevándorlási helyzete olyan, hogy a családi élet fenntartása a fogadó államban eleve bizonytalan lesz (*Sarumi kontra Egyesült Királyság* [hat.], 1999; *Shebashov kontra Lettország* [hat.], 2000). Ilyen esetben a nem állampolgár családtag kiutasítása csak kivételes körülmények között összeegyeztethetetlen a 8. cikkel (*Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, 1985, 68. §; *Mitchell kontra Egyesült Királyság* [hat.], 1998; *Ajayi és társai kontra Egyesült Királyság* [hat.], 1999; *Rodrigues da Silva és Hoogkamer kontra Hollandia*, 2006; *Biao kontra Dánia* [NK], 2016, 138. §). A Bíróság például a *Jeunesse kontra Hollandia* [NK] ügyben (2014) több tényezőt együttesen figyelembe véve megállapította, hogy a kérelmező ügyének körülményei valóban kivételesek voltak. A családegyesítési eljárásnak megfelelően átláthatónak kell lennie, és indokolatlan késedelem nélkül kell lezajlania (*Tanda-Muzinga kontra Franciaország*, 2014, 82. §). A Bíróság azt is megállapította, hogy különleges körülmények álltak fenn abban az esetben, amelyben egy 83 éves kérelmezőtől – aki 54 éve Svájcban lakott – megtagadták a tartózkodási engedélyt, és kiutasítását rendelték el. A kérelmezőt többször elítélték, az elmúlt 16 évben illegálisan tartózkodott az országban, és elvált feleségétől. Ezek a tényezők mindazonáltal az országban való tartózkodásának rendkívül hosszú időtartamára, a legális tartózkodása alatt az országban kialakított kapcsolataikra (beleértve az ott élő gyermekeit és unokáit), előrehaladott korára, a származási országában még mindig élő rokonaihoz fűződő bizonytalan kapcsolataira, súlyos bűncselekmények 2005 óta történő elkövetésének hiányára, valamint a nemzeti hatóságok több mint 20 éve tartó, kiutasítására irányuló elégtelen erőfeszítéseire tekintettel nem voltak elegendőek (*Ghadamian kontra Svájc*, 2023, 61–64. §§).

452. A Nagykamara az *M.A. kontra Dánia* [NK] ügyben (2021) megvizsgálta, hogy a családegyesítés iránti kérelem benyújtására vonatkozó hároméves várakozási idő összeegyeztethető-e a 8. cikkel. A Bíróság elfogadta, hogy az államoknak széles mérlegelési mozgásterük van ezen a téren. Konkrétan elismerte, hogy az erőforrások menedékkérők beáramlása által okozott szűkössége indokolhatja, hogy a 3. cikk szerinti védelem elsőbbséget élvezzen a menekültek és a kiegészítő védelemben részesülők

⁷⁶ Lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

családegyesítéshez fűződő érdekéhez képest. Ennélfogva úgy ítélte meg, hogy a várakozási idő önmagában nem sértette a 8. cikket (lásd: 145–146. §§). Az államok által e téren élvezett mérlegelési mozgástér azonban nem volt korlátlan, és a Bíróság az előtte lévő ügy tényállása alapján úgy ítélte meg, hogy a hároméves várakozási idő minden tekintetben hosszú idő arra, hogy valaki elszakadjon a családjától, amikor (mint a kérelmező esetében) a hátrahagyott családtag olyan országban maradt, amelyben jellemzően előfordulnak önkényes erőszakos támadások és a polgári lakosság bántalmazása, és amikor a család újraegyesítésének leküzdhetetlen akadályai ott elismerést nyertek. Ez különösen így van amiatt, hogy az elszakadás tényleges időszaka elkerülhetetlen módon még meg is haladta volna a várakozási időszakot. A megtámadott jogszabály ezen túlmenően – néhány nagyon korlátozott kivételtől eltekintve – nem tette lehetővé a család egységhez fűződő érdeknek az érintett személyek konkrét helyzetének figyelembevételével történő egyedi értékelését. A származási ország helyzetének felülvizsgálatáról sem rendelkezett, amelynek célja a visszatérésre vonatkozó valós kilátások megállapítása lett volna. A Bíróság tehát megállapította, hogy a kérelmező ügyében nem sikerült megfelelő egyensúlyt teremteni a szóban forgó érdekek között. A *B.F. és társai kontra Svájc* ügyben (2023) a négy kérelmezőt menekültként ismerték el, de menedékjog helyett ideiglenes befogadásban részesültek, mivel menekültstátuszuk oka az volt, hogy illegálisan hagyták el országukat. Ennek következtében nem voltak jogosultak családegyesítésre: az a mérlegelési mozgástér körébe tartozott, és bizonyos feltételek teljesülésétől függött, többek között attól, hogy nem szorulnak szociális segílyre. Családegyesítési kérelmüket elutasították, mivel nem feleltek meg a pénzügyi függetlenség kritériumainak. A Bíróság megjegyezte, hogy a mérlegelési mozgástér szűkebb volt, mint az M.A. ügyben, mivel sem a menekültügyi egyezményben, sem nemzeti, nemzetközi és európai szinten nem volt alátámasztva a menekültek különböző típusainak megkülönböztetése. A négy ügy közül háromban a 8. cikk megsértését állapította meg. Ezek a kérelmezők mindent megtettek, ami észszerűen elvárható volt tőlük, hogy megélhetésüket biztosítsák és fedezzék saját és családtagjaik kiadásait, ezért nem jött létre tisztességes egyensúly a versengő érdekek között. A Bíróság a negyedrendű kérelmező esetében nem állapított meg jogsértést, mivel a közigazgatási bíróság nem lépte túl a mérlegelési mozgásterét, amikor figyelembe vette a kérelmező kezdeményezőkézségének a pénzügyi helyzetének javításában fennálló hiányát.

c. Kitoloncolási és kiutasítási határozatok⁷⁷

453. Az államnak az a joga, hogy ellenőrizze a külföldiek területére való belépését és ottani tartózkodását, függetlenül attól, hogy a külföldi felnőttként vagy nagyon fiatalon érkezett-e a fogadó országba, vagy esetleg ott született-e (*Üner kontra Hollandia* [NK], 2006, 54–60. §§). Habár számos Szerződő állam hozott törvényt vagy fogadott el olyan politikai szabályokat, amelyek értelmében a területükön született vagy kisgyermekkorban oda érkezett hosszú távú bevándorlók nem utasíthatók ki a büntetett előéletük alapján, a 8. cikkből nem lehet levezetni ilyen abszolút jogot a kiutasításra vonatkozóan (uo., 55. §). Igen nyomós okokra van szükség ugyanakkor ahhoz, hogy indokolt legyen az olyan letelepedett migráns kiutasítása, aki gyermekkorának és fiatakorának egészét vagy jelentős részét jogszerűen a fogadó országban töltötte (*Maslov kontra Ausztria* [NK], 2008, 75. §). Figyelembe véve a kérelmező családi életét és azt, hogy egyetlen súlyos bűncselekményt követett el 1999-ben, a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező Albániába történő kiutasítása és a Görögországba való visszatérésre vonatkozó élethosszig tartó tilalom sértette a 8. cikket (*Kolonja kontra Görögország*, 2016, 57–58. §§). A Bíróság ezzel szemben a *Levakovic kontra Dánia* ügyben (2018, 42–45. §§) nem állapította meg a „magánélet” megsértését egy felnőttkorában súlyos bűncselekményekért elítélt migráns esetében, akinek nem volt gyermeke, nem volt függő viszonyban szüleivel vagy testvéreivel, és következetesen nem mutatott hajlandóságot a törvények betartására. A Bíróság egyértelművé tette, hogy a Maslov ügytől eltérően a hatóságok a kérelmező kiutasításáról szóló döntésüket nem a kérelmező fiatakorában elkövetett bűncselekményekre alapozták (lásd különösen: 44–45. §§). Habár a kérelmeket általában a kiutasított személy nyújtja be, a Bíróság egyértelművé tette, hogy a kiutasítás

⁷⁷ Lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

nem csak a kiutasított személy jogait, hanem a hátramaradó családtagok jogait is sérti (lásd: [Corley és társai kontra Oroszország](#), 2021, 95. §).

454. A Bíróság az ilyen ügyek értékelése során általában úgy értelmezte a mérlegelési mozgásteret, hogy amennyiben a független és pártatlan nemzeti bíróságok gondosan megvizsgálták a tényeket, az Egyezménynek és ítélkezési gyakorlatának megfelelően alkalmazták a releváns emberi jogi normákat, és megfelelően egyensúlyba hozták a kérelmező személyes érdekeit az ügyben fennálló általánosabb közérdekkel, nem a Bíróság feladata, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok értékelését saját érdemi értékelésével (többek között konkrétan a arányosság ténybeli részleteinek általa történő értékelésével) helyettesítse. Az egyetlen kivétel ez alól az az eset, ha emellett „nyomós okok” szólnak ([Ndidi kontra Egyesült Királyság](#), 2017, 76. §). Például két, letelepedett migránsok kiutasításával kapcsolatos ügyben a Bíróság nem volt hajlandó felülbírálni a nemzeti bíróságok következtetéseit, amelyek alaposan értékelték a kérelmezők személyes körülményeit, gondosan mérlegelték az egymással versengő érdekeket, figyelembe vették a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumokat, és olyan következtetésekre jutottak, amelyek „sem önkényesek, sem nyilvánvalóan észszerűtlenek” nem voltak ([Hamesevic kontra Dánia](#) [hat.], 2017, 43. §; [Alam kontra Dánia](#) [hat.], 2017, 35. §; összehasonlításképpen lásd: [I.M. kontra Svájc](#), 2019, amelyben a kiutasítási határozat arányosságát csak felületesen vizsgálták). A Bíróság a közelmúltban olyan ügyet vizsgált, amelyben a hatóságok az arányosság vizsgálatát beépítették a nemzeti jogszabályokba, ami a kérelmező szerint megakadályozta a bíróságokat abban, hogy az arányosságot egyedi alapon értékeljék ([Unuane kontra Egyesült Királyság](#), 2020). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróságok nem feltétlenül lettek volna kizárva az Egyezménynek megfelelő, 8. cikk alapján végzett értékelésből, de megállapította, hogy az ügy tényállása alapján elmulasztotta elvégezni a szükséges mérlegelést (78–84. §§; összehasonlításképpen lásd: [M.M. kontra Svájc](#), 2020). A Bíróság ezért maga végezte el az érdekek mérlegelését, és arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező kiutasítása sértette a 8. cikket (85–90. §§).

455. Ezen kívül a Bíróság megvizsgálja a gyermekek mindenképp fennálló érdekét és jólétét, különös tekintettel arra, hogy milyen súlyos nehézségekkel kell szembenéznük a kérelmező gyermekeinek abban az országban, ahová a kérelmezőt kiutasítják, valamint arra, hogy milyen szilárdak a társadalmi, kulturális és családi kötelei a fogadó országgal és a célországgal ([Üner kontra Hollandia](#) [NK], 2006, 58. §; [Udeh kontra Svájc](#), 2013, 52. §). A Bíróság megállapította, hogy a kiskorú gyermekek mindenképp fennálló érdekét figyelembe kell venni a szülő kiutasításával kapcsolatos mérlegelési folyamat során, ideértve a szülő származási országába való visszatéréssel járó nehézségeket is ([Jeunesse kontra Hollandia](#) [NK], 2014, 117–118. §§).

456. Bevándorlási ügyekben a szülők és felnőtt gyermekeik között nem áll fenn „családi élet”, kivéve, ha a szokásos érzelmi kötelékeken kívül további függőségi elemeket tudnak igazolni ([Kwakyé-Nti és Dufie kontra Hollandia](#) [hat.], 2000; [Slivenko kontra Lettország](#) [NK], 2003, 97. §; [A.S. kontra Svájc](#), 2015, 49. §; [Levakovic kontra Dánia](#), 2018, 35. és 44. §§). Az ilyen kapcsolatok azonban a „magánélet” címszó alatt figyelembe vehetők ([Slivenko kontra Lettország](#) [NK], 2003). A Bíróság ezen kívül számos olyan ügyben, amelyekben még saját családot nem alapított fiatal felnőttek voltak érintettek, elfogadta, hogy szüleikkel és más közeli családtagjaikkal való kapcsolatuk is családi életnek minősül ([Maslov kontra Ausztria](#) [NK], 2008, 62. §; [Azerkane kontra Hollandia](#), 2020, 63–64. §§; [Bousarra kontra Franciaország](#), 2010, 38. §§). A Bíróság más esetekben megállapította, hogy a kérelmezők nem hivatkozhatnak felnőtt gyermekeikkel fennálló családi kapcsolatokra, mivel nem áll fenn függőségi viszony. A Bíróság mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy a felnőtt gyermekekkel fennálló családi kapcsolatok nem teljesen irrelevánsak a kérelmezők családi helyzetének értékelése szempontjából (lásd különösen: [Savran kontra Dánia](#) [NK], 2021, 174. §, valamint az ott hivatkozott források).

457. A kiutasításoknak a magán- és családi életbe való beavatkozás állítólagos megsértése alapján történő kifogásolása esetén a jogorvoslat hatékonysága érdekében nem feltétlenül szükséges, hogy az automatikusan felfüggesztő hatással bírjon ([De Souza Ribeiro kontra Franciaország](#) [NK], 2012, 83. §). Az olyan bevándorlási ügyekben, amelyekben vitatható az az állítás, hogy a kiutasítás

veszélyezteti a külföldi magán- és családi élethez való jogát, mindazonáltal az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben értelmezett 13. cikke előírja, hogy az államoknak biztosítaniuk kell az érintett személy számára a kiutasítással vagy a tartózkodási engedély megtagadásával szembeni hatékony jogorvoslat lehetőségét, valamint azt, hogy a releváns kérdéseket megfelelő eljárási garanciák mellett és alaposan megvizsgálja egy megfelelő nemzeti fórum, amely kellő függetlenséget és pártatlanságot garantál (*M. és társai kontra Bulgária*, 2011, 122–132. §§; *Al-Nashif kontra Bulgária*, 2002, 133. §). Ezenkívül a nemzetbiztonsági okokból hozott intézkedés hatálya alá tartozó személy nem fosztható meg az önkényességgel szembeni valamennyi garanciától. Éppen ellenkezőleg, az érintett személynek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a kérdéses intézkedést olyan független és pártatlan szerv vizsgálja meg, amely jogosult minden releváns ténybeli és jogi kérdést felülvizsgálni annak érdekében, hogy megállapítsa az intézkedés jogszerűségét, és elítélje a hatóságok esetleges visszaéléseit. Az érintett személynek a felülvizsgálati szerv előtt kontradiktórius eljárás keretében kell lehetőséget kapnia álláspontjának ismertetésére és a hatóságok érveinek cáfolatára (*Ozdić és társai kontra Moldovai Köztársaság*, 2019, 68. §).

458. A Bíróság a kérelmező magán- és családi élethez való jogának megsértését állapította meg, mivel a szökés tilalmára vonatkozó kötelezettség és a kérelmező nemzetközi útlevelének lefoglalása megakadályozta a kérelmezőt abban, hogy Németországba utazzon, ahol több évet élt, és ahol családja továbbra is élt (*Kotiy kontra Ukrajna*, 2015, 76. §).

459. Egy súlyos betegségben szenvedő személynek a származási országába történő kiutasítása, annak ellenére, hogy kétségek merülnek fel a megfelelő orvosi ellátás elérhetőségét illetően, a 8. cikkben foglalt jogai értékelésének hiányában a 8. cikket sértené (*Paposhvili kontra Belgium* [NK], 2016, 221–226. §§). Ezenkívül, ha egy súlyos mentális egészségügyi problémákkal küzdő személyt büntetőjogi ítéletet követően kiutasítanak, mérlegelendő tényezők egyikeként figyelembe kell venni az egészségi állapotát, beleértve annak hatását a bűnösségre és a kezelés hatását a visszaesés kockázatára (*Savran kontra Dánia* [NK], 2021, 190–202. §§).

d. Tartózkodási engedélyek⁷⁸

460. Sem a 8. cikk, sem az Egyezmény egyéb rendelkezései nem értelmezhetők úgy, hogy azok önmagukban garantálják egy adott típusú tartózkodási engedély megadásához való jogot, feltéve, hogy a hatóságok által kínált megoldás lehetővé teszi az érintett személy számára, hogy akadálytalanul gyakorolhassa magán- és/vagy családi élethez való jogát (*B.A.C. kontra Görögország*, 2016, 35. §). Konkrétan, ha a tartózkodási engedély lehetővé teszi a jogosultja számára, hogy a fogadó ország területén tartózkodjon és ott szabadon gyakorolja magán- és családi életének tiszteletben tartásához való jogát, akkor az ilyen engedély megadása főszabály szerint a 8. cikk követelményeinek teljesítéséhez elegendő intézkedés. A Bíróság ilyen esetekben nem jogosult dönteni arról, hogy az érintett személynek egy bizonyos jogállást kell-e biztosítani egy másik helyett, mivel ez a döntés kizárólag a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik (*Hoti kontra Horvátország*, 2018, 121. §).

6. Anyagi érdekek

461. A „családi élet” nem csak társadalmi, erkölcsi vagy kulturális kapcsolatokat foglal magában, hanem anyagi jellegű érdekeket is (*Belli és Arquier-Martinez kontra Svájc*, 2018, 59. §; *Di Trizio kontra Svájc*, 2016, 60. §), amint azt többek között a tartási kötelezettségek és a Szerződő államok többségének nemzeti jogrendszerében a hagyatéki részesedés (franciául „réserves héréditaire”) intézményének helyzete is mutatja. A Bíróság így elfogadta, hogy a gyermekek és szülők, valamint az unokák és nagyszülők közötti öröklés joga olyan szorosan kapcsolódik a családi élethez, hogy az a 8. cikk hatálya alá tartozik (*Marckx kontra Belgium*, 1979, 52. §; *Pla és Puncernau kontra Andorra*, 2004, 26. §; *Colombier kontra Franciaország*, 2024, 35. §). A *Şerife Yiğit kontra Törökország* [NK] ügyben (2010) a közeli rokonok öröklésének és önkéntes rendelkezésének kérdései szorosan kapcsolódnak a

⁷⁸ Lásd [A bevándorlással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

családi élethez (95. §) (lásd még: *Makarčeva kontra Litvánia*, 2021, 58. §). Ugyanakkor a 8. cikk azonban nem teszi kötelezővé, hogy a gyermeknek öröklés céljából jogában álljon elismertetni magát az elhunyt személy örököséként (*Haas kontra Hollandia*, 2004, 43. §). A Bíróság viszont – abban az esetben, amelyben a kérelmező, aki elhunyt biológiai apja apaságának elismerését kérte, a nemzeti bíróságok előtt kijelentette, hogy apja után örökölni szeretne, de azt is bizonyítani akarta, hogy az elhunyt apja vele és édesanyjával kapcsolatban állt – úgy ítélte meg, hogy a kérelmező által felhozott jog elegendő releváns elemet tartalmazott ahhoz, hogy a „magánélet” hatálya alá tartozzon (*Moldovan kontra Ukrajna*, 2024, 35. §).

462. A szociális ellátásokkal kapcsolatos panaszok a 8. cikk alkalmazásában a családi élet körébe tartozhatnak, ha az állítólagos hátrány tárgya a családi élet tiszteletben tartásához való jog gyakorlásának egyik formáját képezi, mivel az intézkedések a családi élet előmozdítását célozzák, és szükségszerűen befolyásolják annak szervezését. A kérdéses előny jellegének meghatározása szempontjából számos tényező bír relevanciával, amelyeket összességükben kell vizsgálni. Ezek közé tartozik különösen: a juttatás célja, amelyet a Bíróság az érintett jogszabályok figyelembevételével határoz meg; a juttatás odaítélésének, kiszámításának és megszüntetésének a releváns jogszabályi rendelkezésekben meghatározott kritériumai; a családi élet szervezésére vonatkozóan a jogszabályokban előírányzott hatások; valamint a juttatás gyakorlati következményei, figyelembe véve a kérelmező egyéni körülményeit és családi életét a juttatás kifizetésének teljes időtartama alatt (*Beeler kontra Svájc* [NK], 2022, 72. §; *Berisha kontra Svájc* [hat.], 2023, 39–45. §§; *X és társai kontra Írország*, 2023, 73–75. §§). A tisztán pénzügyi jellegű nehézségek nem tartoznak a magánélet tiszteletben tartásához való jog hatálya alá (*Berisha kontra Svájc* [hat.], 2023, 46–49. §§).

463. A Bíróság megállapította, hogy a családi élet fogalma nem alkalmazható egy harmadik féllel szemben a kérelmező menyasszonyának halála után benyújtott kártérítési igényre (*Hofmann kontra Németország* [hat.], 2010).

464. Az Egyezmény 8. cikke nem értelmezhető úgy, hogy az államokra pozitív kötelezettséget ró a szociális ellátások folyósításának – a szokásos tartózkodási helytől függetlenül történő – folytatására. Másrészt figyelembe kell venni az egyes esetek sajátosságait, különösen a kérelmezők társadalmi és családi helyzetét (*Belli és Arquier-Martinez kontra Svájc*, 2018, 63–67. §§, a külföldön való tartózkodás miatti járulékmentes rokkantsági ellátások megszüntetéséről).

465. A „családi élet” szorosan összefügg az „otthon” vagy a „magánélet” védelmével is, például ha házak elleni támadásról és vagyontárgyak megsemmisítéséről (*Burlya és társai kontra Ukrajna*, 2018) vagy kilakoltatásról van szó (*Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 66. §⁷⁹).

7. Tanúvallomás megtagadásának privilégiuma

466. Az arra irányuló kísérlet, hogy valamely személyt olyan személy ellen történő tanúskodásra kényszerítsenek, akivel családi életnek minősülő kapcsolatban állt, a „családi élet” tiszteletben tartásához való jogába történő beavatkozásnak minősült (*Van der Heijden kontra Hollandia* [NK], 2012, 52. §; *Kryževičius kontra Litvánia*, 2018, 51. §). Az ilyen tanúk mentesülnek attól az erkölcsi dilemmától, hogy választaniuk kelljen a valós tanúvallomás és ezzel esetlegesen a gyanúsítottal való kapcsolatuk veszélyeztetése, vagy az e kapcsolat védelme érdekében tett megbízhatatlan vagy akár hamis tanúvallomás között (*Van der Heijden kontra Hollandia* [NK], 2012, 65. §). Következésképpen az kizárólag a szóbeli bizonyítékokra (tanúvallomásokra) alkalmazható, ellentétben a tárgyi bizonyítékokkal, amelyek a személy akaratától függetlenül léteznek (*Caruana kontra Málta* [hat.], 2018, 35. §).

467. A tanúvallomás megtagadásának joga a közérdekűnek elismert rendes polgári kötelezettség alóli mentességet jelent. Elismerése esetén ezért – a kedvezményezettek kategóriáinak egyértelmű meghatározásával – feltételekhez és alakításokhoz köthető. Ehhez két egymással versengő közérdek

⁷⁹ Lásd a jelen Útmutató vonatkozó fejezeteit.

– jelesül a súlyos bűncselekmények üldözéséhez fűződő közérdek és a családi élet állami beavatkozástól való védelméhez fűződő közérdek – között kell egyensúlyt teremteni (*Van der Heijden kontra Hollandia* [NK], 2012, 62. és 67. §§).

468. A Bíróság például elfogadta, hogy elfogadható a tanúvallomás megtagadása privilégiumának olyan személyekre történő korlátozása, akiknek a gyanúsítottal fennálló kapcsolata objektíve igazolható a házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat alapján (de nem terjed ki a hosszú távú kapcsolatokra) (*Van der Heijden kontra Hollandia* [NK], 2012, 67–68. §§). A *Kryževičius kontra Litvánia* ügy (2018) tárgyát olyan házastárs ügye képezte, akit arra kényszerítettek, hogy tanúskodjon a büntetőeljárásban, amelyben felesége „különleges tanú” volt. A tanúvallomás alól a nemzeti jogban biztosított mentesség kizárólag a „gyanúsított” vagy „vádolt” családtagjaira vonatkozott, de nem a „különleges tanúéra”. Mivel azonban ez a helyzet meglehetősen hasonlított a gyanúsított helyzetéhez, a büntetőeljárás a kérelmező felesége „ellen” folytatható volt. A kérelmező megbüntetése amiatt, hogy megtagadta a vallomástételt a feleségét gyanúsítottként érintő büntetőeljárásban, tehát a „családi élete” tiszteletben tartásához való jogának sérelmét valósította meg (51. §). A házastársnak a tanúvallomás megtagadása privilégiumától való megfosztása ebben az ügyben sértette a 8. cikket (65. és 69. §§).

IV. Otthon⁸⁰

A. Általános szempontok

1. Az „otthon” fogalmának terjedelme

469. Az „otthon” fogalma önálló fogalom, amely nem függ a nemzeti jog szerinti besorolástól (*Chiragov és társai kontra Örményország* [NK], 2015, 206. §). Ennek megfelelően az arra a kérdésre adandó válasz, hogy valamely lakóhely a 8. cikk 1-bekezdése szerinti védelem alatt álló „otthonnak” minősül-e, a tényleges körülményektől, jelesen attól függ, hogy fennáll-e kellő és folyamatos kapcsolat egy adott hellyel (*Winterstein és társai kontra Franciaország*, 2013, 141. § további hivatkozásokkal; *Prokopovich kontra Oroszország*, 2004, 36. §; *McKay-Kopecka kontra Lengyelország* [hat.], 2006, vö. azonban: *Hasanali Aliyev és társai kontra Azerbajdzsán*, 2022, 38. §; kényszerű elköltöztetés esetén lásd: *Chiragov és társai kontra Örményország* [NK], 2015, 206–207. §§, és *Sargsyan kontra Azerbajdzsán* [NK], 2015, 260. §; az illegálisan, engedély nélküli táborban, csak hat hónapig lakókocsiban élő személyekért, akiknek nincs elegendő és folyamatos kapcsolata a hellyel, lásd: *Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 65. §; vö. azonban: *Faulkner és McDonagh kontra Írorság* [hat.], 2022, 91. §). A 8. cikk angol nyelvű változatában szereplő „home” (otthon) szó továbbá nem értelmezhető szigorúan, mivel a francia nyelvű „domicile” szó tágabb jelentéssel bír (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 30. §).

470. Az „otthon” nem korlátozódik azokra az ingatlanokra, amelyeknek a kérelmező a tulajdonosa vagy bérelője. Ez kiterjedhet egy rokon tulajdonában lévő ház hosszú távú, éves alapú, hosszú időtartamú használatára is (*Menteş és társai kontra Törökország*, 1997, 73. §). Az „otthon” nem korlátozódik a jogszerűen létrehozott otthonokra (*Ghailan és társai kontra Spanyolország*, 2012, 55. §; *Buckley kontra Egyesült Királyság*, 1996, 54. §), azt olyan személy is igényelheti, aki olyan lakásban él, amelynek bérleti szerződése nem az ő nevére szól (*Prokopovich kontra Oroszország*, 2004, 36. §), vagy máshol van bejelentve (*Yevgeniy Zakharov kontra Oroszország*, 2017, 32. §). Ez vonatkozik a kérelmező által bérlelként lakott önkormányzati lakásra is, még akkor is, ha a nemzeti jog szerint a lakáshasználati jog már megszűnt (*McCann kontra Egyesült Királyság*, 2008, 46. §), vagy több évig tartó lakáshasználatra (*Brežec kontra Horvátország*, 2013, 36. §).

471. Az a személy, aki jogellenesen hozta létre otthonát, miközben továbbra is élvezi a 8. cikk védelmét, viszonylag gyengébb helyzetben van, mint a jogszerű lakó (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 102. §; *Faulkner és McDonagh kontra Írorság* [hat.], 2022, 111. §).

472. Az „otthon” nem korlátozódik a hagyományos lakóhelyekre. Következésképpen magában foglalja többek között a lakókocsikat és más nem rögzített lakóhelyeket is (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 71–74. §§; vö. azonban: *Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 65. §). Ide tartoznak a szárazföldön elhelyezett faházak vagy bungalók is, függetlenül attól, hogy a birtoklás a nemzeti jog szerint jogszerű-e (*Winterstein és társai kontra Franciaország*, 2013, 141. §; *Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 103. §). Annak ellenére, hogy a személy és az általa csak alkalmanként lakott hely közötti kapcsolat gyengébb lehet, a 8. cikk alkalmazható másodlagos lakóhelyre vagy nyaralóra is (*Demades kontra Törökország*, 2003, 32–34. §§; *Fägerskiöld kontra Svédország* [hat.], 2008; *Sagan kontra Ukrajna*, 2018, 51–54. §§; *Samoylova kontra Oroszország*, 2021, 66. §) vagy részben bútorozott lakóhelyiségekre (*Halabi kontra Franciaország*, 2019, 41–43. §§). A kérelmező házának udvarán található hűtőhelyiséget illetően lásd: *Bostan kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 19. §.

473. Ez a fogalom kiterjed az egyén üzlethelyiségeire is (*DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 77. §), például egy szakma képviselőjének irodájára (*Buck kontra Németország*, 2005, 31. §; *Niemietz kontra Németország*, 1992, 29–31. §§), egy újság székhelyére (*Saint-Paul Luxembourg S.A.*

⁸⁰Lásd még Környezetvédelmi kérdések és [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

kontra Luxemburg, 2013, 37. §), közjegyzői irodára (*Popovi kontra Bulgária*, 2016, 103. §) vagy egyetemi professzor irodájára (*Steeg kontra Németország* [hat.], 2008). Ez vonatkozik a székhelyre, valamint a társaság fiókjaira vagy egyéb üzleti helyiségeire is (*Société Colas Est és társai kontra Franciaország*, 2002, 41. §; *Kent Pharmaceuticals Limited és társai kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2005).

474. A Bíróság ezen kívül nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a sportesemények és versenyek helyszínénél szolgáló edzőközpontokat és létesítményeket, valamint azok mellékszobáit, például idegenbeli rendezvények esetén a szállodai szobákat, a 8. cikk értelmében „otthonnak” tekintsék (*National Federation of Sportspersons’ Associations and unions (FNASS) és társai kontra Franciaország*, 2018, 158. §).

475. Habár a Bíróság elismerte az „otthon” létezését egy megfigyelési intézkedések miatt panaszt emelő egyesület javára (*Association for European Integration and Human Rights és Ekimdzhiev kontra Bulgária*, 2007), az egyesület önmagában nem hivatkozhat arra, hogy a szennyezés miatt az otthon tiszteletben tartásához való jog megsértésének áldozata lett (*Asselbourg és társai kontra Luxemburg* [hat.], 1999).

476. A Bíróság bizonyos korlátokat szabott a 8. cikk szerinti védelem kiterjesztésére. Ez nem vonatkozik azokra az ingatlanokra, amelyeken ház építését tervezik, vagy arra, hogy valaki egy adott területen rendelkezik gyökerekkel (*Loizidou kontra Törökország* (az ügy érdeme), 1996, 66. §); és nem terjed ki egy lakóház társbérleti közös tulajdonában álló, alkalmi használatra tervezett mosókonyhára (*Chelu kontra Románia*, 2010, 45. §); a művész öltözőjére (*Hartung kontra Franciaország* [hat.], 2009); a tulajdonosok által sportcélokra használt vagy a tulajdonos által sportolásra engedélyezett terület [például vadászat, *Friend és társai kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2009, 45. §]; ipari épületekre és létesítményekre, például malomra, pékségre vagy kizárólag szakmai célokra használt raktárra (*Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 131. §, vö. azonban: *Bostan kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 19. §, és *Surugiu kontra Románia*, 2004) vagy haszonállatok tartására szolgáló épületekre (*Leveau és Fillon kontra Franciaország* [hat.], 2005). Ehhez hasonlóan a lakatlan, üres vagy építés alatt álló épület nem minősülhet „otthonnak” (*Halabi kontra Franciaország*, 2019, 41. §).

477. Ezenkívül, ha a kérelmező olyan ingatlanra hivatkozik „otthonként”, amelyet soha nem vagy alig használt, vagy amelynek használata már jelentős ideje megszűnt, előfordulhat, hogy az ingatlannal való kapcsolata annyira gyenge, hogy a 8. cikk alapján már nem vetődik fel kérdés (*Andreou Papi kontra Törökország*, 2009, 54. §). A tulajdonjog öröklésének lehetősége nem elég konkrét kapcsolat ahhoz, hogy a Bíróság megállapítsa az „otthon” fennállását (*Demopoulos és társai kontra Törökország* [hat.] [NK], 2010, 136–137. §§). Ezenkívül a 8. cikk nem terjed ki a házvásárlási jog garantálására (*Strunjak és társai kontra Horvátország* [hat.], 2000) vagy a hatóságoknak általánosságban házaspár által választott közös lakóhely tiszteletben tartására kötelezésére (*Mengesha Kimfe kontra Svájc*, 2010, 61. §). A 8. cikk nem ismeri el kifejezetten a lakhatáshoz való jogot (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 99. §; *Ward kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2004; *Codona kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2006), nemhogy egy konkrét lakáshoz vagy lakástípushoz való jogot, például egy adott helyen található lakáshoz való jogot (*Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 98. §). A magánszemély otthonába való behatolás a „magánélet” védelmének követelményei alapján vizsgálható (*Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán*, 2019, 107. §).

478. Habár főszabály szerint nem a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságok helyett értékelje a bizonyítékokat, annak megállapításához, hogy a kérelmezők kilakoltatásának helyszíne az „otthonuk” volt-e, meg kell vizsgálnia a releváns tényállást, beleértve azt is, hogy a nemzeti bíróságok hogyan jutottak következtetéseikre (*Hasanali Aliyev és társai kontra Azerbajdzsán*, 2022, 32. és 35. §§). Annak eldöntése során, hogy a szóban forgó lakás a kérelmezők otthonát képezte-e, nem lehet döntő az, hogy egyes kérelmezők egy bizonyos időszakban más címen voltak bejelentve, és minden releváns körülményt figyelembe kellett venni (34. §). A Bíróság elfogadta az olyan anyagokat, mint a helyi közigazgatás dokumentumai, tervek, fényképek és karbantartási bizonylatok, valamint a postai

kézbesítések igazolása, tanúk vallomásai vagy bármely más releváns bizonyíték (*Prokopovich kontra Oroszország*, 2004, 37. §), egy adott ingatlanban lévő lakóhely *prima facie* bizonyítékként (*Nasirov és társai kontra Azerbajdzsán*, 2020, amelyben a kérelmező nem nyújtott be semmilyen bizonyítékot annak alátámasztására, hogy elegendő és folyamatos kapcsolata volt egy lakással, 72–75. §§).

479. Az otthon hatékony tiszteletben tartásához kapcsolódó pozitív kötelezettségek magukban foglalhatják egyének közötti kapcsolatok területén hozott intézkedések elfogadását. Az állam felelőssége felmerülhet olyan cselekmények miatt, amelyek kellőképpen közvetlen hatással vannak az Egyezmény által garantált jogokra. Annak megállapítása során, hogy ez a felelősség ténylegesen érvényesül-e, figyelembe kell venni az adott állam későbbi magatartását (*Moldovan és társai kontra Románia* (2. sz.), 2005, 95. §). A 8. cikk 2. bekezdése szerinti indoklással kapcsolatban alkalmazandó elvek az alkalmazott megközelítéstől – pozitív vagy negatív beavatkozás – függetlenül nagyjából hasonlóak (*Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 150–151. §§).

480. Az otthon tiszteletben tartásához való joggal együtt a kérelmezők „magán- és családi élete” is érintett lehet (lásd például: *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 153. §).

2. Példák a „beavatkozásra”

481. Az alábbiak példaként hozhatók fel a magánlakás tiszteletben tartásához való jog lehetséges „megsértésére”:

- az otthon hatóságok által elkövetett szándékos lerombolása (*Selçuk és Asker kontra Törökország*, 1998, 86. §; *Akdivar és társai kontra Törökország* [NK], 1996, 88. §; *Menteş és társai kontra Törökország*, 1997, 73. §) vagy elkobzása (*Aboufadda kontra Franciaország* [hat.], 2014); jogellenesen épített ház lebontása (*Ghailan és társai kontra Spanyolország*, 2012, 55. §).
- a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő személyek hazatérésének megtagadása (*Ciprus kontra Törökország* [NK], 2001, 174. §), ami a 8. cikk „folyamatos megsértését” valósíthatja meg;
- egy falu lakóinak hatósági döntés alapján történő áttelepítése (*Noack és társai kontra Németország* [hat.], 2000);
- a rendőrség behatolása egy személy otthonába (*Gutsanovi kontra Bulgária*, 2013, 217. §; *Sabani kontra Belgium*, 2022, 41. §) és a házkutatás (*Murray kontra Egyesült Királyság*, 1994, 86. §), még akkor is, ha a kérelmező együttműködött annyira, hogy ajtót nyitott a bejelentés nélkül érkező rendőröknek, mert az otthon védelméhez való alapvető jogról csak kényszer nélkül, egyértelmű és kellő tájékoztatáson alapuló hozzájárulás alapján lehet lemondani (*Sabani kontra Belgium*, 2022, 46. §); valamint egy idős, gondozásra szoruló és rendkívül veszélyeztetett nő ápolási otthonba való visszaszállítására irányuló rendőri művelet (*Jarrand kontra Franciaország*, 2021, 75. §);
- kutatások és lefoglalások (*Chappell kontra Egyesült Királyság*, 1989, 50–51. §§; *Funke kontra Franciaország*, 1993, 48. §), még akkor is, ha a kérelmező együttműködött a rendőrséggel (*Saint-Paul Luxembourg S.A. kontra Luxemburg*, 2013, 38. §), és ha a házkutatás alapjául szolgáló bűncselekményt harmadik fél követte el (*Buck kontra Németország*, 2005), és általánosabban bármely intézkedés, ha végrehajtásának módja és gyakorlati hatása nem különbözik a házkutatásától, függetlenül attól, hogy a nemzeti jog hogyan minősíti (*Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 123. §);
- a közszolgálati tisztviselők engedély nélküli otthonlátogatásai, még akkor is, ha nem végeznek házkutatást, és a látogatás nem vezet dokumentumok vagy egyéb tárgyak lefoglalásához (*Halabi kontra Franciaország*, 2019, 54–56. §§);
- vagyontárgyak elfoglalása vagy megrongálása (*Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 138. §) vagy otthonból való kilakoltatás (*Orlić kontra Horvátország*, 2011, 56. §, további

hivatkozásokkal), beleértve a még végre nem hajtott kilakoltatási végzést is (*Gladysheva kontra Oroszország*, 2011, 91. §; *Ćosić kontra Horvátország*, 2009, 22. §);

- egy vidéki ház belső tere fényképeinek terjesztése (*Samoylova kontra Oroszország*, 2021, 66. §).

482. Az „beavatkozás” további példái:

- a bérleti szerződés feltételeinek módosítása (*Berger-Krall és társai kontra Szlovénia*, 2014, 264. §);
- a kiutasítási határozat miatt bekövetkezett otthonvesztés (*Slivenko kontra Lettország* [NK], 2003, 96. §);
- a bevándorlási szabályok értelmében egy pár számára lehetetlen, hogy közös otthont hozzon létre, és családként éljen együtt (*Hode és Abdi kontra Egyesült Királyság*, 2012, 43. §);
- építési engedélyekkel kapcsolatos döntések (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, 1996, 60. §);
- az otthon békés élvezetének a hatóságok általi zavarása, például a kérelmező lakóépületének alagsorában található rendőrkapitányság és ideiglenes fogvatartási létesítmények mindennapi tevékenységeiből származó zaj és egyéb zavaró tényezők (*Yevgeniy Dmitriyev kontra Oroszország*, 2020, 33. és 53. §§);
- adott szintű életkörülmények megzavarása, például túlszűfolt és nem higiénikus életkörülmények, vagy más, az egészségre és az emberi méltóságra káros hatással járó helyzetek, amelyek hatékonyan aláássák az otthon élvezetének lényegét (*Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 112–116. §§, a biztonságos ivóvízhez és higiéniai szolgáltatásokhoz való hozzáféréstől).
- kényszerkivásárlási végzések (*Howard kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat, 1985) és a vállalatok számára kiadott végzés, amelyben előírják számukra, hogy biztosítsanak hozzáférést az adóellenőröknek a helyiségekhez, és lehetővé tegyék számukra, hogy másolatot készítsenek a szerveren található adatokról (*Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia*, 2013, 106. §).
- parancsot adtak ki a földön álló olyan lakókocsik, faházak és bungalók kiürítésére, amelyek évek óta illegálisan álltak ott (*Winterstein és társai kontra Franciaország*, 2013, 143. §; *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 91. §) vagy illegális ideiglenes otthonok kiürítésére (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 104. §), vö. azonban: *Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 65. §);
- a romaellenes érzelmek által motivált támadás következtében bekövetkező elűldözés (*Burlya és társai kontra Ukrajna*, 2018, 166. §);
- egy személynek az a lehetősége, hogy nevét töröljék az állandó lakosok nyilvántartásából (*Babylonová kontra Szlovákia*, 2006, 52. §);
- kötelezettség saját házában lakáshoz való engedély megszerzésére és bírság kiszabása saját ingatlan jogtalan birtoklása esetén (*Gillow kontra Egyesült Királyság*, 1986, 47. §).

A Bíróság azt is megállapította, hogy a konfliktus miatt elűldözött személyek arra való képtelensége, hogy visszatérjenek otthonaikba, a 8. cikk szerinti jogaik gyakorlásába való „beavatkozásnak” minősült (*Chiragov és társai kontra Örményország* [NK], 2015, 207. §; *Sargsyan kontra Azerbajdzsán* [NK], 2015, 260. §).

483. Ezzel szemben pusztán az, hogy a kérelmező szomszédja által végzett építési vagy felújítási munkák nem voltak jogszerűek, nem elegendő alap a kérelmező 8. cikk szerinti jogainak megsértéséhez. A 8. cikk alkalmazásához a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a szomszéd építkezése által okozott nehézségek elég súlyosak voltak ahhoz, hogy kellő mértékben hátrányosan befolyásolják a kérelmező otthonának kényelmét, valamint magán- és családi életének minőségét (*Cherkun kontra Ukrajna* [hat.], 2019, 77–80. §§).

484. A kérelmez televízióban a hozzájárulása nélkül közzétett lakcímének és vidéki háza belső terének képei a 8. és 10. cikkben védett jogok közötti egyensúly megteremtésének keretében képezték értékelés tárgyát (*Samoylova kontra Oroszország*, 2021, 101. és 103. §§).

485. Amennyiben az állítólagos beavatkozásról szóló beszámolók eltérnek egymástól, a Bíróság a beavatkozás megállapításának kezdeti bizonyítási terhét a kérelmezőre hárítja, akinek *prima facie* bizonyítékot kell szolgáltatnia a tényállás saját verziójának alátámasztására. Ha a Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező *prima facie* bizonyítási kötelezettsége teljesült, akkor a bizonyítási teher átszáll a kormányra, amelynek meggyőzően kell cáfolnia a kérelmező arra vonatkozó bizonyítékait, hogy beavatkozás történt (*Sabani kontra Belgium*, 2022, 42–45. §§).

B. Mérlegelési mozgástér

486. Mivel ezen a területen a vitatott kérdések számos helyi tényezőtől függhetnek és a város- és vidéktervezési politikák választásához kapcsolódnak, a Szerződő államok főszabály szerint széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek (*Noack és társai kontra Németország* [hat.], 2000; lásd még a lakhatási kérdésekben biztosított széles mérlegelési mozgástérrel illetően: *L.F. kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2022, 40. §; konkrétan a vízhez és a szennyvízelvezetéshez való hozzáférés kérdéséről: *Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 141., 144., 158. §§, valamint az ott hivatkozott források, vagy a helyi közösség számára fontos útépitési munkák: *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 109. §). A Bíróság azonban továbbra is fenntartja magának a jogot, hogy nyilvánvaló értékelési hibát állapítson meg (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 92. §). E döntések végrehajtása sértheti az otthon tiszteletben tartásához való jogot, azonban bizonyos feltételek teljesülése és az azokat kísérő intézkedések végrehajtása esetén ez nem vet fel kérdést az Egyezmény alapján (*Noack és társai kontra Németország* [hat.], 2000). Másrészt, ha a szóban forgó jog döntő fontosságú az egyén intim vagy alapvető jogainak tényleges élvezete szempontjából, mérlegelési mozgástér általában szűkebb (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 118. §(i)-(v), további hivatkozásokkal; *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 95. §(i)-(ii)). Konkrétan, ha a 8. cikk alkalmazásában általános társadalmi és gazdasági politikai szempontok merülnek fel, az államnak biztosított mérlegelési mozgástér hatálya az ügy körülményeitől függ, különös tekintettel arra, hogy milyen mértékben avatkoznak be a kérelmező személyes szférájába. Ennek oka, hogy a 8. cikk az egyén identitásának, önrendelkezésének, fizikai és erkölcsi integritásának, másokkal való kapcsolatainak fenntartásának, valamint a közösségben elfoglalt stabil és biztonságos helye szempontjából központi jelentőségű jogokat érint (*L.F. kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2022, 40. §). Röviden összefoglalva, ezen a területen a mozgástér különböző tényezők függvényében változik, amelyeket a Bíróság összefoglalt például a *Szczypiński kontra Lengyelország* (hat.) ügyben (2022, 56–58. §§), amelyben a kiemelte, hogy amennyiben nincs ok a követett nemzeti eljárás megkérdőjelezésére, a nemzeti bíróságok számára ilyen esetekben biztosított mérlegelési mozgástér széles körű lesz (67. §).

C. Lakhatás

487. A 8. cikk nem értelmezhető úgy, hogy elismeri a lakhatáshoz való jogot (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 99. §) vagy hogy jogot biztosít egy adott helyen való lakáshoz (*Garib kontra Hollandia* [NK], 2017, 141. §; *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 98. §). A hajléktalanok elszállásolására vonatkozó pozitív kötelezettség hatálya ráadásul korlátozott (*Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 114. §).

488. Az otthon tiszteletben tartásához való jog nem pusztán a fizikai területhez való jogot jelenti, hanem annak zavartalan élvezetét is. Ez magában foglalhatja a hatóságok által – különösen a bírósági határozatok végrehajtása tekintetében – meghozandó intézkedéseket (*Cvijetić kontra Horvátország*, 2004, 51–53. §§). A beavatkozás lehet fizikai, például egy személy otthonába való jogosulatlan behatolás (*Ciprus kontra Törökország* [NK], 2001, 294. §; *National Federation of Sportspersons'*

Associations and Unions (FNASS) és mások kontra Franciaország, 2018, 154. §), vagy nem fizikai, például zaj, szagok stb. (*Moreno Gómez kontra Spanyolország*, 2004, 53. §). Ha a zajártalom vagy más zavaró tényezők meghaladják a szomszédokkal való együttélés szokásos nehézségeit, akkor azok attól függetlenül befolyásolhatják az otthon békés élvezetét, magánszemélyek, üzleti tevékenységek vagy állami szervek okozzák-e (*Kapa és társai kontra Lengyelország*, 2021, 151. §, további hivatkozásokkal).

489. Habár a 8. cikk védi az egyéneket a hatóságok beavatkozásával szemben, abból az is következhet, hogy az államnak intézkedéseket kell hoznia az „otthon” tiszteletben tartása jogának biztosítása érdekében (*Novoseletskiy kontra Ukrajna*, 2005, 68. §) még az egyének közötti kapcsolatok területén is (*Surugiu kontra Románia*, 2004, 59. §). A Bíróság megállapította, hogy az állam megsértette pozitív kötelezettségeit, mivel a hatóságok nem tettek lépéseket a kérelmező arra vonatkozó ismételt panaszai után, hogy emberek behatoltak az udvarára, és szekérrel szállított trágyát öntöttek az ajtaja és ablakai elé (uo., 67–68. §§; lásd még: *Irina Smirnova kontra Ukrajna*, 2016, 90–99. §§ a kérelmező személyes terébe és otthonába történő nem kívánt behatolásról; olyan ügyért, amelyben a hatóságok nem szegték meg pozitív kötelezettségüket, lásd: *Osman kontra Egyesült Királyság*, 1998, 129–130. §§, zaklatás és rongálás ügyében, vagy *Chiş kontra Románia [hat.]*, 2014, zajártalom ügyében⁸¹). Annak a nemzeti hatóságok általi elmulasztása, hogy a tulajdonos javára végrehajtsák a lakásból való kilakoltatásra vonatkozó végzést, az állam 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségei elmulasztásának minősült (*Pibernik kontra Horvátország*, 2004, 70. §). Az emberi lakhatásra alkalmatlan állapotú lakás hatóságok általi késedelmes visszaadása a kérelmező otthonhoz való jogát sértette (*Novoseletskiy kontra Ukrajna*, 2005, 84–88. §§). Habár az Egyezmény nem védi a biztonságos ivóvízhez való hozzáférést mint olyat, a biztonságos ivóvízhez való hozzáférés tartós és hosszú távú hiánya káros hatással lehet az egészségre és az emberi méltóságra, és hatékonyan aláássa a magánélet és az otthon élvezetének lényegét, ami azt jelenti, hogy az állam pozitív kötelezettségei az eset konkrét körülményeitől és azok súlyosságától függően életbe léphetnek (*Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 116., 158. és 145–146. §§).

490. A Bíróság előírja a tagállamok számára, hogy mérlegeljék az egymással versengő érdekeket (*Hatton és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2003, 98. §), hogy az ügyet a 8. cikk 2. bekezdése alapján indokoltnak minősülő hatósági beavatkozás szempontjából, vagy a 1. bekezdés alapján az otthon tiszteletben tartásához való jog védelmét szolgáló jogi keret elfogadására kötelező pozitív kötelezettségek szempontjából vizsgálja.

491. Az államot e területen megillető mérlegelési mozgástér hatályát illetően különös jelentőséget kell tulajdonítani a kérelmező személyes szférájába való beavatkozás mértékének (*Connors kontra Egyesült Királyság*, 2004, 82. §; *Gladysheva kontra Oroszország*, 2011, 91–96. §§). A 8. cikkben biztosított jogoknak az egyén identitása, önrendelkezése, valamint testi és erkölcsi integritása szempontjából képviselt dönt fontosságára tekintettel a lakhatási ügyekben mérlegelési mozgástér a 8. cikkben garantált jogokkal összefüggésben szűkebb, mint az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében védett jogokkal összefüggésben (uo., 93. §). Az egyén rendelkezésére álló eljárási biztosítékok különösen fontosak annak megállapítása során, hogy az alperes állam meghaladta-e mérlegelési mozgásterét. A Bíróságnak konkrétan meg kell vizsgálnia, hogy a beavatkozási intézkedésekhez vezető döntéshozatali folyamatnak tisztességes volt, és ilyenként kellő tiszteletben tartja-e a 8. cikk által az egyén számára biztosított érdeket (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 118. §). Amennyiben a kérelmezők a beavatkozás arányosságával kapcsolatban releváns érveket hoznak fel, a nemzeti bíróságoknak azokat részletesen meg kell vizsgálniuk és megfelelő indokolást kell adniuk (*Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2020, 46. §).

492. A Bíróság különös figyelmet fordít az eljárási garanciákra annak megállapítása során, hogy az állam túllépte-e mérlegelési mozgásterét az alkalmazandó jogi keret meghatározásakor (*Connors kontra Egyesült Királyság*, 2004, 92. §). A Bíróság többek között megállapította, hogy az otthon elvesztése a otthon tiszteletben tartásához való jog legszükségesebb formájú megsértése (lásd a

⁸¹Lásd [A környezettel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

bontás ügyében: *Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 52–54. §§). Bármely személy, akit ilyen mértékű beavatkozás veszélyeztet, főszabály szerint jogosult arra, hogy független bíróság az Egyezmény 8. cikkében foglalt releváns elvek figyelembevételével megvizsgálja az intézkedés arányosságát akkor is, ha a birtoklási joga a nemzeti jog szerint megszűnt (*McCann kontra Egyesült Királyság*, 2008, 50. §; az utak mentén élő utazók elköltöztetésével kapcsolatban lásd: *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 101–107. §§). Ezt az elvet a Bíróság állami vagy szociális tulajdonban lévő lakásokkal kapcsolatban dolgozta ki (*F.J.M. kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2018, 37. §, további hivatkozásokkal). Ugyanakkor különbséget tesz az állami hatóság bérbeadók és a magánbérbeadók között, ami azt jelenti, hogy az elv nem alkalmazandó automatikusan azokban az esetekben, amelyekben magánszemély vagy vállalkozás követeli a birtokot (41. §). Konkrétan, ha a birtokot magánszemély vagy magánszervezet követi, a felek egymással versengő érdekeinek egyensúlyba hozása nemzeti jogszabályokban is megtestesülhet, így a bíróságnak a birtokigény elbírálása során nem szükséges újra mérlegelnie ezeket az érdekeket (45. §).

493. Az *Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária* ügyben (2016) foglalt megállapítások szerint, mivel a 8. cikkben foglalt, az otthon tiszteletben tartásához való jog „az egyén fizikai és erkölcsi integritásának, másokkal való kapcsolatainak fenntartásának, valamint a közösségben elfoglalt stabil és biztonságos helye fenntartásának szempontjából központi jelentőségű kérdéseket érint”, az említett rendelkezés szerinti mérlegelés olyan esetekben, amikor a beavatkozás a személy egyetlen otthonának elvesztését jelenti, más jellegű, és különös jelentőséget kell tulajdonítani az érintettek személyes szférájába való beavatkozás mértékének. Ez általában csak eseti alapon vizsgálható. Az otthon elvesztését kiváltó közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatának pusztán lehetősége tehát nem elegendő: az érintett személynek „lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a határozatot személyes körülményeire tekintettel aránytalannak minősítve megtámadja”. A nemzeti bíróságoknak az ilyen eljárásokban figyelembe kell venniük az összes releváns tényezőt, és az ítélezési gyakorlatban meghatározott elveknek megfelelően mérlegelniük kell az egymással versengő érdekeket, amely esetben a bíróságok számára biztosított mérlegelési mozgástér széles körű, és az Bíróság nem fogja megkérdőjelezni az értékelésüket (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 53. § (jogsértés); lásd még: *Simonova kontra Bulgária*, 2023, 51–52. §§, és *Alif Ahmadov és társai kontra Azerbajdzsán*, 2023, 61–64. §§, azonban vö.: *Szczypiński kontra Lengyelország* [hat.], 2022, 66–71. §§, amelyben a bíróságok egyensúlyt teremtettek egyrészt a kérelmező házában megtartásával kapcsolatos érdekei, másrészt a társadalom érdekei között). A nemzeti hatóságok döntései alapján a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy azok minden releváns körülményt figyelembe vettek, és megfelelően kezelték a kérelmező egyéni helyzetével kapcsolatos érveit (*Kaminskas kontra Litvánia*, 2020, 58–65. §§). A hatóságok által a végrehajtási szakaszban a kérelmezővel való tárgyalásra és/vagy az áttelepítés megvitatására tett kísérlet nem orvosolja a helyzetet, ha a tárgyalások nem olyan hivatalos eljárás keretében zajlottak, amelyben a kérelmező egyéni körülményeinek figyelembevételével átfogóan vizsgálták a beavatkozás arányosságát, és nem kínált átfogó megoldást (*Simonova kontra Bulgária*, 2023, 53. §).

494. Az állami tulajdonú lakások kezelése keretében végrehajtott kilakoltatás főszabály szerint az állami lakások méltányos elosztását célzó intézkedésnek tekinthető, ezért az ország gazdasági jólétének és mások jogai védelmének érdekében legitim célnak minősül a 8. cikk alapján (*Hasanali Aliyev és társai kontra Azerbajdzsán*, 2022, 46–47. §§). A kérelmezők személyes körülményeinek figyelembevételével azonban a beavatkozás arányosságának megfelelő felülvizsgálata szükséges, és az, hogy a nemzeti bíróságok elutasítják a kérelmezők lakhatási helyzete valós körülményeinek vizsgálatát, valamint a formális adminisztratív nyilvántartásokra való támaszkodás összeegyeztethetetlennek bizonyult az államok 8. cikk szerinti kötelezettségeivel (48. §).

1. Ingatlantulajdonosok

495. Ha egy állami hatóság olyan jóhiszemű vásárlóval áll szemben, aki a korábbi tulajdonos által csalárd módon szerzett ingatlant vásárolta meg, a nemzeti bíróságok nem rendelhetik el automatikusan a kilakoltatást anélkül, hogy alaposabban megvizsgálnák az intézkedés arányosságát

vagy az ügy konkrét körülményeit. Az is különösen fontos, hogy a házat az állam és nem olyan másik magánszemély vette vissza, akinek érdekei az adott lakáshoz fűződő érdekeiről volt szó (*Gladysheva kontra Oroszország*, 2011, 90–97. §§).

496. Előfordulhat, hogy egy tagállamnak az államnak fizetendő adók biztosítása érdekében valamely magánszemély otthonát le kell foglalnia és értékesítenie kell. Ezeket az intézkedéseket azonban az egyén otthonához való jogának tiszteletben tartása mellett kell végrehajtani. A Bíróság egy ház adósság visszafizetése céljából történő kényszerértékesítéssel kapcsolatos ügyben jogsértést állapított meg, mert a tulajdonos érdekeit nem védték megfelelően (*Rousk kontra Svédország*, 2013, 137–142. §§). Általánosabban, az otthon tiszteletben tartásához való jog és a tartozások rendezése céljából végrehajtott ház eladás összeegyeztethetőségével kapcsolatban lásd: *Vrzić kontra Horvátország*, 2016, 13. §.

497. Az, hogy a szigeten található házak használatához a sziget túlnépesedésének megakadályozása érdekében engedély megszerzése szükséges, önmagában nem ellentétes a 8. cikkel. Az arányosság követelménye azonban nem teljesül, ha a nemzeti hatóságok nem tulajdonítanak kellő jelentőséget többek között az ingatlantulajdonosok konkrét körülményeinek (*Gillow kontra Egyesült Királyság*, 1986, 56–58. §§).

498. A Bíróság megvizsgálta a háznak engedély nélküli építése miatt a bontására vonatkozó határozatból – az alkalmazandó építési szabályok megsértésével – közvetlenül következő elvesztésének kérdését (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016). A Bíróság elsősorban azt vizsgálta, hogy az illegális építmények lebontása „demokratikus társadalomban szükséges”-e, és meghatározta a releváns kritériumokat (lás: 53. §, valamint a közelmúltban: *Ghailan és társai kontra Spanyolország*, 2012, 63–64. §§). A Bíróság korábbi ügyekben hozott olyan ítéletekre támaszkodott, amelyekben megállapította, hogy a kilakoltatási eljárásoknak meg kell felelniük a 8. cikk által védett érdekeknek, mivel az otthon elvesztése a lakáshoz való jog legsúlyosabb formájú megsértése, függetlenül attól, hogy az érintett személy veszélyeztetett csoporthoz tartozik-e. A 8. cikk megsértésének megállapítása során a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróságok csak a jogellenesség kérdését vizsgálták, és nem vizsgálták meg a bontási végzés végrehajtásának a kérelmezők személyes helyzetére gyakorolt potenciálisan aránytalan hatását (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 49–62. §§). A Bíróság ezzel szemben a *Szczyński kontra Lengyelország* (hat.) ügyben (2022) egy hasonló kérelmet elfogadhatatlannak minősített, miután megállapította, hogy a nemzeti bíróságok a bontási végzés szükségességének értékelése során teljesítették az eljárási követelményeket, megfelelő egyensúlyt teremtve a kérelmező személyes körülményei és házának megtartásával kapcsolatos érdekei, valamint a kérelmező által házának építésével tudatosan megsértett szabályok jogbiztonságával kapcsolatos közérdek között (66–72. §§). A Bíróság a *Kaminskas kontra Litvánia* ügyben (2020) megállapította, hogy a nemzeti hatóságok – az erdők és a környezet védelmének általános érdekére tekintettel – kielégítően értékelték a kérelmező releváns egyéni körülményeit és a bontási végzés arányosságával kapcsolatos érveit (64–65. §§).

A *Ghailan és társai kontra Spanyolország* ügyben (2012) a bontás arányosságának kimerítő és alapos vizsgálatának hiánya annak tudható be, hogy a kérelmezők nem éltek a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségekkel (amelyek hatékony lehetőséget biztosítottak a bontás arányosságának megtámadására), így az saját magatartásuk következménye volt (72. §). A Bíróság megállapította, hogy amikor az otthonhoz való jogba történő beavatkozás arányosságát és észszerűségét egy független bíróság határozza meg a 8. cikknek megfelelően, a kérelmezőnek kell a 8. cikk alapján védekeznie a kilakoltatás/lebontás megakadályozása érdekében, majd a bíróságnak kell a kérelmet elfogadnia vagy elutasítania (76–80. §§). A Bíróság értékelésében a helyettesítő szálláslehetőségekre is utalt (*Ivanova és Cherkeзов kontra Bulgária*, 2016, 60. §; *Ghailan és társai kontra Spanyolország*, 2012, 78–79. §§).

499. A Bíróság azt is megállapította, hogy amennyiben egy állam olyan jogi keretet fogad el, amely magánszemélyeket arra kötelez, hogy otthonukat háztartásukhoz nem tartozó személyekkel osszák

meg, alapos szabályozást és kellő eljárási biztosítékokat kell bevezetnie, hogy minden érintett fél megvédhesse az Egyezményben biztosított érdekeit (*Irina Smirnova kontra Ukrajna*, 2016, 94. §).

2. Bérlők

500. A Bíróság számos, bérlők kilakoltatásával kapcsolatos jogvitában hozott ítéletet (lásd: *Ivanova és Cherkezov kontra Bulgária*, 2016, 52. §, hivatkozott források). A hatóságok által kiadott kilakoltatási értesítésnek szükségesnek kell lennie, és független bíróság előtt zajló, a 8. cikk követelményeinek megfelelő, tisztességes döntéshozatali folyamat részeként meg kell felelnie az eljárási garanciáknak (*Connors kontra Egyesült Királyság*, 2004, 81–84. §§; *Bjedov kontra Horvátország*, 2012, 70–71. §§). Nem elegendő pusztán arra hivatkozni, hogy az intézkedést a nemzeti jog előírja, az adott egyedi körülményeket is figyelembe kell venni (*Ćosić kontra Horvátország*, 2009, 21. §). A 8. cikk 2. bekezdésének megfelelően az intézkedésnek továbbá legitim célt kell szolgálnia, és a lakás elvesztésének arányosnak kell lennie a legitim célokkal. Ennélfogva figyelembe kell venni a jogszerű érdekeit védeni kívánó lakos tényleges körülményeit (*Orlić kontra Horvátország*, 2011, 64. §; *Gladysheva kontra Oroszország*, 2011, 94–95. §§; *Kryvitska és Kryvitsky kontra Ukrajna*, 2010, 50. §; *Andrey Medvedev kontra Oroszország*, 2016, 55. §).

501. A Bíróság ezért úgy döntött, hogy a bérlo kilakoltatására irányuló, megfelelő eljárási garanciákat nem biztosító gyorsított eljárás még akkor is sérti az Egyezményt, ha az intézkedés jogszerűen irányult a lakhatásra vonatkozó törvényrendeletek megfelelő alkalmazásának biztosítására (*McCann kontra Egyesült Királyság*, 2008, 55. §). A bérleti szerződés felmondása anélkül, hogy az intézkedés arányosságát független bíróság állapíthatná meg, azokban az esetekben is sérti a 8. cikket, amelyekben a bérbeadó közjogi szerv volt (*Kay és társai kontra Egyesült Királyság*, 2010, 74. §; lásd még: *Nafornta kontra Moldovai Köztársaság*, 2024, amelyben a Legfelsőbb Bíróság annak ellenére nem mérlegelte az egymással versengő érdekeket, hogy a kilakoltatott kérelmezők több mint tizenegy éve jogszerűen laktak állami tulajdonú lakásokban). Ez az elv nem volt automatikusan alkalmazandó azokban az esetekben, amelyekben a bérbeadó magánszemély vagy magánszervezet volt (*Vrzić kontra Horvátország*, 2016, 67. §; *F.J.M. kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2018, 41. §). Ha pedig bíróság megállapítja, hogy a birtokbavétel jogellenes, és végrehajtható kilakoltatási végzést hoz, a birtoklás fenntartása a 8. cikkbe ütközik (*Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 145. §).

502. A Bíróság a *Larkos kontra Ciprus* [NK] ítéletben (1999) megállapította, hogy a bérloknak a kilakoltatással szemben attól függően nyújtott eltérő védelem, hogy állami tulajdonú ingatlant bérelnék vagy magánbérbeadótól bérelnék-e, a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikket sérti (31–32. §§). Ugyanakkor nem minősül megkülönböztető jellegűnek, ha kizárólag az állami tulajdonban lévő ingatlanok bérloki kapnak lehetőséget lakásuk megvásárlására, míg a magántulajdonban lévő lakások bérloki nem élhetnek ezzel a lehetőséggel (*Strunjak és társai kontra Horvátország* [hat.], 2000). Jogszerűen állapíthatók meg továbbá olyan kritériumok, amelyek alapján a szociális lakások kioszthatók, ha a kereslet kielégítésére nem áll rendelkezésre elegendő kínálat, feltéve, hogy ezek a kritériumok nem önkényesek vagy megkülönböztető jellegűek (*Bah kontra Egyesült Királyság*, 2011, 49. §; általánosabban a szociális lakások bérloiról lásd: *Paulić kontra Horvátország*, 2009; *Kay és társai kontra Egyesült Királyság*, 2010).

503. A Bíróság nem állapította meg a 8. cikk megsértését a lakáságazat olyan reformja kapcsán, amely a szocialista rendszerről a piacgazdaságra való áttérés után következett be, és amelynek eredményeként a „különleges védelem alatt álló bérloki” jogi védelme általánosan gyengült. A bérleti díj emelése és a lakásokban való maradás garanciájának csökkenése ellenére a bérloki továbbra is élveztek olyan különleges védelmet, amely meghaladta a bérloknak általában biztosított védelmet (*Berger-Krall és társai kontra Szlovénia*, 2014, 273. §, valamint az ott hivatkozott források; azonban vö.: *Galović kontra Horvátország* [hat.], 2013, 65. §).

3. Bérlok élettársai/jogosulatlan lakáshasználat

504. Az Egyezmény 8. cikke által biztosított védelem nem korlátozódik a nemzeti jog szerint törvényes/engedélyezett épülethasználatra (*McCann kontra Egyesült Királyság*, 2008, 46. §; *Bjedov kontra Horvátország*, 2012, 58. §; *Ivanova és Cherkezov kontra Bulgária*, 2016, 49. §). A Bíróság a 8. cikk védelmét valójában kiterjesztette az olyan lakás lakójára, amelynek bérleti jogával csak az élettársa rendelkezett (*Prokopovich kontra Oroszország*, 2004, 37. §; lásd még: *Korelc kontra Szlovénia*, 2009, 82. §, és *Yevgeniy Zakharov kontra Oroszország*, 2017, 32. §), valamint az olyan személyre, aki közel 40 évig jogtalanul lakott a lakásában (*Brežec kontra Horvátország*, 2013, 36. §). Másrészt, annak mérlegelése során, hogy az egyén otthonának elhagyására vonatkozó követelmény a követett legitim célhoz képest arányos-e, nagy jelentőséggel bír, hogy az otthon jogellenesen jött-e létre.

505. A Bíróság jogsértést állapított meg abban az esetben, amelyben a nemzeti bíróság kiemelt jelentőséget tulajdonított annak, hogy a kérelmező az élettársával együtt töltött tíz év alatt máshol volt bejelentve, anélkül, hogy azt összevetette volna a kérelmezőnek a szóban forgó szobára vonatkozó érveivel (*Yevgeniy Zakharov kontra Oroszország*, 2017, 35–37. §§).

506. A Bíróság a 8. cikkel összefüggésben értelmezett 14. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben egy lakótól megtagadták a bérleti jog azonos nemű élettársának halála utáni átvételét (*Karner kontra Ausztria*, 2003, 41-43. §§; *Kozak kontra Lengyelország*, 2010, 99. §; ennek megfelelően: *Makarčeva kontra Litvánia* [hat], 2021⁸²).

4. Kisebbségek és veszélyeztetett személyek

507. A Bíróság figyelembe veszi a lakók veszélyeztetettségét is, és joggyakorlatában védi a kisebbségek életmódját (lásd például: *Hudorovič és társai kontra Szlovénia* ügyet, 2020, 142. §). A Bíróság különösképpen hangsúlyozta a romák és a vándorló népek veszélyeztetettségét, valamint annak szükségességét, hogy különös figyelmet fordítsanak sajátos igényeikre és életmódjukra (*Connors kontra Egyesült Királyság*, 2004, 84. §; *Paketova és társai kontra Bulgária*, 2022, 161. §). Ez pozitív kötelezettségeket róhat a nemzeti hatóságokra (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 96. §; *Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 129–130. és 133. §§), bár bizonyos korlátok között (*Codona kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2006; *Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 158. §). Következésképpen magában foglalja többek között a lakókocsikat és más nem rögzített lakóhelyeket is (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 73, 71-74. §§; vö. azonban: *Hirtu és társai kontra Franciaország*, 2020, 65. §). A Bíróság problémák felmerülése esetén a megoldás megtalálása érdekében a nemzeti hatóságok intézkedéseire helyezi a hangsúlyt (*Stenegry és Adam kontra Franciaország* [hat.], 2007). A Bíróság a *Paketova és társai kontra Bulgária* ügyben (2022) a romák kényszerű távozásuk utáni hazatérése tisztviselők általi ellenzésének ismételt nyilvános megjelenítését különösen releváns tényezőnek ítélte. Mivel a hatóságok tudtak a kérelmezők veszélyeztetéséről, észszerű intézkedéseket kellett volna hozniuk a veszélynek kitett személyek védelme érdekében, hogy biztosítsák magán- és családi életük, valamint otthonuk hatékony tiszteletben tartását; ezek a pozitív kötelezettségek még fontosabbak voltak annak tükrében, hogy a kérelmezők azt állították, hogy etnikai alapon vették célba őket (160–163. §§).

508. A Bíróság ezzel kapcsolatban a *Winterstein és társai kontra Franciaország* ügyben hozott 2013. évi ítéletében (148. §, valamint az abban szereplő további hivatkozások) megerősítette a 8. cikk követelményeinek való megfelelés értékelésére vonatkozó kritériumokat, és összefoglalta a *Faulkner és McDonagh kontra Írország* ügyet ([hat.], 2022, 94–115. §§). A Bíróság nem állapított meg jogsértést abban az esetben, amelyben a kérelmezők nehéz helyzetét kellőképpen figyelembe vették, a felelős tervezési hatóságok által hivatkozott okok relevánsak és elégségesek voltak, és az alkalmazott eszközök nem voltak aránytalanok (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, 1996, 84. §; *Chapman kontra*

⁸²Lásd [Az LGBTI személyek jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

Egyesült Királyság [NK], 2001, 114. §). A Bíróság a *Faulkner és McDonagh kontra Írország* (hat.) ügyet (2022) elfogadhatatlannak minősítve azt is értékelte, hogy a kérelmezők elegendő eljárási biztosítékokban részesültek-e, és hogy a döntéshozatali folyamat tisztességes volt-e, azaz tiszteletben tartotta-e a 8. cikk szerinti jogait, valamint hogy a nemzeti hatóságok a mérlegelési mozgásterükön belül jártak-e el (101–109. §§); figyelembe vette továbbá a helyi hatóságok által az alternatív szállás biztosítása érdekében tett erőfeszítéseket (110–113. §§; lásd még: *Chapman kontra Egyesült Királyság* [NK], 2001, 103–104. §§).^[66] A Bíróság a személyek lakókörnyezetéből való eltávolítására vonatkozó intézkedéseket illetően jogsértést állapított meg a következő ügyekben: *Connors kontra Egyesült Királyság*, 2004, 95. §; *Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 144. §; *Winterstein és társai kontra Franciaország*, 2013, 156. és 167. §§; *Buckland kontra Egyesült Királyság*, 2012, 70. §; *Bagdonavicius és társai kontra Oroszország*, 2016, 107. § (kényszerkilakoltatások és házak lerombolása új lakhatási tervek nélkül).

509. A Bíróság azt is megállapította, hogy a hatóságok általános hozzáállása, amely tovább erősítette a romák bizonytalanságát, akiknek házait és vagyonát megsemmisítették, valamint az, hogy a hatóságok többször is elmulasztották megakadályozni a magánéletükbe való beavatkozást, súlyosan sértette a 8. cikket (*Moldovan és társai kontra Románia (2. sz.)*, 2005, 108–109. §§; *Burlya és társai kontra Ukrajna*, 2018, 169–170. §§). A Bíróság megállapította, hogy az ilyen hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és kirekesztett közösségek segítségre szorulhatnak ahhoz, hogy hatékonyan élvezhessék a többségi népességéhez hasonló jogokat (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 129. §).

510. A kisebbségeket érintő intézkedés minősül automatikusan a 8. cikk megsértésének (*Noack és társai kontra Németország* [hat.], 2000). A Bíróság a szóban forgó ügyben megvizsgálta, hogy a település lakosainak – akik közül néhányan nemzeti kisebbséghez tartoztak – egy másik településre történő átköltöztetését alátámasztó érvek relevánsak voltak-e, és hogy ez a beavatkozás arányos volt-e a kitűzött céllal, figyelembe véve, hogy az kisebbséget érintett. A Bíróság a *Hudorovič és társai kontra Szlovénia* ügyben (2020) foglalkozott az állam arra vonatkozó pozitív kötelezettségének hatályával, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok, jelesen a roma közösség tagjai számára hozzáférést kell biztosítani a közművekhez (143–158. §§). A Bíróság megállapította, hogy az állam a kérelmezők biztonságos ivóvízhez és szennyvízelvezetéshez való hozzáféréseinek biztosítása érdekében hozott intézkedésekben figyelembe vette a kérelmezők veszélyeztetett helyzetét, és ezek az intézkedések megfeleltek a 8. cikkben foglalt követelményeknek (158. §). Ugyanezt a következtetést vonta le a *Faulkner és McDonagh kontra Írország* (hat.) ügyben (2022), amelynek tárgyát utazó közösség tagjainak illegálisan elfoglalt olyan területről történő kilakoltatása képezte, amely terület egy új útépítési terv részeként felújítás alatt álló közút mellett található. A Bíróság hangsúlyozta, hogy szélesebb mérlegelési mozgásterre volt szükség, mivel a beavatkozás a helyi közösség számára fontos útépítési munkálatokkal összefüggésben merült fel, és a szociális és gazdaságpolitika területéhez tartozott.

511. A jogképességgel nem rendelkező személyek szintén rendkívül veszélyeztetettek. A 8. cikk ezért az államot azzal a pozitív kötelezettséggel terheli, hogy különleges védelmet biztosítson számukra. Ennek megfelelően a 8. cikket sértette az, hogy egy jogképességgel nem rendelkező személytől úgy vették el az otthonát, hogy nem volt képes hatékonyan részt venni az eljárásban, vagy a bíróságok nem vizsgálták meg az intézkedés arányosságát (*Zehentner kontra Ausztria*, 2009, 63. és 65. §§). Utalni kell a nemzeti jogban létező biztosítékokra (*A.-M.V. kontra Finnország*, 2017, 82–84. és 90. §§). A Bíróság a szóban forgó ügyben nem állapította meg a 8. cikk megsértését amiatt, hogy nem teljesítették egy értelmi fogyatékossgal élő felnőtt oktatásával és lakóhelyével kapcsolatos kívánságait.

512. Az időskorú, gondozásra szoruló személyek szintén veszélyeztetettek lehetnek, és az otthonukban történő rendőri beavatkozás szükségesnek ítéltető kényszerítő társadalmi szükséglet esetén, például „veszélyeztetett személy magánszemély általi bántalmazása” esetén (*Jarrand kontra Franciaország*, 2021, 84–87. §§). A fentieknek megfelelően az állam az Egyezmény értelmében

felelősséggel tartozhat, ha tétlenséget tanúsít, miközben tisztában van azzal, hogy az adott személy otthonában meglehetősen veszélyeztetett helyzetben van (85. §).

513. Az, hogy a gyermekek pszichésen sérültek, mert otthonukban többször tanúi voltak apjuk anyjukkal szembeni erőszakos viselkedésének, az „otthonuk” tiszteletben tartásához való joguk megsértését valósította meg (*Eremia kontra Moldovai Köztársaság*, 2013, 74. §). A Bíróság a szóban forgó ügyben a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel az igazságszolgáltatási rendszer nem reagált határozottan a súlyos családon belüli erőszakra (78–79. §§; vö.: *Ghișoiu kontra Románia* [hat., 2022, 50–65. §§, amelyben a Bíróság nem találta elegendőnek az állítólagos erőszakos cselekmények bizonyítékait ahhoz, hogy az az állam védelmi kötelezettségét kiváltsa). A családon belüli erőszak áldozatainak különös veszélyeztetettségét és az állam védelmükben történő aktív részvételének szükségességét mind a nemzetközi jogi eszközök, mind a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata hangsúlyozza (*Bevacqua és S. kontra Bulgária*, 2008; *A kontra Horvátország*, 2010, 65. §). A Bíróság a *Levchuk kontra Ukrajna* ügyben (2020) megállapította, hogy egy nő által volt férjével szemben kiskorú gyermekeik jelenlétében pszichológiai és fizikai erőszak ismételt tanúsítása miatt benyújtott kilakoltatási kérelem elutasítása sértette a 8. cikket (90. §). A nemzeti bíróságok konkrétan nem végeztek átfogó elemzést a kérelmező és gyermekei által a jövőben elszenvedett pszichológiai és fizikai erőszak kockázatára vonatkozóan. A Bíróság egyértelművé tette, hogy ha a kilakoltatás a 8. cikk által garantált, otthon tiszteletben tartáshoz való jogba való beavatkozás legszélsőségesebb intézkedése, akkor a beavatkozás szükséges lehet mások egészségének és jogainak védelme érdekében (84. §).

514. A 8. cikk nem biztosít kifejezetten jogot lakhatáshoz, ezért a hajléktalanok elszállásolására vonatkozó pozitív kötelezettségnek korlátozottnak kell lenniük (*B.G. és társai kontra Franciaország*, 2020, 93. §; *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 98. §, valamint a helyettesítő szállások tekintetében: 112–113. §§). Kivételes esetekben azonban a 8. cikkből származhat az a kötelezettség, hogy különösen veszélyeztetett személyek számára menedéket kell biztosítani (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 130. §, további hivatkozásokkal). Ha a szociális hatóságok megtagadják a lakhatási támogatás súlyos betegségben szenvedő személynek nyújtását, az bizonyos körülmények között a 8. cikk alapján kérdést vethet fel, mivel ez a megtagadás hatással van az érintett személy magánéletére (*O'Rourke kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2001).

515. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában figyelembe veszi a releváns nemzetközi joganyagot, és meghatározza a tagállamok mérlegelési mozgásterének határait (*A.-M.V. kontra Finnország*, 2017, 73–74. és 90. §§). Habár az államok a lakhatási ügyekben általában széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek (*Hudorovič és társai kontra Szlovénia*, 2020, 141. és 158. §§), amikor a szóban forgó jog döntő fontosságú az egyén alapvető vagy „intim” jogainak tényleges élvezete szempontjából, különösen a 8. cikk alapján, a mérlegelési mozgástér általában szűkebb, és a nemzeti hatóságoknak meg kell vizsgálniuk az arányosságra vonatkozó releváns érveket, és megfelelő indokokkal kell szolgálniuk a döntéshez (*Yordanova és társai kontra Bulgária*, 2012, 118. §(i)-(v), további hivatkozásokkal; *Faulkner és McDonagh kontra Írország* [hat.], 2022, 95. §(i)-(ii)). A Bíróság a *Jarrand kontra Franciaország* ügyben (2021) megállapította, hogy ha a hatóságok nem tesznek lépéseket, miközben tisztában vannak egy személy otthonában fennálló, rendkívül veszélyeztetett helyzetével és életét vagy jólétét fenyegető kockázatokkal, az az Egyezmény értelmében az alperes állam felelősségét vonhatja maga után (85. §). A Bíróság a gyermekek elhelyezésével kapcsolatos *B.G. és társai kontra Franciaország* ügyben (2020) tisztázta, hogy jelenleg széles körű konszenzus áll fenn – többek között a nemzetközi jogban is – annak az elvnek a támogatását illetően, hogy minden, gyermekeket érintő döntésnél elsődleges fontosságúnak kell tekinteni a gyermekek mindenképp fennálló érdekét (94. §).

5. Otthoni látogatások, házkutatások és lefoglalások⁸³

516. A nemzeti hatóságok bizonyos bűncselekmények fizikai bizonyítékainak biztosítása érdekében szükségesnek tarthatják olyan intézkedések végrehajtását, amelyek magánlakásba való behatolást vonnak maguk után (*Dragan Petrović kontra Szerbia*, 2020, 74. §). A rendőrségnek az otthonokba való behatoláskor „törvényes” módon kell eljárnia (*Bostan kontra Moldovai Köztársaság*, 2020, 21–30. §§), és az eljárásnak a kitűzött céllal arányosnak kell lennie (*McLeod kontra Egyesült Királyság*, 1998, 53–57. §, amelyben a Bíróság jogsértést állapított meg; olyan esetért, amelyben nem állapított meg jogsértést, lásd: *Dragan Petrović kontra Szerbia*, 2020, 75–77. §§), ahogyan az egyének otthonában végzett mindennemű intézkedésnek is (*Vasylychuk kontra Ukrajna*, 2013, 83. §, a magánhelyiségek átkutatásával kapcsolatban).

517. A szóban forgó törvénynek „összhangban kell lennie a jogállamisággal”. A nemzeti jogszabályoknak a házkutatásokkal és lefoglalásokkal összefüggésben a 8. cikkben foglalt jogok önkényes megsértésével szemben bizonyos védelmet kell biztosítaniuk az egyén számára. A nemzeti jognak tehát kellően egyértelműen kell fogalmaznia ahhoz, hogy a polgároknak megfelelő tájékoztatást nyújtson azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok ilyen intézkedéseket hozhatnak. A házkutatás és a lefoglalás ráadásul a magánéletbe, otthonba és levelezésbe történő súlyos beavatkozásnak minősül, így azoknak különösen pontos „törvényen” kell alapulniuk. Elengedhetetlen, hogy a tárgykörre vonatkozóan egyértelmű, részletes szabályok legyenek érvényben (*Petri Sallinen és társai kontra Finnország*, 2005, 82. és 90. §§). A Bíróság az *Aydın Sefer Akay kontra Törökország* ügyben (2024, 140–144. §§) megállapította, hogy a Egyesült Nemzetek maradványfeladatokat átvevő Nemzetközi Törvényszéki Mechanizmusánál bíróként dolgozó kérelmező magánlakásában végzett házkutatás és bizonyos tárgyak lefoglalása nem volt a „törvényben meghatározott”, mivel a nemzeti bíróságok által a kérelmező diplomáciai mentességére vonatkozóan adott értelmezés nem volt előre látható, tekintettel arra, hogy a releváns nemzetközi szerződés rendelkezéseinek szokásos értelmezése alapján – amelyet a Mechanizmus elnöke (az ENSZ Főtitkára nevében eljárva) és az ENSZ Jogügyi Hivatala hivatalosan megerősített – biztosra lehetett venni, hogy a kérelmező, következésképpen magánlakása is, ténylegesen teljes körű diplomáciai mentességet élvezett.

518. A Bíróság a *National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) és mások kontra Franciaország* ügyben hozott 2018. évi ítéletben a „célcsoportba” tartozó magas szintű sportolók arra vonatkozó kötelezettségével foglalkozott, miszerint előre be kell jelenteniük tartózkodási helyüket, hogy náluk bejelentés nélküli doppingellenőrzéseket lehessen végrehajtani. A Bíróság hangsúlyozta, hogy az ilyen vizsgálatok céljából végzett házkutatások jelentősen eltérnek a bírósági felügyelet alatt végzett házkutatásoktól, amelyek célja bűncselekmények kivizsgálása vagy vagyontárgyak lefoglalása. Az ilyen házkutatások meghatározásuknál fogva az otthon tiszteletben tartásának lényegét érintették, és nem kezelhetők úgy, mint a sportolók otthonának látogatásai (186. §). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező által kifogásolt kötelezettségek csökkentése vagy eltörlése növelheti a doppingolás egészségüket és az egész sportközösség egészségét érintő veszélyét, így az előzetes bejelentés nélküli ellenőrzések szükségességére vonatkozó európai és nemzetközi konszenzusba ütközne (190. §). Vö. a bevándorlás kontextusában a bejelentés nélküli házi őrizettel: *Sabani kontra Belgium*, 2022, 41–58. §§.

519. A Bíróság a *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország** ügyben (2024, 98–102. §§) – amelyben a kérelmező egyesület panaszt tett a szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatos parlamenti bizottsági vizsgálat keretében végzett helyszíni átkutatás és nagy mennyiségű papíralapú és digitális dokumentum lefoglalása miatt – megállapította, hogy a jogszerűség követelménye teljesült, különösen pedig a nemzeti jogrendszer által biztosított garanciák elegendőek voltak a visszaélések és az önkényesség megelőzéséhez, mivel az alkotmány ugyanazokat a vizsgálati hatásköröket ruházta az

⁸³Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

ilyen parlamenti bizottságokra, és ugyanazoknak a korlátozásoknak vetette alá őket, mint a bíróságokat, adott esetben a parlamenti vizsgálat kereteihez igazítva.

520. A polgárokat meg kell védeni a rendőrség otthonaikba történő indokolatlan behatolásának kockázatától. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg abban az esetben, amelyben egy speciális beavatkozási egység tagjai, akik balaclavát viseltek és géppuskákkal voltak felfegyverkezve, hajnalban behatoltak egy magánlakásba, hogy vádiratot kézbesítsenek a kérelmezőnek és a rendőrségre kísérik őt. A Bíróság rámutatott arra, hogy ilyen körülmények között biztosítékokat kell bevezetni a visszaélések elkerülése és az emberi méltóság védelme érdekében (*Kučera kontra Szlovákia*, 2007, 119. és 122. §§; lásd még: *Rachwalski és Ferenc kontra Lengyelország*, 2009, 73. §). Ezek a biztosítékok akár azt is magukban foglalhatják, hogy az államnak hatékony vizsgálatot kell lefolytatnia, ha ez az egyetlen jogi eszköz a jogellenes házkutatásokkal kapcsolatos állítások tisztázására (*H.M. kontra Törökország*, 2006, 26–27. és 29. §§; a 8. cikk eljárási rendelkezésének megsértése a vizsgálat nem megfelelősége miatt; az ilyen eljárási védelem fontosságáról lásd: *Vasylychuk kontra Ukrajna*, 2013, 84. §).

521. A magánlakásokba való behatolással járó intézkedéseknek „a törvényben meghatározott” módon kell történniük, ami magában foglalja a jogi eljárás betartását (*L.M. kontra Olaszország*, 2005, 29. és 31. §§) és a meglévő biztosítékok biztosítását (*Panteleyenko kontra Ukrajna*, 2006, 50–51. §§; *Kilyen kontra Románia*, 2014, 34. §), a 8. cikk 2. bekezdésében felsorolt legitim célok egyikét kell szolgálniuk (*Smirnov kontra Oroszország*, 2007, 40. §), és e cél elérése érdekében a „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lenniük (*Camenzind kontra Svájc*, 1997, 47. §).

522. Az alábbiakban olyan intézkedések példái találhatók, amelyek legitim célokat szolgálnak: a versenyhatóság intézkedései a gazdasági verseny védelme érdekében (*DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 81. §); az adócsalás visszaszorítása (*Keslassy kontra Franciaország* [hat.], 2002, és *K.S. és M.S. kontra Németország*, 2016, 48. §); közvetett tárgyi bizonyítékok keresése büntetőügyekben, például hamisítás, hűtlenség és fedezetlen csekkek kibocsátása esetén (*Van Rossem kontra Belgium*, 2004, 40. §), gyilkosság (*Dragan Petrović kontra Szerbia*, 2020, 74. §), kábítószer-kereskedelem (*Işildak kontra Törökország*, 2008, § 50) és illegális gyógyszerkereskedelem (*Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 55. §); környezetvédelem és a káros hatások megelőzése (*Halabi kontra Franciaország*, 2019, 60–61. §§); az egészség és „mások jogainak és szabadságainak” védelme a sportban alkalmazott dopping elleni küzdelem összefüggésében (*National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) és társai kontra Franciaország*, 2018, 165–166. §§); egy egyesület helyiségeinek átkutatása és papíralapú és digitális dokumentumok lefoglalása a maffiával kapcsolatos parlamenti vizsgálat keretében (*Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 2024, 105. §).

523. A Bíróság azt is értékeli, hogy az ilyen intézkedések indoklására előterjesztett érvek relevánsak és megfelelőek-e, hogy az arányosság elve az ügy konkrét körülményei között érvényesült-e (*Buck kontra Németország*, 2005, 45. §), valamint hogy a releváns jogszabályok és gyakorlat megfelelő és releváns biztosítékokat nyújtanak-e a hatóságok önkényes intézkedéseinek megakadályozására (*Gutsanovi kontra Bulgária*, 2013, 220. §; az alkalmazandó kritériumok tekintetében lásd: *Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 38–39. §§; *Smirnov kontra Oroszország*, 2007, 44. §). A bírák például nem írhatják alá egyszerűen a jegyzőkönyvet, nem tehetik rá a hivatalos bírósági pecsétet, és nem tüntethetik fel a döntés dátumát és időpontját a „jóváhagyva” szóval a dokumentumon anélkül, hogy külön végzésben meghatároznák a jóváhagyás indokait (*Gutsanovi kontra Bulgária*, 2013, 223. §). A nemzeti és nemzetközi jogot valószínűsíthetően megsértve kiadott parancs alapján végzett házkutatás kapcsán lásd: *K.S. és M.S. kontra Németország*, 2016, 49–53. §§.

524. A Bíróság különösen éberrel figyel arra, ha a nemzeti jog bírói engedély nélkül engedélyezi a házkutatásokat. Elfogadja az olyan házkutatásokat, amelyek esetében a parancs hiányát ellentételezi az intézkedés jogszerűségének és szükségességének hatékony utólagos bírósági vizsgálata (*Işildak kontra Törökország*, 2008, 51. §; *Gutsanovi kontra Bulgária*, 2013, 222. §). Ehhez az érintetteknek

képesnek kell lenniük az intézkedés jogszerűségének tényleges és *de jure* bírósági ellenőrzésének, valamint megfelelő jogorvoslatnak a biztosítására, ha az intézkedés jogellenesnek bizonyul (*DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 87. §). A bíróság általi ellenőrzés nélkül ügyész által elrendelt házkutatás a 8. cikkbe ütközik (*Varga kontra Románia*, 2008, 70–74. §§).

525. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a házkutatási parancsot bizonyos korlátozásoknak kell kísérniük, hogy az általa engedélyezett beavatkozás ne legyen potenciálisan korlátlan és ezáltal aránytalan. A parancs szövegében meg kell határozni annak hatályát (annak érdekében, hogy a házkutatás kizárólag a vizsgált bűncselekményekre összpontosítson) és végrehajtásának feltételeit (a műveletek terjedelmének ellenőrzése érdekében). A szóban forgó nyomozásról vagy a lefoglalandó tárgyakról információt nem tartalmazó, általános megfogalmazású parancs nem teremt tisztességes egyensúlyt az érintett felek jogai között, mivel túl széles hatáskört biztosít a nyomozók részére (*Van Rossem kontra Belgium*, 2004, 44–50. §§, további hivatkozásokkal; *Bagiyeva kontra Ukrajna*, 2016, 52. §).

526. A rendőrség által végzett házkutatás aránytalannak minősülhet, ha azt nem előzték meg észszerű és elérhető óvintézkedések (*Keegan kontra Egyesült Királyság*, 2006, 33–36. §, amelyben nem történt megfelelő előzetes ellenőrzés a kutatott helyiségek lakóinak személyazonosságát illetően), vagy ha a végrehajtott intézkedés túlzott volt (*Vasylchuk kontra Ukrajna*, 2013, 80. és 84. §§). Nem minősül „demokratikus társadalomban szükségesnek” a rendőrség által reggel 6 órakor, megfelelő indok nélkül, olyan személy otthonában végrehajtott razzia, aki nem a vádlott, hanem az áldozat volt, és aki nem volt otthon (*Zubaľ kontra Szlovákia*, 2010, 41–45. §§, amelyben a Bíróság az érintett személy hírnevére gyakorolt hatást is megjegyezte). A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg az olyan ügyben is, amelyben egy másik személy által állítólag elkövetett bűncselekmény kapcsán adott magánlakásban házkutatás és lefoglalás történt (*Buck kontra Németország*, 2005, 52. §).

527. A Bíróság figyelembe veheti, ha a kérelmező és más tanúk jelen vannak a házkutatás során (*Bagiyeva kontra Ukrajna*, 2016, § 53), amely olyan tényező, amely lehetővé teszi a kérelmező számára, hogy hatékonyan ellenőrizze a végrehajtott házkutatások mértékét (*Maslák és Michálková kontra Cseh Köztársaság*, 2016, 79. §). Másrészt, az érintett személy, ügyvédje, két másik tanú és egy szakértő jelenlétében, de bírósági előzetes engedély és hatékony utólagos ellenőrzés nélkül végzett házkutatás nem elegendő ahhoz, hogy megakadályozza a nyomozó hatóságok hatalommal való visszaélésének kockázatát (*Gutsanovi kontra Bulgária*, 2013, 225. §).

528. Megfelelő és kielégítő biztosítékokat kell biztosítani akkor is, ha a kutatást a büntetőeljárás olyan korai szakaszában végzik, mint az előzetes nyomozást megelőző rendőrségi előzetes nyomozás (*Modestou kontra Görögország*, 2017, 44. §). A Bíróság megállapította, hogy a házkutatás a parancs pontatlan megfogalmazása, az előzetes bírósági ellenőrzés hiánya, az, hogy a kérelmező nem volt fizikailag jelen a házkutatás során, valamint az azonnali utólagos bírósági felülvizsgálat hiánya miatt ebben a szakaszban aránytalan volt (52–54. §§).

529. A nemzeti jog által megállapított biztosítékok és a házkutatás gyakorlati körülményei alapján viszont megállapítható, hogy nem valósult meg a 8. cikk megsértése (*Camenzind kontra Svájc*, 1997, 46. §, és *Paulić kontra Horvátország*, 2009, egy nem engedélyezett telefon lefoglalására irányuló, korlátozott hatókörű házkutatás ügyében; *Cronin kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2004, és *Ratushna kontra Ukrajna*, 2010, 82. §, a megfelelő biztosítékok meglétére vonatkozóan).

530. A Bíróság a házkutatásokat és lefoglalásokat illetően aránytalannak ítélte a vámhatóságokra ruházott kiterjedt hatásköröket, amelyekhez nem kapcsolódott bírósági engedély (*Mialhe kontra Franciaország (1. sz.)*, 1993; *Funke kontra Franciaország*, 1993; *Crémieux kontra Franciaország*, 1993).

531. A Bíróság az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdésével való összeegyeztethetőség vizsgálata során figyelembe veszi a polgárok és intézmények terrorizmus fenyegetéseivel szembeni védelmét, valamint a terrorizmussal kapcsolatos bűncselekmények gyanúsítottjainak letartóztatásával és fogvatartásával kapcsolatos konkrét problémákat (*Murray kontra Egyesült Királyság*, 1994, 91. §; *H.E. kontra Törökország*, 2005, 48–49. §§). A terrorizmusellenes jogszabályoknak megfelelő védelmet kell

nyújtaniuk a visszaélésekkel szemben, és azokat a hatóságoknak be kell tartaniuk (*Khamidov kontra Oroszország*, 2007, 143. §). Terrorizmusellenes műveletekkel kapcsolatban lásd még: *Menteş és társai kontra Törökország*, 1997, 73. §.⁸⁴

532. A *Sher és társai kontra Egyesült Királyság* ügyben (2015) a hatóságok egy küszöbön álló terrorista támadást gyanítottak, és rendkívül összetett nyomozást indítottak a támadás megakadályozása érdekében. A Bíróság egyetértett azzal, hogy a házkutatási parancs meglehetősen tágan volt megfogalmazva. Ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a terrorizmus elleni küzdelem és a helyzet sürgőssége indokolhatja a kutatás olyan feltételek alapján történő elvégzését, amelyek szélesebb körűek, mint ami egyébként megengedett lenne. Ilyen esetekben a rendőrségnek bizonyos rugalmasságot kell biztosítani annak értékelése során, hogy a kutatás közben talált tárgyak közül melyek kapcsolódhatnak terrorista tevékenységekhez, és azok további vizsgálat céljából történő lefoglalásában (174–176. §§).

D. Kereskedelmi helyiségek

533. Az Egyezmény 8. cikkében garantált jogok magukban foglalhatják a társaság székhelyének, fióktelepeinek vagy egyéb üzleti helyiségeinek tiszteletben tartásához való jogot (*Société Colas Est és társai kontra Franciaország*, 2002, 41. §). Magánszemély ingatlanával kapcsolatban, amely egy általa irányított vállalat székhelye is volt, lásd: *Chappell kontra Egyesült Királyság*, 1989, 63. §.

534. Az államnak a beavatkozás szükségességének értékelésében biztosított mérlegelési mozgástér szélesebb, ha a kutatási intézkedés jogi személyeket érint, mint amikor magánszemélyeket (*DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 82. §; *Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia*, 2013, 159. §; *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 2024, 93. §)⁸⁵.

535. A házkutatások, illetve az üzlethelyiségek látogatása és a lefoglalások megfelelhetnek a 8. cikk követelményeinek (*Keslassy kontra Franciaország* [hat.], 2002; *Société Canal Plus és társai kontra Franciaország*, 2010, 55–57. §§). Az ilyen intézkedések a követett legitim célokhoz képest aránytalanok, ezért ellentétesek a 8. cikk által védett jogokkal, amennyiben nem igazolja őket „releváns és elégséges” ok, és nem állnak rendelkezésre megfelelő és elégséges biztosítékok a visszaélésekkel szemben (*Posevini kontra Bulgária*, 2017, 65–73. §§, további hivatkozásokkal; *Société Colas Est és társai kontra Franciaország*, 2002, 48–49. §§). A Bíróság az Egyezmény 8. cikkének megsértését állapította meg abban az esetben amelyben a közigazgatási bíróság elutasította a kérelmező társaság arra vonatkozó panaszának vizsgálatát, hogy a Versenytanács nagy mennyiségű fizikai és elektronikus dokumentumot foglalt vagy másolt le, és a vizsgálat során korlátozott alkalmazottai jogait azon az alapon, hogy a megtámadott határozat nem eredményezett jogkövetkezményeket a kérelmező társaság számára (*UAB Kesko Senukai Lithuania kontra Litvánia*, 2023, 116–127. §§).

536. A Bíróság például a számítógépes szerverekkel kapcsolatos adóhatósági vizsgálati jogkörök terjedelmét illetően hangsúlyozta a kérelmező vállalatok által az adóztatási célokra szolgáltatott információk hatékony ellenőrzésének biztosításához fűződő közérdeket, valamint az adóhatóságok visszaéléseivel szembeni hatékony és megfelelő biztosítékok fontosságát (*Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia*, 2013, 172–174. §§, nem történt jogsértés).

537. A Bíróság a versenyellenes gyakorlatok keretében végzett helyszíni ellenőrzéseket illetően a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel a bíró nem kértek és az nem adott előzetes engedélyt az ellenőrzéshez, nem folytattak hatékony utólagos vizsgálatot a beavatkozás szükségességéről, és nem voltak szabályok a ellenőrzés során lefoglalt másolatok esetleges megsemmisítésére vonatkozóan (*DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság*, 2014, 92. §).

⁸⁴Lásd [A terrorizmussal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁸⁵Lásd [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

E. Ügyvédi irodák

538. Az „otthon” Egyezmény 8. cikkének 1. bekezdésében szereplő fogalma nem csak a magánszemély otthonát, hanem az ügyvéd irodáját vagy az ügyvédi irodát is magában foglalja (*Buck kontra Németország*, 2005, 31–32. §§; *Niemietz kontra Németország*, 1992, 30–33. §§). A Bíróság ezen kívül az *Aydın Sefa Akay kontra Törökország* ügyben (2024, 142. §) úgy ítélte meg, hogy mivel a kérelmező, egy nemzetközi bíró, távmunkában, otthonról dolgozott, lakóhelye hasonló volt az irodához, ezért az az ügyvédi irodákhoz hasonlóan fokozott védelem alá tartozott. Az ügyvéd irodájának átkutatása sértheti az ügyvédi titoktartási kötelezettséget, amely az ügyvéd és ügyfele közötti bizalmi kapcsolat alapját képezi (*André és társai kontra Franciaország*, 2008, 41. §)⁸⁶. Az ilyen intézkedéseket ennek következtében „különleges eljárási garanciáknak” kell kísérniük, és az ügyvédnek hozzáféréssel kell rendelkeznie egy „hatékony ellenőrzést” biztosító jogorvoslati eszközhöz, hogy azokat megtámadhassa. Ez nem vonatkozik azokra az esetekre, amelyekben a jogorvoslat nem biztosítja a vitatott házkutatás megsemmisítését (*Xavier Da Silveira kontra Franciaország*, 2010, 37., 42. és 48. §§). A Bíróság a *Kruglov és társai kontra Oroszország* ügyben (2020) összefoglalta a visszaélésekkel és önkényességgel szembeni hatékony biztosítékokra vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, valamint az e tekintetben figyelembe veendő elemeket (125–132. §§). Mivel a jogi szakma képviselőinek üldözése és zaklatása az Egyezmény rendszerének legmélyét érinti, az ügyvédek otthonainak vagy irodáinak átkutatását „különösen szigorú ellenőrzésnek” kell alávetni (lásd még: 102–105. §§, amelyek az ügyvéd-ügyfél kapcsolat védelmére vonatkozó nemzetközi jogi anyagokkal foglalkoznak). A nem ügyvédi kamarai tag jogi tanácsadók szakmai titoktartásának védelme érdekében is különleges biztosítékokra van szükség (137. §).

539. Az ilyen intézkedések hatását figyelembe véve azok elfogadásának és végrehajtásának nagyon egyértelmű és pontos szabályok alapján kell történnie (*Petri Sallinen és társai kontra Finnország*, 2005, 90. §; *Wolland kontra Norvégia*, 2018, 62. §). Az ügyvédek emberi jogok védelmében betöltött szerepe további ok arra, hogy a helyiségeik átkutatását különösen szigorú ellenőrzésnek kelljen alávetni (*Heino kontra Finnország*, 2011, 43. §; *Kolesnichenko kontra Oroszország*, 2009, 31. §).

540. Az ilyen intézkedések vonatkozhatnak olyan bűncselekményekre, amelyek közvetlenül érintik az ügyvédet, vagy éppen ellenkezőleg, olyanokra, amelyeknek semmi közük sincs hozzá. A szóban forgó kutatás célja egyes esetekben az volt, hogy kiküszöbölje a hatóságok által a terhelő bizonyítékok összegyűjtése során tapasztalt nehézségeket (*André és társai kontra Franciaország*, 2008, 47. §), megsértve ezzel az ügyvédi titoktartási kötelezettséget (*Smirnov kontra Oroszország*, 2007, 46. és 49. §§, lásd még: 39. §). A Bíróság a jogi szakmai titoktartás fontosságát a *Niemietz kontra Németország* ügy (1992, 37. §) óta mindig is hangsúlyozta az Egyezmény 6. cikkével (védelmi jogok) kapcsolatban. A Bíróság az ügyvéd jó hírvének védelmére is utal (uo., 37. §; *Buck kontra Németország*, 2005, 45. §).

541. Az Egyezmény nem tiltja, hogy az ügyvédekre bizonyos olyan kötelezettségeket rójanak, amelyek érinthetik ügyfeleikkel való kapcsolataikat. Ez különösen akkor van így, ha hiteles bizonyítékok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy az ügyvéd bűncselekményben vett részt, vagy bizonyos jogellenes gyakorlatok elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységekben. A Bíróság hangsúlyozta, hogy elengedhetetlenül fontos szigorú kereteket biztosítani az ilyen intézkedésekhez (*André és társai kontra Franciaország*, 2008, 42. §). Az ügyvédi irodában az Egyezményben foglalt követelményeknek megfelelően végzett házkutatás példáját lásd: *Jacquier kontra Franciaország* [hat.], 2009, és *Wolland kontra Norvégia*, 2018, ezzel szemben: *Leotsakos kontra Görögország*, 2018, 51–57. §§.

542. Az, hogy a otthonlátogatásra az ügyvédi kamara elnöke jelenlétében került sor, „különleges eljárási garanciának” minősül (*Roemen és Schmit kontra Luxemburg*, 2003, 69. §; *André és társai kontra Franciaország*, 2008, 42–43. §§), de az elnök jelenléte önmagában nem elegendő (uo., 44–46. §§; és általánosabban, a független megfigyelő szükségességét illetően: *Leotsakos kontra*

⁸⁶Lásd [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

[Görögország](#), 2018, 40. és 52. §§). A Bíróság jogsértést állapított meg a bírósági parancs hiánya és a hatékony utólagos bírósági ellenőrzés hiánya miatt ([Heino kontra Finnország](#), 2011, 45. §).

543. A jogsegély iránti megkeresés kibocsátásához releváns és elegendő okokat tartalmazó házkutatási parancs megléte nem feltétlenül biztosít védelmet a visszaélés valamennyi kockázatával szemben, mivel figyelembe kell venni annak hatályát és a vizsgálóknak biztosított hatásköröket is. A Bíróság így jogsértést állapított meg az olyan esetekben, amelyekben a házkutatási parancsok hatálya túl széles volt és túl nagy hatalmat biztosított a nyomozóknak, valamint amelyekben nem vették figyelembe az érintett személy ügyvédként betöltött státuszát, és nem tettek intézkedéseket szakmai titoktartásának megfelelő védelme érdekében ([Kolesnichenko kontra Oroszország](#), 2009, 32–35. §§; [Iliya Stefanov kontra Bulgária](#), 2008, 39–44. §§; [Smirnov kontra Oroszország](#), 2007, 48. §; [Aleksanyan kontra Oroszország](#), 2008, 216. §). A Bíróság ehhez hasonlóan jogsértést állapított meg egy újságírók és ellenzékiek vonatkozásában kiadott házkutatási parancs esetében, amelynek célja az volt, hogy felfedezzék és lefoglalják azokat a dokumentumokat, amelyek információkat tartalmaznak a több offshore cég tulajdonosaitól, köztük Mikhail Khodorkovskiytól kapott pénzeszközökről. Tekintettel a büntetőeljárás rendkívül hosszú időtartamára és arra, hogy a kérelmezők maguk semmilyen bűncselekmény elkövetésével nem voltak gyanúsítva, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az általános és tág megfogalmazások korlátlan mérlegelési mozgásteret biztosítottak a rendőrségnek annak meghatározásában, hogy mely tárgyakat és dokumentumokat kell lefoglalni, és nem tekinthetők „demokratikus társadalomban szükségesnek” ([Svetova és társai kontra Oroszország](#), 2023, 36–46. §§). A Bíróság a [Kruglov és társai kontra Oroszország](#) ügyben (2020) a 8. cikk megsértését állapította meg, mert a nemzeti bíróságok abban a hiszemben adták ki a házkutatási parancsot, hogy az ügyvéd irodájának átkutatásakor nyújtandó egyetlen biztosíték a bírói engedély előzetes megadása. A Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságok nem engedélyezhetik az ügyvéd-ügyfél közötti titoktartási kötelezettség megsértését minden olyan esetben, amikor büntetőeljárás folyik, még akkor sem, ha az eljárás nem az ügyvédek, hanem ügyfeleik ellen folyik. A Bíróság azt is megállapította, hogy a nemzeti bíróságoknak mérlegelniük kell egymással szemben az ügyvéd-ügyfél közötti titoktartási kötelezettséget és a büntetőeljárások szükségleteit ([uo.](#), 126–129. §§).

544. A Bíróság azokat a lefoglalásokat és házkutatásokat is kifogásolta, amelyek – bár különleges eljárási garanciák kísérték őket – a követett legitim célhoz képest aránytalanok voltak ([Roemen és Schmit kontra Luxemburg](#), 2003, 69–72. §§). A Bíróság – annak értékelése során, hogy a beavatkozás mértéke arányos volt, és ezért „demokratikus társadalomban szükséges”-e – figyelembe vette a hatóságok által megvizsgálandó dokumentumok mennyiségét, a vizsgálat elvégzéséhez szükséges időt, valamint a kérelmező által elszenvedett kellemetlenség mértékét ([Wolland kontra Norvégia](#), 2018, 80. §).

545. Megjegyzendő, hogy a 8. cikk értelmében a házkutatás kérdéseket vethet fel az „otthon”, a „levelezés” és a „magánélet” tiszteletben tartásának szempontjából ([Golovan kontra Ukrajna](#), 2012, 51. §; [Wolland kontra Norvégia](#), 2018, 52. §).

F. Újságírók otthonai

546. A sajtószerkesztőségek újságírók forrásaira vonatkozó információk megszerzését célzó átkutatása a 8. cikk hatálya alá tartozó kérdést vethet fel (és ezért nem kizárólag az Egyezmény 10. cikke alapján értékelhető). Az ügyvédi irodák átkutatásának célja lehet az újságírók forrásainak feltárása ([Roemen és Schmit kontra Luxemburg](#), 2003, 64–72. §§).

547. A Bíróság az [Ernst és társai kontra Belgium](#) ügyben (2003) aránytalannak ítélte az újságírók szakmai és magánhelyiségeiben végzett házkutatások sorozatát, annak ellenére, hogy elismerte, hogy azok bizonyos eljárási garanciákban részesültek. Az újságírókat nem vádolták meg semmilyen bűncselekménnyel, és a házkutatási parancsok általános megfogalmazásúak voltak, nem tartalmaztak semmilyen információt a szóban forgó nyomozásról, a vizsgálni kívánt helyiségekről és a lefoglalandó tárgyakról. Ezek a parancsok következképpen túl sok hatáskört ruháztak a nyomozókra, akik így nagy

menyiségű adatot másolhattak és foglalhattak le. Az újságírókat ezen kívül nem tájékoztatták a házkutatások okáról (115–116. §§).

548. A Bíróság egy újságot kiadó vállalat székhelyén végzett olyan házkutatást értékelt, amelynek célja a sajtóban megjelent cikk szerzője személyazonosságának megállapítása volt. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az, hogy az újságírók és a vállalat alkalmazottai együttműködtek a rendőrséggel, nem tette a házkutatást és az ahhoz kapcsolódó lefoglalást kevésbé tolaodóvá. Az illetékes hatóságoknak az ilyen intézkedések végrehajtása során – az ügy gyakorlati követelményeit figyelembe véve – visszafogottságot kell tanúsítaniuk (*Saint-Paul Luxembourg S.A. kontra Luxemburg*, 2013, 38. és 44. §§).

549. A Bíróság az újságírók ellen folyó büntetőeljárások során végzett házkutatási és lefoglalási műveleteket illetően a *Man és társai kontra Románia* (hat.) ügyben (2019) felsorolta azokat az elemeket, amelyeket figyelembe vett annak vizsgálatakor, hogy a nemzeti jog és gyakorlat megfelelő és hatékony biztosítékokat nyújt-e a visszaélésekkel és az önkényességgel szemben (86. §).

G. Otthoni környezet⁸⁷

550. Az Egyezmény nem biztosítja kifejezetten az egészséges, nyugodt környezethez való jogot (*Kyrtatos kontra Görögország*, 2003, 52. §), de ha valamely személyt közvetlenül és súlyosan érint a zaj vagy más szennyezés, a szomszédokkal kapcsolatos problémák és egyéb kellemetlenségek, szennyező és potenciálisan veszélyes tevékenységek, ez a 8. cikk hatálya alá tartozó kérdést vethet fel (lásd például: *Hatton és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2003, 96. §; *Moreno Gómez kontra Spanyolország*, 2004, 53. §; *Grimkovskaya kontra Ukrajna*, 2011; *Kolyadenko és társai kontra Oroszország*, 2012). A 8. cikk alkalmazható akkor is, ha a szennyezést közvetlenül az állam okozta, vagy ha az állam felelős azért, hogy nem léteznek megfelelő szabályozások a kérdéses magánszektor tevékenységére vonatkozóan (*Jugheli és társai kontra Grúzia*, 2017, 73–75. §§). A 8. cikk értelmében a hatóságok olyan intézkedéseket hozhatnak, amelyek célja a magánszemélyek közötti kapcsolatok területén is biztosítani a magánélet tiszteletben tartását (pozitív kötelezettségek) (lásd például: *Surugiu kontra Románia*, 2004, a hatóságok hatékony reagálása a szomszédság súlyos és ismétlődő zavarására vagy a túlzott közúti forgalmi zajszintre vonatkozó panaszokra, *Kapa és társai kontra Lengyelország*, 2021; *Deés kontra Magyarország*, 2010; *Grimkovskaya kontra Ukrajna*, 2011).

551. A környezetvédelmi kérdések kezelésének módját az államok saját belátásuk szerint választhatják meg, és nem kötelesek végrehajtani az egyének által kért konkrét intézkedéseket (például a gépjárművek kibocsátásával szembeni egészségvédelem terén). *Greenpeace e.V. és társai kontra Németország* [hat.], 2009) Egy ilyen összetett területen a 8. cikk nem követeli meg a nemzeti hatóságoktól, hogy minden személy számára biztosítsák a meghatározott környezeti normáknak megfelelő lakhatást (*Grimkovskaya kontra Ukrajna*, 2011, 65. §).

A Bíróság e rendelkezéssel kapcsolatos ítélezési gyakorlatának részletes elemzését lásd [A Környezetvédelemmel kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatóban](#).

⁸⁷ Lásd még fent.

V. Levelezés⁸⁸

A. Általános szempontok

1. A „levelezés” fogalmának alkalmazási köre⁸⁹

552. A 8. cikk 1. bekezdésében meghatározott „levelezés” tiszteletben tartásához való jog célja a kommunikáció titkosságának számos különböző helyzetben történő védelme. Ez a fogalom nyilvánvalóan magában foglalja a magánjellegű vagy szakmai leveleket (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 32. § utolsó mondata), beleértve azokat is, amelyekben a feladó vagy a címzett fogvatartott (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 84. §; *Mehmet Nuri Özen és társai kontra Törökország*, 2011, 41. §; *Nuh Uzun és társai kontra Törökország*, 2022, 80. §; vö.: *Zayidov kontra Azerbajdzsán (2. sz.)*, 2022, 62–65. §§, amelyben a Bíróság elutasította a nemzeti hatóságok olyan minősítését, amely szerint a bebörtönzött szerzőtől a börtönhatóságok által lefoglalt, kiadásra szánt kézirat a 8. cikk szerinti „levelezés” körébe tartozik, de a vámtisztviselők által lefoglalt csomagok is annak körébe tartoznak (*X kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat, 1978). Ez kiterjed a családtagok közötti telefonbeszélgetésekre (*Margareta és Roger Andersson kontra Svédország*, 1992, 72. §), vagy másokkal folytatott beszélgetésekre (*Lüdi kontra Svájc*, 1992, 38–39. §§; *Klass és társai kontra Németország*, 1978, 21. és 41. §§; *Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984, 64. §; *Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2021, 62. § utolsó mondata, függetlenül attól, hogy az egyetlen alkalommal vagy egy bizonyos időszak alatt történt-e), magán- vagy üzleti helyiségekből kezdeményezett telefonhívásokra (*Amann kontra Svájc* [NK], 2000, 44. §; *Halford kontra Egyesült Királyság*, 1997, 44–46. §§; *Copland kontra Egyesült Királyság*, 2007, 41. §; *Kopp kontra Svájc*, 1998, 50. §) és a börtönből kezdeményezett telefonhívásokra (*Petrov kontra Bulgária*, 2008, 51. §), valamint az ilyen beszélgetésekkel kapcsolatos információk (dátum, időtartam, tárcsázott számok) „lehallgatására” is (*P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001, 42. §).

553. A technológiák szintén a 8. cikk hatálya alá tartoznak, különösen az okostelefonokról/laptopokról származó adatok és/vagy azok tükörképei (*Saber kontra Norvégia*, 2020, 48. §; *Särgava kontra Észtország*, 2021), az elektronikus üzenetek (e-mailek) (*Copland kontra Egyesült Királyság*, 2007, 41. §; *Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 72. §; *Tena Arregui kontra Spanyolország*, 2024, 31. §; az alkalmi társskereső oldalon levelező partnerekkel váltott e-mailekről lásd: *M.P. kontra Portugália*, 2021, 34. §), az internethasználat (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 81. § és *Copland kontra Egyesült Királyság*, 2007, 41–42. §§), valamint a számítógépes szervereken tárolt adatok (*Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 45. §; *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 2024, 89. §), beleértve a merevlemezeket (*Petri Sallinen és társai kontra Finnország*, 2005, 71. §) és a floppy lemezeket (*Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 42. §).

554. Ugyanez vonatkozik a régebbi elektronikus kommunikációs formákra is, például a telexekre (*Christie kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat, 1994), a csipogóüzenetekre (*Taylor-Sabori kontra Egyesült Királyság*, 2002) és a magánrádió-műsorszolgáltatásra (*X és Y kontra Belgium*, bizottsági határozat, 1982), kivéve a nyilvános hullámhosszon sugárzott, így mások számára is hozzáférhető műsorokat (*B.C. kontra Svájc*, bizottsági határozat, 1995).

Példák a „beavatkozásra”

555. A levelezés tartalma és formája a beavatkozás kérdése szempontjából nem releváns (*A. kontra Franciaország*, 1993, 35–37. §§; *Frérot kontra Franciaország*, 2007, 54. §). Például egy ügyvéd által átadott ügyfeleinek és általa írt üzenetet tartalmazó, összehajtott papírlap kinyitása és elolvasása „beavatkozásnak” minősül (*Laurent kontra Franciaország*, 2018, 36. §). A beavatkozás tekintetében

⁸⁸Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁸⁹Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

nincs *de minimis* elv: egy levél felbontása is elegendő (*Narinen kontra Finnország*, 2004, 32. §; *Idalov kontra Oroszország* [NK], 2012, 197. §).

556. Mindenféle cenzúra, lehallgatás, megfigyelés, lefoglalás és egyéb akadályozás a 8. cikk hatálya alá tartozik (*Potoczka és Adamco kontra Szlovákia*, 2023, 69. §). A jogi személyek levelezése és egyéb kommunikációja a „levelezés” fogalmába tartozik. A „levelezéshez való jog” gyakorlásába való legmesszebb menő „beavatkozásnak” minősül az, ha valakit megakadályoznak abban, hogy levelezést kezdeményezzen (*Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 43. §).

557. A „levelezés” tiszteletben tartásához való joggal kapcsolatos egyéb beavatkozások közé tartozhatnak a hatóságoknak tulajdonítható alábbi cselekmények:

- levelezés átvizsgálása (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 33. §), másolatok készítése (*Foxley kontra Egyesült Királyság*, 2000, 30. §) vagy bizonyos részek törlése (*Pfeifer és Plankl kontra Ausztria*, 1992, 43. §);
- különféle eszközökkel történő lehallgatás és személyes vagy üzleti beszélgetések rögzítése (*Amann kontra Svájc* [NK], 2000, 45. §), például telefonlehallgatás (*Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984, 64. §, valamint a mérőeszközök tekintetében 83–84. §§, *Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2021, 62. §; lásd még: *P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001, 42. §), még akkor is, ha azt harmadik fél vonalán végzik (*Lambert kontra Franciaország*, 1998, 21. §; *Potoczka és Adamco kontra Szlovákia*, 2023, valamint a büntetőeljárás által nem érintett személyek esetében is, 1., 46–51. §§);
- a kérelmező laptopjának merevlemezéről a teljes tartalomnak egy külső merevlemezre történő átmásolása, a tükörképmásolat (*Särgava kontra Észtország*, 2021), vagy egy okostelefon lefoglalása és tükörképmásolatának átkutatása (*Saber kontra Norvégia*, 2020, 48. §);
- a telefon-, e-mail- és internethasználattal kapcsolatos lehallgatott adatok tárolása (*Copland kontra Egyesült Királyság*, 2007, 44. §). Pusztán az, hogy az ilyen adatok jogszerűen beszerezhetők, például a telefonszámlákból, nem akadályozza a „beavatkozás” megállapításának; az, hogy az információkat nem hozták nyilvánosságra harmadik felek részére, és nem használták fel az érintett személy ellen indított fegyelmi vagy egyéb eljárásokban, szintén irreleváns (*uo.*, 43. §);

Ez a következőkre is vonatkozhat:

- a postai küldemények továbbítása harmadik fél részére (*Luordo kontra Olaszország*, 2003, 72. és 75. §§, csődgondnokra vonatkozóan; *Herczegfalvy kontra Ausztria*, 1992, 87–88. §§, pszichiátriai bentlakó gyámja vonatkozásában);
- elektronikus fájlok másolása, beleértve a vállalatokhoz tartozó fájlok másolását is (*Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia*, 2013, 106. §);
- banki adatokat tartalmazó dokumentumok másolása és azok hatóságok általi tárolása (*M.N. és társai kontra San Marino*, 2015, 52. §); valamint egy egyesület papíralapú és digitális dokumentumainak, többek között tagjegyzékeinek lefoglalása (*Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország**, 91. §);
- titkos megfigyelési intézkedések (*Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021; *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022; *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, valamint az ott hivatkozott források). Az, hogy a titkos megfigyelés alatt álló személy egy vállalat igazgatóságának tagja, nem vezet automatikusan a vállalat 8. cikk szerinti jogainak megsértéséhez (*Liblik és társai kontra Észtország*, 2019, 112. §, amelyben azonban a Bíróság nem látott okot arra, hogy különbséget tegyen a kérelmező vállalatok igazgatótanácsi tagjainak levelezése és a kérelmező vállalatok levelezése között, még akkor sem, ha a vállalatok vonatkozásában hivatalosan nem adtak ki titkos megfigyelési engedélyeket).

558. A hatóságok „döntő hozzájárulása” egy magánszemély által készített felvételhez „hatósági” beavatkozásnak minősül (*A. kontra Franciaország*, 1993, 36. §; *Van Vondel kontra Hollandia*, 2007, 49. §; *M.M. kontra Hollandia*, 2003, 39. §, amelynek tárgyát magánszemély által az ügyész előzetes engedélyével készített felvétel képezte; *Lysyuk kontra Ukrajna*, 2021, 51. § egy magánlakásban a rendőrség által készített felvételtől).

2. Pozitív kötelezettségek

559. A Bíróság a levelezés tiszteletben tartásához való joggal kapcsolatban eddig több pozitív kötelezettséget is meghatározott az államok számára, például a következőket:

- az állam pozitív kötelezettsége a munkahelyen történő nem szakmai jellegű kommunikáció tekintetében (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 113. és 115–120. §§);
- kötelezettség a magánbeszélgetések nyilvánosságra hozatalának megakadályozására (*Craxi kontra Olaszország (2. sz.)*, 68–76. §; ennek megfelelően: *M.D. és társai kontra Spanyolország*, 2022, 57. §);
- kötelezettség a Strasbourgi Bírósággal való levelezéshez szükséges eszközök fogvatartottak részére történő biztosítására (*Cotleț kontra Románia*, 2003, 60–65. §§; *Gagiu kontra Románia*, 2009, 91–92. §§);
- kötelezettség az Alkotmánybíróság azon határozatának végrehajtására, amellyel az ügyvéd és ügyfele közötti telefonbeszélgetések felvételeit tartalmazó hangkazetták megsemmisítéséről rendelkezik (*Chadimová kontra Cseh Köztársaság*, 2006, 146. §);
- kötelezettség a levelezés tiszteletben tartásához való jog és a véleménynyilvánítás szabadságához való jog közötti tisztességes egyensúly megteremtésére vonatkozóan (*Benediktsdóttir kontra Izland* [hat.], 2009);
- pozitív kötelezettség a tagok e-mailjeinek politikai pártok általi figyelemmel kísérése kapcsán (*Tena Arregui kontra Spanyolország*, 2024, 35. §)
- kötelezettség a kérelmező levéltitka családon belüli erőszakkal összefüggésben történő megsértésének kivizsgálására (*Buturugă kontra Románia*, 2020, amelyben a kérelmező volt férje jogosulatlanul betekintett a kérelmező elektronikus fiókjaiba, többek között Facebook-fiókjába, és másolatokat készített a kérelmező magánbeszélgetéseiről, dokumentumairól és fényképeiről);
- kötelezettség a kérelmező által egy társskereső weboldalon váltott olyan e-mailek titkosságának védelmére, amelyeket a kérelmező hozzájárulása nélkül a korábbi férje hozott nyilvánosságra a szülői felelősségre és a házasság felbontására vonatkozó polgári eljárásban (*M.P. kontra Portugália*, 2021, 44. §).

3. Általános megközelítés

560. A panasz tárgyát képező helyzet mind a levelezés tiszteletben tartása, mind a 8. cikk által védett egyéb területek (az otthon, a magánélet és a családi élet tiszteletben tartásához való jog) szempontjából a 8. cikk 1. bekezdésének hatálya alá tartozhat (*Chadimová kontra Cseh Köztársaság*, 2006, 143. §, valamint az ott hivatkozott források).

561. A beavatkozás kizárólag a 8. cikk 2. bekezdésében meghatározott feltételek teljesülése esetén indokolt. Következésképpen ahhoz, hogy a beavatkozás ne sértse a 8. cikket, annak „a törvényben meghatározottnak” kell lennie, egy vagy több „legitim célt” kell követnie, és azok eléréséhez „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie.

562. A „törvény” 8. cikk 2. bekezdésében szereplő fogalma egyaránt vonatkozik a common law országaira és a „kontinentális” jogrendszerrel rendelkező országokra (*Kruslin kontra Franciaország*, 1990, 29. §). Ha a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a beavatkozás nem „törvényes”, akkor általában nem

vizsgálja meg, hogy a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt egyéb követelmények teljesültek-e (*Messina kontra Olaszország* (2. sz.), 2000, 83. §; *Enea kontra Olaszország* [NK], 2009, 144. §; *Meimanis kontra Lettország*, 2015, 66. §).

563. Az intézkedésnek valamilyen alappal rendelkeznie kell a nemzeti jogban, amelyben a „jog” kifejezést „tartalmi” és nem „formális” értelemben kell érteni. A törvényi jog hatálya alá tartozó területen a „törvény” az illetékes bíróságok által értelmezett, hatályos jogszabály. A nemzeti jogszabályoknak továbbá összhangban kell lenniük a jogállamisággal, és az érintett személy számára hozzáférhetőnek kell lenniük, valamint az érintett személynek képesnek kell lennie előre látni a nemzeti jogszabályok rá nézve várható következményeit (*Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság*, 2021, 332. §).

564. Mivel a házkutatás és a lefoglalás a levelezésbe történő súlyos beavatkozásnak minősül, azoknak különösen pontos „törvényen” kell alapulniuk (*Saber kontra Norvégia*, 2020, 50. §). A nemzeti jogszabályoknak a 8. cikkben foglalt jogok önkényes megsértésével szemben bizonyos védelmet kell biztosítaniuk az egyén számára. Következésképpen a jognak kellően egyértelműen kell fogalmaznia ahhoz, hogy a polgároknak megfelelő tájékoztatást nyújtson azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok ilyen intézkedéseket hozhatnak (*Särgava kontra Észtország*, 2021, 87. §).

565. A Bíróság a 8. cikk alapján a Szerződő államoknak mérlegelési mozgásteret biztosít e területen, de ez a mozgáster továbbra is a Bíróság által az Egyezmény betartását illetően végzett felülvizsgálat hatálya alá tartozik (*Szuluk kontra Egyesült Királyság*, 2009, 45. §, valamint az ott hivatkozott források).

566. A Bíróság hangsúlyozta az e területen alkalmazandó nemzetközi jogi eszközök, többek között az európai börtön szabályok fontosságát (*Nusret Kaya és társai kontra Törökország*, 2014, 26–28., 55. §§).

B. A fogvatartottak levelezése⁹⁰

1. Általános elvek

567. A fogvatartottak levelezésének bizonyos mértékű ellenőrzése – a fogvatartás szokásos és észszerű követelményeit figyelembe véve – elfogadható, és önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 98. §; *Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 45. §). Az ilyen ellenőrzés azonban nem haladhatja meg az Egyezmény 8. cikkének 2. bekezdésében foglaltaknak megfelelően a legitim cél eléréséhez szükséges mértéket. Habár szükség lehet a fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartásának, többek között a telefonos kapcsolatnak a figyelemmel kísérésére, az alkalmazott szabályoknak a nemzeti hatóságok önkényes beavatkozásaival szemben megfelelő védelmet kell biztosítaniuk a fogvatartottak részére (*Doerga kontra Hollandia*, 2004, 53. §).

568. A fogvatartott Bírósággal folytatott levelezésének felbontása (*Demirtepe kontra Franciaország*, 1999, 26. §), megfigyelése (*Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 158. §) és lefoglalása (*Birznieks kontra Lettország*, 2011, 124. §) a 8. cikk hatálya alá tartozik. Ugyanez vonatkozhat a Bírósággal való levelezéshez szükséges eszközök fogvatartottnak történő biztosítása is (*Cotlet kontra Románia*, 2003, 65. §).

569. Az ilyen ellenőrzés megengedett mértékének értékelésekor figyelembe kell venni, hogy a levelek írásának és fogadásának lehetősége néha a fogvatartott egyetlen kapcsolata a külvilággal (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 45. §). A fogvatartottak levelezésének általános, szisztematikus, anélkül történő ellenőrzése, hogy az ilyen gyakorlat végrehajtása szabályozva lenne, és hogy a hatóságok indoklást adnának, sértené az Egyezményt (*Petrov kontra Bulgária*, 2008, 44. §).

⁹⁰ Lásd még az egyéni kérelmek címet viselő részt és [A fogvatartottak jogaival kapcsolatos útmutatót](#), valamint fent.

570. A 8. cikk 1. bekezdés értelmében vett „beavatkozás” példái a következők:

- levélnek a börtönhatóságok általi feltartóztatása (*McCallum kontra Egyesült Királyság*, 1990, 31. §) vagy levél feladásának elmulasztása (*William Faulkner kontra Egyesült Királyság*, 2002, 11. §; *Mehmet Nuri Özen és társai kontra Törökország*, 2011, 42. §);
- a postai küldemények korlátozása (*Campbell és Fell kontra Egyesült Királyság*, 110. §) vagy megsemmisítése (*Fazıl Ahmet Tamer kontra Törökország*, 2006, 52. és 54. §§ a szűrőrendszer tekintetében);
- levél felbontása (*Narinen kontra Finnország*, 2004, 32. §), ideértve a börtön postai szolgáltatásának működési hibáit is (*Demirtepe kontra Franciaország*, 1999, 26. §) vagy ha a levelet egyszerűen felbontják, mielőtt azonnal átadnák (*Faulkner kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002);
- a postai küldemények kézbesítésének késedelve (*Cotleț kontra Románia*, 2003, 34. §) vagy a börtön címére küldött e-mailek adott fogvatartott számára történő továbbításának megtagadása (*Helander kontra Finnország* [hat.], 2013, 48. §); és
- a fogvatartottak beérkező és kimenő magánlevelezésének beolvasása és feltöltése a Nemzeti Igazságügyi Hálózat szerverére, még akkor is, ha a hatóságok nem értek hozzá közvetlenül (*Nuh Uzun és társai kontra Törökország*, 2022, 80–82. §§);

A két fogvatartott közötti levelezés is ide tartozik (*Pfeifer és Plankl kontra Ausztria*, 1992, 43. §), csakúgy, mint könyvnek a fogvatartott részére történő átadásának megtagadása (*Ospina Vargas kontra Olaszország*, 2004, 44. §) vagy a fogvatartott személy társadalmi-politikai magazinok és újságok fogadására és előfizetésére vonatkozó jogának korlátozása (*Mirgadirov kontra Azerbajdzsán és Törökország*, 2020, 115. és 118. §§).

571. A „beavatkozás” az alábbiakból is származhat:

- bizonyos fordulatok törlése (*Fazıl Ahmet Tamer kontra Törökország*, 2006, 10. és 53. §§; *Pfeifer és Plankl kontra Ausztria*, 1992, 47. §);
- a fogvatartott által átvehető csomagok és küldemények számának korlátozása (*Aliev kontra Ukrajna*, 2003, 180. §); és
- a fogvatartottak telefonbeszélgetéseinek rögzítése és tárolása (*Doerga kontra Hollandia*, 2004, 50. §) vagy a fogvatartottak és hozzátartozóik között látogatások során folytatott beszélgetések rögzítése (*Wisse kontra Franciaország*, 2005, 29. §).

Ugyanez vonatkozik a 28 napos teljes levelezési tilalmat magában foglaló fegyelmi büntetés kiszabására (*McCallum kontra Egyesült Királyság*, 1990, 31. §) és a fogvatartottak anyanyelve használatának a telefonbeszélgetések során történő korlátozására (*Nusret Kaya és társai kontra Törökország*, 2014, 36. §).

572. A beavatkozásnak meg kell felelnie a 8. cikk 2. bekezdésében meghatározott jogszerűségi követelményeknek. A törvénynek kellően egyértelműen kell fogalmaznia ahhoz, hogy a mindenkinek tájékoztatást nyújtson azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok ilyen intézkedéseket hozhatnak (*Lavents kontra Lettország*, 2022, 135. §). A Bíróság előtt álló alperes kormánynak kell megjelölnie azt a jogszabályi rendelkezést, amelyre a nemzeti hatóságok a fogvatartott levelezésének ellenőrzését alapozták (*Di Giovine kontra Olaszország*, 2001, 25. §).

573. A jogszerűség követelménye nem csak a jogalap nemzeti jogban való fennállására vonatkozik, hanem a jog minőségére is, amelynek egyértelműnek, hatásaiban kiszámíthatónak és hozzáférhetőnek kell lennie az érintett személy számára, akinek képesnek kell lennie cselekedetei következményeinek előrelátására (*Lebois kontra Bulgária*, 2017, 66–67. §§; *Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 88. §).

574. A jogi szabályozás nem felel meg az Egyezménynek, ha nem szabályozza a fogvatartottak levelezésének ellenőrzésére irányuló intézkedések időtartamát vagy az azokat alátámasztó okokat, ha

nem jelzi kellő egyértelműséggel a hatóságoknak az adott területen biztosított mérlegelési mozgástér terjedelmét és gyakorlásának módját, vagy ha túl széles mérlegelési mozgástérrel biztosít számukra (*Labita kontra Olaszország* [NK], 2000, 176. és 180–184. §§; *Niedbała kontra Lengyelország*, 2000, 81–82. §§; *Lavents kontra Lettország*, 2022, 136. §).

575. Többek között a következő intézkedések nem minősülnek a „törvényben meghatározottaknak”:

- a cenzúra olyan rendelkezések megsértésével történt, amelyek azt kifejezetten tiltják (*Idalov kontra Oroszország* [NK], 2012, 201. §), vagy nem volt kellően átfogó (*Enea kontra Olaszország* [NK], 2009, 143. §), vagy a cenzúrára engedélyező rendelkezések hiányában (*Demirtepe kontra Franciaország*, 1999, 27. §), vagy az alkalmazandó jogszabályok alapján hatáskörét túllépő hatóság által történt (*Labita kontra Olaszország* [NK], 2000, 182. §);
- cenzúra egy közzé nem tett, a nyilvánosság számára hozzáférhetetlen okmány alapján (*Poltoratskiy kontra Ukrajna*, 2003, 158–160. §§);
- a fogvatartottak levelezésének beolvasása és feltöltése a Nemzeti Igazságügyi Hálózat szerverére a Igazságügyi Minisztérium által kiadott, közvetlenül és kifejezetten az ügyészeknek és a börtönhatóságoknak címzett utasítások alapján, amelyek a nyilvánosság számára általában, konkrétan pedig a kérelmezők számára nem voltak hozzáférhetők (*Nuh Uzun és társai kontra Törökország*, 2022, 83–99. §§);
- a fogvatartottak telefonhívásainak ellenőrzésére vonatkozó szabályok nem elég egyértelműek és részletesek ahhoz, hogy a kérelmezőnek megfelelő védelmet nyújtsanak (*Doerga kontra Hollandia*, 2004, 53. §).

576. A Bíróság a 8. cikk megsértését is megállapította, mivel egy belső, nem kötelező erejű utasítás alapján megtagadták a fogvatartott levelének egy másik fogvatartott részére történő továbbítását (*Frérot kontra Franciaország*, 2007, 59. §).

577. Ha a nemzeti jogszabályok beavatkozást engedélyeznek, akkor azoknak tartalmazniuk kell olyan biztosítókat, amelyek megakadályozzák a börtönhatóságok hatalmával való visszaélést. Nem elegendő az olyan törvény, amely azoknak a személyeknek a kategóriáját, akiknek levelezése „cenzúrázható”, valamint az illetékes bíróságot pusztán csak meghatározza, és nem szól az intézkedés időtartamáról vagy az azt alátámasztó okokról (*Calogero Diana kontra Olaszország*, 1996, 32–33. §§).

578. A Bíróság jogsértést állapít meg, ha a fogvatartottak levelezésének ellenőrzésére vonatkozó nemzeti rendelkezések túl nagy mozgástérrel hagynak a nemzeti hatóságoknak, és a börtönigazgatónak jogot adnak arra, hogy minden olyan levelet visszatartsanak, amely „nem alkalmas a fogvatartott rehabilitációjára”, ami azt eredményezi, hogy „a levelezés ellenőrzése a bíróság döntésétől függetlenül automatikusnak tűnik, és fellebbezésnek helye nincs” (*Petra kontra Románia*, 1998, 37. §). Habár a mérlegelési mozgástérrel biztosító törvénynek meg kell határoznia a mérlegelési mozgástér határait (*Domenichini kontra Olaszország*, 1996, 32. §), a Bíróság elfogadja, hogy a törvény megfogalmazásában lehetetlen teljes bizonyosságot elérni (*Calogero Diana kontra Olaszország*, 1996, 32. §).

579. A megtámadott törvény módosításai nem szolgálnak a hatálybalépésük előtt történt jogsértések orvoslására (*Enea kontra Olaszország* [NK], 2009, 147. §; *Argenti kontra Olaszország*, 2005, 38. §).

580. A fogvatartott levelezési jogába való beavatkozásnak továbbá demokratikus társadalomban szükségesnek kell lennie (*Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 142. §). Az ilyen „szükségességet” a bebörtönzés szokásos és észszerű követelményeinek figyelembevételével kell értékelni. A „rendzavarás vagy bűncselekmény megelőzése” (*Kwiek kontra Lengyelország*, 2006, 47. §; *Jankauskas kontra Litvánia*, 2005, 21. §) különösen indokolhatja, hogy a fogvatartottak esetében a szabadon élő személyekhez képest kiterjedtebb beavatkozás történjen. Az 5. cikk értelmében vett szabadságtól való jogszerű megfosztás így ebben a mértékben, de kizárólag ebben a mértékben hatással lesz a 8. cikk szabadságuktól megfosztott személyek esetében történő alkalmazására (*Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 45. §). A szóban forgó intézkedésnek mindenestre a 8. cikk 2. bekezdése értelmében

arányosnak kell lennie. A megfigyelés mértéke és a visszaélésekkel szembeni megfelelő biztosítékok megléte alapvető kritériumoknak minősülnek ebben az értékelésben (*Tsonyo Tsonev kontra Bulgária*, 2009, 42. §).

581. A megfigyelés tárgyát képező levelezés jellege is figyelembe vehető. Bizonyos típusú levelezésnek, például az ügyvéddel folytatott levelezésnek, fokozott titkosságot kell biztosítani, különösen akkor, ha az a börtönhatóságokkal szembeni panaszt tartalmaz (*Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 144. §). A beavatkozás mértékét és jellegét illetően a fogvatartott levelezésének – a levelezőpartnerek típusának megkülönböztetése nélkül történő – teljes körű ellenőrzése megzavarja az érintett érdekek közötti egyensúlyt (*Petrov kontra Bulgária*, 2008, 44. §). A fogvatartott per elől való szökésétől vagy a tanúk befolyásolásától való pusztán félelem önmagában nem indokolhatja a fogvatartott összes levelezésének rutinszerű ellenőrzését (*Jankauskas kontra Litvánia*, 2005, 22. §).

582. A *Silver és társai kontra Egyesült Királyság* ügyben (1983, 64., 91. és 99. §§) a magánlevelek feltartóztatása azért, mert „a börtönhatóságokat szándékosan megvetés tárgyává tevő anyagot” tartalmaztak, nem minősült a „demokratikus társadalomban nem szükségesnek”.

583. Ezenkívül a levelezés és a telefonos kommunikáció korlátozásainak értékelése során fontos megkülönböztetni az oktatási felügyelet alatt álló kiskorúakat és a fogvatartottakat. Az előbbi esetben a hatóságok mérlegelési mozgástere szűkebb (*D.L. kontra Bulgária*, 2016, 104-109. §§).

584. A 8. cikk nem értelmezhető úgy, hogy garantálja a fogvatartottak részére a külvilággal online eszközökön való kommunikáció jogát, különösen akkor, ha alternatív eszközökön keresztüli kapcsolattartásra alkalmas és megfelelő lehetőségek állnak rendelkezésre (*Čiupercescu kontra Románia (3. sz.)*, 2020, 105. §, valamint a telefonhívások jogával kapcsolatban: *Lebois kontra Bulgária*, 2017, 61. §).

2. Olyan helyzetek, amelyekben szükség lehet a fogvatartottak levelezésébe történő beavatkozásra

585. A Bíróság a *Silver és társai kontra Egyesült Királyság* ítélete (1983) óta az ítélkezési gyakorlatában elismeri, hogy a fogvatartottak levelezésének bizonyos mértékű ellenőrzése szükséges, és az önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel. A Bíróság konkrétan megállapította, hogy

- a fogvatartottak levelezésének a börtönökben a rend fenntartása érdekében történő ellenőrzése jogszerű lehet (*Kepeneklioğlu kontra Törökország*, 2007, 31. §; *Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 101. §);
- bizonyos mértékű ellenőrzés – szemben az automatikus, rutinszerű beavatkozással – a rendzavarás vagy bűncselekmények megelőzése érdekében indokolt lehet, például veszélyes személyekkel folytatott levelezés vagy nem jogi ügyek esetén (*Jankauskas kontra Litvánia*, 2005, 21–22. §§; *Faulkner kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002);
- amennyiben a telefonhasználat megengedett, az – a börtönélet szokásos és észszerű körülményeit figyelembe véve – jogszerű korlátozásoknak lehet alávetve, például annak tükrében, hogy az eszközöket más fogvatartottakkal kell megosztani, valamint a rendzavarások és bűncselekmények megelőzésének követelményei miatt (*A.B. kontra Hollandia*, 2002, 93. §; *Coşcodar kontra Románia* [hat.], 2010, 30. §);
- a nem a hivatalos nyomtatványon írt levél elküldésének tilalma nem vet fel problémát, feltéve, hogy az ilyen nyomtatványok könnyen beszerezhetők (*Faulkner kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002);
- az arra vonatkozó tilalom, hogy egy külföldi fogvatartott a börtönhatóságok által nem értett nyelven levelet küldjön rokonainak, nem vet fel problémát, ha a kérelmező nem szolgáltatott meggyőző indokot arra, hogy miért utasította el az ingyenes fordítás lehetőségét, és két másik levelet küldhetett (*Chishti kontra Portugália* [hat.], 2003);

- a csomagok és küldemények számának korlátozása indokolt lehet a börtön biztonságának védelme és a logisztikai problémák elkerülése érdekében, feltéve, hogy az érintett érdekek között egyensúly marad fenn (*Aliev kontra Ukrajna*, 2003, 181–182. §§);
- a fogvatartottnak küldött csomag visszatartása – a levelezés börtönhatóságokon keresztül történő elküldése követelménye megsértése miatt – nem minősült aránytalan fegyelmi szankciónak (*Puzinas kontra Litvánia (2. sz.)*, 2007, 34. §; ugyanakkor vö.: *Buglov kontra Ukrajna*, 2014, 137. §);
- háromhetes késedelem egy nem sürgős levél feladásában amiatt, hogy egy felsőbb tisztviselőtől utasítást kellett kérni, szintén nem minősült jogsértésnek (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 104. §).

3. Írásbeli levelezés

586. A 8. cikk nem garantálja a fogvatartottak számára azt a jogot, hogy maguk válasszák ki az íráshoz használt eszközöket. Az a követelmény, hogy a fogvatartottak levelezésükhöz hivatalos börtönpapírt használjanak, nem jelenti a levelezéshez való jogukba való beavatkozást, feltéve, hogy a papír azonnal rendelkezésre áll (*Cotleț kontra Románia*, 2003, 61. §).

587. A 8. cikk nem kötelezi az államokat a fogvatartottak által küldött levelek postaköltségének viselésére (*Boyle és Rice kontra Egyesült Királyság*, 1988, 56–58. §§). Ezt a kérdést azonban eseti alapon kell értékelni, mivel problémák merülhetnek fel, ha a fogvatartott levelezését pénzügyi források hiánya miatt jelentősen akadályozzák. A Bíróság ezért megállapította, hogy

- a strasbourgi bírósággal való levelezéshez szükséges borítékok, bélyegek és írópapír börtönhatóságok általi biztosításának az olyan kérelmezőtől történő megtagadása, aki nem rendelkezik az ilyen anyagok megvásárlásához szükséges anyagi forrásokkal, az alperes államnak levelezéshez való jog hatékony tiszteletben tartásának biztosítására vonatkozó pozitív kötelezettségét sértheti (*Cotleț kontra Románia*, 2003, 59. és 65. §§);
- ha a fogvatartottnak nincs semmilyen anyagi forrása vagy támogatása, és teljes mértékben a börtönhatóságoktól függ, akkor azoknak biztosítaniuk kell számára a bírósággal való levelezéshez szükséges eszközöket, különösen a bélyegeket (*Gagiu kontra Románia*, 2009, 91–92. §§).

588. A levelezési jog börtönhatóságok hibájából véletlenül bekövetkezett olyan megsértése, amelyet kifejezett elismerés és megfelelő jogorvoslat követ (például a hatóságok olyan intézkedéseket hoznak, amelyek biztosítják, hogy a hiba ne ismétlődjön meg), nem vet fel kérdést az Egyezmény alkalmazása szempontjából (*Armstrong kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2001; *Tsonyo Tsonev kontra Bulgária*, 2009, 29. §).

589. A levelek fogvatartott általi tényleges átvételének bizonyítása az állam felelőssége; amennyiben a kérelmező és a Bíróság előtt eljáró alperes kormány között vita alakul ki arról, hogy egy levél ténylegesen átadásra került-e, a kormánynak nem elegendő pusztán a fogvatartottnak címzett beérkező levelek nyilvántartását bemutatni, arról is meg kell győződnie, hogy a kérdéses levél valóban eljutott-e a címzetthez (*Messina kontra Olaszország*, 1993, 31. §).

590. A kimenő levelek feladásáért és a beérkező levelek átvételéért felelős hatóságoknak tájékoztatniuk kell a fogvatartottakat a postai szolgáltatásban felmerülő minden problémáról (*Grace kontra Egyesült Királyság*, bizottsági jelentés, 1988, 97. §).

4. Telefonbeszélgetések^{91 92}

591. Az Egyezmény 8. cikke nem biztosít a fogvatartottaknak telefonálási jogot, különösen akkor, ha a levélben történő kommunikációra alkalmas és megfelelő eszközök állnak rendelkezésre (*A.B. kontra Hollandia*, 2002, 92. §; *Ciszewski kontra Lengyelország* [hat.], 2004). Ha azonban a nemzeti jogszabályok lehetővé teszik a fogvatartottak számára, hogy a börtönhatóságok felügyelete alatt telefonon beszéljenek például rokonokkal, akkor a telefonos kommunikációjukra vonatkozó korlátozás az Egyezmény 8. cikkének 1. bekezdése értelmében a levelezéshez való joguk gyakorlásába történő „beavatkozásnak” minősülhet (*Lebois kontra Bulgária*, 2017, 61. és 64. §§; *Nusret Kaya és társai kontra Törökország*, 2014, 36. §). A gyakorlatban figyelembe kell venni azt, hogy a fogvatartottaknak korlátozott számú telefont kell megosztaniuk (*Bădulescu kontra Portugália*, 2020, a napi telefonhívások korlátozott időtartamáról, 35. és 36. §§), és hogy a hatóságoknak meg kell akadályozniuk a rendzavarásokat és a bűncselekményeket (*Daniliuc kontra Románia* [hat.], 2012; lásd még: *Davison kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2010, a börtönből kezdeményezett telefonhívások díja tekintetében).

592. A fogvatartottnak egy bizonyos ideig azzal az indokkal tiltották meg a börtön telefonfülkéjének abból a célból történő használatát, hogy felhívja négy a vele éve együtt élő partnerét, akitől gyermeke született, hogy nem házasság. Ez a döntés sértette a 14. cikkel összefüggésben értelmezett 8. cikket (*Petrov kontra Bulgária*, 2008, 54. §).

593. Egy szigorúan őrzött börtönben – biztonsági okokból és további bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében – szükségesnek ítélték a fogvatartott által hívni kívánt telefonszámok tárolását, amiről a fogvatartottat előzetesen tájékoztatták (a fogvatartottnak más módjai is voltak a rokonokkal való kapcsolattartásra, például levelek és látogatások) (*Coşcodar kontra Románia* [hat.], 2010, 30. §; lásd még rendes börtönben: *Ciupercescu kontra Románia (3. sz.)*, 2020, 114–117. §§).

5. A fogvatartottak és ügyvédjük közötti levelezés⁹³

594. A 8. cikk megkülönböztetés nélkül alkalmazandó mind az ügyfél által már megbízott ügyvéddel, mind a potenciális ügyvéddel folytatott levelezésre (*Schönenberger és Durmaz kontra Svájc*, 1998, 29. §).

595. A fogvatartottak és ügyvédjük közötti levelezés az Egyezmény 8. cikke értelmében „privilegizált” (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 48. §; *Piechowicz kontra Lengyelország*, 2012, 239. §). Ez előzetes lépés lehet a fellebbezési jognak például a fogva tartás alatti bánásmód tekintetében történő gyakorlásához (*Ekinci és Akalin kontra Törökország*, 2007, 47. §), és hatással lehet a védelem előkészítésére, vagyis az Egyezmény 6. cikkében meghatározott másik jog gyakorlására (*Golder kontra Egyesült Királyság*, 1975, 45. § befejező része; *S. kontra Svájc*, 1991, 48. §; *Beuze kontra Belgium* [NK], 2018, 193. §).

596. A Bíróság az ügyvéd- és ügyfél közötti titoktartás elvének tiszteletben tartását alapvető fontosságúnak tekinti (*Helander kontra Finnország* [hat.], 2013, 53. §). Lásd még az európai büntetés-végrehajtási szabályokról a Miniszteri Bizottságnak a tagállamokhoz intézett Rec(2006)2. számú ajánlását. Az ilyen levelezés szisztematikus figyelemmel kísérése ellentétes ezzel az elvvel (*Petrov kontra Bulgária*, 2008, 43. §).

597. A Bíróság ugyanakkor elfogadja, hogy a börtönhatóságok felbonthatják az ügyvéd által a fogvatartottnak címzett levelet, ha alapos okuk van feltételezni, hogy az olyan tiltott mellékletet

⁹¹ Lásd [A fogvatartottak jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

⁹² Lásd még REF Privacy \h * MERGEFORMAT A magánélet védelme címet viselő fejezetet.

⁹³ Lásd még az egyéni kérelmek címet viselő részt és [A fogvatartottak jogaival kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#), valamint fent/lent.

tartalmaz, amelyet a szokásos ellenőrzési módszerekkel nem sikerült feltárni. A levelet azonban kizárólag felbontani lehet, és nem szabad elolvasni (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 48. §; *Erdem kontra Németország*, 2001, 61. §). A fogvatartott és ügyvédje közötti levelezés védelme megköveteli a tagállamoktól, hogy – például a levél fogvatartott jelenlétében történő felbontásával – megfelelő garanciákat nyújtsanak a levél elolvasásának megakadályozására (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 48. §).

598. A fogvatartott és ügyvédje közötti levelezés elolvasása csak kivételes körülmények között engedélyezhető, ha a hatóságoknak alapos okuk van feltételezni, hogy „a kiváltságot visszaélészerűen használják”, azaz a levél tartalma veszélyezteti a börtön biztonságát vagy mások biztonságát, vagy egyébként bűncselekmény jellegű. Az, hogy mi minősül „észszerű oknak”, az összes körülménytől függ, de olyan tények fennállását vagy információk meglétét feltételezi, amelyek az objektív megfigyelő számára bizonyítják, hogy a kiváltságos kommunikációs csatornát visszaélészerűen használják (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, 1992, 48. §; *Petrov kontra Bulgária*, 2008, 43. §; *Boris Popov kontra Oroszország*, 2010, 111. §). Az e kiváltság alóli mindennemű kivételnek megfelelő és kell biztosítékokkal kell rendelkeznie a visszaélésekkel szemben (*Erdem kontra Németország*, 2001, 65. §).

599. A terrorizmus megelőzése rendkívüli helyzetnek minősül, és a „nemzetbiztonság” védelmének, valamint a „rendzavarás vagy bűncselekmény” megelőzésének legitim céljait szolgálja (*Erdem kontra Németország*, 2001, 60. és 66–69. §§). Az idézett ügyben a folyamatban lévő tárgyalás kontextusa, a terrorista fenyegetés, a biztonsági követelmények, az alkalmazott eljárási biztosítékok és a vádlott és ügyvédje közötti másik kommunikációs csatorna megléte arra készítette a Bíróságot, hogy a 8. cikk megsértését ne állapítsa meg.

600. A börtönkörülményekről és a börtönhatóságok bizonyos intézkedéseiről panaszkozó levelek feltartóztatása nem felelt meg a 8. cikk 2. bekezdésének (*Ekinci és Akalin kontra Törökország*, 2007, 47. §).

601. Sérti a 8. cikk 2. bekezdését az, ha az ügyész az ügyvéd által írt olyan levelet tart vissza, amelyben a letartóztatott személyt a jogairól tájékoztatja (*Schönenberger és Durmaz kontra Svájc*, 1998, 28–29. §§).

602. Az Egyezmény 34. cikke (lásd alább a Levelezés a Bírósággal címet viselő részt) alkalmazható lehet abban az esetben is, ha a fogvatartott és az ügyvéd közötti levelezést a Bírósághoz benyújtott kérelem és a Bíróság előtti eljárásban való részvétel tekintetében korlátozzák (*Shtukaturov kontra Oroszország*, 2008, 140. §, különös tekintettel a telefonhívások és a levelezés tilalmára⁹⁴). A Bíróság például a 34. cikk alapján vizsgálta azt az ügyet, amelynek tárgyát a fogvatartottaknak ügyvédek által a Bírósághoz benyújtott kérelmekkel kapcsolatban küldött levelek feltartóztatása képezte (*Mehmet Ali Ayhan és társai kontra Törökország*, 2019, 39–45. §§).

603. A Bíróság mindazonáltal tisztázta, hogy az állam bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkezik annak meghatározásában, hogy a fogvatartottak milyen levelezési eszközökhöz férhetnek hozzá. Indokolt tehát a börtönhatóságok arra döntése, hogy nem továbbítják a fogvatartottaknak az ügyvédje által a börtön e-mail-címére küldött levelet, ha léteznek más hatékony és megfelelő levelezési eszközök (*Helander kontra Finnország* [hat.], 2013, 54. §, amelyben a nemzeti jog előírta, hogy a fogvatartottak és ügyvédek közötti kapcsolattartásnak postai úton, telefonon vagy látogatások formájában kell történnie). A Bíróság azt is elfogadta, hogy a képviselőnek – például biztonsági okokból, vagy a nyomozás vagy az igazságszolgáltatás során történő összejátszás vagy visszaélés megelőzése érdekében – bizonyos formai követelményeknek meg kell felelnie, mielőtt hozzáférhetne a fogvatartott személyhez (*Melnikov kontra Oroszország*, 2010, 96. §).

604. Nincs oka az ügyvédekkel folytatott levelezés különböző kategóriái közötti különbségtételnek. Bármilyen célból is készültek, magánjellegű és bizalmas ügyeket érintettek. A Bíróság az *Altay kontra*

⁹⁴ Lásd még [Az elfogadhatósági kritériumokról szóló gyakorlati útmutatót](#).

Törökország (2. sz.) ügyben (2019) először döntött úgy, hogy elvileg a jogi segítségnyújtás keretében az ügyvéddel folytatott szóbeli, személyes kommunikáció a „magánélet” fogalmába tartozik (49. és 51. §§).⁹⁵

6. Levelezés a Bírósággal⁹⁶

605. A fogvatartottnak az Egyezmény intézményeivel folytatott levelezése a 8. cikk hatálya alá tartozik. A Bíróság a levelezéshez való jog megsértését állapította meg amiatt, hogy az Egyezmény szerinti intézmények által a fogvatartottnak küldött leveleket felbontották (*Peers kontra Görögország*, 2001, 81. §; *Valašinas kontra Litvánia*, 2001, 128–129. §§; *Idalov kontra Oroszország* [NK], 2012, 197–201. §§). Az ilyen beavatkozás – ahogyan más esetekben is – sérti a 8. cikket, kivéve, ha „a törvényben meghatározott”, a 8. cikk 2. bekezdésében meghatározott egyik legitim célt szolgálja, és „demokratikus társadalomban szükséges” e cél eléréséhez (*Petra kontra Románia*, 1998, 36. §).

606. A Bíróság egy konkrét ügyben – amelyben a kérelmezőt éppen áthelyezték egy olyan intézménybe, ahol a jelentős számú levél közül csak egyet „tévedésből felbontottak” – megállapította, hogy nincs bizonyíték arra, hogy a hatóságok szándékosan aláásták volna a kérelmező Egyezmény szerinti intézményekkel folytatott levelezésének tiszteletben tartását, ami a 8. cikk 1. bekezdése értelmében a levelezés tiszteletben tartásához való joga megsértésének minősülne (*Touroude kontra Franciaország* [hat.], 2000; *Sayoud kontra Franciaország* [hat.], 2007).

607. Ha viszont a levelezés ellenőrzése automatikus, feltétel nélküli, a bíróság döntésétől független és fellebbezésnek helye nincs, akkor az nem „a törvényben meghatározott” (*Petra kontra Románia*, 1998, 37. §; *Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 159. §).

608. A fogvatartottak és a Bíróság közötti levelezéssel kapcsolatos jogviták szintén az Egyezmény 34. cikke alapján is felvethetnek kérdéseket, amennyiben azok akadályozzák az egyéni kérelem jogának „hatékony gyakorlását” (*Shekhov kontra Oroszország*, 2014, 53. §, és az ott hivatkozott források; *Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 164. §⁹⁷; *Mehmet Ali Ayhan és társai kontra Törökország*, 2019, 39–45. §§).

609. Az Egyezmény Szerződő felei vállalták annak biztosítását, hogy hatóságaik „semmilyen módon” ne akadályozzák a Bírósághoz fordulás jogának hatékony gyakorlását. Ennélfogva rendkívül fontos, hogy a kérelmezők vagy potenciális kérelmezők szabadon, anélkül kommunikálhassanak a Bírósággal, hogy a hatóságok eltántorítanák őket az Egyezmény szerinti jogorvoslat igénybevételétől, és hogy panaszuk visszavonása vagy módosítása céljából bármilyen nyomást gyakorolnának rájuk (*Ilaşcu és társai kontra Moldova és Oroszország* [NK], 2004, 480. §; *Cotlet kontra Románia*, 2003, 69. §). Lásd még az Emberi Jogok Európai Bírósága eljárásaiban részt vevő személyekre vonatkozó európai megállapodást, az Emberi Jogok Európai Bíróságához benyújtható egyéni kérelmek joga tagállamok általi tiszteletben tartásának és védelmének kötelezettségéről szóló CM/Res(2010)25. sz. határozatot, valamint az európai büntetés-végrehajtási szabályokról a Miniszteri Bizottságnak a tagállamokhoz intézett Rec(2006)2. számú ajánlását.

610. A Bírósághoz fordulás joga hatékony gyakorlása akadályozásának jellemző példáját képezi az, hogy elutasították a kérelmező elvileg az Egyezmény 35. cikke 1. bekezdése szerinti hat hónapos szabály betartásának kérdésében döntő jelentőségű levelének továbbítását (*Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 166. §). Az Egyezmény 34. cikke alá tartozó helyzetek a következőket foglalják magukban (lásd viszont például: *Dimcho Dimov kontra Bulgária*, 2014, 94–102. §§):

⁹⁵ Lásd még A magánélet fogvatartás és a bebörtönzés alatti védelme címet viselő részt, valamint az alábbiakat.

⁹⁶ Lásd még az egyéni kérelmecímet viselő részt és A fogvatartottak jogaival kapcsolatos ítélezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót, valamint fent.

⁹⁷ Lásd még Az elfogadhatósági kritériumokról szóló gyakorlati útmutatót.

- a Bíróságnak címzett vagy onnan érkező leveleknek (*Maksym kontra Lengyelország*, 2006, 31–33. §§, valamint az ott hivatkozott források), még az egyszerű átvételi elismervényeknek is (*Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 163. §) börtönhatóságok általi feltartóztatása;
- a kérelmező és képviselője közötti kapcsolattartást korlátozó intézkedések (*Shtukaturov kontra Oroszország*, 2008, 140. §; *Mehmet Ali Ayhan és társai kontra Törökország*, 2019, 39–45. §§⁹⁸);
- a fogvatartott büntetése azért, mert levelet küldött a Bíróságnak (*Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 168–169. §§);
- nyomásgyakorlást vagy megfélemlítést megvalósító cselekmények (*Ilaşcu és társai kontra Moldova és Oroszország* [NK], 2004, 481. §);
- a kérelemhez csatolandó fénymásolatok kiadásának a börtönhatóságok általi megtagadása vagy indokolatlan késleltetése (*Igors Dmitrijevs kontra Lettország*, 2006, 91. és 100. §§; *Gagiu kontra Románia*, 2009, 95–96. §§; *Moisejevs kontra Lettország*, 2006, 184. §);
- általában véve a Bírósághoz benyújtott kérelemhez szükséges dokumentumokhoz való tényleges hozzáférés hiánya (*Vasiliy Ivashchenko kontra Ukrajna*, 2012, 123. és 125. §§).

611. Szem előtt tartandó, hogy mivel a fogvatartottak zárt térben élnek, alig érintkeznek rokonokkal vagy a külvilággal, és folyamatosan a börtönvezetés hatalmának vannak alávetve, kétségtelenül kiszolgáltatott és függő helyzetben vannak (*Cotlet kontra Románia*, 2003, 71. §; *Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 164. §§). A hatóságok ennek megfelelően a kérelmezés joga gyakorlásának akadályozásától való tartózkodás mellett bizonyos körülmények között kötelesek lehetnek biztosítani a szükséges eszközöket azoknak a fogvatartottaknak, akik a börtönvezetéssel szemben különösen kiszolgáltatott és függő helyzetben vannak (*Naydyon kontra Ukrajna*, 2010, § 64) és saját erejükből nem tudják beszerezni az érvényes kérelem Bíróság Hivatalának történő benyújtásához szükséges dokumentumokat (*Vasiliy Ivashchenko kontra Ukrajna*, 2012, 103–107. §§).

612. A Bíróság Eljárási szabályzata 47. szabályának megfelelően a kérelmezői úrlaphoz csatolni kell azokat a releváns dokumentumokat, amelyek alapján a Bíróság meghozhatja döntését. A hatóságok ilyen körülmények között kérelemre kötelesek biztosítani a kérelmezők számára azokat a dokumentumokat, amelyekre szükségük van ahhoz, hogy a Bíróság megfelelően és hatékonyan megvizsgálhassa kérelmüket (*Naydyon kontra Ukrajna*, 2010, 63. §, valamint az ott hivatkozott források). Ha az állam a kérelmező részére kellő időben nem biztosítja a Bírósághoz benyújtandó kérelemhez szükséges dokumentumokat, megsérti az Egyezmény 34. cikkében foglalt kötelezettségét (*Iambor kontra Románia (1. sz.)*, 2008, 216. §; ezzel ellentétben pedig: *Ustyantsev kontra Ukrajna*, 2012, 99. §). Mindazonáltal rá kell mutatni arra, hogy:

- ahogyan azt a Bíróság hangsúlyozta, nem létezik minden dokumentum másolatának a fogvatartási hatóságoktól való megszerzésére vonatkozó automatikus jog (*Chaykovskiy kontra Ukrajna*, 2009, 94–97. §§);
- a Bírósághoz küldött levelek postázásával kapcsolatos nem minden késedelem képezi bírálathoz tartozó tárgyat (4–5 nap esetén: *Yefimenko kontra Oroszország*, 2013, 131. és 159. §§; 6 nap esetén: *Shchebetov kontra Oroszország*, 2012, 84. §), különösen akkor, ha a kérelmező panasa Bírósághoz történő benyújtásának akadályozása nem szándékos (kissé hosszabb késedelem esetén: *Valašinas kontra Litvánia*, 2001, 134. §), de a hatóságok kötelesek a leveleket indokolatlan késedelem nélkül továbbítani (*Sevastyanov kontra Oroszország*, 2010, 86. §);
- a kérelmezőnek a Bírósággal való levelezés akadályozására vonatkozó állításait kellően alá kell támasztania (*Valašinas kontra Litvánia*, 2001, 136. §; *Michael Edward Cooke kontra Ausztria*, 2000, 48. §), és azoknak el kell érniük a súlyosság egy minimális fokát ahhoz, hogy

⁹⁸ Lásd még a A fogvatartottak és ügyvédjük közötti levelezés címet viselő részt.

az Egyezmény 34. cikkét sértő cselekményeknek vagy mulasztásoknak minősüljenek (*Kornakovs kontra Lettország*, 2006, 173. §; *Moisejevs kontra Lettország*, 2006, 186. §);

- az alperes kormánynak a kérelmezési jog megakadályozására vonatkozó következetes és hiteles állításokra válaszul észszerű magyarázatot kell adnia a Bíróság részére (*Klyakhin kontra Oroszország*, 2004, 120–121. §§);
- annak lehetősége, hogy a Bíróság borítékait meghamisítják tiltott anyagok börtönbe csempészése céljából, olyan elhanyagolható kockázatot jelent, hogy figyelmen kívül hagyható (*Peers kontra Görögország*, 2001, 84. §).

7. Levelezés újságírókkal

613. A levelezés keretében érvényesülő véleménynyilvánítási jogot az Egyezmény 8. cikke védi. A fogvatartott főszabály szerint közzétételre alkalmas anyagot küldhet (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 99. §; *Fazıl Ahmet Tamer kontra Törökország*, 2006, 53. §). Az anyag tartalma a gyakorlatban figyelembe veendő tényezőnek minősül.

614. Beavatkozásnak minősült például az olyan végzés, amelyben megtiltották egy előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottnak, hogy két levelet küldjön újságíróknak. A nemzeti hatóságok azonban megállapították, hogy azok a büntetőeljárás folyamatban lévő szakaszában a tanúkat és az ügyészséget rágalmazó állításokat tartalmaztak. A kérelmezőnek ezen kívül lehetősége volt ezeket az állításokat a bíróság elé előterjeszteni, és nem fosztották meg a külvilággal való kapcsolattartás lehetőségétől. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a sajtóval való levelezésének tilalma arányos volt a követett legitim célhoz, jelesül a bűncselekmények megelőzéséhez képest (*Jöcks kontra Németország* [hat.], 2006).

615. Általánosabban véve, ha a levelet nem küldik el a sajtónak, de közzétételre kerülhet, figyelembe vehető a levélben megnevezett börtönszemélyzet jogainak védelme (*W. kontra Egyesült Királyság*, 1987, 52–57. §§).

8. Levelezés egy fogvatartott és az orvos között

616. A Bíróság először a *Szuluk kontra Egyesült Királyság* ügyben (2009) foglalkozott a fogvatartottak orvossal folytatott levelezésének ellenőrzésével. Az ügy tárgyát a börtön orvosa által végzett ellenőrzés képezte, amely a fogvatartott és a kórházi kezelését felügyelő szakorvos közötti, az életveszélyes egészségi állapotával kapcsolatos levelezésre vonatkozott. A Bíróság elfogadta, hogy az életveszélyes egészségügyi állapotban lévő fogvatartott szeretné, ha egy külső szakértő megerősítené számára, hogy a börtönben megfelelő orvosi ellátásban részesül. A Bíróság az ügy körülményeit figyelembe véve megállapította, hogy bár a fogvatartott orvossal folytatott levelezésének ellenőrzését kizárólag a börtön orvosa végezte, az nem teremtett tisztességes méltányos egyensúlyt a levelezés tiszteletben tartásához való jogát illetően (49–53. §§).

9. Levelezés közeli rokonokkal vagy más személyekkel

617. Elengedhetetlenül fontos, hogy a hatóságoknak segítsék a fogvatartottakat a közeli hozzátartozóikkal való kapcsolattartásban. A Bíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozta az európai börtönszabályokban foglalt ajánlások fontosságát (*Nusret Kaya és társai kontra Törökország*, 2014, 55. §).

618. A fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartásának bizonyos mértékű ellenőrzése szükséges lehet (*Coşcodar kontra Románia* [hat.], 2010; *Baybaşın kontra Hollandia* [hat.], 2005, maximális biztonságú intézetben történő fogvatartás esetén).

619. A Bíróság különbséget tesz a fogvatartott bűnözőkkel vagy más veszélyes személyekkel folytatott levelezése, valamint a magán- és családi élethez kapcsolódó levelezése között (*Čiapas kontra Litvánia*, 2006, 25. §). A súlyos bűncselekményekkel vádolt fogvatartott közeli hozzátartozójától érkező levelek

lefoglalása azonban szükséges lehet a bűncselekmények megelőzése és a folyamatban lévő tárgyalás megfelelő lefolytatása érdekében (*Kwiek kontra Lengyelország*, 2006, 48. §; lásd még: *Falzarano kontra Olaszország* [hat.], 2021, 5., 24., 37–39. §§).

620. A legmagasabb biztonsági fokozatú létesítményben fogvatartott személynek bizonyos biztonsági okokból – például a szökés kockázatának megelőzése érdekében – tilos lehet a rokonokkal a saját választása szerinti nyelven levelezni, ha a fogvatartott egy vagy több olyan nyelvet beszél, amelyet a közeli rokonokkal való kapcsolattartáshoz engedélyeztek (*Baybaşın kontra Hollandia* [hat.], 2005).

621. A Bíróság ugyanakkor nem fogadta el azt a gyakorlatot, hogy azoknak a fogvatartottaknak, akik a családjukban használt egyetlen nyelven szeretnének telefonon beszélni rokonokkal, saját költségre előzetes eljárásban kell részt venniük annak megállapítása céljából, hogy valóban nem tudnak-e a hivatalos nyelven beszélni (*Nusret Kaya és társai kontra Törökország*, 2014, 59–60. §§). A Bíróság azt is megállapította, hogy a 8. cikkbe ütközik, ha a fogvatartottat arra kötelezik, hogy saját költségén előzetesen lefordíttassa az anyanyelvén írt magánleveleit a hivatalos nyelvre (*Mehmet Nuri Özen és társai kontra Törökország*, 2011, 60. §).

622. A fogvatartott által családjának írt levél (vagy a fogvatartott által egy másik fogvatartottnak írt magánlevél, mint például a *Pfeifer és Plankl kontra Ausztria* ügyben, 1992, 47. §) nem foglalható le pusztán azért, mert a börtönszemélyzetet bíráló vagy nem megfelelő nyelvezettel írt szöveget tartalmaz (*Vlasov kontra Oroszország*, 2008, 138. §), kivéve, ha abban erőszak alkalmazásával fenyeget (*Silver és társai kontra Egyesült Királyság*, 1983, 65. és 103. §§).

10. Levelezés a fogvatartott és más címzettek között

623. A Bíróság a fogvatartottak és más címzettek közötti levelezéssel foglalkozott, különösen a *Niedbała kontra Lengyelország* ügyben, 2000. A Bíróság a szóban forgó ügyben megállapította, hogy a fogvatartottak levelezésének automatikus cenzúrázását lehetővé tevő nemzeti jog, amely nem tett különbséget a különböző kategóriák között, például az ombudsmannal folytatott levelezést illetően, sértette a 8. cikket (81. §). Ehhez hasonlóan a kérelmező összes levelezésének válogatás nélküli, rutinszerű ellenőrzése, beleértve az állami hatóságoknak és nem kormányzati szervezeteknek címzett leveleket is, sértette a 8. cikket (*Jankauskas kontra Litvánia*, 2005, 22. §; *Dimcho Dimov kontra Bulgária*, 2014, 90. §, a bolgár Helsinki Bizottságnak címzett levelek tekintetében).

C. Ügyvédi levelezés⁹⁹

624. Az ügyvéd és ügyfele közötti levelezés, függetlenül annak céljától, az Egyezmény 8. cikke alapján védelem alatt áll, amely védelem a titkosságot illetően még fokozottabb (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 117–119. §§). Ezt az indokolja, hogy az ügyvédeknek alapvető szerep jut a demokratikus társadalomban, jelesül a peres felek védelme. A feltartóztatott dokumentumok tartalma lényegtelen (*Laurent kontra Franciaország*, 2018, 47. §). A szakmai titoktartás „az ügyvéd és az ügyfél közötti bizalmi kapcsolat alapja” (*Michaud kontra Franciaország*, 2012), és az annak megsértésére vonatkozó kockázat hatással lehet a jogalkalmazás megfelelő működésére, ezáltal pedig az Egyezmény 6. cikkében garantált jogokra (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 37. §; *Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 65. §). A szakmai titoktartás elvére közvetve, de szükségszerűen támaszkodik mindenki tisztességes tárgyaláshoz való joga, ideértve a „bűncselekménnyel vádolt” személyek jogát arra, hogy ne kelljen saját magukat megvádolniuk (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 118. §). Habár az ügyvéd és ügyfele közötti kommunikáció olyan ügyeket érinthet, amelyeknek kevés vagy semmi közük sincs a peres eljáráshoz, nincs ok a megkülönböztetésre, mivel mindegyikük magánjellegű és bizalmas ügyeket érint; ennek eredményeként, bár a kérelmező és ügyfele között véletlenül lehallgatott beszélgetés szigorúan véve

⁹⁹ Nem tartozik ide a fogvatartottakkal folytatott levelezés, amelyet A fogvatartottak levelezése címet viselő előző fejezet tárgyal.

nem jogi tanácsadásból állt, a kérelmező mégis jogosult volt az ügyvéd és ügyfele közötti kommunikáció fokozott védelmére (*Vasil Vasilev kontra Bulgária*, 2021, 90. §). A kérelmező ügyvédje és egy harmadik fél közötti levelezést illetően lásd még: *Falzarano kontra Olaszország* (hat.), 2021, 5., 24., 32–34. §§).

625. A Bíróság a *Kruglov és társai kontra Oroszország* ügyben (2020) a nem kamarai tag gyakorló ügyvédek szakmai titoktartásának védelmét vizsgálta, és a 8. cikk megsértését állapította meg. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a jogállamisággal összeegyeztethetetlen lenne, ha mindenféle különös biztosíték nélkül hagynák az ügyfelek és a jogi tanácsadók közötti teljes kapcsolatot, akik – néhány korlátozás kivételével – szakértelemmel és gyakran függetlenül gyakorolják tevékenységüket, többek között a bíróságok előtt a peres feleket képviselve (137. §).

626. A Bíróság például megvizsgálta, hogy az ügyvéd levele ügyfeléhez való továbbításának elmulasztása (*Schönenberger és Durmaz kontra Svájc*, 1998) és egy ügyvédi iroda telefonvonalainak lehallgatása (*Kopp kontra Svájc*, 1998) vagy egy ügyvéd laptopjának és mobiltelefonjának lefoglalása és azt követő vizsgálatát összeegyeztethető-e az Egyezmény 8. cikkével (*Särgava kontra Észtország*, 2021).

627. A „levelezés” kifejezés tág értelemben értelmezendő (lásd például: *Klaus Müller kontra Németország*, 2020, 37–41. §§, ami az ügyvéd és ügyvédi irodája ügyfeleinek képviselői közötti általános üzleti levelezést illeti). Ez kiterjed az ügyvédek írásbeli aktáira (*Niemietz kontra Németország*, 1992, 32–33. §§; *Roemen és Schmit kontra Luxemburg*, 2003, 65. §), a számítógépek merevlemezeire (*Petri Sallinen és társai kontra Finnország*, 2005, 71. §), elektronikus adataira (*Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 66–68. §; *Robathin kontra Ausztria*, 2012, 39. §), USB-kulcsaira (*Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 32. §), számítógépes fájljaira és e-mail-fiókjaira (*Vinci Construction és GTM Génie Civil et Services kontra Franciaország*, 2015, 69. §) és az olyan összehajtott papírlapra is, amelyre az ügyvéd üzenetet írt, és amelyet átadott ügyfeleinek (*Laurent kontra Franciaország*, 2018, 36. §). Ez vonatkozik a kérelmező és ügyvédei közötti, a kérelmező saját eszközén tárolt levelezésre is (*Saber kontra Norvégia*, 2020, 52. §; lásd még: *Versini-Campinchi és Crasnianski kontra Franciaország*, 2016).

628. Az az egyszerű körülmény, hogy a hatóságok birtokában volt a kérelmező ügyvédi irodájában lefoglalt szakmai adatok másolata, beavatkozást jelent, függetlenül attól, hogy az adatok dekódolva voltak-e vagy sem (*Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 33. és 36–37. §§).

629. Habár a szakmai titoktartási kötelezettség rendkívül fontos az ügyvéd, az ügyfél és a jogszolgáltatás megfelelő működése szempontjából, az nem sérthetetlen (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 123. és 128–129. §§). A Bíróság az említett ügyben megvizsgálta, hogy az ügyvédeknek az ügyfelek által végzett jogellenes pénzmosási tevékenységek gyanújának bejelentésére vonatkozó kötelezettsége – amennyiben az ilyen gyanú a védelmi szerepükön kívül merült fel – aránytalan beavatkozást jelent-e a jogi szakmai titoktartási kötelezettségbe (nem történt jogsértés). A Bíróság a *Versini-Campinchi és Crasnianski kontra Franciaország* ügyben (2016) egy ügyvéd és ügyfele közötti olyan beszélgetés lehallgatását vizsgálta, amelynek során a bűncselekmény ügyvéd általi elkövetését fedték fel. A Bíróság megállapította, hogy bizonyos körülmények között kivételt lehet tenni az ügyvéd és ügyfél közötti titoktartási kötelezettség elve alól (79–80. §§). A Bíróság a *Klaus Müller kontra Németország* ügyben (2020) a nemzeti jog szerinti jogi szakmai titoktartási kötelezettség hatályának olyan korlátozásával foglalkozott, amelynek következtében az ügyvédek nem élvezik azt a jogot, hogy a szakmai tevékenységük során szerzett információkat illetően megtagadják a büntetőeljárásokban történő tanúskodást, ha ügyfelük – egy titoktartás alól felmentő nyilatkozat révén – már felmentette őket titoktartási kötelezettségük alól (67–73. §§).

630. Az ügyvédet gyanú bejelentésére kötelező jogszabályok az ügyvédnek az ügyfelekkel folytatott szakmai kommunikáció tiszteletben tartásához való jogába történő „folyamatos” beavatkozást jelentenek (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 92. §). Beavatkozásnak minősül a közigazgatási bíróság kilátásba helyezése mellett az ügyvéd arra történő kötelezése, hogy büntetőeljáráshoz

tanúként vallomást tegyen és a szakmai tevékenység során szerzett információkat szolgáltatson (*Klaus Müller kontra Németország*, 2020, 40–41. §§). Beavatkozás az ügyvédekkel szemben indított eljárások során is előfordulhat (*Robathin kontra Ausztria*, 2012; *Sérvulo & Asociados – Sociedade de Advogados, RL és társai kontra Portugália*, 2015).

631. Egy ügyvéd irodájának átkutatása harmadik fél ellen indított büntetőeljárás keretében, még ha az legitim célt is szolgál, aránytalanul sértheti az ügyvéd szakmai titoktartási kötelezettségét (*Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 125–129. §§; *Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 52–58. §§; *Niemietz kontra Németország*, 1992, 37. §).

632. Az ügyvéd „levelezésébe” való beavatkozás a 8. cikk megsértését eredményezi, ha az nem kellően indokolt. Ehhez pedig „a törvényben meghatározott” módon kell történnie (*Klaus Müller kontra Németország*, 2020, 48–51. §§, amelyben a Bíróság konkrétan utal a *Robathin kontra Ausztria* ügyre, 2012, §§ 40–41; valamint a jogi keret egyértelműségének hiánya és a jogi szakmai titoktartás védelméhez konkrétan kapcsolódó eljárási garanciák hiányaért: *Saber kontra Norvégia*, 2020, 57. § és *Särgava kontra Észtország*, 2021, 109. §), a 8. cikk (2) bekezdésében felsorolt „legitim célok” egyikét kell követnie (*Tamosius kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002; *Michaud kontra Franciaország*, 2012, 99. és 131. §§) és e cél elérése érdekében „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie. A 8. cikk alkalmazásában a „szükségesség” fogalma azt jelenti, hogy nyomós társadalmi érdek áll fenn, jelesen a beavatkozásnak arányosnak kell lennie a követett legitim céllal (*uo.*, 120. §). Ha az ügyvéd vagy az ügyvédi iroda érintett a beavatkozásban, különleges biztosítékokat kell bevezetni. A Bíróság az ügyvédek és ügyfelek közötti kommunikáció titkosságának és a jogi szakmai titoktartás védelme tekintetében ugyanis elismerte a konkrét eljárási garanciák fontosságát (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 117–119. és 130. §§).

633. A Bíróság hangsúlyozta, hogy mivel a telefonos lehallgatás súlyosan sérti az ügyvéd levelezésének tiszteletben tartásához való jogot, annak különösen pontos „törvényen” kell alapulnia (lásd *Vasil Vasilev kontra Bulgária*, 2021, 92–93. §§, a főügyész által kiadott utasítás tekintetében), különösen mivel a rendelkezésre álló technológia egyre kifinomultabbá válik (*Kopp kontra Svájc*, 1998, 73–75. §§). A Bíróság az említett ügyben a 8. cikk megsértését állapította meg egyrészt azért, mert a törvény nem határozta meg egyértelműen, hogyan kell megkülönböztetni az ügyvéd munkájához közvetlenül kapcsolódó ügyeket az ügyvédi tevékenységhez nem kapcsolódó ügyektől, másrészt azért, mert a telefonos lehallgatást a hatóságok független bíró felügyelete nélkül hajtották végre (a „törvény” által biztosított védelemről lásd még: *Petri Sallinen és társai kontra Finnország*, 2005, 92. §). A nemzeti jogszabályoknak biztosítaniuk kell továbbá a hatalommal való visszaéléssel szembeni védelmet azokban az esetekben, amelyekben a hatóságok a gyanúsított telefonját lehallgatva véletlenül elfogják a gyanúsított és ügyvédje közötti beszélgetéseket (*Dudchenko kontra Oroszország*, 2017, 109–110. §§).

634. A jogszabályoknak és a gyakorlatnak mindenekelőtt megfelelő és hatékony biztosítékokat kell nyújtania a visszaélésekkel és az önkényességgel szemben (a hatékony biztosítékok összefoglalásáért lásd: *Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 125–132. §§; *Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 38. §; *Särgava kontra Észtország*, 2021, 109. §). A Bíróság által figyelembe vett tényezők között szerepel, hogy a házkutatás észszerű gyanú alapján kiadott parancs alapján történt-e (olyan ügyben, amelyben a vádlottat később felmentették, lásd: *Robathin kontra Ausztria*, 2012, 46. §). A Bíróság figyelembe veszi a házkutatáshoz vezető bűncselekmény súlyosságát (*Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 125. §). A parancs hatályát észszerűen korlátozni kell. A Bíróság hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a kutatást független megfigyelő jelenlétében végezzék, annak érdekében, hogy a szakmai titoktartás alá tartozó anyagokat ne távolítsák el (*Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 57. §; *Tamosius kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002; *Robathin kontra Ausztria*, 2012, 44. §). A végzés jogszerűségét és végrehajtását ezen kívül megfelelően ellenőrizni kell (*uo.*, 51. §; *Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 44. §; *Wolland kontra Norvégia*, 2018, 67–73. §§). A Bíróság ezen kívül megvizsgálja, hogy rendelkezésre álltak-e egyéb különleges biztosítékok annak garantálására, hogy a jogi szakmai titoktartás hatálya alá tartozó anyagokat ne távolítsák el. A Bíróság végül

figyelembe veszi a házkutatás által érintett személyek munkájára és hírnevére gyakorolt lehetséges hatások mértékét (*Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 125. §).

635. A Bíróság a *Särgava kontra Észtország* ügyben (2021) részletesen kifejtette a kiváltságos és nem kiváltságos fájlok szűrésének és elkülönítésének kérdését, a tartalom tükörképmásolatának kérdését, valamint a tartalom kulcsszóalapú keresés alapján történő keresésének kérdését (99–109. §§). A Bíróság a hiányos jogi keretre tekintettel megállapította, hogy az érintett ügyvéd vagy egy másik ügyvéd házkutatás során – vagy akár az adathordozók másolt tartalmának tényleges vizsgálata során – való jelenléte biztosítékként betöltött gyakorlati jelentősége korlátozott volt.

636. A bíró – az olyan megalapozott állításokat vizsgálata során, amelyek szerint konkrétan meghatározott dokumentumokat foglaltak le, noha azok nem álltak kapcsolatban a nyomozással, vagy ügyvédi titoktartási kötelezettség alá tartoztak – köteles az „arányosságot konkrétan felülvizsgálni”, és adott esetben elrendelni azok visszaszolgáltatását (*Vinci Construction és GTM Génie Civil et Services kontra Franciaország*, 2015, 79. §; *Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 51. és 57. §§). A Bíróság például a *Wolland kontra Norvégia* ügyben (2018, nem történt jogsértés) hangsúlyozta, hogy a kérelmező a kutatási folyamat során hozzáférhetett az elektronikus dokumentumokhoz, mivel a merevlemezt és a laptopot két nappal az első házkutatás után visszaadták neki (55–80. §§; vö.: *Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 55–58. §§, amelyben nem létezett mechanizmus a szakmai titoktartás alá tartozó adatok szűrésére vonatkozóan, nem állt fenn kifejezett tilalom azok lefoglalására, és a Semmitőszék – indok nélkül – megtagadta a lefoglalt adatok másolatainak visszaszolgáltatását vagy megsemmisítését).

637. Az adatok keresése és lefoglalása során a releváns eljárási biztosítékok be nem tartása a sérti a 8. cikket (*Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria*, 2007, 66–68. §§; ezzel ellentétben: *Tamosius kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002).

638. A parancs pontosságának mértékére vonatkozóan kiterjedt ítélkezési gyakorlat áll fenn: a parancsnak elegendő információt kell tartalmaznia a házkutatás céljáról ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, a nyomozócsoport jogellenesen járt-e el vagy túllépte-e hatáskörét. A házkutatást megfelelően képzett és független jogi szakember felügyelete alatt kell végrehajtani (*Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 43. §), akinek feladata annak megállapítása, hogy mely dokumentumok tartoznak a jogi szakembert terhelő titoktartási kötelezettség hatálya alá, és azokat nem szabad eltávolítani. A szakmai titoktartás és a jogalkalmazás zavartalan működésébe való beavatkozás ellen gyakorlati biztosítékokat kell biztosítani (uo.).

639. A Bíróság például a következőket bírálta:

- túlzottan általános megfogalmazású házkutatási parancs, amely korlátlan mérlegelési mozgásteret biztosított az ügyészségnek annak eldöntésében, hogy mely dokumentumok „érdekesekek” a büntetőeljárás szempontjából (*Kruglov és társai kontra Oroszország*, 2020, 127. §; *Aleksanyan kontra Oroszország*, 2008, 216. §; *Svetova és társai kontra Oroszország*, 2023, 41–46. §§);
- észszerű gyanú alapján kiadott, de túlzottan általános megfogalmazású házkutatási parancs (*Robathin kontra Ausztria*, 2012, 52. §);
- a kérelmező szakmai titoktartási kötelezettség alá tartozó anyagokat tartalmaz számítógépe egészének és az összes floppy lemezének lefoglalását a rendőrség számára két teljes hónapra engedélyező parancs (*Iliya Stefanov kontra Bulgária*, 2008, 41–42. §§).
- olyan parancs, amely lehetővé tette az ügyvéd és ügyfél közötti szakmai titoktartás által védett elektronikus adatok lefoglalását a kérelmező irodájában dolgozó másik ügyvéd ellen indított büntetőeljárás céljából; valamint azok visszaszolgáltatásának vagy megsemmisítésének megtagadása a bíróságok által értelmezett és alkalmazott, releváns jogszabályokban előírt eljárási garanciák hiányában (*Kirdök és társai kontra Törökország*, 2019, 52–58. §§).

640. Fontos garancia az, hogy a bizalmas dokumentumok védelmét bíró biztosítja (*Tamosius kontra Egyesült Királyság* [hat.], 2002). Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amelyben a megtámadott jogszabály megőrzi az ügyvéd védelmi szerepének lényegét, és bevezet egy szűrőt a szakmai titoktartás védelmére (*Michaud kontra Franciaország*, 2012, 126–129. §§).

641. Az ügyvédek levelezésének kérdése sok esetben szorosan összefügg az irodáik átkutatásának kérdésével (ennek megfelelően lásd az Ügyvédi irodák címet viselő fejezetet).

642. Végezetül, a fogvatartott személy és ügyvédje közötti konzultációk rendőrségen történő titkos megfigyelését a Bíróság által az ügyvéd és ügyfele közötti telefonos kommunikáció lehallgatásával kapcsolatban megállapított elvek szempontjából kell vizsgálni, tekintettel arra, hogy fokozott védelmet kell biztosítani ennek a kapcsolatnak, különösen pedig az e kapcsolatra jellemző titkosságnak (*R.E. kontra Egyesült Királyság*, 2015, 131. §).

643. A hivatalosan vád alá helyezett és rendőri kíséret alatt álló személyek esetében az ügyvéddel folytatott levelezésük ellenőrzése önmagában nem összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel. Az ilyen ellenőrzés azonban csak akkor megengedett, ha a hatóságoknak alapos okuk van feltételezni, hogy az illegális tartalmat tartalmaz (*Laurent kontra Franciaország*, 2018, 44. és 46. §§).

D. Magánszemélyek, szakemberek és társaságok levelezése¹⁰⁰

644. A levelezés tiszteletben tartásához való jog kiterjed a magán-, családi és szakmai életre. Ez kiterjed a személy intim partnerének kibertérben történő zaklatására vagy megfigyelésére is (*Buturugă kontra Románia*, 2020, 74. §).

645. A Bíróság a *Margareta és Roger Andersson kontra Svédország* ügyben (1992) jogsértést állapított meg az anya és a szociális szolgálat gondozásában lévő gyermeke közötti levélben és telefonon történő kommunikációra vonatkozó korlátozások miatt, amelyekkel körülbelül másfél évig megfosztották őket szinte minden kapcsolattartási lehetőségtől (95–97. §§).

646. A Bíróság a *Copland kontra Egyesült Királyság* ügyben (2007) jogsértést állapított meg egy köztisztviselő telefonhívásainak, e-mailjeinek és internethasználatának jogalap nélküli megfigyelése miatt (48–49. §§). A Bíróság a *Halford kontra Egyesült Királyság* ügyben (1997) – amelynek tárgyát egy állami munkáltató által végzett munkahelyi megfigyelés képezte – jogsértést állapított meg, mivel nem volt olyan jogi eszköz, amely szabályozta volna az érintett köztisztviselő telefonhívásainak lehallgatását (51. §).

647. A magánvállalkozások telephelyéről történő kommunikációra is kiterjedhet a „levelezés” fogalma (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 74. §). A szóban forgó ügyben egy munkáltató azzal vádolta meg alkalmazottját, hogy munkahelyi számítógépén internetes azonnali üzenetküldő szolgáltatást használt magáncélú beszélgetésekhez. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a munkáltató utasításai nem csökkenthetik nullára a magánéletet a munkahelyen. A magánélet és a levelezés titkosságának tiszteletben tartásához való jog továbbra is fennáll, még akkor is, ha ezeket adott esetben szükséges szerint korlátozzák (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 80. §).

648. A Szerződő államoknak „széles mérlegelési mozgásteret” kell biztosítani a munkahelyen a munkavállalók nem szakmai jellegű elektronikus vagy egyéb kommunikációjának a munkáltató általi szabályozására vonatkozó feltételeket szabályozó jogi keret tekintetében. Az államok mérlegelési mozgástere ugyanakkor nem korlátlan; a hatóságokat pozitív kötelezettség terheli annak biztosítását illetően, hogy a munkáltató által a levelezés és egyéb kommunikáció ellenőrzésére bevezetett intézkedéseket – azok mértékétől és időtartamától függetlenül – „a visszaélésekkel szembeni megfelelő és kellő védelem kísérvé”. Az arányosság és az önkényességgel szembeni eljárási garanciák biztosítása e tekintetben elengedhetetlen (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 119–120. §§).

¹⁰⁰Lásd még [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

649. A Bíróság ebben az összefüggésben részletes listát állított össze azokról a tényezőkről, amelyek alapján ezt a pozitív kötelezettséget értékelni kell: i. a munkavállalót előzetesen egyértelműen tájékoztatták-e arról, hogy a munkáltató megfigyelheti a levelezést és egyéb kommunikációt, valamint az ilyen intézkedések végrehajtásáról; ii. a munkáltató által végzett megfigyelés mértéke és a munkavállaló magánéletébe való beavatkozás mértéke (forgalom és tartalom); iii. a munkáltató jogszerű indokokat szolgáltatott-e a kommunikáció megfigyelésének és a tényleges tartalomhoz való hozzáférésnek az indoklására; iv. van-e lehetőség kevésbé beavatkozó módszerek és intézkedések alapján működő megfigyelési rendszer létrehozására; v. a megfigyelés következményeinek súlyossága a megfigyelés alá vont munkavállalóra nézve, valamint a megfigyelés eredményeinek felhasználása; és vi. biztosítottak-e a munkavállaló számára megfelelő biztosítékok, ideértve különösen a kommunikáció tartalmához való hozzáférés lehetőségéről való előzetes értesítést. Végezetül, a kommunikációjának megfigyelésével érintett alkalmazottnak hozzáféréssel kell rendelkeznie „olyan bírósági szerv előtti jogorvoslathoz, amelynek joghatósága van legalább érdemben megállapítani, hogy a fentiekben ismertetett kritériumokat betartották-e, és hogy a megtámadott intézkedések jogszerűek voltak-e” (*Bărbulescu kontra Románia* [NK], 2017, 121–122. §§).

650. Hasonló elvek alkalmazandók más kontextusokban is, különösen a politikai pártok tagjai elektronikus kommunikációjának figyelemmel kísérése tekintetében, még akkor is, ha a politikai pártok belső szervezeti felépítése megkülönböztethető a magánvállalatokétól, és a munkáltató és a munkavállaló, valamint a politikai párt és tagjai között fennálló jogi kapcsolatok alapvetően eltérőek (*Tena Arregui kontra Spanyolország*, 2024, 38. és 41. §§).

651. Az ítélkezési gyakorlat a levelezés üzleti csőd keretében ellenőrzésére is kiterjed (*Foxley kontra Egyesült Királyság*, 2000, 30. és 43. §§). A Bíróság a *Luordo kontra Olaszország* ügyben (2003) a 8. cikk megsértését állapította meg, mivel a túlzottan elhúzódó csődeljárás hatással volt a csődbe ment személy levelezésének tiszteletben tartásához való jogára (78. §). A csődbe ment személy levelezésének ellenőrzésére szolgáló rendszer bevezetése azonban önmagában nem kifogásolható (lásd még: *Narinen kontra Finnország*, 2004).

652. A vállalatok levelezésének kérdése szorosan összefügg a telephelyeik átkutatásának kérdésével (ennek megfelelően lásd a Kereskedelmi helyiségek címet viselő fejezetet). A Bíróság például a *Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia* ügyben (2013) nem állapított meg jogsértést egy olyan határozat kapcsán, amely alapján a vállalatnak át kellett adnia az összes olyan adatot, amely a más vállalatokkal közösen használt számítógépes szerveren tárolt. Habár az alkalmazandó jog nem írt elő előzetes bírósági engedélyt, a Bíróság figyelembe vette a visszaélésekkel szembeni hatékony és megfelelő biztosítékok meglétét, a vállalatok és alkalmazottaik érdekeit, valamint a hatékony adóellenőrzéshez fűződő közérdeket (172–175. §§). A Bíróság azonban jogsértést állapított meg a *DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság* ügyben (2014), amelyben üzlethelyiségek átkutatására került sor abból a célból, hogy közvetett tárgyi bizonyítékokat találjanak egy versenyjogi szabályokat sértő jogellenes ármegállapodásra vonatkozóan. A Bíróság a bírósági előzetes engedély hiányára, az intézkedés szükségessége utólagos felülvizsgálatának hiányára, valamint a megszerzett adatok megsemmisítésének lehetőségét szabályozó előírások hiányára hivatkozott (92–93. §§). A Bíróság jogsértést állapított meg a *Grande Oriente d'Italia kontra Olaszország** ügyben is, amelynek tárgyát a kérelmező egyesület helyiségeiben végzett házkutatás és nagy mennyiségű anyag lefoglalása képezte, amelyet parlamenti bizottság szervezett bűnözői csoportokkal kapcsolatos vizsgálata keretében hajtottak végre. A Bíróság konkrétan kiemelte, hogy a kérelmező egyesületnek a 8. cikk szerinti jogai a házkutatás során jelentősen sérültek, mivel a nemzeti hatóságok számos olyan papíralapú és digitális dokumentumot vizsgáltak és tartottak meg, amelyek bizalmas információkat tartalmaztak (131. §). A Bíróság arra is rámutatott, hogy hiányoznak a vizsgált ügyben való részvételre utaló olyan bizonyítékok vagy észszerű gyanú, amelyek indokolhatnák az intézkedést (124. §), hogy az intézkedés tartalma túlzottan tág és meghatározatlan (126–131. §§), valamint hogy nincsenek kellő ellensúlyozást biztosító garanciák, konkrétan hiányzik a vitatott intézkedés független és pártatlan felülvizsgálata (134–145. §§).

E. A távközlés felügyelete büntetőjogi kontextusban¹⁰¹

653. A fent említett, a 8. cikk 2. bekezdésében foglalt követelményeknek természetesen ebben az összefüggésben is teljesülniük kell (*Kruslin kontra Franciaország*, 1990, 26. §; *Huvig kontra Franciaország*, 1990, 25. §). Az ilyen megfigyelésnek elsősorban az igazság feltárását kell szolgálnia. Mivel az a levelezés tiszteletben tartásához való jogot súlyosan sérti, ezért különösen pontos „törvényen” kell alapulnia (*Huvig kontra Franciaország*, 1990, 32. §), és olyan jogi keret részét kell képeznie, amely kellő jogbiztonságot nyújt *uo.*). A szabályoknak egyértelműeknek és részleteseknek (a rendelkezésre álló technológia egyre kifinomultabbá válik), valamint hozzáférhetőeknek és kiszámíthatóknak kell lenniük, hogy mindenki előre láthassa a következményeket (*Valenzuela Contreras kontra Spanyolország*, 1998, 59. és 61. §§). A kellően egyértelmű szabályok követelménye mind a megfigyelés engedélyezésének és végrehajtásának körülményeire, mind pedig annak feltételeire vonatkozik. Mivel a kommunikáció titkos megfigyelésére irányuló intézkedések végrehajtása nem áll az érintett személyek vagy a nyilvánosság ellenőrzése alatt, a „törvény” a jogállamiságba ütközne, ha a végrehajtó hatalomnak vagy a bírónak biztosított mérlegelési mozgástérnek nem lennének korlátai (*Karabeyoğlu kontra Törökország*, 2016, 67–69. és 86–88. §§, valamint az ott hivatkozott további források; *Potoczka és Adamco kontra Szlovákia*, 2023, 71–73. §§). A törvénynek következképpen kellő egyértelműséggel kell megjelölnie az mérlegelési mozgástér határait és gyakorlásának módját, hogy az egyén megfelelő védelmet élvezzen az önkényes beavatkozással szemben (*Roman Zakharov kontra Oroszország*, [NK], 2015, 2209–230. §§). Ha a végrehajtás során bármiféle önkényesség kockázata áll fenn, a törvény nem felel meg a jogszerűség követelményének (*Bykov kontra Oroszország* [NK], 2009, 78–79. §§). A titkos megfigyelés alkalmazásához hasonlóan érzékeny területen az illetékes hatóságnak meg kell határoznia az ilyen beavatkozással járó intézkedést indokoló kényszerítő okokat, miközben meg kell felelnie az alkalmazandó jogi eszközöknek (*Dragojević kontra Horvátország*, 2015, 94–98. §§; lásd még: *Liblik és társai kontra Észtország*, 2019, 132–143. §§, a titkos megfigyelés engedélyezésének megfelelő indoklásáról). A telefonbeszélgetések lehallgatása ezen túlmenően nem alapulhat túlzottan általános és pontatlan döntésen, például pusztán egy késelés áldozata és „kapcsolatai” titkos megfigyelésének engedélyezésén (*Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 2021, 66., 71–72. §§; lásd még: *Potoczka és Adamco kontra Szlovákia*, 2023, 76. §).

654. A Bíróság ezzel kapcsolatban hangsúlyozta a biztosítékok szükségességét (összefoglalásért lásd: *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021, 335. §). A Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a visszaélésekkel szemben megfelelő és hatékony garanciák vannak érvényben (*Karabeyoğlu kontra Törökország*, 2016, 101–103., 106. §§). Ennek megítélése az ügyben összes körülményétől függ, mint például a lehetséges intézkedések jellege, hatálya és időtartama, az azok elrendeléséhez szükséges indokok, az azok engedélyezésére, végrehajtására és felügyeletére jogosult hatóságok, valamint a nemzeti jog által biztosított jogorvoslatok típusa (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 232. §; *Falzarano kontra Olaszország* [hat.], 2021, 27–29. §§). A titkos megfigyelési intézkedések felülvizsgálata és felügyelete három szakaszban jöhet szóba: amikor a megfigyelést először elrendelik, annak végrehajtása közben, vagy annak befejezése után. Az első két szakaszt illetően a titkos megfigyelés jellege és logikája megköveteli, hogy nemcsak a megfigyelés, hanem a kísérő felülvizsgálat is az érintett személy tudta nélkül történjen. Mivel tehát az egyén szükségszerűen nem tud saját kezdeményezésére hatékony jogorvoslatot kérni, illetve közvetlenül részt venni semmilyen felülvizsgálati eljárásban, elengedhetetlen, hogy a létrehozott eljárások maguk is megfelelő és egyenértékű garanciákat nyújtsanak az egyén jogainak védelmére (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 233. §). Ez különösen fontos annak eldöntésében, hogy egy beavatkozás „demokratikus társadalomban szükséges” volt-e valamely legitim cél elérése érdekében, mivel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a polgárok titkos megfigyelésére vonatkozó utasítások a 8. cikk

¹⁰¹ Lásd még a Biztonsági szolgálatok vagy más állami szervek által végzett fájl- vagy adatgyűjtés címet viselő részt és *Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót*.

alapján kizárólag annyiban tűrhetők, amennyiben azok a demokratikus intézmények védelméhez feltétlenül szükségesek (*Rotaru kontra Románia* [NK], 2000, 47. §). Az ilyen szükségesség fennállásának és mértékének értékelésében a Szerződő államok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. Ez a mozgástér azonban európai felügyelet alá tartozik, amely mind a jogszabályokra, mind az azok alkalmazására vonatkozó döntésekre kiterjed (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 232. §).

655. Telefonos lehallgatási műveletek kizárólag olyan gyanú alapján rendelkezhetők el, amely objektíven észszerűnek tekinthető (*Karabeyoğlu kontra Törökország*, 2016, 103. §). A Bíróság annak fontosságát is kiemelte, hogy a titkos megfigyelés alkalmazását engedélyező hatóság képes legyen ellenőrizni „az érintett személlyel szemben fennálló észszerű gyanú meglétét, különös tekintettel arra, hogy vannak-e ténybeli jelek, amelyek alapján gyanú merülhet fel arra vonatkozóan, hogy az adott személy bűncselekményeket vagy más, titkos megfigyelési intézkedéseket indokoló cselekményeket tervez, követ el vagy követett el”, valamint hogy a kért lehallgatás megfelel-e a »demokratikus társadalomban szükséges« követelménynek [...] például, hogy a célok kevésbé korlátozó eszközökkel is elérhetők-e” (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 260. §; *Dragojević kontra Horvátország*, 2015, 94. §). Ez az ellenőrzés, valamint az a követelmény, hogy a titkos megfigyelést engedélyező határozatokban meg kell indokolni a döntést, fontos garanciát jelent, amely biztosítja, hogy az intézkedéseket ne véletlenszerűen, szabálytalanul vagy megfelelő és alapos mérlegelés nélkül rendeljék el. A telefonos lehallgatás engedélyezése és meghosszabbítása ezért nem lehet indokolatlan, „általános” vagy „felderítő jellegű” (*Adomaitis kontra Litvánia*, 2022, 85. §; *Drakšas kontra Litvánia*, 2012, 56. §).

656. A Bíróság a levelezéshez való jog megsértését például a következő esetekben állapította meg: *Kruslin kontra Franciaország*, 1990, 36. §; *Huvig kontra Franciaország*, 1990, 35. §; *Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984, 79. §; *Valenzuela Contreras kontra Spanyolország*, 1998, 60–61. §§; *Prado Bugallo kontra Spanyolország*, 2003, 30. §; *Matheron kontra Franciaország*, 2005, 43. §; *Dragojević kontra Horvátország*, 2015, 101. §; *Šantare és Labazņikovs kontra Lettország*, 2016, 62. §; *Liblik és társai kontra Észtország*, 2019, 140–142. §§, a büntetőeljárások során titkos megfigyelést engedélyező végzések visszamenőleges igazolásával kapcsolatban. A jogsértés hiányát illetően lásd például: *Adomaitis kontra Litvánia*, 2022, 81–86. §§; *Karabeyoğlu kontra Törökország*, 2016, 104–110. §§ és az alábbiak).

657. A telefonos lehallgatásnak alávetett személynek hozzá kell férnie „hatékony ellenőrzéshez”, hogy a kérdéses intézkedéseket megtámadhassa (*Marchiani kontra Franciaország* [hat.], 2008). Sérti az Egyezményt valakitől a telefonbeszélgetéseinek lehallgatására vonatkozó panasz megtételének amiatt történő megtagadása, hogy harmadik fél vonalát hallgatták le (*Lambert kontra Franciaország*, 1998, 38–41. §§; vö.: *Bosak és társai kontra Horvátország*, 2019, 63. és 65. §§).

658. A Bíróság megállapította, hogy a rendőrség által egy lakás telefonjáról kezdeményezett hívások számának megszerzése érdekében tett törvényes lépések szükségesek voltak valamely feltételezett bűncselekmény kivizsgálása során (*P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, 2001, 42–51. §§). A Bíróság hasonló következtetésre jutott abban az esetben, amelyben a telefonos lehallgatás az egyének nagyszabású kábítószer-kereskedelmi tevékenységben való részvételének megállapítása céljából végzett az egyik fő nyomozati intézkedés volt, és amelyben az intézkedés „hatékony ellenőrzés” tárgyát képezte (*Coban kontra Spanyolország* [hat.], 2006).

659. A Bíróság általánosságban elismeri a telefonos lehallgatás szerepét a büntetőjogi kontextusban, amennyiben az – többek között a közbiztonság vagy a rendzavarások és bűncselekmények megelőzése érdekében – törvényben meghatározott és demokratikus társadalomban szükséges. Az ilyen intézkedések segítik a rendőrséget és a bíróságokat a bűncselekmények megelőzésében és megbüntetésében, illetve a korrupcióval kapcsolatos tevékenységek esetében a közintézmények átláthatóságának biztosításában (*Adomaitis kontra Litvánia*, 2022, 84. §). Az államnak azonban úgy

kell megszerveznie azok gyakorlati végrehajtását, hogy megakadályozza a visszaéléseket és az önkényességet (*Dumitru Popescu kontra Románia* (2. sz.), 2007).

660. Büntetőügy keretében a bíró által elrendelt, annak felügyelete alatt végrehajtott, a visszaélésekkel szembeni megfelelő és kellő biztosítékokkal kísért, valamint utólagos bírósági felülvizsgálat alá vont telefonos lehallgatási műveletek a követett legitim célhoz képest arányosnak minősülnek (*Aalmoes és társai kontra Hollandia* [hat.], 2004; *Coban kontra Spanyolország* [hat.], 2006). A Bíróság azt is megállapította, hogy nem valósult meg a 8. cikk megsértése, mivel nem volt jele annak, hogy a nemzeti hatóságok által hivatkozott jogszabályok értelmezése és alkalmazása annyira önkényes vagy nyilvánvalóan észszerőtlen lett volna, hogy az a telefonos lehallgatási műveleteket jogellenessé tette volna (*İrfan Güzel kontra Törökország*, 2017, 88. §). A Bíróság az *Adomaitis kontra Litvánia* ügyben (2022) nem állapított meg jogsértést a börtönigazgató ellen folytatott bűnügyi hírszerzési nyomozás során végzett telefonlehallgatás, valamint az így szerzett információknak az igazgató elbocsátását eredményező fegyelmi eljárásban való felhasználása tekintetében (85–89. §§).

661. Az államnak ezen kívül biztosítania kell a így megszerzett adatok hatékony védelmét, valamint azoknak a személyeknek a jogait, akiknek tisztán magánjellegű beszélgetéseit a bűnüldöző hatóságok lehallgatták (*Craxi kontra Olaszország* (2. sz.), 2003, 75. és 83. §§, jogsértés; vö.: *Man és társai kontra Románia* [hat.], 2019, 104–111. §§). A Bíróság a *Drakšas kontra Litvánia* ügyben (2012) jogsértést állapított meg a médiának történő információszivárogtatás és egy magánbeszélgetés sugárzása miatt, amelyet a hatóságok jóváhagyásával rögzítettek olyan politikus telefonvonalán, aki ellen a hatóságok nyomozást folytattak (60. §). Az alkotmányos eljárások keretében azonban a nem magánjellegű, hanem szakmai és politikai beszélgetések felvételeinek jogszerű közzététele nem sértette a 8. cikket (uo., 61. §).

F. A polgárok/szervezetek különleges titkos megfigyelése¹⁰²

1. Titkos megfigyelési intézkedések

662. A releváns ítélkezési gyakorlat elveit részletesen ismerteti a *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK] ügy (2015, 227–234., 236., 243., 247., 250., 257–258., 275., 278. és 287–288. §§), amelyeket a Bíróság például az *Ekimdzhiiev és társai kontra Bulgária* ügyben (2022, 291–293. §§) alkalmazott. Ezen elvek közül sokakat nemrégiben megerősített, bár kissé eltérő kontextusban: tömeges lehallgatás (lásd alább) (*Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021, 322–339. §§; *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022, 246–253. §§).

663. A Bíróság a titkos megfigyeléssel kapcsolatos első ítéletében (*Klass és társai kontra Németország*, 1978, 48. §) különösen a következőket állapította meg: „A demokratikus társadalmakat manapság rendkívül kifinomult kémkedési formák és terrorizmus fenyegeti, ezért az államnak – hogy hatékonyan tudjon fellépni ezekkel a fenyegetésekkel szemben – képesnek kell lennie arra, hogy titkos megfigyelést folytasson a joghatósága alatt működő felforgató elemek vonatkozásában. A Bíróságnak ezért el kell fogadnia, hogy a postai küldemények, a postai szolgáltatások és a távközlés titkos megfigyelésére vonatkozó jogköröket biztosító jogszabályok léte kivételes körülmények között – a nemzetbiztonság érdekében és/vagy a rendzavarások vagy bűncselekmények megelőzése érdekében – szükséges egy demokratikus társadalomban.” A polgárok titkos megfigyelésére vonatkozó, a rendőrállamra jellemző hatáskörök azonban az Egyezmény értelmében kizárólag annyiban tűrhetők, amennyiben azok a demokratikus intézmények védelméhez feltétlenül szükségesek (uo., 42. §; *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 72–73. §§). A Bíróság az utóbbi ügyben tisztázta a „feltétlen szükségesség” fogalmát. A titkos megfigyelési intézkedés általában véve tehát kizárólag akkor alkalmazható, ha az a demokratikus intézmények védelméhez, különösen pedig

¹⁰²Lásd [Az adatvédelemmel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra vonatkozó útmutatót](#).

egy adott művelet során létfontosságú információk megszerzéséhez feltétlenül szükséges. Ellenkező esetben a hatóságok részéről „visszaélés” történik (73. §).

664. A Bíróság főszabály szerint nem ismer el *actio popularis*-t, így ahhoz, hogy valaki a 34. cikknek megfelelően kérelmet nyújthasson be, igazolnia kell, hogy a panasz tárgyát képező intézkedés „közvetlenül érintette”. A Bíróság azonban – a titkos megfigyelési intézkedések sajátosságait és azok hatékony ellenőrzésének és felügyeletének fontosságát figyelembe véve – engedélyezte a releváns jogi szabályozás általános megtámadását (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 165. §). A Bíróság az említett ügyben tisztázta azokat a feltételeket, amelyek mellett a kérelmező a 8. cikk megsértése „áldozatának” tekintheti magát anélkül, hogy bizonyítania kellene, hogy titkos megfigyelési intézkedéseket alkalmaztak vele szemben (lásd még: *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022, 167. §). Az általa alkalmazott megközelítés a *Kennedy kontra Egyesült Királyság* ügyben (2010) alkalmazott megközelítésen alapult, amellyel kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy az a legalkalmasabb annak biztosítására, hogy a megfigyelési intézkedések titkossága ne eredményezze azt, hogy az intézkedések ténylegesen megtámadhatatlanok legyenek, valamint hogy a nemzeti bíróság és az Bíróság felügyeletén kívül essenek. A kérelmező ennek megfelelően akkor hivatkozhat arra, hogy ő az Egyezmény megsértésének áldozata, ha a titkos megfigyelési intézkedéseket engedélyező jogszabály hatálya alá tartozik (akár azért, mert a jogszabály által célzott személyek csoportjába tartozik, akár azért, mert a jogszabály közvetlenül érint mindenkit), és ha a titkos megfigyelés megtámadására nem áll jogorvoslati lehetőség rendelkezésre. Még ha léteznek is jogorvoslatok, a kérelmező akkor is áldozatnak minősülhet pusztán a titkos intézkedések vagy azokat engedélyező jogszabályok léte miatt, ha bizonyítani tudja, hogy személyes helyzete miatt potenciálisan ki van téve az ilyen intézkedéseknek (171–172. §§, valamint a kérelem tekintetében: *Ekimdzhev és társai kontra Bulgária*, 2022, 263–277. §§). Az „áldozat” státusszal kapcsolatban lásd még: *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 32–39. §§, valamint az ott hivatkozott források.

665. A *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK] ítélet (2021, 333–334. §§) és a *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK] ítélet (2015, 227–303. §§) átfogó áttekintést nyújt a Bíróság a titkos megfigyelési rendszer „jogszerűségével” („jog minőségével”) és „szükségességével” (az önkényesség és a visszaélés kockázatával szembenigaranciák megfelelőségével és hatékonyságával) 8. cikkben alapuló ítélezési gyakorlatáról. A „kiszámíthatóság” jelentése ebben a konkrét összefüggésben nem azonos a sok más területen használt jelentéssel. A *Roman Zakharov kontra Oroszország* [GC] ügyben (2015) a mobiltelefon-kommunikáció titkos megfigyelését szabályozó nemzeti jogi keret hiányosságai a 8. cikk megsértésének megállapításához vezettek (302–303. §§).

666. Valamely személy titkos megfigyelése a 8. cikk alapján kizárólag akkor indokolt, ha az „a törvényben meghatározott”, a 8. cikk 2. bekezdésében említett egy vagy több „legitim célt” szolgál, és „demokratikus társadalomban szükséges” e célok eléréséhez (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 227. §; *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 54. §; *Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 130. §).

667. Az első kérdés tekintetében ez azt jelenti, hogy a megfigyelési intézkedésnek kell, hogy legyen valamilyen alapja a nemzeti jogban, és összeegyeztethetőnek kell lennie a jogállamisággal. A törvénynek ezért minőségi követelményeknek kell megfelelnie: az érintett személy számára hozzáférhetőnek és hatásaiban kiszámíthatónak kell lennie (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 151. §; *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 229. §). A kommunikáció lehallgatása kapcsán a „kiszámíthatóság” fogalma nem értelmezhető ugyanúgy, mint sok más területen. A titkos megfigyelési intézkedések különleges kontextusában a kiszámíthatóság nem jelentheti azt, hogy az egyéneknek előre látniuk kell, mikor fogják a hatóságok lehallgatni a kommunikációjukat, hogy ennek megfelelően módosíthassák viselkedésüket (*Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, 93. §). Az önkényes beavatkozás elkerülése érdekében azonban elengedhetetlen, hogy a telefonbeszélgetések lehallgatására vonatkozóan egyértelmű, részletes szabályok legyenek érvényben. A törvénynek kellően egyértelműnek kell lennie ahhoz, hogy a polgároknak megfelelő tájékoztatást nyújtson azokról a körülményekről és feltételekről, amelyek mellett a hatóságok ilyen

titkos intézkedéseket hozhatnak (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 229. §; *Association for European Integration and Human Rights és Ekimdzhev kontra Bulgária*, 2007, 75. §). A törvénynek ezen túlmenően kellő egyértelműséggel kell megjelölnie a végrehajtó hatalomnak vagy a bírónak biztosított mérlegelési mozgástér határait és gyakorlásának módját, hogy az egyén megfelelő védelmet élvezzen az önkényes beavatkozással szemben (*Roman Zakharov kontra Oroszország*, 230. §; *Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984, 68. §; *Huvig kontra Franciaország*, 1990, 29. §; *Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, 94. §).

668. A titkos megfigyelési intézkedésekről szóló törvénynek a következő minimális biztosítékokat kell nyújtania a hatalommal való visszaélések ellen: a lehallgatási parancs kiadását indokoló bűncselekmények jellegének meghatározása és azoknak a személyeknek a kategóriái, akiknek telefonja lehallgatható; az intézkedés időtartamának korlátozása; a megszerzett adatok vizsgálatára, felhasználására és tárolására vonatkozó eljárás; az adatok más feleknek történő továbbításakor megteendő óvintézkedések; valamint azok a körülmények, amelyek esetén a felvételeket törlése vagy megsemmisítése lehetséges vagy kötelező (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 231. és 238–301. §§; *Amann kontra Svájc* [NK], 2000, 56–58. §§).

669. A titkos megfigyelés alkalmazásának végső soron legitim célt kell szolgálnia, és „demokratikus társadalomban szükségesnek” kell lennie e cél eléréséhez.

A nemzeti hatóságok meghatározott mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. Ez a mozgástér azonban európai felügyelet alá tartozik, amely mind a jogszabályokra, mind az azok alkalmazására vonatkozó döntésekre kiterjed. A Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a visszaélésekkel szemben megfelelő és hatékony garanciák vannak érvényben (*Klass és társai kontra Németország*, 1978, 50. §). Ennek a kérdésnek a megítélése az ügyben felmerülő összes körülménytől függ, mint például a lehetséges intézkedések jellege, hatálya és időtartama, az azok elrendeléséhez szükséges indokok, az azok engedélyezésére, végrehajtására és felügyeletére jogosult hatóságok, valamint a nemzeti jog által biztosított jogorvoslatok típusa. A korlátozó intézkedések elrendelésének és végrehajtásának felügyeletére vonatkozó eljárásoknak olyannak kell lenniük, hogy a „beavatkozás” a „demokratikus társadalomban szükséges” mértékre korlátozódjon (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 232. §, valamint az ott hivatkozott források).

670. A titkos megfigyelési intézkedések felülvizsgálata és felügyelete három szakaszban jöhet szóba: amikor a megfigyelést először elrendelik, annak végrehajtása közben, vagy annak befejezése után (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 233–234. §§, valamint az ott hivatkozott források). Az első két szakaszt illetően a meglévő eljárásoknak kell megfelelő és egyenértékű garanciákat nyújtaniuk az egyén jogainak védelme érdekében. Mivel a visszaélések könnyen előfordulhatnak, főszabály szerint kívánatos, hogy a felügyeleti ellenőrzést bíróra bizzák, mivel a bírósági ellenőrzés kínálja a függetlenség, a pártatlanság és a megfelelő eljárás legjobb garanciáit. A harmadik szakaszt illetően – a megfigyelés befejezése után – a megfigyelési intézkedések utólagos bejelentésének kérdése elválaszthatatlanul összefügg a bíróságok előtt igénybe vehető jogorvoslatok hatékonyságával, így a megfigyelési hatáskörökkel való visszaélések elleni hatékony biztosítékok meglétével. Főszabály szerint az érintett személynek kevés lehetősége van bírósághoz fordulni, kivéve, ha őt tájékoztatják a tudta nélkül hozott intézkedésekről, így utólagosan megtámadhatja azok jogszerűségét, vagy ettől eltérően bármely személy, aki gyanítja, hogy kommunikációját lehallgatják vagy lehallgatták, bírósághoz fordulhat, amely akkor is joghatósággal rendelkezik, ha a lehallgatás alanyát nem tájékoztatták az intézkedésről (uo., 233–234. §§).

671. Megjegyzendő, hogy azokban az esetekben, amelyekben a titkos megfigyelést engedélyező jogszabály maga is vitatott, a beavatkozás jogszerűsége szorosan összefügg azzal a kérdéssel, hogy teljesült-e a „szükségesség” kritériuma, ezért helyénvaló a „jogszerűség” és a „szükségesség” követelményeket együttesen kezelni (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 155. §; *Kvasnica kontra Szlovákia*, 2009, 84. §). A „jog minősége” ebben az értelemben azt jelenti, hogy a nemzeti jogszabályoknak nem csak hozzáférhetőnek és alkalmazásukban kiszámíthatóknak kell lenniük, hanem

biztosítaniuk kell azt is, hogy a titkos megfigyelési intézkedéseket kizárólag akkor alkalmazzák, ha azok „demokratikus társadalomban szükségesek”, különösen pedig azért, hogy megfelelő és hatékony biztosítékokat és garanciákat nyújtanak a visszaélések ellen (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 236. §§). Az említett ügyben nem volt vitatott, hogy a mobiltelefon-kommunikáció lehallgatása a nemzeti jog alapján történt, és a 8. cikk 2. bekezdésében meghatározott legitim célokat, jelesül a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelmét, a bűnözés megelőzését és az ország gazdasági jólétének védelmét szolgált. Ez azonban nem elég. Meg kell vizsgálni továbbá a nemzeti jog hozzáférhetőségét, a titkos megfigyelési intézkedések hatályát és időtartamát, a lehallgatott adatok tárolására, hozzáférésére, vizsgálatára, felhasználására, továbbítására és megsemmisítésére vonatkozó eljárásokat, az engedélyezési eljárásokat, az intézkedések végrehajtásának felügyeletére vonatkozó rendelkezéseket, valamint a nemzeti jogban előírt értesítési mechanizmusokat és jogorvoslati lehetőségeket (*uo.*, 238–301. §§), és azt is ellenőrizni kell – amennyiben a rendelkezésre álló információk ezt lehetővé teszik –, hogy a hiányosságok hatással vannak-e a titkos megfigyelési rendszer tényleges működésére (*Európai Integrációs és Emberi Jogi Egyesület és Ekimdzhiev kontra Bulgária*, 2007, 92. §; lásd még, a tömeges megfigyelési rendszerek tekintetében: *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK], 2022, 274. §; *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 2021, 360. §).

672. A titkos megfigyelési intézkedések alkalmazási köre: a polgároknak megfelelő tájékoztatást kell kapniuk azokról a körülményekről, amelyek esetén a hatóságok jogosultak ilyen intézkedésekhez folyamodni. Különösen fontos egyértelműen meghatározni azoknak a bűncselekményeknek a jellegét, amelyek lehallgatási parancs kiadását eredményezhetik, valamint azoknak a személyeknek a kategóriáit, akiknek telefonja lehallgatható (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 243. és 247. §§). A bűncselekmények jellegét illetően az előre láthatóság feltétele értelmében az államok nem kötelesek kimerítő jelleggel, név szerint felsorolni azokat a konkrét bűncselekményeket, amelyek lehallgatást eredményezhetnek. Kellő részletet kell azonban megadniuk a szóban forgó bűncselekmények jellegére vonatkozóan (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 159. §). Az olyan személyekkel szemben alkalmazott lehallgatási intézkedések, akiket nem gyanúsítanak bűncselekmény elkövetésével, de akik rendelkezhetnek az ilyen bűncselekménnyel kapcsolatos információkkal, az Egyezmény 8. cikke alapján indokoltak lehetnek (*Greuter kontra Hollandia* [hat.], 2002, amely egy bíró által elrendelt és felügyelt telefonlehallgatásra vonatkozik, amelyről a kérelmezőt tájékoztatták). A telefonos lehallgatásnak alávethető személyek kategóriái ugyanakkor nincsenek eléggé egyértelműen vannak meghatározva, mivel azok nem csak a gyanúsítottakat és a vádlottakat, hanem „bármely más, bűncselekményben érintett személyt” is magukban foglalnak, anélkül, hogy bármilyen magyarázat állna rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy ezt a kifejezést hogyan kell értelmezni (*Iordachi és társai kontra Moldova*, 2009, 44. §, amelyben a kérelmezők azt állították, hogy komoly kockázatnak voltak kitéve, hogy lehallgatják a telefonjaikat, mert olyan nem kormányzati szervezet tagjai voltak, amely a kérelmezők Bíróság előtti képviselőjére szakosodott; lásd még: *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 245. §; *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 67. és 73. §§). A Bíróság az *Amann kontra Svájc* [NK] ügyben (2000) – amelynek tárgyát egy telefonbeszélgetés lehallgatása után a hatóságok által megnyitott és tárolt aktát képezte – jogsértést állapított meg többek között amiatt, hogy a releváns jogszabály nem szabályozta részletesen a „véletlenül” megfigyelt személyek esetét (61. §). A *Haščák kontra Szlovákia* ügyben (2022) az alkalmazandó jog nem biztosított védelmet azoknak a személyeknek, akiket véletlenszerűen érintettek a titkos megfigyelési intézkedések (95. §; lásd még, hasonló összefüggésben: *Kaczmarek kontra Lengyelország*, 2024, 93–96. §§).

673. A megfigyelés időtartama: a lehallgatási intézkedések teljes időtartamának kérdése a lehallgatási engedélyek kiadásáért és megújításáért felelős hatóságok belátására bízható, feltéve, hogy megfelelő biztosítékok állnak rendelkezésre, például a nemzeti jog egyértelműen megjelöli a lehallgatási engedély lejáratának időpontját, az engedély megújításának feltételeit és a visszavonás körülményeit (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 250. §; *Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 161. §). A *Iordachi és társai kontra Moldova* ügyben (2009) a nemzeti jogszabályokat azért bírálták,

mert nem határoztak meg egyértelmű időbeli korlátozást a megfigyelési intézkedés engedélyezésére vonatkozóan (45. §).

674. A lehallgatott adatok tárolására, hozzáférésére, vizsgálatára, felhasználására, továbbítására és megsemmisítésére vonatkozó eljárások (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 253–256. §§): A nyilvánvalóan irreleváns adatok hat hónapig történő automatikus tárolása a 8. cikk értelmében nem tekinthető indokoltnak (uo., 255. §). A vizsgálatra kiválasztott adatok, valamint a lehallgatott anyagok megosztása, tárolása és megsemmisítése során követendő határidőknek és eljárásoknak egyértelműnek és a nyilvánosság számára hozzáférhetőnek kell lenniük (*Liberty és társai kontra Egyesült Királyság*, 2008, 69. §; *Ekimzhiev és társai kontra Bulgária*, 408–409. §§). A Bíróság a *Varga Zoltán kontra Szlovákia* ügyben (2021, 169–171. §§) a titkosszolgálat által elfogadott és alkalmazott bizalmas szabályok alapján, külső ellenőrzés nélkül történő lehallgatott adatok tárolását jogilag megalapozatlannak ítélte. A Bíróság különösen azt jegyezte meg, hogy ezek a szabályok nem voltak hozzáférhetőek, és nem biztosítottak védelmet a kérelmezőnek a magánélethez való jogának önkényes megsértésével szemben.

675. Engedélyezési eljárások: annak értékelése során, hogy az engedélyezési eljárások képesek-e biztosítani, hogy a titkos megfigyelést ne rendeljék el véletlenszerűen, jogellenesen vagy megfelelő és alapos mérlegelés nélkül, számos tényezőt figyelembe kell venni, beleértve különösen a megfigyelés engedélyezésére jogosult hatóságot, a felülvizsgálat hatókörét és a lehallgatási engedély tartalmát (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 257–267. §§; lásd még: *Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 73. és 75–77. §§, az igazságügyi miniszter révén előzetes igazságügyi engedélyhez kötött megfigyelési intézkedésekkel és a sürgősségi intézkedések kérdésével kapcsolatban, 80–81. §§). Ha egy rendszer lehetővé teszi a titkosszolgálatoknak és a rendőrségnek, hogy bármely állampolgár kommunikációját közvetlenül lehallgassák anélkül, hogy lehallgatási engedélyt kellene bemutatniuk a kommunikációs szolgáltatónak vagy bárki másnak, akkor az önkényességgel és a visszaélésekkel szembeni biztosítékok szükségessége különösen jelentősnek tűnik (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 270. §).

676. A titkos megfigyelési intézkedések végrehajtásának felügyelete: a lehallgatást végző ügynökségek számára különösen fontos a lehallgatásokról nyilvántartást vezetni, hogy a felügyeleti szerv hatékonyan hozzáférhessen a végrehajtott megfigyelési tevékenységek adataihoz (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 165. §; *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 275–285. §§). Habár főszabály szerint kívánatos, hogy a felügyeleti ellenőrzést bíróra bizzák, a nem bírósági szervek általi felügyelet is az Egyezménnyel összeegyeztethetőnek tekinthető, feltéve, hogy a felügyeleti szerv független a megfigyelést végző hatóságoktól, és rendelkezik a hatékony és folyamatos felügyelet végrehajtásához szükséges megfelelő hatáskörrel és kompetenciával (uo., 272. §; *Klass és társai kontra Németország*, 1978, 56. §). A felügyeleti szervnek a feltárt jogsértésekkel kapcsolatos hatáskörei szintén fontos szempontot jelentenek a felügyelet hatékonyságának értékelése során (uo., 53. §, amelyben a lehallgatást végző ügynökségnek haladéktalanul le kellett állítania a lehallgatást, ha a G10 Bizottság azt jogellenesnek vagy szükségtelennek találta; *Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 168. §, amelyben minden lehallgatási anyagot meg kellett semmisíteni, amint a kommunikáció lehallgatásáért felelős biztos megállapította, hogy a lehallgatás jogellenes volt; *Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 282. §). Ha a felügyelő bíró vagy bíróság pusztán jóváhagyja a biztonsági szolgálatok intézkedéseit, és ténylegesen nem ellenőrzi a tényeket és nem gyakorol megfelelő felügyeletet, akkor az ilyen felügyelet nem felel meg a 8. cikk követelményeinek (*Varga Zoltán kontra Szlovákia*, 2021, 155–160. §§; *Ekimzhiev és társai kontra Bulgária*, 2022, 337. §).

677. A kommunikáció lehallgatásáról és a rendelkezésre álló jogorvoslatokról szóló értesítés (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 286–301. §§): A megfigyelési intézkedések titkos jellege felveti az érintett személy abból a célból történő értesítésének kérdését, hogy utóbbi vitathassa az ilyen intézkedések jogszerűségét. Habár az, hogy a titkos megfigyelési intézkedések által érintett személyeket a megfigyelés befejezése után nem értesítik, önmagában nem minősül jogsértésnek,

mégis kívánatos, hogy e személyeket az intézkedések befejezése után értesítsék, „amint az értesítés a korlátozás célját nem veszélyezteti” (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 287–290. §§; *Cevat Özel kontra Törökország*, 2016, 34–37. §§). A Bíróság az *Ekimdzhiev és társai kontra Bulgária* ügyben (2022, 349. §) megállapította, hogy Bulgáriában kizárólag akkor volt kötelező értesíteni a megfigyelés alanyát, ha a megfigyelés jogellenesen történt, míg a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ilyen értesítés minden esetben kötelező volt, amint az a megfigyelés célját nem veszélyeztette, feltéve hogy előzetes értesítés nélkül nem áll rendelkezésre jogorvoslat. Az, hogy szükséges-e értesíteni az érintett személyt arról, hogy lehallgatási intézkedések tárgyát képezte, elválaszthatatlanul összefügg a nemzeti jogorvoslatok hatékonyságával (*Roman Zakharov kontra Oroszország* [NK], 2015, 286. §).

678. A titkos terrorizmusellenes megfigyelési műveletek tekintetében megfelelő és hatékony garanciáknak kell létezniük az állam stratégiai megfigyelési hatásköreivel való visszaélésekkel szemben (*Weber és Saravia kontra Németország* [hat.], 2006, további hivatkozásokkal): A Bíróság elfogadja, hogy a mai terrorizmus formáinak természetes következménye, hogy a kormányok a legmodernebb technológiákhoz, többek között a kommunikáció tömeges megfigyeléséhez folyamodnak annak érdekében, hogy megelőzzék a küszöbön álló eseményeket. A ilyen műveleteket szabályozó jogszabályoknak mindazonáltal biztosítaniuk kell a megfigyelési intézkedések elrendelése és végrehajtása, valamint az esetleges jogorvoslat tekintetében történő visszaélésekkel szemben szükséges biztosítékokat (*Szabó és Vissy kontra Magyarország*, 2016, 64., 68. és 78–81. §§). Habár a Bíróság elismeri, hogy előfordulhatnak olyan rendkívül sürgős helyzetek, amelyekben az előzetes bírósági engedélyezés követelménye az értékes idő elvesztésének kockázatával járna, ilyen esetekben a nem igazságügyi hatóság által előzetesen engedélyezett intézkedéseket utólagos bírósági felülvizsgálatnak kell alávetni (81. §).

679. A *Kennedy kontra Egyesült Királyság* ügy (2010) olyan korábbi fogvatartottra vonatkozott, aki igazságtalanságok ellen kampányolt és azt állította, hogy megfigyelési intézkedések áldozata lett. A Bíróság rámutatott arra, hogy a polgárok titkos megfigyelésének elrendelésére vonatkozó hatáskör a 8. cikk értelmében kizárólag akkor fogadható el, ha a visszaélések ellen megfelelő és hatékony garanciák vannak érvényben.

680. Az *Association for European Integration and Human Rights és Ekimdzhiev kontra Bulgária* ügyben (2007) egy nonprofit egyesület és a Strasbourgi Bíróság előtt a kérelmezőket képviselő ügyvéd azt állította, hogy bármikor, előzetes értesítés nélkül megfigyelési intézkedéseknek vethetik alá őket. A Bíróság megállapította, hogy a releváns nemzeti jogszabályok nem biztosítottak kellő garanciát a titkos megfigyelési rendszerekben rejlő visszaélés kockázatával szemben, és hogy a kérelmezők 8. cikkben foglalt jogaiba való beavatkozás ezért nem volt „a törvényben meghatározott”.

681. A „21 December 1989” egyesület és társai kontra Románia ügy (2011) olyan egyesületre vonatkozott, amely a kormányellenes tüntetések résztvevőinek és áldozatainak érdekeit védte. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg (171–175. §; ezzel ellentétben: *Kennedy kontra Egyesült Királyság*, 2010, 169. §, nem történt jogsértés).

2. Tömeges lehallgatási rendszerek

682. A Bíróság a *Centrum för rättvisa kontra Svédország* [NK] ügyben (2022, 254–278. §§) és a *Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK] ügyben (2021, 340–364. §§) megvizsgálta a célzott lehallgatási rendszerekhez képest a (néha „elektronikusjel-hírszerzésnek” is nevezett) tömeges lehallgatási rendszerekben szükséges biztosítékokat. A legtöbb célzott lehallgatással ellentétben – amelynek célja általában egy konkrét célpont vagy azonosítható bűncselekmény kivizsgálása – a tömeges lehallgatási rendszereket általában külföldi hírszerzési célokra és ismert és ismeretlen szereplőktől származó új fenyegetések azonosítására használják (lásd még: *Ekimdzhiev és társai kontra Bulgária*, 2022). Ennek alapján az a követelmény, hogy a nemzeti jogban egyértelműen meg kell határozni azokat a személyi kategóriákat, akiknek a kommunikációját lehallgathatják, valamint azokat a bűncselekményeket, amelyek ilyen parancs kiadását indokolhatják, nem alkalmazható a tömeges

lehallgatási rendszerre, ahogyan a „megalapozott gyanú” követelménye sem. Mindazonáltal elengedhetetlen, hogy a nemzeti jogszabályok kellő egyértelműséggel és részletességgel határozzák meg azokat az okokat, amelyek alapján a tömeges lehallgatás engedélyezhető, valamint azokat a körülményeket, amelyek mellett egy személy kommunikációja lehallgatható. A tömeges lehallgatások esetében ráadásul a felügyelet és az ellenőrzés fontossága még nagyobb, mivel ezekben az esetekben fennáll a visszaélés kockázata és a titoktartás jogszerű igénye. A 8. cikk a tömeges lehallgatási folyamat minden szakaszában alkalmazandó, és a magánélethez való jog megsértésének mértéke a folyamat különböző szakaszaiban fokozatosan növekszik. Ezek a szakaszok jelesen a következőket foglalják magukban: 1) a kommunikáció és a kapcsolódó kommunikációs adatok lehallgatása és kezdeti tárolása; 2) konkrét szelektorok alkalmazása a tárolt kommunikációra/kapcsolódó kommunikációs adatokra; 3) a kiválasztott kommunikáció/kapcsolódó kommunikációs adatok elemzése elemzők által; és 4) az adatok későbbi tárolása és a „végtermék” felhasználása, beleértve az adatok harmadik felekkel való megosztását.

683. A biztosítékok iránti igény a folyamat végén a legnagyobb, amikor egy adott személyre vonatkozó információkat elemeznek, vagy a kommunikáció tartalmát egy elemző vizsgálja. Ezért a folyamatnak „végpontok közötti biztosítékok” hatálya alá kell tartoznia. Annak értékelése során, hogy az alperes állam szűk mérlegelési mozgásterén belül járt-e el, a Bíróságnak a Weber ügyben meghatározott biztosítékoknál szélesebb körű kritériumokat kell figyelembe vennie. A „törvényben meghatározott” és a „szükségesség” együttes kezelése során a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a nemzeti jogi keret egyértelműen meghatározza-e: 1) azokat az okokat, amelyek alapján a tömeges lehallgatás engedélyezhető; 2) azokat a körülményeket, amelyek mellett egy személy kommunikációja lehallgatható; 3) az engedély megadásához követendő eljárást; 4) a lehallgatott anyagok kiválasztásához, vizsgálatához és felhasználásához követendő eljárásokat; 5) az anyagok más feleknek történő továbbításakor megteendő óvintézkedéseket; 6) a lehallgatás időtartamára, a lehallgatott anyagok tárolására és az ilyen anyagok törlésére és megsemmisítésére vonatkozó korlátozásokat; 7) a fenti biztosítékok betartásának független hatóság általi felügyeletére vonatkozó eljárásokat és módszereket, valamint a hatóságnak a szabályszegések kezelésére vonatkozó hatásköreit; és 8) az ilyen szabályszegések független utólagos felülvizsgálatára vonatkozó eljárásokat, valamint az illetékes szervnek a szabályszegések kezelésére vonatkozó hatásköreit.

3. Közzolgáltatások

684. A kommunikációs adatok kommunikációs szolgáltatók által végzett általános megőrzését, valamint a hatóságok által egyes esetekben bizonyos bűnüldözési célokból történő hozzáférést megfelelően ugyanazoknak, az önkényességgel és visszaéléssel szembeni biztosítékoknak kell kísérniük mint a titkos megfigyelés esetében (*Ekimdzhiiev és társai kontra Bulgária*, 2022, 395. §). A szóban forgó ügyben a nemzeti jog kifejezetten előírta, hogy a távközlési szolgáltatók a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályoknak megfelelően tárolják és kezelik a megőrzött távközlési adatokat, és hogy különféle technikai és szervezési biztosítékokat kell bevezetni annak érdekében, hogy az ilyen adatokhoz ne férhessenek hozzá indokolatlanul, azokat ne hozzák nyilvánosságra vagy módosítsák, és hogy azokat a törvényben előírt megőrzési időszak lejártakor megsemmisítsék. A Bíróság azonban megjegyezte, hogy a törvény nem biztosította a 8. cikkben előírt, az önkényességgel és a visszaélésekkel szembeni minimális biztosítékokat (419–421. §§).

685. A *Podchasov kontra Oroszország* ügyben a nemzeti jog az internetes kommunikációs szolgáltatókra azt a kötelezettséget róta, hogy az összes internetes kommunikáció tartalmát hat hónapig, az azokhoz kapcsolódó kommunikációs adatokat pedig egy évig megőrzik és tárolják, valamint hogy a bűnüldöző hatóságok vagy a biztonsági szolgálatok kérésére hozzáférést biztosítsanak a tárolt adatokhoz és az elektronikus üzenetek visszafejtéséhez szükséges információkhoz, ha azok titkosítva voltak. A Bíróság megjegyezte, hogy megdöbbenette a törvény által előírt rendkívül széles körű megőrzési kötelezettség, és megállapította, hogy a beavatkozás rendkívül széles körű és súlyos (70. §). A nemzeti jog szerint a bűnüldöző vagy biztonsági szerveknek nem kellett bemutatniuk a bírói

engedélyt az érintett távközlési szolgáltatónak, mielőtt hozzáfértek valamely személy kommunikációjához: valójában a távközlési szolgáltatóknak kötelező volt olyan berendezéseket telepíteniük, amelyek közvetlen hozzáférést biztosítottak az említett hatóságoknak a tárolt adatokhoz (72. §). Habár egy ilyen rendszerben különösen nagy szükség volt az önkényességgel és a visszaélésekkel szembeni biztosítékokra, a nemzeti jog nem biztosított ilyen biztosítékokat (73–75. §§). Úgy tűnik, hogy kommunikáció dekódolására vonatkozó törvényi követelményre vonatkozó intézkedések nem korlátozódnak meghatározott személyekre, és gyengítik az összes felhasználó titkosítását, így mindenkit megkülönböztetés nélkül érintenek, beleértve azokat a személyeket is, akik nem jelentenek veszélyt a jogos érdekekre: ezért az ilyen intézkedések nem tekinthetők arányosnak (77–79. §§).

Hivatkozott ügyek jegyzéke

Az útmutatóban hivatkozott ítélkezési gyakorlat a Bíróság ítéleteire vagy határozataira, valamint az Emberi Jogok Európai Bizottságának (a továbbiakban: Bizottság) határozataira vagy jelentéseire vonatkozik.

Eltérő megjelölés hiányában minden hivatkozás a Bíróság valamely kamarájának érdemi ítéletére vonatkozik. A „(hat.)” rövidítés azt jelöli, hogy az idézet a Bíróság határozatára vonatkozik, a „[NK]” pedig azt, hogy az ügyet a Nagykamara tárgyalta.

A jelen frissítés közzétételének időpontjában az Egyezmény 44. cikke értelmében még nem jogerős tanácsí ítéleteket az alábbi jegyzékben csillag (*) jelöli. Az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése a következőképpen rendelkezik: „A Kamara ítélete véglegessé válik, a) ha a felek közlik, hogy nem kéri az ügynek a Nagykamara elé terjesztését; vagy b) az ítélet meghozatalát követő három hónap elteltével, amennyiben az ügynek a Nagykamara elé terjesztését nem kérték; vagy c) ha a Nagykamara kollégiuma elutasítja a 43. Cikk szerint előterjesztett kérelmet.” Abban az esetben, ha a Nagykamara testülete elfogadja az áttétel iránti kérelmet, a végső ítéletet nem a kamara, hanem a Nagykamara hozza meg.

Az Útmutató elektronikus változatában hivatkozott ügyek hiperhivatkozásai a HUDOC adatbázisra (<http://hudoc.echr.coe.int>) mutatnak, amely hozzáférést biztosít a Bíróság (Nagykamara, Kamara és Bizottság) ítéletei és határozatai, közzétett ügyek, tanácsadói vélemények és jogi összefoglalók a joggyakorlatról szóló tájékoztatóból) és a Bizottság (határozatok és jelentések) ítélkezési gyakorlatához, valamint a Miniszterek Bizottságának határozataihoz.

A Bíróság ítéleteit és határozatait angol és/vagy francia nyelven, két hivatalos nyelvén hozza meg. A HUDOC számos fontos ügy fordítását is tartalmazza több mint harminc nem hivatalos nyelven, valamint linkeket tartalmaz mintegy száz, harmadik felek által készített online joggyakorlat-gyűjteményhez.

—A—

A kontra Horvátország, 55164/08. sz., 2010. október 14.

A. kontra Franciaország, 1993. november 23., „A” sorozat 277-B. sz.

A.A.K. kontra Törökország, 56578/11. sz., 2023. október 3.

A és társai kontra Izland, 25133/20. és 31856/20. sz., 2022. november 15.

A és társai kontra Oroszország, 17791/22. sz., 2023. szeptember 7.

A és B kontra Horvátország, 7144/15. sz., 2019. június 20.

A és B kontra Franciaország, 2023. június 8.

A, B és C kontra Lettország, 30808/11. sz., 2016. március 31.

A, B és C kontra Írország [NK], 25579/05. sz., EJEB 2010

A.B. kontra Hollandia, 37328/97. sz., 2002. január 29.

A.B. és társai kontra Franciaország, 11593/12. sz., 2016. július 12.

A.D. és O.D. kontra Egyesült Királyság, 28680/06. sz., 2010. március 16.

A.D.T. kontra Egyesült Királyság, 35765/97. sz., EJEB 2000-IX

A.H. és társai kontra Németország, 7246/20. sz., 2023. április 4.

A.H. és társai kontra Oroszország, 6033/13. sz. és további 15, 2017. január 17.

A.H. Khan kontra Egyesült Királyság, 6222/10. sz., 2011. december 20.

A.I. kontra Olaszország^[OE], 70896/17. sz., 2021. április 1.

A.K. kontra Lettország, 33011/08. sz., 2014. június 24.

A.K. kontra Oroszország, 49014/16. sz., 2024. május 7.

A.K. és L. kontra Horvátország, 37956/11. sz., 2013. január 8.

A.L. kontra Franciaország, 13344/20. sz., 2022. április 7.

- A.M. és A.K. kontra Magyarország* (hat.), 21320/15. és 35837/15. sz., 2017. április 4.
- A.M. és társai kontra Franciaország*, 24587/12. sz., 2016. július 12.
- A.M. és társai kontra Oroszország*, 47220/19. sz., 2021. július 6.
- A.M. kontra Norvégia*, 30254/18. sz., 2022. március 24.
- A.M.M. kontra Románia*, 2151/10. sz., 2012. február 14.
- A.-M.V. kontra Finnország*, 53251/13. sz., 2017. március 23.
- A.N. kontra Litvánia*, 17280/08. sz., 2016. május 31.
- A.S. kontra Svájc*, 39350/13. sz., 2015. június 30.
- Aalmoes és társai kontra Hollandia* (hat.), 16269/02. sz., 2004. november 25.
- Abdi Ibrahim kontra Norvégia* [NK], 15379/16. sz., 2021. december 10.
- Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, 1985. május 28., „A” sorozat 94. sz.
- Abdyusheva és társai kontra Oroszország*, 58502/11. sz. és további 2, 2019. november 26.
- Abo kontra Észtország* (hat.), 29295/22. sz., 2024. szeptember 17.
- Aboufadda kontra Franciaország* (hat.), 28457/10. sz., 2014. november 4.
- Acmanne és társai kontra Belgium*, 10435/83. sz., a Bizottság 1984. december 10-i határozata, Határozatok és jelentések (hj) 40.
- Adomaitis kontra Litvánia*, 14833/18. sz., 2022. január 18.
- Tanácsadó vélemény a külföldön terhességi béranyaság útján született gyermek és a nevelő anya közötti jogi szülő-gyermek kapcsolat nemzeti jogban való elismeréséről* [NK], kérelem sz.: P16-2018-001, Francia Semmítőszék, 2019. április 10.
- Tanácsadó vélemény a biológiai szülő eljárási státuszáról és jogairól felnőtt örökbefogadására irányuló eljárásban* [NK], kérelem sz.: P16-2022-001, Finn Legfelsőbb Bíróság, 2023. április 13.
- Ageyevy kontra Oroszország*, 7075/10. sz., 2013. április 18.
- Agraw kontra Svájc*, 3295/06. sz., 2010. július 29.
- Ahmadov kontra Azerbajdzsán*, 32538/10. sz., 2020. január 30.
- Ahmed kontra Egyesült Királyság* (hat.), 28540/20. sz., 2024. augusztus 27.
- Ahmut kontra Hollandia*, 1996. november 28., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1996-VI.
- Ahrens kontra Németország*, 45071/09. sz., 2012. március 22.
- Ahunbay és társai kontra Törökország* (hat.), 6080/06. sz., 2019. január 29.
- Airey kontra Írorság*, 1979. október 9., „A” sorozat 32. sz.
- Ajayi és társai kontra Egyesült Királyság* (hat.), 27663/95. sz., 1999. június 22.
- Akdivar és társai kontra Törökország* [NK], 1996. szeptember 16., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1996-IV
- Akinnibosun kontra Olaszország*, 9056/14. sz., 2015. július 16.
- Aktaş és Aslaniskender kontra Törökország*, 18684/07. és 21101/07. sz., 2019. június 25.
- Aksu kontra Törökország* [NK], 4149/04. és 41029/04. sz., EJEB 2012
- Alam kontra Dánia* (hat.), 33809/15. sz., 2017. június 6.
- Al-Nashif kontra Bulgária*, 50963/99. sz., 2002. június 20.
- Aleksanyan kontra Oroszország*, 46468/06. sz., 2008. december 22.
- Alexandru Enache kontra Románia*, 16986/12. sz., 2017. október 3.
- Aliev kontra Ukrajna*, 41220/98. sz., 2003. április 29.
- Alif Ahmadov és társai kontra Azerbajdzsán*, 22619/14. sz., 2023. május 4.
- Aliyev kontra Azerbajdzsán*, 68762/14. és 71200/14. sz., 2018. szeptember 20.
- Alkaya kontra Törökország*, 42811/06. sz., 2012. október 9.
- Allouche kontra Franciaország*, 81249/17. sz., 2024. április 11.
- Altay kontra Törökország (2. sz.)*, 11236/09. sz., 2019. április 9.
- Alves da Silva kontra Portugália*, 41665/07. sz., 2009. október 20.
- Amann kontra Svájc* [NK], 27798/95. sz., EJEB 2000-II
- Anagnostakis kontra Görögország*, 26504/20. sz., 2023. október 10.
- Anayo kontra Németország*, 20578/07. sz., 2010. december 21.
- André és társai kontra Franciaország*, 18603/03. sz., 2008. július 24.

Andreou Papi kontra Törökország, 16094/90. sz., 2009. szeptember 22.
Andrey Medvedev kontra Oroszország, 75737/13. sz., 2016. szeptember 13.
Angerjäv és Greinoman kontra Észtország, 16358/18. és 34964/18. sz., 2022. október 4.
Anghel kontra Olaszország, 5968/09. sz., 2013. június 25.
Animal Defenders International kontra Egyesült Királyság [NK], 48876/08. sz., EJEB 2013 (kivonatok)
Antović és Mirković kontra Montenegró, 70838/13. sz., 2017. november 28.
Argenti kontra Olaszország, 56317/00. sz., 2005. november 10.
Armstrong kontra Egyesült Királyság (hat.), 48521/99. sz., 2001. szeptember 25.
Arnar Helgi Lárusson kontra Izland, 23077/19. sz., 2022. május 31.
Asselbourg és társai kontra Luxemburg (hat.), 29121/95. sz., EJEB 1999-VI
ACCEPT és társai kontra Románia, 19237/16. sz., 2021. június 1.
„1989. december 21.” Egyesület és társai kontra Románia, 33810/07. és 18817/08. sz., 2011. május 24.
Európai Integrációs és Emberi Jogi Egyesület és Ekimdzhiev kontra Bulgária, 62540/00. sz., 2007. június 28.
August kontra Egyesült Királyság (hat.), 36505/02. sz., 2003. január 21.
Aune kontra Norvégia, 52502/07. sz., 2010. október 28.
Avilkina és társai kontra Oroszország, 1585/09. sz., 2013. június 6.
Axel Springer AG kontra Németország [NK], 39954/08. sz., 2012. február 7.
Axel Springer SE és RTL Television GmbH kontra Németország, 51405/12. sz., 2017. szeptember 21.
Aydın Sefa Akay kontra Törökország, 59/17. sz., 2024. április 23.
Aygün kontra Belgium, 28336/12. sz., 2022. november 8.
Azer Ahmadov kontra Azerbajdzsán, 3409/10. sz., 2021. július 22.
Azerkane kontra Hollandia, 3138/16. sz., 2020. június 2.

—B—

B. kontra Franciaország, 1992. március 25., „A” sorozat 232C. sz.
B. kontra Moldova, 61382/09. sz., 2013. július 16.
B. kontra Románia (2. sz.), 1285/03. sz., 2013. február 19.
B. kontra Egyesült Királyság, 1987. július 8., „A” sorozat 121. sz.
B.A.C. kontra Görögország, 11981/15. sz., 2016. október 13.
B.B. és F.B. kontra Németország, 18734/09. és 9424/11. sz., 2013. március 14.
B.C. kontra Svájc, 21353/93. sz., a Bizottság 1995. február 27-i határozata
B.F. és társai kontra Svájc, 13258/18. sz., 2023. július 4.
B.G. és társai kontra Franciaország, 63141/13. sz., 2020. szeptember 10.
B.V. és társai kontra Horvátország (hat.), 38435/13. sz., 2015. december 15.
Bădulescu kontra Portugália, 33729/18. sz., 2020. október 20.
Babiarz kontra Lengyelország, 1955/10. sz., 2017. január 10.
Babylonová kontra Szlovákia, 69146/01. sz., EJEB 2006-VIII
Bagdonavicius és társai kontra Oroszország, 19841/06. sz., 2016. október 11.
Bagirov kontra Azerbajdzsán, 81024/12. és 28198/15. sz., 2020. június 25.
Bagiyeva kontra Ukrajna, 41085/05. sz., 2016. április 28.
Bah kontra Egyesült Királyság, 56328/07. sz., EJEB 2011
Balaskas kontra Görögország, 73087/17. sz., 2020. november 5.
Ballıktaş Bingöllü kontra Törökország, 76730/12. sz., 2021. június 22.
Bărbulescu kontra Románia [NK], 61496/08. sz., EJEB 2017 (kivonatok)
Baret és Caballero kontra Franciaország, 22296/20. és 37138/20. sz., 2023. szeptember 14.
Basu kontra Németország, 215/19. sz., 2022. október 18.
Bosak és társai kontra Horvátország, 40429/14. sz. és további 3, 2019. június 6.
Baybaşın kontra Hollandia (hat.), 13600/02. sz., 2005. október 6.
Baytüre és társai kontra Törökország (hat.), 3270/09. sz., 2013. március 12.

- Beard kontra Egyesült Királyság* [NK], 24882/94. sz., 2001. január 18.
- Bédat kontra Svájc* [NK], 56925/08. sz., EJEB 2016
- Beeler kontra Svájc* [NK], 78630/12. sz., 2020. október 20.
- Beghal kontra Egyesült Királyság*, 4755/16. sz., 2019. február 28.
- Behar és Gutman kontra Bulgária*, 29335/13. sz., 2021. február 16.
- Beizaras és Levickas kontra Litvánia*, 41288/15. sz., 2020. január 14.
- Beljic és társai kontra Szerbia*, 3000/16. és 7189/16. sz., 2024. január 23.
- Belli és Arquier-Martinez kontra Svájc*, 65550/13. sz., 2018. december 11.
- Benhebbba kontra Franciaország*, 53441/99. sz., 2003. július 10.
- Benedik kontra Szlovénia*, 62357/14. sz., 2018. április 24.
- Benediksdóttir kontra Izland* (hat.), 38079/06. sz., 2009. június 16.
- Benes kontra Ausztria*, 18643/91. sz., a Bizottság 1992. január 6-i határozata, DR 72
- Bensaid kontra Egyesült Királyság*, 44599/98. sz., EJEB 2001-I
- Berisha kontra Svájc* (hat.), 4723/13. sz., 2023. január 24.
- Berger-Krall és társai kontra Szlovénia*, 14717/04. sz., 2014. június 12.
- Berisha kontra Svájc*, 948/12. sz., 2013. július 30.
- Bernh Larsen Holding AS és társai kontra Norvégia*, 24117/08. sz., 2013. március 14.
- Berrehab kontra Hollandia*, 1988. június 21., „A” sorozat 138. sz.
- Beuze kontra Belgium* [NK], 71409/10. sz., 2018. november 9.
- Bevacqua és S. kontra Bulgária*, 71127/01. sz., 2008. június 12.
- Biancardi kontra Olaszország*, 77419/16. sz., 2021. november 25.
- Bianchi kontra Svájc*, 7548/04. sz., 2006. június 22.
- Biao kontra Dánia* [NK], 38590/10 sz., EJEB 2016
- Biba kontra Albánia*, 24228/18. sz., 2024. május 7.
- Bierski kontra Lengyelország*, 46342/19. sz., 2022. október 20.
- Big Brother Watch és társai kontra Egyesült Királyság* [NK], 58170/13. sz., 2021. május 25.
- Bigaeva kontra Görögország*, 26713/05. sz., 2009. május 28.
- Bild GmbH & Co. KG kontra Németország*, 9602/18. sz., 2023. október 31.
- Biržietis kontra Litvánia*, 49304/09. sz., 2016. június 14.
- Birznieks kontra Lettország*, 65025/01. sz., 2011. május 31.
- Bistieva és társai kontra Lengyelország*, 75157/14. sz., 2018. április 10.
- Bjedov kontra Horvátország*, 42150/09. sz., 2012. május 29.
- Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* [NK], 21980/93. sz., EJEB 1999-III
- Blaga kontra Románia*, 54443/10. sz., 2014. július 1.
- Blyudik kontra Oroszország*, 46401/08. sz., 2019. június 25.
- Bocu kontra Románia*, 58240/14. sz. 2020. június 30.
- Boffa és társai kontra San Marino*, 26536/95. sz., a Bizottság 1998. január 15-i határozata, DR 27
- Bohlen kontra Németország*, 53495/09. sz., 2015. február 19.
- Boljević kontra Szerbia*, 47443/14. sz., 2020. június 16.
- Bondavalli kontra Olaszország*, 35532/12. sz., 2015. november 17.
- Boris Popov kontra Oroszország*, 23284/04. sz., 2010. október 28.
- Borzykh kontra Ukrajna* (hat.), 11575/24. sz., 2024. november 19.
- Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [NK], 45036/98. sz., 2005. június 30.
- Bostan kontra Moldovai Köztársaság*, 52507/09. sz., 2020. december 8.
- Botta kontra Olaszország*, 1998. február 24., Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-I
- Boughanemi kontra Franciaország*, 1996. április 24., Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-II
- Boujlifa kontra Franciaország*, 1997. október 21., Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-VI
- Bousarra kontra Franciaország*, 25672/07. sz., 2010. szeptember 23.
- Boyle kontra Egyesült Királyság*, 1994. február 28., „A” sorozat 282-B. sz.
- Boyle és Rice kontra Egyesült Királyság*, 1988. április 27., „A” sorozat 131. sz.

Brecknell kontra Egyesült Királyság, 32457/04. sz., 2007. november 27.
Bremner kontra Törökország, 37428/06. sz., 2015. október 13.
Brežec kontra Horvátország, 7177/10. sz., 2013. július 18.
Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova kontra Portugália, 69436/10. sz., 2015. december 1.
Bronda kontra Olaszország, 1998. június 9., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-IV*
Brüggemann és Scheuten kontra Németország, 6959/75. sz., a Bizottság 1976. május 19-i határozata,
DR 5
Buck kontra Németország, 41604/98. sz., 2005. április 28.
Buckland kontra Egyesült Királyság, 40060/08. sz., 2012. szeptember 18.
Buckley kontra Egyesült Királyság, 1996. szeptember 25., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-IV*
Budimir kontra Horvátország, 44691/14. sz., 2021. december 16.
Budinova és Chaprazov kontra Bulgária, 12567/13. sz., 2021. február 16.
Buglov kontra Ukrajna, 28825/02. sz., 2014. július 10.
Burghartz kontra Svájc, 1994. február 22., „A” sorozat 280-B. sz.
Burlya és társai kontra Ukrajna, 3289/10. sz., 2018. november 6.
Buscemi kontra Olaszország, 29569/95. sz., EJE 1999-VI
Butt kontra Norvégia, 47017/09. sz., 2012. december 4.
Buturugă kontra Románia, 56867/15. sz., 2020. február 11.
Bykov kontra Oroszország [NK], 4378/02. sz., 2009. március 10.

—C—

C. kontra Belgium, 1996. augusztus 7., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-III*
C. kontra Horvátország, 80117/17 sz., 2020. október 8.
C. kontra Olaszország, 47196/21. sz., 2023. augusztus 31.
C. kontra Románia, 47358/20. sz., 2022. augusztus 30.
C.A.S. és C.S. kontra Románia, 26692/05. sz., 2012. március 20.
G.T.B. kontra Spanyolország, 3041/19. sz., 2023. november 16.
C.C. kontra Spanyolország, 1425/06. sz., 2009. október 6.
C.E. és társai kontra Franciaország, 29775/18. és 29693/19. sz., 2022. március 24.
C.P. és M.N. kontra Franciaország, 56513/17. és 56515/17. sz., 2023. október 12.
Çakmak kontra Törökország (hat.), 45016/18. sz., 2021. szeptember 7.
Călin és társai kontra Románia, 25057/11. sz. és további 2, 2016. július 19.
Calogero Diana kontra Olaszország, 1996. november 15., *Ítéletek és határozatok 1996-V*
Calvi és C.G. kontra Olaszország, 46412/21. sz., 2023. július 6.
Camelia Bogdan kontra Románia, 36889/18. sz., 2020. október 20.
Camenzind kontra Svájc, 1997. december 16., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-VIII*
Camp és Bourimi kontra Hollandia, 28369/95. sz., EJE 2000-X
Campbell kontra Egyesült Királyság, 1992. március 25., „A” sorozat 233. sz.
Canonne kontra Franciaország (hat.), 22037/13. sz., 2015. június 2.
Çapın kontra Törökország, 44690/09. sz., 2019. október 15.
Carlson kontra Svájc, 49492/06. sz., 2008. november 6.
Caruana kontra Málta (hat.), 41079/16. sz., 2018. május 15.
Carvalho Pinto de Sousa Morais kontra Portugália, 17484/15. sz., 2017. július 25.
Demokrácia és Jogállamiság Központ kontra Ukrajna, 10090/16. sz., 2020. március 26.
Centrum för rättvisa kontra Svédország, [NK], 35232/08. sz., 2021. május 25.
Cevat Özel kontra Törökország, 19602/06. sz., 2016. június 7.
Chadimová kontra Cseh Köztársaság, 50073/99. sz., 2006. április 18.
Chaldeyev kontra Oroszország, 33172/16. sz., 2019. május 28.
Chapman kontra Egyesült Királyság [NK], 27238/95. sz., EJE 2001-I
Chappell kontra Egyesült Királyság, 1989. március 30., „A” sorozat 152-A. sz.

Chauvy és társai kontra Franciaország, 64915/01. sz., EJB 2004-VI
Csajkovszkij kontra Ukrajna, 2295/06. sz., 2009. október 15.
Chbihi Loudoudi és társai kontra Belgium, 52265/10. sz., 2014. december 16.
Chelu kontra Románia, 40274/04. sz., 2010. január 12.
Cherkun kontra Ukrajna, (hat.), 59184/09. sz., 2019. március 12.
Chernenko és társai kontra Oroszország (hat.), 4246/14. sz. és további 5 kérelmező, 2019. február 5.
Cherrier kontra Franciaország, 18843/20. sz., 2024. január 30.
Chiragov és társai kontra Örményország [NK], 13216/05. sz., EJB 2015
Chiş kontra Románia (hat.), 55396/07. sz., 2014. szeptember 9.
Chishti kontra Portugália (hat.), 57248/00. sz., 2003. október 2.
Chocholáč kontra Szlovákia, 81292/17. sz., 2022. július 7.
Christie kontra Egyesült Királyság, 21482/93. sz., a Bizottság 1994. június 27-i határozata, DR 78-B
Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság [NK], 28957/95. sz., EJB 2002-VI
Chukayev kontra Oroszország, 36814/06. sz., 2015. november 5.
Čiapas kontra Litvánia, 4902/02. sz., 2006. november 16.
Čiapas kontra Litvánia, 44837/07. sz., 2020. február 4.
Cincimino kontra Olaszország, 68884/13. sz., 2016. április 28.
Cînta kontra Románia, 3891/19. sz., 2020. február 18.
Ciszewski kontra Lengyelország (hat.), 38668/97. sz., 2004. július 13.
Ciubotaru kontra Moldova, 27138/04. sz., 2010. április 27.
Ciupercescu kontra Románia (3. sz.), 41995/14. és 50276/15. sz., 2020. január 7.
Coban kontra Spanyolország (hat.), 17060/02. sz., 2006. szeptember 25.
Codarcea kontra Románia, 31675/04. sz., 2009. június 2.
Codona kontra Egyesült Királyság (hat.), 485/05 sz., 2006. február 7.
Colombier kontra Franciaország, 14925/18. sz., 2024. február 15.
Concetta Schembri kontra Málta (hat.), 66297/13. sz., 2017. szeptember 19.
Connors kontra Egyesült Királyság, 66746/01. sz., 2004. május 27.
Contrada kontra Olaszország (4. sz.), 2507/19. sz., 2024. május 23.
Convertito és társai kontra Románia, 30547/14. sz. és további 4, 2020. március 3.
Copland kontra Egyesült Királyság, 62617/00. sz., EJB 2007-I
Cordella és társai kontra Olaszország, 54414/13. és 54264/15. sz., 2019. január 24.
Corley és társai kontra Oroszország, 292/06. és 43490/06. sz., 2021. november 23.
Coşcodar kontra Románia (hat.), 36020/06. sz., 2010. március 9.
Cotleţ kontra Románia, 38565/97. sz., 2003. június 3.
Couderc és Hachette Filipacchi Associés kontra Franciaország [NK], 40454/07. sz., EJB 2015
(kivonatok)
Ćosić kontra Horvátország, 28261/06. sz., 2009. január 15.
Costa és Pavan kontra Olaszország, 54270/10. sz., 2012. augusztus 28.
Costello-Roberts kontra Egyesült Királyság, 1993. március 25., „A” sorozat 247-C. sz.
Coster kontra Egyesült Királyság [NK], 24876/94. sz., 2001. január 18.
Craxi kontra Olaszország (2. sz.), 25337/94. sz., 2003. július 17.
Crémieux kontra Franciaország, 1993. február 25., „A” sorozat 256B. sz.
Cronin kontra Egyesült Királyság (hat.), 15848/03. sz., 2004. június 6.
Csoma kontra Románia, 8759/05. sz., 2013. január 15.
Cvijetić kontra Horvátország, 71549/01. sz., 2004. február 26.
Ciprus kontra Törökország [NK], 25781/94. sz., 2001. május 10.

—D—

D. és társai kontra Belgium (hat.), 29176/13. sz., 2014. július 8.
D kontra Franciaország, 11288/18. sz., 2020. július 16.
D.B. és társai kontra Svájc, 58817/15. és 58252/15. sz., 2022. november 22.

D.H. és társai kontra Észak-Macedónia, 44033/17. sz., 2023. július 18.
D.L. kontra Bulgária, 7472/14. sz., 2016. május 19.
Dadouch kontra Málta, 38816/07. sz., 2010. július 20.
Dániel Karsai kontra Magyarország, 32312/23. sz., 2024. június 13.
Danilevich kontra Oroszország, 31469/08. sz., 2021. október 19.
Daniliuc kontra Románia (hat.), 7262/06. sz., 2012. október 2.
Darboe és Camara kontra Olaszország, 5797/17. sz., 2022. július 21.
Davison kontra Egyesült Királyság (hat.), 52990/08. sz., 2010. március 2.
De Carvalho Basso kontra Portugália (hat.), 73053/14. és 33075/17. sz., 2021. február 4.
De Souza Ribeiro kontra Franciaország [NK], 22689/07. sz., EJEB 2012
Deés kontra Magyarország, 2345/06. sz., 2010. november 9.
DELTA PEKÁRNY a.s. kontra Cseh Köztársaság, 97/11. sz., 2014. október 2.
Demades kontra Törökország, 16219/90. sz., 2003. július 31.
Demir kontra Törökország, 58402/09. sz., 2017. január 10.
Demirtepe kontra Franciaország, 34821/97. sz., EJEB 1999 IX (kivonatok)
Demopoulos és társai kontra Törökország (hat.) [NK], 46113/99. sz. és további 7, EJEB 2010
Denisov kontra Ukrajna [NK], 76639/11. sz., 2018. szeptember 25.
Diaconeasa kontra Románia, 53162/21. sz., 2024. február 20.
Diamante és Pelliccioni kontra San Marino, 32250/08. sz., 2011. szeptember 27.
Dian kontra Dánia (hat.), 44002/22. sz., 2024. május 21.
Di Giovine kontra Olaszország, 39920/98. sz., 2001. július 26.
Di Trizio kontra Svájc, 7186/09. sz., 2016. február 2.
Dickson kontra Egyesült Királyság [NK], 44362/04. sz., EJEB 2007-V
Dimcho Dimov kontra Bulgária, 57123/08. sz., 2014. december 16.
Doerga kontra Hollandia, 50210/99. sz., 2004. április 27.
Doğan és társai kontra Törökország [NK], 62649/10. sz., 2016. április 26.
Dolopoulos kontra Görögország (hat.), 36656/14. sz., 2015. november 17.
Domenichini kontra Olaszország, 1996. november 15., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-V*
Đorđević kontra Horvátország, 41526/10. sz., EJEB 2012
Dragan Petrović kontra Szerbia, 75229/10. sz., 2020. április 14.
Dragojević kontra Horvátország, 68955/11. sz., 2015. január 15.
Dragoş Ioan Rusu kontra Románia, 22767/08. sz., 2017. október 31.
Drakšas kontra Litvánia, 36662/04. sz., 2012. július 31.
Draon kontra Franciaország (méltányos kártérítés – törlés) [NK], 1513/03 sz., EJEB 2006 I-X
Dražković kontra Montenegró, 40597/17. sz., 2020. június 9.
Drelon kontra Franciaország, 3153/16. és 27758/18. sz., 2022. szeptember 8.
Dubská és Krejzová kontra Cseh Köztársaság [NK], 28859/11. és 28473/12. sz., 2016. november 15.
Dudchenko kontra Oroszország, 37717/05. sz., 2017. november 7.
Dudgeon kontra Egyesült Királyság, 1981. október 22., „A” sorozat 45. sz.
Dumitru Popescu kontra Románia (2. sz.), 71525/01. sz., 2007. április 26.
Dupate kontra Lettország, 18068/11. sz., 2011. március 17.
Đurđević kontra Horvátország, 52442/09. sz., EJEB 2011 (kivonatok)
Durisotto kontra Olaszország (hat.), 62804/13. sz., 2014. május 6.

—E—

E.B. kontra Franciaország [NK], 43546/02. sz., 2008. január 22.
E.G. kontra Moldovai Köztársaság, 37882/13 sz., 2021. április 13.
E.M. és társai kontra Norvégia, 53471/17. sz., 2022. január 20.
E.S. és társai kontra Szlovákia, 8227/04. sz., 2009. szeptember 15.
Ebcin kontra Törökország, 19506/05. sz., 2011. február 1.
Egill Einarsson kontra Izland, 24703/15. sz., 2017. november 7.

Ekimdzhev és társai kontra Bulgária, 70078/12. sz., 2022. január 11.
Ekinci és Akalin kontra Törökország, 77097/01. sz., 2007. január 30.
Elberte kontra Lettország, 61243/08. sz., EJEB 2015
El Boujaïdi kontra Franciaország, 1997. szeptember 26., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-VI*
El-Masri kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság [NK], 39630/09 sz., EJEB 2012
Elli Poluhas örökösei kontra Svédország, 61564/00. sz., EJEB 2006-I
Elsholz kontra Németország [NK], 25735/94. sz., EJEB 2000-VIII
Emonet és társai kontra Svájc, 39051/03. sz., 2007. december 13.
Enea kontra Olaszország [NK], 74912/01 sz., EJEB 2009
Erdem kontra Németország, 38321/97. sz., EJEB 2001-VII (kivonatok)
Eremia kontra Moldovai Köztársaság, 3564/11 sz., 2013. május 28.
Eriksson kontra Svédország, 1989. június 22., „A” sorozat 156. sz.
Ernst és társai kontra Belgium, 33400/96. sz., 2003. július 15.
Ernst August von Hannover kontra Németország, 53649/09. sz., 2015. február 19.
Eryigit kontra Törökország, 18356/11. sz., 2018. április 10.
Kresten Filtenborg Mortensen örökösei kontra Dánia (hat.), 1338/03. sz., EJEB 2006-V
Evans kontra Egyesült Királyság [NK], 6339/05. sz., EJEB 2007-I
Evers kontra Németország, 17895/14. sz., 2020. május 28.

—F—

F.J.M. kontra Egyesült Királyság (hat.), 76202/16 sz., 2018. november 29.
F.O. kontra Horvátország, 29555/13. sz., 2021. április 22.
Fadeyeva kontra Oroszország, 55723/00. sz., EJEB 2005-IV
Fägerskiöld kontra Svédország (hat.), 37664/04. sz., 2008. február 26.
Falzarano kontra Olaszország (hat.), 73357/14. sz., 2021. június 15.
Faulkner és McDonagh kontra Írország (hat.), 30391/18. és 30416/18. sz., 2022. március 8.
Faulkner kontra Egyesült Királyság (hat.), 37471/97 sz., 2001. szeptember 18.
Fazıl Ahmet Tamer kontra Törökország, 6289/02. sz., 2006. december 5.
Feldman kontra Ukrajna (2. sz.), 42921/09. sz., 2012. január 12.
Fernández Martínez kontra Spanyolország [NK], 56030/07. sz., EJEB 2014 (kivonatok)
EDV für Sie, Efs Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH kontra Németország (hat.), 32783/08. sz., 2014. szeptember 2.
Florindo de Almeida Vasconcelos Gramaxo kontra Portugália, 26968/16. sz., 2022. december 13.
Folgerø és társai kontra Norvégia [NK], 15472/02 sz., EJEB 2007-III
Foulon és Bouvet kontra Franciaország, 9063/14. és 10410/14. sz., 2016. július 21.
Foxley kontra Egyesült Királyság, 33274/96. sz., 2000. június 20.
Fraile Iturralde kontra Spanyolország (hat.), 66498/17. sz., 2019. május 7.
Frâncu kontra Románia, 69356/13 sz., 2020. október 13.
Freitas Rangel kontra Portugália, 78873/13. sz., 2022. január 11.
Frérot kontra Franciaország, 70204/01. sz., 2007. június 12.
Fretté kontra Franciaország, 36515/97. sz., EJEB 2002-I
Friend és társai kontra Egyesült Királyság (hat.), 16072/06. és 27809/08. sz., 2009. november 24.
Fröhlich kontra Németország, 16112/15. sz., 2018. július 26.
Funke kontra Franciaország, 1993. február 25., „A” sorozat 256A. sz.
Fürst-Pfeifer kontra Ausztria, 33677/10. és 52340/10. sz., 2016. május 17.

—G—

G.B. kontra Litvánia, 36137/13. sz., 2016. január 19.
G.K. kontra Ciprus, 16205/21. sz., 2023. február 21.
G.N. kontra Lengyelország, 2171/14. sz., 2016. július 19.
G.S. kontra Georgia, 2361/13. sz., 2015. július 21.

G.T. kontra Görögország, 37830/16. sz., 2022. december 13.
Gagiu kontra Románia, 63258/00. sz., 2009. február 24.
Galović kontra Horvátország (hat.), 54388/09. sz., 2013. március 5.
Gard és társai kontra Egyesült Királyság (hat.), 39793/17. sz., 2017. június 27.
Garib kontra Hollandia [NK], 43494/09. sz., EJB 2017
Garnaga kontra Ukrajna, 20390/07. sz., 2013. május 16.
Gas és Dubois kontra Franciaország, 25951/07. sz., 2012. március 15.
Gaskin kontra Egyesült Királyság, 1989. július 7., „A” sorozat 160. sz.
Gaughran kontra Egyesült Királyság, 45245/15. sz., 2020. február 13.
Gauvin-Fournis és Silliau kontra Franciaország, 21424/16. és 45728/17. sz., 2023. szeptember 7.
Genovese kontra Málta, 53124/09. sz., 2011. október 11.
Georgel és Georgeta Stoicescu kontra Románia, 9718/03. sz., 2011. július 26.
Ghadamian kontra Svájc, 21768/19. sz., 2023. május 9.
Ghailan és társai kontra Spanyolország, 36366/14. sz., 2021. március 23.
Ghişoiu kontra Románia (hat.), 40228/20. sz., 2022. november 29.
Ghoumid és társai kontra Franciaország, 52273/16. sz. és további 4, 2020. június 25.
Giacomelli kontra Olaszország, 59909/00. sz., EJB 2006-XII
Gillan és Quinton kontra Egyesült Királyság, 4158/05. sz., EJB 2010 (kivonatok)
Gillberg kontra Svédország [NK], 41723/06. sz., 2012. április 3.
Gillow kontra Egyesült Királyság, 1986. november 24., „A” sorozat 109. sz.
Giorgi Nikolaishvili kontra Grúzia, 37048/04. sz., 2009. január 13.
Giorgioni kontra Olaszország, 43299/12. sz., 2016. szeptember 15.
Girard kontra Franciaország, 22590/04. sz., 2011. június 30.
Gladysheva kontra Oroszország, 7097/10. sz., 2011. december 6.
Glaisen kontra Svájc (hat.), 40477/13. sz., 2019. június 25.
Glass kontra Egyesült Királyság, 61827/00. sz., EJB 2004-II
Glukhin kontra Oroszország, 11519/20. sz., 2023. július 4.
Gnahoré kontra Franciaország, 40031/98. sz., EJB 2000-IX
Godelli kontra Olaszország, 33783/09. sz., 2012. szeptember 25.
Golder kontra Egyesült Királyság, 1975. február 21., „A” sorozat 18. sz.
Golovan kontra Ukrajna, 41716/06. sz., 2012. július 5.
Gorlov és társai kontra Oroszország, 27057/06. sz. és további 2, 2019. július 2.
Gough kontra Egyesült Királyság, 49327/11. sz., 2014. október 28.
Gözüm kontra Törökország, 4789/10. sz., 2015. január 20.
Grace kontra Egyesült Királyság, 11523/85. sz., a Bizottság 1988. december 15-i jelentése
*Grande Oriente d’Italia kontra Olaszország**, 29550/17. sz., 2024. december 19.
Gražulevičiūtė kontra Litvánia, 53176/17. sz., 2021. december 14.
Greenpeace e.V. és társai kontra Németország (hat.), 18215/06. sz., 2009. május 12.
Greuter kontra Hollandia (hat.), 40045/98. sz., 2002. március 19.
Grimkovskaya kontra Ukrajna, 38182/03. sz., 2011. július 21.
Guerra és társai kontra Olaszország, 1998. február 19., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-I*
Guillot kontra Franciaország, 1996. október 24., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-V*
Guimon kontra Franciaország, 48798/14. sz., 2019. április 11.
Gül kontra Svájc, 1996. február 19., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-I*
Gülen kontra Törökország (hat.), 38197/16. sz. és további 5, 2020. szeptember 8.
Gurbanov kontra Örményország, 7432/17. sz., 2023. október 5.
Gutsanovi kontra Bulgária, 34529/10. sz., EJB 2013 (kivonatok)
Güzel Erdagöz kontra Törökország, 37483/02. sz., 2008. október 21.
Gyulumyan és társai kontra Örményország (hat.), 25240/20. sz., 2023. november 21.

—H—

H. kontra Egyesült Királyság (hat.), 32185/20. sz., 2022. május 31.
H.E. kontra Törökország, 30498/96. sz., 2005. december 22.
H.M. kontra Törökország, 34494/97. sz., 2006. augusztus 8.
H.W. kontra Franciaország, 13805/21. sz., 2025. január 23.
Haas kontra Hollandia, 36983/97. sz., EJB 2004-I
Haas kontra Svájc, 31322/07. sz., EJB 2011
Haddad kontra Spanyolország, 16572/17. sz., 2019. június 18.
Hadri-Vionnet kontra Svájc, 55525/00. sz., 2008. február 14.
Hadzhieva kontra Bulgária, 45285/12. sz., 2018. február 1.
Hajduová kontra Szlovákia, 2660/03. sz., 2010. november 30.
Hájovský kontra Szlovákia, 7796/16. sz., 2021. július 1.
Halabi kontra Franciaország, 66554/14. sz., 2019. május 16.
Haldimann és társai kontra Svájc, 21830/09. sz., ECHR 2015
Halford kontra Egyesült Királyság, 1997. június 25., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-III*
Hämäläinen kontra Finnország [NK], 37359/09. sz., EJB 2014
Hambarzumyan kontra Örményország, 43478/11. sz., 2019. december 5.
Hamesevic kontra Dánia (hat.), 25748/15. sz., 2017. május 16.
Hanzelkovi kontra Cseh Köztársaság, 43643/10. sz., 2014. december 11.
Haralambie kontra Románia, 21737/03. sz., 2009. október 27.
Harroudj kontra Franciaország, 43631/09. sz., 2012. október 4.
Hartung kontra Franciaország (hat.), 10231/07. sz., 2009. november 3.
Hasanali Aliyev és társai kontra Azerbajdzsán, 42858/11. sz., 2022. június 9.
Haščák kontra Szlovákia, 58359/12. sz. és további 2, 2022. június 23.
Hashemi és társai kontra Azerbajdzsán, 1480/16. sz. és további 6, 2022. március 13.
Hatton és társai kontra Egyesült Királyság [NK], 36022/97. sz., EJB 2003-VIII
Havelka és társai kontra Cseh Köztársaság, 23499/06. sz., 2007. június 21.
Heino kontra Finnország, 56720/09. sz., 2011. február 15.
Helander kontra Finnország (hat.), 10410/10. sz., 2013. szeptember 10.
Henry Kismoun kontra Franciaország, 32265/10. sz., 2013. december 5.
Herczegfalvy kontra Ausztria, 1992. szeptember 24., „A” sorozat 244. sz.
Hirtu és társai kontra Franciaország, 24720/13. sz., 2020. május 14.
Hode és Abdi kontra Egyesült Királyság, 22341/09. sz., 2012. november 6.
Hofmann kontra Németország (hat.), 1289/09. sz., 2010. február 23.
Hoffmann kontra Ausztria, 1993. június 23., „A” sorozat 255-C. sz.
Høiness kontra Norvégia, 43624/14. sz., 2019. március 19.
Hoti kontra Horvátország, 63311/14. sz., 2018. április 26.
Howard kontra Egyesült Királyság, 10825/84. sz., a Bizottság 1985. október 18-i határozata, DR 52
Hristozov és társai kontra Bulgária, 47039/11. és 358/12. sz., EJB 2012 (kivonatok)
Hromadka és Hromadkova kontra Oroszország, 22909/10. sz., 2014. december 11.
Hudorovič és társai kontra Szlovénia, 24816/14. és 25140/14. sz., 2020. március 10.
Huvig kontra Franciaország, 1990. április 24., „A” sorozat 176-B. sz.

—I—

I.G. és társai kontra Szlovákia, 15966/04. sz., 2012. november 13.
I.M. kontra Svájc, 23887/16. sz., 2019. április 9.
I.M. és társai kontra Olaszország, 25426/20. sz., 2022. november 10.
I.S. kontra Németország, 31021/08. sz., 2014. június 5.
I.V. kontra Észtország, 37031/21. sz., 2023. október 10.
I.V.T. kontra Románia, 35582/15. sz., 2022. március 1.
Iambor kontra Románia (1. sz.), 64536/01. sz., 2008. június 24.

İbrahim Keskin kontra Törökország, 10491/12. sz., 2018. március 27.
Idalov kontra Oroszország [NK], 5826/03. sz., 2012. május 22.
Iglesias Gil és A.U.I. kontra Spanyolország, 56673/00. sz., EJE 2003-V
Ignaccolo-Zenide kontra Románia, 31679/96. sz., EJE 2000-I
Igors Dmitrijevs kontra Lettország, 61638/00. sz., 2006. november 30.
Ilaşcu és társai kontra Moldova és Oroszország [NK], 48787/99 sz., EJE 2004-VII
Iliya Stefanov kontra Bulgária, 65755/01. sz., 2008. május 22.
Ilya Lyapin kontra Oroszország, 70879/11. sz., 2020. június 30.
Iordachi és társai kontra Moldovai Köztársaság, 25198/02. sz., 2009. február 10.
Írország kontra Egyesült Királyság, 1978. január 18., „A” sorozat 25. sz.
İrfan Güzel kontra Törökország, 35285/08. sz., 2017. február 7.
Irina Smirnova kontra Ukrajna, 1870/05. sz., 2016. október 13.
Işildak kontra Törökország, 12863/02. sz., 2008. szeptember 30.
Ismayilzade kontra Azerbajdzsán, 17780/18. sz., 2024. január 18.
Ivanova és Cherkezov kontra Bulgária, 46577/15. sz., 2016. április 21.

—J—

J.B. és társai kontra Magyarország (hat.), 45434/12. sz., 2018. november 27.
J.L. kontra Olaszország, 5671/16. sz., 2021. május 27.
Jacquier kontra Franciaország (hat.), 45827. sz., 2009. szeptember 1.
Jacquinet és Embarek Ben Mohamed kontra Belgium, 61860/15. sz., 2023. február 7.
Jäggi kontra Svájc, 58757/00. sz., EJE 2006-X
Jalloh kontra Németország [NK], 54810/00. sz., EJE 2006-IX
Jallow kontra Norvégia, 36516/19. sz., 2021. december 2.
Jakovljević kontra Szerbia (hat.), 5158/12. sz., 2020. október 13.
Jane Smith kontra Egyesült Királyság [NK], 25154/94. sz., 2001. január 18.
Jankauskas kontra Litvánia, 59304/00. sz., 2005. február 24.
Jankauskas kontra Litvánia (2. sz.), 50446/09. sz., 2017. június 27.
Jansen kontra Norvégia, 2822/16. sz., 2018. szeptember 6.
Jarrand kontra Franciaország, 56138/16. sz., 2021. december 9.
Jeronovičs kontra Lettország [NK], 44898/10. sz., EJE 2016
Jessica Marchi kontra Olaszország, 54978/17. sz., 2021. május 27.
Jeunesse kontra Hollandia [NK], 12738/10. sz., 2014. október 3.
Jírová és társai kontra Cseh Köztársaság, 66015/17. sz., 2023. április 13.
Jishkariani kontra Grúzia, 18925/09. sz., 2018. szeptember 20.
Jivan kontra Románia, 62250/19. sz., 2022. február 8.
Jöcks kontra Németország (hat.), 23560/02. sz., 2006. március 23.
Joanna Szulc kontra Lengyelország, 43932/08. sz., 2012. november 13.
Johansen kontra Dánia (hat.), 27801/19. sz., 2022. február 1.
Johansson kontra Finnország, 10163/02. sz., 2007. szeptember 6.
Johansen kontra Norvégia, 1996. augusztus 7., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1996-III*
Johnston és társai kontra Írország, 1986. december 18., „A” sorozat 112. sz.
Jolie és társai kontra Belgium, 11418/85. sz., a Bizottság 1986. május 14-i határozata, DR 47
Jucius és Juciuvienė kontra Litvánia, 14414/03. sz., 2008. november 25.
Jugheli és társai kontra Grúzia, 38342/05. sz., 2017. július 13.
Jurica kontra Horvátország, 30376/13. sz., 2017. május 2.
Juszczyszyn kontra Lengyelország, 35599/20. sz., 2022. október 6.

—K—

K2 kontra Egyesült Királyság (hat.), 42387/13. sz., 2017. február 7.
K.A. kontra Finnország, 27751/95. sz., 2003. január 14.

K.H. és társai kontra Szlovákia, 32881/04. sz., EJEB 2009 (kivonatok)
K.J. kontra Lengyelország, 30813/14. sz., 2016. március 1.
K.K. és társai kontra Dánia, 25212/21. sz., 2022. december 6.
K. és T. kontra Finnország [NK], 25702/94. sz., EJEB 2001-VII
K.S. és M.S. kontra Németország, 33696/11. sz., 2016. október 6.
K.U. kontra Finnország, 2872/02. sz., EJEB 2008
Kaboğlu és Oran kontra Törökország, 1759/08. sz. és további 2, 2018. október 30.
Kaczmarek kontra Lengyelország, 16974/14. sz., 2024. február 22.
Kacper Nowakowski kontra Lengyelország, 32407/13. sz., 2017. január 10.
Kahn kontra Németország, 16313/10. sz., 2016. március 17.
Kalucza kontra Magyarország, 57693/10. sz., 2012. április 24.
Kaftailova kontra Lettország (törlés) [NK], 59643/00. sz., 2007. december 7.
Kaminskas kontra Litvánia, 44817/18. sz., 2020. augusztus 4.
Kapa és társai kontra Lengyelország, 75031/13. sz. és további 3, 2021. október 14.
Karabeyoğlu kontra Törökország, 30083/10. sz., 2016. június 7.
Karassev kontra Finnország (hat.), 31414/96. sz., EJEB 1999-II
Karner kontra Ausztria, 40016/98. sz., EJEB 2003 I-X
Karrer kontra Románia, 16965/10. sz., 2012. február 21.
Katsikeros kontra Görögország, 2303/19. sz., 2022. július 21.
Kay és társai kontra Egyesült Királyság, 37341/06. sz., 2010. szeptember 21.
Kearns kontra Franciaország, 35991/04. sz., 2008. január 10.
Keegan kontra Írország, 1994. május 26., „A” sorozat 290. sz.
Keegan kontra Egyesült Királyság, 28867/03. sz., EJEB 2006-X
Kennedy kontra Egyesült Királyság, 26839/05. sz., 2010. május 18.
Kent Pharmaceuticals Limited és társai kontra Egyesült Királyság (hat.), 9355/03. sz., 2005. október 11.
Kepeneklioglu kontra Törökország, 73520/01. sz., 2007. január 23.
Keslassy kontra Franciaország (hat.), 51578/99. sz., EJEB 2002-I
Khadija Ismayilova kontra Azerbajdzsán, 65286/13. és 57270/14. sz., 2019. január 10.
Khamidov kontra Oroszország, 72118/01. sz., 2007. november 15.
Khan kontra Egyesült Királyság, 35394/97. sz., EJEB 2000-V
Kharlamov kontra Oroszország, 27447/07. sz., 2015. október 8.
Khmel kontra Oroszország, 20383/04. sz., 2013. december 12.
Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország, 11082/06. és 13772/05. sz., 2013. július 25.
Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország (2. sz.), 42757/07. és 51111/07. sz., 2020. január 14.
Kholodov kontra Ukrajna (hat.), 64953/14. sz., 2016. augusztus 23.
Khoroshenko kontra Oroszország [NK], 41418/04. sz., EJEB 2015
Khuzhin és társai kontra Oroszország, 13470/02. sz., 2008. október 23.
Kilic kontra Ausztria, 27700/15. sz., 2023. január 12.
Kilin kontra Oroszország, 10271/12. sz., 2021. május 11.
Kilyen kontra Románia, 44817/04. sz., 2014. február 25.
Király és Dömötör kontra Magyarország, 10851/13. sz., 2017. január 17.
Kirdök és társai kontra Törökország, 14704/12. sz., 2019. december 3.
Klass és társai kontra Németország, 1978. szeptember 6., „A” sorozat 28. sz.
Klaus Müller kontra Németország, 24173/18. sz., 2020. november 19.
Klyakhin kontra Oroszország, 46082/99. sz., 2004. november 30.
Knecht kontra Románia, 10048/10. sz., 2012. október 2.
Kocherov és Sergeyeva kontra Oroszország, 16899/13. sz., 2016. március 29.
Koch kontra Németország, 497/09. sz., 2012. július 19.
Koilova és Babulkova kontra Bulgária, 40209/20. sz., 2023. szeptember 5.
Kolesnichenko kontra Oroszország, 19856/04. sz., 2009. április 9.

Kolonja kontra Görögország, 49441/12. sz., 2016. május 19.
Kolyadenko és társai kontra Oroszország, 17423/05. sz. és további 5, 2012. február 28.
Konstantin Markin kontra Oroszország [NK], 30078/06. sz., EJEB 2012 (kivonatok)
Konstatinov kontra Hollandia, 16351/03. sz., 2007. április 26.
Kopf és Liberda kontra Ausztria, 1598/06. sz., 2012. január 17.
Kopp kontra Svájc, 1998. március 25., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-II.
Korelc kontra Szlovénia, 28456/03. sz., 2009. május 12.
Kornakovs kontra Lettország, 61005/00. sz., 2006. június 15.
Kotilainen és társai kontra Finnország, 62439/12. sz., 2020. szeptember 17.
Kotiy kontra Ukrajna, 28718/09. sz., 2015. március 5.
Koychev kontra Bulgária, 32495/15. sz., 2020. október 13.
Kozak kontra Lengyelország, 13102/02. sz., 2010. március 2.
Krasicki kontra Lengyelország, 17254/11. sz., 2014. április 15.
Kroon és társai kontra Hollandia, 1994. október 27., „A” sorozat 297-C. sz.
Kruglov és társai kontra Oroszország, 11264/04. sz. és további 15, 2020. február 4.
Kruslin kontra Franciaország, 1990. április 24., „A” sorozat 176-A. sz.
Krušić kontra Horvátország (hat.), 10140/13. sz., 2014. november 25.
Krušković kontra Horvátország, 46185/08. sz., 2011. június 21.
Kryvitska és Kryvitsky kontra Ukrajna, 30856/03. sz., 2010. december 2.
Kryževičius kontra Litvánia, 67816/14. sz., 2018. december 11.
Kuppinger kontra Németország, 62198/11. sz., 2015. január 15.
Kučera kontra Szlovákia, 48666/99. sz., 2007. július 17.
Künsberg Sarre kontra Ausztria, 19475/20. sz. és további 3, 2023. január 17.
Kurić és társai kontra Szlovénia [NK], 26828/06. sz., EJEB 2012 (kivonatok)
Kurkowski kontra Lengyelország, 36228/06. sz., 2013. április 9.
Kurochkin kontra Ukrajna, 42276/08. sz., 2010. május 20.
Kutzner kontra Németország, 46544/99. sz., EJEB 2002-I
Kvasnica kontra Szlovákia, 72094/01. sz., 2009. június 9.
Kwakyé-Nti és Dufie kontra Hollandia (hat.), 31519/96. sz., 2000. november 7.
Kwiek kontra Lengyelország, 51895/99. sz., 2006. május 30.
Kyrtatos kontra Görögország, 41666/98. sz., EJEB 2003-VI (kivonatok)

—L—

L. kontra Finnország, 25651/94. sz., 2000. április 27.
L. kontra Hollandia, 45582/99. sz., EJEB 2004
L.B. kontra Magyarország [NK], 36345/16. sz., 2023. március 9.
L.F. kontra Egyesült Királyság (hat.), 19839/21. sz., 2022. május 24.
L.L. kontra Franciaország, 7508/02. sz., EJEB 2006-XI
L.M. kontra Olaszország, 60033/00. sz., 2005. február 8.
Labassee kontra Franciaország, 65941/11. sz., 2014. június 26.
Labita kontra Olaszország [NK], 26772/95. sz., EJEB 2000-IV
Lacatus kontra Svájc, 14065/15. sz., 2021. január 19.
La Parola és társai kontra Olaszország (hat.), 39712/98. sz., 2000. november 30.
Lambert kontra Franciaország, 1998. augusztus 24., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-V
Laraba kontra Dánia (hat.), 26781/19. sz., 2022. március 22.
Larkos kontra Ciprus [NK], 29515/95. sz., EJEB 1999-I
Laurent kontra Franciaország, 28798/13. sz., 2018. május 24.
Lavanchy kontra Svájc, 69997/17. sz., 2021. október 19.
Laskey, Jaggard és Brown kontra Egyesült Királyság, 1997. február 19., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1997-I
Lavents kontra Lettország, 58442/00. sz., 2002. november 28.

Lazoriva kontra Ukrajna, 6878/14. sz., 2018. április 17.
Le Marrec kontra Franciaország (hat.), 52319/22. sz., 2024. november 5.
Leander kontra Svédország, 1987. március 26., „A” sorozat 116. sz.
Lebois kontra Bulgária, 67482/14. sz., 2017. október 19.
Lee kontra Egyesült Királyság [NK], 25289/94. sz., 2001. január 18.
Lekavičienė kontra Litvánia, 48427/09. sz., 2017. június 27.
León Madrid kontra Spanyolország, 30306/13. sz., 2021. október 26.
Leotsakos kontra Görögország, 30958/13. sz., 2018. október 4.
Lesław Wójcik kontra Lengyelország, 66424/09. sz., 2021. július 1.
Levakovic kontra Dánia, 7841/14. sz., 2018. október 23.
Levchuk kontra Ukrajna, 17496/19. sz., 2020. szeptember 3.
Leveau and Fillon v. France, 63512/00. és 63513/00. sz., EJEB 2005-X
Lewit kontra Ausztria, 4782/18. sz., 2019. október 10.
Lia kontra Málta, 8709/20. sz., 2022. május 5.
Libert kontra Franciaország, 588/13. sz., 2018. február 22.
Liberty és társai kontra Egyesült Királyság, 58243/00. sz., 2008. július 1.
Liblik és társai kontra Észtország, 173/15. sz. és további 5, 2019. május 28.
Liebscher kontra Ausztria, 5434/17. sz., 2021. április 6.
Lind kontra Oroszország, 25664/05. sz., 2007. december 6.
Lindholm és a Leif Lindholm kontra Dánia ügy utáni örökség, 25636/22. sz., 2024. november 5.
Loizidou kontra Törökország (érdemi rész), 1996. december 18., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1996-VI
Losonci Rose és Rose kontra Svájc, 664/06. sz., 2010. november 9.
Lopes de Sousa Fernandes kontra Portugália [NK], 56080/13. sz., 2017. december 19.
López Guió kontra Szlovákia, 10280/12. sz., 2014. június 3.
López Ostra kontra Spanyolország, 1994. december 9., „A” sorozat 303-C. sz.
López Ribalda és társai kontra Spanyolország [NK], 1874/13. és 8567/13. sz., 2019. október 17.
Lozovyye kontra Oroszország, 4587/09. sz., 2018. április 24.
Luca kontra Moldovai Köztársaság, 55351/17. sz., 2023. október 17.
Lüdi kontra Svájc, 1992. június 15., „A” sorozat 238. sz.
Luordo kontra Olaszország, 32190/96. sz., EJEB 2003-IX
Lustig-Prean és Beckett kontra Egyesült Királyság, 31417/96. és 32377/96. sz., 1999. szeptember 27.
Lysyuk kontra Ukrajna, 72531/13. sz., 2021. október 14.

—M—

M.A. kontra Dánia [NK], 6697/18. sz., 2021. július 9.
M.A. és társai kontra Franciaország, 63664/19. sz. és további 4, 2024. július 25.
M.A.K. és R.K. kontra Egyesült Királyság, 45901/05. sz., 2010. március 23.
M. kontra Svájc, 41199/06. sz., 2011. április 26.
M. és M. kontra Horvátország, 10161/13. sz., EJEB 2015 (kivonatok)
M. és társai kontra Bulgária, 41416/08. sz., 2011. július 26.
M.C. kontra Bulgária, 39272/98. sz., EJEB 2003-XII
M.D. és társai kontra Málta, 64791/10. sz., 2012. július 17.
M.D. és társai kontra Spanyolország, 36584/17. sz., 2022. június 28.
M.G. kontra Egyesült Királyság, 39393/98. sz., 2002. szeptember 24.
M.G.C. kontra Románia, 61495/11. sz., 2016. március 15.
M.K. kontra Luxemburg, 51746/18. sz., 2021. május 18.
M.L. kontra Lengyelország, 40119/21. sz., 2023. december 14.
M.L. kontra Szlovákia, 34159/17. sz., 2021. október 14.
M.L. és W.W. kontra Németország, 60798/10. és 65599/10. sz., 2018. június 28.
M.M. kontra Svájc, 59006/18. sz., 2020. december 8.

- M.M. kontra Hollandia*, 39339/98. sz., 2003. április 8.
- M.N. és társai kontra San Marino*, 28005/12. sz., 2015. július 7.
- M.P. kontra Portugália*, 27516/14. sz., 2021. szeptember 7.
- M.P. és társai kontra Bulgária*, 22457/08. sz., 2011. november 15.
- M.S. kontra Svédország*, 1997. augusztus 27., 35. §, Jelentések 1997-IV
- M.S. kontra Ukrajna*, 2091/13. sz., 2017. július 11.
- M.Ş.D. kontra Románia*, 28935/21. sz., 2024. december 3.
- Macalin Moxamed Sed Dahir kontra Svájc* (hat.), 12209/10. sz., 2015. szeptember 15.
- Macready kontra Cseh Köztársaság*, 4824/06. és 15512/08. sz., 2010. április 22.
- Maire kontra Portugália*, 48206/99. sz., EJEB 2003-VII
- Makarčeva kontra Litvánia* (hat.), 31838/19. sz., 2021. szeptember 28.
- Maksym kontra Lengyelország*, 14450/02. sz., 2006. december 19.
- Maksym kontra Lengyelország*, 28623/12. sz., 2016. június 28.
- Malone kontra Egyesült Királyság*, 1984. augusztus 2., „A” sorozat 82. sz.
- Man és társai kontra Románia* (hat.), 39273/07. sz., 2019. november 19.
- Mandet kontra Franciaország*, 30955/12. sz., 2016. január 14.
- Manuello és Nevi kontra Olaszország*, 107/10. sz., 2015. január 20.
- Marchiani kontra Franciaország* (hat.), 30392/03. sz., 2008. május 27.
- Marckx kontra Belgium*, 1979. június 13., „A” sorozat 31. sz.
- Margareta és Roger Andersson kontra Svédország*, 12963/87. sz., 1992. február 25.
- Margari kontra Görögország*, 36705/16. sz., 2023. június 20.
- Margulev kontra Oroszország*, 15449/09. sz., 2019. október 8.
- Marinis kontra Görögország*, 3004/10. sz., 2014. október 9.
- Maslák és Micháلكová kontra Cseh Köztársaság*, 52028/13. sz., 2016. január 14.
- Maslov kontra Ausztria* [NK], 1638/03. sz., EJEB 2008
- Matalas kontra Görögország*, 1864/18. sz., 2021. március 25.
- Matheron kontra Franciaország*, 57752/00. sz., 2005. március 29.
- Mateuţ kontra Románia* (hat.), 35959/15. sz., 2022. március 1.
- Maumousseau és Washington kontra Franciaország*, 39388/05. sz., 2007. december 6.
- Maurice kontra Franciaország* [NK], 11810/03. sz., EJEB 2005-IX
- Mayboroda kontra Ukrajna*, 14709/07. sz., 2023. április 13.
- Mazurek kontra Franciaország*, 34406/97. sz., EJEB 2000-II
- McCallum kontra Egyesült Királyság*, 1990. augusztus 30., „A” sorozat 183. sz.
- McCann kontra Egyesült Királyság*, 19009/04. sz., EJEB 2008
- McCann és Healy kontra Portugália*, 57195/17. sz., 2022. szeptember 20.
- McDonald kontra Egyesült Királyság*, 4241/12. sz., 2014. május 20.
- McGinley és Egan kontra Egyesült Királyság*, 1998. június 9., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-III
- McKay-Kopecka kontra Lengyelország* (hat.), 45320/99. sz., 2006. szeptember 19.
- McLeod kontra Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-VII
- McMichael kontra Egyesült Királyság*, 1995. február 24., „A” sorozat 307B. sz.
- Medžlis Islamske Zajednice Brčko és társai kontra Bosznia-Hercegovina* [NK], 17224/11. sz., EJEB 2017
- Mehmet Ali Ayhan és társai kontra Törökország*, 4536/06. és 53282/07. sz., 2019. június 4.
- Mehmet Nuri Özen és társai kontra Törökország*, 15672/08. sz. és további 10, 2011. január 11.
- Mehmet Salih és Abdülsamet Çakmak kontra Törökország*, 45630/99. sz., 2004. április 29.
- Mehmet Ulusoy és társai kontra Törökország*, 54969/09. sz., 2019. június 25.
- Meimanis kontra Lettország*, 70597/11. sz., 2015. július 21.
- Melnikov kontra Oroszország*, 23610/03. sz., 2010. január 14.
- Mengesha Kimfe kontra Svájc*, 24404/05. sz., 2010. július 29.
- Mennesson kontra Franciaország*, 65192/11. sz., EJEB 2014 (kivonatok)

Menteş és társai kontra Törökország, 1997. november 28., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1997-VIII

Mentzen kontra Lettország (hat.), 71074/01. sz., EJE 2004-XII
Mesić kontra Horvátország, 19362/18. sz., 2022. május 5.
Messina kontra Olaszország, 1993. február 26., „A” sorozat 257-H. sz.
Messina kontra Olaszország (2. sz.), 25498/94. sz., EJE 2000-X
Miailhe kontra Franciaország (1. sz.), 1993. február 25., „A” sorozat 256-C. sz.
Michael Edward Cooke kontra Ausztria, 25878/94. sz., 2000. február 8.
Michaud kontra Franciaország, 12323/11. sz., EJE 2012
Mik és Jovanović kontra Szerbia (hat.), 9291/14. és 63798/14. sz., 2021. március 23.
Mikolajová kontra Szlovákia, 4479/03. sz., 2011. január 18.
Mikulić kontra Horvátország, 53176/99. sz., EJE 2002-I
Mile Novaković kontra Horvátország, 73544/14. sz., 2020. december 17.
Milićević kontra Montenegró, 27821/16. sz., 2018. november 6.
Miljević kontra Horvátország, 68317/13. sz., 2020. június 25.
Milka kontra Lengyelország, 14322/12. sz., 2015. szeptember 15.
Mirgadirov kontra Azerbajdzsán és Törökország, 62775/14. sz., 2020. szeptember 17.
Miroslava Todorova kontra Bulgária, 40072/13. sz., 2021. október 19.
Mitchell kontra Egyesült Királyság (hat.), 40447/98 sz., 1998. november 24.
Mitrevska kontra Észak-Macedónia, 20949/21. sz., 2024. május 14.
Mityanin és Leonov kontra Oroszország, 11436/06. és 22912/06. sz., 2019. május 7.
Mitovi kontra Macedónia volt jugoszláv köztársaság, 53565/13. sz., 2015. április 16.
Mockutė kontra Litvánia, 66490/09. sz., 2018. február 27.
Modestou kontra Görögország, 51693/13. sz., 2017. március 16.
Moisejevs kontra Lettország, 64846/01. sz., 2006. június 15.
Mokrani kontra Franciaország, 52206/99. sz., 2003. július 15.
Moldova kontra Ukrajna, 62020/14. sz., 2024. március 14.
Moldovan és társai kontra Románia (2. sz.), 41138/98. és 64320/01. sz., EJE 2005 VII (kivonatok)
Mólka kontra Lengyelország (hat.), 56550/00. sz., 2006. április 11.
Monory kontra Románia és Magyarország, 71099/01. sz., 2005. április 5.
Moreno Gómez kontra Spanyolország, 4143/02. sz., EJE 2004 X
Moretti és Benedetti kontra Olaszország, 16318/07. sz., 2010. április 27.
Mortier kontra Belgium, 78017/17. sz., 2022. október 4.
Moustahi kontra Franciaország, 9347/14. sz., 2020. június 25.
Moustaquim kontra Belgium, 1991. február 18., „A” sorozat 193. sz.
Mozer kontra Moldovai Köztársaság és Oroszország [NK], 11138/10. sz., EJE 2016
Mubilanzila Mayeka és Kaniki Mitunga kontra Belgium, 13178/03. sz., EJE 2006 XI
Muhammad kontra Spanyolország, 34085/17. sz., 2022. október 18.
Murray kontra Egyesült Királyság, 1994. október 28., „A” sorozat 300. sz.
Mustafa és Armağan Akın kontra Törökország, 4694/03. sz., 2010. április 6.
Mutlu kontra Törökország, 8006/02. sz., 2006. október 10.

—N—

N.Ç. kontra Törökország, 40591/11. sz., 2021. február 9.
N.V. és C.C. kontra Málta, 4952/21. sz., 2022. november 10.
Nada kontra Svájc [NK], 10593/08. sz., EJE 2012
Nafornta kontra Moldovai Köztársaság, 49066/12. sz., 2024. január 16.
Naltakyan kontra Oroszország, 54366/08. sz., 2021. április 20.
Narinen kontra Finnország, 45027/98. sz., 2004. június 1.
Nasirov és társai kontra Azerbajdzsán, 58717/10. sz., 2020. február 20.
Nasr és Ghali kontra Olaszország, 44883/09. sz., 2016. február 23.

National Federation of Sportspersons' Associations and Unions (FNASS) és mások kontra Franciaország, 48151/11. és 77769/13. sz., 2018. január 18.
Naydyon kontra Ukrajna, 16474/03. sz., 2010. október 14.
Nazarenko kontra Oroszország, 39438/13. sz., EJEB 2015 (kivonatok)
Ndidi kontra Egyesült Királyság, 41215/14. sz., 2017. szeptember 14.
Negrepontis-Giannisitis kontra Görögország, 56759/08. sz., 2011. május 3.
Negru kontra Moldovai Köztársaság, 7336/11. sz., 2023. június 27.
Nepomnyashchiy és társai kontra Oroszország, 39954/09. és 3465/17. sz., 2023. május 30.
Neulinger és Shuruk kontra Svájc [NK], 41615/07. sz., EJEB 2010
Nicklinson és Lamb kontra Egyesült Királyság (hat.), 2478/15. és 1787/15. sz., 2015. június 23.
Nicolae Virgiliu Tănase kontra Románia [NK], 41720/13. sz., 2019. június 25.
Niedbała kontra Lengyelország, 27915/95. sz., 2000. július 4.
Niemietz kontra Németország, 1992. december 16., „A” sorozat 251B. sz.
Nikehasani kontra Albánia, 58997/18. sz., 2022. december 13.
Nikolyan kontra Örményország, 74438/14. sz., 2019. október 3.
Nikowitz és Verlagsgruppe News GmbH kontra Ausztria, 5266/03. sz., 2007. február 22.
Nitecki kontra Lengyelország (hat.), 65653/01. sz., 2002. március 21.
Noack és társai kontra Németország (hat.), 46346/99. sz., EJEB 2000 VI
Noveski kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság (hat.), 25163/08. sz. és további 2, 2016. szeptember 13.
Novoseletskiy kontra Ukrajna, 47148/99. sz., EJEB 2005-II (kivonatok)
Nuh Uzun és társai kontra Törökország, 49341/18. sz. és az azt követő ügyek, 2022. március 29.
Nunez kontra Norvégia, 55597/09. sz., 2011. június 28.
Nusret Kaya és társai kontra Törökország, 43750/06. sz. és további 4, 2014. április 22.
Nuutinen kontra Finnország, 32842/96. sz., EJEB 2000-VIII
Nylund kontra Finnország (hat.), 27110/95. sz., EJEB 1999-VI

O. kontra Egyesült Királyság, 1987. július 8., „A” sorozat 120. sz.
O.H. és G.H. kontra Németország, 53568/18. és 54741/18. sz., 2023. április 4.
Öcalan kontra Törökország (2. sz.), 24069/03. sz. és további 3, 2014. március 18.
Odièvre kontra Franciaország [NK], 42326/98. sz., EJEB 2003-III
Oganezova kontra Örményország, 71367/12. és 72961/12. sz., 2022. május 17.
Oleg Balan kontra Moldovai Köztársaság, 25259/20 sz., 2024. május 14.
Oleksandr Volkov kontra Ukrajna, 21722/11. sz., EJEB 2013
Oleynik kontra Oroszország, 23559/07. sz., 2016. június 21.
Oliari és társai kontra Olaszország, 18766/11. és 36030/11. sz., 2015. július 21.
Olsson kontra Svédország (1. sz.), 1988. március 24., „A” sorozat 130. sz.
Olsson kontra Svédország (2. sz.), 1992. november 27., „A” sorozat 250. sz.
Omorefe kontra Spanyolország, 69339/16. sz., 2020. június 23.
Öneryıldız kontra Törökország [NK], 48939/99. sz., 2004. november 30.
Onur kontra Egyesült Királyság, 27319/07. sz., 2009. február 17.
OOO Memo kontra Oroszország, 2840/10. sz., 2022. március 15.
O'Rourke kontra Egyesült Királyság (hat.), 39022/97. sz., 2001. június 26.
Orlandi és társai kontra Olaszország, 26431/12. sz. és további 3, 2017. december 14.
Orlić kontra Horvátország, 48833/07. sz., 2011. június 21.
Osman kontra Dánia, 38058/09. sz., 2011. június 14.
Osman kontra Egyesült Királyság, 1998. október 28., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-VIII*
Ospina Vargas kontra Olaszország, 40750/98. sz., 2004. október 14.
Ovcharenko és Kolos kontra Ukrajna, 27276/15. és 33692/15. sz., 2023. január 12.
Ozdil és társai kontra Moldovai Köztársaság, 42305/18. sz., 2019. június 11.

Özpınar kontra Törökország, 20999/04. sz., 2010. október 19.

—P—

P. és S. kontra Lengyelország, 57375/08. sz., 2012. október 30.
P.B. és J.S. kontra Ausztria, 18984/02. sz., 2010. július 22.
P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság, 44787/98. sz., EJE 2001-IX
P.N. kontra Németország, 74440/17. sz., 2020. június 11.
P.T. kontra Moldovai Köztársaság, 1122/12. sz., 2020. május 26.
Pajqk és társai kontra Lengyelország, 25226/18. sz. és további 3, 2023. október 24.
Paketova és társai kontra Bulgária, 17808/19. és 36972/19. sz., 2022. október 4.
Pannullo és Forte kontra Franciaország, 37794/97. sz., EJE 2001-X
Panteleyenkon kontra Ukrajna, 11901/02. sz., 2006. június 29.
Palfreeman kontra Bulgária (hat.), 59779/14. sz., 2017. május 16.
Paparrigopoulos kontra Görögország, 61657/16. sz., 2022. június 3.
Paposhvili kontra Belgium [NK], 41738/10. sz., EJE 2016
Paradiso és Campanelli kontra Olaszország [NK], 25358/12. sz., 2017. január 24.
Parfitt kontra Egyesült Királyság (hat.), 18533/12. sz., 2021. április 20.
Parrillo kontra Olaszország [NK], 46470/11 sz., EJE 2015
Pasquinelli és társai kontra San Marino, 24622/22. sz., 2024. augusztus 29.
Paterson kontra Egyesült Királyság (hat.), 23570/22. sz., 2024. szeptember 3.
Paulić kontra Horvátország, 3572/06. sz., 2009. október 22.
Paulík kontra Szlovákia, 10699/05. sz., EJE 2006
Pavel Shishkov kontra Oroszország, 78754/13. sz., 2021. március 2.
Peck kontra Egyesült Királyság, 44647/98. sz., EJE 2003-I
Peers kontra Görögország, 28524/95. sz., EJE 2001-III
Pejřilová kontra Cseh Köztársaság, 14889/19. sz., 2022. december 8.
Penchevi kontra Bulgária, 77818/12. sz., 2015. február 10.
Pengezov kontra Bulgária, 66292/14. sz., 2023. október 10.
Pentiacova és társai kontra Moldova (hat.), 14462/03. sz., EJE 2005-I
Perkins és R. kontra Egyesült Királyság, 43208/98. és 44875/98. sz., 2002. október 22.
Peters kontra Hollandia, 21132/93. sz., a Bizottság 1994. április 6-i határozata
Petithory Lanzmann kontra Franciaország (hat.), 23038/19. sz., 2019. november 12.
Petra kontra Románia, 1998. szeptember 23., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-VII.*
Petri Sallinen és társai kontra Finnország, 50882/99. sz., 2005. szeptember 27.
Petrina kontra Románia, 78060/01. sz., 2008. október 14.
Petrov kontra Bulgária, 15197/02. sz., 2008. május 22.
Petrov és X kontra Oroszország, 23608/16. sz., 2018. október 23.
Petrova kontra Lettország, 4605/05. sz., 2014. június 24.
Petrovic kontra Ausztria, 1998. március 27., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1998-II*
*Petrović kontra Horvátország**, 32514/22. sz. és további 2, 2025. január 14.
Pfeifer kontra Ausztria, 12556/03. sz., 2007. november 15.
Pfeifer és Plankl kontra Ausztria, 1992. február 25., „A” sorozat 227. sz.
Phinikaridou kontra Ciprus, 23890/02. sz., 2007. december 20.
Pibernik kontra Horvátország, 75139/01. sz., 2004. március 4.
Piechowicz kontra Lengyelország, 20071/07. sz., 2012. április 17.
Pihl kontra Svédország (hat.), 74742/14. sz., 2017. február 7.
Pindo Mulla kontra Spanyolország [NK], 15541/20. sz., 2024. szeptember 17.
Pini és társai kontra Románia, 78028/01. és 78030/01. sz., EJE 2004-V (kivonatok)
Pişkin kontra Törökország, 33399/18. sz., 2020. december 15.
Pla és Puncernau kontra Andorra, 69498/01. sz., EJE 2004-VIII
Platini kontra Svájc (hat.), 526/18. sz., 2020. február 11.

Płoski kontra Lengyelország, 26761/95. sz., 2002. november 12.
Podchasov kontra Oroszország, 33696/19. sz., 2024. február 13.
Polanco Torres és Movilla Polanco kontra Spanyolország, 34147/06. sz., 2010. szeptember 21.
Polat kontra Ausztria, 12886/16. sz., 2021. július 20.
Poleshchuk kontra Oroszország, 60776/00. sz., 2004. október 7.
Poltoratskiy kontra Ukrajna, 38812/97. sz., 2003. április 29.
Polyakh és társai kontra Ukrajna, 58812/15. sz. és további 4, 2019. október 17.
Polyakova és társai kontra Oroszország, 35090/09. sz. és további 3, 2017. március 7.
Popa kontra Románia (hat.), 4233/09. sz., 2013. június 18.
Popadić kontra Szerbia, 7833/12. sz., 2022. szeptember 20.
Popov kontra Franciaország, 39472/07. és 39474/07. sz., 2012. január 19.
Popovi kontra Bulgária, 39651/11. sz., 2016. június 9.
Pormes kontra Hollandia, 25402/14. sz., 2020. július 28.
Posevini kontra Bulgária, 63638/14. sz., 2017. január 19.
Powell és Rayner kontra Egyesült Királyság, 1990. február 21., „A” sorozat 172. sz.
Prado Bugallo kontra Spanyolország, 58496/00. sz., 2003. február 18.
Pretty kontra Egyesült Királyság, 2346/02. sz., EJE 2002-III
Prokopovich kontra Oroszország, 58255/00. sz., EJE 2004-XI (kivonatok)
Putistin kontra Ukrajna, 16882/03. sz., 2013. november 21.
Puzinas kontra Litvánia (2.), 63767/00. sz., 2007. január 9.

—Q—

Q és R kontra Szlovénia, 19938/20. sz., 2022. február 8.

—R—

R.B. kontra Észtország, 22597/16. sz., 2021. június 22.
R.B. kontra Magyarország, 64602/12. sz., 2016. április 12.
R.C. és V.C. kontra Franciaország, 76491/14. sz., 2016. július 12.
R.E. kontra Egyesült Királyság, 62498/11. sz., 2015. október 27.
R.F. és társai kontra Németország, 46808/16. sz., 2024. november
R.K. kontra Egyesült Királyság, 38000/05. sz., 2008. szeptember 30.
R.K. és társai kontra Franciaország, 68264/14. sz., 2016. július 12.
R.L. és társai kontra Dánia, 52629/11. sz., 2017. március 7.
R.M.S. kontra Spanyolország, 28775/12. sz., 2013. június 18.
R.R. kontra Lengyelország, 27617/04. sz., EJE 2011 (kivonatok)
R.S. kontra Lengyelország, 63777/09. sz., 2015. július 21.
Rachwalski és Ferenc kontra Lengyelország, 47709/99. sz., 2009. július 28.
Radomilja és társai kontra Horvátország, 37685/10. és 22768/12. sz., 2018. március 20.
Ramadan kontra Málta, 76136/12. sz., EJE 2016 (kivonatok)
Raninen kontra Finnország, 1997. december 16., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-VIII.*
Rasmussen kontra Dánia, 1984. november 28., „A” sorozat 87. sz.
Ratushna kontra Ukrajna, 17318/06. sz., 2010. december 2.
Raw és társai kontra Franciaország, 10131/11. sz., 2013. március 7.
Reklos és Davourlis kontra Görögország, 1234/05. sz., 2009. január 15.
Resin kontra Oroszország, 9348/14. sz., 2018. december 18.
Reyes Jimenez kontra Spanyolország, 57020/18. sz., 2022. március 8.
Ribić kontra Horvátország, 27148/12. sz., 2015. április 2.
Rinau kontra Litvánia, 10926/09. sz., 2020. január 14.
Robathin kontra Ausztria, 30457/06. sz., 2012. július 3.
Roche kontra Egyesült Királyság [NK], 32555/96. sz., EJE 2005-X
Rodina kontra Lettország, 48534/10. és 19532/15. sz., 2020. május 14.

Rodrigues da Silva és Hoogkamer kontra Hollandia, 50435/99. sz., EJEB 2006-I
Rodzevillo kontra Ukrajna, 38771/05. sz., 2016. január 14.
Roemen és Schmit kontra Luxemburg, 51772/99. sz., 2003. szeptember 25.
Roman Zakharov kontra Oroszország [NK], 47143/06. sz., EJEB 2015
Rotaru kontra Románia [NK], 28341/95. sz., EJEB 2000-V
Rouiller kontra Svájc, 3592/08. sz., 2014. július 22.
Rousk kontra Svédország, 27183/04. sz., 2013. július 25.

—S—

S. kontra Svájc, 1991. november 28., „A” sorozat 220. sz.
S.A.S. kontra Franciaország [NK], 43835/11. sz., EJEB 2014 (kivonatok)
S. és Marper kontra Egyesült Királyság [NK], 30562/04. és 30566/04. sz., EJEB 2008
S.F.K. kontra Oroszország, 5578/12. sz., 2022. október 11.
S.H. és társai kontra Ausztria [NK], 57813/00. sz., EJEB 2011
S.H. kontra Olaszország, 52557/14. sz., 2015. október 13.
S.-H. kontra Lengyelország (hat.), 56846/15. és 56849/15. sz., 2021. november 16.
S.S. kontra Szlovénia, 40938/16. sz., 2018. október 30.
S.V. kontra Olaszország, 55216/08. sz., 2018. október 11.
S.W. kontra Egyesült Királyság, 87/18. sz., 2021. június 22.
Sabanchiyeva és társai kontra Oroszország, 38450/05. sz., 2013. június 6.
Sabani kontra Belgium, 53069/15. sz., 2022. március 8.
Saber kontra Norvégia, 459/18. sz., 2020. december 17.
Sagan kontra Ukrajna, 60010/08. sz., 2018. október 23.
Sahin kontra Németország [NK], 30943/96. sz., EJEB 2003-VIII
Şahin Kuş kontra Törökország, 33160/04. sz., 2016. június 7.
Saint-Paul Luxembourg S.A. kontra Luxemburg, 26419/10. sz., 2013. április 18.
Salman kontra Törökország [NK], 21986/93. sz., EJEB 2000-VII
Salontaji-Drobnjak kontra Szerbia, 36500/05. sz., 2009. október 13.
Salvetti kontra Olaszország (hat.), 42197/98. sz., 2002. július 9.
Samoylova kontra Oroszország, 49108/11. sz., 2021. december 14.
Sanchez Cardenas kontra Norvégia, 12148/03. sz., 2007. október 4.
Sandra Janković kontra Horvátország, 38478/05. sz., 2009. március 5.
Šantare és Labazņikovs kontra Lettország, 34148/07. sz., 2016. március 31.
Santos Nunes kontra Portugália, 61173/08. sz., 2012. május 22.
Sârbu kontra Románia, 34467/15. sz., 2023. március 28.
Särgava kontra Észtország, 698/19. sz., 2021. november 16.
Sargsyan kontra Azerbajdzsán [NK], 40167/06. sz., EJEB 2015
Sarumi kontra Egyesült Királyság (hat.), 43279/98. sz., 1999. január 26.
Satakunnan Markkinapörssi Oy és Satamedia Oy kontra Finnország [NK], 931/13. sz., EJEB 2017
(kivonatok)
Saviny kontra Ukrajna, 39948/06. sz., 2008. december 18.
Savran kontra Dánia [NK], 57467/15. sz., 2021. december 7.
Sayoud kontra Franciaország, 70456/01. sz., 2007. július 26.
Scalzo kontra Olaszország, 8790/21. sz., 2022. december 6.
Schalk és Kopf kontra Ausztria, 30141/04. sz., EJEB 2010
Schemkamper kontra Franciaország, 75833/01. sz., 2005. október 18.
Schmidt kontra Németország (hat.), 32352/02. sz., 2006. január 5.
Schönenberger és Durmaz kontra Svájc, 1988. június 20., „A” sorozat 137. sz.
Sciacca kontra Olaszország, 50774/99. sz., EJEB 2005-I
Scozzari és Giunta kontra Olaszország [NK], 39221/98. és 41963/98. sz., EJEB 2000-VIII
Segerstedt-Wiberg és társai kontra Svédország, 62332/00. sz., EJEB 2006-VII

Selçuk és Asker kontra Törökország, 1998. április 24., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-II
*Semenya kontra Svájc**, 10934/21. sz., 2023. július 11.
Sen kontra Hollandia, 31465/96. sz., 2001. december 21.
Sentges kontra Hollandia (hat.), 27677/02. sz., 2003. július 8.
Serce kontra Románia, 35049/08. sz., 2015. június 30.
Şerife Yiğit kontra Törökország [NK], 3976/05. sz., 2010. november 2.
Sérvulo & Associados - Sociedade de Advogados, RL és társai kontra Portugália, 27013/10. sz., 2015. szeptember 3.
Sevastyanov kontra Oroszország, 37024/02. sz., 2010. április 22.
Sevdari kontra Albánia, 40662/19. sz., 2022. december 13.
Shavdarov kontra Bulgária, 3465/03. sz., 2010. december 21.
Shchebetov kontra Oroszország, 21731/02. sz., 2012. április 10.
Shelley kontra Egyesült Királyság (hat.), 23800/06. sz., 2008. január 4.
Shebashov kontra Lettország (hat.), 50065/99. sz., 2000. november 9.
Shekhov kontra Oroszország, 12440/04. sz., 2014. június 19.
Sher és társai kontra Egyesült Királyság, 5201/11. sz., 2015. október 20.
Shimovolos kontra Oroszország, 30194/09. sz., 2011. június 21.
Shofman kontra Oroszország, 74826/01. sz., 2005. november 24.
Shopov kontra Bulgária, 11373/04. sz., 2010. szeptember 2.
Shtukaturon kontra Oroszország, 44009/05. sz., EJEB 2008
Silver és Džiautas kontra Litvánia, 55480/00. és 59330/00. sz., EJEB 2004-VIII
Simonova kontra Bulgária, 30782/16. sz., 2023. április 11.
Silver és társai kontra Egyesült Királyság, 1983. március 25., „A” sorozat 61. sz.
Siskina és Siskins kontra Lettország (hat.), 59727/00. sz., 2001. november 8.
Slivenko kontra Lettország [NK], 48321/99. sz., EJEB 2003-X
Slivenko és társai kontra Lettország (hat.) [NK], 48321/99. sz., EJEB 2002-II (kivonatok)
Smirnov kontra Oroszország, 71362/01. sz., 2007. június 7.
Smirnova kontra Oroszország, 46133/99. és 48183/99. sz., EJEB 2003-IX (kivonatok)
Smith és Grady kontra Egyesült Királyság, 33985/96. és 33986/96. sz., EJEB 1999-VI
Soares de Melo kontra Portugália, 72850/14. sz., 2016. február 16.
Société Canal Plus és társai kontra Franciaország, 29408/08. sz., 2010. december 21.
Société Colas Est és társai kontra Franciaország, 37971/97. sz., 2002. április 16.
Sodan kontra Törökország, 18650/05. sz., 2016. február 2.
Söderman kontra Svédország [NK], 5786/08. sz., EJEB 2013
Solcan kontra Románia, 32074/14. sz., 2019. október 8.
Solomon kontra Hollandia (hat.), 44328/98. sz., 2000. szeptember 5.
Solska és Rybicka kontra Lengyelország, 30491/17. és 31083/17. sz., 2018. szeptember 20.
Sommerfeld kontra Németország [NK], 31871/96. sz., EJEB 2003-VIII (kivonatok)
Sousa Goucha kontra Portugália, 70434/12. sz., 2016. március 22.
Špadijer kontra Montenegró, 31549/18. sz., 2021. november 9.
Spyra és Kranczkowski kontra Lengyelország, 19764/07. sz., 2012. szeptember 25.
Standard Verlagsgesellschaft mbH kontra Ausztria (3. sz.), 39378/15. sz., 2021. december 7.
Steeg kontra Németország (hat.), 9676/05. sz. és további 2, 2008. június 3.
Stenegry és Adam kontra Franciaország (hat.), 40987/05. sz., 2007. május 22.
Stjerna kontra Finnország, 1994. november 25., „A” sorozat 299-B. sz.
Storck kontra Németország, 61603/00. sz., EJEB 2005-V
Strand Lobben és társai kontra Norvégia [NK], 37283/13. sz., 2019. szeptember 10.
Strömblad kontra Svédország, 3684/07. sz., 2012. április 5.
Strumia kontra Olaszország, 53377/13. sz., 2016. június 23.
Strunjak és társai kontra Horvátország (hat.), 46934/99. sz., EJEB 2000-X
Stübing kontra Németország, 43547/08. sz., 2012. április 12.

Subaşı és társai kontra Törökország, 3468/20. sz. és további 18, 2022. december 6.
Sudita Keita kontra Magyarország, 42321/15. sz., 2020. május 12.
Surikov kontra Ukrajna, 42788/06. sz., 2017. január 26.
Surugiu kontra Románia, 48995/99. sz., 2004. április 20.
Süß kontra Németország, 40324/98. sz., 2005. november 10.
Suur kontra Észtország, 41736/18. sz., 2020. október 20.
Svetova és társai kontra Oroszország, 54714/17. sz., 2023. január 24.
Szabó és Vissy kontra Magyarország, 37138/14. sz., 2016. január 12.
Szafrański kontra Lengyelország, 17249/12. sz., 2015. december 15.
Szczypiński kontra Lengyelország (hat.), 67607/17. sz., 2022. január 18.
Szula kontra Egyesült Királyság (hat.), 18727/06. sz., 2007. január 4.
Szuluk kontra Egyesült Királyság, 36936/05. sz., EJEB 2009

—T—

T.A. és társai kontra Moldovai Köztársaság, 25450/20. sz., 2021. november 30.
T.C. kontra Olaszország, 54032/18. sz., 2022. május 19.
T.P. és K.M. kontra Egyesült Királyság [NK], 28945/95. sz., EJEB 2001-V (kivonatok)
T.S. és J.J. kontra Norvégia (hat.), 15633/15. sz., 2016. október 11.
Tamiz kontra Egyesült Királyság (hat.), 3877/14 sz., 2017. szeptember 19.
Tamosius kontra Egyesült Királyság (hat.), 62002/00. sz., EJEB 2002-VIII
Tanda-Muzinga kontra Franciaország, 2260/10. sz., 2014. július 10.
Tapayeva és társai kontra Oroszország, 24757/18. sz., 2021. november 23.
Tapia Gasca és D. kontra Spanyolország, 20272/06. sz., 2009. december 22.
Tasev kontra Észak-Macedónia, 9825/13. sz., 2019. május 16.
Taylor-Sabori kontra Egyesült Királyság, 47114/99. sz., 2002. október 22.
Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. és társai kontra Hollandia, 39315/06. sz., 2012. november 22.
Tena Arregui kontra Spanyolország, 42541/18. sz., 2024. január 11.
Terna kontra Olaszország, 21052/18. sz., 2021. január 14.
Ternovszky kontra Magyarország, 67545/09. sz., 2010. december 14.
Thibaut kontra Franciaország (hat.), 41892/19. és 41893/19. sz., 2022. június 14.
Thörn kontra Svédország, 24547/18. sz., 2022. szeptember 1.
Tiğ kontra Törökország (hat.), 8165/03. sz., 2005. május 24.
Țîmpău kontra Románia, 70267/17. sz., 2023. december 5.
Tlapak és társai kontra Németország, 11308/16. és 11344/16. sz., 2018. március 22.
Tolić és társai kontra Horvátország (hat.), 13482/15. sz., 2019. június 4.
Toma kontra Románia, 42716/02. sz., 2009. február 24.
Topčić-Rosenberg kontra Horvátország, 19391/11. sz., 2013. november 14.
*Toth és Crişan kontra Románia**, 45430/19. sz., 2025. február 25.
Touroude kontra Franciaország (hat.), 35502/97. sz., 2000. október 3.
Tsonyo Tsonev kontra Bulgária, 33726/03. sz., 2009. október 1.
Tsvetelin Petkov kontra Bulgária, 2641/06. sz., 2014. július 15.
Turek kontra Szlovákia, 57986/00. sz., EJEB 2006-II (kivonatok)
Tysiāc kontra Lengyelország, 5410/03. sz., EJEB 2007-I

—U—

UAB Kesko Senukai Lithuania kontra Litvánia, 19162/19. sz., 2023. április 4.
Udeh kontra Svájc, 12020/09. sz., 2013. április 16.
Ulemek kontra Horvátország, 21613/16. sz., 2019. október 31.
Ünal Tekeli kontra Törökország, 29865/96. sz., EJEB 2004-X (kivonatok)
Üner kontra Hollandia [NK], 46410/99. sz., EJEB 2006-XII

Unuane kontra Egyesült Királyság, 80343/17. sz., 2020. november 24.

Usmanov kontra Oroszország, 43936/18. sz., 2020. december 22.

Ustyantsev kontra Ukrajna, 3299/05. sz., 2012. január 12.

Uzbyakov kontra Oroszország, 71160/13. sz., 2020. május 5.

Uzun kontra Németország, 35623/05. sz., EJEB 2010 (kivonatok)

—V—

V.C. kontra Szlovákia, 18968/07. sz., EJEB 2011 (kivonatok)

V.D. és társai kontra Oroszország, 72931/10. sz., 2019. április 9.

V.P. kontra Oroszország, 61362/12. sz., 2014. október 23.

V.Y.R. és A.V.R. kontra Bulgária, 48321/20. sz., 2022. december 13.

Vagdalt kontra Magyarország, 9525/19. sz., 2024. március 7.

Valašinas kontra Litvánia, 44558/98. sz., EJEB 2001-VIII

Vallianatos és társai kontra Görögország [NK], 29381/09. és 32684/09. sz., EJEB 2013 (kivonatok)

Valdís Fjölnisdóttir és társai kontra Izland, 71552/17. sz., 2021. május 18.

Valenzuela Contreras kontra Spanyolország, 1998. július 30., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye* 1998-V

Van der Graaf kontra Hollandia (hat.), 8704/03. sz., 2004. június 1.

Van der Heijden kontra Hollandia [NK], 42857/05. sz., 2012. április 3.

Van Rossem kontra Belgium, 41872/98. sz., 2004. december 9.

Van Vondel kontra Hollandia, 38258/03. sz., 2007. október 25.

Varga kontra Románia, 73957/01. sz., 2008. április 1.

Vasilică Mocanu kontra Románia, 43545/13. sz., 2016. december 6.

Vasil Vasilev kontra Bulgária, 7610/15. sz., 2021. november 16.

Vasileva kontra Bulgária, 23796/10. sz., 2016. március 17.

Vasiliy Ivashchenko kontra Ukrajna, 760/03. sz., 2012. július 26.

Vasylichuk kontra Ukrajna, 24402/07. sz., 2013. június 13.

Vavrička és társai kontra Cseh Köztársaság [NK], 47621/13. sz. és további 5, 2021. április 8.

Verein KlimaSeniorinnen Schweiz és társai kontra Svájc [NK], 53600/20. sz., 2024. április 9.

Veres kontra Spanyolország, 57906/18. sz., 2022. november 8.

Versini-Campinchi és Crasnianski kontra Franciaország, 49176/11. sz., 2016. június 16.

Vetsev kontra Bulgária, 54558/15. sz., 2019. május 2.

Vicent Del Campo kontra Spanyolország, 25527/13. sz., 2018. november 6.

Vig kontra Magyarország, 59648/13. sz., 2021. január 14.

Vilela kontra Portugália, 63687/14. sz., 2021. február 23.

Vilnes és társai kontra Norvégia, 52806/09. és 22703/10. sz., 2013. december 5.

Vinci Construction és GTM Génie Civil et Services kontra Franciaország, 63629/10. és 60567/10. sz., 2015. április 2.

Vinks és Ribicka kontra Lettország, 28926/10. sz., 2020. január 30.

Vinškovský kontra Cseh Köztársaság (hat.), 59252/19. sz., 2023. szeptember 5.

Vintman kontra Ukrajna, 28403/05. sz., 2014. október 23.

Vladimir Ushakov kontra Oroszország, 15122/17. sz., 2019. június 18.

Vlasov kontra Oroszország, 78146/01. sz., 2008. június 12.

Volodina kontra Oroszország (2. sz.), 40419/19. sz., 2021. szeptember 14.

Von Hannover kontra Németország (2. sz.) [NK], 40660/08. és 60641/08. sz., EJEB 2012

Vool és Toomik kontra Észtország, 7613/18. és 12222/18. sz., 2022. március 29.

Vorozhba kontra Oroszország, 57960/11. sz., 2014. október 16.

Vrzić kontra Horvátország, 43777/13. sz., 2016. július 12.

Vučina kontra Horvátország (hat.), 58955/13. sz., 2019. szeptember 24.

Vukota-Bojić kontra Svájc, 61838/10. sz., 2016. október 18.

—W—

W. kontra Egyesült Királyság, 1987. július 8., „A” sorozat 121. sz.
Wa Baile kontra Svájc, 43868/18. és 25883/21. sz., 2024. február 20.
Wagner és J.M.W.L. kontra Luxemburg, 76240/01. sz., 2007. június 28.
Wainwright kontra Egyesült Királyság, 12350/04. sz., EJB 2006-X
Wakefield kontra Egyesült Királyság, 15817/89. sz., a Bizottság 1990. október 1-jei határozata, DR 66
Wałęsa kontra Lengyelország, 50849/21. sz., 2023. november 23.
Wallová és Walla kontra Cseh Köztársaság, 23848/04. sz., 2006. december 26.
Ward kontra Egyesült Királyság (hat.), 31888/03. sz., 2004. november 9.
Weber és Saravia kontra Németország (hat.), 54934/00. sz., EJB 2006-XI
Welsh és Silva Canha kontra Portugália, 16812/11. sz., 2013. szeptember 17.
Wetjen és társai kontra Németország, 68125/14. és 72204/14. sz., 2018. március 22.
Wieser és Bicos Beteiligungen GmbH kontra Ausztria, 74336/01. sz., 2007. október 16.
William Faulkner kontra Egyesült Királyság, 37471/97. sz., 2002. június 4.
Winterstein és társai kontra Franciaország, 27013/07. sz., 2013. október 17.
Wisse kontra Franciaország, 71611/01. sz., 2005. december 20.
Wolland kontra Norvégia, 39731/12. sz., 2018. május 17.
Wunderlich kontra Németország, 18925/15. sz., 2019. január 10.

—X—

X kontra Ausztria, 8278/78. sz., a Bizottság 1979. december 13-i határozata, DR 154
X kontra Cseh Köztársaság, 64886/19. sz., 2022. május 12.
X kontra Lettország [NK], 27853/09. sz., EJB 2013
X kontra Egyesült Királyság, 7308/75. sz., a Bizottság 1978. október 12-i határozata, DR 16
X, Y és Z kontra Egyesült Királyság, 1997. április 22., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-II*
X. kontra Finnország, 34806/04. sz., 2012. július 3.
X. kontra Izland, 6825/74 sz., a Bizottság 1976. május 18-i határozata, DR 5
X kontra Lengyelország, 20741/10. sz., 2021. szeptember 16.
X és társai kontra Ausztria [NK], 19010/07. sz., EJB 2013
X és társai kontra Írország, 23851/20. és 24360/20. sz., 2023. június 22.
X és társai kontra Oroszország, 78042/16. és 66158/14. sz., 2020. január 14.
X és Y kontra Belgium, 8962/80. sz., a Bizottság 1982. május 13-i határozata, DR 28
X és Y kontra Hollandia, 1985. március 26., „A” sorozat 91. sz.
Xavier Da Silveira kontra Franciaország, 43757/05. sz., 2010. január 21.
Xhoxhaj kontra Albánia, 15227/19. sz., 2021. február 9.

—Y—

Y kontra Bulgária, 41990/18. sz., 2020. február 20.
Y kontra Franciaország, 76888/17. sz., 2023. január 31.
Y kontra Törökország (hat.), 648/10. sz., 2015. február 17.
Y. kontra Szlovénia, 41107/10. sz., EJB 2015 (kivonatok)
Y.C. kontra Egyesült Királyság, 4547/10. sz., 2012. március 13.
Y.F. kontra Törökország, 24209/94. sz., EJB 2003-IX
Y.G. kontra Oroszország, 8647/12. sz., 2022. augusztus 30.
Y.V. kontra Oroszország, 68868/14. sz., 2020. február 25.
Y.P. kontra Oroszország, 43399/13. sz., 2022. szeptember 20.
Y.S. és O.S. kontra Oroszország, 17665/17. sz., 2021. június 15.
Yefimenko kontra Oroszország, 152/04. sz., 2013. február 12.
Yevgeniy Dmitriyev kontra Oroszország, 17840/06. sz., 2020. december 1.
Jevgenyij Zaharov kontra Oroszország, 66610/10. sz., 2017. március 14.

Yıldırım kontra Ausztria (hat.), 34308/96. sz., 1999. október 19.
Yılmaz kontra Törökország, 36607/06. sz., 2019. június 4.
Yocheva és Ganeva kontra Bulgária, 18592/15. és 43863/15. sz., 2021. május 11.
Yonchev kontra Bulgária, 12504/09. sz., 2017. december 7.
Yordanova és társai kontra Bulgária, 25446/06. sz., 2012. április 24.
Yunusova és Yunusov kontra Azerbajdzsán (2. sz.), 68817/14 sz., 2020. július 16.

—Z—

Z kontra Finnország, 1997. február 25., *Ítéletek és határozatok gyűjteménye 1997-I*
Z.H. és R.H. kontra Svájc, 60119/12. sz., 2015. december 8.
Z és társai kontra Egyesült Királyság [nt], 29392/95. sz., EJE 2001-V
Zăicescu és Fălticaneanu kontra Románia, 42917/16. sz., 2024. április 23.
Zaietj kontra Románia, 44958/05. sz., 2015. március 24.
Zakharchuk kontra Oroszország, 2967/12. sz., 2019. december 17.
Zayidov kontra Azerbajdzsán (2. sz.), 5386/10. sz., 2022. március 24.
Zehentner kontra Ausztria, 20082/02. sz., 2009. július 16.
Zehnalová és Zehnal kontra Cseh Köztársaság (hat.), 38621/97. sz., 2002. május 14.
Zelikha Magomadova kontra Oroszország, 58724/14. sz., 2019. október 8.
Zhou kontra Olaszország, 33773/11. sz., 2014. január 21.
Znamenskaya kontra Oroszország, 77785/01. sz., 2005. június 2.
Varga Zoltán kontra Szlovákia, 58361/12. sz. és az azt követő ügyek, 2021. július 20.
Zorica Jovanović kontra Szerbia, 21794/08. sz., EJE 2013
Zubaľ kontra Szlovákia, 44065/06. sz., 2010. november 9.